
В. Ульянов (Ленин)

Προλετάριοι όλων των χωρών, ενωθείτε!

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΠΛΗΡΗΣ ΕΚΔΟΣΗ

10

Η ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ ΑΠΟ ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟ
ΚΑΙ Η ΘΕΩΡΗΣΗ ΕΓΙΝΑΝ ΑΠΟ ΟΜΑΔΑ
ΕΛΛΗΝΩΝ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΜΑΡΞΙΣΤΩΝ
ΓΕΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Θ. ΛΙΑΚΟΠΟΥΛΟΣ

Η ΡΩΣΙΚΗ ΕΚΔΟΣΗ
ΕΓΙΝΕ ΜΕ ΑΠΟΦΑΣΗ
ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ
ΤΟΥ ΚΟΜΜΟΥΝΙΣΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ
ΤΗΣ ΣΟΒΙΕΤΙΚΗΣ ΕΝΩΣΗΣ

ИНСТИТУТ МАРКСИЗМА-ЛЕНИНИЗМА при ЦК КПСС

В. И. ЛЕНИН

ПОЛНОЕ СОБРАНИЕ СОЧИНЕНИЙ

ИЗДАНИЕ ПЯТОЕ

ИЗДАТЕЛЬСТВО
ПОЛИТИЧЕСКОЙ ЛИТЕРАТУРЫ
МОСКВА · 1977

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΜΑΡΞΙΣΜΟΥ - ΛΕΝΙΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΚΕ ΤΟΥ ΚΚΣΕ

Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

ΕΚΔΟΣΗ ΠΕΜΠΤΗ

ΤΟΜΟΣ 10

Μάρτης - Ιούνης 1905

ΕΚΔΟΣΕΙΣ «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»
ΑΘΗΝΑ

ΠΡΟΛΟΓΟΣ

Ὁ τόμος αὐτός περιέχει τά ἔργα πού ἔγραψε ὁ Β. Ι. Λένιν ἀπό τό Μάρτη ὥς τόν Ἰούνη τοῦ 1905 σέ συνθῆκες παραπέρα ἀνάπτυξης τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. Ἡ μεγάλη λαϊκή ἐπανάσταση εἶχε «τέτοιες ἀπαιτήσεις» ἀπό τή ρωσική σοσιαλδημοκρατία, «πού παρόμοιες ποτέ ὥς σήμερα καί πουθενά δέν πρόβαλε ἡ ἱστορία σέ ἐργατικό κόμμα σέ ἐποχή δημοκρατικῆς ἐπανάστασης», — ἔγραφε ὁ Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 220-221). Στό κόμμα ἔμπαιναν τά ἑξῆς καθήκοντα: νά καθοδηγεῖ πολιτικά τήν ἐργατική τάξη στή διάρκεια τῆς ἐπανάστασης, νά δημιουργήσει τή συμμαχία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, νά συσπειρώσει ὅλες τίς ἐπαναστατικές δυνάμεις γιά τόν ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, νά ὀργανώσει τήν παλλαϊκή ἔνοπλη ἐξέγερση.

Ἡ ἐκπλήρωση αὐτῶν τῶν καθηκόντων συναντοῦσε τεράστιες δυσκολίες. Τό κόμμα περνοῦσε κρίση πού εἶχε ξεσπάσει ἐξαιτίας τῶν ἀντικομματικῶν, διασπαστικῶν ἐνεργειῶν τῶν μενσεβίκων. Οἱ μενσεβίκοι τορπίλλιζαν τίς ἀποφάσεις τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ· μόλις ἅρπαξαν στά χέρια τους τά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος, ἄρχισαν λυσσασμένη πάλη ἐνάντια στούς μπολσεβίκους, ἀποδιοργάνωναν τή δουλειά τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, ὑπονόμευαν τήν ἑνότητα δράσης τῆς ἐργατικῆς τάξης· ἀπό τίς στῆλες τῆς μενσεβίκικης «Ἴσκρα» διεξαγόταν ἕνα ξέφρενο κήρυγμα ὀπορτουνισμοῦ σχετικά μέ τά ὀργανωτικά ζητήματα καί τά ζητήματα τακτικῆς. Τό κόμμα, ὅπως τόνιζε ὁ Λένιν, ἔπρεπε νά λύσει στήν περίοδο αὐτή τρία βασικά ζητήματα: νά βγεῖ ἀπό τήν κομματική κρίση, νά ἐπανεξετάσει τίς ὀργανωτικές μορφές δουλειᾶς τοῦ κόμματος ἐπειδή εἶχαν ἀλλάξει οἱ συνθῆκες δράσης του καί νά χαράξει τήν τακτική τοῦ κόμματος στήν ἐπανάσταση.

Τήν έξοδο άπό τήν κρίση ό Λένιν τήν έβλεπε στή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Εἶχε καταλήξει στό συμπέρασμα ὅτι μόνο τό συνέδριο θά μπορέσει νά βάλει τέρμα στήν ἀποδιοργανωτική δράση τῶν μενσεβίκων, νά συσπειρώσει τίς γραμμές τοῦ κόμματος, νά καθορίσει τή στρατηγική καί τήν τακτική τοῦ κόμματος. Ὁ Λένιν ἐπιδίωκε νά συγκληθεῖ ὅσο τό δυνατόν γρηγορότερα τό III συνέδριο. Ἔκανε ἔντονη προπαρασκευαστική δουλειά, ἰδιαίτερα τό Μάρτη καί στίς ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη 1905· ἔγραφε ἄρθρα στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» καί ἔκανε ὁμιλίες στή Γενεύη γιά τά ζητήματα τῆς προετοιμασίας τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος, ἑτοίμαζε σχέδια ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου, ἔστελνε γράμματα στίς κομματικές ἐπιτροπές στή Ρωσία σχετικά μέ τήν ἀνάδειξη ἀντιπροσώπων γιά τό συνέδριο. Μέ δική του πρόταση κλήθηκαν στό συνέδριο ὅλες οἱ ἐπιτροπές, τόσο οἱ μπολσεβίκικες ὅσο καί οἱ μενσεβίκικες. Οἱ μενσεβίκοι ὅμως ἀρνήθηκαν νά πάρουν μέρος στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ καί συγκάλεσαν στή Γενεύη τή δική τους συνδιάσκεψη. Δυό συνέδρια — δυό κόμματα· ἔτσι χαρακτήρισε τήν κατάσταση ὁ Λένιν. Ἡ ἰδέα τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου, πού ρίχτηκε ἀπό τόν Λένιν, ὑποστηρίχτηκε θερμά ἀπό τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις. Ἀπό τίς 28 ἐπιτροπές οἱ 21 τάχθηκαν ὑπέρ τοῦ συνεδρίου. Τούς μπολσεβίκους ἀκολούθησαν οἱ βασικές κομματικές ὀργανώσεις — τῆς Πετρούπολης, τῆς Μόσχας, τῆς Τούλας, τῶν Οὐραλίων, τοῦ Τβέρ, τοῦ Καυκάσου καί ἄλλες.

Τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ συνῆλθε στό Λονδίνο ἀπό τίς 12 ὥς τίς 27 τοῦ Ἀπρίλη (ἀπό τίς 25 τοῦ Ἀπρίλη ὥς τίς 10 τοῦ Μάη) 1905. Πῆραν μέρος σ' αὐτό 38 ἀντιπρόσωποι· 24 ἀντιπρόσωποι ἀπό 21 ἐπιτροπές μέ θετική ψῆφο. Ἀντιπροσωπεύτηκαν ὅλες οἱ μεγάλες ὀργανώσεις τοῦ κόμματος. Στήν πρώτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου ὁ Λένιν ἐκλέχτηκε πρόεδρος τοῦ συνεδρίου καί διεύθυνε ὅλες τίς ἐργασίες του. Ἔγραψε τά σχέδια τῶν βασικῶν ἀποφάσεων, πού δημοσιεύονται σέ τοῦτο τόν τόμο. Ἔκανε τίς εἰσηγήσεις γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί γιά τήν ἀπόφαση σχετικά μέ τήν ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος, ἔκανε ὁμιλίες γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, γιά τή στάση ἀπέναντι στήν τακτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης, γιά τίς σχέσεις ἐργατῶν καί διανοουμένων μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, γιά τό καταστατικό τοῦ κόμματος, γιά τήν ἔκθεση τῆς ΚΕ καί γιά ἄλλα ζητήματα. Σέ τοῦτο τόν τόμο δημοσιεύονται 70 ντοκουμέντα πού ἀναφέρονται

στό συνέδριο· τά 43 ἀπό αὐτά δημοσιεύονται γιά πρώτη φορά στά Ἅπαντα τοῦ Β. Ι. Λένιν.

Οἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου πού γράφτηκαν ἀπό τόν Λένιν, οἱ λόγοι του στό συνέδριο, καθώς καί οἱ ἄλλες ἐργασίες πού περιλαβαίνονται στόν τόμο αὐτό δείχνουν χαρακτηριστικά τή δημιουργική ἐφαρμογή ἀπομέρους τοῦ Β. Ι. Λένιν τῆς διδασκαλίας τοῦ μαρξισμοῦ, τήν παραπέρα ἀνάπτυξη καί πλουτισμό ἀπομέρους του τῆς ἐπαναστατικῆς θεωρίας μέ νέα συμπεράσματα καί θέσεις. Τό συνέδριο μέ τίς ἀποφάσεις του υἱοθέτησε πέρα γιά πέρα τή λενινιστική θέση σχετικά μέ τό χαρακτήρα, τίς κινητήριες δυνάμεις καί τίς προοπτικές τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης σάν ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τῆς ἐποχῆς τοῦ ἰμπεριαλισμοῦ.

Ὁ Λένιν, στηριζόμενος σέ μιά βαθιά ἀνάλυση τῶν νομοτελειῶν πού διέπουν τήν κοινωνική ἐξέλιξη, στό συσχετισμό τῶν ταξικῶν δυνάμεων καί ὑπολογίζοντας τήν πείρα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Ρωσία καί στίς ἄλλες χῶρες, ἐπεξεργάστηκε τό στρατηγικό σχέδιο τοῦ κόμματος στήν ἐπανάσταση. Τό σχέδιο αὐτό, πού ἐγκρίθηκε ἀπό τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, καθόριζε ὅτι τό προλεταριάτο σέ συμμαχία μέ τήν ἀγροτιά, ἀπομονώνοντας τήν ἀστική τάξη, πρέπει νά παλαίψει γιά τή νίκη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης, γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας καί τήν ἐγκαθίδρυση τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας, γιά τήν ἐξάλειψη ὅλων τῶν ὑπολειμμάτων τῆς δουλοπαροικίας. Ὁ ἀκρογωνιαῖος λίθος τοῦ στρατηγικοῦ σχεδίου τῶν μπολσεβίκων ἦταν ἡ λενινιστική ἰδέα τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου στή δημοκρατική ἐπανάσταση, τό συμπέρασμα «ὅτι τό προλεταριάτο, ἐπειδή ἀπό τή θέση του εἶναι ἡ πιό πρωτοπόρα καί ἡ μόνη συνεπής ἐπαναστατική τάξη, προορίζεται γι' αὐτό τό λόγο νά παίξει καθοδηγητικό ρόλο στό πανδημοκρατικό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Ρωσίας» (σελ. 122).

Ἡ γραμμή τῶν μπολσεβίκων στό ζήτημα τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά, σά βασικότατης προϋπόθεσης γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης βρῆκε τή συγκεκριμένη ἔκφρασή της στή λενινιστική ἀπόφαση σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα. Στήν ἀπόφαση τονιζόταν ὅτι τό ΣΔΕΚΡ βάζει καθῆκον του νά ὑποστηρίξει μέ τόν πιό ἐνεργητικό τρόπο ὅλα τά ἐπαναστατικά μέτρα τῆς ἀγροτιᾶς, ἀκόμα καί τό μέτρο τῆς δήμευσης τῶν τσιφλικάδικων, τῶν κρατικῶν, τῶν ἐκκλησιαστικῶν, τῶν μοναστηριακῶν καί τῶν τσαρικῶν γαιῶν. Ἡ θέση

τοῦ κόμματος σχετικά μέ τό ἀγροτικό κίνημα στηρίχτηκε στά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ὁ Μάρξ γιά τόν ἀμερικανικό „γενικό ἀναδασμό"» καί «Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν φιλελευθέρων», καθώς καί στήν εἰσήγηση πού ἔγινε στό συνέδριο πάνω στό θέμα αὐτό. Στήν εἰσήγησή του στό συνέδριο ὁ Λένιν τόνισε ὅτι ἡ θέση γιά τήν ὑποστήριξη ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν μέτρων τῆς ἀγροτιᾶς, ἀκόμα καί τοῦ μέτρου τῆς δήμευσης τῶν τσιφλικάδικων γαιῶν, ἀποτελοῦσε βασισμένη στήν πείρα τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος καί στίς διεκδικήσεις τῆς ἀγροτιᾶς συγκεκριμενοποίηση καί ἀνάπτυξη τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος, πού εἶχε ψηφιστεῖ στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Μέ πρόταση τοῦ Λένιν τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔριξε τό σύνθημα νά δημιουργηθοῦν ἀγροτικές ἐπαναστατικές ἐπιτροπές γιά τήν πραγματοποίηση ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν καί τόνισε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη ἡ αὐτοτελής ὀργάνωση τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου, ἡ συνένωσή του μέ τό προλεταριάτο τῆς πόλης κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος, καί ἡ ἐκλογή ἐκπροσώπων του στίς ἀγροτικές ἐπιτροπές.

Ὁ Λένιν δίδασκε ὅτι ἡ ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση καί ἡ πραγματοποίηση τῆς συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης μέ τήν ἀγροτιά προϋποθέτει ἀπομόνωση τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης ἀπό τίς μάζες, ἀπαλλαγή τῆς ἀγροτιᾶς ἀπό τήν ἰδεολογική καί πολιτική ἐπιρροή τῆς τάξης αὐτῆς. Τό III συνέδριο τοῦ κόμματος, στηριζόμενο στίς ὑποδείξεις τοῦ Λένιν, ψήφισε τήν ἀπόφαση σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη· μέ τήν ἀπόφαση αὐτή τό συνέδριο ἔκρινε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά ξεσκεπάζουμε τήν ἀντεπαναστατικότητα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης καί ταυτόχρονα νά μή παραλείπουμε νά ἐκμεταλλευόμαστε ὁρισμένες ἐνέργειές της ἐνάντια στόν τσαρισμό.

Σύμφωνα μέ τό στρατηγικό σχέδιο ὁ Λένιν ἐπεξεργάστηκε τήν τακτική τοῦ κόμματος, πού ἐγκρίθηκε ἐπίσης ἀπό τό συνέδριο. Σάν κύριο καί ἄμεσο καθῆκον τοῦ κόμματος καί τῆς ἐργατικῆς τάξης τό συνέδριο καθόρισε τήν ὀργάνωση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Στήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τονιζόταν ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐξηγοῦμε στό προλεταριάτο ὄχι μόνο τήν πολιτική, ἀλλά καί τήν πρακτική-ὀργανωτική πλευρά τῆς ἐξέγερσης, τό ρόλο τῶν μαζικῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν στήν ἀρχή καί στήν ἴδια τήν πορεία τῆς ἐξέγερσης, νά παίρνουμε δραστικά μέτρα γιά τόν ἐξοπλισμό τοῦ προλεταριάτου, νά ἐκπονήσουμε τό σχέδιο

τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης καί νά τήν καθοδηγοῦμε ἄμεσα. Ὁ Λένιν, μιλώντας γι' αὐτό τό ζήτημα στό συνέδριο, ὑπογράμμισε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά δοθεῖ προσοχή στά πρακτικά καθήκοντα προετοιμασίας τῆς ἐξέγερσης καί νά γενικευθεῖ ἡ ἀποχτημένη πείρα τοῦ ἔνοπλου ἀγώνα.

Ἕνα ἀπό τά βασικά ζητήματα τῆς τακτικῆς τῶν μπολσεβίκων, πού ἐξετάζονται στά ἔργα τοῦ τόμου αὐτοῦ, εἶναι τό ζήτημα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης καί τῆς συμμετοχῆς τῆς σοσιαλδημοκρατίας σ' αὐτήν. Στό ζήτημα αὐτό εἶναι ἀφιερωμένα τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Ἡ σοσιαλδημοκρατία καί ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση», «Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς», τά σχέδια ἀποφάσεων καί ἡ εἰσήγηση τοῦ Λένιν γι' αὐτό τό ζήτημα στό III συνέδριο τοῦ κόμματος, καθώς ἐπίσης τό ἄρθρο «Γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση» καί τό σημείωμα «Εἰκόνα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης», πού γράφτηκαν ἀπό τόν Λένιν μετά τό συνέδριο. Τά προπαρασκευαστικά ὑλικά τά σχετικά μέ τά ἄρθρα αὐτά καί τούς λόγους στό συνέδριο, πού δημοσιεύονται σέ τοῦτο τόν τόμο, δείχνουν ὁλοκάθαρα πόσο βαθιά μελετοῦσε ὁ Λένιν τήν ἱστορική, τή θεωρητική καί τήν πολιτική πλευρά τοῦ ζητήματος τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης.

Τό ζήτημα τῆς κρατικῆς ἐξουσίας, πού θά ἀνέκυπτε ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, ὁ Λένιν τό ἐξέτασε ἀπό τίς θέσεις τοῦ δημιουργικοῦ μαρξισμοῦ. Σέ ἀντίθεση μέ τούς μενσεβίκους, πού ἰσχυρίζονταν ὅτι ἡ ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση πρέπει νά ἔχει σάν ἀποτέλεσμα τήν ἄνοδο στήν ἐξουσία τῆς ἀστικῆς τάξης, ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι μέ τήν ἀνατροπή τοῦ τσαρισμοῦ πρέπει νά ἐγκαθιδρυθεῖ ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, μέ πολιτικό ὄργανό της τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Μόνο μέ τόν ὅρο αὐτόν μπορεῖ νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ πλήρης νίκη τῆς ἐπανάστασης καί ἡ παραπέρα ἀνάπτυξή της. Καθῆκον τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης εἶναι νά τσακίσει τήν ἀντίσταση τῆς ἀντεπανάστασης, νά καθοδηγήσει ὅλη τή ζωή τῆς χώρας ὥς τή συντακτική συνέλευση πού ἡ ἴδια αὐτή κυβέρνηση πρέπει νά συγκαλέσει, νά ἐφαρμόσει τό μίνιμουμ πρόγραμμα τοῦ ΣΔΕΚΡ, νά προετοιμάσει τίς συνθῆκες γιά τό πέρασμα στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Ὁ Λένιν θεωροῦσε τή συμμετοχή ἐκπροσώπων τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, ὅπου θά

παίρνει μέρος καί ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία, ὄχι μόνο δυνατή ἀλλά καί ἀπαραίτητη κάτω ἀπό ὁρισμένες εὐνοϊκές συνθῆκες. Ὁ Λένιν ἔκανε αὐστηρή κριτική στούς μενσεβίκους πού ὑποστήριζαν τήν ἀντίθετη ἄποψη, πού κατηγοροῦσαν τούς μπολσεβίκους γιά μιλλερανισμό καί ἰσχυρίζονταν ὅτι οἱ σοσιαλδημοκράτες θά πέσουν σέ νόθα κατάσταση ἄν πάρουν μέρος σέ κυβέρνηση πού προορίζεται νά λύσει ἀστικοδημοκρατικά προβλήματα. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ὁ Μιλλεράν πῆρε μέρος σέ ἀντιδραστική ἀστική κυβέρνηση καί ὑποστήριξε τήν πολιτική της πού στρεφόταν ἐναντίον τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐνῶ ἡ συμμετοχή τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στήν ἐπαναστατική-δημοκρατική κυβέρνηση ἔχει σκοπό της τήν ἐξασφάλιση ἀποφασιστικοῦ ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση, τήν ὑπεράσπιση τῶν ξεχωριστῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης. Ὁ Λένιν ἔγραφε γιά τή θέση αὐτή τῶν μενσεβίκων: «μιά τέτοια ἄποψη δέν ταιριάζει στήν πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά στήν οὐρά του· αὐτοί δέν εἶναι πολιτικοί καθοδηγητές, ἀλλά πολιτικοί φαφλατάδες, δέν εἶναι ἐπαναστάτες, ἀλλά φιλισταῖοι» (σελ. 31).

Ὁ Λένιν, στηριζόμενος στίς διαπιστώσεις τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς, καθόρισε τίς προϋποθέσεις κάτω ἀπό τίς ὁποῖες οἱ σοσιαλδημοκράτες μποροῦν νά πάρουν μέρος στήν κυβέρνηση: πρῶτο, χρειάζεται αὐστηρός ἔλεγχος τοῦ κόμματος πάνω στούς πληρεξουσίους του καί ἀπαρέγκλιτη διαφύλαξη τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς σοσιαλδημοκρατίας· δεύτερο, οὔτε γιά μιά στιγμή δέν ἐπιτρέπεται νά ξεχνιοῦνται οἱ σκοποί τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Στήν περίπτωση αὐτή ἡ ἐπενέργεια στήν κυβέρνηση ἀπό τά πάνω, ἀπομέρους τῶν πληρεξουσίων τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πρέπει νά συνδυάζεται μέ τήν πίεση πάνω σ' αὐτή τήν κυβέρνηση ἀπό τά κάτω, ἀπομέρους τῶν λαϊκῶν μαζῶν. Ἡ ἐπαναστατική κυβέρνηση πρέπει νά στηρίζεται «στά κατώτερα λαϊκά στρώματα, στή μάζα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς· χωρίς αὐτή τήν ὑποστήριξη δέν μπορεῖ νά κρατηθεῖ, χωρίς τήν ἐπαναστατική αὐτενέργεια τοῦ λαοῦ εἶναι ἕνα μηδενικό, εἶναι χειρότερη ἀπό τό μηδενικό» (σελ. 344).

Οἱ θέσεις τοῦ Λένιν γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί τή συμμετοχή τῶν σοσιαλδημοκρατῶν σ' αὐτήν ἀποτέλεσαν νέα συμβολή στήν ἀνάπτυξη τῆς ἐπαναστατικῆς θεωρίας καί πλούτισαν τό ὁπλοστάσιο τῆς τακτικῆς τοῦ μαρξισμοῦ. Οἱ θέσεις αὐτές ἔχουν σημασία ἀρχῶν καί ἀποτελοῦν καθοδηγητικές ὑποδείξεις γιά τά κομμουνιστικά καί ἐργατικά κόμ-

ματα πού παλαίβουν ἐνάντια στίς ἀντιδραστικές δυνάμεις, πού παλαίβουν γιά τή δημοκρατία καί τήν ἐθνική ἀνεξαρτησία τῶν λαῶν.

Οἱ λενινιστικές ἀποφάσεις τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπέβλεπαν στήν ἐξασφάλιση πλήρους νίκης τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία καί στή μετεξέλιξή της σέ σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ ἐκπλήρωση ἀπομέρους τοῦ προλεταριάτου τοῦ καθοδηγητικοῦ του ρόλου στή δημοκρατική ἐπανάσταση θά τοῦ ἐξασφαλίσει τίς πιό εὐνοϊκές συνθῆκες στόν ἀγώνα γιά τό σοσιαλισμό, ὅτι «ἡ δημοκρατική ἐπανάσταση εἶναι μόνο τό πρῶτο σκαλοπάτι πρός τήν πλήρη ἀπελευθέρωση τῆς ἐργασίας ἀπό κάθε ἐκμετάλλευση, πρός τό μεγάλο σοσιαλιστικό σκοπό» (σελ. 346).

Οἱ ἰδέες γιά τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου, γιά τήν ἐπαναστατική-δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, γιά τή μετεξέλιξη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης σέ ἐπανάσταση σοσιαλιστική ἀναπτύχθηκαν ὁλόπλευρα καί θεμελιώθηκαν ἀπό τόν Λένιν στό βιβλίο του πού περιλαβαίνεται στόν ἑπόμενο τόμο «Δυό τακτικές τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή δημοκρατική ἐπανάσταση».

Τεράστια σημασία εἶχαν τό καινούργιο καταστατικό τοῦ κόμματος πού ψηφίστηκε στό συνέδριο καί οἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου πάνω στά ζητήματα τῆς κομματικῆς οἰκοδόμησης. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές ξεκινοῦσαν ἀπό τή θέση ὅτι ρόλο ἡγεμόνα στήν ἐπανάσταση «μπορεῖ νά παίξει τό προλεταριάτο μόνο ὅταν εἶναι συσπειρωμένο σέ μιά ἑνιαία καί αὐτοτελῆ πολιτική δύναμη κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, πού καθοδηγεῖ τόν ἀγώνα του ὄχι μόνο ἰδεολογικά, ἀλλά καί πρακτικά» (σελ. 122). Τό συνέδριο ψήφισε τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος σύμφωνα μέ τή λενινιστική διατύπωση, καταργώντας τή διατύπωση τοῦ Μάρτοφ, γεγονός πού εἶχε τεράστια σημασία στήν παραπέρα πάλη γιά τό δυνάμωμα τοῦ κόμματος νέου τύπου. Στή θέση τῶν δύο κέντρων (ΚΕ καί ΚΟ) τό συνέδριο δημιούργησε ἕνα ἑνιαῖο καθοδηγητικό κέντρο τοῦ κόμματος — τήν Κεντρική Ἐπιτροπή. Καθορίστηκαν μέ περισσότερη ἀκρίβεια τά δικαιώματα τῆς ΚΕ καί τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν. Ὁ Λένιν στό συνέδριο ἀπαιτοῦσε ἐπίμονα τό στερέωμα, μέ ὅλες τίς δυνάμεις, τῶν δεσμῶν τοῦ κόμματος μέ τίς μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἔδινε προσοχή στήν ἀνάγκη τῆς εἰσόδου σοσιαλδημοκρατῶν ἐργατῶν στίς

τοπικές ἐπιτροπές τοῦ κόμματος καί στό παγκοματικό κεντρικό ὄργανο.

Τό συνέδριο καταδίκασε τίς ὀπορτουνιστικές, μενσεβίκικες ἀπόψεις στά ὀργανωτικά ζητήματα καί στά ζητήματα τακτικῆς. Παράλληλα, παίρνοντας ὑπόψη τήν ἀνάγκη τῆς συνένωσης τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση, τό συνέδριο ἐπέτρεψε σέ μέλη τοῦ κόμματος, ἰδιαίτερα ἐργάτες πού εἶχαν προσχωρήσει στούς μενσεβίκους, νά παίρνουν μέρος στή δουλειά τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων, μέ τόν ὅρο ὅμως ὅτι θά ὑποτάσσονταν στίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου καί στό καταστατικό, ὅτι θά ὑποτάσσονταν στήν κομματική πειθαρχία. Τό συνέδριο μέ πρόταση τοῦ Λένιν ἀνέθεσε στήν ΚΕ νά διαλύει ἐκεῖνες τίς μενσεβίκικες ὀργανώσεις πού δέ θά ὑποτάσσονταν στίς ἀποφάσεις τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἄνοιξε, ὅπως τόνιζε ὁ Λένιν, νέα περίοδο στήν ἱστορία τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας. Ἦταν τό πρῶτο μπολσεβίκικο συνέδριο. Στίς ἀποφάσεις του βρῆκαν τήν ἐνσάρκωσή τους οἱ λενινιστικές ὀργανωτικές ἀρχές καί οἱ λενινιστικές ἀρχές τακτικῆς. Τό συνέδριο ἔβαλε τέρμα στήν κομματική κρίση, ψήφισε νέο καταστατικό τοῦ κόμματος, καθόρισε τή στρατηγική καί τήν τακτική τοῦ κόμματος στή δημοκρατική ἐπανάσταση.

Ὁ Λένιν, στά ἔργα αὐτοῦ τοῦ τόμου, πού γράφτηκαν μετά τό συνέδριο, — δηλ. στήν «Ἀνακοίνωση γιά τό III συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας», στά ἄρθρα «Τό τρίτο συνέδριο» καί «Τό τρίτο βῆμα πρός τά πίσω», καθώς καί στίς εἰσηγήσεις καί στίς διαλέξεις πού ἔκανε στή Γενεύη καί στό Παρίσι, — δείχνει τή σημασία τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀναλύει τίς ἀποφάσεις του, κάνει κριτική στίς ὀπορτουνιστικές ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῶν μενσεβίκων.

Τό III, τό μπολσεβίκικο συνέδριο τοῦ κόμματος καί ἡ συνδιάσκεψη τῶν μενσεβίκων συζήτησαν τά ἴδια ζητήματα, οἱ ἀποφάσεις ὅμως πού πάρθηκαν πάνω σ' αὐτά τά ζητήματα εἶναι ἀπό ἄποψη ἀρχῶν διαφορετικές. Οἱ μενσεβίκοι σέρνονταν στήν οὐρά τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Ἀρνοῦνταν τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου καί τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ προλεταριακοῦ κόμματος στήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση, ἀπέκρουαν τήν ἀνάγκη καί τή δυνατότητα συμμαχίας τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς, τάσσονταν ἐνάντια στήν ὀργάνωση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης καί στή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Ἡ γραμμή τῶν

μενσεβίκων ὁδηγοῦσε στήν ἥττα τῆς ἐπανάστασης, στήν ὑποταγή τῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου στά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης καί οὐσιαστικά ἀποτελοῦσε προδοσία τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐργατικῆς τάξης· ὁ «χβοστισμός» τῶν νεοϊσκριστῶν, — ἔγραφε ὁ Λένιν, — ἐξυπηρετεῖ μόνο τήν ἀστική τάξη. Τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης τῶν μενσεβίκων ὁ Λένιν τίς χαρακτήρισε σάν «ἀληθινή ἀναγωγή τῆς ἀποδιοργάνωσης σέ ἀρχή» καί ἀποκάλεσε τή συνδιάσκεψη «τρίτο βῆμα πρός τά πίσω».

Τεράστια σημασία ἔδινε ὁ Λένιν στήν ἐνημέρωση τῶν ἐργατῶν τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης πάνω στήν πολιτική γραμμή τῶν μπολσεβίκων καί στίς ἀποφάσεις τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ· ὀργάνωσε τήν ἔκδοση τῆς «Ἀνακοίνωσης» γιά τό συνέδριο καί τήν ἔκδοση τῶν κυριότερων ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου στή γερμανική καί στή γαλλική γλώσσα. Οἱ ὁπορτουνιστές ἡγέτες τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς II Διεθνοῦς μέ ἐπικεφαλῆς τόν Κάουτσκι τάχθηκαν ἐνάντια στίς ἀποφάσεις τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, καθώς καί ἐνάντια στή δημοσίευσή τους στό δυτικοευρωπαϊκό σοσιαλιστικό τύπο. Ὁ Κάουτσκι διαστρέβλωνε τήν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε στό ΣΔΕΚΡ, ὑπεράσπιζε τούς μενσεβίκους καί μέ κάθε τρόπο κατέκρινε τίς ἐργασίες τοῦ III συνεδρίου. Σέ γράμμα τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ τοῦ ΣΔΕΚΡ — τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», — πού γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν καί στάλθηκε στή σύνταξη τῆς «Leipziger Volkszeitung», διατυπωνόταν ἔντονη διαμαρτυρία ἐνάντια στίς ἐνέργειες αὐτές τοῦ Κάουτσκι, ἐνάντια στήν ἀπόπειρα νά πνιγεῖ ἡ φωνή τῶν μπολσεβίκων στό γερμανικό σοσιαλδημοκρατικό τύπο.

Μετά τό συνέδριο ὁ Λένιν ἐξακολουθεῖ νά ἐπεξηγεῖ καί νά θεμελιώνει τό στρατηγικό σχέδιο καί τήν τακτική τῶν μπολσεβίκων στήν ἐπανάσταση. Στά ἄρθρα «Ἐπαναστατική πάλη καί φιλελεύθερη μεσιτεία», «Τά δημοκρατικά καθήκοντα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου», «Τά πρῶτα βήματα τῆς ἀστικῆς προδοσίας», «Ἡ πάλη τοῦ προλεταριάτου καί ἡ δουλικότητα τῆς ἀστικῆς τάξης» καί σέ ἄλλα ὁ Λένιν, παίρνοντας ὑπόψη τή συγκεκριμένη πολιτική κατάσταση καί τά καθήκοντα τοῦ κόμματος, ἀνέπτυσσε παραπέρα τή θέση γιά τήν ἡγεμονία τοῦ προλεταριάτου, γιά τήν ἀνάγκη ἀπομόνωσης τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Προέτρεπε νά γίνεται ἐκμετάλλευση κάθε ἐνέργειας τῶν φιλελευθέρων μέ τό σκοπό νά παρουσιάζεται στό λαό τό πραγματικό πρόσωπο τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ, πού πῆρε ἀπό τήν ἀρχή-ἀρχή τῆς ἐπανάστασης τό δρόμο τοῦ συμβιβα-

σμοῦ μέ τόν τσαρισμό· ὁ Λένιν ξεσκέπαζε τόν ἀντεπαναστατικό χαρακτήρα τῆς ρωσικῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, τίς συναλλαγές της μέ τόν τσάρο πίσω ἀπό τήν πλάτη τοῦ λαοῦ καί σέ βάρος τοῦ λαοῦ.

Ὁ Λένιν ἀφαίρεσε ἀπό τό συνταγματικό-δημοκρατικό κόμμα (τῶν καντέτων) τή μάσκα τοῦ ψεύτικου «δημοκρατισμοῦ» καί ἔδειξε ποιά εἶναι ἡ ταξική καί πολιτική φύση του. «Τό ὄνομα „συνταγματικό-δημοκρατικό κόμμα", — ἔγραφε ὁ Λένιν, — ἔχει ἐπινοηθεῖ γιά νά κρύβει τό *μοναρχικό* χαρακτήρα τοῦ κόμματος. Πραγματικά, ποιός δέν ξέρει ὅτι ὁλάκερο αὐτό τό κόμμα, τόσο ἐκεῖνοι πού εἶναι ἀφεντικά στό κόμμα, δηλ. ἡ μερίδα τῶν ζέμστβο, ὅσο καί ἡ „Ἕνωση Ἀπελευθέρωσης" εἶναι ὑπέρ τῆς μοναρχίας;» (σελ. 259 - 260). Ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι σέ στιγμές ὄξυνσης τῆς πάλης ἀνάμεσα στήν ἀπολυταρχία καί στό λαό ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη ἑλίσσεται ἔντεχνα: ἀπό τή μιά μεριά ἐρωτοτροπεῖ μέ τόν ἐπαναστατικό λαό (παραπλανώντας τον μέ τό «δημοκρατισμό»), ζητώντας παραχωρήσεις ἀπό τήν ἀπολυταρχία, ἐνῶ ἀπό τήν ἄλλη μεριά στηρίζεται στήν ἀπολυταρχία καί τάσσεται ἐνάντια στίς «ἀκρότητες» τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ.

Ὁ Λένιν ὑπογράμμιζε ὅτι οἱ ἐργαζόμενοι δέν πρέπει νά περιμένουν βελτίωση τῆς κατάστασής τους ἀπό τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. «Ἡ τύχη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης,— ἔγραφε,— κρέμεται τώρα ἀπό τό προλεταριάτο. Μόνο αὐτό μπορεῖ νά βάλει τέρμα σέ τοῦτο τό παζάρεμα. Μόνο αὐτό μπορεῖ μέ μιά καινούργια ἡρωική προσπάθεια νά ξεσηκώσει τίς μάζες, νά ἀποσυνθέσει τόν ταλαντευόμενο στρατό, νά τραβήξει μέ τό μέρος του τήν ἀγροτιά καί μέ τό ὅπλο στό χέρι νά κατακτήσει τήν ἐλευθερία γιά ὁλόκληρο τό λαό, συντρίβοντας χωρίς οἶκτο τούς ἐχθρούς τῆς ἐλευθερίας καί πετώντας στήν ἄκρη τούς ἰδιοτελεῖς καί ἀσταθεῖς ἀστούς διαλαλητάδες τῆς ἐλευθερίας» (σελ. 304).

Ὁ Λένιν δίδασκε τό κόμμα ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νά χρησιμοποιεῖ ὅλες τίς μορφές πάλης καί ὀργάνωσης γιά τήν πολιτική διαφώτιση καί γιά τό τράβηγμα ἐκείνων τῶν ἐργατῶν πού δέν ἔχουν βρεῖ ἀκόμα τή θέση τους στήν ἐπανάσταση, νά τούς ἐξηγεῖ τίς ἀπόψεις τῆς σοσιαλδημοκρατίας, νά τούς ἀποδείχνει τήν ἀναγκαιότητα τῆς αὐτοτελοῦς κομματικῆς ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου. Στό ζήτημα αὐτό ὁ Λένιν ἀφιέρωσε τό ἄρθρο «Καινούργια ἐπαναστατική ἐργατική ἕνωση». Χρειάζεται, — τόνιζε ὁ Λένιν, — ἐξαιρετικά προσεχτική, λεπτή καί συντροφική συμπερι-

φορά απέναντι στούς εργάτες πού συμπαθοῦν ἀπόλυτα τήν προλεταριακή πάλη, ἀλλά δέν ἔρχονται μαζί μας γιατί τούς λείπει ἡ σοσιαλδημοκρατική κοσμοαντίληψη, γιατί ἔχουν προκαταλήψεις ἐναντίον τοῦ μαρξισμοῦ, γιατί διατηροῦν τίς ἄλφα ἤ βῆτα ἀπαρχαιωμένες ἀντιλήψεις. Ὁ Λένιν, τονίζοντας ὅτι δέν ἐπιτρέπεται νά στεκόμαστε μακριά ἀπό τούς ἐργάτες πού δέν ἔχουν τίς ἴδιες μ' ἐμᾶς ἀντιλήψεις, διατύπωνε τή σημαντικότατη θέση τῆς πάλης γιά τήν ἑνότητα τῆς ἐργατικῆς τάξης. «Πρέπει νά θυμόμαστε,— ἔγραφε,— ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία μπορεῖ νά εἶναι ἰσχυρή μόνο μέ τήν ἑνότητα τῶν πλατιῶν μαζῶν τοῦ προλεταριάτου καί ὅτι ἡ ἑνότητα αὐτή, ἐξαιτίας τῶν συνθηκῶν τοῦ καπιταλισμοῦ πού τό διαιροῦν, τό χωρίζουν καί τό ἀποβλακώνουν, δέ δημιουργεῖται μονομιᾶς, ἀλλά μέ τίμημα μόνο τήν ἐπίμονη δουλειά καί τήν τεράστια ὑπομονή» (σελ. 290). Ὁ Λένιν ἔβαλε μπροστά στούς μπολσεβίκους τό καθῆκον νά μάθουν νά ἀσκοῦν τήν καθοδηγητική ἐπιρροή τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος πάνω σ' ὁλόκληρη τή μάζα τοῦ προλεταριάτου.

Οἱ μπολσεβίκοι, στηριζόμενοι στίς ἀποφάσεις τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀνέπτυξαν τεράστια πολιτική καί ὀργανωτική δουλειά στίς προλεταριακές μάζες, συγκεντρώνοντας τήν κύρια προσοχή στήν πολιτική καί ἰδιαίτερα στήν ὀργανωτικοτεχνική προετοιμασία τῆς παλλαϊκῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Στόν μπολσεβίκικο τύπο καί στίς κομματικές ὀργανώσεις συζητοῦνταν πλατιά τά στρατιωτικά ζητήματα. Μέ πρωτοβουλία τοῦ Λένιν ἄρχισαν νά δημοσιεύονται συστηματικά στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἄρθρα καί ὑλικό σχετικά μέ τά ζητήματα τῆς ἔνοπλης πάλης τοῦ προλεταριάτου. Ὁ Λένιν ἀπαιτοῦσε ἀπό τά μέλη τοῦ κόμματος νά μελετοῦν ἐπίμονα τή στρατιωτική τέχνη. Ἔπαιρνε δραστήρια μέτρα γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἀγορᾶς καί τῆς ἀποστολῆς ὅπλων στή Ρωσία.

Στίς προκηρύξεις «Πρωτομαγιά» (ἐκδόθηκε πρίν ἀπό τό συνέδριο) καί «Τρία συντάγματα ἤ τρεῖς τρόποι κρατικῆς συγκρότησης» ὁ Λένιν ἐπεξηγοῦσε, μέ ἁπλό καί προσιτό γιά τίς μάζες τρόπο, τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς στήν ἐπανάσταση, καλοῦσε στήν πάλη γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας, γιά τή λαοκρατική δημοκρατία.

Τά ἐπαναστατικά γεγονότα πού ξετυλίχθηκαν σ' ὁλόκληρη τή χώρα τήν ἄνοιξη καί τό καλοκαίρι τοῦ 1905 ἐπιβεβαίωσαν τήν ὀρθότητα τῶν ἀποφάσεων τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς ζύμωσης καί τῆς προπαγάνδας τῶν

μπολσεβίκων ὁ ἀπεργιακός ἀγώνας τῶν ἐργατῶν ἔπαιρνε ὅλο καί πιό ἐπιθετικό χαρακτήρα καί διακρινόταν γιά τή μεγάλη ὀργανωτικότητά του. Οἱ ἐπαναστατικές μάχες πῆραν ἰδιαίτερη ὀξύτητα στά μεγάλα βιομηχανικά κέντρα, ὅπως εἶναι τό Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ, ἡ Ὀδησσός, τό Λότζ, τό Χάρκοβο, τό Αἰκατερινοσλάβ, τό Νίζνι Νόβγκοροντ. Στό Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ ἡ ἀπεργία πού ἄρχισε τό Μάη κράτησε 72 μέρες. Ἐπικεφαλῆς τῆς πάλης τῶν ὑφαντουργῶν ἦταν ἡ Βόρεια ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ — πού εἶχε συγκροτηθεῖ ἀπό τούς μπολσεβίκους — καί τό τμῆμα της τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ. Γιά τήν καθοδήγηση τῆς ἀπεργίας ἐκλέχτηκε Σοβιέτ ἐργατῶν πληρεξουσίων (βουλευτῶν), πού στήν πορεία τῶν ἐπαναστατικῶν μαχῶν μετατράπηκε σ' ἕνα ἀπό τά πρῶτα Σοβιέτ ἐργατῶν βουλευτῶν, τά ὁποῖα, σύμφωνα μέ τόν ὁρισμό τοῦ Λένιν, ἦταν ὄργανα τῆς ἐξέγερσης καί ἔμβρυα τῆς νέας, τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας.

Ἡ μαζική πολιτική ἀπεργία στό Λότζ μετατράπηκε σέ ἔνοπλη ἐξέγερση. Στούς δρόμους τῆς πόλης τρεῖς μέρες γίνονταν πραγματικές μάχες τῶν ἐργατῶν μέ τά τσαρικά στρατεύματα. Οἱ ἐργάτες τοῦ Λότζ, — ἔγραφε ὁ Λένιν, — ἔδειξαν «ὄχι μόνο ἕνα καινούργιο πρότυπο ἐπαναστατικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καί ἡρωισμοῦ, ἀλλά καί ἀνώτερες μορφές πάλης» (σελ. 312 - 313). Σ' ἔνδειξη διαμαρτυρίας γιά τό αἱματοκύλισμα τῶν ἐργατῶν τοῦ Λότζ οἱ ἐργάτες τῆς Βαρσοβίας κήρυξαν γενική ἀπεργία. Οἱ ἀπεργίες ἀγκάλιασαν τήν Τιφλίδα, τό Μπακού, τό Βατούμ καί ἄλλες πόλεις.

Τό προλεταριάτο μέ τήν ἐπαναστατική του πάλη, μέ τίς ἐπιθετικές του ἐνέργειες ἔδινε τό παράδειγμα στήν ἀγροτιά. Τό ἀγροτικό κίνημα ἁπλώθηκε στά κυβερνεῖα Ὀριόλ, Κούρσκ καί Βορόνεζ, στήν περιοχή τοῦ Βόλγα, τῆς Βαλτικῆς, στήν Πολωνία, στήν Οὐκρανία, στή Γεωργία. Οἱ μπολσεβίκοι, ἐκπληρώνοντας τίς ἀποφάσεις τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, δυνάμωσαν τή δουλειά στό χωριό.

Ἡ ἄνοδος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή χώρα δέν ἄφησε ἄθικτο καί τόν τσαρικό στρατό. Ἄρχισε μιά περίοδος στρατιωτικῶν ἐξεγέρσεων. Πρῶτοι ξεσηκώθηκαν οἱ ναῦτες στό θωρηκτό «Πρίγκιψ Ποτιόμκιν τῆς Ταυρίδας». Μέ πρωτοβουλία τοῦ Λένιν ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἔστειλε στήν Ὀδησσό τόν Μ. Ι. Βασίλιεφ-Γιούζιν γιά νά πάρει ἐπαφή μέ τή σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση πού καθοδηγοῦσε τήν ἐξέγερση στό στόλο τῆς Μαύρης Θάλασσας καί στό θωρηκτό. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔδοσε ἐντολή στόν Βασίλιεφ-Γιούζιν νά πείσει τούς ναῦτες νά δράσουν

ἀποφασιστικά καί γρήγορα, νά καταλάβουν τήν πόλη, νά ἐξοπλίσουν τούς ἐργάτες, νά ἐξασφαλίσουν τήν ἐνεργό ὑποστήριξη τῶν ἀγροτῶν καί νά πάρουν στά χέρια τους τόν ὑπόλοιπο στόλο. Ὁ Βασίλιεφ-Γιούζιν δέν μπόρεσε νά ἐκπληρώσει αὐτή τήν ἐντολή. Ὅταν ἔφτασε στήν Ὀδησσό τό «Ποτιόμκιν» εἶχε ἤδη ἐγκαταλείψει τό λιμάνι. Οἱ ἐπαναστάτες τοῦ «Ποτιόμκιν» δέν κατάφεραν νά ξεσηκώσουν ὁλόκληρο τό στόλο καί νά συνενώσουν τή δράση τους μέ τή δράση τῶν ἐργατῶν τῆς Ὀδησσοῦ. Ἡ μπολσεβίκικη ἐπιτροπή πόλης ἦταν ἀδύνατη λόγω τῶν συλλήψεων, ἐνεργοῦσε χωρίς αὐτοπεποίθηση, ἐνῶ οἱ μενσεβίκοι δέν τό εἶχανε στό νοῦ τους νά ὀργανώσουν τούς ἐργάτες τῆς Ὀδησσοῦ γιά νά ὑποστηρίξουν τήν ἐξέγερση στό στόλο.

Ἡ ἐξέγερση τοῦ «Ποτιόμκιν» φόβισε τόσο πολύ τήν τσαρική κυβέρνηση, πού ἀναγκάστηκε νά ἀπευθυνθεῖ στίς εὐρωπαϊκές δυνάμεις, ζητώντας βοήθεια γιά τήν κατάπνιξη τῆς ἐπανάστασης. Ὁ Λένιν στό ἄρθρο του «Ὁ ρῶσος τσάρος ζητάει νά φυλαχτεῖ ἀπό τό λαό του μέ τή βοήθεια τοῦ τούρκου σουλτάνου» χαρακτήρισε σάν ἀποκορύφωμα καταισχύνης γιά τόν τσαρισμό τήν ἔκκλησή του πρός τίς κυβερνήσεις τῆς Ρουμανίας καί τῆς Τουρκίας, μέ τήν ὁποία παρακαλοῦσε νά τοῦ στείλουν «*ἀστυνομική βοήθεια* ἐνάντια στούς ἐξεγερμένους ναῦτες». Ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ ὁ Λένιν ἔγραψε γράμμα πρός τό Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο, πού περιλαβαίνεται σέ τοῦτο τόν τόμο, καί παρακαλοῦσε νά δημοσιευτεῖ ἔκκληση πρός τούς ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν μέ τό σύνθημα νά μήν ἐπιτρέψουν τήν κατάπνιξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία.

Ἡ ἐξέγερση στό θωρηκτό «Ποτιόμκιν» προκάλεσε τεράστια ἐντύπωση καί στή Ρωσία καί σ' ὅλο τόν κόσμο. Παρά τό γεγονός ὅτι ἡ ἐξέγερση δέ στέφθηκε ἀπό ἐπιτυχία, ὁ Λένιν ἔδινε σ' αὐτήν τεράστια σημασία. Σχετικά μέ τά γεγονότα αὐτά ὁ Λένιν ἔγραψε ἕνα ἄρθρο μεγάλης σπουδαιότητας: «Ἐπαναστατικός στρατός καί ἐπαναστατική κυβέρνηση».

Ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι ἡ ἐξέγερση στήν Ὀδησσό καί τό πέρασμα μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης ἑνός τμήματος τοῦ στρατοῦ — τοῦ θωρηκτοῦ «Ποτιόμκιν» — ἀποτελοῦσαν ἕνα νέο καί σημαντικό βῆμα πρός τά ἐμπρός στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία ἕνα μεγάλο τμῆμα τῆς πολεμικῆς δύναμης τοῦ τσαρισμοῦ, ἕνα ὁλόκληρο θωρηκτό, πέρασε ἀνοιχτά μέ τό μέρος τῆς ἐξέγερσης. Ἔχουμε μπροστά μας, — ἔγραφε ὁ Λένιν, — ἕνα σημαν-

τικότατο γεγονός: τήν προσπάθεια νά δημιουργηθεΐ ό πυρήνας ένός έπαναστατικοΰ στρατοΰ.

Ὁ Λένιν, ἀναπτύσσοντας τή μαρξιστική διδασκαλία γιά τήν ἐπανάσταση, ἔβγαλε, μέ βάση τή γενίκευση τῆς πείρας τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος στή Ρωσία, τό σημαντικότατο συμπέρασμα ὅτι γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης εἶναι ἀπαραίτητη ἡ δημιουργία ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ. Ὁ ἐπαναστατικός στρατός χρειάζεται γιά τή στρατιωτική πάλη καί τή στρατιωτική καθοδήγηση τῶν μαζῶν τοῦ λαοῦ ἐνάντια στή στρατιωτική δύναμη τῆς ἀπολυταρχίας καί τῶν καπιταλιστικῶν κρατῶν πού τή βοηθοῦν. Ὁ ἐπαναστατικός στρατός ὅμως δὲν εἶναι ἀπαραίτητος μόνο γιά τήν ἀνατροπή τῆς παλιᾶς ἐξουσίας, τῆς ἀπολυταρχίας· ὁ στρατός αὐτός εἶναι ἀπαραίτητος καί σά στήριγμα τῆς νέας ἐξουσίας, τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης.

Ὁ Λένιν καλοῦσε τούς μπολσεβίκους νά ὑποστηρίξουν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις τίς προσπάθειες δημιουργίας ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ, νά ἐξηγήσουν στίς πιό πλατιές μάζες τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς τή σημασία τοῦ ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ στήν πάλη γιά τήν ἐλευθερία, νά βοηθήσουν τά σκόρπια τμήματα αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ νά συνενώσουν τίς δυνάμεις τους γιά τή συντριβή τῆς ἀπολυταρχίας.

Ὁ πόλεμος ἐνάντια στούς καταπιεστές καί ὑποδουλωτές τοῦ λαοῦ, ἔγραφε ὁ Λένιν, εἶναι δίκαιος, νόμιμος πόλεμος τῶν ἐργαζομένων τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας. «Τό προλεταριάτο ἄρχισε στή Ρωσία αὐτόν τό μεγάλο ἀπελευθερωτικό πόλεμο καί θά κατορθώσει νά τόν συνεχίσει, συγκροτώντας μόνο του τμήματα ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ, ἐνισχύοντας τά τμήματα τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ναυτῶν πού πέρασαν μέ τό μέρος μας, προσελκύοντας τούς ἀγρότες, διαποτίζοντας τούς καινούργιους *πολίτες* τῆς Ρωσίας, πού διαμορφώνονται καί ἀτσαλώνονται στή φωτιά τοῦ ἐμφύλιου πολέμου, μέ τόν ἡρωισμό καί τόν ἐνθουσιασμό τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐλευθερίας καί τῆς εὐτυχίας ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας» (σελ. 343).

Ὁ Λένιν στά ἄρθρα του ὑπογράμμισε ἐπανειλημμένα ὅτι ἡ ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας θά διευκολύνει τόν ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου ὅλων τῶν χωρῶν ἐνάντια στόν καπιταλισμό, ὅτι ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία θά ἀποτελέσει τόν πρόλογο, τό σύνθημα τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης στή Δύση.

Στό μέρος «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» περιλαβαίνονται 24 ντοκουμέντα — σχέδια, σημειώματα καί πρόχειρες περιλήψεις ἄρθρων καί ὁμιλιῶν τοῦ Λένιν. Τά ντοκουμέντα αὐτά, ἐκτός

ἀπό τό «Σχέδιο πρωτομαγιάτικης προκήρυξης», μπαίνουν γιά πρώτη φορά στά Ἅπαντα τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ἕνα μεγάλο μέρος τους ἀναφέρεται στά ὑλικά τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἰδιαίτερα στό ζήτημα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης.

Μεγάλο ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν τό σχέδιο ἔκθεσης γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τό σημείωμα «Σύντομη περιγραφή τῆς διάσπασης τοῦ κόμματος», πού δείχνουν τά βασικά στάδια τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης, ἀρχίζοντας ἀπό τό 1900 καί φτάνοντας ὥς τό ΙΙΙ συνέδριο. Ὁ τόμος τελειώνει μέ τό «Σχέδιο προκήρυξης»· στό σχέδιο προκήρυξης ὁ Λένιν διατυπώνει τά συνθήματα καί τούς σκοπούς τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης πού ἀποτελοῦν, ὅπως ὑπογραμμίζει, τή βάση τῆς «λαϊκῆς μορφῆς διακυβέρνησης».

Τό Ἰνστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ

Η ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ[1]

Δημοσιεύτηκε στίς 5 καί 12 τοῦ 'Απρίλη (23 καί 30 τοῦ Μάρτη) 1905 στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» φύλλα 13 καί 14

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας, ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

I

Πρίν ἀπό πέντε μόλις χρόνια τό σύνθημα «κάτω ἡ ἀπολυταρχία!» φαινόταν σέ πολλούς ἐκπροσώπους τῆς σοσιαλδημοκρατίας πρόωρο καί ἀκατάληπτο γιά τήν ἐργατική μάζα. Τούς ἐκπροσώπους αὐτούς τούς κατέτασσαν δικαιολογημένα στούς ὀπορτουνιστές. Τούς ἐξηγοῦσαν καί τούς ἔδιναν νά καταλάβουν πώς μένουν πίσω ἀπό τό κίνημα, πώς δέν καταλαβαίνουν τά καθήκοντα τοῦ κόμματος σάν πρωτοπόρου τμήματος τῆς τάξης, σάν καθοδηγητῆ καί ὀργανωτῆ της, σάν ἐκπροσώπου τοῦ κινήματος στό σύνολό του, τῶν θεμελιακῶν καί κύριων σκοπῶν του. Οἱ σκοποί αὐτοί μπορεῖ νά ἐπισκιάζονται προσωρινά ἀπό τήν καθημερινή τρέχουσα δουλειά, δέν πρέπει ὅμως ποτέ νά χάνουν τή σημασία ὁδηγητικοῦ ἄστρου γιά τό ἀγωνιζόμενο προλεταριάτο.

Καί τώρα ἦρθε ὁ καιρός πού ἡ ἐπαναστατική φλόγα ἀγκάλιασε ὅλη τή χώρα, πού καί οἱ πιό ἄπιστοι πίστεψαν στό ἀναπόφευκτο τῆς ἀνατροπῆς τῆς ἀπολυταρχίας στό πιό κοντινό μέλλον. Κι ὅμως ἡ σοσιαλδημοκρατία, λές κι αὐτό γίνεται ἀπό κάποια εἰρωνεία τῆς ἱστορίας, βρίσκεται γιά ἄλλη μιά φορά στήν ἀνάγκη νά ἀντιμετωπίσει παρόμοιες ἀντιδραστικές, ὀπορτουνιστικές προσπάθειες νά τραβηχτεῖ πίσω τό κίνημα, νά μειωθοῦν τά καθήκοντά του, νά συσκοτιστοῦν τά συνθήματά του. Ἡ πολεμική ἐνάντια στούς ἐκπροσώπους τέτοιων προσπαθειῶν γίνεται καθῆκον τῆς ἡμέρας, ἀποχτάει (παρά τή γνώμη τόσων καί τόσων πού δέν πολυαγαποῦν τήν πολεμική μέσα στό κόμμα) τεράστια *πρακτική* σημασία. Γιατί ὅσο περισσότερο ζυγώνουμε στήν ἄμεση πραγματοποίηση τῶν πιό ἄμεσων πολιτικῶν καθηκόντων μας, τόσο μεγαλύτερη γίνεται ἡ ἀνάγκη νά καταλαβαίνουμε ὁλοκάθαρα αὐτά τά καθήκοντα, τόσο πιό ἐπιζήμια εἶναι τά κάθε λογῆς διφορούμενα, τά μισόλογα ἤ οἱ ἀπερισκεψίες στό ζήτημα αὐτό.

Καί δέν εἶναι καθόλου λίγη ἡ ἀπερισκεψία ἀνάμεσα στούς σοσιαλδημοκράτες τοῦ στρατοπέδου τῶν νεοϊσκριστῶν ἤ (πράγμα πού εἶναι σχεδόν τό ἴδιο) τοῦ στρατοπέδου τῶν ραμποτσεντέλτσι [2]. Κάτω ἡ ἀπολυταρχία! — μ' αὐτό συμφωνοῦν ὅλοι, ὄχι μόνο ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες, μά καί ὅλοι οἱ δημοκράτες, ἀκόμα καί ὅλοι οἱ φιλελεύθεροι, ἄν πιστέψουμε τίς τωρινές δηλώσεις τους. Ἀλλά τί σημαίνει αὐτό; Πῶς ἀκριβῶς πρέπει νά γίνει αὐτή ἡ ἀνατροπή τῆς σημερινῆς κυβέρνησης; Ποιός πρέπει νά συγκαλέσει συντακτική συνέλευση, πού εἶναι τώρα ἕτοιμοι νά τήν προβάλουν — μέ ἀποδοχή τοῦ καθολικοῦ κτλ. ἐκλογικοῦ δικαιώματος — σά σύνθημά τους καί οἱ ὀσβομποζ-ντέντσι (βλ. τεῦχος 67 τοῦ «Ὀσβομποζντένιγε» [3]); Σέ τί ἀκριβῶς πρέπει νά συνίσταται ἡ πραγματική ἐγγύηση ὅτι οἱ ἐκλογές μιᾶς τέτοιας συνέλευσης θά εἶναι ἐλεύθερες καί θά ἐκφράζουν τά συμφέροντα ὅλου τοῦ λαοῦ;

Ὅποιος δέ δίνει μέσα του μιά σαφῆ καί ἀκριβῆ ἀπάντηση σ' αὐτά τά ἐρωτήματα, αὐτός δέν καταλαβαίνει τό σύνθημα: κάτω ἡ ἀπολυταρχία! Αὐτά ὅμως τά ἐρωτήματα μᾶς ὁδηγοῦν ἀναπόφευκτα στό ζήτημα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης· δέν εἶναι δύσκολο νά καταλάβει κανείς πώς κάτω ἀπό τήν ἀπολυταρχία πραγματικά ἐλεύθερες παλλαϊκές ἐκλογές συντακτικῆς συνέλευσης, μέ πλήρη ἐξασφάλιση μιᾶς πραγματικά καθολικῆς, ἴσης, ἄμεσης καί μυστικῆς ψηφοφορίας, εἶναι ὄχι ἁπλῶς ἀπίθανες, ἀλλὰ καί ἐντελῶς ἀνέφικτες. Κι ἄν πραγματικά ἔχουμε κάποιο σκοπό προβάλλοντας τό πρακτικό αἴτημα τῆς ἄμεσης ἀνατροπῆς τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης, τότε πρέπει νά ξεκαθαρίσουμε μέσα μας *μέ ποιά ἄλλη ἀκριβῶς κυβέρνηση* θέλουμε ν' ἀντικαταστήσουμε τήν κυβέρνηση πού θά ἀνατραπεῖ, ἤ μ' ἄλλα λόγια: ποιά πρέπει νά εἶναι κατά τή γνώμη μας ἡ στάση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση;

Σ' αὐτό τό ζήτημα οἱ ὀπορτουνιστές τῆς σύγχρονης σοσιαλδημοκρατίας, δηλαδή οἱ νεοϊσκριστές, βάζουν τά δυνατά τους γιά νά τραβήξουν τό κόμμα πρός τά πίσω, ὅπως ἀκριβῶς ἔκαναν καί οἱ ραμποτσεντέλτσι πρίν πέντε χρόνια μέ τό ζήτημα τῆς πολιτικῆς πάλης γενικά. Οἱ ἀντιδραστικές ἀντιλήψεις τους πάνω σ' αὐτό τό σημεῖο ἀναπτύσσονται πιό ὁλοκληρωμένα στήν μπροσούρα τοῦ Μαρτίνοφ «Δυό δικτατορίες», τήν ὁποία ἐνέκρινε καί σύστησε μέ εἰδικό σχόλιο ἡ «Ἴσκρα» [4] (ἀρ. φύλλου 84) καί στήν ὁποία πολλές φορές ἤδη ἔχουμε ἐπισύρει τήν προσοχή τῶν ἀναγνωστῶν μας.

Στήν ἀρχή-ἀρχή τῆς μπροσούρας του ὁ Μαρτίνοφ μᾶς φοβερίζει μέ τήν ἑξῆς τρομερή προοπτική: ἄν μιά γερή ὀργάνωση τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας μποροῦσε «νά ὁρίσει καί νά πραγματοποιήσει τήν παλλαϊκή ἔνοπλη ἐξέγερση» ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, πράγμα πού ὀνειρευόταν ὁ Λένιν, τότε «δέν εἶναι τάχα ὁλοφάνερο πώς ἡ παλλαϊκή θέληση θά τοποθετοῦσε, τήν ἴδια στιγμή πού θά τελείωνε ἡ ἐπανάσταση, αὐτό ἀκριβῶς τό κόμμα σάν προσωρινή κυβέρνηση; Δέν εἶναι ὁλοφάνερο πώς σ' αὐτό ἀκριβῶς καί ὄχι σέ ἄλλο κόμμα θά ἐμπιστευόταν ὁ λαός τίς ἄμεσες τύχες τῆς ἐπανάστασης;»

Αὐτό εἶναι ἀπίστευτο, ὅμως εἶναι γεγονός. Ὁ μελλοντικός ἱστορικός τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας μέ κατάπληξή του θά διαπιστώσει πώς ἀπό τήν πρώτη στιγμή τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης οἱ γιρονδίνοι τῆς σοσιαλδημοκρατίας *φοβερίζανε* τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο μ' αὐτή τήν προοπτική! Ὅλο τό περιεχόμενο τῆς μπροσούρας τοῦ Μαρτίνοφ (καί μιᾶς ὁλάκερης σειρᾶς ἀπό ἄρθρα, καθώς καί ὁρισμένα σημεῖα ἀπό ἄρθρα τῆς νέας «Ἴσκρα») συνοψίζεται σέ μιά κακότεχνη περιγραφή τῶν «φρικαλεοτήτων» αὐτῆς τῆς προοπτικῆς. Ὁ ἰδεολογικός ἡγέτης τῶν νεοϊσκριστῶν βλέπει ἐδῶ «κατάληψη ἐξουσίας», βλέπει τό σκιάχτρο τοῦ «γιακωβινισμοῦ», τοῦ μπακουνινισμοῦ, τοῦ τκατσοφισμοῦ[5] καί τῶν ἄλλων τρομερῶν-ισμῶν, τούς ὁποίους τόσο πολύ προτιμοῦν οἱ ἐπαναστατικές ντεντάδες γιά νά φοβερίζουν τά νήπια τῆς πολιτικῆς*. Καί φυσικά δέν παραλείπει ἐδῶ νά χρησιμοποιήσει «περικοπές» ἀπό τόν Μάρξ καί τόν Ἔνγκελς. Ταλαίπωροι Μάρξ καί Ἔνγκελς, πόση κατάχρηση δέν ἔχει γίνει τῶν περικοπῶν ἀπό τά ἔργα τους! Θυμᾶστε: τήν ἀλήθεια πώς «κάθε ταξική πάλη εἶναι πάλη πολιτική»[6] τήν ἐπικαλοῦνταν *γιά νά δικαιολογήσουν* τή στενότητα καί τήν καθυστέρηση τῶν πολιτικῶν *μας* καθηκόντων καί τῶν μεθόδων *μας* πολιτικῆς ζύμωσης καί πάλης. Τώρα σάν ψευδομάρτυρα ὑπέρ τοῦ χβοστισμοῦ μᾶς ἐμφανίζουν τόν Ἔνγκελς. Στόν «Πόλεμο τῶν χωρικῶν στή Γερμανία» ὁ Ἔνγκελς ἔγραφε: «Τό χειρότερο πού μπορεῖ νά συμβεῖ σ' ἕναν ἡγέτη τοῦ κόμματος τῶν ἄκρων εἶναι νά βρεθεῖ στήν ὑποχρεωτική ἀνάγκη νά κατέχει τήν ἐξουσία σέ μιά ἐποχή πού τό κίνημα δέν ἔχει ἀκόμα ὡριμάσει ἀρκετά γιά τήν κυριαρχία τῆς τάξης τήν ὁποία αὐτό ἀντιπροσωπεύει καί γιά τήν ἐφαρμογή τῶν μέτρων πού ἐξασφαλίζουν τήν κυ-

* Στό χειρόγραφο: «. . .τούς ὁποίους τόσο πολύ προτιμοῦν οἱ ἡλικιωμένες γυναικοῦλες πού διπλαρώνουν τήν ἐπανάσταση γιά νά φοβερίζουν τά νήπια τῆς πολιτικῆς». Ἡ *Σύντ.*

ριαρχία αὐτῆς τῆς τάξης»[7]. Ἀρκεῖ νά διαβάσει κανείς προσεχτικά αὐτή τήν ἀρχή τῆς μεγάλης περικοπῆς πού παραθέτει ὁ Μαρτίνοφ γιά νά πειστεῖ πόσο διαστρεβλώνει ὁ χβοστιστής μας τή σκέψη τοῦ συγγραφέα. Ὁ Ἔνγκελς μιλάει γιά τήν *ἐξουσία πού ἐξασφαλίζει τήν κυριαρχία μιᾶς τάξης*. Μήπως αὐτό δέν εἶναι ξεκάθαρο; Σ' ὅ,τι ἀφορᾶ συνεπῶς τό προλεταριάτο, αὐτή εἶναι μιά ἐξουσία *πού ἐξασφαλίζει τήν κυριαρχία τοῦ προλεταριάτου*, εἶναι δηλαδή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου γιά τήν πραγματοποίηση τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ὁ Μαρτίνοφ δέν τό καταλαβαίνει αὐτό καί συγχέει τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση στήν ἐποχή τῆς ἀνατροπῆς τῆς ἀπολυταρχίας μέ τήν ἐξασφαλισμένη κυριαρχία τοῦ προλεταριάτου στήν ἐποχή τῆς ἀνατροπῆς τῆς ἀστικῆς τάξης, συγχέει τή δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς μέ τή σοσιαλιστική δικτατορία τῆς ἐργατικῆς τάξης. Στό μεταξύ ἀπό τή συνέχεια τῆς περικοπῆς γίνεται ἀκόμα πιό σαφής ἡ σκέψη τοῦ Ἔνγκελς. Ὁ ἡγέτης τοῦ κόμματος τῶν ἄκρων — γράφει — θά βρεθεῖ στήν ἀνάγκη «νά ὑπερασπίζει τά συμφέροντα μιᾶς ξένης πρός αὐτόν τάξης καί νά ξεφεύγει ἀπό τή δική του τάξη *μέ λόγια, ὑποσχέσεις καί διαβεβαιώσεις ὅτι τά συμφέροντα τῆς ξένης αὐτῆς τάξης εἶναι δικά της συμφέροντα*. Ὅποιος πέσει μιά φορά σ' αὐτήν τή *νόθα κατάσταση* ἔχει χαθεῖ ἀνεπανόρθωτα»[8].

Τά ὑπογραμμισμένα σημεῖα δείχνουν ξεκάθαρα πώς ὁ Ἔνγκελς ἐφιστᾶ τήν προσοχή μας ἀκριβῶς στή νόθα κατάσταση πού προκύπτει ὅταν ὁ ἡγέτης δέν καταλαβαίνει τά πραγματικά συμφέροντα τῆς τάξης «του» καί τό πραγματικό ταξικό περιεχόμενο τῆς ἀνατροπῆς. Γιά νά μιλήσουμε παραστατικά θά δοκιμάσουμε νά τό κάνουμε αὐτό λιανά στό βαθυστόχαστο Μαρτίνοφ μας μ' ἕνα ἁπλό παράδειγμα. Ὅταν οἱ ναροντοβόλτσι, νομίζοντας πώς ἀντιπροσωπεύουν τά συμφέροντα τῆς «ἐργασίας», βεβαίωναν τόν ἑαυτό τους καί τούς ἄλλους ὅτι τά 90 % τῶν ἀγροτῶν στή μελλοντική συντακτική συνέλευση τῆς Ρωσίας θᾶναι σοσιαλιστές, ἔπεφταν αὐτόματα σέ νόθα κατάσταση πού ἔμελλε νά τούς ὁδηγήσει ὁπωσδήποτε σέ ἀνεπανόρθωτη πολιτική καταστροφή, γιατί αὐτές οἱ «ὑποσχέσεις καί διαβεβαιώσεις» δέν ἀνταποκρίνονταν στήν ἀντικειμενική πραγματικότητα. Στήν πραγματικότητα οἱ ναροντοβόλτσι θά προωθοῦσαν τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, τά «συμφέροντα μιᾶς ξένης τάξης». Ἀρχίζετε νά καταλαβαίνετε κάτι, ὑπεραξιότιμε Μαρτίνοφ; Ὅταν οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες[9] παριστάνουν τούς ἀγροτικούς μετασχηματισμούς πού ἐπίκεινται ἀναπόφευκτα

στή Ρωσία σά «σοσιαλιστικοποίηση», σά «μεταβίβαση τῆς γῆς στό λαό», σάν ἀπαρχή τῆς «ἐξισωτικῆς χρήσης», θέτουν τόν ἑαυτό τους σέ νόθα κατάσταση, πού ὁπωσδήποτε πρόκειται νά τούς ὁδηγήσει σέ ἀνεπανόρθωτη πολιτική καταστροφή, γιατί στήν πραγματικότητα οἱ μετασχηματισμοί πού αὐτοί ἐπιδιώκουν θά ἐξασφαλίζουν τήν κυριαρχία μιᾶς *ἄλλης τάξης*, τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ, κι ἔτσι τά λόγια, οἱ ὑποσχέσεις καί οἱ διαβεβαιώσεις τους θά διαψευστοῦν τόσο πιό γρήγορα ἀπό τήν πραγματικότητα ὅσο πιό γρήγορα θά προχωρήσει ἡ ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης. Ἐξακολουθεῖτε ἀκόμα νά μήν καταλαβαίνετε περί τίνος πρόκειται, ὑπεραξιότιμε Μαρτίνοφ; Ἐξακολουθεῖτε ἀκόμα νά μήν καταλαβαίνετε ὅτι ἡ *οὐσία* τῆς σκέψης τοῦ Ἔνγκελς εἶναι νά τονίσει πόσο ὀλέθρια εἶναι ἡ *μή κατανόηση* τῶν πραγματικῶν ἱστορικῶν καθηκόντων τῆς ἐπανάστασης καί ἑπομένως ὅτι τά λόγια τοῦ Ἔνγκελς μποροῦν νά ἰσχύσουν γιά τούς ναροντοβόλτσι καί τούς «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες» μας;

II

Ὁ Ἔνγκελς ἐπισημαίνει τόν κίνδυνο πού ὑπάρχει ὅταν οἱ ἡγέτες τοῦ προλεταριάτου δέν καταλαβαίνουν τό *μή προλεταριακό* χαρακτήρα τῆς ἐπανάστασης, κι ὁ ἔξυπνος ὁ Μαρτίνοφ συμπεραίνει ἀπ᾿ αὐτό πώς ὑπάρχει κίνδυνος ὅταν οἱ ἡγέτες τοῦ προλεταριάτου, πού διαχώρισαν τόν ἑαυτό τους ἀπό τήν ἐπαναστατική δημοκρατία καί μέ τό πρόγραμμα καί μέ τήν τακτική (δηλαδή μ᾿ ὅλη τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωση) καί μέ τήν ὀργάνωση, παίζουν ἡγετικό ρόλο στή δημιουργία τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας. Ὁ Ἔνγκελς βλέπει ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος ὅταν ὁ ἡγέτης μπερδέψει τό δῆθεν σοσιαλιστικό μέ τό πραγματικά δημοκρατικό περιεχόμενο τῆς ἐπανάστασης, κι ὁ ἔξυπνος ὁ Μαρτίνοφ συμπεραίνει ἀπ᾿ αὐτό ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος, ὅταν τό προλεταριάτο μαζί μέ τήν ἀγροτιά ἀναλάβει συνειδητά τή δικτατορία γιά τήν πραγματοποίηση τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας, σάν τῆς τελευταίας μορφῆς τῆς ἀστικῆς κυριαρχίας, σάν τῆς καλύτερης μορφῆς γιά τήν ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη. Ὁ Ἔνγκελς φοβᾶται τόν κίνδυνο ἀπό τήν ἀπατηλή, τή νόθα κατάσταση πού δημιουργεῖται ὅταν ἄλλα λές καί ἄλλα κάνεις, ὅταν ὑπόσχεσαι τήν κυριαρχία μιᾶς τάξης καί στήν πράξη ἐξασφαλίζεις τήν κυριαρχία μιᾶς ἄλλης τάξης· στίς παλινωδίες αὐτές ὁ Ἔνγκελς βλέπει τό ἀναπόφευκτο ἑνός ἀνεπανόρθωτου πολιτικοῦ χαμοῦ, ἐνῶ ὁ ἔξυπνος ὁ Μαρτίνοφ

συμπεραίνει ἀπ' αὐτό ὅτι ὑπάρχει κίνδυνος χαμοῦ λόγω τοῦ ὅτι οἱ ἀστοί ὀπαδοί τῆς δημοκρατίας δέ θ' ἀφήσουν τό προλεταριάτο καί τήν ἀγροτιά νά ἐξασφαλίσουν μιά πραγματικά λαοκρατική δημοκρατία. Ὁ ἔξυπνος ὁ Μαρτίνοφ δέν εἶναι καθόλου σέ θέση νά καταλάβει ὅτι ἕνας *τέτοιος* χαμός, ὁ χαμός ἑνός ἡγέτη τοῦ προλεταριάτου, ὁ χαμός χιλιάδων προλεταρίων στόν ἀγώνα γιά μιά πραγματικά λαοκρατική δημοκρατία, ἐνῶ ἀποτελεῖ ὑλικό χαμό, ὄχι μόνο δέν εἶναι πολιτικός χαμός, ἀλλά ἀντίθετα εἶναι ἡ πιό τρανή πολιτική κατάκτηση τοῦ προλεταριάτου, ἡ πιό τρανή πραγματοποίηση ἀπό τό προλεταριάτο τῆς ἡγεμονίας του στόν ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία. Ὁ Ἔνγκελς μιλάει γιά τόν πολιτικό χαμό ἐκείνου πού χωρίς ἐπίγνωση ξεστρατίζει ἀπό τόν ταξικό του δρόμο σέ ξένο ταξικό δρόμο, κι ὁ ἔξυπνος ὁ Μαρτίνοφ, παραθέτοντας μέ εὐλάβεια περικοπές ἀπό τόν Ἔνγκελς, μιλάει γιά τό χαμό ἐκείνου πού θά τραβήξει ὅλο καί πιό μακριά στό σωστό ταξικό δρόμο.

Στό σημεῖο αὐτό προβάλλει ὁλοφάνερα ἡ διαφορά τῶν ἀπόψεων τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπό τίς ἀπόψεις τοῦ χβοστισμοῦ. Ὁ Μαρτίνοφ καί ἡ νέα «Ἴσκρα» ἀποτραβιοῦνται ἀπό τό καθῆκον πού πέφτει στό προλεταριάτο μαζί μέ τήν ἀγροτιά νά πραγματοποιήσουν τήν πιό ριζοσπαστική δημοκρατική ἐπανάσταση, ἀποτραβιοῦνται ἀπό τό ν' ἀσκήσουν τή σοσιαλδημοκρατική καθοδήγηση αὐτῆς τῆς ἐπανάστασης, παραδίνοντας ἔτσι, ἔστω καί χωρίς ἐπίγνωση, τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου στά χέρια τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. Ἀπό τή σωστή σκέψη τοῦ Μάρξ ὅτι πρέπει νά ἑτοιμάζουμε ὄχι κυβερνητικό, ἀλλά ἀντιπολιτευόμενο κόμμα τοῦ *μέλλοντος*, ὁ Μαρτίνοφ βγάζει τό συμπέρασμα ὅτι ἐμεῖς πρέπει νά κάνουμε χβοστιστική ἀντιπολίτευση στήν *τωρινή* ἐπανάσταση. Σ' αὐτό συνοψίζεται ἡ πολιτική σοφία του. Νά ὁ συλλογισμός του, πού θά συνιστούσαμε πολύ στόν ἀναγνώστη νά τόν καλοσκεφτεῖ:

«Τό προλεταριάτο δέν μπορεῖ νά πάρει οὔτε ὁλόκληρη τήν πολιτική ἐξουσία στό κράτος οὔτε ἕνα μέρος της, ἄν δέν πραγματοποιήσει τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Αὐτή εἶναι ἡ ἀδιαφιλονίκητη θέση πού μᾶς χωρίζει ἀπό τόν ὁπορτουνιστικό ζωρεσισμό. . .» (Μαρτίνοφ, σελ. 58),—καί πού ἀποδείχνει ἀδιαφιλονίκητα, θά προσθέσουμε ἐμεῖς, τήν ἀνικανότητα τοῦ ἀξιότιμου Μαρτίνοφ νά καταλάβει ποῦ ταιριάζει τό κάθε πράγμα. Τό νά συγχέει κανείς τή συμμετοχή τοῦ προλεταριάτου σέ μιά ἐξουσία πού ἀντιτάσσεται στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση μέ τή συμμετοχή τοῦ προλεταριάτου στή δημοκρατική ἐπανάστα-

ση σημαίνει πώς δέν καταλαβαίνει σέ ἀπελπιστικό βαθμό περί τίνος πρόκειται. Εἶναι τό ἴδιο σά νά συγχέει κανείς τή συμμετοχή τοῦ Μιλλεράν στήν κυβέρνηση τοῦ δολοφόνου Γκαλιφέ μέ τή συμμετοχή τοῦ Βαρλέν στήν Κομμούνα, πού ὑπεράσπιζε καί ὑπεράσπισε μέχρι τέλους τή δημοκρατία.

Ἀκοῦστε ὅμως παρακάτω, γιά νά δεῖτε πόσο τά μπερδεύει ὁ συγγραφέας μας: «...Ἄν ὅμως εἶναι ἔτσι, τότε εἶναι ὁλοφάνερο ὅτι ἡ ἐπικείμενη ἐπανάσταση δέν μπορεῖ νά δόσει ζωή σέ καμιά πολιτική μορφή, *πηγαίνοντας ἐνάντια στή θέληση ὁλόκληρης* (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι τοῦ Μαρτίνοφ) τῆς ἀστικῆς τάξης, μιά καί ἡ τάξη αὐτή θἆναι ὁ ἀφέντης τῆς αὐριανῆς μέρας...» Πρῶτα πρῶτα, γιά ποιό λόγο γίνεται ἐδῶ λόγος μόνο γιά πολιτικές μορφές, ἐνῶ στήν προηγούμενη φράση γινόταν λόγος γιά τήν ἐξουσία τοῦ προλεταριάτου γενικά, μέχρι καί τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση; γιά ποιό λόγο ὁ συγγραφέας δέ μιλάει γιά τήν πραγμάτωση τῶν οἰκονομικῶν μορφῶν; Ἐπειδή, χωρίς νά τό καταλαβαίνει καί ὁ ἴδιος, μεταπήδησε κιόλας ἀπό τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση στή δημοκρατική. Ἄν ὅμως εἶναι ἔτσι (αὐτό εἶναι τό δεύτερο), τότε ὁ συγγραφέας ἐντελῶς λαθεμένα μιλάει tout court (ἁπλούστατα) γιά τή «θέληση ὁλόκληρης τῆς ἀστικῆς τάξης», γιατί ἐκεῖνο πού διακρίνει τήν ἐποχή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης εἶναι ἴσα ἴσα ἡ διαφορά τῆς θέλησης τῶν διάφορων στρωμάτων τῆς ἀστικῆς τάξης πού μόλις λυτρώνεται ἀπό τήν ἀπολυταρχία. Τό νά μιλάει κἀνείς γιά δημοκρατική ἐπανάσταση καί νά περιορίζεται σέ ἁπλή καί σκέτη ἀντιπαράθεση τοῦ «προλεταριάτου» στήν «ἀστική τάξη» εἶναι καθαρότατη ἀνοησία *, γιατί *αὐτή* ἡ ἐπανάσταση χαρακτηρίζει ἐκείνην ἀκριβῶς τήν περίοδο ἐξέλιξης τῆς κοινωνίας, ὅπου ἡ μάζα της στέκει κυρίως ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀστική τάξη καί ἀποτελεῖ εὐρύτατο μικροαστικό, ἀγροτικό στρῶμα. Τό γιγάντιο αὐτό στρῶμα, ἀκριβῶς ἐπειδή ἡ δημοκρατική ἐπανάσταση δέν ἔχει ἀκόμα συντελεστεῖ, ἔχει πολύ περισσότερα κοινά συμφέροντα μέ τό «προλεταριάτο» σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τήν πραγμάτωση τῶν πολιτικῶν μορφῶν παρά ἡ «ἀστική τάξη» μέ τήν πραγματική καί στενή σημασία αὐτῆς τῆς λέξης. Στή μή κατανόηση αὐτοῦ τοῦ ἁπλοῦ πράγματος βρίσκεται μιά ἀπό τίς κυριότερες πηγές τῆς σύγχυσης τοῦ Μαρτίνοφ.

Παρακάτω: «...Ἄν εἶναι ἔτσι, τότε μέ τόν ἁπλό ἐκφοβισμό

---

* Στό χειρόγραφο ἀντί «καθαρότατη ἀνοησία» εἶναι: «ὕψιστη βλακεία». *Ἡ Σύντ.*

τῆς πλειοψηφίας τῶν ἀστικῶν στοιχείων ἡ ἐπαναστατική πάλη τοῦ προλεταριάτου μπορεῖ νά ὁδηγήσει σ' ἕνα καί μόνο ἀποτέλεσμα: στήν παλινόρθωση τῆς ἀπολυταρχίας μέ τήν ἀρχική μορφή της· καί τό προλεταριάτο φυσικά δέ θά σταματήσει μπροστά στό ἐνδεχόμενο αὐτό ἀποτέλεσμα, δέ θά παραιτηθεῖ ἀπό τό νά ἐκφοβίζει τήν ἀστική τάξη οὔτε στή χειρότερη περίπτωση, στήν περίπτωση δηλ. πού τά πράγματα θά φθάσουν τελικά σέ τέτοιο σημεῖο, ὥστε νά ἀναζωογονηθεῖ καί νά δυναμώσει μέ μιά ψευτοσυνταγματική παραχώρηση ἡ ἀποσυντιθέμενη ἀπολυταρχική ἐξουσία. Εἶναι ὅμως αὐτονόητο ὅτι τό προλεταριάτο, μπαίνοντας στόν ἀγώνα, δέν ἔχει ὑπόψη του τή χειρότερη αὐτή περίπτωση».

Καταλαβαίνετε τίποτε, ἀναγνώστη; Τό προλεταριάτο δέ θά σταματήσει μπροστά στόν ἐκφοβισμό πού ὁδηγεῖ στήν παλινόρθωση τῆς ἀπολυταρχίας, σέ περίπτωση πού θά ἀπειληθεῖ ψευτοσυνταγματική παραχώρηση! Εἶναι τό ἴδιο σά νά ἔλεγα: μέ ἀπειλεῖ μιά πληγή τοῦ Φαραώ μέ τή μορφή μιᾶς ὁλοήμερης συζήτησης μόνο μέ τόν Μαρτίνοφ· γι' αὐτό στή χειρότερη περίπτωση καταφεύγω στόν ἐκφοβισμό πού δέν μπορεῖ νά ὁδηγήσει σέ τίποτε ἄλλο παρά σέ μιά διήμερη συζήτηση μέ τόν Μαρτίνοφ καί τόν Μάρτοφ. Μά αὐτό εἶναι ἁπλούστατα κολοκύθια μέ τή ρίγανη, ὑπεραξιότιμε!

Ἡ σκέψη πού στριφογύριζε στό μυαλό τοῦ Μαρτίνοφ, ὅταν ἔγραφε τήν ἀνοησία πού παραθέσαμε, εἶναι τούτη δῶ: ἄν τό προλεταριάτο βαλθεῖ στήν ἐποχή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης νά ἐκφοβίζει τήν ἀστική τάξη μέ τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, αὐτό θά ὁδηγήσει ἁπλούστατα στήν ἀντίδραση πού θά ἀδυνατίσει καί τίς δημοκρατικές κατακτήσεις. Αὐτό εἶναι. Δέν μπορεῖ φυσικά νά γίνεται λόγος οὔτε γιά τήν παλινόρθωση τῆς ἀπολυταρχίας μέ τήν ἀρχική μορφή της, οὔτε γιά τήν προθυμία τοῦ προλεταριάτου, στή χειρότερη περίπτωση, νά καταφύγει στή χειρότερη ἀνοησία. Ὅλη ἡ ὑπόθεση συνοψίζεται καί πάλι στή διαφορά ἀνάμεσα στή δημοκρατική καί στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, διαφορά πού ὁ Μαρτίνοφ τήν ξεχνάει, συνοψίζεται στήν ὕπαρξη μιᾶς τεράστιας μάζας ἀγροτικοῦ καί μικροαστικοῦ πληθυσμοῦ πού εἶναι ἱκανός νά ὑποστηρίξει τή δημοκρατική ἐπανάσταση, ἐνῶ δέν εἶναι ἱκανός στή δοσμένη στιγμή νά ὑποστηρίξει τή σοσιαλιστική.

Ἄς ἀκούσουμε καί παραπέρα τόν ἔξυπνο Μαρτίνοφ μας: «... Εἶναι ὁλοφάνερο πώς ἡ πάλη ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀστική τάξη στίς παραμονές τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης

δέν μπορεῖ παρά ἀπό ὁρισμένες ἀπόψεις νά διαφέρει ἀπό τήν ἴδια πάλη στό τελικό της στάδιο, στίς παραμονές τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης...» Μάλιστα, αὐτό εἶναι ὁλοφάνερο, κι ἄν ὁ Μαρτίνοφ σκεφτόταν ποῦ ἀκριβῶς βρίσκεται αὐτή ἡ διαφορά, τότε εἶναι ζήτημα ἄν θάγραφε τίς προηγούμενες ἄρες-μάρες, ἀκόμα καί ὁλάκερη τήν μπροσούρα του.

«...Ἡ πάλη γιά τήν ἐπίδραση πάνω στήν πορεία καί στήν ἔκβαση τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης μπορεῖ νά ἐκφραστεῖ μόνο μέ τό ὅτι τό προλεταριάτο θά ἀσκεῖ ἐπαναστατική πίεση πάνω στή θέληση τῆς φιλελεύθερης καί τῆς ριζοσπαστικῆς ἀστικῆς τάξης, ὅτι τά δημοκρατικότερα „κάτω στρώματα" τῆς κοινωνίας θ' ἀναγκάσουν τά „πάνω" νά συγκατατεθοῦν νά ὁδηγήσουν τήν ἀστική ἐπανάσταση ὥς τό λογικό της τέρμα. Θά ἐκφραστεῖ μέ τό ὅτι τό προλεταριάτο θά βάζει σέ κάθε περίπτωση μπροστά στήν ἀστική τάξη τό δίλημμα: ἤ πίσω στή μέγγενη τῆς ἀπολυταρχίας, ὅπου ἡ ἀστική τάξη ἀσφυκτιᾶ, ἤ μπρός μέ τό λαό».

Τό κατεβατό αὐτό εἶναι τό κεντρικό σημεῖο τῆς μπροσούρας τοῦ Μαρτίνοφ. Ἐδῶ βρίσκεται ὅλη ἡ πεμπτουσία της, ὅλες οἱ βασικές «ἰδέες» της. Καί τί ἀποδεικνύεται ὅτι εἶναι οἱ ἔξυπνες αὐτές ἰδέες; Γιά δέστε: τί εἶναι αὐτά «τά κάτω στρώματα» τῆς κοινωνίας, αὐτός ὁ «λαός» πού τόν θυμήθηκε ἐπιτέλους ὁ σοφός μας; Εἶναι ἀκριβῶς τό στρῶμα τῶν πολλῶν ἑκατομμυρίων μικροαστῶν τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, πού εἶναι ἀπόλυτα ἱκανό νά δράσει ἐπαναστατικά δημοκρατικά. Καί τί εἶναι αὐτή ἡ *πίεση* τοῦ προλεταριάτου σύν τήν ἀγροτιά στά πάνω στρώματα τῆς κοινωνίας, τί εἶναι αὐτή ἡ κίνηση τοῦ προλεταριάτου μαζί μέ τό λαό πρός τά μπρός, παρά τή θέληση τῶν πάνω στρωμάτων τῆς κοινωνίας; Εἶναι ἀκριβῶς *ἐκείνη ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς*, πού ἐνάντιά της μάχεται ὁ χβοστιστής μας! Μόνο πού φοβᾶται νά ὁλοκληρώσει τή σκέψη του, φοβᾶται νά πεῖ τά πράγματα μέ τό ἀληθινό τους ὄνομα. Καί γι' αὐτό λέει λέξεις πού τή σημασία τους δέν τήν καταλαβαίνει, ἐπαναλαβαίνει δειλά, μέ γελοῖες καί ἄτεχνες περιπλοκάδες *, συνθήματα πού τό πραγματικό τους νόημα τοῦ διαφεύγει. Γι' αὐτό ἴσα ἴσα μόνο ἕνας χβοστιστής μπορεῖ νά παρουσιάσει μιά τέτοια παραδοξολογία στό πιό «ἐνδιαφέρον» μέρος τῶν τελικῶν συμπερασμάτων του: ἐπαναστατική πίεση καί τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ «λαοῦ» στά πάνω στρώματα τῆς

* Ἔχουμε ἤδη τονίσει πώς εἶναι παράλογη ἡ σκέψη ὅτι τό προλεταριάτο θά μποροῦσε, ἔστω καί στή χειρότερη ἀπό τίς χειρότερες περιπτώσεις, νά σπρώξει τήν ἀστική τάξη πρός τά πίσω.

κοινωνίας, ἀλλά χωρίς ἐπαναστατική-δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, — μόνο ὁ Μαρτίνοφ μποροῦσε νά φτάσει νά πεῖ τέτοια πράγματα! Ὁ Μαρτίνοφ θέλει τό προλεταριάτο νά ἀπειλεῖ τά πάνω στρώματα τῆς κοινωνίας, νά τραβήξει μπροστά μέ τό λαό, μά ταυτόχρονα τό προλεταριάτο νάχει ἀποφασίσει σταθερά μαζί μέ τούς νεοϊσκριστές ἡγέτες του *νά μή προχωρήσει* στό δημοκρατικό δρόμο, ἐπειδή ἕνας τέτοιος δρόμος εἶναι δρόμος τῆς ἐπαναστατικῆς-δημοκρατικῆς δικτατορίας. Θέλει ὁ Μαρτίνοφ τό προλεταριάτο νά ἀσκεῖ πίεση στή θέληση τῶν πάνω στρωμάτων μέ τό νά ἐκδηλώνει τή δική του ἀβουλία. Ὁ Μαρτίνοφ θέλει τό προλεταριάτο νά παρακινεῖ τά πάνω στρώματα, ὥστε «νά συγκατατεθοῦν» νά ὁδηγήσουν τήν ἀστική ἐπανάσταση ὥς τό λογικό λαοκρατικό δημοκρατικό της τέρμα, νά τά παρακινεῖ μέ τό νά ἐκφράζει τό δικό του φόβο *ν' ἀναλάβει αὐτό τό ἴδιο*, μαζί μέ τό λαό, αὐτή τήν ἀποπεράτωση τῆς ἐπανάστασης, ν' ἀναλάβει αὐτό τό ἴδιο τήν ἐξουσία καί τή δημοκρατική δικτατορία. Ὁ Μαρτίνοφ θέλει τό προλεταριάτο νά εἶναι ἡ ἐμπροσθοφυλακή στή δημοκρατική ἐπανάσταση καί *γι' αὐτό* ὁ ἔξυπνος ὁ Μαρτίνοφ *φοβερίζει* τό προλεταριάτο μέ τήν προοπτική τῆς συμμετοχῆς στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, σέ περίπτωση ἐπιτυχίας τῆς ἐξέγερσης! Αὐτό εἶναι τό ἀποκορύφωμα τοῦ ἀντιδραστικοῦ χβοστισμοῦ. Θάπρεπε νά κάνει κανείς μιά ἐδαφιαία ὑπόκλιση στόν Μαρτίνοφ, σά σέ ἅγιο ἄνθρωπο, γιατί ὁλοκλήρωσε τίς χβοστιστικές τάσεις τῆς νέας «Ἴσκρα» καί τίς διατύπωσε ἀνάγλυφα καί μέ σύστημα, στό πιό ἐπίκαιρο καί θεμελιακό πολιτικό ζήτημα*.

III

Ποῦ βρίσκεται ἡ πηγή τῆς σύγχυσης τοῦ Μαρτίνοφ; Στό γεγονός ὅτι μπερδεύει τή δημοκρατική μέ τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, ὅτι ξεχνάει τό ρόλο τοῦ ἐνδιάμεσου λαϊκοῦ στρώματος πού βρίσκεται ἀνάμεσα στήν «ἀστική τάξη» καί στό «προλεταριάτο» (μικροαστική μάζα τῆς φτωχολογιᾶς τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, «μισοπρολετάριοι», μισονοικοκυρέοι), ὅτι δέν καταλαβαίνει τήν ἀληθινή σημασία τοῦ δικοῦ μας προγράμματος-μίνιμουμ. Ὁ Μαρτίνοφ ἔχει ἀκουστά πώς εἶναι ἄπρεπο γιά ἕνα σοσιαλιστή νά συμμετέχει σέ ἀστική κυβέρνηση (ὅταν τό προ-

* Τό ἄρθρο εἶχε πιά στοιχειοθετηθεῖ ὅταν πήραμε τό φύλλο 93 τῆς «Ἴσκρα», στό ὁποῖο θά χρειαστεῖ νά ἐπανέλθουμε [10].

λεταριάτο ἀγωνίζεται γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση) καί ἔσπευσε νά τό «καταλάβει» αὐτό μέ τήν ἔννοια πώς δέν πρέπει νά συμμετέχει μαζί μέ τήν ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία στήν ἐπαναστατική-δημοκρατική ἐπανάσταση καί στή δικτατορία, πού εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν ὁλοκληρωτική πραγματοποίηση μιᾶς τέτοιας ἐπανάστασης. Ὁ Μαρτίνοφ διάβασε τό πρόγραμμά μας μίνιμουμ, μά δέν πρόσεξε πώς ὁ αὐστηρός ξεχωρισμός μέσα σ' αὐτό τό πρόγραμμα τῶν μετασχηματισμῶν πού μποροῦν νά πραγματοποιηθοῦν στά πλαίσια τῆς ἀστικῆς κοινωνίας, σέ διάκριση ἀπό τούς σοσιαλιστικούς μετασχηματισμούς, δέν ἔχει μονάχα ἀφηρημένη, ἀλλά ἔχει ζωτικότατη, πρακτικότατη σημασία*· δέν πρόσεξε ὅτι σέ ἐπαναστατική περίοδο τό πρόγραμμα-μίνιμουμ ἐπαληθεύεται ἄμεσα κι ἀρχίζει νά ἐφαρμόζεται στήν πράξη. Ὁ Μαρτίνοφ δέ σκέφτηκε πώς ἡ παραίτηση ἀπό τήν ἰδέα τῆς ἐπαναστατικῆς-δημοκρατικῆς δικτατορίας στήν ἐποχή τῆς πτώσης τῆς ἀπολυταρχίας ἰσοδυναμεῖ μέ παραίτηση ἀπό τήν πραγματοποίηση τοῦ μίνιμουμ-προγράμματός μας. Πραγματικά, θυμηθεῖτε μόνο ὅλους τούς οἰκονομικούς καί πολιτικούς μετασχηματισμούς πού προβάλλονται σ' αὐτό τό πρόγραμμα, τίς διεκδικήσεις γιά δημοκρατικό πολίτευμα, γιά ἐξοπλισμό τοῦ λαοῦ, γιά χωρισμό τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος, γιά πλήρεις δημοκρατικές ἐλευθερίες, γιά ἀποφασιστικές οἰκονομικές μεταρρυθμίσεις. Δέν εἶναι τώρα ξεκάθαρο πώς ἡ ἐφαρμογή αὐτῶν τῶν μετασχηματισμῶν στά πλαίσια τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος δέν εἶναι νοητή χωρίς τήν ἐπαναστατική-δημοκρατική δικτατορία τῶν κατώτερων τάξεων; Δέν εἶναι τάχα ξεκάθαρο πώς ἐδῶ γίνεται λόγος ἀκριβῶς ὄχι μόνο γιά τό προλεταριάτο σέ διάκριση «ἀπό τήν ἀστική τάξη»**, ἀλλά γιά τίς «κατώτερες τάξεις» πού εἶναι οἱ ἐνεργοί κινητῆρες κάθε δημοκρατικῆς ἐπανάστασης; Οἱ τάξεις αὐτές εἶναι τό προλεταριάτο *σύν* οἱ δεκάδες τά ἑκατομμύρια τῆς φτωχολογιᾶς τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ πού ζεῖ κάτω ἀπό συνθῆκες μικροαστικῆς διαβίωσης. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι πάρα πολλοί ἐκπρόσωποι αὐτῆς τῆς μάζας ἀνήκουν στήν ἀστική τάξη. Μά εἶναι ἀκόμα πιό ἀναμ-

* Στό χειρόγραφο: «...σέ διάκριση ἀπό τούς σοσιαλιστικούς μετασχηματισμούς, δέν ἔχει μονάχα ἀφηρημένη, δογματική σημασία, τέτοια πού τοῦ ἀποδίδουν τόσο πρόθυμα οἱ δογματικοί μαρξιστές, ἀλλά ἔχει ζωτικότατη, πρακτικότατη σημασία...». *Ἡ Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο, ὕστερα ἀπό τίς λέξεις «ἀπό τήν ἀστική τάξη» ἀκολουθεῖ: «(ὅπως κρίνει ὁ δογματιστής πού ἐφαρμόζει ἐκεῖ πού δέν χρειάζεται τίς πλήρως διαμορφωμένες καί καθαρές κατηγορίες τοῦ κεφαλαιοκρατικοῦ συστήματος, στίς παραμονές τῆς χρεοκοπίας του)». *Ἡ Σύντ.*

φισβήτητο ὅτι τό συμφέρον αὐτῆς τῆς μάζας βρίσκεται στήν ὁλοκληρωτική πραγματοποίηση τῆς δημοκρατίας καί ὅτι ὅσο πιό φωτισμένη εἶναι ἡ μάζα αὐτή τόσο πιό ἀναπόφευχτος εἶναι ὁ ἀγώνας της γιά τήν ὁλοκληρωτική αὐτή πραγματοποίηση. Φυσικά ὁ σοσιαλδημοκράτης ποτέ δέ θά ξεχάσει τή διττή πολιτικο-οικονομική φύση τῆς μικροαστικῆς μάζας τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, ποτέ δέ θά ξεχάσει τήν ἀνάγκη χωριστῆς καί αὐτοτελοῦς ταξικῆς ὀργάνωσης τοῦ ἀγωνιζόμενου γιά τό σοσιαλισμό προλεταριάτου. Ἀλλά δέ θά ξεχάσει ἐπίσης καί ὅτι ἡ μάζα αὐτή ἔχει «ἐκτός ἀπό τό παρελθόν καί μέλλον, ἐκτός ἀπό τίς προλήψεις καί κρίση»[11], πού τή σπρώχνει μπροστά πρός τήν ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία· δέ θά ξεχάσει πώς ἡ διαφώτιση γίνεται ὄχι μόνο μέ τό βιβλίο, καί μάλιστα ὄχι τόσο μέ τό βιβλίο ὅσο μέ τήν ἴδια τήν πορεία τῆς ἐπανάστασης πού ἀνοίγει τά μάτια, πού ἀποτελεῖ πολιτικό σχολειό. Μέσα σέ τέτοιες συνθῆκες μιά θεωρία πού παραιτεῖται ἀπό τήν ἰδέα τῆς ἐπαναστατικῆς-δημοκρατικῆς δικτατορίας δέν μπορεῖ νά ὀνομαστεῖ διαφορετικά παρά φιλοσοφική δικαιολόγηση τῆς πολιτικῆς καθυστέρησης *.

Ὁ ἐπαναστάτης σοσιαλδημοκράτης θά πετάξει πέρα μέ περιφρόνηση μιά τέτοια θεωρία. Στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης αὐτός δέ θά ὑποδείχνει μόνο τή «χειρότερη περίπτωσή» της**. Ὄχι, θά ὑποδείχνει ἐπίσης καί τή δυνατότητα ἑνός καλύτερου τέρματος. Θά ὀνειροπολεῖ — εἶναι ὑποχρεωμένος νά ὀνειροπολεῖ ἄν δέν εἶναι ἀδιόρθωτος φιλισταῖος — πώς ὕστερα ἀπό τή γιγάντια πείρα τῆς Εὐρώπης, ὕστερα ἀπό τήν πρωτοφανέρωτη ἀναπτέρωση τῆς δραστηριότητας τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας, θά κατορθώσουμε ν' ἀνάψουμε, ὅσο ποτέ ἄλλοτε, τή δάδα τοῦ ἐπαναστατικοῦ φωτός μπροστά στή σκοτεινή καί κακομοιριασμένη μάζα, θά κατορθώσουμε, — χάρη στό γεγονός ὅτι στηριζόμαστε στούς ὤμους ὁλάκερης σειρᾶς ἐπαναστατικῶν γενεῶν τῆς Εὐρώπης, — νά πραγματοποιήσουμε μέ ἀνίδωτη ὥς τώρα πληρότητα ὅλους τούς δημοκρατικούς μετασχηματισμούς, ὅλο τό μίνιμουμ-πρόγραμμά μας· θά κατορθώσουμε νά πετύχουμε ὥστε ἡ ρωσική ἐπανάσταση νά μήν εἶναι κίνημα μερικῶν μη-

* Στό χειρόγραφο: «...παρά φιλοσοφική ἐπισκόπηση τῶν „νώτων" τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου». *Ἡ Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο ὕστερα ἀπό τή λέξη «της» ἀκολουθεῖ: «(καί ποτέ πιά δέν μπορεῖ νά βλέπει ὅτι αὐτή ἡ χειρότερη περίπτωση θά εἶναι «μιά ἀποκατάσταση τῆς ἀπολυταρχίας *στήν πρωταρχική της* μορφή, μιά ἀποκατάσταση πού εἶναι ἀδύνατη καί ἔξω ἀπό κάθε λογική»)». *Ἡ Σύντ.*

νῶν, ἀλλά κίνημα πολλῶν χρόνων, νά μήν ὁδηγήσει μόνο σέ μικροπαραχωρήσεις ἀπομέρους τῶν ὀργάνων ἐξουσίας, ἀλλά στήν πλήρη ἀνατροπή τους. Κι ἄν τό κατορθώσουμε αὐτό, — τότε... τότε ἡ ἐπαναστατική πυρκαϊά θά ἀγκαλιάσει τήν Εὐρώπη· ὁ εὐρωπαῖος ἐργάτης, πού ἔχει ἀποκάμει κάτω ἀπό τήν ἀστική ἀντίδραση, θά ξεσηκωθεῖ μέ τή σειρά του καί θά μᾶς δείξει «πῶς γίνεται αὐτό τό πράγμα»· τότε ἡ ἐπαναστατική ἄνοδος τῆς Εὐρώπης θ' ἀσκήσει ἀντίστροφη ἐπίδραση πάνω στή Ρωσία καί τήν ἐποχή μερικῶν ἐπαναστατικῶν χρόνων θά τήν κάνει ἐποχή μερικῶν ἐπαναστατικῶν δεκαετιῶν, τότε... μά θά μᾶς δοθεῖ πολλές φορές ἀκόμα ἡ εὐκαιρία νά μιλήσουμε γιά τό τί θά κάνουμε «τότε», νά μιλήσουμε ὄχι ἀπό τήν καταραμένη αὐτή ξενιτιά τῆς Γενεύης, ἀλλά μπροστά σέ συγκεντρώσεις χιλιάδων ἐργατῶν στούς δρόμους τῆς Μόσχας καί τῆς Πετρούπολης, μπροστά στίς ἐλεύθερες συγκεντρώσεις τῶν ρώσων «μουζίκων».

IV

Ἐννοεῖται πώς στούς φιλισταίους τῆς νέας «Ἴσκρα» καί στόν «ἐξουσιαστή τῶν σκέψεών» της, στόν καλό μας δογματιστή Μαρτίνοφ, εἶναι ἄγνωστα καί παράξενα τέτοιου εἴδους ὄνειρα. Αὐτοί φοβοῦνται τήν ὁλοκληρωτική πραγματοποίηση τοῦ μίνιμουμ-προγράμματός μας μέσω τῆς ἐπαναστατικῆς δικτατορίας τοῦ ἁπλοῦ, τοῦ καθυστερημένου λαοῦ. Φοβοῦνται γιά τήν ἴδια τους τήν ἱκανότητα γνώσης, φοβοῦνται μή χάσουν τόν τυφλοσούρτη, τό βιβλίο πού ἀποστήθισαν (χωρίς νά ἐμβαθύνουν), φοβοῦνται μήπως δέ θά εἶναι σέ θέση νά ξεχωρίσουν τά ζυγιασμένα καί θαρραλέα βήματα στό δρόμο τῶν δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν ἀπό τά τυχοδιωχτικά ἅλματα τοῦ ἀταξικοῦ, ναροντνικιστικοῦ σοσιαλισμοῦ ἤ ἀναρχισμοῦ. Δικαιολογημένα ἡ φιλισταϊκή ψυχή τους τούς ψιθυρίζει πώς στή γρήγορη πορεία πρός τά ἐμπρός εἶναι πιό δύσκολο νά διακρίνει κανείς τό σωστό δρόμο καί νά λύνει γρήγορα τά πολύπλοκα καί νέα προβλήματα, παρά στή ρουτίνα τῆς καθημερινῆς μικροδουλειᾶς· γι' αὐτό καί σιγοψιθυρίζουν ἐνστιχτώδικα: ὄξω ἀπό δῶ, ὄξω ἀπό δῶ! ἀπελθέτω ἀπ' ἐμοῦ τό ποτήριον τῆς ἐπαναστατικῆς-δημοκρατικῆς δικτατορίας! μή τυχόν καί χαθοῦμε! κύριοι! καλύτερα «μέ ἀργό βῆμα, μέ δειλά ζίκ-ζάκ»!.

Δέν εἶναι περίεργο ὅτι ὁ Πάρβους, πού τόσο μεγαλόψυχα ὑποστήριζε τούς νεοϊσκριστές ὅσο ἐπρόκειτο κυρίως γιά τήν πρόσ-

ληψη τῶν ἀρχαιοτέρων καί ἀξίων, ἄρχισε τελικά νά αἰσθάνεται ἄσχημα μέσα σέ μιά τέτοια ἀποτελματωμένη παρέα. Δέν εἶναι περίεργο ὅτι ἄρχισε νά νιώθει σ' αὐτήν ὅλο καί συχνότερα taedium vitae, ἀηδία ἀπό τή ζωή. Καί τελικά ἐπαναστάτησε. Δέν περιορίστηκε στήν ὑπεράσπιση τοῦ συνθήματος «νά ὀργανωθεῖ ἡ ἐπανάσταση», πού τρόμαξε θανάσιμα τή νέα «Ἴσκρα», δέν περιορίστηκε στίς ἐκκλήσεις πού ἡ «Ἴσκρα» τίς τύπωσε σέ χωριστά φυλλάδια, ἀποφεύγοντας μάλιστα ἐξαιτίας τῶν «γιακωβίνικων» φρικαλεοτήτων ἀκόμα καί νά μνημονεύσει τό σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα*. Ὄχι. Ὁ Πάρβους, ἀφοῦ ἀπαλλάχτηκε ἀπό τόν ἐφιάλτη τῆς πάνσοφης θεωρίας τῆς ὀργάνωσης-προτσές τοῦ Ἀξελρόντ (ἤ τῆς Λούξεμπουργκ;), μπόρεσε ἐπιτέλους νά τραβήξει μπροστά, ἀντί νά πάει σάν τόν κάβουρα πρός τά πίσω. Δέ θέλησε νά κάνει «Σισύφεια προσπάθεια»[12], διορθώνοντας χωρίς τελειωμό τίς ἀνοησίες τοῦ Μαρτίνοφ καί τοῦ Μάρτοφ. Πῆρε ἀνοιχτή θέση (δυστυχῶς μαζί μέ τόν Τρότσκι), ὑπερασπίζοντας τήν ἰδέα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας**, τήν ἰδέα τῆς ὑποχρέωσης τῆς σοσιαλδημοκρατίας νά πάρει μέρος στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας. Χίλιες φορές ἔχει δίκιο ὁ Πάρβους ὅταν λέει πώς ἡ σοσιαλδημοκρατία δέν πρέπει νά φοβᾶται τά τολμηρά βήματα πρός τά ἐμπρός, δέν πρέπει νά διστάζει νά καταφέρει, χέρι χέρι μέ τήν ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία, κοινά «χτυπήματα» στόν ἐχθρό, μέ τόν ὑποχρεωτικό (πολύ ἐπίκαιρη ἡ ὑπενθύμιση) ὅρο νά μήν μπερδεύονται ἀναμεταξύ τους οἱ ὀργανώσεις· χωριστά νά βαδίζουμε, μαζί νά χτυπᾶμε· νά μήν κρύβουμε τήν ἀνομοιογένεια τῶν συμφερόντων· νά παρακολουθοῦμε τό σύμμαχό μας, ὅπως τόν ἐχθρό μας κτλ.

Ὅσο πιό θερμή ὅμως εἶναι ἡ συμπάθειά μας πρός ὅλα αὐτά τά συνθήματα ἑνός ἐπαναστάτη σοσιαλδημοκράτη*** πού γύρισε

* Δέν ξέρω ἄν πρόσεξαν οἱ ἀναγνῶστες μας ἕνα χαρακτηριστικό γεγονός: ἀνάμεσα στήν μπόλικη σαβούρα πού ἐκδίδει ἡ νέα «Ἴσκρα» μέ μορφή φυλλαδίων, ὑπῆρξαν καί καλά φυλλάδια μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Πάρβους. Ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» περιφρόνησε αὐτά ἀκριβῶς τά φυλλάδια, ἐπειδή δέν ἤθελε νά μνημονεύσει οὔτε τό κόμμα μας οὔτε τό ἐκδοτικό της.

** Στό χειρόγραφο: «Πῆρε ἀνοιχτή θέση (δυστυχῶς μαζί μέ τόν ἀερολόγο Τρότσκι στόν πρόλογο τῆς ἀερόλογης μπροσούρας του «Ὡς τίς 9 τοῦ Γενάρη»), ὑπερασπίζοντας τήν ἰδέα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας. . .». *Ἡ Σύντ.*

*** Στό χειρόγραφο ὑπάρχει ἡ ὑποσημείωση: «Γιά τήν μπροσούρα τοῦ Τρότσκι μέ πρόλογο τοῦ Πάρβους, πού ἐκδόθηκε στό τυπογραφεῖο τοῦ κόμ-

τίς πλάτες του στούς χβοστιστές τόσο πιό δυσάρεστα μᾶς ξάφνιασαν ὁρισμένες παραφωνίες πού ἔκανε ὁ Πάρβους. Καί δέν εἶναι ἀπό σχολαστική ἐριστικότητα πού σημειώνουμε αὐτές τίς μικροπαραφωνίες, ἀλλά γιατί ἔχουμε μεγάλες ἀπαιτήσεις ἀπό κείνους πού ἐκτιμοῦμε πολύ θετικά. Τώρα τό πιό ἐπικίνδυνο θᾶταν ἄν ἡ σωστή αὐτή θέση τοῦ Πάρβους ἀμαυρωνόταν ἀπό ἀπροσεξίες τοῦ ἴδιου τοῦ Πάρβους. Μεταξὺ ὁρισμένων φράσεων πού στήν ἐλαφρότερη περίπτωση δέν ἔχουν διατυπωθεῖ προσεχτικά στόν ὑπό ἐξέταση πρόλογο τοῦ Πάρβους γιά τήν μπροσούρα τοῦ Τρότσκι συγκαταλέγονται καί οἱ παρακάτω: «ἄν θέλουμε νά ξεχωρίσουμε τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο ἀπό τά ἄλλα πολιτικά ρεύματα, πρέπει νά ξέρουμε νά στεκόμαστε ἰδεολογικά ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος» (αὐτό εἶναι σωστό), «νάμαστε πιό ἐπαναστάτες ἀπ' ὅλους». Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Δηλαδή δέν εἶναι σωστό ἄν πάρουμε αὐτή τή θέση μέ τή γενική ἔννοια πού τῆς δίνει ἡ φράση τοῦ Πάρβους, δέν εἶναι σωστό ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἀναγνώστη πού παίρνει αὐτό τόν πρόλογο σάν κάτι τό αὐτοτελές, ἀνεξάρτητα ἀπό τόν Μαρτίνοφ καί τούς νεοϊσκριστές, πού δέν τούς μνημονεύει ὁ Πάρβους. Ἄν κοιτάξουμε τή θέση αὐτή διαλεχτικά, δηλαδή σχετικά, συγκεκριμένα, ὁλόπλευρα, χωρίς νά μιμούμαστε ἐκείνους τούς κομπογιαννίτες τῆς δημοσιολογίας, πού ἀκόμα καί ὕστερα ἀπό πολλά χρόνια κορφολογοῦν ἀπό ἕνα ὁλοκληρωμένο ἔργο ξεκομμένες φράσεις καί διαστρεβλώνουν τήν ἔννοιά τους, — τότε θά φανεῖ καθαρά πώς ὁ Πάρβους στρέφει αὐτή τή θέση ἴσα ἴσα ἐνάντια στό χβοστισμό καί *στό βαθμό αὐτό* εἶναι σωστή (παράβαλε ἰδιαίτερα τά ἑπόμενα λόγια τοῦ Πάρβους; «*ἄν μείνουμε πίσω* ἀπό τήν ἐπαναστατική ἐξέλιξη» κτλ.). Ὁ ἀναγνώστης ὅμως δέν μπορεῖ νάχει ὑπόψη του μόνο τούς χβοστιστές, κι ἀνάμεσα στούς ἐπικίνδυνους φίλους τῆς ἐπανάστασης ἀπό τό στρατό-

ματος, ἡ „Ἴσκρα" τηρεῖ τόσο μετριόφρονα σιωπή πάνω στήν οὐσία τοῦ ἀνακινηθέντος ζητήματος. Δέν τή συμφέρει ἐννοεῖται νά ξεμπλέξει τά μπλεγμένα: Ὁ Μαρτίνοφ εἶναι στό δάσος, ὁ Πάρβους πῆγε γιά ξύλα κι ἐμεῖς θά σιωποῦμε ὥσπου ὁ Πλεχάνοφ νά τραβήξει τόν Μάρτοφ ἀπό τ' αὐτιά! Κι αὐτό λέγεται σ' ἐμᾶς „ἰδεολογική καθοδήγηση τοῦ κόμματος"! Κοντά στ' ἄλλα καί μιά „φορμαλιστική" ἀστειότητα. Οἱ Σολομῶντες μας τοῦ Συμβουλίου ἀποφάσισαν ὅτι μόνο στίς μπροσοῦρες πού ἐκδίδονται μέ ἐντολή τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων μπορεῖ νά τυπώνεται πάνω πάνω ὁ τίτλος τοῦ κόμματος. Θᾶταν ἐνδιαφέρον νά μάθουμε ἀπό τούς Σολομῶντες, ποιά ὀργάνωση ἔδοσε ἐντολή νά ἐκδοθοῦν οἱ μπροσοῦρες τοῦ Ναντέζντιν, τοῦ Τρότσκι καί ἄλλων; Ἤ μήπως εἶχαν δίκιο ἐκεῖνοι πού ἀποκάλεσαν τήν „ἀπόφαση" πού ἀναφέραμε πιό πάνω σά μιά βρωμερή αὐθαιρεσία ἑνός στενοῦ ὁμίλου ἐνάντια στίς ἐκδόσεις τοῦ Λένιν;». *Ἡ Σύντ.*

πεδο τῶν ἐπαναστατῶν ὑπάρχουν, ἐκτός ἀπό τούς χβοστιστές, καί ἐντελῶς διαφορετικοί ἄνθρωποι, ὑπάρχουν οἱ «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες», ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού παρασέρνονται ἀπό τό χείμαρρο τῶν γεγονότων, ἀνίσχυροι μπροστά στήν ἐπαναστατική φρασεολογία, σάν τούς Ναντέζντιν, ἤ καί τέτοιοι πού τό ἔνστικτό τους ἀντικαθιστᾶ τήν ἐπαναστατική κοσμοαντίληψη (σάν τόν Γκαπόν). Αὐτούς τούς ξέχασε ὁ Πάρβους, καί τούς ξέχασε ἐπειδή ἡ ἔκθεσή του, ἡ ἀνάπτυξη τῆς σκέψης του δέν προχωροῦσε ἐλεύθερα, ἀλλά δεσμευόταν ἀπό τή γλυκιά ἀνάμνηση ἐκείνου ἀκριβῶς τοῦ μαρτινοφισμοῦ ἀπό τόν ὁποῖο αὐτός ὁ ἴδιος προσπαθεῖ νά προφυλάξει τόν ἀναγνώστη. Ἡ ἔκθεση τοῦ Πάρβους δέν εἶναι ἀρκετά συγκεκριμένη, ἐπειδή δέν παίρνει ὑπόψη του τό σύνολο τῶν διαφόρων ἐπαναστατικῶν ρευμάτων πού ὑπάρχουν στή Ρωσία, ρευμάτων πού εἶναι ἀναπόφευχτα στήν ἐποχή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης καί καθρεφτίζουν φυσιολογικά τήν ἔλλειψη, σέ μιά τέτοια ἐποχή, ξεκάθαρης ταξικῆς διαίρεσης τῆς κοινωνίας. Ἀσαφεῖς, κάποτε μάλιστα καί ἀντιδραστικές σοσιαλιστικές σκέψεις περιβάλλουν σέ τέτοιους καιρούς ἐντελῶς φυσιολογικά τά ἐπαναστατικά-δημοκρατικά προγράμματα, κρυμμένες πίσω ἀπό ἐπαναστατική λογοκοπία (θυμηθεῖτε τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες καί τόν Ναντέζντιν πού, ὅπως φαίνεται, ἄλλαξε μόνο ὄνομα περνώντας ἀπό τούς «ἐπαναστάτες-σοσιαλιστές» στή νέα «Ἴσκρα»). Κάτω ἀπό παρόμοιες ὅμως συνθῆκες ἐμεῖς, οἱ σοσιαλδημοκράτες, δέν μποροῦμε ποτέ καί δέν πρόκειται ποτέ νά ρίξουμε τό σύνθημα: «νάμαστε πιό ἐπαναστάτες ἀπ' ὅλους». Ἐμεῖς οὔτε θά σκεφτοῦμε νά παραβγοῦμε μέ τήν ἐπαναστατικότητα τοῦ ἀποσπασμένου ἀπό τό ταξικό ἔδαφος δημοκράτη πού κάνει ἐπίδειξη φράσεων καί ἔχει μανία γιά τά φτηνά συνθήματα πού ἔχουν πέραση (ἰδίως στόν ἀγροτικό τομέα)· ἀντίθετα θά τήν ἀντιμετωπίζουμε πάντοτε κριτικά, θά ξεσκεπάζουμε τήν πραγματική σημασία τῶν λέξεων, τό πραγματικό περιεχόμενο τῶν ἐξιδανικευόμενων μεγάλων γεγονότων, διδάσκοντας νά παίρνονται νηφάλια ὑπόψη οἱ τάξεις καί οἱ ταξικές ἀποχρώσεις, στίς πιό πυρετώδικες στιγμές τῆς ἐπανάστασης.

Ἐξίσου λαθεμένες, καί μάλιστα γιά τόν ἴδιο λόγο, εἶναι οἱ θέσεις τοῦ Πάρβους ὅτι «ἡ ἐπαναστατική προσωρινή κυβέρνηση στή Ρωσία θἆναι κυβέρνηση τῆς ἐργατικῆς δημοκρατίας», ὅτι «ἄν ἡ σοσιαλδημοκρατία θἆναι ἐπικεφαλῆς τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου, τότε ἡ κυβέρνηση αὐτή θἆναι σοσιαλδημοκρατική», ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατική

προσωρινή κυβέρνηση «θᾶναι ἑνιαία κυβέρνηση μέ σοσιαλδημοκρατική πλειοψηφία». Αὐτό *δέν μπορεῖ νά γίνει*, ἄν μιλᾶμε ὄχι γιά τυχαῖα, ἐφήμερα ἐπεισόδια, ἀλλά γιά μιά ἐπαναστατική δικτατορία λίγο-πολύ μακρόχρονη, λίγο-πολύ ἱκανή ν' ἀφήσει ἴχνη στήν ἱστορία. Αὐτό δέν μπορεῖ νά γίνει, ἐπειδή λίγο-πολύ σταθερή (φυσικά ὄχι ἀπόλυτα, ἀλλά σχετικά) μπορεῖ νᾶναι μόνο μιά ἐπαναστατική δικτατορία πού θά στηρίζεται στήν τεράστια πλειοψηφία τοῦ λαοῦ. Τό ρωσικό ὅμως προλεταριάτο ἀποτελεῖ σήμερα τή μειοψηφία τοῦ πληθυσμοῦ τῆς Ρωσίας. Μπορεῖ νά γίνει τεράστια, συντριπτική πλειοψηφία μόνο ὅταν ἑνωθεῖ μέ τή μάζα τῶν μισοπρολεταρίων, τῶν μισονοικοκυρέων, δηλαδή μέ τή μάζα τῆς μικροαστικῆς φτωχολογιᾶς τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ. Κι ὅταν ὑπάρχει τέτοιου εἴδους σύνθεση στήν κοινωνική βάση μιᾶς δυνατῆς καί ἐπιθυμητῆς ἐπαναστατικῆς-δημοκρατικῆς δικτατορίας, αὐτό φυσικά θά ἔχει τήν ἀντανάκλασή του στή σύνθεση τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης, θά κάνει ἀναπόφευχτη τή συμμετοχή σ' αὐτήν ἤ ἀκόμα καί τήν ὑπεροχή σ' αὐτήν τῶν πιό ἀνόμοιων ἐκπροσώπων τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας. Θᾶταν ἐξαιρετικά ἐπιζήμιο νά τρέφει κανείς ὁποιεσδήποτε αὐταπάτες σχετικά μ' αὐτό τό πράγμα. Κι ἄν ὁ ἀερολόγος Τρότσκι γράφει τώρα (δυστυχῶς πλάι στόν Πάρβους) ὅτι «ἕνας ἱερέας Γκαπόν μπόρεσε νά παρουσιαστεῖ μονάχα μιά φορά», ὅτι «δέν ὑπάρχει θέση γιά δεύτερο Γκαπόν», αὐτό γίνεται ἀποκλειστικά καί μόνο ἐπειδή εἶναι ἀερολόγος. Ἄν στή Ρωσία δέν ὑπῆρχε θέση γιά δεύτερο Γκαπόν, τότε δέ θά ὑπῆρχε θέση καί γιά μιά πραγματικά «μεγάλη» δημοκρατική ἐπανάσταση, τέτοια πού νά φτάσει ὥς τό τέρμα. Γιά νά γίνει μεγάλη, γιά νά θυμίζει τά χρόνια 1789–1793, κι ὄχι τά χρόνια 1848–1850, καί νά τά ξεπεράσει, ἡ ἐπανάσταση αὐτή πρέπει νά ξεσηκώσει γιγάντιες μάζες σέ μιά ἐνεργητική δράση, σέ μιά ἡρωική ἔνταση προσπαθειῶν, σέ «θεμελιακή ἱστορική δημιουργία», νά τίς ξεσηκώσει μέσα ἀπό τό τρομερό σκοτάδι, τήν πρωτοΐδωτη κακομοιριά, τήν ἀπίστευτη βαρβαρότητα καί τή μαύρη ἀποβλάκωση. Καί τίς ξεσηκώνει κιόλας, θά τίς ξεσηκώσει, — τό ἔργο αὐτό τό διευκολύνει μέ τή σπασμωδική της ἀντίσταση ἡ ἴδια ἡ κυβέρνηση, μά ἐννοεῖται πώς οὔτε λόγος μπορεῖ νά γίνεται γιά προεργασμένη πολιτική συνείδηση, γιά σοσιαλδημοκρατική συνείδηση αὐτῶν τῶν μαζῶν καί τῶν πολυάριθμων «αὐτοδημιούργητων», λαογέννητων ἡγετῶν τους, ἤ ἔστω κι ἐκείνων τῶν ἡγετῶν τους πού θά προέρχονται ἀπό μουζίκους. Αὐτοί δέν μποροῦν νά γίνουν σοσιαλδημοκράτες τώρα ἀμέσως, χωρίς νά

περάσουν ἀπό μιά σειρά ἐπαναστατικές δοκιμασίες, ὄχι μόνο ἐξαιτίας τῆς ἀμορφωσιᾶς (τό ἐπαναλαβαίνουμε πώς ἡ ἐπανάσταση διαφωτίζει μέ ἰλιγγιώδη ταχύτητα), ἀλλά ἐπειδή ἡ ταξική τους θέση δέν εἶναι προλεταριακή, ἐπειδή ἡ ἀντικειμενική λογική τῆς ἱστορικῆς ἐξέλιξης τούτη τή στιγμή δέ βάζει καθόλου μπροστά τους καθήκοντα σοσιαλιστικῆς, ἀλλά δημοκρατικῆς ἐπανάστασης.

Καί σ' αὐτή τήν ἐπανάσταση θά πάρει μέρος μ' ὅλη του τήν ἐνεργητικότητα τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο, τινάζοντας ἀπό πάνω του τό θλιβερό χβοστισμό ὁρισμένων καί τήν ἐπαναστατική φρασεολογία ἄλλων, μπάζοντας ταξική σαφήνεια καί ταξική συνειδητότητα στόν ἰλιγγιώδη στρόβιλο τῶν γεγονότων, βαδίζοντας σταθερά καί τολμηρά πρός τά ἐμπρός, χωρίς νά φοβᾶται τήν ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία, ἀλλά ποθώντας την μέ πάθος, παλαίβοντας γιά τή δημοκρατία καί τήν πλήρη δημοκρατική ἐλευθερία, γιά σοβαρές οἰκονομικές μεταρρυθμίσεις, γιά νά δημιουργήσει γιά τόν ἑαυτό του ἕναν πραγματικά πλατύ καί πραγματικά ἄξιο τοῦ XX αἰώνα στίβο πάλης γιά τό σοσιαλισμό.

Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΑΣ

Τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση τό πρόβαλε στήν ἡμερήσια διάταξη ὄχι τόσο ἡ πορεία τῶν γεγονότων ὅσο οἱ θεωρητικές ἀπόψεις τῶν σοσιαλδημοκρατῶν μιᾶς ὁρισμένης κατεύθυνσης. Σέ δυό ἐπιφυλλίδες (ἀρ. φύλλων 13 καί 14) ἐξετάσαμε τίς ἀπόψεις τοῦ Μαρτίνοφ* πού ἀνακίνησε πρῶτος αὐτό τό ζήτημα. Ἀποδείχνεται ὅμως ὅτι τό ἐνδιαφέρον γι' αὐτό τό ζήτημα εἶναι τόσο μεγάλο καί οἱ παρεξηγήσεις πού γεννοῦν οἱ ἐν λόγῳ ἀπόψεις (βλέπε ἰδιαίτερα τό φύλλο 93 τῆς «Ἴσκρα») τόσο τεράστιες, ὥστε εἶναι ἀνάγκη νά σταθοῦμε ἀκόμα μιά φορά σ' αὐτό τό ζήτημα. Ὅσο μεγάλη κι ἄν βλέπουν οἱ σοσιαλδημοκράτες τήν πιθανότητα ὅτι θά ὑποχρεωθοῦμε στό ἐγγύς μέλλον νά λύσουμε τό ζήτημα αὐτό ὄχι μόνο θεωρητικά, ἐν πάσῃ περιπτώσει εἶναι ἀπαραίτητο γιά τό κόμμα νά ἔχει ξεκάθαρους τούς ἄμεσους σκοπούς του. Χωρίς ξεκάθαρη ἀπάντηση σ' αὐτό τό ἐρώτημα εἶναι ἀδύνατο, ἀπό τώρα κιόλας, νά ὑπάρξει μιά συνεπής, ἀπαλλαγμένη ἀπό ταλαντεύσεις ἤ ἀποσιωπήσεις προπαγάνδα καί ζύμωση.

Ἄς ἐπιχειρήσουμε νά ξαναϊδοῦμε τήν οὐσία τοῦ ἐπίμαχου ζητήματος. Ἄν ἐκεῖνο πού θέλουμε δέν εἶναι μόνο παραχωρήσεις ἀπό τήν ἀπολυταρχία, ἀλλά ἡ πραγματική ἀνατροπή της, τότε πρέπει νά ἐπιδιώκουμε τήν ἀντικατάσταση τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης ἀπό μιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση πού ἀπό τή μιά μεριά θά συγκαλοῦσε συντακτική συνέλευση, μέ βάση τό πραγματικά καθολικό, ἄμεσο καί ἴσο ἐκλογικό δικαίωμα, μέ μυστική ψηφοφορία, καί ἀπό τήν ἄλλη θᾶταν σέ θέση νά

* **Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 1 - 20.** *Ἡ Σύντ.*

ἐξασφαλίσει στήν πράξη πλήρη ἐλευθερία στήν περίοδο τῶν ἐκλογῶν. Κι ἐδῶ γεννιέται τό ἐρώτημα: ἐπιτρέπεται στό σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα νά συμμετέχει σέ μιά τέτοια προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση; Τό ἐρώτημα αὐτό τό πρωτόβαλαν οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ὀπορτουνιστικῆς πτέρυγας τοῦ κόμματός μας, καί συγκεκριμένα ὁ Μαρτίνοφ, πρίν ἀκόμα ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη, καί μάλιστα ὁ Μαρτίνοφ καί ξοπίσω του ἡ «Ἴσκρα» ἀπάντησαν στό ἐρώτημα αὐτό ἀρνητικά. Ὁ Μαρτίνοφ προσπάθησε νά ὁδηγήσει ὥς τόν παραλογισμό τίς ἀπόψεις τῶν ἐπαναστατῶν σοσιαλδημοκρατῶν, *φοβερίζοντάς* τους ὅτι σέ περίπτωση πού θά πετύχει ἡ δουλειά τῆς ὀργάνωσης τῆς ἐπανάστασης, σέ περίπτωση πού τήν ἔνοπλη λαϊκή ἐξέγερση θά τήν καθοδηγεῖ τό κόμμα μας, *θά ὑποχρεωθοῦμε* νά πάρουμε μέρος στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Καί μιά τέτοια συμμετοχή ἀποτελεῖ ἀπαράδεχτη «κατάληψη τῆς ἐξουσίας», εἶναι «ἀγοραῖος ζωρεσισμός», ἀπαράδεχτος γιά ἕνα ταξικό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα.

Ἄς σταθοῦμε στούς συλλογισμούς τῶν ὀπαδῶν αὐτῆς τῆς ἄποψης. Ὅταν ἡ σοσιαλδημοκρατία θά βρίσκεται στήν προσωρινή κυβέρνηση, — μᾶς λένε, — θά κρατάει στά χέρια της τήν ἐξουσία· ἡ σοσιαλδημοκρατία ὅμως, σάν κόμμα τοῦ προλεταριάτου, δέν μπορεῖ νά κρατάει στά χέρια της τήν ἐξουσία χωρίς νά προσπαθήσει νά πραγματοποιήσει τό δικό μας πρόγραμμα-μάξιμουμ, δηλαδή χωρίς νά προσπαθήσει νά πραγματοποιήσει τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Ἄν ὅμως ἡ σοσιαλδημοκρατία προβεῖ σέ ἕνα τέτοιο ἐγχείρημα, θά ἡττηθεῖ ἀναπόφευχτα στή σημερινή περίοδο, μέ μόνο ἀποτέλεσμα νά ρεζιλευτεῖ καί νά παίξει τό παιχνίδι τῆς ἀντίδρασης. Γι' αὐτό, λέει, ἡ συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση εἶναι ἀπαράδεχτη.

Αὐτός ὁ συλλογισμός στηρίζεται σέ σύγχυση πού γίνεται ἀνάμεσα στή δημοκρατική καί στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, ἀνάμεσα στήν πάλη γιά τή δημοκρατία (συμπεριλαβαίνοντας ἐδῶ κι ὅλο τό δικό μας πρόγραμμα-μίνιμουμ) καί στήν πάλη γιά τό σοσιαλισμό. Ἄν ἡ σοσιαλδημοκρατία δοκίμαζε νά βάλει ἀμέσως σά σκοπό της τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, τό μόνο πού θάκανε πραγματικά θἆταν νά ρεζιλευτεῖ. Ἀκριβῶς ὅμως ἐνάντια σέ κάτι τέτοιες συγκεχυμένες καί ἀσαφεῖς ἰδέες πού εἶχαν οἱ «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες» στή χώρα μας πολεμοῦσε πάντα ἡ σοσιαλδημοκρατία. Ἀκριβῶς γι' αὐτό ἐπέμενε πάντα στόν ἀστικό χαρακτήρα τῆς ἐπικείμενης ἐπανάστα-

КАВКАЗСКІЙ СОЮЗЪ РОС. СОЦ.-ДЕМ. РАБОЧЕЙ ПАРТІИ.

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

Брошюры по партійнымъ вопросамъ № 3.

Революціонная демократическая диктатура пролетаріата и крестьянства.

(Перепеч. изъ № 14 „Впередъ“).

Изданіе Союзнаго Комитета.

Типографія Союза.
1905.

Τό ἐξώφυλλο τῆς μπροσούρας τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς». — 1905

σης στή Ρωσία, ἀκριβῶς γι' αὐτό ἀπαιτοῦσε ἕναν αὐστηρό διαχωρισμό τοῦ δημοκρατικοῦ προγράμματος-μίνιμουμ ἀπό τό σοσιαλιστικό πρόγραμμα-μάξιμουμ. Μόνον ὁρισμένοι σοσιαλδημοκράτες, πού ἔχουν τήν τάση νά τά διπλώνουν μπροστά στό αὐθόρμητο, μποροῦν νά τά ξεχάσουν ὅλα αὐτά στόν καιρό τῆς ἐπανάστασης, ὄχι ὅμως καί τό κόμμα στό σύνολό του. Οἱ ὀπαδοί τῆς λαθεμένης αὐτῆς γνώμης καταντᾶνε νά ὑποκλίνονται μπροστά στό αὐθόρμητο, ὅταν νομίζουν ὅτι σέ μιά τέτοια κατάσταση ἡ πορεία τῶν πραγμάτων θ' ἀναγκάσει τή σοσιαλδημοκρατία νά καταπιαστεῖ, παρά τή θέλησή της, μέ τήν πραγματοποίηση τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Ἄν αὐτό ἦταν ἔτσι, τότε θά σήμαινε ὅτι τό πρόγραμμά μας δέ θά ἦταν σωστό, ὅτι δέ θά ἀντιστοιχοῦσε στήν «πορεία τῶν πραγμάτων»: καί αὐτό ἀκριβῶς φοβοῦνται οἱ ἄνθρωποι πού ὑποκλίνονται μπροστά στό αὐθόρμητο, φοβοῦνται μήπως δέν εἶναι σωστό τό πρόγραμμά μας. Μά ὁ φόβος τους (πού τήν ψυχολογική ἐξήγησή του προσπαθήσαμε νά τή δόσουμε στίς ἐπιφυλλίδες μας) εἶναι πέρα γιά πέρα ἀβάσιμος. Τό πρόγραμμά μας εἶναι σωστό. Ἡ πορεία τῶν πραγμάτων εἶναι ἐκείνη πού θά τό ἐπιβεβαιώσει ὁπωσδήποτε, κι ὅσο προχωροῦμε, τόσο περισσότερο. Ἡ πορεία τῶν πραγμάτων εἶναι ἐκείνη πού θά μᾶς «ἐπιβάλει» τήν ἀπόλυτη ἀνάγκη μιᾶς πεισματικῆς πάλης γιά τή δημοκρατία, αὐτή ἀκριβῶς ἡ πορεία θά κατευθύνει πρακτικά πρός αὐτήν ἀκριβῶς τήν κατεύθυνση τίς δυνάμεις μας, τίς δυνάμεις τοῦ πολιτικά δραστήριου προλεταριάτου. Ἡ πορεία ἀκριβῶς τῶν πραγμάτων εἶναι ἐκείνη πού θά μᾶς ἐπιβάλει ἀναπόφευχτα κατά τή δημοκρατική ἐπανάσταση ἕνα τέτοιο πλῆθος συμμάχων ἀπό τή μικροαστική τάξη καί τήν ἀγροτιά, πού οἱ ἀντικειμενικές ἀνάγκες τους θ' ἀπαιτήσουν ἀκριβῶς τήν ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος-μίνιμουμ, ὥστε οἱ φόβοι γιά ἕνα πάρα πολύ γρήγορο πέρασμα στό πρόγραμμα-μάξιμουμ νά εἶναι ἐντελῶς γελοῖοι.

Ἀπό τήν ἄλλη μεριά ὅμως αὐτοί ἀκριβῶς οἱ σύμμαχοι ἀπό τή μικροαστική δημοκρατία προκαλοῦν νέους φόβους ἀνάμεσα στούς σοσιαλδημοκράτες ὁρισμένης κατεύθυνσης, καί συγκεκριμένα τούς φόβους γιά «ἀγοραῖο ζωρεσισμό». Ἡ συμμετοχή σέ μιά κυβέρνηση μαζί μέ τήν ἀστική δημοκρατία ἀπαγορεύεται ἀπό τήν ἀπόφαση τοῦ Συνεδρίου τοῦ Ἄμστερνταμ [13], εἶναι ζωρεσισμός, δηλαδή ἀσύνειδη προδοσία τῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου, μετατροπή τοῦ προλεταριάτου σέ τσανάκι τῆς ἀστικῆς τάξης, διαφθορά του ἀπό τά φανταχτερά μεγαλεῖα τῆς

ἐξουσίας, πού στήν πραγματικότητα εἶναι ἀπόλυτα ἀπρόσιτη μέσα στήν ἀστική κοινωνία.

Αὐτός ὁ συλλογισμός εἶναι ἐξίσου λαθεμένος. Δείχνει πώς αὐτοί πού τόν διανοήθηκαν ἔχουν ἀποστηθίσει καλές ἀποφάσεις, μά δέν κατάλαβαν τή σημασία τους· παπαγάλισαν μερικά ἀντιζωρεσικά λογάκια, δέ βάθυναν ὅμως στό νόημά τους καί γι' αὐτό τά χρησιμοποιοῦν ἐντελῶς ξεκάρφωτα· ἀφομοίωσαν τό γράμμα, ὄχι ὅμως καί τό πνεῦμα τῶν τελευταίων διδαγμάτων τῆς διεθνοῦς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ὅποιος θέλει νά κρίνει τό ζωρεσισμό ἀπό τή διαλεχτική-ὑλιστική ἄποψη, πρέπει νά ξεχωρίσει αὐστηρά τά ὑποκειμενικά αἴτια ἀπό τίς ἀντικειμενικές ἱστορικές συνθῆκες. Ὑποκειμενικά, ὁ Ζωρές θέλησε νά σώσει τή δημοκρατία, κλείνοντας γιά τό σκοπό αὐτό συμμαχία μέ τήν ἀστική δημοκρατία. Οἱ ἀντικειμενικές συνθῆκες αὐτοῦ τοῦ «πειράματος» συνοψίζονταν στό ὅτι ἡ δημοκρατία στή Γαλλία ἀποτελοῦσε πιά γεγονός καί κανένας σοβαρός κίνδυνος δέν τήν ἀπειλοῦσε· στό ὅτι ἡ ἐργατική τάξη εἶχε ὅλη τή δυνατότητα νά ἀναπτύξει αὐτοτελῆ ταξική πολιτική ὀργάνωση καί δέν ἐκμεταλλευόταν ἀρκετά αὐτή τή δυνατότητα, ἐπειδή ὡς ἕνα βαθμό ἐπηρεαζόταν ἀκριβῶς ἀπό τό πλῆθος τῶν φανταχτερῶν κοινοβουλευτικῶν ἀσκήσεων τῶν ἡγετῶν της· στό ὅτι στήν πράξη ἡ ἱστορία ἔβαζε κιόλας ἀντικειμενικά μπροστά στήν ἐργατική τάξη τά καθήκοντα τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, ἀπό τήν ὁποία οἱ διάφοροι Μιλλεράν *ἀποτραβοῦσαν* τό προλεταριάτο, *ξεγελώντας* το μέ ὑποσχέσεις γιά ἀσήμαντες κοινωνικές μεταρρυθμίσεις.

Ἄς πάρουμε τώρα τή Ρωσία. Ὑποκειμενικά, τέτοιοι ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες, ὅπως οἱ ὀπαδοί τῆς «Βπεριόντ» ἤ ὁ Πάρβους, θέλουν νά ὑπερασπίσουν τή δημοκρατία, κλείνοντας γιά τό σκοπό αὐτό συμμαχία μέ τήν ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία. Οἱ ἀντικειμενικές συνθῆκες ἀπέχουν ἀπό τίς γαλλικές ὅσο ὁ οὐρανός ἀπό τή γῆ. Ἀντικειμενικά, ἡ ἱστορική πορεία τῶν πραγμάτων ἔβαλε τώρα μπροστά στό ρωσικό προλεταριάτο τό καθῆκον ἀκριβῶς τῆς δημοκρατικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης (πού τό ὅλο περιεχόμενό της τό σημειώνουμε χάρη συντομίας μέ τή λέξη δημοκρατία)· τό ἴδιο αὐτό καθῆκον στέκει μπροστά σ' ὅλο τό λαό, δηλαδή σ' ὅλη τή μάζα τῶν μικροαστῶν καί τῆς ἀγροτιᾶς· χωρίς αὐτή τήν ἐπανάσταση δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ κάπως πλατιά ἀνάπτυξη αὐτοτελοῦς ταξικῆς ὀργάνωσης γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Φανταστεῖτε συγκεκριμένα ὅλη τή διαφορά τῶν ἀντικειμε-

νικῶν συνθηκῶν καί πέστε: τί πρέπει νά σκεφτεῖ κανείς γιά ἀνθρώπους πού ξεχνοῦν αὐτή τή διαφορά, παρασυρμένοι ἀπό τήν ὁμοιότητα ὁρισμένων λέξεων, ἀπό τήν ὁμοιότητα ὁρισμένων γραμμάτων, ἀπό τήν ταυτότητα τῶν ὑποκειμενικῶν αἰτίων;

Ἐπειδή ὁ Ζωρές στή Γαλλία ὑποκλινόταν μπροστά στήν ἀστική κοινωνική μεταρρύθμιση, χρησιμοποιώντας λαθεμένα γιά νά καλύψει τόν ἑαυτό του τόν ὑποκειμενικό σκοπό τοῦ ἀγώνα γιά τή δημοκρατία, γι' αὐτό ἐμεῖς, οἱ ρῶσοι σοσιαλδημοκράτες, πρέπει νά παραιτηθοῦμε ἀπό ἕνα σοβαρό ἀγώνα γιά τή δημοκρατία! Νά, σ' αὐτό, ἀκριβῶς σ' αὐτό καταλήγει ἡ πανσοφία τῶν νεοϊσκριστῶν.

Πραγματικά, δέν εἶναι τάχα ξεκάθαρο ὅτι ὁ ἀγώνας γιά τή δημοκρατία δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ γιά τό προλεταριάτο χωρίς τή συμμαχία του μέ τή μικροαστική μάζα τοῦ λαοῦ; Δέν εἶναι τάχα ξεκάθαρο ὅτι χωρίς τήν ἐπαναστατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς δέν ὑπάρχει οὔτε ἴχνος ἐλπίδας γιά ἐπιτυχία αὐτοῦ τοῦ ἀγώνα; Μιά ἀπό τίς κυριότερες ἀδυναμίες τῆς ἄποψης πού ἀναλύουμε ἐδῶ βρίσκεται στήν ἀκαμψία καί στή στερεοτυπία της, στό ὅτι δέν παίρνει ὑπόψη τίς συνθῆκες τῶν ἐπαναστατικῶν καιρῶν. Τό νά ἀγωνίζεται κανείς γιά τή δημοκρατία καί ταυτόχρονα νά παραιτεῖται ἀπό τήν ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία εἶναι τό ἴδιο σά ν' ἀποφάσιζε ὁ Ὀγιάμα νά δόσει μάχη μέ τόν Κουροπάτκιν ἔξω ἀπό τό Μοῦκδεν, ἔχοντας ἐκ τῶν προτέρων παραιτηθεῖ ἀπό τήν ἰδέα νά μπεῖ ὁ ἴδιος στό Μοῦκδεν. Γιατί ἄν ἐμεῖς, ὁ ἐπαναστατικός λαός, δηλαδή τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά, θέλουμε «μαζί νά χτυπήσουμε» τήν ἀπολυταρχία, πρέπει ἐπίσης μαζί καί νά τήν ἀποτελειώσουμε, μαζί νά τήν ξεκάνουμε, μαζί ν' ἀποκρούσουμε τίς ἀναπόφευκτες ἀπόπειρες γιά παλινόρθωσή της! (Γιά ν' ἀποφύγουμε ἐνδεχόμενες παρεξηγήσεις διευκρινίζουμε γιά μιά ἀκόμα φορά πώς λέγοντας δημοκρατία ἐννοοῦμε ὄχι μόνο, καί μάλιστα ὄχι τόσο, ὁρισμένη μορφή διακυβέρνησης, ὅσο τό σύνολο τῶν δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν τοῦ δικοῦ μας προγράμματος-μίνιμουμ.) Πρέπει στ' ἀλήθεια νά ἀντιλαμβάνεται κανείς τήν ἱστορία σά μαθητούδι γιά νά φαντάζεται τήν ὑπόθεση χωρίς «ἅλματα», μέ τή μορφή κάποιας βραδείας καί ἰσόμετρης ἀνοδικῆς εὐθύγραμμης κίνησης: στήν ἀρχή ἔχει ἄς ποῦμε σειρά ἡ φιλελεύθερη μεγαλοαστική τάξη μέ τίς μικροπαραχωρήσεις τῆς ἀπολυταρχίας, ἔπειτα ἔρχεται ἡ ἐπαναστατική μικροαστική τάξη μέ τή λαοκρατική δημοκρατία, τέλος τό προλεταριάτο μέ τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Ἡ εἰκόνα αὐτή

εἶναι σωστή σέ γενικές γραμμές, εἶναι σωστή ὅταν ἀντιστοιχεῖ σέ μιά «μακρόχρονη περίοδο», ὅπως λένε οἱ γάλλοι, σέ καμιά ἑκατοστή χρόνια (γιά τή Γαλλία λχ. ἀπό τό 1789 ὥς τό 1905), ἀλλά γιά νά καταρτίζει κανείς μέ βάση αὐτή τήν εἰκόνα τό σχέδιο τῆς δικῆς του δράσης σέ μιά ἐπαναστατική ἐποχή, πρέπει νᾶναι ἀριστοτέχνης τοῦ φιλισταϊσμοῦ. Ἄν ἡ ρωσική ἀπολυταρχία δέν τά καταφέρει νά ξεφύγει καί τούτη τή φορά, γλυτώνοντας μέ τήν παραχώρηση ἑνός κουτσοσυντάγματος, ἄν δέν ὑποστεῖ ἕναν ἁπλό κλονισμό, ἀλλά *ἀνατραπεῖ* πραγματικά, τότε θά χρειαστεῖ ὁλοφάνερα γιγάντια ἔνταση τῆς ἐπαναστατικῆς δραστηριότητας ὅλων τῶν πρωτοπόρων τάξεων γιά τήν ὑπεράσπιση αὐτῆς τῆς κατάκτησης. Κι αὐτή ἡ «ὑπεράσπιση» δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἡ ἐπαναστατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς! Ὅσο περισσότερα κατακτήσουμε τώρα, ὅσο πιό δραστήρια ὑπερασπιστοῦμε αὐτά πού θά κατακτήσουμε, τόσο λιγότερα θά μπορέσει νά πάρει ἀργότερα πίσω ἡ ἀντίδραση πού ἀναπόφευκτα θά παρουσιασθεῖ στό μέλλον, τόσο μικρότερης διάρκειας θᾶναι αὐτά τά ἐνδιάμεσα χρονικά διαστήματα παρεμβολῆς τῆς ἀντίδρασης, τόσο εὐκολότερο θᾶναι τό καθῆκον τῶν προλετάριων ἀγωνιστῶν πού μᾶς ἀκολουθοῦν.

Καί νά, σοῦ παρουσιάζονται ἄνθρωποι πού θέλουν ἐκ τῶν προτέρων, πρίν ἀκόμα ἀπό τόν ἀγώνα, νά μετρήσουν ἐπακριβῶς μέ τόν πήχη, «σάν τόν Ἰλοβάισκι», τό φτωχούλικο κομματάκι τῶν μελλοντικῶν κατακτήσεων, ἄνθρωποι πού πρίν ἀπό τήν πτώση τῆς ἀπολυταρχίας καί μάλιστα πρίν ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη κολλήσανε στήν ἰδέα νά φοβερίζουν τήν ἐργατική τάξη τῆς Ρωσίας μέ τόν μπαμπούλα τῆς τρομερῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας! Κι αὐτοί οἱ ἄνθρωποι τοῦ πήχη ἔχουν τήν ἀξίωση νά ὀνομάζονται ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες...

Νά πάρουμε μέρος στήν προσωρινή κυβέρνηση μαζί μέ τήν ἀστική ἐπαναστατική δημοκρατία, — κλαίγονται οἱ ἄνθρωποι αὐτοί, — μά αὐτό εἶναι σά νά δικαιώνουμε τό ἀστικό καθεστώς, σά νά δικαιώνουμε τή διατήρηση τῶν φυλακῶν καί τῆς ἀστυνομίας, τῆς ἀνεργίας καί τῆς ἀθλιότητας, τῆς ἰδιοκτησίας καί τῆς πορνείας. Αὐτό τό ἐπιχείρημα ταιριάζει νά τό προβάλλουν εἴτε οἱ ἀναρχικοί εἴτε οἱ ναρόντνικοι. Ἡ σοσιαλδημοκρατία δέ γυρίζει τίς πλάτες της στόν ἀγώνα γιά τήν πολιτική ἐλευθερία γιά τό λόγο ὅτι ἡ ἐλευθερία αὐτή εἶναι ἀστική πολιτική ἐλευθερία. Ἡ σοσιαλδημοκρατία βλέπει τή «δικαίωση» τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος ἀπό ἱστορική σκοπιά. Ὅταν ρώτησαν τόν Φόυερμπαχ ἄν δικαιώνει τόν ὑλισμό τοῦ Μπύχνερ, τοῦ Φόχτ καί

τοῦ Μολεσότ, ἀπάντησε: δικαιώνω τόν ὑλισμό σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τή σχέση του πρός τό παρελθόν, ὄχι ὅμως σ' ὅ,τι ἀφορᾶ τή σχέση του πρός τό μέλλον. Νά, ἔτσι ἀκριβῶς δικαιώνει καί ἡ σοσιαλδημοκρατία τό ἀστικό καθεστώς. Ποτέ δέ φοβόταν καί ποτέ δέ θά φοβηθεῖ νά πεῖ ὅτι δικαιώνει τό δημοκρατικό-λαοκρατικό ἀστικό καθεστώς σέ σύγκριση μέ τό ἀπολυταρχικό δουλοπαροικιακό ἀστικό καθεστώς. «Δικαιώνει» ὅμως τήν ἀστική δημοκρατία μόνο σάν τελευταία μορφή τῆς ταξικῆς κυριαρχίας, τή δικαιώνει σάν τόν πιό πρόσφορο στίβο γιά τήν πάλη τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη, τή δικαιώνει ὄχι γιά τίς φυλακές καί τήν ἀστυνομία της, γιά τήν ἰδιοκτησία καί τήν πορνεία της, ἀλλά γιά μιά πλατιά κι ἐλεύθερη πάλη ἐνάντια στούς χαριτωμένους αὐτούς θεσμούς.

Φυσικά, κάθε ἄλλο παρά σκεφτόμαστε νά ἰσχυριστοῦμε πώς ἡ συμμετοχή μας στήν ἐπαναστατική προσωρινή κυβέρνηση δέ συνεπάγεται κανένα κίνδυνο γιά τή σοσιαλδημοκρατία. Δέν ὑπάρχει, οὔτε μπορεῖ νά ὑπάρξει μορφή πάλης, πολιτική κατάσταση πού νά μή συνεπάγεται κινδύνους. Ἄν λείπει τό ἐπαναστατικό ταξικό ἔνστικτο, ἄν λείπει ἡ ὁλοκληρωμένη κοσμοαντίληψη πού πρέπει νά βρίσκεται στό ὕψος τῆς ἐπιστήμης, ἄν δέν ὑπάρχει ἐξυπνάδα (αὐτό ἅς μήν κακοφανεῖ στούς συντρόφους νεοϊσκριστές), τότε εἶναι ἐπικίνδυνη καί ἡ συμμετοχή στίς ἀπεργίες, γιατί ἡ συμμετοχή αὐτή μπορεῖ νά ὁδηγήσει στόν «οἰκονομισμό», καί ἡ συμμετοχή στήν κοινοβουλευτική πάλη, γιατί μπορεῖ νά καταλήξει σέ κοινοβουλευτικό κρετινισμό [14], καί ἡ ὑποστήριξη τῆς φιλελεύθερης δημοκρατίας τῶν ζέμστβο, γιατί μπορεῖ νά ὁδηγήσει στό «σχέδιο τῆς καμπάνιας τῶν ζέμστβο». Τότε εἶναι ἐπικίνδυνο ἀκόμα καί νά διαβάζεις τά ὠφελιμότατα ἔργα τοῦ Ζωρές καί τοῦ Ὀλάρ γιά τήν ἱστορία τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης, γιατί αὐτό μπορεῖ νά ὁδηγήσει στήν μπροσούρα τοῦ Μαρτίνοφ γιά δυό δικτατορίες.

Ἐννοεῖται, ἄν ἡ σοσιαλδημοκρατία ξεχνοῦσε ἔστω καί μιά στιγμή τόν ταξικό διαχωρισμό τοῦ προλεταριάτου ἀπό τή μικροαστική τάξη, ἄν ἔκλεινε σέ ἀκατάλληλη στιγμή μιά ἀσύμφορη γιά μᾶς συμμαχία μέ τό ἕνα ἤ τό ἄλλο ἀνάξιο ἐμπιστοσύνης μικροαστικό κόμμα διανοουμένων, ἄν ἡ σοσιαλδημοκρατία ξεχνοῦσε ἔστω καί γιά μιά στιγμή τούς αὐτοτελεῖς σκοπούς της καί τήν ἀνάγκη (σέ κάθε πολιτική κατάσταση καί συγκυρία, σέ κάθε πολιτική τροπή κι ἀνατροπή) νά βάζει στό κέντρο τῆς προσοχῆς της τήν ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς αὐτοσυνείδησης τοῦ προλεταριάτου καί τῆς αὐτοτελοῦς πολιτικῆς του ὀργάνωσης, τό-

τε ἡ συμμετοχή της στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση θἆταν ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνη. Ὅμως μ' αὐτό τόν ὅρο, τό ξαναλέμε, εἶναι ἐξίσου ἐπικίνδυνη καί ὁποιαδήποτε ἄλλη πολιτική ἐνέργεια. Τό πόσο ἀβάσιμο εἶναι ἕνα συνταίριασμα αὐτῶν τῶν ἐνδεχόμενων κινδύνων μέ τήν τωρινή τοποθέτηση τῶν ἄμεσων καθηκόντων ἀπό τήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία, αὐτό θά τό δείξει σέ ὅλους ἡ πιό ἁπλή ἔρευνα. Δέ θά μιλήσουμε γιά τόν ἑαυτό μας, δέ θά ἐπαναλάβουμε τίς πολυάριθμες δηλώσεις, προειδοποιήσεις, ὑποδείξεις πού ἔγιναν ἀπό τήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» σχετικά μέ τό ζήτημα πού ἐξετάζουμε· θ' ἀναφερθοῦμε στόν Πάρβους. Ὁ Πάρβους, παίρνοντας θέση ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, ὑπογραμμίζει ἐντονότατα τούς ὅρους πού δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε ποτέ: μαζί νά χτυπᾶμε, χωριστά νά βαδίζουμε, νά μήν ἀνακατεύουμε τίς ὀργανώσεις, νά παρακολουθοῦμε τό σύμμαχο ὅπως τόν ἐχθρό κτλ. Δέ θά σταθοῦμε πιό λεπτομερειακά σ' αὐτή τήν πλευρά τοῦ ζητήματος πού τονίστηκε ἤδη στήν ἐπιφυλλίδα.

Ὄχι, ὁ πραγματικός πολιτικός κίνδυνος γιά τή σοσιαλδημοκρατία δέ βρίσκεται σήμερα καθόλου ἐκεῖ πού ψάχνουν νά τόν βροῦν οἱ νεοϊσκριστές. Δέν εἶναι ἡ ἰδέα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς πού πρέπει νά μᾶς τρομάζει, ἀλλά τό πνεῦμα τοῦ χβοστισμοῦ καί τῆς ἀποστέωσης* πού ἐπιδρᾶ ἀποσυνθετικά πάνω στό κόμμα τοῦ προλεταριάτου, βρίσκοντας τήν ἔκφρασή του στίς κάθε λογῆς θεωρίες ὀργάνωση-προτσές, ἐξοπλισμός-προτσές κτλ. Πάρτε λογουχάρη τήν ἐντελῶς πρόσφατη ἀπόπειρα τῆς «Ἴσκρα» νά κάνει διάκριση ἀνάμεσα στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί στήν ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Δέν εἶναι τάχα αὐτό πρότυπο ἀποστεωμένου σχολαστικισμοῦ; Ἄνθρωποι πού ἐπινοοῦν τέτοιες διακρίσεις εἶναι ἱκανοί ν' ἀραδιάζουν ὡραῖες λέξεις, μά εἶναι ἐντελῶς ἀνίκανοι νά σκέφτονται. Ἡ σχέση ἀνάμεσα στίς παραπάνω ἔννοιες εἶναι στήν πραγματικότητα ἡ ἴδια περίπου μέ τή σχέση ἀνάμεσα στή νομική μορφή καί στό ταξικό περιεχόμενο. Ὅποιος λέει: «προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση», αὐτός ὑπογραμμίζει τήν κρατική-νομική πλευρά τοῦ

* Στό χειρόγραφο: «...τό πνεῦμα τοῦ χβοστισμοῦ, τοῦ φιλισταϊσμοῦ, τῆς τυπικότητας, τῆς ἀντιγραφῆς καί τῆς ἀποστέωσης».

Ἐδῶ καί παρακάτω, στίς ὑποσημειώσεις, ἀποκαθίστανται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο τά πιό βασικά σημεῖα πού τροποποιήθηκαν ἀπό τόν Μ. Σ. Ὀλμίνσκι γιά τή δημοσίευσή τους στήν ἐφημερίδα. *Ἡ Σύντ.*

ζητήματος, τό ὅτι ἡ κυβέρνηση δέν προέρχεται ἀπό τό νόμο, ἀλλά ἀπό τήν ἐπανάσταση, ὑπογραμμίζει τόν προσωρινό χαρακτήρα τῆς κυβέρνησης πού δεσμεύεται ἀπό τή μελλοντική συντακτική συνέλευση. Ὁποιαδήποτε ὅμως κι ἄν εἶναι ἡ μορφή, ὁποιαδήποτε κι ἄν εἶναι ἡ προέλευση, ὁποιεσδήποτε κι ἄν εἶναι οἱ συνθῆκες, εἶναι πάντως ξεκάθαρο ὅτι ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση δέν μπορεῖ παρά νά στηρίζεται σέ ὁρισμένες τάξεις. Ἀρκεῖ νά θυμηθεῖ κανείς τό στοιχειώδικο αὐτό πράγμα γιά νά δεῖ ὅτι ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση δέν μπορεῖ νᾶναι τίποτε ἄλλο, παρά ἐπαναστατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Ἑπομένως ἡ διάκριση πού κάνει ἡ «Ἴσκρα» τραβάει ἁπλῶς τό κόμμα πρός τά πίσω, ἀπό τό καθῆκον τῆς συγκεκριμένης ἀνάλυσης τῶν ταξικῶν συμφερόντων στή ρωσική ἐπανάσταση πρός ἄγονες λογομαχίες.

Ἤ πάρτε τόν ἄλλο συλλογισμό τῆς «Ἴσκρα». Ἀπ' ἀφορμή τήν ἀναφώνηση: ζήτω ἡ ἐπαναστατική προσωρινή κυβέρνηση! ἡ «Ἴσκρα» παρατηρεῖ μέ διδαχτικό ὕφος: «ὁ συνδυασμός τῶν λέξεων „ζήτω" καί „κυβέρνηση" μολύνει τό στόμα». Δέν εἶναι λοϊπόν αὐτό μιά κούφια φράση; * Μιλοῦν γιά ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας καί ταυτόχρονα φοβοῦνται μήπως μολυνθοῦν ἀπό τό χαιρετισμό πρός τήν ἐπαναστατική κυβέρνηση! Εἶναι νά ἀπορεῖ κανείς, μά τήν ἀλήθεια, πῶς δέ φοβοῦνται μήπως μολυνθοῦν ἀπό τό χαιρετισμό πρός τή δημοκρατία: γιατί, ὅπως εἶναι γνωστό, ἡ δημοκρατία προϋποθέτει ἀπαραίτητα κυβέρνηση, καί κανένας σοσιαλδημοκράτης δέν ἀμφέβαλε ποτέ ὅτι προϋποθέτει ἀκριβῶς ἀστική κυβέρνηση. Καί ποιά ἡ διαφορά ἀνάμεσα στό χαιρετισμό πρός τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί στό χαιρετισμό πρός τή λαοκρατική δημοκρατία; Πρέπει ἄραγε ἡ σοσιαλδημοκρατία, ὁ πολιτικός καθοδηγητής τῆς πιό ἐπαναστατικῆς τάξης, νά μοιάσει μέ ἀναιμική καί ὑστερική γεροντοκόρη πού ἐπιμένει ναζιάρικα στήν ἀνάγκη φύλλου συκῆς: ἐπιτρέπεται νά χαιρετίζει κανείς αὐτό πού ἐξυπακούεται μέ τήν ἀστικοδημοκρατική κυβέρνηση, δέν ἐπιτρέπεται ὅμως νά χαιρετίζει ἀπευθείας τήν προσωρινή ἐπαναστατική δημοκρατική κυβέρνηση;

---

* Στό χειρόγραφο ὕστερα ἀπό τή λέξη «φράση» ἀκολουθεῖ: «Καί μονάχα αὐτή ἡ φράση δέν εἶναι μήπως ἀρκετή γιά νά διαπιστώσουμε κάποιο προτσές ἰδεολογικοῦ σαπίσματος σέ μιά μερίδα τῶν σοσιαλδημοκρατῶν; Γιατί μιά τέτοια ἄποψη δέν ταιριάζει στήν πρωτοπορία τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά στήν οὐρά του· αὐτοί δέν εἶναι πολιτικοί καθοδηγητές, ἀλλά πολιτικοί φαφλατάδες δέν εἶναι ἐπαναστάτες, ἀλλά φιλισταῖοι». *Ἡ Σύντ.*

Νά μιά εἰκόνα: ἡ ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης νίκησε. Ἡ ἀπολυταρχία ἀνατράπηκε. Ἀνακηρύχτηκε ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Οἱ ἐξοπλισμένοι ἐργάτες πανηγυρίζουν ζητωκραυγάζοντας: ζήτω ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση! Παράμερα στέκουν οἱ νεοϊσκριστές πού, ὑψώνοντας πρός τούς οὐρανούς τούς πάναγνους ὀφθαλμούς τους, τύπτοντας τά ἠθικά εὐαίσθητα στήθια τους, ἀποφθέγγονται: σέ εὐχαριστοῦμε, κύριε, πού δέ μοιάζουμε μ' αὐτούς τούς τελῶνες, πού δέ μολύναμε τά χείλη μας μέ τέτοιους συμφυρμούς λέξεων...

Ὄχι, σύντροφοι, χίλιες φορές ὄχι! Μή φοβᾶστε πώς θά μολυνθεῖτε ἄν πάρετε μέρος μαζί μέ τήν ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία στή δημοκρατική ἐπανάσταση μέ τόν πιό ἐνεργητικό τρόπο, χωρίς τίποτε νά σᾶς σταματάει. Μήν ὑπερβάλλετε τούς κινδύνους αὐτῆς τῆς συμμετοχῆς, μέ τούς ὁποίους μπορεῖ μιά χαρά νά τά βγάλει πέρα τό ὀργανωμένο προλεταριάτο μας. Λίγοι μῆνες ἐπαναστατικῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς θά δόσουν περισσότερα ἀπ' ὅ,τι δίνουν δεκαετίες εἰρηνικῆς, ἀποβλακωτικῆς ἀτμόσφαιρας, πού εἶναι δημιούργημα τῆς πολιτικῆς στασιμότητας. Ἄν ὕστερα ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη ἡ ρωσική ἐργατική τάξη μπόρεσε, μέσα σέ συνθῆκες πολιτικῆς σκλαβιᾶς, νά κινητοποιήσει πάνω ἀπό ἕνα ἑκατομμύριο προλεταρίους σέ μιά ὁμαδική, σταθερή καί συνεπῆ ἐξόρμηση, τότε μέσα στίς συνθῆκες τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας θά κινητοποιήσουμε δεκάδες ἑκατομμύρια φτωχολογιᾶς τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ, θά κάνουμε τή ρωσική πολιτική ἐπανάσταση πρόλογο τῆς εὐρωπαϊκῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης.

«Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 14, 12 τοῦ Ἀπρίλη (30 τοῦ Μάρτη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΓΑΛΛΟ-ΡΩΣΙΚΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ «ΛΑΔΩΜΑΤΟΣ»!

Μ' αὐτό τόν τίτλο ἡ γερμανική σοσιαλδημοκρατική ἐφημερίδα «Vorwärts»[15] δημοσίεψε τοῦτες τίς μέρες ἕνα ἐξαιρετικά πολύτιμο ντοκουμέντο: τό πρωτότυπο μιᾶς ἐπιστολῆς τοῦ κ. Ζύλ Γκουέν (Jules Gouin), διευθυντῆ ἑνός μεγάλου ἐργοστασίου μηχανῶν στό Μπατινιόλ (προάστιο τοῦ Παρισιοῦ) πρός κάποιον ὑπάλληλο πού ὑπηρετεῖ σ' ἕνα ἀπό τά ὑπουργεῖα τῆς Πετρούπολης. Τό γαλλικό ἐργοστάσιο, μέ τή μεσολάβηση αὐτοῦ τοῦ κυρίου, πῆρε παραγγελία γιά 114 ἀτμομηχανές. Ἡ συνολική ἀξία τῆς παραγγελίας (πρός 27 700 φράγκα τήν ἀτμομηχανή) εἶναι 3 ἑκατομμύρια φράγκα, δηλαδή κάπου 1 200 000 ρούβλια. Ὅπως φαίνεται ἀπό τό γράμμα, γιά τή μεσολάβησή του ὁ εὐγενής ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου (πού πιθανῶς κατέχει, θά προσθέσουμε ἐμεῖς, ἀρκετά ὑψηλή θέση) παίρνει κατά τήν παράδοση τῆς παραγγελίας, πρῶτο, δυό τοῖς ἑκατό πάνω στήν τιμή ἀγορᾶς. Αὐτό μᾶς κάνει κάπου 25 000 ρούβλια. Ἀπό τό γράμμα (πού δέν τό παραθέτουμε ὁλόκληρο ἀπό ἔλλειψη χώρου) φαίνεται πώς ὁ μεσάζων ἔχει πάρει κιόλας 13 000 φράγκα ἀπ' αὐτό τό ποσό καί πώς τά ὑπόλοιπα θά καταβληθοῦν σέ διάφορες προθεσμίες. Ἐκτός ἀπ' αὐτό οἱ τροποποιήσεις στό συνηθισμένο τύπο ἀτμομηχανῶν γιά τούς ρωσικούς σιδηροδρόμους πληρώνονται χωριστά. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς παρισινῆς φίρμας στήν Πετρούπολη ἀναλαβαίνει τήν ὑποχρέωση νά πληροφορήσει ἀπό τά πρίν αὐτόν τόν ὑπάλληλο ποιό εἶναι τό πρόσθετο ποσό πού ζητάει τό ἐργοστάσιο. Καί ἄν ὁ ὑπάλληλος «ἀποσπάσει» ἀπό τή ρωσική κυβέρνηση τιμή ἀνώτερη ἀπ' αὐτήν πού καθόρισε τό ἐργοστάσιο, ἡ διαφορά πηγαίνει, μέ βάση τή συμφωνία, πάλι στόν ἴδιο, σά «μεσάζοντα». Στή γερμανική μετάφραση τοῦ γαλλικοῦ γράμματος αὐτό ὀνομάζεται Vermittlungsgebühr, «ἀμοιβή

γιά τή μεσολάβηση». Στήν πραγματικότητα, ἐννοεῖται, ἡ ἔκφραση αὐτή σκεπάζει τήν πιό ξετσίπωτη ἀπάτη καί κλοπή σέ βάρος τοῦ δημοσίου, πού τήν πραγματοποιοῦν μέ κοινή συμφωνία ὁ γάλλος κεφαλαιοκράτης καί ὁ ρῶσος ὑπάλληλος τοῦ ὑπουργείου.

Δικαιολογημένα ἡ «Vorwärts» λέει ὅτι τό γράμμα αὐτό χύνει ἄπλετο φῶς στό καθεστώς δωροδοκίας πού ἐπικρατεῖ στή Ρωσία καί στόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο τό ξένο κεφάλαιο ἀποκομίζει κέρδη, χρησιμοποιώντας τό καθεστώς αὐτό. Τό γράμμα ἀποδείχνει μέ ντοκουμέντα ποιά εἶναι ἡ συνηθισμένη πρακτική τῶν «ἐμπορικῶν» σχέσεων στά πολιτισμένα κεφαλαιοκρατικά ἔθνη. Παντοῦ στήν Εὐρώπη γίνονται παρόμοια πράγματα, πουθενά ὅμως δέ γίνονται μέ τόση ξετσιπωσιά ὅπως στή Ρωσία, πουθενά δέν ὑπάρχει γιά τή δωροδοκία τόση «πολιτική ἀσφάλεια» (ἀσφάλεια ὅτι δέ θά ἀποκαλυφθεῖ) ὅση στήν ἀπολυταρχική Ρωσία. Καταλαβαίνει κανείς — καταλήγουν οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες — ποιός λόγος κάνει τή βιομηχανία τῆς Εὐρώπης νά ἐνδιαφέρεται γιά τή διατήρηση τῆς ρωσικῆς ἀπολυταρχίας μέ τούς ἀνεύθυνους ὑπαλλήλους της, πού κανονίζουν μέ καπατσοσύνη στά κρυφά τίς βρωμοδουλειές της! Καταλαβαίνει κανείς γιατί οἱ ρῶσοι ὑπάλληλοι ἀποκρούουν μέ χέρια καί πόδια τό σύνταγμα πού ἀπειλεῖ τή διοίκηση μέ δημόσιο ἔλεγχο. Ἀπό τό παράδειγμα αὐτό μπορεῖ κανείς νά φανταστεῖ τί παραδάκι «βγάζει» ἡ ρωσική γραφειοκρατία ἀπό τό ρωσοϊαπωνικό πόλεμο, τί ποσά τσεπώσανε οἱ ὑπάλληλοι τῶν ὑπουργείων τῆς Πετρούπολης λχ. κατά τήν πούληση στή Ρωσία τῶν γερμανικῶν ὑπερωκεανίων! Τά βάσανα τοῦ λαοῦ εἶναι χρυσορυχεῖο γιά τούς προμηθευτές τοῦ στρατοῦ καί τούς διεφθαρμένους ὑπαλλήλους.

«Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 14, 12 τοῦ Ἀπρίλη (30 τοῦ Μάρτη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ ΤΗΣ «ΒΠΕΡΙΟΝΤ» ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΜΙΑΣ ΟΜΑΔΑΣ ΕΡΓΑΤΩΝ ΤΟΥ ΜΕΤΑΛΛΟΥΡΓΙΚΟΥ ΕΡΓΟΣΤΑΣΙΟΥ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ[16]

'Από τή σύνταξη. Δημοσιεύουμε τήν απόφαση αυτή τών συντρόφων εργατών σά χαρακτηριστική εκδήλωση τών διαθέσεων πού μποροῦν, κάτω από ορισμένες συνθῆκες, νά κυριεύσουν ένα σημαντικό μέρος τοῦ ἀγωνιζόμενου προλεταριάτου *. Εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι ἡ διάσπαση τοῦ κόμματος, ἰδιαίτερα ἡ κρυφή διάσπαση, φέρνει ἀμέτρητα δεινά στό ἐργατικό κίνημα. Στή Ρωσία, ὅπως φαίνεται ἀπό τήν παραπάνω δημοσιευόμενη ἀπόφαση τοῦ Χαρκόβου[17], ὑπάρχουν μενσεβίκοι οἱ ὁποῖοι ἀντιμετωπίζουν τό κομματικό καθῆκον μέ μεγαλύτερη εὐσυνειδησία ἀπό τούς μενσεβίκους τοῦ ἐξωτερικοῦ. Αὐτό ἄλλωστε φαίνεται καί ἀπό τή νέα κοινή δήλωση τῆς ΚΕ καί τοῦ Γραφείου τῶν 'Επιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας[18]. Εὐχόμαστε μιά φορά ἀκόμα ἐπιτυχία στήν τελευταία προσπάθεια συνένωσης.

«Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 14,
12 τοῦ 'Απρίλη (30 τοῦ Μάρτη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

* 'Η πρώτη φράση ἔχει γραφτεῖ ἀπό τόν Μ. Σ. 'Ολμίνσκι. *'Η Σύντ.*

ΑΠΟ ΤΟ ΑΡΡΩΣΤΟ ΚΕΦΑΛΙ ΣΤΟ ΓΕΡΟ *

Στό φύλλο 92 τῆς «Ἴσκρα» δημοσιεύτηκε ἕνα ἄρθρο: «Τά ζίκ-ζάκ τῆς σταθερῆς γραμμῆς», πού προσπαθεῖ ν' ἀποδείξει ὅτι στήν πραγματικότητα ἡ «Βπεριόντ» δέν ἀκολουθεῖ καθόλου σταθερά καί ἀπαρέγκλιτα τίς ἀρχές καί τή γραμμή τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα» [19], ἀλλά ἀντίθετα βαδίζει μέ ζίκ-ζάκ στά ἴχνη τῆς νέας «Ἴσκρα». Στήν οὐσία ὁ ἰσχυρισμός αὐτός εἶναι τόσο ἀστεῖος, πού δέ θ' ἄξιζε οὔτε κάν νά σταθοῦμε σοβαρά σ' αὐτόν. Τό χαρακτηριστικό ἐδῶ δέν εἶναι τό περιεχόμενο τῆς πολεμικῆς πού κάνει ἡ νέα «Ἴσκρα», γιατί ἡ πολεμική αὐτή στερεῖται ἀκριβῶς περιεχομένου, ἀλλά οἱ μέθοδοί της. Σ' αὐτές τίς μεθόδους ἀξίζει τόν κόπο νά σταθοῦμε· ἡ ἀνάλυσή τους μᾶς δείχνει ὅτι ὑπάρχει πολεμική καί πολεμική. Τήν παλιά «Ἴσκρα» τήν ἀντιπαθοῦσαν γιά τήν πολεμική της, κανείς ὅμως δέν ἔβαλε ποτέ στό νοῦ του νά διακηρύξει ὅτι ἡ πολεμική αὐτή δέν ἦταν πολεμική ἀρχῶν. Τή νέα «Ἴσκρα» τήν περιφρονοῦν γιά τήν πολεμική της, γιατί καί ἡ μάζα τῶν ἔμπειρων στελεχῶν τῆς πρακτικῆς δουλειᾶς καί οἱ συνεπεῖς ραμποτσεντέλτσι καί οἱ «συμφιλιωτιστές» μέ ἐπικεφαλῆς τόν Πλεχάνοφ βλέπουν πώς ἡ πολεμική της δέν εἶναι πολεμική ἀρχῶν.

Ποιές μεθόδους χρησιμοποιεῖ τούτη ἡ πολεμική, αὐτό ἀκριβῶς σκοπεύουμε νά δείξουμε στόν ἀναγνώστη.

Ἄς παρακολουθήσουμε βῆμα πρός βῆμα τήν «Ἴσκρα». Ἡ «Βπεριόντ» σπρώχνει τό κόμμα σέ διάσπαση, λέει ἡ «Ἴσκρα». Αὐτό δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια. Ὅλοι ὅσοι μελέτησαν τήν κομματική κρίση ὄχι ἀπό μυθεύματα, ἀλλά ἀπό τά ντοκουμέντα ξέρουν πώς ἴσα ἴσα ἡ μειοψηφία διέσπασε τό κόμμα εὐθύς μετά τό δεύτερο συνέδριο [20], στά κρυφά ὅμως, δημιουργώντας μυστική ὀργάνωση. Τώρα ἡ «Ἴσκρα», λέγοντας ἀναλήθειες,

* Καθυστέρησε ἀπό ἔλλειψη χώρου.

ὑποκρίνεται. Γιά φανερή διάσπαση μπορεῖ νά νιώθει κανείς μίσος· ὅμως δέν ἐπιτρέπεται νά μή νιώθει ἀποστροφή ὅταν ἡ διάσπαση γίνεται στά κρυφά. Καί ἡ «Βπεριόντ» δέ θέλει κρυφή διάσπαση, αὐτό εἶναι ὅλο.

Σέ συνέχεια μᾶς κατηγοροῦν ὅτι πέφτουμε σέ ἀντίφαση στό ζήτημα τοῦ αὐτονομισμοῦ καί τοῦ συγκεντρωτισμοῦ. Ὁ Λένιν, λένε, βεβαίωνε στά «Βήματα» * πώς ὁ αὐτονομισμός εἶναι μιά ἀρχή ὀπορτουνιστική, ἐνῶ τώρα τό ἴδιο τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας εἶναι ὑπέρ τῆς ὅσο τό δυνατόν πιό πλατιᾶς αὐτονομίας τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν. Ὁ Λένιν βεβαίωνε πώς ἡ γραφειοκρατία σέ σχέση μέ τό δημοκρατισμό εἶναι ὅ,τι ἡ ὀργανωτική ἀρχή τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας σέ σχέση μέ τήν ὀργανωτική ἀρχή τῶν ὀπορτουνιστῶν, ἐνῶ τό ἴδιο τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας μιλάει γιά γραφειοκρατία. Αὐτό εἶναι τό περιεχόμενο τῆς κατηγορίας πού μᾶς ἀπευθύνουν. Ἡ κατηγορία αὐτή στηρίζεται καί πάλι σέ μιά φανερή ἀναλήθεια. Στά «Βήματα» (καί πρίν ἀπό τά «Βήματα» στό «Γράμμα πρός τή σύνταξη τῆς „Ἴσκρα“»**) ὁ Λένιν διευκρίνιζε, δήλωνε, ὑπενθύμιζε καί ὑπογράμμιζε δεκάδες κι ἑκατοντάδες φορές πώς οἱ φράσεις ἐνάντια στή γραφειοκρατία, ὑπέρ τοῦ αὐτονομισμοῦ καί λοιπά εἶναι ἐξαιρετικά ἀκαθόριστες καί παρουσιάζουν τήν πιό μεγάλη ποικιλία νοημάτων πού μποροῦν αὐθαίρετα νά ἀλλάξουν. Στήν οὐσία, ἔλεγε ἑκατοντάδες φορές ὁ Λένιν, οἱ φράσεις αὐτές καλύπτουν ἀποκλειστικά καί μόνο τήν ἐπιθυμία νά ἐφαρμοστεῖ τό μέτρο τῆς πρόσληψης. Τώρα τά λόγια αὐτά τοῦ Λένιν ἐπιβεβαιώθηκαν ὁλοκληρωτικά καί μέ τόν πιό ντοκουμενταρισμένο τρόπο. Ἄν ὅμως πάρει κανείς τίς λέξεις αὐτές ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, — ἔλεγε ὁ Λένιν (*ἄν* τίς πάρει!), — τότε θά δοῦμε τά παρακάτω. Ἡ γραφειοκρατία, γενικά παρμένη, μπορεῖ νά σημαίνει χαρτοβασίλειο, ἀναβλητικότητα, πνίξιμο στά χαρτιά, τυπική ἀλληλογραφία. Τέτοια γραφειοκρατία εἶναι κακή, ἔλεγε ὁ Λένιν κι ἔφερνε παράδειγμα γιά τά λόγια του αὐτά τό γνωστό σχέδιο καταστατικοῦ τοῦ Μάρτοφ. Γιά ἕνα λίγο-πολύ εὐσυνείδητο ἀναγνώστη εἶναι ξεκάθαρο ὅτι τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας μιλάει γιά τή γραφειοκρατία αὐτοῦ τοῦ εἴδους καί ἡ κατηγορία σέ βάρος τῆς «Βπεριόντ» γιά ἀντίφαση ἀποδείχνεται παιδαριώδης. Γραφειοκρατία

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 189 - 425. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 98 - 105. *Ἡ Σύντ.*

μπορεῖ νά σημαίνει παραβίαση τῶν νόμιμων καί, ἄν ἐπιτρέπεται νά ἐκφραστοῦμε ἔτσι, τῶν «φυσικῶν» δικαιωμάτων κάθε ἀντιπολίτευσης, πάλη ἐνάντια στή μειοψηφία μέ ὄχι σωστά μέσα. Μιά τέτοια γραφειοκρατία μπορεῖ νά παρουσιαστεῖ, ἔλεγε ὁ Λένιν, δέν ἔχει ὅμως καμιά σχέση μέ τίς ἀρχές. Πρέπει νά τήν καταπολεμοῦμε, νά τήν καταπολεμοῦμε δημιουργώντας συνταγματικές ἐγγυήσεις γιά τά δικαιώματα τῆς μειοψηφίας. Πρῶτοι πού πρότειναν τέτοιες ἐγγυήσεις καθαρά, ἀπευθείας καί ἀνοιχτά ἦταν οἱ σκληροτράχηλοι ἤ, ὅπως τούς λένε σήμερα, οἱ βπεριόντοβτσι· καί τίς πρότειναν μέ τή γνωστή διακήρυξη τῶν 22[21], πού κυκλοφόρησε τόν Αὔγουστο, ἐδῶ καί 7 μῆνες, χωρίς νά προκαλέσει ἀπό τότε οὔτε τήν παραμικρή προσπάθεια ἀπομέρους τῶν νεοϊσκριστῶν νά καθορίσουν σταράτα τή στάση τους ἀπέναντι σ' αὐτή τή διακήρυξη.

Ἐκτός ὅμως ἀπ' αὐτές τίς ἀντιλήψεις γιά τίς ἔννοιες γραφειοκρατία, ἀντιαυτονομισμός κτλ., εἶναι δυνατή καί μιά πραγματικά στηριγμένη σέ ἀρχές ἀντίληψη γι' αὐτές τίς ἔννοιες, τέτοια πού νά μή τίς θεωρεῖ μεμονωμένα λάθη ἤ ἀκρότητες κτλ., ἀλλά γενικές ἀρχές ὅλης τῆς ὀργάνωσης. Μιά τέτοια ἀντίληψη ἤθελαν νά μᾶς ἐπιβάλουν οἱ μενσεβίκοι, παρά τή θέλησή μας, παρά τήν ἀντίστασή μας. Ὁ Λένιν καί στό «Γράμμα πρός τή σύνταξη τῆς „Ἴσκρα"» καί στά «Βήματα» ἐφιστοῦσε ἑκατοντάδες φορές τήν προσοχή ἐνάντια σέ μιά τέτοια ἀντίληψη πού συσκοτίζει τή συγκεκριμένη καί πραγματική πορεία τῆς κρίσης καί τῆς διάσπασης. Στό «Γράμμα πρός τή σύνταξη τῆς „Ἴσκρα"» ὁ Λένιν καλοῦσε ἀνοιχτά: ἀφῆστε, κύριοι, τίς ἀνοησίες· ἐδῶ κατά τά $^{9}/_{10}$ πρόκειται γιά μικροφιλονικίες! Αὐτός εἶναι ὁ λόγος πού τοῦ ρίχτηκαν τοῦ Λένιν καί τό ΚΟ ἄρχισε ν' ἀποδείχνει πώς ὑπάρχουν ἀρχές. Ἔ λοιπόν, ἄν εἶναι ἔτσι, τότε ἡ *ἀρχή* τοῦ αὐτονομισμοῦ εἶναι πραγματικά ὀπορτουνιστική ἀρχή τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὀργάνωσης, ἀπάντησε ὁ Λένιν καί ἔτσι θά ἀπαντοῦν πάντοτε οἱ βπεριόντοβτσι. Ἄν ἔτσι εἶναι, τότε οἱ φωνές σας ἐνάντια στή γραφειοκρατία εἶναι, ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, ἐντελῶς τοῦ ἴδιου εἴδους μέ τίς φωνές τῶν ζωρεσιστῶν στή Γαλλία, τῶν μπερνσταϊνικῶν στή Γερμανία, τῶν ρεφορμιστῶν στήν Ἰταλία. Ἔτσι ἔχουν τά πράγματα· γιά νά πειστεῖ κανείς, ἀρκεῖ νά μελετήσει ἁπλῶς τήν κομματική κρίση, στηριζόμενος σέ ντοκουμέντα κι ὄχι σέ διαβεβαιώσεις καλῶν φίλων. Ἀκόμα στό ΙΙ συνέδριο ὁ Λένιν ἔλεγε στόν ὀπαδό τῆς Μπούντ Λίμπερ (βλέπε τά πρακτικά) ὅτι ἐνάντια στό σχολαστικό συγκεντρωτισμό θά ὑπερασπίζει τήν αὐτονομία «μιᾶς κάποιας» Ἐπιτρο-

πῆς τῆς Τούλας*· ὁ Λένιν δέν ἔφερε οὔτε τήν παραμικρή ἀντίρρηση γιά τήν ἐξασφάλιση αὐτῆς τῆς αὐτονομίας στό ἄρθρο 8 τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματός μας. Τήν *ἀρχή* ὅμως τοῦ αὐτονομισμοῦ δέν τήν ὑπεράσπισε ποτέ οὔτε ὁ Λένιν οὔτε τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας· τήν ὑπεράσπιζαν ὁ Ἀκίμοφ, ὁ Λίμπερ, οἱ νεοϊσκριστές. Δέν εἶναι βέβαια δύσκολο νά παρουσιάσει κανείς σ' ἕναν ἀπληροφόρητο ἀναγνώστη τά πράγματα μπερδεμένα, κορφολογώντας ἀπό διάφορα μέρη λεξοῦλες πού εἰπώθηκαν κάτω ἀπό ἐντελῶς διαφορετικές συνθῆκες καί πού ἔχουν ἐντελῶς διαφορετικό νόημα· ὅμως τίς ἐφημερίδες πού κάνουν πολεμική μέ τέτοια κορφολογήματα τίς βλέπουν ὅπως βλέπουν καί τό «Νόβογε Βρέμια»[22].

Πάρτε τήν μπροσούρα τοῦ «Ραμπότσι». Ποιά εἶναι ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης πού μπερδεύει ἡ «Ἴσκρα»; Ὅτι οἱ ἄνθρωποι χωρίς ἀρχές τήν ἔπαθαν μέ τίς φωνές τους γιά τήν ἀρχή τοῦ αὐτονομισμοῦ κτλ., γιατί ἡ μόνη ἀπάντηση πού μποροῦσε νά τούς δοθεῖ ἦταν τό αἴτημα τῆς ἀρχῆς τῆς αἱρετότητας. Τότε οἱ ἄνθρωποι πού τήν ἔπαθαν βάρεσαν ὑποχώρηση. Οἱ βπεριόντοβτσι ὅμως ἔλεγαν καί λένε: εἶναι ἀπρεπές νά κάνει κανείς ἐπίδειξη φράσεων καί «ἀρχῶν» γιά αὐτονομισμό, δημοκρατισμό· ἄν ὅμως χρειάζονται σοβαρές, οὐσιαστικές ἀλλαγές τοῦ καταστατικοῦ στό πνεῦμα τοῦ ἐφικτοῦ μέσα στίς ρωσικές συνθῆκες δημοκρατισμοῦ τότε ἐλᾶτε νά τίς συζητήσουμε ἀπευθείας καί φανερά. Ἡ «Βπεριόντ» προκάλεσε τόν «Ραμπότσι»: παρουσιάστε ἔστω καί μιά περικοπή ἀπό τά σοσιαλδημοκρατικά ἔντυπα, ὅπου ἡ ἀνάγκη γιά τή συμμετοχή τῶν ἐργατῶν στίς ἐπιτροπές τοῦ κόμματος νά διατυπώνεται τόσο ξεκάθαρα ὅσο ξεκάθαρα διατυπώνεται ἀπό τόν Λένιν **. Ὁ «Ραμπότσι», πού οἱ νεοϊσκριστές τόν ἔκαναν νά πελαγώσει, ἀπάντησε ἀπό τόν τύπο πώς δέχεται τήν πρόκληση· ἀποδείχτηκε ὅμως πώς δέν καταλαβαίνει τί θά πεῖ νά δεχτεῖ κανείς τήν πρόκληση, γιατί πουθενά δέν παρουσίασε καμιά ἄλλη περικοπή, παρά μόνο ἀπάντησε μέ ἀπειλές πώς θά τόν «συγυρίσει» τόν Λένιν ἤ «θά λογαριαστεῖ» μαζί του. Φυσικά ἡ «Βπεριόντ» δέν ἀπάντησε στίς τρομερές αὐτές ἀπειλές.

Ἄς πάρουμε ἔπειτα τό ζήτημα τοῦ μοναδικοῦ κέντρου. Ὁ Λένιν, μᾶς λένε, ἔγραψε στά «Βήματα» ὅτι ὑπέρ τοῦ ἑνός μοναδικοῦ κέντρου τάσσονταν οἱ ὀπορτουνιστές, ἐνῶ τώρα ὑπέρ τοῦ ἑνός κέντρου τάσσεται τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειο-

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 265 - 266. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 162. *Ἡ Σύντ.*

ψηφίας. Καί πάλι πρόκειται γιά μιά χοντροκομμένη παραποίηση, φκιαγμένη γιά τόν ἀκατατόπιστο ἤ ἀπρόσεχτο ἀναγνώστη. Ὅποιος θελήσει νά διαβάσει τά «Βήματα» θά δεῖ (στή σελ. 28, πού ὁ ἐπιφυλλιδογράφος τῆς «Ἴσκρα» τήν παρακάμπτει προσεχτικά), πώς ὁ Λένιν, ἀκόμα πολύ πρίν ἀπό τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ μπολσεβίκου ἐνάντια στά δυό κέντρα (ἄρθρα τοῦ Ριαντοβόι στίς «Παρεξηγήσεις μας»), ἔγραφε πώς ἡ ἰδέα τῶν δυό κέντρων «ἔπαιρνε ὑπόψη της τίς προσωρινές (ἀκοῦτε!) καί τίς εἰδικές ἀνάγκες ἀκριβῶς τοῦ ρωσικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος πού βρισκόταν μέσα σέ συνθῆκες πολιτικῆς δουλείας καί μέ τήν προϋπόθεση ὅτι θά δημιουργοῦνταν στό ἐξωτερικό μιά ἀρχική ἐπιχειρησιακή βάση γιά τήν ἐπαναστατική ἐπίθεση». «Ἡ πρώτη ἰδέα, — ἀναφέρεται ἀμέσως παρακάτω στά «Βήματα» γιά τήν ἰδέα τοῦ συγκεντρωτισμοῦ γενικά, — σά μοναδικά (ἀκοῦτε!) σωστή ἀπό ἄποψη ἀρχῶν, ἔπρεπε (σύμφωνα μέ τό σχέδιο τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα») νά διαποτίζει ὅλο τό καταστατικό· ἡ δεύτερη, ὄντας μιά εἰδική ἰδέα πού τήν ἐπέβαλλαν προσωρινές συνθῆκες τόπου καί τρόπου δράσης, ἔπαιρνε — στήν πρόταση δημιουργίας δυό κέντρων... — τή μορφή φαινομενικῆς ἀπομάκρυνσης ἀπό τό συγκεντρωτισμό» (σελ. 28) *. Ἀφήνουμε τώρα τόν ἀναγνώστη νά κρίνει τίς μεθόδους πολεμικῆς τοῦ κομματικοῦ μας «Νόβογε Βρέμια»! Ἡ «Ἴσκρα» προσπαθεῖ ἁπλούστατα νά ἐξαπατήσει τόν ἀναγνώστη, κρύβοντάς του 1) πώς ὁ Λένιν ἀπό καιρό τόνιζε τήν προσωρινή, τή *μερική* σημασία τῆς ἰδέας τῶν δυό κέντρων· 2) πώς γι'αὐτό ὁ Λένιν τήν ὑπεράσπιση ἀπό τούς ὀπορτουνιστές τοῦ ἑνός κέντρου δέν προσπαθοῦσε νά τήν ἐξηγήσει ποτέ μέ γενικές ἀρχές, ἀλλά ἀποκλειστικά μέ τίς «προσωρινές συνθῆκες τόπου καί τρόπου δράσης», μέ συνθῆκες ὅπου ἡ ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματος ἦταν καί δέν μποροῦσε παρά νά εἶναι *ἀπό τά ἴδια τά πράγματα* ὑπέρ ἑνός κέντρου. Τό ὅτι ἡ παλιά «Ἴσκρα» ἦταν τό ἔρεισμα τῆς πάλης ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό, αὐτό εἶναι γεγονός. Τό ὅτι στό συνέδριο ἡ ὀπορτουνιστική πτέρυγα ἦταν ἐκείνη πού ἀποτέλεσε τή μειοψηφία, εἶναι ἐπίσης γεγονός. Τί τό περίεργο λοιπόν ἄν τώρα πού ἡ νέα «Ἴσκρα» ἀποδείχτηκε ὀπορτουνιστική καί ἡ Ρωσία ἔδειξε μεγαλύτερη σταθερότητα ἀρχῶν καί κομματική συνέπεια ἀπ' ὅ,τι τό ἐξωτερικό, ἄν τώρα οἱ «προσωρινές συνθῆκες» ἄλλαξαν; Ἐμᾶς δέ θά μᾶς προξενοῦσε τώρα καμιά ἔκπληξη ἄν οἱ ραμπο-

* **Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμος 8ος, σελ. 230 - 231.** *Ἡ Σύντ.*

τσεντέλτσι, ὁ Μαρτίνοφ, ὁ «βάλτος» καί οἱ νεοϊσκριστές τάσσονταν (ἄς ποῦμε λχ. στό τρίτο συνέδριο) ὑπέρ τῶν δυό κέντρων κι ὅλοι οἱ μπολσεβίκοι (ἤ σχεδόν ὅλοι) ὑπέρ τοῦ ἑνός κέντρου. Αὐτό δέ θἆταν παρά μιά ἀλλαγή, ἀνάλογα μέ τίς «προσωρινές συνθῆκες», τῶν μεθόδων πάλης γιά τίς ἴδιες ἀρχές τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας, γιά τίς ἀρχές τῆς παλιᾶς «Ἴσκρα», γιά τίς ὁποῖες ἀγωνίζονταν καί ἀγωνίζονται ἀπαρέγκλιτα ὁ Λένιν καί οἱ μπολσεβίκοι. Σέ μιά τέτοια στροφή, «σημεῖα καί τέρατα» μποροῦν νά βλέπουν μόνο ἄνθρωποι πού διαπνέονται ἀπό τό πνεῦμα τοῦ «Νόβογε Βρέμια». (Ἐμεῖς εἴπαμε πώς ὑπέρ τοῦ ἑνός κεντρικοῦ ὀργάνου μποροῦν νά ταχθοῦν ὅλοι σχεδόν οἱ μπολσεβίκοι. Τό πῶς θά γίνει αὐτό στό ΙΙΙ συνέδριο — θά τό δοῦμε. Ἀνάμεσά μας ὑπάρχουν διαφορές γνωμῶν σχετικά μέ τή σημασία τῶν «προσωρινῶν συνθηκῶν τόπου καί τρόπου δράσης» καί στό συνέδριο θά παραβάλουμε καί θά «συγκεφαλαιώσουμε» ὅλες αὐτές τίς γνῶμες.)

Μοῦ φαίνεται πώς μέ τά παραπάνω οἱ μέθοδοι πολεμικῆς τῆς νέας «Ἴσκρα» διασαφηνίζονται ἀρκετά καί μποροῦμε τώρα νάμαστε πιό σύντομοι. Ἡ «Ἴσκρα» λέει πώς τό γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας παραβίασε τήν κομματική πειθαρχία, συγκαλώντας τό συνέδριο παρά τό καταστατικό κι ἀγνοώντας τό Συμβούλιο [23]. Αὐτό δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια, γιατί τό Συμβούλιο παραβίασε τό καταστατικό πολύ νωρίτερα, ἀποφεύγοντας νά συγκαλέσει τό συνέδριο. Αὐτό τό ἐκθέσαμε ἀπό καιρό κι ἀνοιχτά στόν τύπο (Ὀρλόβσκι)[24]. Ἀφοῦ οἱ μενσεβίκοι μέ τήν ὑπονομευτική τους δουλειά διέσπασαν στά κρυφά τό κόμμα κι ἀπέφυγαν μέ ἀπάτες τό συνέδριο, δέ μᾶς ἔμενε κανένας ἄλλος πρακτικός τρόπος γιά νά βγοῦμε ἀπό τήν ἀλλόκοτη αὐτή κατάσταση, ἐκτός ἀπό τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου παρά τή θέληση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων. Ἡ «Ἴσκρα» λέει πώς τό κύριο ἄρθρο τοῦ φύλλου 9 τῆς «Βπεριόντ» «Νέα καθήκοντα καί νέες δυνάμεις»*, ἐπιμένοντας στήν ἀνάγκη νά αὐξηθεῖ σέ πολύ σημαντικό βαθμό ὁ ἀριθμός τῶν ἐξαιρετικά ποικιλόμορφων κομματικῶν ὀργανώσεων, ἔρχεται σέ ἀντίφαση μέ τήν ἰδέα τοῦ λενινιστικοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ, ἐπειδή ὁ Λένιν, ὑπερασπίζοντας στό συνέδριο τήν ἰδέα του, ἔλεγε πώς εἶναι ἀνάγκη νά στενέψουμε τήν ἔννοια τοῦ κόμματος. Τήν ἀντίρρηση αὐτή τῆς «Ἴσκρα» θά μποροῦσε νά τή συστήσει κανείς σάν ἄσκηση

*** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τομ. 9ος, σελ. 297 - 309.** ***Ἡ Σύντ.***

στό μάθημα τῆς λογικῆς στά γυμνάσια, γιά νά μάθει ἡ νεολαία νά κατανοεῖ τί θά πεῖ πολεμική. Οἱ μπολσεβίκοι ἔλεγαν καί λένε ὅτι πρέπει νά στενεύουμε τό κόμμα ἴσα μέ τό ἄθροισμα, ἤ τό σύνολο, τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων κι ἔπειτα νά αὐξάνουμε τόν ἀριθμό αὐτῶν τῶν ὀργανώσεων (βλ. τά πρακτικά τοῦ συνεδρίου καί τά «Βήματα», σελ. 40 καί ἄλλες, ἰδιαίτερα 40–41 καί 46) *. Ἡ νέα «Ἴσκρα» μπερδεύει τή διεύρυνση τῶν *πλαισίων* τοῦ κόμματος μέ τή διεύρυνση τῆς *ἔννοιας* τοῦ κόμματος, τή διεύρυνση *τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων* μέ τή διεύρυνση τοῦ κόμματος *πέρα ἀπό τά πλαίσια τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων!* Γιά νά ἐξηγήσουμε αὐτή τή σπαζοκεφαλιά, θ' ἀναφέρουμε ἕνα παραδειγματάκι ὄχι ἀπό τά δυσνόητα: ἄς ὑποθέσουμε, γιά λόγους ἁπλοποίησης, πώς ὅλος ὁ στρατός ἀποτελεῖται ἀποκλειστικά ἀπό ἄντρες ἑνός μόνο ὅπλου· τή δύναμη τοῦ στρατοῦ πρέπει νά τήν περιορίσουμε ὥς τό ἄθροισμα τῶν ἀτόμων πού ἐλεγμένα ξέρουν νά πυροβολοῦν πραγματικά, χωρίς ν' ἀρκεστοῦμε σέ λόγια καί διαβεβαιώσεις γιά τή στρατιωτική τους ἱκανότητα· ἔπειτα πρέπει νά φροντίζουμε μέ κάθε τρόπο νά αὐξήσουμε τόν ἀριθμό τῶν ἀνθρώπων πού εἶναι ἱκανοί ν' ἀντέξουν στόν ἔλεγχο πού θά κάνουμε γιά νά δοῦμε ἄν ξέρουν νά πυροβολοῦν. Μήπως ἀρχίζετε τώρα νά καταλαβαίνετε λιγάκι περί τίνος πρόκειται, κύριοι νεοϊσκριστές;

Ἡ «Ἴσκρα» ξεσκεπάζοντας τή «Βπεριόντ» γράφει: «Προηγούμενα ζητοῦνταν μόνο συνεπεῖς σοσιαλδημοκράτες πού ἔπρεπε νά ἀναγνωριστοῦν σάν τέτοιοι, τώρα ἡ εἴσοδος στά ἅγια τῶν ἁγίων ἐπιτρέπεται σέ ὅλα τά στοιχεῖα, ἐκτός ἀπό κεῖνα πού συνειδητά δέν εἶναι σοσιαλδημοκρατικά». Πάρτε τό φύλλο 9 τῆς «Βπεριόντ» καί διαβάστε: «Ὅλοι... οἱ ὅμιλοι, ἐκτός ἀπό τούς ἐνσυνείδητα μή σοσιαλδημοκρατικούς, εἴτε ἀνήκουν ἀπευθείας στό κόμμα εἴτε *ἀκολουθοῦν τό κόμμα* (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι τοῦ συγγραφέα). Στήν τελευταία περίπτωση δέν μποροῦμε ν' ἀπαιτοῦμε οὔτε τήν ἀποδοχή τοῦ προγράμματός μας οὔτε ὑποχρεωτικές ὀργανωτικές σχέσεις μαζί μας...»**. Δέν εἶναι λοιπόν ξεκάθαρο ὅτι ἡ «Ἴσκρα» κάνει καθαρή λαθροχειρία, ἀνακατεύοντας αὐτό πού «προηγούμενα ζητούσαμε» γιά τήν εἰσδοχή στό κόμμα μ' αὐτό πού «τώρα ἐπιτρέπουμε» σέ μιά ὁμάδα πού ἀκολουθεῖ τό κόμμα; Οἱ μπολσεβίκοι εἶχανε πεῖ πρωτύτερα καί τώ-

---

* **Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 247 - 250 καὶ σελ. 255 - 256.** *Ἡ Σύντ.*

** **Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 308.** *Ἡ Σύντ.*

ρα τό ἐπαναλαβαίνουν ἀπό τίς στῆλες τῆς «Βπεριόντ» πώς ἡ αὐτοσυγκαταρίθμηση στό κόμμα εἶναι διανοουμενίστικος ἀναρχισμός, πώς τά μέλη τοῦ κόμματος πρέπει νά παραδέχονται τίς «ὑποχρεωτικές ὀργανωτικές σχέσεις» ὄχι μόνο στά λόγια. Αὐτό δέν μπορεῖ νά τό καταλάβει μόνο ὅποιος βάζει σά σκοπό του νά προκαλεῖ σύγχυση. Τό σύνθημα τῆς «Βπεριόντ» ἦταν: γιά τά νέα καθήκοντα ὀργανώνετε νέες δυνάμεις στίς κομματικές ὀργανώσεις ἤ τουλάχιστο στίς ὀργανώσεις πού ἀκολουθοῦν τό κόμμα. Τό σύνθημα τῆς «Ἴσκρα» εἶναι — «ἀνοῖξτε πιό πλατιά τίς πόρτες». Οἱ πρῶτοι λένε: παίρνετε νέους μαχητές στά συντάγματά σας, ὀργανώνετε σέ βοηθητικά τμήματα αὐτούς πού μαθαίνουν σκοποβολή. Οἱ ἄλλοι λένε: ἀνοῖξτε πιό πλατιά τίς πόρτες! ἄς κατατάσσεται στό στρατό μόνος του ὅποιος θέλει κι ὅπως θέλει!

Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς ὀργάνωσης τῆς ἐπανάστασης καί τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξοπλισμοῦ ἡ «Ἴσκρα» θέλει νά μᾶς διαβεβαιώσει τώρα πώς δέν ἔχει διαφωνίες μέ τήν «Βπεριόντ». Πρίν ἀπ' ὅλα θά ρωτήσουμε: τί γίνεται τότε μέ τόν Πάρβους; Ἄν ἡ δόλια «Βπεριόντ» ἐπινόησε τίς διαφωνίες, τότε γιατί δέν ἐξηγιέστε καθαρά μέ τό νεοϊσκριστή Πάρβους, πού κανείς δέν μπορεῖ νά τόν ὑποψιαστεῖ γιά ἐριστική διάθεση ἀπέναντι στήν «Ἴσκρα»; Δέν ὑποχρεωθήκατε σεῖς οἱ ἴδιοι νά ἀναγνωρίσετε πρῶτοι τή διαφωνία σας μέ τόν Πάρβους; Γιατί λοιπόν παίζετε τό κρυφτούλι; Στήν οὐσία, ἡ νέα «Ἴσκρα» διαφωνεῖ ἐδῶ μέ τήν «Βπεριόντ» ἴδια κι ἀπαράλλαχτα ὅπως τό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» διαφωνοῦσε μέ τήν παλιά «Ἴσκρα». Ὅ,τι κι ἄν ποῦμε θἆταν λίγο γιά νά συστήσουμε ὅσο πρέπει στούς συντρόφους πού ἐνδιαφέρονται γιά τήν ἱστορία τοῦ κόμματός *τους* νά ξαναδιαβάσουν τό «Ραμπότσεγε Ντιέλο», ἰδιαίτερα τό φύλλο ἀρ. 10. Στό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» ἔγινε ἡ ὑπόδειξη ὅτι μειώνει τά καθήκοντα τῆς πολιτικῆς πάλης. Καί αὐτό ἀντέτεινε: ἡ «Ἴσκρα» ὅμως ὑποτιμᾶ τόν οἰκονομικό ἀγώνα. Γίνεται στή νέα «Ἴσκρα» ἡ ὑπόδειξη ὅτι μειώνει τά καθήκοντα τῆς ὀργάνωσης τῆς ἐπανάστασης, τῆς διεξαγωγῆς τῆς ἐξέγερσης, τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν ἐργατῶν, τά καθήκοντα τῆς συμμετοχῆς τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Καί ἡ νέα «Ἴσκρα» ἀντιτείνει: ἡ «Βπεριόντ» ὅμως ὑποτιμᾶ τό αὐθόρμητο τῆς ἐπανάστασης καί τῆς ἐξέγερσης, τήν ὑπεροχή τῆς πολιτικῆς ἀπέναντι στήν «τεχνική» (στόν ἐξοπλισμό). Ἡ ὁμοιογενής χβοστιστική θέση ὁδηγεῖ σέ ὁμοιογενῆ ἐπιχειρήματα. Τήν ἀνικανότητά τους νά δόσουν ἕνα καθοδηγητικό σύνθημα σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τά νέα καθή-

κοντα οἱ ἄνθρωποι τήν καλύπτουν μέ τίς θεωρητικολογίες ὅτι τά παλιά καθήκοντα ἔχουν πολύ μεγάλη σημασία. Κορφολογοῦν μεμονωμένες λεξοῦλες γιά νά δείξουν πόσο καί ὁ ἴδιος ὁ ἀντίπαλος ἐκτιμᾶ τή σημασία τῶν παλιῶν καθηκόντων, τή σημασία τοῦ ἀλφαβήτου τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Φυσικά, σύντροφοι * νεοϊσκριστές, ἐμεῖς ἐκτιμοῦμε πολύ τό ἀλφάβητο τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἀλλά *δέ θέλουμε νά μένουμε αἰωνίως μόνο στό ἀλφάβητο.* Αὐτό εἶναι ὅλο. Οὔτε ὁ Πάρβους, οὔτε τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας, οὔτε ἡ «Βπεριόντ» δέ θά διανοοῦνταν ποτέ νά θέσουν ὑπό ἀμφισβήτηση τό ἀλφάβητο πού λέει ὅτι οἱ ἐργάτες μόνοι τους μποροῦν νά ἐξοπλίζονται, θά ἐξοπλίζονται καί πρέπει νά ἐξοπλίζονται καί ἔξω ἀπό τίς ὀργανώσεις καί τό κόμμα. Ἄν ὅμως ἡ «Ἴσκρα» ρίχνει *σά σύνθημα* τόν περίφημο «αὐτοεξοπλισμό» της, τότε, ἐννοεῖται, ὅλοι χαμογελοῦν βλέποντας μιά τέτοια δουλοπρέπεια μπροστά στό αὐθόρμητο. Ἄν ἡ «Ἴσκρα», *διορθώνοντας* τόν Πάρβους, ἀνακαλύπτει τό νέο, ἀντάξιο τῶν βαθυστόχαστων ἔργων τοῦ Κριτσέβσκι καί τοῦ Ἀκίμοφ, καθῆκον «νά ἐξοπλίζουμε ἰδεολογικά τούς ἐργάτες σχετικά μέ τή φλέγουσα ἀνάγκη τοῦ αὐτοεξοπλισμοῦ», — τότε φυσικά πρόκειται νά ἀντιμετωπίσει μονάχα τήν εἰρωνεία. Ἄν ἡ «Ἴσκρα», σέ μιά στιγμή ὅπου στά παλιά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας προστέθηκαν τά νέα καθήκοντα τοῦ ἐξοπλισμοῦ τῶν μαζῶν, τῶν ὁδομαχιῶν κτλ., σπεύδει νά μειώσει αὐτά τά καθήκοντα (πού ἡ πραγματοποίησή τους τώρα μόλις ἔχει ἀρχίσει) μέ περιφρονητικές σοφιστεῖες σχετικά μέ τήν «τεχνική» καί τό δευτερεύοντα ρόλο της, ἄν ἀντί *νά συμπληρώσει* τά παλιά συνηθισμένα καί μόνιμα πολιτικά καθήκοντα τοῦ κόμματος μέ τά νέα καθήκοντα τῆς «τεχνικῆς» ἡ «Ἴσκρα» προβάλλει τό συλλογισμό γιά *χωρισμό* τῶν πρώτων ἀπό τά δεύτερα, τότε, ἐννοεῖται, ὅλοι θά κατατάξουν αὐτούς τούς συλλογισμούς σέ νέες ποικιλίες χβοστισμοῦ.

Τελειώνοντας θά σημειώσουμε σάν κάτι τό κωμικό τήν προσπάθεια τῆς «Ἴσκρα» νά ξεφορτωθεῖ τή μεγάλη της φήμη, τή σχετική μέ τήν περιβόητη θεωρία γιά τή μή πρόκληση πανικοῦ. Τώρα πιά ἡ ἴδια ἡ «Ἴσκρα» ὀνομάζει αὐτό τό ζήτημα «περιβόητο», προσπαθώντας ν' ἀποδείξει πώς καί τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας κηρύττει τή «μή πρόκληση πανικοῦ», ὅταν στήν προκήρυξή του γιά τήν ἐξέγερση συνιστᾶ νά εἶναι κανείς προσεκτικός (ἄν δέν ὑπάρχει ἔσχατη ἀνάγκη) σέ ὅ,τι

* Στό χειρόγραφο ἀντί «σύντροφοι» εἶναι «κύριοι». *Ἡ Σύντ.*

ἀφορᾶ τήν καταστροφή τῆς ἰδιοκτησίας τῶν μικροαστῶν, γιά νά μήν τούς τρομάζει χωρίς λόγο [25]. Ἡ «Ἴσκρα» πανηγυρίζει: νά πού καί σεῖς δέ θέλετε νά τρομάζετε τόν κόσμο!

Ἀλήθεια, δέν εἶναι ἔξοχο; Ἡ συμφωνία μέ τούς ζέμτσι γιά μή πρόκληση πανικοῦ κατά τήν εἰρηνική διαδήλωση συγκρίνεται μέ τήν προειδοποίηση νά μήν καταστρέφονται κατά τήν ἐξέγερση ἰδιοκτησίες χωρίς νά ὑπάρχει ἰδιαίτερη ἀνάγκη. Καί ἐπιπλέον: ἀπό τή μιά μεριά ἔχουμε «διαδηλώσεις ἀνώτερου τύπου» καί ἀπό τήν ἄλλη μεριά τήν ἀξιοκαταφρόνητη, τήν ταπεινή «τεχνική» τοῦ ἔνοπλου ἀγώνα στούς δρόμους... Μιά μικρή ἐρώτηση, φίλοι μου*: γιατί κάθε σοσιαλδημοκράτης** συμφωνάει καί θά συμφωνήσει μέ τή σύσταση νά μήν τρομάζουμε χωρίς ἀνάγκη τούς μικροαστούς τήν ὥρα τῆς ἐξέγερσης; καί ἀντίθετα, γιατί τό δικό σας σχέδιο γιά τήν καμπάνια τῶν ζέμστβο ἔγινε, ὅπως ὁμολογεῖτε κι ἐσεῖς οἱ ἴδιοι, «περιβόητο» ἀνάμεσα στούς σοσιαλδημοκράτες; γιατί διαμαρτυρήθηκαν ἐναντίον του μέσα ἀπό τίς ἴδιες σας τίς γραμμές καί ὁ Πάρβους καί πολλοί ἄλλοι; γιατί ντρέπεστε ὥς τώρα κι ἐσεῖς οἱ ἴδιοι νά δημοσιεύσετε τό περιβόητο αὐτό σχέδιο; Μήπως γιατί οἱ συστάσεις σας στό διαβόητο γράμμα σας ἦταν τόσο ἄτοπες καί γελοῖες ὅσο ἦταν ἀδιαφιλονίκητες καί ἀναγνωρισμένες ἀπ' ὅλη τή σοσιαλδημοκρατία οἱ συστάσεις τοῦ Γραφείου;

Γράφτηκε τό Μάρτη, πρίν ἀπό τίς 30 (12 τοῦ Ἀπρίλη), 1905

Δημοσιεύτηκε στίς 20 (7) τοῦ Ἀπρίλη 1905 στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ», ἀρ. φύλλου 15

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

---

* Στό χειρόγραφο ἀντί «φίλοι μου» εἶναι «κύριοι». *Ἡ Σύντ.*

** Μόνο οἱ ἀναρχικοί διαφώνησαν ὥς τώρα μ' αὐτό. Οἱ ἀναρχικοί ἐπιτέθηκαν στό φύλλο τους ἐνάντια στή «Βπεριόντ», δείχνοντας μ' αὐτό πώς δέν καταλαβαίνουν καθόλου τή διαφορά πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στή δημοκρατική καί στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ

Στίς νόμιμες ἐφημερίδες εἶχε δημοσιευτεῖ ἐδῶ καί κάμποσον καιρό ἡ πληροφορία ὅτι στή Μόσχα ἔγινε σύσκεψη τῶν παραγόντων τῶν ζέμστβο, πού συγκεντρώθηκαν ἀπό τά διάφορα μέρη τῆς Ρωσίας. Μάλιστα ἡ ἐφημερίδα «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι» [26] ἀποπειράθηκε νά δημιουργήσει θόρυβο μ' αὐτή τήν ἀφορμή, φωνασκώντας γιά ἐπαναστατικά συνέδρια πού ἐπιτρέπει ἡ κυβέρνηση στή Ρωσία, γιά τήν ἀνάγκη συνεδρίου τοῦ μοναρχικοῦ κόμματος κτλ., μά κανείς δέν ἔδοσε σοβαρή σημασία σ' αὐτές τίς φωνασκίες, ἐπειδή ἡ ἀστυνομία εἶναι τώρα πάρα πολύ ἀπασχολημένη μέ ταραχές πολύ σοβαρότερες. Ὅσο γιά τούς ζέμτσι, αὐτοί καθώς φαίνεται δέ βγῆκαν ἀπό τά πλαίσια τῶν συνηθισμένων συνταγματικῶν εὐχῶν. Οἱ συσκέψεις τους ὡστόσο παρουσίασαν σημαντικό ἐνδιαφέρον, ἐπειδή ἔπιασαν τό ἀγροτικό ζήτημα. Παραθέτουμε ὁλόκληρες τίς θέσεις πού ψηφίστηκαν, σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες τῶν ἐφημερίδων, ἀπό τήν πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου [27]:

«1) Ἡ κρατική ἐπέμβαση στήν οἰκονομική ζωή πρέπει νά ἐπεκταθεῖ καί στόν τομέα τῶν ἀγροτικῶν σχέσεων. 2) Μιά σωστή τοποθέτηση τῆς ἀγροτικῆς νομοθεσίας προϋποθέτει ἕνα ριζικό μετασχηματισμό (;;). 3) Ἡ ἐπικείμενη ἀγροτική μεταρρύθμιση πρέπει νά στηριχθεῖ στίς παρακάτω ἀρχές: Ι. Βελτίωση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῆς τάξης τῶν γεωργῶν μέ ὑποχρεωτική ἐξαγορά τῶν ἀπαραίτητων πρόσθετων κομματιῶν γῆς πού προέρχονται ἀπό τίς ἰδιόκτητες γαῖες, πρός τό συμφέρον τῶν μικροκληρούχων ὁμάδων τῶν διαφόρων κατηγοριῶν (ἡ ἐπεξεργασία αὐτοῦ τοῦ ζητήματος ἀνατέθηκε σέ μερικά πρόσωπα). ΙΙ. Ἀναγνώριση τῶν δημόσιων γαιῶν κι ἑνός μέρους τῶν γαιῶν τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας σάν κρατικοῦ ἀποθέματος γῆς: αὔξηση αὐτοῦ τοῦ ἀποθέματος μέ ἀγορά καί ἐξαγορά ἰδιόκτητων γαιῶν· ἐκμετάλλευση τοῦ ἀποθέματος γῆς πρός τό συμφέρον τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ. ΙΙΙ. Τακτοποίηση τῶν ὅρων μίσθωσης τῆς γῆς μέ κρατική ἐπέμβαση στίς σχέσεις μίσθωσης. IV. Δημιουργία κοινωνικο-κρατικῶν μεσο-

λαβητικῶν ἐπιτροπῶν γιά τήν ἐφαρμογή τῶν ἀγροτικῶν μέτρων, σύμφωνα μέ τίς προαναφερόμενες ἀρχές. V. Σωστή τοποθέτηση πάνω σέ πλατιές ἀρχές τῆς μετοίκησης καί τῆς ἀραίωσης τοῦ πληθυσμοῦ, διευκολύνσεις στή χρησιμοποίηση διαφόρων εἰδῶν πίστωσης, μεταρρύθμιση τῆς ἀγροτικῆς τράπεζας καί βοήθεια στίς συνεταιριστικές ἐπιχειρήσεις. VI. Ριζική ἀναθεώρηση τῆς νομοθεσίας γιά τή ρύθμιση τῶν κτηματικῶν συνόρων μέ προοπτική: τή διευκόλυνση καί τήν ἐπιτάχυνση τοῦ διαχωρισμοῦ τῶν γαιῶν, καθώς καί τήν ἐλάττωση τῶν ἐξόδων αὐτοῦ τοῦ διαχωρισμοῦ· τήν ἐξάλειψη τοῦ κατατεμαχισμοῦ σέ ἀπομονωμένα κομμάτια γῆς τόσο τῶν γαιῶν πού ἀνήκουν στήν ἀτομική ἰδιοκτησία ὅσο καί τῶν κλήρων· τήν ἀνταλλαγή λωρίδων γῆς κτλ.».

Προτοῦ ἐξετάσουμε ἕνα πρός ἕνα τά σημεῖα αὐτοῦ τοῦ ἐξαιρετικά διδαχτικοῦ προγράμματος, ἄς σταθοῦμε λιγάκι στή γενική σημασία του. Δέ χωράει ἀμφιβολία πώς καί μόνο τό γεγονός ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς τάξης τῶν τσιφλικάδων παρουσιάζονται μ' ἕνα τέτοιο πρόγραμμα δείχνει, παραστατικότερα ἀπό ὁποιουσδήποτε μακροσκελεῖς συλλογισμούς, πώς τή Ρωσία τή διακρίνει κάποια σοβαρή ἰδιομορφία σέ σύγκριση μέ ὅλα τά διαμορφωμένα καπιταλιστικά ἔθνη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης. Τό ζήτημα εἶναι: τί εἴδους ἀκριβῶς εἶναι αὐτή ἡ ἰδιομορφία; Νά εἶναι τάχα τό μισοσοσιαλιστικό καθεστώς τῆς κοινότητας καί κατ' ἀναλογία μ' αὐτό ἡ ἔλλειψη στή χώρα μας ἀστικῆς διανόησης καί ἀστικῆς δημοκρατίας, ὅπως νόμιζαν οἱ παλιοί σοσιαλιστές-ναρόντνικοι καί ὅπως νομίζουν ἐνμέρει καί οἱ «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες»; Ἤ τάχα εἶναι τό πλῆθος τῶν ἐπιβιώσεων δουλοπαροικίας, πού τυλίγουν τήν ὕπαιθρό μας, κάνοντας ἀδύνατη τήν πλατιά καί ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ καί γεννώντας, μέσα ἀκριβῶς στά στοιχεῖα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας, διαθέσεις διάχυτες ἀπό ναροντνικισμό; Οἱ λίγο-πολύ σκεπτόμενοι σοσιαλιστές δέ θά ἐπιτρέψουν στόν ἑαυτό τους νά παρακάμψουν αὐτό τό ζήτημα μέ προφάσεις καί ὑπεκφυγές ἤ μέ τήν ὑπογράμμιση τοῦ ἀφηρημένου καί θεωρητικοῦ χαρακτήρα τοῦ ζητήματος, χαρακτήρα πού δέν ἔχει δῆθεν τή θέση του σέ ἐπαναστατική ἐποχή, ἤ μέ τήν ὑπόδειξη τοῦ γεγονότος τῶν ἀγροτικῶν ἐξεγέρσεων, πού ἐξηγεῖ ἀρκετά τήν προβλεπτικότητα τῶν τσιφλικάδων. Ἡ παράκαμψη ἤ ἡ ἔλλειψη ἀρχῶν σέ θεωρητικά ζητήματα, σέ ἐπαναστατική ἀκριβῶς ἐποχή, ἰσοδυναμεῖ μέ πλήρη ἰδεολογική χρεοκοπία, γιά τό λόγο ὅτι τώρα ἀκριβῶς χρειάζεται μελετημένη καί σταθερή κοσμοαντίληψη γιά νά μπορεῖ ὁ σοσιαλιστής νά κυριαρχεῖ πάνω στά γεγονότα καί ὄχι νά εἶναι ἕρμαιο τῶν γεγονότων. Τό ἐπιχείρημα τῶν ἀγροτικῶν ἐξεγέρσεων δέν προσφέρει ἐπίσης τίποτε, ἐπει-

δή τό περιεχόμενο τοῦ προγράμματος, πού τό ἀποδέχτηκαν τώρα οἱ γαιοκτήμονες οἱ ὀργανωμένοι πολιτικά στίς ἑνώσεις τῶν ζέμστβο, ἀποτελεῖται ἀπό εὐχές πού ἐδῶ καί κάμποσες δεκαετίες ἐκφράζονταν ἀπ' ὅλον τό φιλελεύθερο τύπο κι ἀπ' ὅλους τούς φιλελεύθερους παράγοντες. Τό πρόγραμμα τῶν ναρόντνικων ἔγινε πρόγραμμα τῶν τσιφλικάδων. Τό γεγονός αὐτό δίνει ξεκάθαρη πολιτική ἀπάντηση στό ζήτημα πού βάλαμε. Σέ ἐπαναστατική ἐποχή οἱ θεωρητικές συζητήσεις πάνω σέ κοινωνικά θέματα λύνονται μέ τήν ἀνοιχτή πάλη τῶν διαφόρων τάξεων.

Ἄς δοῦμε τώρα ἀπό πιό κοντά τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν φιλελευθέρων. Ὁ νόμιμος τύπος μας ἔχει τήν τάση νά τό ἐξυμνεῖ. Ἡ «Ἐκονομίτσεσκαγια Γκαζέτα» λογουχάρη «διαπιστώνει τό γεγονός ὅτι οἱ ἄνθρωποι τῶν ζέμστβο παρουσιάζονται μέ ἀγροτικό πρόγραμμα, καί μάλιστα ἀσύγκριτα πιό ριζοσπαστικό» (γιά φαντάσου!) «ἀπ' ὅ,τι θά μποροῦσε νά περιμένει κανείς ξεκινώντας ἀπό τίς συνηθισμένες ἀντιλήψεις σχετικά μέ τή σημερινή σύνθεση τοῦ κόσμου τῶν ζέμστβο» (δηλαδή ριζοσπαστικό ἀπό τή σκοπιά τῶν κ. κ. τσιφλικάδων;). «Αὐτό δείχνει — συνεχίζει ἡ ἐφημερίδα — πώς ἡ πολιτική ὁμάδα τῶν ζέμστβο κατέχει καί πολιτικό τάκτ καί βαθιά κατανόηση τῶν φαινομένων πού συμβαίνουν γύρω μας. . .» [28].

Τό τάκτ καί ἡ κατανόηση τῶν κυρίων τσιφλικάδων συνίστανται στό ὅτι, ὅταν στόν τομέα τῶν ἀγροτικῶν σχέσεων ἄρχισαν νά ἐπεμβαίνουν ἐνεργά καί συγκεκριμένα οἱ ἴδιοι οἱ ἀγρότες, τότε οἱ τσιφλικάδες ἄρχισαν νά μιλᾶνε γιά τήν ἀνάγκη κρατικῆς ἐπέμβασης. Παλιά, ἀλλά καί αἰωνίως νέα ἱστορία! Στή Ρωσία εἴχαμε συνεχῶς κρατική ἐπέμβαση στίς ἀγροτικές σχέσεις: ὅταν αὐτή ἡ ἐπέμβαση ἦταν πρός ὄφελος τῶν ἀνώτερων τάξεων, τότε αὐτό ὀνομαζόταν στήν ἀστυνομική γλώσσα «τάξη»· ὅταν ἡ ἐπέμβαση ἀρχίζει ἀπό τά κάτω, τότε μιλᾶνε γιά «διασάλευση τῆς τάξης». Μά γιά νά δοῦμε, ποιά ἀκριβῶς ἐπέμβαση θέλουν οἱ τσιφλικάδες; Ἀπό τό πρόγραμμά τους φαίνεται πώς θέλουν ἀποκλειστικά ἐπέμβαση στίς σχέσεις γαιοκτησίας καί γαιοχρησίας. Ὅλα τά μέτρα τους, ἀπό τήν ἐξαγορά πρόσθετων κομματιῶν γῆς ὥς τίς πιστώσεις καί τήν ἀνταλλαγή κομματιῶν γῆς, ἀφοροῦν ἀποκλειστικά αὐτούς πού χρησιμοποιοῦν γῆ σά νοικοκυραῖοι, δηλαδή τίς διάφορες κατηγορίες νοικοκυραίων. Καί οἱ ἐργάτες γῆς πού δέν ἔχουν νοικοκυριό; Ὅπως εἶναι γνωστό, σέ μᾶς, στή Ρωσία, ἀκόμα ἀπό τήν τελευταία δεκαετία τοῦ περασμένου αἰώνα ὑπολόγιζαν ὅτι μόνο στά 50 «ἐσωτερικά» κυβερνεῖα ὑπάρχουν τουλάχιστο *τριάμιση ἑκατομ-*

μύρια ἐργάτες γῆς καί μεροκαματιάρηδες, γιά τούς ὁποίους ἡ μισθωτή ἀγροτική ἐργασία ἀποτελοῦσε τήν κυριότερη πηγή μέσων συντήρησης. Τώρα ὁ ἀριθμός τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν τοῦ χωριοῦ εἶναι, ἀναμφισβήτητα, ἀκόμα μεγαλύτερος καί ἡ συντριπτική πλειοψηφία τους δέν ἔχει καθόλου ἤ σχεδόν καθόλου νοικοκυριό. Ἐκτός ἀπό κείνους πού δέν ἔχουν σπίτι καί νοικοκυριό στή χώρα μας ἀκόμα πρίν ἀπό δέκα χρόνια ὑπολόγιζαν πώς στά προαναφερόμενα κυβερνεῖα μέσα στά δέκα περίπου ἑκατομμύρια ἀγροτικά *νοικοκυριά* πάνω ἀπό τρία ἑκατομμύρια νοικοκυριά δέν ἔχουν ἄλογο. Ὅλος αὐτός ὁ κόσμος εἶναι νοικοκυραῖοι μόνο κατ' ὄνομα. Τό πιό ζωτικό τους συμφέρον εἶναι τό πιό ὑψηλό μεροκάματο, ἡ μικρότερη μέρα ἐργασίας, οἱ ὑγιεινότεροι ὅροι δουλειᾶς. Οἱ κ. κ. τσιφλικάδες ἀποφεύγουν φρονίμως νά κάνουν λόγο γιά τήν ἐπέμβαση στίς σχέσεις τῶν ἐργοδοτῶν μέ τούς ἐργάτες. Καί μποροῦμε νά εἴμαστε βέβαιοι πώς οὔτε καί θά σκεφτεῖ κανείς στά σοβαρά μιά τέτοια ἐπέμβαση, ὥσπου ἀρχίσουν νά παρεμβαίνουν οἱ ἴδιοι οἱ ἐργάτες γῆς.

Ἐμεῖς, οἱ σοσιαλδημοκράτες, πρέπει νά δόσουμε τή μεγαλύτερη προσοχή *σ' αὐτή* τήν παρέμβαση. Αὐτό ἀπαιτοῦν καί τά ἄμεσα πρακτικά συμφέροντα τοῦ κινήματος καί οἱ γενικές ἀρχές μας. Ὁ ἀστικοδημοκρατικός χαρακτήρας τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ καί τοῦ ρωσικοῦ ναροντνικισμοῦ ἐκδηλωνόταν κι ἐκδηλώνεται, κοντά στ' ἄλλα, ἀκριβῶς στό ὅτι τά συμφέροντα τοῦ μικροῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ ἐπισκιάζουν ἐντελῶς τά συμφέροντα τῆς ἀγροτικῆς μισθωτῆς ἐργασίας. Φυσικά, ὁ ἀπό πεποίθηση ναρόντνικος, καί καμιά φορά κι ὁ «σοσιαλιστής-ἐπαναστάτης», ἔχει τήν τάση νά τό θεωρεῖ αὐτό ἀπόλυτα φυσικό, λόγω τοῦ «δευτερεύοντος» (στή φαντασία του, ὄχι ὅμως καί στή ζωή τῶν μουζίκων) ρόλου τῆς μισθωτῆς ἐργασίας, λόγω τοῦ ὅτι μέ τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τῶν «κοινοτικῶν παραδόσεων», τῶν «ἐργασιακῶν ἀντιλήψεων» καί τῆς «ἐξισωτικῆς χρήσης» ὁ ρόλος αὐτός *θά μποροῦσε* καί νά ἐκλείψει τελείως. Ἡ τάση ὅμως αὐτή, ὅσο καί ἄν αἰτιολογεῖται μέ τόσο φλογερούς καί εἰλικρινεῖς λόγους πού ἠχοῦν σοσιαλιστικά, στήν πραγματικότητα δείχνει μικροαστική στενότητα ἀντιλήψεων καί τίποτε ἄλλο. Αὐτοῦ τοῦ εἴδους τά ὀνειροπολήματα, πού εἶναι χαρακτηριστικά καί γιά τό ρῶσο ἀγρότη καί γιά τό ρῶσο διανοούμενο, εἶναι ὀνειροπολήματα μικροαστικά. Καί λουλούδια τῶν ναροντνικιστικῶν αὐτῶν ὀνειροπολημάτων εἶναι ἀκριβῶς τά ψεύτικα ἐκεῖνα λουλούδια πού στολίζουν μιά ἀπό τίς ἁλυσίδες τῆς ἐρ-

γαζόμενης ἀνθρωπότητας, καί ἡ σοσιαλδημοκρατική κριτική πρέπει νά μαδάει ἀλύπητα κάτι τέτοια λουλούδια, «ὄχι γιά νά συνεχίσει ἡ ἀνθρωπότητα νά φοράει ἁλυσίδες μέ κείνη τή μορφή τους πού δέν παρουσιάζει καμιά ἀπόλαυση καί χαρά, ἀλλά γιά νά πετάξει τίς ἁλυσίδες καί ν' ἁπλώσει τό χέρι της νά πιάσει τό ἀληθινό λουλούδι»[29].

Ἐμεῖς συμπαθοῦμε ἀπόλυτα τό ἀγροτικό κίνημα. Θά τό θεωρούσαμε τεράστιο κέρδος καί γιά τήν ὅλη κοινωνική ἐξέλιξη τῆς Ρωσίας καί γιά τό ρωσικό προλεταριάτο, ἄν ἡ ἀγροτιά κατόρθωνε μέ τή βοήθειά μας νά πάρει μέ ἐπαναστατικό τρόπο ἀπό τούς τσιφλικάδες *ὅλη* τή γῆ τους. Ἀλλά πάρτε ἔστω κι αὐτή τήν καλύτερη περίπτωση, — *ἀκόμα καί τότε* ἡ μάζα τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας θά μποροῦσε νά σημειώσει μονάχα μιά προσωρινή ἀριθμητική ἐλάττωση, μέ κανέναν ὅμως τρόπο δέ θά μποροῦσε νά ἐξαφανιστεῖ. *Ἀκόμα καί τότε* τά αὐτοτελῆ συμφέροντα τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν γῆς θά ἔμεναν αὐτοτελῆ συμφέροντα.

Τό πέρασμα τῆς γῆς στά χέρια τῶν ἀγροτῶν δέ θά ἐξάλειφε καθόλου τήν κυριαρχία τοῦ καπιταλιστικοῦ τρόπου παραγωγῆς στή Ρωσία, ἀντίθετα, θά ἔδινε πιό πλατιά βάση γιά τήν ἀνάπτυξή του, θά πλησίαζε τόν τύπο αὐτῆς τῆς ἀνάπτυξης ἀπό ἕναν ὁποιονδήποτε ἰταλικό στόν ἀμερικάνικο τύπο. Ἡ περιουσιακή διαφορά ἀνάμεσα στούς ἀγρότες, πού καί τώρα ἤδη εἶναι τεράστια καί ἀναλόγως δέν πολυφαίνεται μόνο καί μόνο λόγω τῆς γενικῆς καταπίεσης πού ἀσκεῖ τό ἀπολυταρχικό δουλοπαροικιακό καθεστώς, δέ θά ἔπαυε καθόλου νά ὑπάρχει. Τό μεγάλωμα τῆς ἐσωτερικῆς ἀγορᾶς, ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἀνταλλαγῶν καί τῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας σέ καινούργια κλίμακα, ἡ γοργή ἀνάπτυξη τῆς βιομηχανίας καί τῶν πόλεων, ὅλα αὐτά τά ἀναπόφευκτα ἐπακόλουθα μιᾶς σοβαρῆς καλυτέρευσης τῆς κατάστασης τῶν ἀγροτῶν θά μεγάλωναν ἀναπότρεπτα τήν περιουσιακή διαφορά. Ὅσο πιό διαδομένες εἶναι στή χώρα μας οἱ αὐταπάτες σχετικά μ' αὐτό τό πράγμα, τόσο πιό ἀποφασιστικά πρέπει νά τίς καταπολεμήσει ἡ σοσιαλδημοκρατία, ἄν θέλει πραγματικά νά ἀντιπροσωπεύει τά συμφέροντα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος στό σύνολό του καί ὄχι μόνο σ' ἕνα του στάδιο *.

Ὅσο δέ θάχει συντελεστεῖ μιά ὁλοκληρωμένη σοσιαλιστική ἐπανάσταση, κανενός εἴδους μέτρα ἀγροτικῶν μετασχηματι-

* **Παράβαλε τὸ ἄρθρο τοῦ Μάρξ τοῦ 1846, ποὺ δημοσιεύεται παρακάτω. (Βλ. σὲ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 55 - 62. *Ἡ Σύντ.*)**

σμῶν, ἀκόμα καί τά πιό ριζοσπαστικά καί ἐπαναστατικά, δέν πρόκειται νά ἐξαλείψουν τήν τάξη τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν τῆς ἀγροτικῆς οἰκονομίας. Τό ὄνειρο τῆς μετατροπῆς ὅλων τῶν ἀνθρώπων σέ μικροαστούς εἶναι ἀντιδραστική μωρία. Νά γιατί ἀπό τώρα κιόλας πρέπει νά δουλεύουμε γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς ταξικῆς συνείδησης τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν γῆς, γιά τήν αὐτοτελῆ ταξική ὀργάνωσή τους. Τό ἀπεργιακό κύμα τῆς πόλης μπορεῖ καί πρέπει νά περάσει στό χωριό ὄχι μόνο μέ τή μορφή ἀγροτικῶν ἐξεγέρσεων, ἀλλά καί μέ τή μορφή πραγματικῶν ἐργατικῶν ἀπεργιῶν, ἰδιαίτερα στήν περίοδο τοῦ κοσίσματος καί τοῦ θερισμοῦ. Οἱ διεκδικήσεις τοῦ μέρους ἐκείνου τοῦ προγράμματός μας πού ἀφορᾶ τούς ἐργάτες, διεκδικήσεις πού σ' ἕνα σωρό περιπτώσεις προβάλλονται ἀπό τούς ἐργάτες τῶν πόλεων στά ἀφεντικά τους, πρέπει νά προβάλλονται ἐπίσης, μέ τίς ἀνάλογες τροποποιήσεις πού ἐπιβάλλει ἡ διαφορά τῶν συνθηκῶν ζωῆς, καί ἀπό τούς ἐργάτες τοῦ χωριοῦ. Πρέπει νά ἐπωφεληθοῦμε ἀπό τό γεγονός ὅτι στή Ρωσία δέν ὑπάρχουν γιά τήν ὥρα ἰδιαίτεροι νόμοι πού ὑποβιβάζουν τή θέση τοῦ ἐργάτη τοῦ χωριοῦ σέ διάκριση ἀπό τόν ἐργάτη τῆς πόλης (ἄν δέν πάρουμε ὑπόψη μας τό νόμο γιά αὐθαίρετη ἀπομάκρυνση ἀπό τή δουλειά). Πρέπει νά φροντίσουμε ὥστε τό κύμα τοῦ προλεταριακοῦ ξεσηκώματος νά σπείρει στούς ἐργάτες γῆς καί εἰδικά στούς μεροκαματιάρηδες προλεταριακές διαθέσεις καί προλεταριακές μεθόδους πάλης.

Τό μικροαστικό στρῶμα τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, ἡ ἀγροτιά μέ τήν κυριολεκτική καί στενή σημασία τῆς λέξης, δέν μπορεῖ νά μήν εἶναι ἐπαναστατική σέ ὁρισμένες ἱστορικές περιόδους. Ἡ σημερινή ἐπαναστατικότητά της ἀπορρέει ἀναπόφευκτα ἀπ' ὅλες τίς συνθῆκες τῆς «παλιᾶς τάξης πραγμάτων» κι ἐμεῖς ὀφείλουμε νά τήν ὑποστηρίζουμε καί νά τήν ἀναπτύσσουμε ἐντατικά. Ἐξίσου ὅμως ἀναπόφευκτα, ἀπό τίς συνθῆκες ζωῆς τῆς νέας τάξης πραγμάτων, τῆς νέας, ἐλεύθερης καπιταλιστικῆς Ρωσίας θ' ἀπορρέει τό πέρασμα μιᾶς μερίδας μικροαστῶν τοῦ χωριοῦ μέ τό μέρος τῆς «τάξης πραγμάτων», κι ὅσο περισσότερη γῆ πάρουν τώρα οἱ ἀγρότες ἀπό τούς τσιφλικάδες τόσο πιό γρήγορα θά γίνει αὐτό τό πέρασμα. Πραγματικά ἐπαναστατική τάξη, κάτω ἀπό ὁποιεσδήποτε συνθῆκες, τάξη ἐπαναστατική ὥς τό τέλος μπορεῖ νᾶναι καί στό χωριό μόνο τό ἀγροτικό προλεταριάτο. Ἡ μετατροπή τοῦ ἐξαθλιωμένου, τοῦ κακομοιριασμένου μουζίκου σέ ἐλεύθερο, δραστήριο εὐρωπαῖο φάρμερ εἶναι τεράστια δημοκρατική κατάκτηση· ὅμως ἐμεῖς, οἱ σοσια-

λιστές, δέ θά ξεχνᾶμε οὔτε στιγμή πώς ἡ κατάκτηση αὐτή θά φέρει πραγματικό ὄφελος στό ἔργο τῆς ὁλοκληρωτικῆς λύτρωσης τῆς ἀνθρωπότητας ἀπό κάθε καταπίεση μόνο τότε καί μόνο στό βαθμό πού σ' αὐτόν τόν φάρμερ θ' ἀντιπαραταχθεῖ ὁ συνειδητός, ἐλεύθερος, ὀργανωμένος προλετάριος τοῦ χωριοῦ.

Οἱ κύριοι φιλελεύθεροι τσιφλικάδες δέ λένε τίποτε γιά τόν ἐργάτη γῆς. Ὅσο γιά τό μελλοντικό φάρμερ, ἔστρεψαν ὅλες τίς φροντίδες τους στό νά τόν μετατρέψουν ὅσο τό δυνατό πιό γρήγορα καί μέ τή λιγότερη γιά τήν τσέπη τους ζημιά (ἴσως θἆταν πιό σωστό νά ποῦμε: μέ ὅσο τό δυνατό περισσότερο ὄφελος γιά τήν τσέπη τους) σέ σύμμαχό τους, σέ νοικοκύρη-ἰδιοκτήτη, σέ στήριγμα τῆς τάξης πραγμάτων. Μέ τί ἄθλιες μικροελεημοσύνες ὀνειρεύονται νά ξεμπερδέψουν! Τό μοναδικό ἐπαναστατικό μέτρο, τή δήμευση τῶν γαιῶν τῆς τσαρικῆς οἰκογένειας, τό περιορίζουν *σέ ἕνα μέρος* αὐτῶν τῶν γαιῶν, μή τολμώντας νά ποῦν τή δήμευση δήμευση καί ἀποσιωπώντας τά ἐκκλησιαστικά κτήματα. Ὑποσχόμενοι πρόσθετα κομμάτια γῆς στούς μικροκληρούχους ἀγρότες κολλᾶνε γερά στήν ἐξαγορά, χωρίς νά λένε λέξη ποιός θά πληρώσει αὐτή τήν ἐξαγοραζόμενη γῆ. Τό θεωροῦν, ὅπως φαίνεται, αὐτονόητο πώς θά πληρώσει ὁ μουζίκος, ἀπαράλλαχτα ὅπως ἔγινε μέ τήν περίφημη ἐξαγορά τοῦ 1861. Οἱ τσιφλικάδες θά προσφέρουν πανάκριβα τή χειρότερη γῆ τους — νά τί ὑπόσχονται τά πρόσθετα κομμάτια τους. Ὅλα τά μέτρα πού προτείνουν σχετικά μέ τήν πίστη, τό συνεταιρισμό, τήν ἀνταλλαγή λωρίδων γῆς κτλ. ἀνήκουν ὁλότελα στό στενό κύκλο τῶν συμφερόντων τῆς ἰδιοκτησίας. Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς μίσθωσης τῆς γῆς, — ἕνα ἀπό τά πιό ἀκανθώδη ζητήματα τοῦ ἀγροτικοῦ νοικοκυριοῦ, — περιορίζονται στό ἐντελῶς ἀόριστο σύνθημα τῆς «τακτοποίησης». Ἐδῶ μέσα χωράει ὅ,τι θέλετε, ἴσαμε καί τό ἀνέβασμα τῶν μισθωμάτων μέ τό πρόσχημα τοῦ καθορισμοῦ νόρμας· σημειώσαμε ἤδη πιό πάνω τί ἐννοοῦσαν καί τί ἐννοοῦν οἱ ἐκπρόσωποι τῶν ἰθυνουσῶν τάξεων ὅταν λένε «τάξη πραγμάτων».

Ἐκεῖνο ὅμως πού θεωροῦμε σάν πιό σπουδαῖο καί πιό ἐπικίνδυνο ἀπό πολιτική ἄποψη σημεῖο τοῦ προγράμματος τῶν φιλελευθέρων εἶναι τό σημεῖο γιά τίς «κοινωνικο-κρατικές μεσολαβητικές ἐπιτροπές». Τό ζήτημα τοῦ τρόπου ἐφαρμογῆς τοῦ ἀγροτικοῦ μετασχηματισμοῦ ἔχει τεράστια σημασία, ἐπειδή ἀπό τόν τρόπο ἀκριβῶς τῆς ἐφαρμογῆς ἐξαρτιέται συγκεκριμένα καί χειροπιαστά ὁ περισσότερο ἤ λιγότερο σοβαρός χαρακτήρας τοῦ μετασχηματισμοῦ. Οἱ ναρόντνικοι μᾶς συνήθισαν καί

σ' αὐτό τό ζήτημα (ὅπως καί σέ πολλά ἄλλα) νά στρέφουμε τήν προσοχή μας κυρίως στό οἰκονομικό κέρδος, ἀγνοώντας ἤ ὑποτιμώντας τήν πολιτική πλευρά τοῦ ζητήματος. Ἡ ἄποψη αὐτή, φυσική γιά ἕνα μικροαστό, εὐνόητη γιά ἕνα «νοικοκύρη», εἶναι ἀπόλυτα ἀπαράδεχτη γιά ἕνα σοσιαλδημοκράτη. Γιά τό σοσιαλδημοκράτη δέν παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον οἱ ἀνακατατάξεις πού παρατηροῦνται μέσα στίς τάξεις ἤ στίς κατηγορίες τῶν νοικοκυραίων καί τῶν ἰδιοκτητῶν, ἄν οἱ ἀνακατατάξεις αὐτές δέ συνοδεύονται ἀπό πολιτικό κέρδος πού νά διευκολύνει τήν ταξική πάλη τοῦ προλεταριάτου. Ἀπό τήν ἄποψη τῶν ὀνειροπόλων μικροαστῶν σημασία ἔχουν τά κάθε λογῆς μεγαλεπήβολα σχέδια γιά «ἐξισωτική χρήση» κτλ. Ἀπό τήν ἄποψη τοῦ σοσιαλδημοκράτη ὅλα αὐτά τά μεγαλεπήβολα σχέδια εἶναι ὄχι μόνο κούφια, ἀλλά κι ἐπιζήμια ἀερολογία πού περισπᾶ τήν κοινωνική συνείδηση ἀπό τίς πραγματικές προϋποθέσεις τῶν πραγματικῶν δημοκρατικῶν κατακτήσεων. Οἱ σοσιαλδημοκράτες δέ θά ξεχάσουν ποτέ ὅτι οἱ ἰθύνουσες τάξεις προσπαθοῦν παντοῦ καί πάντα νά χωρίζουν καί νά διαφθείρουν τούς ἐργαζομένους μέ οἰκονομικές ἐλεημοσύνες. Στόν τομέα τῶν ἀγροτικῶν μετασχηματισμῶν ἡ πολιτική αὐτή τούς εἶναι ἰδιαίτερα εὔκολη καί τήν ἐφαρμόζουν μέ ἰδιαίτερη ἐπιδεξιότητα.

Γι' αὐτό κι ἐμεῖς πρέπει ἄλλο τόσο πιό συγκεκριμένα καί ἀποφασιστικά νά ἐπιμένουμε στή *θεμελιακή* διεκδίκηση τοῦ ἀγροτικοῦ μας προγράμματος: στήν ἵδρυση ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἀγροτῶν, πού θά ἐφαρμόσουν οἱ ἴδιες τούς πραγματικά ριζικούς (κι ὄχι τσιφλικάδικα «ριζικούς») ἀγροτικούς μετασχηματισμούς. Διαφορετικά κάθε ἀγροτική μεταρρύθμιση θά μετατραπεῖ ἀναπόφευκτα κι ἀναπότρεπτα σέ καινούργια ἀπάτη, σέ καινούργια παγίδα, σάν τήν περιβόητη «μεταρρύθμιση» τοῦ 1861. Καί οἱ «κοινωνικο(;)-κρατικές μεσολαβητικές ἐπιτροπές» δέν εἶναι παρά ἄμεση προετοιμασία τῆς παγίδας! Λέγοντας «κοινωνία», ἐννοοῦμε τούς τσιφλικάδες, λέγοντας «κράτος», ἐννοοῦμε τήν ὑπαλληλική γραφειοκρατία. «Κοινωνικο-κρατικός» θά πεῖ *τσιφλικάδικος-ὑπαλληλικογραφειοκρατικός* καί τίποτε ἄλλο.

Νά σέ ποιό σημεῖο πρέπει νά στρέψουμε ἀμέσως τό κέντρο βάρους τῆς ζύμωσής μας στό χωριό. Τ' ἀκοῦτε, ἀγρότες; Θέλουν ἄλλη μιά φορά νά σᾶς εὐεργετήσουν κατά τόν ὑπαλληλικογραφειοκρατικό τρόπο, «νά τακτοποιήσουν» τή ζωή σας μέ τσιφλικάδικη ἐπέμβαση, νά σᾶς βάλουν «νά ἐξαγοράσετε» γῆ κατά τό ὑπόδειγμα τῆς καταραμένης παλιᾶς ἐξαγορᾶς! Οἱ τσιφλικάδες εἶναι τόσο καλοί, τόσο καλοί: βλέποντας πώς διατρέχουν

τόν κίνδυνο νά τούς πάρουν τή γῆ δωρεάν, δέχονται μεγαλόψυχα νά τήν *πουλήσουν* σέ συμφέρουσα, ἐννοεῖται, τιμή... Συμφωνᾶτε λοιπόν σέ μιά τέτοια τσιφλικάδικη καί ὑπαλληλικογραφειοκρατική ἐπέμβαση; Ἤ θέλετε νά παρεμβεῖτε *μόνοι σας* καί οἱ ἴδιοι νά ὀργανώσετε γιά τόν ἑαυτό σας μιάν ἐλεύθερη ζωή; Τότε ἑνωθεῖτε μέ τό προλεταριάτο τῆς πόλης, ἀγωνιστεῖτε γιά τή δημοκρατία, ξεσηκωθεῖτε σέ ἐξέγερση πού θά σᾶς φέρει ἐπαναστατική κυβέρνηση καί ἐπαναστατικές ἐπιτροπές ἀγροτῶν!

«Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 15,
20 (7) τοῦ Ἀπρίλη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

Ο ΜΑΡΞ ΓΙΑ ΤΟΝ ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΟ «ΓΕΝΙΚΟ ΑΝΑΔΑΣΜΟ»

Στό φύλλο 12 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» * μνημονεύθηκε ἡ ἐπίθεση τοῦ Μάρξ ἐνάντια στόν Κρίγκε σχετικά μέ τό ἀγροτικό ζήτημα. Αὐτό δέν ἔγινε τό 1848, ὅπως εἰπώθηκε κατά λάθος στό ἄρθρο τοῦ σ. — ν, ἀλλά τό 1846. Ὁ συνεργάτης τοῦ Μάρξ, ὁ Χέρμαν Κρίγκε, πού ἦταν τότε πολύ νέος ἀκόμα, μετανάστευσε τό 1845 στήν Ἀμερική καί ἵδρυσε ἐκεῖ τό περιοδικό «Volks-Tribun» («Λαϊκό Βῆμα»)[30] γιά τήν προπαγάνδιση τοῦ κομμουνισμοῦ. Τήν προπαγάνδα ὅμως αὐτή τήν ἔκανε μέ τέτοιο τρόπο, πού ὁ Μάρξ ἀναγκάστηκε νά πάρει ἐξονόματος τῶν γερμανῶν κομμουνιστῶν ἀποφασιστική θέση ἐνάντια στή δυσφήμιση τοῦ κομμουνιστικοῦ κόμματος ἀπό τόν Χέρμαν Κρίγκε. Ἡ κριτική ἐνάντια στήν κατεύθυνση τοῦ Κρίγκε, πού δημοσιεύτηκε τό 1846 στό «Westphälische Dampfboot» [31] καί ἀναδημοσιεύτηκε στό δεύτερο τόμο τῆς ἔκδοσης Μέρινγκ τῶν ἔργων τοῦ Μάρξ, παρουσιάζει γιά τούς σημερινούς ρώσους σοσιαλδημοκράτες τεράστιο ἐνδιαφέρον.

Τό ζήτημα εἶναι ὅτι καί τοτε ἡ ἴδια ἡ πορεία τοῦ ἀμερικανικου κοινωνικοῦ κινήματος προωθοῦσε τό ἀγροτικό ζήτημα σέ μιά ἀπό τίς πρῶτες θέσεις, ὅπως καί τώρα στή Ρωσία, καί μάλιστα οἱ συζητήσεις δέν ἀφοροῦσαν κάποιο ἀναπτυγμένο στάδιο τῆς καπιταλιστικῆς κοινωνίας, ἀλλά τή δημιουργία τῶν πρωταρχικῶν, τῶν βασικῶν ὅρων γιά μιά πραγματική ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ. Τό τελευταῖο αὐτό περιστατικό ἔχει ἰδιαίτερη σημασία γιά νά γίνει παραλληλισμός ἀνάμεσα στή στάση τοῦ Μάρξ ἀπέναντι στίς ἀμερικάνικες ἰδέες τοῦ «γενικοῦ ἀναδα-

---

* **Βλ. Ἅπαντα, 5η ἐκδ., τόμ. 9ος, σελ. 367. *Ἡ Σύντ.***

σμοῦ» («τσιόρνι περεντέλ». *Σημ. μετ.*) καί στή στάση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν ἀπέναντι στό σημερινό ἀγροτικό κίνημα.

Ὁ Κρίγκε στό περιοδικό του δέν ἔδοσε καθόλου ὑλικό γιά τή μελέτη τῶν συγκεκριμένων κοινωνικῶν ἰδιομορφιῶν τοῦ ἀμερικάνικου καθεστῶτος, γιά τή διευκρίνιση τοῦ ἀληθινοῦ χαρακτήρα τοῦ τότε κινήματος τῶν ἀγροτικῶν μεταρρυθμιστῶν πού ἐπιδίωκαν τήν ἐξάλειψη τῆς γαιοπροσόδου. Ἀντί γι' αὐτό, ὁ Κρίγκε (ἴδια κι ἀπαράλλαχτα μέ τούς δικούς μας «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες») περιέβαλε τό ζήτημα τῆς ἀγροτικῆς ἐπανάστασης μέ παχιά, πομπώδικα λόγια. «Κάθε φτωχός — ἔγραφε ὁ Κρίγκε — μετατρέπεται ἀμέσως σέ ὠφέλιμο μέλος τῆς ἀνθρώπινης κοινωνίας ἀπό τή στιγμή πού θά τοῦ ἐξασφαλιστεῖ ἡ δυνατότητα παραγωγικῆς δουλειᾶς. Μιά τέτοια δυνατότητα θά τοῦ ἐξασφαλιστεῖ γιά πάντα, ἄν ἡ κοινωνία τοῦ δόσει ἕνα κομμάτι γῆς, πού νά μπορεῖ νά θρέψει αὐτόν καί τήν οἰκογένειά του. Ἄν αὐτή ἡ γιγάντια ἔκταση γῆς (συγκεκριμένα τά 1400 ἑκατομμύρια ἄκρ τῶν κρατικῶν γαιῶν τῆς Βόρειας Ἀμερικῆς) βγεῖ ἀπό τήν ἐμπορική κυκλοφορία καί ἐξασφαλιστεῖ σέ περιορισμένες ποσότητες στήν ἐργασία *, τότε στήν Ἀμερική θά μπεῖ μονομιᾶς τέρμα στήν ἀθλιότητα»...

Ὁ Μάρξ ἀντιλέγει σ' αὐτό: «Θά μποροῦσε νά περιμένει κανείς νά κατανοηθεῖ ὅτι δέν εἶναι στό χέρι τῶν νομοθετῶν νά σταματήσουν μέ διατάγματα τήν ἐξέλιξη τοῦ ἐπιθυμητοῦ γιά τόν Κρίγκε πατριαρχικοῦ καθεστῶτος σέ βιομηχανικό ἤ νά ρίξουν τίς βιομηχανικές καί τίς ἐμπορικές πολιτεῖες τῆς ἀνατολικῆς ἀκτῆς πίσω, στήν πατριαρχική βαρβαρότητα».

Ἔτσι λοιπόν ἔχουμε μπροστά μας ἕνα πραγματικό σχέδιο ἀμερικάνικου γενικοῦ ἀναδασμοῦ: ἀφαίρεση μεγάλων ἐκτάσεων γῆς ἀπό τήν ἐμπορική κυκλοφορία, δικαίωμα στή γῆ, περιορισμός τῶν ορίων τῆς γαιοκτησίας ἤ τῆς γαιοχρησίας. Καί ὁ Μάρξ, ἀπό τήν ἀρχή ἀκόμα, κάνει μιά νηφάλια κριτική τῆς οὐτοπίας, τονίζει πώς εἶναι ἀναπόφευκτη ἡ μετατροπή τοῦ πατριαρχικοῦ καθεστῶτος σέ βιομηχανικό, δηλαδή πώς εἶναι ἀναπόφευκτο τό πέρασμα στόν καπιταλισμό, γιά νά μιλήσουμε μέ τή σύγχρονη γλώσσα. Θἆταν ὅμως μεγάλο λάθος νά νομίζουμε πώς τά οὐτοπικά ὀνειροπολήματα αὐτῶν πού παίρνουν μέρος στό κίνημα κάνουν τόν

*** Θυμηθεῖτε τί ἔγραφε ἡ «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια»[32] ἀπό τό 8ο φύλλο κι ἐδῶ γιά τή διοχέτευση τῆς γῆς ἀπό τό κεφάλαιο στήν ἐργασία, γιά τή σημασία τῶν κρατικῶν γαιῶν στή Ρωσία, γιά τήν ἐξισωτική γαιοχρησία, γιά τήν ἀστική ἰδέα νά μπεῖ ἡ γῆ στήν ἐμπορική κυκλοφορία κτλ. Ἴδια κι ἀπαράλλαχτα σάν τόν Κρίγκε!**

Μάρξ νά πάρει άρνητική στάση άπέναντι στό ϊδιο τό κίνημα γενικά. Κάθε άλλο. 'Από τότε ακόμα, στήν αρχή αρχή τής δημοσιολογικής σταδιοδρομίας του ό Μάρξ ήξερε νά ξεχωρίζει τό πραγματικό προοδευτικό περιεχόμενο τοϋ κινήματος από τή φανταχτερή ιδεολογική περιβολή του. Στό δεύτερο μέρος τής κριτικής του, πού τιτλοφορείται: «Ή οικονομία (δηλαδή ή πολιτική οικονομία) τοϋ „Λαϊκοϋ Βήματος" καί ή στάση του απέναντι στή νέα 'Αμερική», ό Μάρξ έγραφε:

«'Εμείς αναγνωρίζουμε απόλυτα τό κίνημα τών αμερικανών έθνικο-μεταρρυθμιστών σάν ιστορικά δικαιολογημένο. Ξέρουμε ότι τό κίνημα αυτό επιδιώκει ένα αποτέλεσμα πού, είναι αλήθεια, στή δοσμένη στιγμή θά προωθούσε τήν εξέλιξη τοϋ εκβιομηχανισμοϋ τής σύγχρονης αστικής κοινωνίας, πού όμως, σάν καρπός ενός προλεταριακοϋ κινήματος, σάν επίθεση ενάντια στή γαιοκτησία γενικά, καί ιδιαίτερα μέ τίς υπάρχουσες σήμερα συνθήκες στήν 'Αμερική, πρέπει νά όδηγήσει αναπόφευκτα, χάρη στίς ϊδιες του τίς συνέπειες, πιό πέρα, στόν κομμουνισμό. Ό Κρίγκε, πού μαζί μέ τούς γερμανούς κομμουνιστές τής Νέας Ύόρκης προσχώρησε στό κίνημα ενάντια στή γαιοπρόσοδο (Anti-Rent-Bewegung), περιβάλλει τό απλό αυτό γεγονός μέ πομπώδικες φράσεις, χωρίς νά εμβαθύνει στήν εξέταση τοϋ ϊδιου τοϋ περιεχομένου τοϋ κινήματος. Έτσι αποδείχνει πώς γι' αυτόν δέν είναι καθόλου ξεκάθαρη ή σχέση ανάμεσα στή νεαρή 'Αμερική καί στίς αμερικάνικες κοινωνικές συνθήκες. Θά αναφέρουμε ακόμα ένα παράδειγμα τών πομπώδικων φράσεών του γιά ένα σχέδιο τών μεγάλων γαιοκτημόνων, πού αποσκοπεί στόν κατατεμαχισμό τής γαιοκτησίας σέ παναμερικανική κλίμακα.

Στό 10ο τεϋχος τοϋ „Λαϊκοϋ Βήματος", στό άρθρο „Τί θέλουμε" αναφέρεται: „Οί αμερικάνοι έθνικο-μεταρρυθμιστές αποκαλοϋν τή γή κοινό κτήμα όλων τών ανθρώπων... καί απαιτοϋν νά πάρει ή λαϊκή νομοθεσία τέτοια μέτρα, ώστε τά 1400 εκατομμύρια άκρ γής, πού δέν έπεσαν ακόμα στά χέρια τών ληστώνκερδοσκόπων, νά διατηρηθοϋν σάν αναπαλλοτρίωτη κοινή περιουσία όλης τής ανθρωπότητας". Γιά νά διατηρηθεί λοιπόν γιά όλη τήν ανθρωπότητα αυτό τό „μή απαλλοτριώσιμο καί κοινό κτήμα" αποδέχεται τό σχέδιο τών έθνικο-μεταρρυθμιστών: „νά παραχωρηθοϋν σέ κάθε αγρότη, άπ' όποια χώρα κι άν κατάγεται, 160 άκρ αμερικάνικης γής γιά τή συντήρησή του". Στό 14ο τεϋχος, στό άρθρο „'Απάντηση στόν Κόνζε" (Konze) τό σχέδιο αυτό εκτίθεται ώς εξής: „άπ' αυτό τό άθικτο ακόμα λαϊκό

κτῆμα κανείς δέν πρέπει νά πάρει στήν κατοχή του παραπάνω ἀπό 160 ἄκρ, ἀλλά κι αὐτά πρέπει νά τά πάρει μόνο ὑπό τόν ὅρο ὅτι θά τά καλλιεργεῖ ὁ ἴδιος". Συνεπῶς, γιά νά διατηρηθεῖ ἡ γῆ σά „μή ἀπαλλοτριώσιμο κοινό κτῆμα" καί μάλιστα „ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας", πρέπει ν' ἀρχίσει ἀμέσως ἡ διανομή αὐτῆς τῆς γῆς. Ὁ Κρίγκε φαντάζεται πώς εἶναι σέ θέση ν' ἀπαγορέψει μέ κάποιο νόμο τίς ἀναγκαῖες συνέπειες αὐτῆς τῆς διανομῆς: τή συγκέντρωση, τή βιομηχανική πρόοδο κτλ. Φαντάζεται τά 160 ἄκρ γῆς σά μέγεθος πάντα ὅμοιο, λές καί ἡ ἀξία μιᾶς τέτοιας ἔκτασης γῆς δέ διαφέρει ἀνάλογα μέ τήν ποιότητά της. Οἱ „ἀγρότες" θά ἀνταλλάσσουν μεταξύ τους καί μέ ἄλλους ἀνθρώπους ἄν ὄχι τήν ἴδια τή γῆ, τουλάχιστο τά προϊόντα της. Καί μιά πού τό πράγμα θά φτάσει ὥς αὐτοῦ, γρήγορα θά συμβεῖ ὥστε ἕνας „ἀγρότης" καί χωρίς κεφάλαιο, χάρη στή δουλειά του καί τή μεγαλύτερη φυσική γονιμότητα τῶν 160 ἄκρ του, νά κάνει τόν ἄλλο ἀγρότη δικό του ἐργάτη γῆς. Κι ἔπειτα, δέν εἶναι τάχα τό ἴδιο ἄν ἡ „γῆ" ἤ τά προϊόντα της „πέσουν στά χέρια τῶν ληστῶν-κερδοσκόπων"; Ἄς ἐξετάσουμε σοβαρά αὐτό τό δῶρο πού κάνει ὁ Κρίγκε στήν ἀνθρωπότητα. 1400 ἑκατομμύρια ἄκρ πρέπει νά διατηρηθοῦν „σά μή ἀπαλλοτριώσιμο κοινό κτῆμα ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας". Καί μάλιστα στόν κάθε ἀγρότη πρέπει νά παραχωρηθοῦν 160 ἄκρ. Συνεπῶς μποροῦμε νά ὑπολογίσουμε πόσο μεγάλη εἶναι ἡ „ἀνθρωπότητα" τοῦ Κρίγκε: ἀκριβῶς 8 $^3/_4$ ἑκατομμύρια „ἀγρότες" ἤ, ἄν ὑπολογίσουμε ἀπό 5 ἄτομα σέ κάθε οἰκογένεια, 43 $^3/_4$ ἑκατομμύρια ἄνθρωποι. Μέ τόν ἴδιο τρόπο μποροῦμε νά ὑπολογίσουμε πόσο θά κρατήσει κι αὐτή ἡ „αἰωνιότητα", στή διάρκεια τῆς ὁποίας „ὅλη τή γῆ θά πρέπει νά τήν ἔχει στήν κυριαρχία του τό προλεταριάτο, σάν ἀντιπρόσωπος τῆς ἀνθρωπότητας", τουλάχιστο στίς Ἑνωμένες Πολιτεῖες. Ἄν ὁ πληθυσμός τῶν Ἑνωμένων Πολιτειῶν ἐξακολουθήσει νά διπλασιάζεται τόσο γοργά ὅπως ὥς τά τώρα, δηλαδή κάθε 25 χρόνια, τότε αὐτή ἡ „αἰωνιότητα" δέ θά κρατήσει οὔτε 40 χρόνια. Σέ 40 χρόνια θά ἔχουν καταληφθεῖ αὐτά τά 1400 ἑκατομμύρια ἄκρ καί οἱ μελλοντικές γενεές δέ θάχουν τί „νά πάρουν στήν κατοχή τους". Ἐπειδή ὅμως ἡ δωρεάν διανομή γῆς θά δυναμώσει ἐξαιρετικά τή μετανάστευση, ἡ „αἰωνιότητα" τοῦ Κρίγκε μπορεῖ νά τελειώσει ἀκόμα νωρίτερα, ἰδιαίτερα ἄν παρθεῖ ὑπόψη ὅτι μιά ἔκταση γῆς γιά 44 ἑκατομμύρια ἄτομα δέ φτάνει νά ἀπορροφήσει οὔτε καί τό σημερινό παουπερισμό τῆς Εὐρώπης. Στήν Εὐρώπη σέ κάθε δέκα ἀνθρώπους ὁ ἕνας εἶναι θεόφτωχος: μόνο στά βρετανικά νησιά ὁ ἀριθμός τους ἀνέρ-

χεται σέ 7 ἑκατομμύρια. Παρόμοια πολιτικο-οικονομική ἀφέλεια συναντᾶμε ἐπίσης καί στό 13ο τεῦχος, στό ἄρθρο „Πρός τίς γυναῖκες", ὅπου ὁ Κρίγκε λέει πώς ἄν ἡ πόλη Νέα Ὑόρκη μοίραζε τά 52 000 ἄκρ γῆς πού ἔχει στό Λόνγκ-Ἄιλαντ, αὐτό θ' ἀρκοῦσε γιά νά ἀπαλλαγεῖ „μονομιᾶς" ἡ Νέα Ὑόρκη μιά γιά πάντα ἀπό κάθε λογῆς παουπερισμό, ἀθλιότητα κι ἐγκλήματα. Ἄν ὁ Κρίγκε καταλάβαινε τό κίνημα πού ἐπιδιώκει τήν ἀπελευθέρωση τῆς γῆς σά μιά ἀναγκαία, κάτω ἀπό ορισμένες συνθῆκες, πρώτη μορφή τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος, ἄν τό ἐκτιμοῦσε σάν ἕνα κίνημα πού, λόγω τῶν συνθηκῶν ζωῆς τῆς τάξης ἀπό τήν ὁποία προέρχεται, δέν μπορεῖ παρά κατανάγκην νά ἐξελιχθεῖ παραπέρα σέ κομμουνιστικό κίνημα, ἄν ἔδειχνε μέ ποιόν τρόπο οἱ κομμουνιστικές τάσεις στήν Ἀμερική θά παρουσιάζονταν ἀρχικά μέσα στήν ἀγροτική αὐτή μορφή, πού ἀπό πρώτη ματιά ἀντιφάσκει σέ κάθε κομμουνισμό, τότε δέ θά εἴχαμε καμιά ἀντίρρηση. Ὁ Κρίγκε, ὅμως, αὐτή τή μορφή τοῦ κινήματος ὁρισμένων δρώντων ἀνθρώπων, μορφή πού ἔχει δευτερεύουσα μόνο σημασία, τήν ἑρμηνεύει σάν ὑπόθεση τῆς ἀνθρωπότητας γενικά. Ὁ Κρίγκε παρουσιάζει αὐτή τήν ὑπόθεση σάν τόν τελικό, ὕψιστο σκοπό κάθε κινήματος γενικά, μετατρέποντας ἔτσι τούς συγκεκριμένους σκοπούς τοῦ κινήματος σέ μιά καθαρή καί χτυπητή ἀνοησία. Στό ἴδιο ἄρθρο τοῦ 10ου τεύχους ψάλλει τέτοια θριαμβικά ἄσματα: „Κι ἔτσι θά ἐκπληρώνονταν ἐπιτέλους οἱ προαιώνιοι πόθοι τῶν εὐρωπαίων, θά προετοιμαζόταν γι' αὐτούς ἐντεῦθεν τοῦ ὠκεανοῦ μιά γῆ πού δέ θά εἶχαν παρά νά τήν πάρουν καί νά τή γονιμοποιήσουν μέ τό μόχθο τῶν χεριῶν τους, γιά νά πετάξουν κατάμουτρα σ' ὅλους τούς τυράννους τοῦ κόσμου τήν περήφανη δήλωση: αὐτή εἶναι ἡ *δική μου* καλύβα πού δέν τήν χτίσατε ἐσεῖς, αὐτή εἶναι ἡ *δική μου* ἑστία πού γεμίζει τίς καρδιές σας φθόνο".

Ὁ Κρίγκε θά μποροῦσε νά προσθέσει: αὐτός εἶναι ὁ *δικός μου* σωρός κοπριᾶς, πού τόν ἔκανα ἐγώ, ἡ δική μου γυναίκα καί τά δικά μου παιδιά, ὁ δικός μου ἐργάτης γῆς, τά δικά μου τά ζῶα. Καί ποιοί εἶναι οἱ εὐρωπαῖοι πού θάβλεπαν αὐτοῦ τήν πραγματοποίηση τῶν „ὀνείρων" τους; Πάντως ὄχι οἱ κομμουνιστές ἐργάτες! Ἴσως οἱ χρεοκοπημένοι μαγαζάτορες καί μαστόροι τῶν συντεχνιῶν ἤ καταστραμμένοι ἀγρότες πού κυνηγοῦν τήν εὐτυχία νά ξαναγίνουν στήν Ἀμερική μικροαστοί καί ἀγρότες! Καί σέ τί συνίσταται τό „ὄνειρο" πού πραγματοποιεῖται μέ αὐτά τά 1400 ἑκατομμύρια ἄκρ; Σέ τίποτε ἄλλο παρά στό νά μετατραποῦν ὅλοι οἱ ἄνθρωποι σέ ἀτομικούς ἰδιοκτῆτες. Ἕνα τέτοιο

όνειρο είναι τόσο πραγματοποιήσιμο καί τόσο κομμουνιστικό, όσο καί τό όνειρο νά μετατραποῦν όλοι οἱ άνθρωποι σέ αὐτοκράτορες, βασιλιάδες καί πάπες».

Ἡ κριτική τοῦ Μάρξ εἶναι γεμάτη δηκτικό σαρκασμό. Ὁ Μάρξ μαστιγώνει τόν Κρίγκε ἀκριβῶς γιά κεῖνα τά χαρακτηριστικά τῶν ἀπόψεών του πού τά βλέπουμε τώρα καί στούς δικούς μας «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες»: κυριαρχία τῆς λογοκοπίας, μικροαστικές οὐτοπίες πού προβάλλονται σάν ἀνώτερη ἐπαναστατική οὐτοπία, μή κατανόηση τῶν πραγματικῶν βάσεων τοῦ σύγχρονου οἰκονομικοῦ συστήματος καί τῆς ἐξέλιξής του. Μέ θαυμαστή διορατικότητα ὁ Μάρξ, πού τότε ἦταν μονάχα ἕνας *μελλοντικός* οἰκονομολόγος, τονίζει τό ρόλο τῆς ἀνταλλαγῆς, τῆς ἐμπορευματικῆς οἰκονομίας. Οἱ ἀγρότες — λέει — ἄν δέ θ' ἀνταλλάσσουν τή γῆ θ' ἀνταλλάσσουν τά προϊόντα τῆς γῆς, κι αὐτό τά λέει πιά ὅλα! Ὅλη αὐτή ἡ τοποθέτηση τοῦ ζητήματος μπορεῖ σέ πολλά, πάρα πολλά σημεῖα νά ἐφαρμοστεῖ στό ρωσικό ἀγροτικό κίνημα καί στούς μικροαστούς «σοσιαλιστές» θεωρητικούς του.

Ταυτόχρονα ὅμως ὁ Μάρξ δέν «ἀρνεῖται» ἁπλῶς τό μικροαστικό αὐτό κίνημα, δέν τό ἀγνοεῖ δογματικά οὔτε καί φοβᾶται, ὅπως πολλοί ταλμουδιστές, μήπως λερώσει τά χέρια του ἀπό τήν ἐπαφή μέ τήν ἐπαναστατική μικροαστική δημοκρατία. Εἰρωνεύεται ἀλύπητα τόν παραλογισμό τοῦ ἰδεολογικοῦ μανδύα μέ τόν ὁποῖο περιβάλλεται αὐτό τό κίνημα καί προσπαθεῖ νά καθορίσει μέ ὑλιστικά νηφάλιο τρόπο τό *πραγματικό* ἱστορικό περιεχόμενό του, τίς ἀναπόφευκτες συνέπειές του, πού δέν μπορεῖ παρά νά ἐπέλθουν ἐξαιτίας τῶν ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν, ἀνεξάρτητα ἀπό τή θέληση καί τή συνείδηση, ἀπό τά ὄνειρα καί τίς θεωρίες τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου προσώπου. Γι' αὐτό ὁ Μάρξ δέν κατακρίνει, ἀλλά ἐπιδοκιμάζει ἀπόλυτα τήν ὑποστήριξη αὐτοῦ τοῦ κινήματος ἀπό τούς κομμουνιστές. Στέκοντας στή διαλεχτική σκοπιά, δηλαδή ἐξετάζοντας τό κίνημα ὁλόπλευρα, παίρνοντας ὑπόψη καί τό παρελθόν καί τό μέλλον, ὁ Μάρξ σημειώνει τήν ἐπαναστατική πλευρά τῆς ἐπίθεσης ἐνάντια στή γαιοκτησία, ὁ Μάρξ ἀναγνωρίζει τό μικροαστικό κίνημα σάν ἰδιότυπη ἀρχική μορφή τοῦ προλεταριακοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος. Ἐκεῖνο πού ὀνειρεύεστε νά πετύχετε μ' αὐτό τό κίνημα, λέει ὁ Μάρξ στόν Κρίγκε, δέ θά τό πετύχετε, — ἀντί γιά τήν ἀδελφότητα θαρθεῖ ἡ μικροαστική ἀπομόνωση, ἀντί γιά τό ἀναπαλλοτρίωτο τῶν ἀγροτικῶν κλήρων θάχουμε τό μπάσιμο τῆς γῆς στήν ἐμπορευματική κυκλοφορία, ἀντί γιά τό

χτύπημα ἐνάντια στούς ληστές-κερδοσκόπους θάχουμε πλάτεμα τῆς βάσης γιά τήν καπιταλιστική ἐξέλιξη. Ἐκεῖνο ὅμως τό κεφαλαιοκρατικό κακό πού μάταια ἐλπίζετε πώς θά τό ἀποφύγετε ἱστορικά ἀποτελεῖ ἕνα ἀγαθό, μιά καί θά ἐπιταχύνει τρομερά τήν κοινωνική ἐξέλιξη καί θά φέρει κατά πολύ πιό κοντά τίς νέες, τίς ἀνώτερες μορφές τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος. Τό χτύπημα πού θά δοθεῖ στήν ἰδιοκτησία τῆς γῆς θά διευκολύνει τά ἀναπόφευκτα παραπέρα χτυπήματα ἐνάντια στήν ἰδιοκτησία γενικά· ἡ ἐπαναστατική ἐμφάνιση μιᾶς κατώτερης τάξης μέ τό αἴτημα μιᾶς μεταρρύθμισης πού φέρνει μιά προσωρινή περιορισμένη εὐημερία, καί κάθε ἄλλο παρά σέ ὅλους, θά διευκολύνει τήν ἀναπόφευκτη παραπέρα ἐπαναστατική ἐμφάνιση τῆς πιό κατώτερης τάξης μέ τό αἴτημα μιᾶς μεταρρύθμισης πού θά ἐξασφαλίσει πραγματικά πλήρη ἀνθρώπινη εὐτυχία σ' ὅλους τούς ἐργαζομένους.

Σχετικά μέ τό ζήτημα αὐτό, οἱ θέσεις τοῦ Μάρξ ἐνάντια στίς ἀπόψεις τοῦ Κρίγκε πρέπει νά χρησιμεύουν σέ μᾶς, τούς ρώσους σοσιαλδημοκράτες, σάν πρότυπο. Δέ χωράει ἀμφιβολία ὅτι τό σημερινό ἀγροτικό κίνημα στή Ρωσία ἔχει πραγματικά μικροαστικό χαρακτήρα· ἐμεῖς πρέπει νά τό ἐξηγοῦμε αὐτό μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις καί νά καταπολεμοῦμε ἀμείλικτα, ἀδιάλλακτα κάθε σχετική αὐταπάτη τῶν κάθε λογῆς «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» ἤ πρωτόγονων σοσιαλιστῶν. Ἡ ἰδιαίτερη ὀργάνωση αὐτοτελοῦς κόμματος τοῦ προλεταριάτου, τό ὁποῖο νά ἐπιδιώκει μέσα ἀπ' ὅλες τίς δημοκρατικές ἀνατροπές τήν πλήρη σοσιαλιστική ἐπανάσταση, πρέπει νᾶναι ὁ μόνιμος σκοπός μας, πού δέ θά πρέπει οὔτε στιγμή νά τόν χάνουμε ἀπό τά μάτια μας. Τό νά γυρίζουμε ὅμως γι' αὐτό τό λόγο τίς πλάτες στό ἀγροτικό κίνημα θᾶταν ὁ πιό ἀδιόρθωτος φιλισταϊσμός καί ἡ πιό ἀδιόρθωτη σχολαστικότητα. Ὄχι, ὁ ἐπαναστατικός-δημοκρατικός χαρακτήρας αὐτοῦ τοῦ κινήματος εἶναι ἀναμφισβήτητος κι ἐμεῖς πρέπει μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις νά τό ὑποστηρίζουμε, νά τό ἀναπτύσσουμε, νά τό κάνουμε πολιτικά συνειδητό καί ταξικά προσδιορισμένο, νά τό προωθοῦμε παραπέρα, νά βαδίζουμε μαζί του χέρι μέ χέρι ὥς τό τέλος, γιατί ἐμεῖς τραβᾶμε πολύ πιό πέρα ἀπό τό τέρμα κάθε ἀγροτικοῦ κινήματος, τραβᾶμε ὥς τόν ὁλοκληρωτικό τερματισμό τῆς ἴδιας τῆς διαίρεσης τῆς κοινωνίας σέ τάξεις. Εἶναι ζήτημα ἄν θά βρεθεῖ ἄλλη χώρα στόν κόσμο ὅπου ἡ ἀγροτιά νά ἔχει ὑποφέρει τόσα βάσανα, τόση καταπίεση καί ἐξευτελισμό, ὅσο στή Ρωσία. Ὅσο πιό μαύρη ἦταν αὐτή ἡ καταπίεση τόσο πιό ἰσχυρό θᾶναι τώρα τό ξύπνημα τῆς ἀγροτιᾶς,

τόσο πιό ἀκαταμάχητη θᾶναι ἡ ἐπαναστατική της ἐπίθεση. Ἔργο τοῦ συνειδητοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου εἶναι νά ὑποστηρίξει μ' ὅλες του τίς δυνάμεις αὐτή τήν ἐπίθεση, γιά νά μήν ἀφήσει πέτρα πάνω σέ πέτρα ἀπό τήν παλιά, τήν καταραμένη, τή δουλοπαροικιακή-ἀπολυταρχική Ρωσία τῶν σκλάβων, γιά νά δημιουργήσει μιά νέα γενεά ἐλεύθερων καί τολμηρῶν ἀνθρώπων, νά δημιουργήσει μιά νέα χώρα μέ δημοκρατικό πολίτευμα, ὅπου θά ξετυλιχτεῖ ἁπλόχωρα ὁ προλεταριακός μας ἀγώνας γιά τό σοσιαλισμό.

«Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 15,
20 (7) τοῦ 'Απρίλη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», ἀφοῦ
παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ ΞΕΣΚΕΠΑΖΕΤΑΙ

Μόλις κυκλοφόρησε σέ χωριστό ἀνάτυπο ἀπό τό φύλλο 95 τῆς «Ἴσκρα» ἡ ἀπόφαση τοῦ «Συμβουλίου τοῦ κόμματος», πού δημοσιεύτηκε στίς 7 τοῦ Ἀπρίλη 1905 στή Γενεύη. Ἡ ἀπόφαση αὐτή εἶναι ἕνα ἀτελείωτο κομπολόι «ὑπεκφυγῶν ἀπό τήν ἀλήθεια». Θά σημειώσουμε τίς κυριότερες *.

Μᾶς λένε πώς τό Συμβούλιο φρόντιζε ὥστε ἡ ἐσωκομματική πάλη νά μήν ὑποσκάπτει τήν ἑνότητα τοῦ κόμματος. Αὐτό δέν ἀνταποκρίνεται στήν ἀλήθεια. Ἀπό ντοκουμέντα πού δέ διαψεύστηκαν καί δέν μποροῦν νά διαψευστοῦν ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος πρέπει νά ξέρουν πώς πρίν ἀπό ἕνα χρόνο καί πάνω, τό Γενάρη τοῦ 1904, τά μέλη τῆς ΚΕ Λένιν καί Βασίλιεφ πρότειναν στό Συμβούλιο νά ἀπευθύνει σ' ὅλο τό κόμμα ἔκκληση γιά νά σταματήσει τό μποϋκοτάρισμα καί ἡ κρυφή ἰδιοποίηση ἀπό ὁμίλους χρημάτων πού ἀνήκουν σ' ὅλο τό κόμμα **. *Τό Συμβούλιο ἀπέρριψε τήν πρότασή τους*. Ἀντί νά ἐνεργήσει σύμφωνα μέ τήν πρότασή τους, τό Συμβούλιο πῆρε ἄμεσα μέρος στήν *κρυφή διάσπαση* τοῦ κόμματος, δικαιώνοντας τήν πάλη τῆς μυστικῆς ὀργάνωσης τῆς μειοψηφίας [33] ὑπέρ τοῦ μέτρου τῆς «πρόσ-

---

* Στό χειρόγραφο: «Ὅπως καί θάπρεπε νά περιμένει κανείς, ἡ ἀπόφαση εἶναι ἕνα ἀτελείωτο κομπολόι τῶν πιό χοντροκομμένων „παραποιήσεων τῆς ἀλήθειας". Καθένας πού θά κάνει τόν κόπο νά ἐλέγξει μόνος του τά σχετικά μέ τό θέμα ντοκουμέντα πού ἐκδόθηκαν πρό καιροῦ μέ σκοπό τή γενική ἐνημέρωση θά πειστεῖ εὔκολα γιά ὅ,τι λέμε. Ἐμεῖς θά περιοριστοῦμε ἁπλῶς νά σημειώσουμε σύντομα τίς κυριότερες „ὑπεκφυγές ἀπό τήν ἀλήθεια" ἀπό μέρους τοῦ „Συμβουλίου" μας».

Ἐδῶ καί παρακάτω, στίς ὑποσημειώσεις, ἀποκαθίστανται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο τά πιό βασικά σημεῖα πού τροποποιήθηκαν ἀπό τόν Μ. Σ. Ὀλμίνσκι γιά τή δημοσίευσή τους στήν ἐφημερίδα. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 116 - 118. *Ἡ Σύντ.*

ληψης». Ἡ πάλη αὐτή διεξαγόταν, ὅπως ἔχει ἀποδειχτεῖ τώρα μέ ντοκουμέντα, ἀπό τόν καιρό τοῦ ΙΙ Συνεδρίου, δηλαδή ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1903 ὥς τό Νοέμβρη ἤ τό Δεκέμβρη τοῦ 1904. Ἔτσι λοιπόν, ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1904 τό Συμβούλιο δέν ἦταν τό ἀνώτερο ὄργανο τοῦ κόμματος, ἀλλά ὄργανο τῆς μυστικῆς ὀργάνωσης τῆς μειοψηφίας *. Τήν ὕπαρξη αὐτῆς τῆς ὀργάνωσης τήν ὁμολόγησε καί δημόσια καί στόν τύπο ὄχι μόνο ἡ συμφιλιωτιστική ΚΕ, ἀλλά καί ἡ ἴδια ἡ «Ἴσκρα», τόν καιρό τοῦ περάσματος τῆς ΚΕ μέ τό μέρος τῆς μειοψηφίας[34].

Τό Συμβούλιο, σάν ὄργανο τῆς μυστικῆς ὀργάνωσης τῆς μειοψηφίας, κατεύθυνε ὅλες τίς προσπάθειές του στό ν' ἀποφύγει ** τό παγκομματικό συνέδριο πού ἀπαιτοῦσαν οἱ ἐπιτροπές. Ὁλάκερο ἑνάμιση χρόνο ἡ σοσιαλδημοκρατική δουλειά στή Ρωσία φρενάρονταν γιατί τήν ἀποδιοργάνωνε ἡ μειοψηφία τοῦ ἐξωτερικοῦ ***. Ὁλάκερο ἑνάμιση χρόνο οἱ ἐπιτροπές στή Ρωσία ἔκαναν ἀδιάκοπο, ἀπεγνωσμένο ἀγώνα γιά τή σύγκληση συνεδρίου, ἀγώνα ἐνάντια στό Συμβούλιο τῆς Γενεύης, πού ἤ ἔκρυβε τίς ἀποφάσεις τῶν ἐπιτροπῶν ἤ τίς ἔστελνε πίσω, προσθέτοντας τίς πιό ὠμές βρισιές («ἀπατεῶνες, αἰσχρή κωμωδία, φαμπρικάρισμα ντοκουμέντων» — ἐκφράσεις ἀπό γράμμα τοῦ Μάρτοφ, βλ. τήν μπροσούρα τοῦ Ὀρλόβσκι «Τό Συμβούλιο ἐνάντια στό κόμμα») ****. Κάθε μεγάλο βῆμα τοῦ βασανιστικοῦ αὐτοῦ ἀγώνα ἐνάντια στή συμπεριφορά τῶν δραστῶν τῆς κρυφῆς διάσπασης ***** ἔχει πιστοποιηθεῖ τώρα μέ ντοκουμέντα πού δημοσιεύτηκαν. Ἀκόμα ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1904, δηλαδή *πρίν μισό χρόνο*, ἀποδείχτηκε λογουχάρη στήν μπροσούρα τοῦ Ὀρλόβσκι «Τό Συμβούλιο ἐνάντια στό κόμμα» πώς τό Συμβούλιο, χωρίς νά ἐξηγήσει τούς λόγους, ἀπέφυγε ****** τήν ὑποχρέωση πού εἶχε, σύμφωνα μέ τό καταστατικό, νά συγκαλέσει συνέδριο. Ὕστερα ἀπ'

* Στό χειρόγραφο: «Ἔτσι λοιπόν, ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1904 τό Συμβούλιο ἐξαπατοῦσε ὁλόκληρο τό κόμμα μέ τόν πιό ξεδιάντροπο τρόπο καί στήν πραγματικότητα δέν ἦταν Συμβούλιο τοῦ κόμματος, ἀλλά ὄργανο τῆς μυστικῆς ὀργάνωσης τῆς μειοψηφίας». *Ἡ Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο: «... στό ν' ἀποφύγει μέ ἐξαπάτηση ...». *Ἡ Σύντ.*

*** Στό χειρόγραφο ὕστερα ἀπό τίς λέξεις «μειοψηφία τοῦ ἐξωτερικοῦ» ἀκολουθεῖ: «πού ἔστελνε στή Ρωσία τούς συνεργούς της». *Ἡ Σύντ.*

**** Στό χειρόγραφο: «...πού κατά τόν πιό ἀσυνείδητο τρόπο ἔκρυβε τίς ἀποφάσεις τῶν ἐπιτροπῶν, ὑποστηριζόμενο πάντα στό εὐγενικό αὐτό ἔργο ἀπό τά συμφιλιωτιστικά, ὅπως λέγονταν, μέλη τῆς ΚΕ». *Ἡ Σύντ.*

***** Στό χειρόγραφο: «...ἐνάντια στήν ἀνάξια καί βρωμερή συμπεριφορά τῶν ἡρώων τῆς κρυφῆς διάσπασης...». *Ἡ Σύντ.*

****** Στό χειρόγραφο: «...τό Συμβούλιο ἀπέφυγε μέ ἐξαπάτηση...». *Ἡ Σύντ.*

αὐτό ὁλάκερη σειρά κομματικῶν ἐπιτροπῶν στή Ρωσία, ἡ μιά πίσω ἀπό τήν ἄλλη, ἐκφράσανε *ἐπίσημα ἔλλειψη ἐμπιστοσύνης* πρός τό Συμβούλιο καί πρός ὅλα τά κεντρικά ὄργανα. Τό Συμβούλιο ὅμως δέν ἔδινε τήν παραμικρή σημασία σ' αὐτό καί χλεύαζε ἀσύστολα τό κόμμα. Τό Σύμβούλιο ἦταν ὄργανο τῆς μειοψηφίας. Τώρα, στήν ἀπόφασή του τῆς 7 τοῦ 'Απρίλη 1905, τό Συμβούλιο ἀναγνωρίζει ἀνοιχτά πώς εἶναι *ἕνα ἀπό τά ἀντιμαχόμενα μέρη*, ταυτόχρονα ὅμως δέ στενοχωριέται νά χρησιμοποιεῖ τόν τίτλο, τά δικαιώματα καί τήν πληρεξουσιότητα *παγκομματικοῦ* ὀργάνου καί ἀρνιέται νά καταθέσει στό κόμμα τήν ἐντολή πού πῆρε ἀπ' αὐτό! Ἦταν μιά πέρα γιά πέρα κατάφωρη κατάχρηση ἐμπιστοσύνης *.

Ὅταν, τέλος, οἱ κομματικές ἐπιτροπές στή Ρωσία, βλέποντας πώς τό Συμβούλιο κοιτάει ν' ἀποφύγει τό συνέδριο, *συγκάλεσαν οἱ ἴδιες τό συνέδριο* μέσω τοῦ «Γραφείου» πού ἐκλέξανε σέ τρεῖς συνδιασκέψεις, τότε *καί αὐτή ἀκόμα ἡ ΚΕ, πού εἶχε περάσει μέ τό μέρος τῆς μειοψηφίας*, ἔσπευσε νά διορθώσει τό λάθος της **. Ἡ *ρωσική ΚΕ*, πού ὄχι μόνο δέ συμπαθοῦσε τίς ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας ἀλλά καί τίς καταπολεμοῦσε, ἀναγκάστηκε ὡστόσο, *βλέποντας τήν κατάσταση πραγμάτων στή Ρωσία* καί γνωρίζοντας τήν πραγματική ὑπεροχή τῆς πλειοψηφίας στή Ρωσία, νά ἀναγνωρίσει τήν ἀπόλυτη ἀμεροληψία τοῦ Γραφείου τῶν 'Επιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας στό ζήτημα τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου, ἀναγκάστηκε *νά ἐξεγερθεῖ ἐνάντια στό Συμβούλιο*. Στήν ἔκκληση πρός ὅλο τό κόμμα τῆς 12 τοῦ Μάρτη 1905 ἡ ρωσική ΚΕ, ὅπως τό τονίσαμε κιόλας στόν τύπο καί ὅπως τό ξέρουν ἀπό τή διακήρυξη ὅλα τά στελέχη τῆς Ρωσίας, *ἐξεγείρεται ἀνοιχτά ἐνάντια στό Συμβούλιο* καί δηλώνει στήν παράγραφο 5 αὐτῆς τῆς διακήρυξης ὅτι «ἡ ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῆς 8 τοῦ Μάρτη («Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου 89) ἐνάντια στό συνέδριο δέ θεωρεῖται λόγος γιά νά σταματήσει ἡ δουλειά τῆς ὀργάνωσης τοῦ συνεδρίου».

Τί σημαίνει αὐτή ἡ ἀνακοίνωση πού τήν ἀποσιωπᾶ μέ τόση ἐπιμέλεια τό Συμβούλιό μας; Σημαίνει ὅτι ἡ ρωσική ΚΕ, γνωρίζοντας τήν κατάσταση στή Ρωσία καί ἀφοῦ ἤλεγξε, ὅπως εἶναι φανερό, τούς ἰσχυρισμούς τοῦ Συμβουλίου τοῦ ἐξωτερικοῦ, *θεω-*

* Στό χειρόγραφο ὕστερα ἀπό τή λέξη «ἐμπιστοσύνης» — «καί ἐξαπάτηση τοῦ κόμματος». *Ἡ Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο: «. . .*ἡ ΚΕ, πού εἶχε περάσει μέ τό μέρος τῆς μειοψηφίας*, εἶδε ὅτι ἡ τακτική της ἦταν λαθεμένη καί ἀπατηλή κι ἔσπευσε νά τή διορθώσει». *Ἡ Σύντ.*

ρεῖ αὐτούς τούς ἰσχυρισμούς ἀνακριβεῖς *, θεωρεῖ ἐπινοημένες τίς δικαιολογίες ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ συνεδρίου, θεωρεῖ *ἀποδεδειγμένο* τό γεγονός ὅτι ἡ συντριπτική πλειοψηφία τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Ρωσίας, πού εἶχαν τή δυνατότητα νά κατατοπιστοῦν πάνω στήν ὑπόθεση, ζήτησε τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου.

Νά γιατί τό Συμβούλιό μας σωπαίνει γιά τή δήλωση πού κάνει ἡ ΚΕ στήν 5η παράγραφο! Ἐπειδή ἡ δήλωση αὐτή ἰσοδυναμεῖ μέ ἀνοιχτή ὁμολογία μπροστά σ' ὅλο τό κόμμα ὅτι οἱ ἰσχυρισμοί τοῦ Συμβουλίου εἶναι ἀνακριβεῖς, ἰσοδυναμεῖ μέ ὁμολογία ὅτι τό Συμβούλιο παραποίησε σκόπιμα τήν κοινή γνώμη ** τοῦ κόμματος!

Γι' αὐτό τοῦ κάκου προσπαθεῖ τό Συμβούλιο νά παραπλανήσει ἄλλη μιά φορά τό κόμμα, προτείνοντας συσκέψεις ἤ συμφωνίες τῶν ἀντιμαχόμενων μερῶν. *Στή Ρωσία ἔχει γίνει κιόλας μιά τέτοια συμφωνία.* Τό κέντρο τῶν μενσεβίκων στή Ρωσία ἦταν ἡ ΚΕ· αὐτό τό εἶχε δηλώσει ἀνοιχτά ἡ ἴδια ἡ «Ἴσκρα» μέ ἀνακοίνωσή της ὅτι οἱ μενσεβίκικες ὀργανώσεις εἶχαν ἀποδεχτεῖ τή διακήρυξη τοῦ Ἰούλη τῆς ΚΕ. Τό κέντρο τῆς πλειοψηφίας στή Ρωσία ἦταν τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας. Τά *ρωσικά* κέντρα τῶν δυό ἀντιμαχόμενων μερῶν *ἔκλεισαν κιόλας συμφωνία γιά κοινό συνέδριο.* Ἀπ' αὐτό φαίνεται πώς στή Ρωσία ὑπάρχουν μενσεβίκοι πού ἐκτιμοῦν τήν κομματικότητα καί τήν κομματική ἑνότητα λιγάκι περισσότερο ἀπ' ὅτι οἱ μενσεβίκοι τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ἀπ' αὐτό φαίνεται πώς οἱ ἴδιοι οἱ ρῶσοι μενσεβίκοι, μέ τό στόμα τοῦ κέντρου τους, τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ξεσκεπάζουν τό Συμβούλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ καί τοῦ γυρίζουν τίς πλάτες. Ἀπ' αὐτό φαίνεται πώς ὕστερα ἀπό τή συμφωνία τῶν ρωσικῶν κέντρων τῶν δυό ἀντιμαχόμενων μερῶν δέν μπορεῖ οὔτε λόγος νά γίνει γιά ὁποιαδήποτε συμφωνία μέ τό Συμβούλιο τοῦ ἐξωτερικοῦ, δηλαδή μέ τούς τζέντλεμαν πού στρογγυλοκάθονται στή Γενεύη.

Γι' αὐτό τοῦ κάκου τό Συμβούλιό μας χρησιμοποιεῖ μέλλοντα ὅταν μιλάει γιά ἀνατροπή του ἀπό τήν ΚΕ. Αὐτή δέν εἶναι πιά ὑπόθεση μελλοντική, ἀλλά περασμένη. Καί ἡ πέμπτη παράγραφος τῆς ἐκκλησης τῆς ΚΕ πρός τό κόμμα τῆς 12 τοῦ Μάρτη 1905 δείχνει σ' ὅλους ὅσοι ξέρουν νά καταλαβαίνουν τό νόημα τῶν ὅσων διαβάζουν ὅτι ἡ ἀνατροπή αὐτή ἔχει γίνει κιόλας. Ἡ

* Στό χειρόγραφο: «. . .ψεύτικους. . .». *Ἡ Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο: «. . .μέ . . .ὁμολογία μπροστά σ' ὅλο τό κόμμα ὅτι οἱ ἰσχυρισμοί τοῦ Συμβουλίου εἶναι ψεύτικοι, μέ ὁμολογία ὅτι τό Συμβούλιο παραποίησε σκόπιμα τά ἐπιχειρήματα τῆς κοινῆς γνώμης. . .». *Ἡ Σύντ.*

Ρωσία, στό πρόσωπο τῶν ἑνωμένων κέντρων τῶν δυό μερῶν, ἀνέτρεψε τό ἐξωτερικό. Τώρα τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος δέν ἀντιπροσωπεύει τό κόμμα, ἀλλά ἀκριβῶς μιά ὁμάδα τῆς Γενεύης *.

Τό πόσο σωστή εἶναι αὐτή ἡ περιγραφή τῶν κομματικῶν πραγμάτων φαίνεται μέ ἐξαιρετική σαφήνεια ἀπό τά παρακάτω. Τό Συμβούλιο δηλώνει πώς ἡ ἀπόφασή του τῆς 7 τοῦ Ἀπρίλη 1905 ἔχει παρθεῖ ὁμόφωνα. Ὅταν τό διαβάζουν αὐτό τά μέλη τοῦ κόμματος, πρέπει νά σχηματίσουν, φυσικά, τήν ἐντύπωση ὅτι στή λήψη τῆς ἀπόφασης πῆραν μέρος *καί τά δυό μέλη τῆς ΚΕ πού μετέχουν στό Συμβούλιο*. Στό μεταξύ αὐτή ἡ ἐντύπωση πού τό Συμβούλιο προσπαθεῖ νά προκαλέσει στούς ἀναγνῶστες βαρύνεται μέ ἕνα μεγάλο ἐρωτηματικό **.

Ἀπόδειξη. Ὅπως ἀναφέραμε ἤδη στό φύλλο 13 τῆς «Βπεριόντ», δέ μᾶς δόθηκε ἀκόμα τό δικαίωμα νά δημοσιεύσουμε τή συμφωνία ἀνάμεσα στό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας καί στήν ΚΕ. Ταυτόχρονα ὅμως μᾶς ἔχει ἀνακοινωθεῖ πώς τουλάχιστο ἕνα ἄρθρο αὐτῆς τῆς συμφωνίας μπορεῖ νά δημοσιευτεῖ στήν περίπτωση πού τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος θά πάρει ἀπόφαση πού θά στρέφεται ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Τώρα ἡ περίπτωση αὐτή ὑπάρχει.

Γι' αὐτό δημοσιεύουμε τώρα τό πρῶτο ἄρθρο τῆς ἀδημοσίευτης ἀκόμα συμφωνίας:

«*Συμφωνία ἀνάμεσα στό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας καί στήν ΚΕ, πού ὑπογράφτηκε στίς 12 τοῦ Μάρτη 1905:*

Ἄρθρο πρῶτο: Ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή, πού ἀποτελεῖται ἀπό ἀντιπροσώπους τῆς ΚΕ καί τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας, ὀργανώνει ἀμέσως τό III Συνέδριο τοῦ κόμματος, ἀνεξάρτητα ἀπό τή μιά ἤ τήν ἄλλη ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου σχετικά μέ τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου».

Νομίζω πώς εἶναι ξακάθαρο.

---

* Στό χειρόγραφο: «Ἡ Ρωσία, στό πρόσωπο τῶν δυό ἑνωμένων κέντρων, τοῦ μπολσεβίκικου καί τοῦ μενσεβίκικου, ἀνέτρεψε πιά τό ἐξωτερικό. Τώρα τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος δέν ἀντιπροσωπεύει τό κόμμα, ἀλλά ἀκριβῶς τούς τρεῖς τζέντλεμαν τῆς Γενεύης». *Ἡ Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο: «. . .ἡ ἐντύπωση πού τό Συμβούλιο προσπαθεῖ νά προκαλέσει στούς ἀναγνῶστες εἶναι *ψεύτικη*. Τό Συμβούλιο καί στήν περίπτωση αὐτή προσπαθεῖ νά ἐξαπατήσει τό κόμμα. Μετά τή συμφωνία τῆς 12 τοῦ Μάρτη 1905 *ἤ δέν ὑπῆρχε καθόλου* ἀντιπροσωπεία τῆς ΚΕ στό Συμβούλιο, *ἤ τό Συμβούλιο εἶχε σχηματίσει ψεύτικη* ἀντιπροσωπεία». *Ἡ Σύντ.*

Ἡ ΚΕ διατύπωσε εἰδική ἐπιφύλαξη * πώς δέ θά ὑποταχθεῖ σέ *μελλοντικές* ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου, δέν τό δημοσίευσε ὅμως αὐτό προσωρινά, γιά τήν περίπτωση πού τό Συμβούλιο θά συμπεριφερόταν κατ' ἐξαίρεση τίμια. Αὐτό σημαίνει πώς οἱ ρῶσοι μενσεβίκοι πίστευαν ἀκόμα πώς τό Συμβούλιο, ἔστω καί κατ' ἐξαίρεση, ἦταν δυνατό νά ἐνεργήσει τίμια.

Οἱ ρῶσοι μενσεβίκοι τώρα ἀπογοητεύτηκαν, κι αὐτό ἐκφράζεται ἀπό τό κεντρικό τους ὄργανο στή Ρωσία.

Συνεπῶς, τώρα ἀποδείχτηκε πέρα γιά πέρα πώς καί ἡ ἴδια ἡ ΚΕ, πού ἦταν ἀπολύτως εὐνοϊκά διατεθειμένη ὑπέρ τοῦ Συμβουλίου, ὑποχρεώθηκε νά ξεσκεπάσει τελείως τό συνάδελφό της τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Τώρα δέ μᾶς μένει παρά νά ὑποβάλουμε στούς ἀναγνῶστες ἕνα μικρό τελικό ἐρώτημα: τί πρέπει νά σκέφτεται κανείς ὕστερα ἀπ' ὅλα αὐτά γιά τά μέλη τοῦ Συμβουλίου πού στρογγυλοκάθονται στή Γενεύη, τά ὁποῖα δήλωσαν στόν τύπο καί δημόσια ** ὅτι ἡ ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τῆς 7 τοῦ Ἀπρίλη 1905 στή Γενεύη πάρθηκε ὁμόφωνα;

«Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 15,
20 (7) τοῦ Ἀπρίλη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», ἀφοῦ
παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

---

* Στό χειρόγραφο: «Ἡ ΚΕ εἶχε πιά ἀπό πρίν σχηματίσει τή γνώμη ὅτι τό Συμβούλιο θά ἐξαπατήσει γιά ἄλλη μιά φορά τό κόμμα. Γι' αὐτό ἡ ΚΕ διατύπωσε εἰδική ἐπιφύλαξη...». *Ἡ Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο: «...γιά τά τρία μέλη τοῦ Συμβουλίου, τόν Πλεχάνοφ, τόν Ἀξελρόντ καί τόν Μάρτοφ, πού στρογγυλοκάθονται στή Γενεύη καί πού δήλωσαν στόν τύπο καί δημόσια...». *Ἡ Σύντ.*

ΠΑΖΑΡΕΥΟΥΝ ΤΟ ΣΥΝΤΑΓΜΑ

Ὁ Μπουλίγκιν ἀσχολεῖται τώρα, ὅπως δικαιολογημένα λένε στούς ἀριστοκρατικούς κύκλους τῆς Πετρούπολης, μέ τό νά κερδίσει χρόνο. Προσπαθεῖ νά ἀναβάλει, ὅσο εἶναι δυνατό, τίς μεταρρυθμίσεις πού ὑποσχέθηκε ὁ τσάρος καί νά τίς καταντήσει τόσο μηδαμινές, ὥστε νά μή μειώνουν καθόλου τήν ἐξουσία τοῦ ἀπολυταρχικοῦ τσάρου καί τῆς ἀπολυταρχικῆς ὑπαλληλοκρατίας. Ἀντί γιά σύνταγμα ἑτοιμάζει, ὅπως τό τονίσαμε κιόλας μιά φορά στή «Βπεριόντ» *, συμβουλευτική βουλή χωρίς κανένα δικαίωμα. Τώρα ἔχουμε μιά ἐπιβεβαίωση τῶν ὅσων εἴπαμε, καί συγκεκριμένα τό κείμενο τοῦ σχεδίου Μπουλίγκιν πού δημοσιεύτηκε στή γερμανική φιλελεύθερη ἐφημερίδα «Vossische Zeitung»[35]. Σύμφωνα μέ τίς πληροφορίες αὐτῆς τῆς ἐφημερίδας, συντάκτες τοῦ σχεδίου ἀναφέρονται ὁ Μπουλίγκιν, ὁ Ἐρμόλοφ, ὁ Στσερμπάτοφ, ὁ Μεστσέρσκι, ὁ κόμης Σερεμέτιεφ καί ὁ πρίγκιπας Οὐροῦσοφ. Τό περιεχόμενο τοῦ σχεδίου εἶναι τό ἀκόλουθο.

Γιά τή συζήτηση (ὄχι γι' ἄλλο τίποτα!) καί τήν ἐπεξεργασία ὅλων τῶν νομοσχεδίων δημιουργοῦνται δυό σώματα: 1) ἡ Κρατική σύσκεψη καί 2) ἡ Κρατική συνέλευση. Τό δικαίωμα ὑποβολῆς νομοσχεδίων ἀνήκει σέ κάθε μέλος τῆς Κρατικῆς σύσκεψης καί σέ 20 τουλάχιστο μέλη τῆς Συνέλευσης. Τά νομοσχέδια συζητιοῦνται καί ψηφίζονται ἀπό τή Συνέλευση, ἔπειτα περνοῦν στή Σύσκεψη καί τελικά *πηγαίνουν γιά ἐπικύρωση στόν τσάρο*. Ὁ τσάρος ἀποφασίζει μέ ποιά μορφή τά νομοσχέδια θά γίνουν νόμος ἤ τά ἀπορρίπτει ἐντελῶς.

Ἔτσι τό «σύνταγμα» Μπουλίγκιν δέν περιορίζει καθόλου τήν ἀπολυταρχία, εἰσάγοντας ἀποκλειστικά συμβουλευτικές βουλές: τήν ἄνω καί τήν κάτω! Ἡ ἄνω βουλή ἤ Κρατική σύσκεψη

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 385. *Ἡ Σύντ.*

ἀποτελεῖται ἀπό 60 αἱρετά μέλη πού ἐκλέγονται ἀπό τίς συνελεύσεις τῶν εὐγενῶν τῶν 60 κυβερνείων (συμπεριλαμβανομένων καί τῶν πολωνικῶν), καθώς καί ἀπό μέλη πού διορίζει ὁ τσάρος ἀπό κρατικούς λειτουργούς καί ἀξιωματικούς. Ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν μελῶν δέν ξεπερνάει τά 120. Ἡ διάρκεια τῆς θητείας τῶν αἱρετῶν μελῶν εἶναι τρία χρόνια. Οἱ συνεδριάσεις τῆς Σύσκεψης εἶναι δημόσιες ἤ κλειστές γιά τό κοινό, κατά τήν κρίση τῆς ἴδιας τῆς Σύσκεψης.

Ἡ κάτω βουλή ἤ Κρατική συνέλευση ἀποτελεῖται μόνο ἀπό αἱρετά μέλη (οἱ ὑπουργοί καί οἱ γενικοί διευθυντές παίρνουν δικαιωματικά μέρος στίς συνεδριάσεις καί τῶν δυό βουλῶν), καί συγκεκριμένα: ἀνά 10 αἱρετά μέλη ἀπό τό καθένα ἀπό τά 34 κυβερνεῖα πού ἔχουν ζέμστβο (σύνολο 340)· ἀνά 8 αἱρετά μέλη ἀπό τά 3 κυβερνεῖα πού ἔχουν ἱδρύματα τῶν ζέμστβο, ἀλλά δέν ἔχουν ὄργανα τῶν εὐγενῶν (σύνολο 24)· ἀνά 8 ἀπό τά 9 βορειοδυτικά κυβερνεῖα (72)· ἀνά 5 ἀπό τά 10 πολωνικά κυβερνεῖα (50)· ἀνά 5 ἀπό τά 3 παραβαλτικά (15)· 30 ἀπό τή Σιβηρία· 30 ἀπό τόν Καύκασο· 15 ἀπό τήν Κεντρική Ἀσία καί τήν Ὑπερκασπιακή περιοχή· 32 ἀπό τή Φινλανδία· 20 ἀπό τίς μεγάλες πόλεις (Πετρούπολη — 6, Μόσχα — 5, Βαρσοβία — 3, Ὀδησσός — 2, Λότζ, Κίεβο, Ρίγα καί Χάρκοβο — ἀπό ἕναν)· 10 ἀπό τόν ὀρθόδοξο κλῆρο· ἀπό ἕναν ἀπό τούς καθολικούς, τούς λουθηρανούς, τούς ἀρμένηδες, τούς μωαμεθανούς καί τούς ἑβραίους. Δηλαδή συνολικά 643 μέλη. Ἡ Συνέλευση αὐτή ἐκλέγει ἐκτελεστική ἐπιτροπή, ἀποτελούμενη ἀπό ἕνα πρόεδρο, δυό ἀντιπροέδρους καί 15 μέλη. Ἡ διάρκεια τῆς θητείας εἶναι τρία χρόνια. Ἡ ἐκτελεστική ἐπιτροπή εἶναι μόνιμο ὄργανο· ἡ Συνέλευση συνέρχεται μόνο δυό φορές τό χρόνο, τό Φλεβάρη — Μάρτη καί τόν Ὀχτώβρη — Νοέμβρη. Οἱ συνεδριάσεις εἶναι δημόσιες ἤ κλειστές, κατά τήν κρίση τῆς Συνέλευσης. Τά μέλη τῆς Συνέλευσης στή διάρκεια τῆς θητείας τους ἀπολαμβάνουν ἀσυλίας. Δικαίωμα νά ἐκλέγονται ἔχουν μόνο οἱ ρῶσοι ὑπήκοοι, ἡλικίας ὄχι κάτω τῶν 25 χρονῶν, πού ξέρουν νά μιλοῦν καί νά γράφουν ρωσικά. Παίρνουν μισθό 3000 ρούβλια τό χρόνο.

Οἱ ἐκλογές ὀργανώνονται ὡς ἑξῆς. Στά 34 κυβερνεῖα πού ἔχουν ζέμστβο ἀνά 2 μέλη ἐκλέγονται ἀπό τή συνέλευση τῶν εὐγενῶν, ἀνά 3 ἀπό τή συνέλευση τῶν ζέμστβο τοῦ κυβερνείου, ἕνα ἀπό τίς πόλεις μέσω ἰδιαίτερων ἐκλεκτόρων, τρία ἀπό τούς ἀγρότες μέσω ἰδιαίτερων ἐκλεκτόρων, ἕνα ἀπό τούς ἐμπόρους ἐπίσης μέσω ἐκλεκτόρων. Πάνω σέ παρόμοιες ἀρχές ἐκλέγονται καί οἱ βουλευτές τῶν κυβερνείων πού δέν ἔχουν ζέμστβο; — δέ θά

περιγράψουμε ὅλους αὐτούς τούς ἐξωφρενικούς γραφειοκρατικούς-ἀστυνομικούς θεσμούς. Γιά νά δείξουμε παραστατικά πῶς σκέφτονται νά ὀργανώσουν τίς ἔμμεσες ἐκλογές, θ' ἀναφέρουμε μόνο τόν τρόπο ἐκλογῆς τῶν βουλευτῶν τῶν ἀγροτῶν στά κυβερνεῖα πού ἔχουν ζέμστβο.

Κάθε ἐπαρχία ἐκλέγει ἀπό 3 ἐκλέκτορες. Αὐτοί συνέρχονται στήν πρωτεύουσα τοῦ νομοῦ καί ἐκλέγουν *κάτω ἀπό τήν προεδρεία τοῦ προεστοῦ τῶν εὐγενῶν* (!) τρεῖς δευτεροβάθμιους ἐκλέκτορες. Αὐτοί οἱ ἐκλέκτορες συνέρχονται στήν πρωτεύουσα τοῦ κυβερνείου, κάτω ἀπό τήν προεδρεία τοῦ προεστοῦ τῶν εὐγενῶν τοῦ κυβερνείου, καί ἐκλέγουν τρεῖς βουλευτές τῶν ἀγροτῶν ἀποκλειστικά ἀπό τούς ἴδιους τούς ἀγρότες. Ἔτσι οἱ ἐκλογές εἶναι τριτοβάθμιες!

Δέν κάνει ἄσχημα τή δουλειά του ὁ κ. Μπουλίγκιν. Δέν παίρνει ἄδικα τό μισθό πού τοῦ δίνει ὁ τσάρος. Τό σύνταγμά του, ὅπως βλέπει ὁ ἀναγνώστης, εἶναι καθαρός ἐμπαιγμός σέ βάρος τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης. Ἡ ἀπολυταρχική ἐξουσία, ὅπως τό τονίσαμε κιόλας, δέν περιορίζεται καθόλου. Καί οἱ δυό βουλές ἔχουν ἀποκλειστικά συμβουλευτικό χαρακτήρα, ἐνῶ αὐτός πού ἀποφασίζει ὁλοκληρωτικά καί ἀποκλειστικά εἶναι ὁ τσάρος. Αὐτό σημαίνει ὅτι ξεγελοῦν χωρίς νά δίνουν τίποτε. Πρῶτα πρῶτα, ὁ χαρακτήρας τῆς «ἀντιπροσώπευσης» εἶναι εἰδικά *ἀριστοκρατικός, τσιφλικάδικος*. Οἱ εὐγενεῖς ἔχουν τούς μισούς ψήφους στίς ἐκλογές γιά τήν ἄνω βουλή καί γιά τήν κάτω περίπου τούς μισούς (στά κυβερνεῖα μέ ζέμστβο ἀπό τά δέκα αἱρετά μέλη πού βγάζει τό κάθε κυβερνεῖο 2 ἐκλέγονται ἀπευθείας ἀπό τούς εὐγενεῖς καί 3 ἀπό τίς συνελεύσεις τῶν ζέμστβο, πού στήν οὐσία εἶναι κι αὐτές ἐπίσης συνελεύσεις τῶν εὐγενῶν). Ὁ παραγκωνισμός τῶν ἀγροτῶν ἀπό τίς ἐκλογές εἶναι τόσο μεγάλος, πού δέν ἔχει τόν ὅμοιό του. Οἱ τριτοβάθμιες ἐκλογές κοσκινίζουν μέ περισσή ἐπιμέλεια τόν ὄχλο, πρίν τόν ἀφήσουν νά μπεῖ στή Συνέλευση.

Δεύτερο, ἐκεῖνο πού τραβάει περισσότερο τήν προσοχή εἶναι ὁ *ὁλοκληρωτικός ἀποκλεισμός τῶν ἐργατῶν*. Ὅλη ἡ ἀντιπροσωπευτικότητα σ' αὐτή τήν κοινοβουλευτική στρούγκα στηρίζεται στήν ἀρχή τῶν κλειστῶν τάξεων. «Κλειστή τάξη» ἐργατῶν δέν ὑπάρχει, μά οὔτε καί μπορεῖ νά ὑπάρξει. Οἱ ἐκλογές στίς πόλεις καί στόν ἐμπορικό κόσμο ἀφήνουν νά περνάει μέσα ἀπό τό κόσκινο τῶν διαφόρων κατηγοριῶν ἐκλεκτόρων ἀποκλειστικά ἡ βιομηχανική καί ἡ ἐμπορική ἀστική τάξη. Καί εἶναι πάρα πολύ διδαχτικό ὅτι αὐτή ἡ ἀστική τάξη παραγκωνίζεται

ἐξαιρετικά καί μπαίνει μάλιστα σέ δεύτερη μοίρα ἀκόμα καί σέ σύγκριση μέ τούς εὐγενεῖς. Ὅπως φαίνεται, οἱ ὑπηρέτες τοῦ τσάρου δέ φοβοῦνται καί τόσο τόν τσιφλικάδικο φιλελευθερισμό: εἶναι ἀρκετά ὀξυδερκεῖς γιά νά διακρίνουν πίσω ἀπό τόν ἐπιφανειακό αὐτό φιλελευθερισμό τή βαθιά συντηρητική κοινωνική φύση τοῦ «ἄγριου τσιφλικᾶ».

Ἡ πλατιά ἐνημέρωση τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν πάνω στό σύνταγμα τοῦ Μπουλίγκιν εἶναι ἐξαιρετικά ὠφέλιμη. Εἶναι ζήτημα ἄν μπορεῖ κανείς νά δείξει πιό παραστατικά τίς ἀληθινές ἐπιδιώξεις καί τό ταξικό βάθρο τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας πού στέκει τάχα πάνω ἀπό τάξεις. Εἶναι ζήτημα ἄν μπορεῖ κανείς νά φανταστεῖ καλύτερο ὑλικό γιά μιά ἐμπράγματη διδασκαλία γύρω ἀπό τό καθολικό, ἄμεσο καί ἴσο ἐκλογικό δικαίωμα μέ μυστική ψηφοφορία.

Ἐπίσης θἆταν ἐνδιαφέρον νά παραβάλουμε τίς τελευταῖες εἰδήσεις γιά τά ρωσικά πολιτικά κόμματα μ' αὐτό τό τσιφλικάδικο γραφειοκρατικό κουτσο-«σύνταγμα». Ἐκτός ἀπό τά κόμματα τῶν ἄκρων, τούς τρομοκράτες καί τούς ἀντιδραστικούς, ἕνας ἄγγλος ἀνταποκριτής (πού ὅπως φαίνεται συναναστρέφεται τόν «καλό κόσμο» καί γι' αὐτό δέ βλέπει τόν ὄχλο ὅπως εἶναι ἡ ἐργατιά) ἀπαριθμεῖ τρία κόμματα: 1) τό συντηρητικό ἤ πανσλαβιστικό (σύμφωνα μέ τό «σλαβόφιλο» σύστημα: στόν τσάρο ἀνήκει ἡ δύναμη τῆς ἐξουσίας, στούς ὑπηκόους — ἡ δύναμη τῆς γνώμης, πράγμα πού σημαίνει ἀντιπροσωπευτική συνέλευση μέ συμβουλευτική μόνο ψῆφο)· 2) τό φιλελεύθερο ἤ «ὀπορτουνιστικό» κόμμα (ἀρχηγός ὁ Σίποφ, πρόγραμμα, ὅπως καί τό πρόγραμμα ὅλων τῶν ὀπορτουνιστῶν=«ἀνάμεσα σέ δυό καρέκλες») καί 3) τό ριζοσπαστικό *ἤ* (πόσο χαρακτηριστικό εἶναι αὐτό τό «ἤ»!) συνταγματικό κόμμα πού περιλαβαίνει τήν πλειοψηφία τῶν ζέμτσι, τῶν καθηγητῶν «καί τῶν φοιτητῶν» (;). Πρόγραμμα: τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα καί ἡ μυστική ψηφοφορία στίς ἐκλογές.

Οἱ συντηρητικοί, ὅπως φαίνεται, συνέρχονται στήν Πετρούπολη τώρα, οἱ φιλελεύθεροι στίς ἀρχές τοῦ Μάη στή Μόσχα, οἱ ριζοσπάστες τόν ἴδιο καιρό στήν Πετρούπολη. Οἱ κυβερνητικοί κύκλοι θεωροῦν, λέει, ὅτι τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα μέ μυστική ψηφοφορία ἰσοδυναμεῖ μέ *«ἀνακήρυξη τῆς δημοκρατίας»*. Ἀπό ὅλα τά κόμματα πιό πολυάριθμο εἶναι τό κόμμα τῶν «Ριζοσπαστῶν».

Τό σχέδιο Μπουλίγκιν εἶναι, κατά τά φαινόμενα, τό σχέδιο τοῦ συντηρητικοῦ κόμματος. Τό σχέδιο τῶν ὀσβομποζντέντσι μοιάζει πολύ μέ τό πρόγραμμα τοῦ «ριζοσπαστικοῦ ἤ συνταγμα-

τικοῦ» (στήν πραγματικότητα κάθε ἄλλο παρά ριζοσπαστικοῦ, ἀλλά καί ἄσχημα συνταγματικοῦ) κόμματος. Τέλος, τό «φιλελεύθερο», σιποφικό κόμμα θέλει, πρέπει νά ὑποθέτει κανείς, λιγάκι περισσότερα ἀπ' ὅσα προτείνει ὁ Μπουλίγκιν καί λιγάκι λιγότερα ἀπ' ὅσα ἀπαιτοῦν οἱ συνταγματικοί.

Τό παζάρεμα πάει περίφημα. Οἱ δουλειές πᾶνε μιά χαρά. Κάτι παραπάνω ζητοῦν οἱ καλοί κύριοι τῆς κοινωνίας, κάτι παραπάνω ζητοῦν καί οἱ ξεσκολισμένοι κύριοι ἀπό τούς αὐλικούς. Ὅλοι τείνουν στό νά κατεβάσουν τήν τιμή, καί οἱ πρῶτοι καί οἱ δεύτεροι, κι ἔπειτα... κόλλα το, *ὅσο δέν ἔχουν ἀνακατευτεῖ οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες*.

Ἡ κυβέρνηση παίζει ἕνα ἔξυπνο παιχνίδι: τούς συντηρητικούς τούς φοβερίζει μέ τούς φιλελεύθερους, τούς φιλελεύθερους τούς φοβερίζει μέ τούς «ριζοσπαστικούς» ὀσβομποζντέντσι, τούς ὀσβομποζντέντσι τούς σκιάζει μέ τή δημοκρατία. Μεταφρασμένο στήν ταξική γλώσσα τῶν συμφερόντων καί τοῦ βασικοῦ συμφέροντος — τῆς ἐκμετάλλευσης τῶν ἐργατῶν ἀπό τήν ἀστική τάξη — τό παιχνίδι αὐτό σημαίνει: ἐλᾶτε, κύριοι τσιφλικάδες κι ἔμποροι, νά τά ταιριάσουμε, νά μοιράσουμε τήν ἐξουσία μέ τό καλό, φιλικά κι ἀγαπημένα, ὅσο δέν εἶναι ἀκόμα ἀργά, ὅσο δέν ἔχει ἀκόμα ξεσπάσει ἡ πραγματική λαϊκή ἐπανάσταση, ὅσο δέν ἔχουν ξεσηκωθεῖ στό σύνολό τους οἱ μάζες τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, πού αὐτές δέν πρόκειται νά τίς χορτάσεις μέ κουτσοσυντάγματα, μέ ἔμμεσες ἐκλογές καί μέ τήν ἄλλη γραφειοκρατική σαβούρα.

Τό συνειδητό προλεταριάτο δέν πρέπει νά ἔχει καθόλου αὐταπάτες. Μονάχα αὐτό, μονάχα τό προλεταριάτο, ὑποστηριζόμενο ἀπό τήν ἀγροτιά, μονάχα ἡ ἔνοπλη ἐξέγερσή τους, μονάχα ὁ ἐπίμονος ἀγώνας τους μέ τό σύνθημα «θάνατος ἤ ἐλευθερία» ἀποτελεῖ ἐγγύηση γιά τήν πραγματική ἀπελευθέρωση τῆς Ρωσίας ἀπ' ὅλο τό δουλοπαροικιακό ἀπολυταρχικό καθεστώς.

Γράφτηκε στίς 2 (15) τοῦ Ἀπρίλη 1905

Δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 16, στίς 30 (17) τοῦ Ἀπρίλη 1905. Ὑπογραφή: Κ—φ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας, ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΣΤΟΝ ΠΡΟΕΔΡΟ ΤΟΥ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟΥ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΣΥΝΤΡΟΦΟ ΠΛΕΧΑΝΟΦ[36]

'Αξιότιμε σύντροφε!

Στίς 4 (17) τοῦ 'Απρίλη ἡ ΚΕ πληροφόρησε τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ὅτι ὅρισε τούς συντρόφους Γιόχανσεν καί Βαλεριάν ἀντιπροσώπους της στό Συμβούλιο καί ζήτησε νά οριστεῖ, σέ ὅσο τό δυνατό συντομότερο χρονικό διάστημα, συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου μέ τή σύνθεση πού προβλέπεται ἀπό τό καταστατικό τοῦ κόμματος.

'Επειδή δέ λάβαμε ἀπάντηση σ' αὐτή τήν αἴτηση, πήραμε τό θάρρος νά ἀποταθοῦμε σέ Σᾶς, ἐπαναλαμβάνοντάς την, καί στίς 22 (9) τοῦ 'Απρίλη λάβαμε τήν ἀπάντησή Σας, ὅπου 'Εσεῖς ἀρνιέστε νά ορίσετε συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου ὅσο ἐμεῖς «θά ἐξακολουθοῦμε νά ἐνεργοῦμε σάν παραβάτες τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος καί σφετεριστές τῶν ἁρμοδιοτήτων τοῦ Συμβουλίου».

'Η κατάσταση πού δημιουργήθηκε ἀπό τήν ἄρνησή Σας νά συγκαλέσετε ἐπίσημη συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου μᾶς στερεῖ τή δυνατότητα νά κάνουμε στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος μιά σειρά ἀνακοινώσεις καί ἐπειδή, κατά τή γνώμη μας, εἶναι ἀδύνατο νά τίς ἀναβάλουμε ἄλλο, ἀναγκαζόμαστε νά ἀποταθοῦμε σέ Σᾶς ἐπί παρουσία ὅλου τοῦ κόμματος, γιά νά ἐκθέσουμε γραπτῶς τίς κυριότερες δηλώσεις πού ἐπρόκειτο νά γίνουν ἀπό μᾶς στήν ἑπόμενη συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου.

1) 'Η ΚΕ δηλώνει στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ὅτι ὥς τίς 4 (17) τοῦ 'Απρίλη ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ III Συνεδρίου τοῦ κόμματος τάχθηκαν οἱ παρακάτω μέ πλήρη δικαιώματα οργανώσεις τοῦ κόμματος — ἐπιτροπές: Πετρούπολης, Μόσχας,

Ἕνωση τοῦ Βορρᾶ, Νίζνι Νόβγκοροντ, Τβέρ, Τούλας, Ρίγας, Ἕνωση Σιβηρίας, Βορόνεζ, Σαράτοφ, Ὀδησσοῦ, Ἕνωση Καυκάσου (8 ψῆφοι), Νικολάγεφ, Οὐραλίων, Ὀριόλ-Μπριάνσκ, Κούρσκ, Σμολένσκ, Πολέσιε, Βορειο-Δυτική, Χαρκόβου, Σαμάρας, συνολικά 21 ὀργανώσεις, πού ὅλες μαζί ἔχουν δικαίωμα γιά 48 ψῆφους. Ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου τάχθηκε καί ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή, ἀποφασίζοντας νά στείλει στό συνέδριο ἕναν ἀντιπρόσωπό της, καθώς καί τούς ἀντιπροσώπους της στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος.

Ἀπό τίς ἐπιτροπές Ἀστραχάν, Καζάν, Κουμπάν, Ντόν, ἀπό τήν Ἕνωση Γκορνοζαβόντ, ἀπό τήν Ἐπιτροπή Αἰκατερινοσλάβ, ἀπό τήν Ἕνωση Κριμαίας, ἀπό τό Σύνδεσμο, ἀπό τή σύνταξη τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου καί ἀπό τά 3 μέλη τοῦ Συμβουλίου πού βρίσκονται στό ἐξωτερικό ἤ δέν ἔχουν ἔρθει ἀποφάσεις ἤ ἔχουν ἔρθει ἀποφάσεις πού λένε πώς δέν εἶναι ἐπιθυμητή ἡ σύγκληση συνεδρίου.

Τέλος, ἡ ἐπιτροπή Κιέβου, ἄν καί στίς 25 τοῦ Μάρτη ψήφισε ἀπόφαση ἐνάντια στό συνέδριο, ἀργότερα ἔβγαλε ἀντιπρόσωπο γιά τό συνέδριο καί τόν ἔστειλε στό ἐξωτερικό.

Ἔτσι ἀπό τούς 75 ψήφους * πού ἀντιπροσωπεύουν στό συνέδριο ὅλο τό κόμμα, οἱ 52 ψῆφοι (χωρίς νά ὑπολογιστεῖ ἡ ἐπιτροπή τοῦ Κιέβου) τάχθηκαν ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Κάτω ἀπό αὐτές τίς συνθῆκες ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή θεωρεῖ ἀπαραίτητο νά ἐπιμείνει, μέσω τῶν ἀντιπροσώπων της στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, γιά τήν ἄμεση ἐκπλήρωση ἀπομέρους τοῦ Συμβουλίου τῆς τυπικῆς του ὑποχρέωσης πού ἀπορρέει ἀπό τό ἄρθρο 2 τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος, νά συγκαλεῖ συνέδριο ὅταν τό ζητήσουν κομματικές ὀργανώσεις πού ὅλες μαζί ἀντιπροσωπεύουν τούς μισούς ψήφους τοῦ συνεδρίου.

Ἐπειδή, σύμφωνα μέ τά στοιχεῖα πού διαθέτει ἡ ΚΕ, ὑπέρ τοῦ συνεδρίου τάχθηκαν τώρα πολύ περισσότεροι ψῆφοι ἀπ' ὅσους ἀπαιτοῦνται ἀπό τό καταστατικό (52 ἀπό τούς 75), ἡ ἀνακοίνωση γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου πρέπει νά γίνει ἀμέσως καί ἀνεπιφύλακτα ἀπομέρους τοῦ Συμβουλίου, χωρίς νά προβληθοῦν ὁποιοιδήποτε προκαταρκτικοί ὅροι ἤ ἀπαιτήσεις πού δέν προβλέπονται ἀπό τό καταστατικό τοῦ κόμματος.

2) Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἔχει τήν ἀκράδαντη πεποίθηση ὅτι

*** Βλέπε τόν πίνακα τῶν ὀργανώσεων μέ πλήρη δικαιώματα πού δημοσιεύεται στό φύλλο 89 τῆς «Ἴσκρα».**

ἕνα ζήτημα τόσο ἐξαιρετικῆς σπουδαιότητας, ὅπως εἶναι ἡ σύγκληση συνεδρίου τοῦ κόμματος στίς στιγμές πού περνάει τώρα τό κόμμα καί ὅλη ἡ Ρωσία, δέν μπορεῖ, ἀκόμα καί ἄν τό ἐπιθυμοῦσαν εἰλικρινά ὅλα τά μέλη τοὺ Συμβουλίου τοῦ κόμματος, νά λυθεῖ μέ μιά τελείως τυπική τήρηση τῶν κανόνων. Τό καταστατικό τοῦ κόμματός μας δέν εἶναι ἀρκετά ἐπεξεργασμένο γι' αὐτό, δέ δίνει λογουχάρη καμιά ἀπάντηση στό ζήτημα τῆς προθεσμίας μέσα στήν ὁποία τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος *εἶναι ὑποχρεωμένο* νά συγκαλέσει τό συνέδριο ὅταν ἔχει ἐξασφαλιστεῖ ὑπέρ τῆς σύγκλησής του ὁ νόμιμος ἀριθμός τῶν ψήφων. Σχετικά μ' αὐτό καί μέ ἄλλα ζητήματα, τά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος εἶναι ἀπαραίτητο νά καταφύγουν σέ *ἑρμηνεῖες* τοῦ καταστατικοῦ καί νά συντονίσουν τίς ἐνέργειές τους ὄχι μόνο μέ τήν ἐπίσημα ἐκφρασμένη θέληση τοῦ κόμματος πού, ὅπως φαίνεται ἀπό τό ἄρθρο 1, ἔχει κιόλας ταχθεῖ ὑπέρ τοῦ συνεδρίου, ἀλλά καί μέ τήν πραγματική κατάσταση πού ἐπικρατεῖ μέσα στό κόμμα, ὅπως καί στή Ρωσία γενικά.

Ἡ ΚΕ θεωρεῖ χρέος της νά κάνει γνωστό στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ὅτι ἡ ἐξέλιξη τῆς κομματικῆς κρίσης στή Ρωσία πῆρε τέτοιες διαστάσεις πού σταματάει ὅλη σχεδόν ἡ κομματική δουλειά. Ἡ κατάσταση στίς ἐπιτροπές ἔχει περιπλακεῖ ὥς ἐκεῖ πού δέν παίρνει. Δέν ὑπάρχει κανένα σχεδόν ζήτημα τακτικῆς ἤ ὀργάνωσης πού νά μήν προκαλεῖ ἐπιτόπου τίς πιό ἄγριες διαφωνίες ἀνάμεσα στίς παρατάξεις, καί μάλιστα στίς περισσότερες περιπτώσεις ὄχι τόσο πάνω στήν οὐσία ὅσο ἐπειδή οἱ διαφωνοῦντες ἀνήκουν σέ διαφορετικές μερίδες τοῦ κόμματος. Οὔτε τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος οὔτε τό ΚΟ οὔτε ἡ ΚΕ ἔχουν τό ἀπαραίτητο κύρος μέσα στήν πλειοψηφία τῶν κομματικῶν στελεχῶν, παντοῦ δημιουργοῦνται διπλές ὀργανώσεις πού φρενάρουν τή δουλειά ἡ μιά τῆς ἄλλης καί ἐκθέτουν τό κόμμα στά μάτια τοῦ προλεταριάτου. Ἴσως γιά συντρόφους πού ἀσχολοῦνται κυρίως μέ τή δημοσιολογική δουλειά, πού μπορεῖ νά διεξάγεται ἀσταμάτητα ἀκόμα καί μέσα σέ ἀτμόσφαιρα δυσπιστίας ἀπομέρους σημαντικῆς μερίδας τοῦ κόμματος, νά μήν εἶναι τόσο ἐξόφθαλμο τό ἀδιέξοδο καί τό ἀφόρητο τῆς κατάστασης στήν ὁποία βρίσκεται τώρα ἡ ὅλη δουλειά τοῦ κόμματος, ὅσο εἶναι ἐξόφθαλμο γιά τά στελέχη τοῦ πρακτικοῦ κέντρου, πού στή δράση τους στή Ρωσία σκοντάφτουν μέρα μέ τή μέρα σέ ὅλο καί μεγαλύτερες δυσχέρειες. Ἔφτασε ἡ στιγμή πού ἡ ἀνάπτυξη τῶν ἐσωτερικῶν ἀντιφάσεων τῆς κομματικῆς μας ζωῆς πιέζει τά στενά καί, ὅπως πιά τό βλέπουμε τώρα ὅλοι μας, κάθε ἄλλο

παρά τέλεια πλαίσια τοῦ καταστατικοῦ πού μᾶς ἔδοσε τό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος. Χρειάζονται καινούργιες μορφές ἤ τουλάχιστο ἀλλαγή τῶν παλιῶν, κι αὐτό μπορεῖ νά τό κάνει ὁ μοναδικός νομοθέτης τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος — τό συνέδριο τοῦ κόμματος, ἐπειδή αὐτό καί μόνο αὐτό ἔχει τό δικαίωμα νά θεσπίζει *ὑποχρεωτικούς γιά ὅλους* κανόνες, πού δέν μπορεῖ νά τούς δόσει καμιά συνδιάσκεψη, καμιά ἐπιμέρους συμφωνία. Ἔχοντας ἐπίγνωση τῆς σπουδαιότητας πού παρουσιάζει ἡ ὅσο τό δυνατό ταχύτερη διευθέτηση τῆς κομματικῆς κρίσης μέσω τοῦ συνεδρίου, τό μεγαλύτερο μέρος τῶν ἐπιτροπῶν τῆς Ρωσίας πῆρε κιόλας ὅλα τά μέτρα γιά τήν ταχύτερη πραγματοποίησή του, φτάνοντας ὥς τήν ἐκλογή καί τήν ἀποστολή ἀντιπροσώπων· κι αὐτό δέν ἀφορᾶ μόνο τίς ἐπιτροπές τῆς πλειοψηφίας πού εἶχαν ταχθεῖ προηγούμενα ὑπέρ τοῦ συνεδρίου, ἀλλά καί τήν πλειοψηφία τῶν ἐπιτροπῶν τῆς μειοψηφίας, τῶν ὁμάδων καί τῶν περιφερειῶν. Τό κόμμα τάχθηκε ὑπέρ τοῦ συνεδρίου καί κατανάλωσε γιά τήν προετοιμασία του τεράστια μέσα καί δυνάμεις. Τά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος, μή ἔχοντας κανένα τυπικό δικαίωμα νά ἀναβάλουν τήν ἀνακοίνωση γιά τό συνέδριο τώρα πού ὁ ὑποχρεωτικός χαρακτήρας τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου εἶναι ἀναμφισβήτητος, ἔχουν τήν ἠθική ὑποχρέωση νά κάνουν ἀπό τήν πλευρά τους τό πᾶν γιά νά μήν πάει χαμένη γιά τό κόμμα αὐτή ἡ κατανάλωση δυνάμεων. Μιά παράταση τῆς διαμονῆς ἐπ' ἀόριστο στό ἐξωτερικό δεκάδων ἀπό τούς πιό δραστήριους συντρόφους ἀντιπροσώπους, πού τόσο τούς ἔχει ἀνάγκη σήμερα ἡ Ρωσία, κι ἀκόμα περισσότερο ἡ ἐπιστροφή τους στή Ρωσία χωρίς νά πραγματοποιηθεῖ τό συνέδριο μόνο καί μόνο ἐπειδή οἱ σύντροφοι τοῦ ΚΟ δέ θέλησαν, προκειμένου νά ὑπηρετήσουν τό ὑπέρτατο συμφέρον τῆς διατήρησης τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος, νά ὑποχωρήσουν ἀπό τό γράμμα τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος γιά νά τηρηθεῖ τό πνεῦμα του, θά ἀποτελοῦσαν ἀνεπίτρεπτη σπατάλη τῶν κομματικῶν δυνάμεων καί ἀνικανότητα τῶν ἡγετῶν τοῦ κόμματος νά τά βγάλουν πέρα μέ τά καθήκοντα πού ἔβαλε μπροστά τους ἡ κομματική ζωή. Ὅταν οἱ μορφές ἔχουν ξεπεραστεῖ, ὅταν τό κόμμα πού μεγαλώνει καί ἀναπτύσσεται δέ χωράει σ' αὐτές τίς μορφές, δέν ἐπιτρέπεται νά βλέπει κανείς τή σωτηρία μόνο στό νά λέει καί νά ξαναλέει γιά χιλιοστή φορά πώς τό γράμμα τοῦ νόμου εἶναι ἱερό. Αὐτό δέν εἶναι διέξοδος ἀπό τήν κρίση, καί μοναδική διέξοδος μπορεῖ νά εἶναι μόνο ἡ σύγκληση συνεδρίου τοῦ κόμματος.

3) Ἡ ΚΕ, μέ βάση τό ἄρθρο 6 τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος,

πού τῆς παρέχει τό δικαίωμα νά ὀργανώνει καί νά χειρίζεται ὅλες τίς ὑποθέσεις πού ἔχουν γενική κομματική σημασία, ὑπερασπίζεται, σά δικαίωμά της ἀναφαίρετο καί μή ὑποκείμενο σέ περιορισμό, τό δικαίωμα νά παίρνει προκαταρκτικά μέτρα καί νά διεξάγει ὅλη τήν πρακτική δουλειά γιά τήν ὀργάνωση τῶν κομματικῶν συνεδρίων. Κάθε ἀπόπειρα ἐπέμβασης ἄλλων ὀργάνων τοῦ κόμματος σ' αὐτή τή δουλειά ἡ ΚΕ, πού εἶναι τό μόνο κεντρικό ὄργανο τοῦ κόμματος γιά τήν πρακτική δουλειά, τή θεωρεῖ παραβίαση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος καί τήν ἀποκρούει σάν ἐπιβουλή κατά τῶν δικαιωμάτων της. Ὅσο γιά τά δικαιώματα πού παρέχει τό ἄρθρο 2 τοῦ καταστατικοῦ στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος σχετικά μέ τή σύγκληση τῶν συνεδρίων τοῦ κόμματος, ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τά καταλαβαίνει μέ τήν ἔννοια ὅτι τό Συμβούλιο κάνει τήν ἀνακοίνωση γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου καί τόν ἔλεγχο τῆς δουλειᾶς πού ἔκανε στήν πράξη ἡ ΚΕ.

Μέ βάση τά παραπάνω, ἡ ΚΕ θεωρεῖ ὅτι ἡ συμφωνία της μέ τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ Συνεδρίου τοῦ κόμματος ἀντιφάσκει πρός τό καταστατικό τοῦ κόμματος μόνο στό σημεῖο πού διατυπώνεται (βλ. τό ἄρθρο 1 τῆς συμφωνίας) ἡ πρόθεση νά συγκληθεῖ τό συνέδριο ἔστω καί χωρίς τήν προκαταρκτική τυπική ἀνακοίνωσή του ἀπό τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος.

4) Στίς 12 τοῦ Μάρτη ἡ ΚΕ, ἀφοῦ πληροφορήθηκε τήν ἀπόφαση τῶν 18 ὀργανώσεων τοῦ κόμματος μέ πλήρη δικαιώματα — χωρίς νά ὑπολογίζεται ἡ ἴδια ἡ ΚΕ — ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου, ἀποφάσισε νά τό κάνει αὐτό γνωστό στό Συμβούλιο κι ἔστειλε στό Συμβούλιο τήν ἀκόλουθη δήλωση: «Ἡ ΚΕ πληροφορεῖ τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ὅτι σήμερα (12 τοῦ Μάρτη) 18 ἐπιτροπές τοῦ κόμματος μέ πλήρη δικαιώματα (χωρίς νά ὑπολογίζεται ἡ ΚΕ), δηλαδή περισσότεροι ἀπό τούς μισούς θετικούς ψήφους πού ἡ παρουσία τους στό ΙΙΙ συνέδριο κατοχυρώνεται ἀπό τό καταστατικό τοῦ κόμματος, τάχθηκαν ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Πολύ σύντομα ἀναμένονται παρόμοιες ἀποφάσεις ἀπομέρους μερικῶν ἀκόμα ἐπιτροπῶν. Κάτω ἀπ' αὐτές τίς συνθῆκες ἡ ΚΕ θεωρεῖ ἀπαραίτητη τήν ἄμεση σύγκληση τοῦ συνεδρίου καί ζητάει ἀπό τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος νά κάνει ἀνακοίνωση γιά τή σύγκλησή του, παίρνοντας τίς ἀνάλογες ἀποφάσεις. Ὅλα τά ντοκουμέντα πού διαθέτει ἡ ΚΕ πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα θά σταλοῦν πολύ σύντομα στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος». Ταυτόχρονα

ἡ ΚΕ πρότεινε ἀκόμα στίς 10 τοῦ Μάρτη στόν πράκτορά της σ. Βαντίμ νά φύγει ἀμέσως γιά τό ἐξωτερικό γιά νά ἐνημερώσει σχετικά μέ τήν κατάσταση τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, στό ὁποῖο ὁ σ. Βαντίμ ἦταν ἐξουσιοδοτημένος νά παρακάθεται ἀπομέρους τῆς ΚΕ. Ἀπό ἀτυχῆ σύμπτωση ὁ σ. Βαντίμ πιάστηκε προτοῦ φτάσει στά σύνορα. Ὅσον ἀφορᾶ τό ἔγγραφο πού παραθέσαμε ἐδῶ καί στό ὁποῖο ἡ ΚΕ διαπιστώνει τήν ὕπαρξη ἀποφάσεων πού ὑποχρεώνουν τό Συμβούλιο νά ἀνακοινώσει ἀμέσως τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου, σύμφωνα μέ ἰδιωτικές πληροφορίες πού πῆραν τά μέλη τῆς ΚΕ σ. σ. Γιόχανσεν καί Βαλεριάν στίς 4 (17) τοῦ Ἀπρίλη ἐ. ἔ. ἀπό τό σ. Ντέιτς, τό ἔγγραφο αὐτό δέν εἶχε φτάσει στόν προορισμό του. Ἀργότερα ὁ σ. Ντέιτς διόρθωσε αὐτή τήν πληροφορία, δηλώνοντας πώς τό ἔγγραφο εἶχε φτάσει στόν προορισμό του στό Λοκάρνο, ἀλλά ὕστερα πιά ἀπό τή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τῆς 7 τοῦ Ἀπρίλη. Ἐπειδή δέ μᾶς ἐπιτράπηκε νά παρευρεθοῦμε σάν ἀντιπρόσωποι τῆς ΚΕ στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου, δέν ἔχουμε τή δυνατότητα νά ξεκαθαρίσουμε γιά ποιό λόγο ἡ δήλωση αὐτή τῆς ΚΕ ἔφτασε στά μέλη τοῦ Συμβουλίου μέ τόσο μεγάλη καθυστέρηση. Ὡστόσο, καί ἄν ἀκόμα ἔφτασε ὕστερα ἀπό τή συνεδρίαση τῶν 3 μελῶν τοῦ Συμβουλίου στό Λοκάρνο, οἱ σύντροφοι τοῦ ΚΟ καί τό 5ο μέλος τοῦ Συμβουλίου ἔπρεπε, λόγω τῆς σοβαρότητας τοῦ ἐγγράφου πού διαπιστώνει ὅτι ὑπάρχουν δεδομένα γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου, νά συνέλθουν ἀμέσως καί νά πάρουν τήν ἀπόφαση πού ὑπαγορεύει τό καταστατικό τοῦ κόμματος ἤ, τουλάχιστο, μιά πού δέν ἔφτασε ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ΚΕ ἐπειδή πιάστηκε προτοῦ περάσει τά σύνορα, νά ἀναστείλουν τή δημοσίευση τῆς ἀπόφασης τῆς 7 τοῦ Ἀπρίλη.

5) Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἀμφισβητεῖ τή νομιμότητα τῶν ἀποφάσεων τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος πού πάρθηκαν ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1905 κι ἐδῶθε, ἐπειδή μέ τήν ἀναχώρηση ἀπό τό ἐξωτερικό στά τέλη τοῦ Γενάρη τῶν σ. σ. Μπέμ καί Βτόροφ ἡ ΚΕ δέν ἐξουσιοδότησε κανένα νά τήν ἀντιπροσωπεύει στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος. Ἀκόμα πολύ πρίν ἀπό τήν τωρινή διένεξη τῆς ΚΕ μέ τά μέλη τοῦ Συμβουλίου πού βρίσκονται στό ἐξωτερικό, καί συγκεκριμένα στίς 14 τοῦ Φλεβάρη 1904, ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ πῆρε ἀπόφαση πού ἑρμηνεύει τό ἄρθρο 4 τοῦ καταστατικοῦ γιά τήν ἐκπροσώπηση τῆς ΚΕ στό Συμβούλιο μέ τήν ἔννοια ὅτι τά μέλη τοῦ Συμβουλίου πού ἀνήκουν σ' αὐτό ἀπομέρους τῆς ΚΕ παίρνουν τήν πληρεξουσιότητα ἀπ' ὅλο τό σῶμα καί ὅτι ἀκόμα καί τά μέλη τῆς ΚΕ πού γιά τόν ἕναν ἤ τόν

ἄλλο λόγο βρίσκονται στό ἐξωτερικό δέν ἔχουν τό δικαίωμα νά παίρνουν μέρος στίς συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου χωρίς νά ὑπάρχει σχετική ἀπόφαση τῆς ὁλομέλειας τῆς ΚΕ.

Ἡ ἑρμηνευτική αὐτή ἀπόφαση τῆς ΚΕ ἀποτέλεσε τή βάση γιά τήν ἀντιπροσώπευση τῆς ΚΕ στό ἐξωτερικό καί ἀπό τό Φλεβάρη τοῦ 1904 ὅλοι χωρίς ἐξαίρεση οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ΚΕ ἔπαιρναν μέρος στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος μόνο ὕστερα ἀπό προηγούμενη ἐπικύρωσή τους ἀπό τήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ. Οἱ σ. σ. Γκλέμποφ καί Λένιν, ὁ σ. Γκλέμποφ στό δεύτερο ταξίδι του στό ἐξωτερικό, ὁ σ. Μπέμ πού ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς ΚΕ στό Συμβούλιο ὥς τήν ἀναχώρησή του γιά τή Ρωσία, ὁ σ. Βτόροφ πού πῆγε στό ἐξωτερικό τό Γενάρη μέ τό δικαίωμα νά διαπραγματεύεται ὁρισμένα ζητήματα μέ τή σύνταξη τοῦ ΚΟ καί νά παίρνει μέρος στίς συνεδριάσεις τοῦ Συμβουλίου, — ὅλοι αὐτοί δέν ἀντλοῦσαν τήν πληρεξουσιότητά τους ἀπό τό ἕνα ἤ τό ἄλλο μέλος τῆς ΚΕ ἤ ἀπό τόν προκάτοχό τους ἀντιπρόσωπο στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, ἀλλά ἀπό τήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ. Οἱ λόγοι πού παρακίνησαν τήν ΚΕ νά πάρει τήν παραπάνω ἀπόφαση τῆς 14 τοῦ Φλεβάρη 1904 καί νά τήν τηρεῖ ἀπαρέγκλιτα σέ ὅλη τή μετέπειτα πρακτική δουλειά της συνοψίζονταν στό ἑξῆς: ἡ τέτοια ὀργάνωση τῆς ἀντιπροσώπευσης τῆς ΚΕ στό Συμβούλιο ἀποτελοῦσε τό μοναδικό μέσο γιά νά προληφθεῖ ἡ ἐμφάνιση στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, ἐξονόματος τῆς ΚΕ, συντρόφων πού δέν ἔχουν ἀρκετά στενή σύνδεση μέ τήν ΚΕ καί δέ γνωρίζουν στίς λεπτομέρειες τήν πολιτική της σέ ὅλα τά ζητήματα τῆς κομματικῆς ζωῆς. Θά ποῦμε κάτι παραπάνω: ὁ διορισμός 2 μελῶν τοῦ Συμβουλίου *μόνο ἀπό τήν ὁλομέλεια τῆς ΚΕ* ἦταν τό μοναδικό μέσο γιά νά ἐξασφαλιστεῖ στό κεντρικό ὄργανο πού δουλεύει στή Ρωσία μιά ἐπιρροή στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, ἐπιρροή πού νά πλησιάζει ἔστω καί λίγο τήν ἐπιρροή τῶν συντρόφων τοῦ ΚΟ, πού ὑπερτεροῦν στό Συμβούλιο ὄχι μόνο ἀριθμητικά, ἀλλά καί μέ τό κύρος πού ἐξασφαλίζουν σέ ὁρισμένους ἀπ' αὐτούς τά πολλά χρόνια ἑνός δοξασμένου ἀγώνα στίς πρῶτες γραμμές ὄχι μόνο τῆς ρωσικῆς, ἀλλά καί τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας. Ἡ ΚΕ, ἀποτίοντας πάντα τόν ὀφειλόμενο φόρο τιμῆς σ' αὐτούς τούς συντρόφους-μέλη τοῦ Συμβουλίου, θά παρέβαινε ὡστόσο τό χρέος της ἀπέναντι σ' ὅλο τό κόμμα, ἄν ἐπέτρεπε ἔστω καί γιά σύντομο χρονικό διάστημα ν' ἀλλάξει ἡ σύνθεση τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος κατά τρόπο πού οἱ ὑποθέσεις νά λύνονται ἀπό μιά ὁμάδα ἀποτελούμενη ἀποκλειστικά ἀπό συντρόφους, πού ἄν καί πολύ

ἄξιοι καί σεβαστοί δέν μποροῦν ὡστόσο, λόγω τῶν περιστάσεων, νά παίρνουν μέρος στήν ἄμεση πρακτική δουλειά πού διεξάγεται στή Ρωσία. Μιά καί ἀπορρίφθηκε ἡ αἴτησή μας νά ὁριστεῖ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου, δέν μπορέσαμε νά πειστοῦμε μέ ποιό δικαίωμα ὁ σ. Ντέιτς, πού τοποθετήθηκε ἀπό τόν σ. Βτόροφ προσωρινός ἀντιπρόσωπος τῆς ΚΕ στήν «τεχνική ἐπιτροπή» τοῦ ἐξωτερικοῦ, θεώρησε δυνατό νά παίρνει μέρος στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ἐξονόματος τῆς ΚΕ, μέ τή δουλειά τῆς ὁποίας στή Ρωσία γενικά δέ εἶχε ποτέ καμιά σχέση. Ἡ ΚΕ κηρύσσει ἄκυρη αὐτή τήν ἐνέργεια τοῦ σ. Ντέιτς, ἐπειδή δέν εἶχε ἐπικυρωθεῖ προηγούμενα ἀπό τήν ΚΕ· καί ἄν ἀκόμα ὑποθέσουμε ὅτι ὁ σ. Βτόροφ (πού τότε ἦταν ἁπλῶς πράκτορας τῆς ΚΕ) ἤ ἀκόμα καί κάποιο μέλος τῆς ΚΕ ἀπευθύνθηκε στό σύντροφο Ντέιτς μέ τήν παράκληση νά ἀντιπροσωπεύει τήν ΚΕ στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, πάλι δέν αἴρεται ὁ παράνομος χαρακτήρας τῆς θέσης πού πῆρε ὁ σ. Ντέιτς, γιατί τήν πληρεξουσιότητα πού ἀναφέραμε μπορεῖ νά τή δόσει μόνο ἡ ὁλομέλεια τῆς ΚΕ, πράγμα πού δέν ἔγινε σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τήν ἀντιπροσώπευση στό Συμβούλιο ἀπό τόν σ. Ντέιτς. Μέ βάση τά παραπάνω ἡ ΚΕ θεωρεῖ ὅλες τίς ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος πού πάρθηκαν ὕστερα ἀπό τήν ἀναχώρηση ἀπό τό ἐξωτερικό τῶν σ. σ. Μπέμ καί Βτόροφ σάν ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν χωρίς καμιά συμμετοχή τῆς ΚΕ καί ἀπαιτεῖ νά ἐπανεξεταστοῦν ὅλα τά ζητήματα σέ νέα συνεδρίαση μέ πρόσκληση τῶν νόμιμων ἀντιπροσώπων τῆς ΚΕ.

6) Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή ἀρνιέται στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος τό δικαίωμα νά κρίνει ὁποιοδήποτε ἀπό τά κέντρα καί νά ἀπαιτεῖ ἀπ' αὐτά τήν ἄνευ ὅρων ὑποταγή τους σέ ὅλες τίς ἀποφάσεις τοῦ Συμβουλίου. Σύμφωνα μέ τό καταστατικό τό καθῆκον τοῦ Συμβουλίου εἶναι νά συντονίζει καί νά συνενώνει τή δράση τῆς ΚΕ καί τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ, σέ περίπτωση ὅμως διένεξης ἀνάμεσα σ' ἕνα ἀπό τά κεντρικά ὄργανα καί στό Συμβούλιο εἶναι φανερό πώς ἡ λύση τῆς διένεξης μπορεῖ νά δοθεῖ μόνο ἀπό ἔκτακτο συνέδριο τοῦ κόμματος. Ἡ ψῆφος τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος δέν μπορεῖ νἆναι ἀποφασιστική στίς διαφωνίες ἀνάμεσα σ' αὐτό τό ἴδιο καί σέ κάποιο ἀπό τά κεντρικά ὄργανα, γιατί σέ μιά τέτοια περίπτωση τό Συμβούλιο θἆταν ταυτόχρονα καί δικαστής καί διάδικος. Στό μεταξύ, μέ τήν ἄρνηση νά συγκληθεῖ συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος μέ συμμετοχή τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ΚΕ, ἡ ΚΕ οὐσιαστικά ὄχι μόνο καταδικάστηκε ἀπό τά τρία μέλη τοῦ Συμβουλίου (μέλη

τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ), ἀλλά καί τιμωρήθηκε κιόλας μέ τή στέρηση τοῦ ἀναφαίρετου δικαιώματός της νά ἀντιπροσωπεύεται στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, δικαιώματος πού δέν μπορεῖ νά τῆς ἀφαιρεθεῖ χωρίς νά παραβιαστεῖ τό καταστατικό.

Παίρνονται καί ἄλλα μέτρα γιά νά ὑποχρεωθεῖ ἡ ΚΕ νά ὑποταχθεῖ τό δίχως ἄλλο στίς ἀποφάσεις τῶν τριῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου (μελῶν τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ). Ἔτσι, στή νόμιμη ἀπαίτηση τῆς ΚΕ πρός τόν πράκτορά της στό ἐξωτερικό σ. Ντέιτς νά παραδόσει ὅλες τίς τεχνικές καί χρηματικές ὑποθέσεις τῆς ΚΕ στό μέλος τῆς ΚΕ σύντροφο Βαλεριάν πού ὁρίστηκε γιά τή διαχείρισή τους, ὁ σ. Ντέιτς ἀπάντησε μέ ἄρνηση, ἐπικαλούμενος τή διένεξη ἀνάμεσα στήν ΚΕ καί στό Συμβούλιο.

Ἔτσι, ἄν ἡ ΚΕ στό ἄρθρο 1 τῆς συμφωνίας της μέ τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας ἐξέφρασε τήν ἀπόφασή της νά συγκαλέσει τό συνέδριο ἀκόμα καί σέ περίπτωση ἄρνησης τοῦ Συμβουλίου καί μ' αὐτό ἦρθε σέ ἀντίθεση μέ τό καταστατικό, τά 3 μέλη τοῦ Συμβουλίου παραβίασαν μέ τή σειρά τους δυό φορές τό καταστατικό, στερώντας τήν ΚΕ ἀπό τό δικαίωμα συμμετοχῆς στό Συμβούλιο καί τό δικαίωμα διαχείρισης καί ἐλέγχου τῶν τεχνικῶν καί χρηματικῶν ὑποθέσεων τῆς ΚΕ στό ἐξωτερικό (παραβίαση τῶν ἄρθρων 2 καί 6 τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος).

Διαπιστώνοντας μπροστά στό κόμμα τήν παραπάνω, ἄλυτη ἀπό τή σκοπιά τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος, διένεξη ἀνάμεσα στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος (πού ἀντιπροσωπεύεται μόνο ἀπό δύο μέλη τοῦ ΚΟ καί ἀπό τό 5ο μέλος τοῦ Συμβουλίου) καί στήν ΚΕ, ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή, λόγω τῆς ἄρνησης τοῦ προέδρου τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος νά συγκαλέσει τό Συμβούλιο, δηλώνει πώς μ' αὐτή του τήν πράξη, πού παραβιάζει κατάφωρα τό καταστατικό, ὁ πρόεδρος τοῦ Συμβουλίου σ. Πλεχάνοφ στερεῖ τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ἀπό τή δυνατότητα νά λειτουργεῖ κι ἔτσι οὐσιαστικά καταργεῖ αὐθαίρετα τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος.

Ἡ χωρίς ὅρους ὑποταγή τῆς ΚΕ στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, γιά τήν ὁποία Σεῖς, σύντροφε, ἐπιμένετε, θεωρώντας την ἀπαραίτητο ὅρο γιά τή σύγκληση τοῦ Συμβουλίου, στήν πραγματικότητα σημαίνει ἀναβολή τοῦ συνεδρίου ἐπ' ἀόριστο καί παραβίαση τῆς ξεκάθαρα ἐκφρασμένης θέλησης τοῦ κόμματος.

Ἡ ΚΕ, βάζοντας τή νομιμοφροσύνη της ἀπέναντι στό κόμμα

πιό ψηλά ἀπό τή νομιμοφροσύνη ἀπέναντι στά τρία μέλη τοῦ Συμβουλίου πού βρίσκονται στό ἐξωτερικό, ὑποβάλλει ὅλη αὐτή τή διένεξη στήν κρίση τοῦ ἴδιου τοῦ κόμματος.

23 (10) τοῦ 'Απρίλη 1905

'Η Κεντρική 'Επιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ

«Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 16,
30 (17) τοῦ 'Απρίλη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό
κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!

ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑ [37]

Σύντροφοι ἐργάτες! Πλησιάζει ἡ ἡμέρα τῆς μεγάλης γιορτῆς τῶν ἐργατῶν ὅλου τοῦ κόσμου. Τήν πρωτομαγιά οἱ ἐργάτες γιορτάζουν τό ξύπνημά τους στό φῶς καί στή γνώση, τή συσπείρωσή τους σέ μιά ἀδελφική ἕνωση μέ σκοπό τόν ἀγώνα ἐνάντια σέ κάθε καταπίεση, ἐνάντια σέ κάθε αὐθαιρεσία, ἐνάντια σέ κάθε ἐκμετάλλευση, ἀγώνα γιά τή σοσιαλιστική ὀργάνωση τῆς κοινωνίας. Ὅλοι ὅσοι δουλεύουν, ὅσοι τρέφουν μέ τό μόχθο τους τούς πλούσιους καί τούς ἀριστοκράτες, ὅσοι περνοῦν τή ζωή τους μέσα σέ ἀβάσταχτη δουλειά γιά μιά τιποτένια ἀμοιβή, ὅσοι ποτέ δέ γεύονται τούς καρπούς τοῦ μόχθου τους, ὅσοι ζοῦν σάν ὑποζύγια μέσα στήν πολυτέλεια καί στή λάμψη τοῦ πολιτισμοῦ μας, ὅλοι αὐτοί δίνουν τά χέρια ν' ἀγωνιστοῦν γιά τήν ἀπελευθέρωση καί τήν εὐτυχία τῶν ἐργατῶν. Κάτω ἡ ἔχθρα ἀνάμεσα στούς ἐργάτες πού ἀνήκουν σέ διαφορετικές ἐθνικότητες ἤ διαφορετικές θρησκεῖες! Τέτοια ἔχθρα συμφέρει μόνο στούς λαογδάρτες καί στούς τυράννους πού ζοῦν ἀπό τήν ἀμορφωσιά καί τήν ἔλλειψη ἑνότητας τοῦ προλεταριάτου. Ἑβραῖος καί χριστιανός, ἀρμένης καί τάταρος, πολωνός καί ρῶσος, φιλλανδός καί σουηδός, λεττονός καί γερμανός, ὅλοι, ὅλοι βαδίζουν μαζί κάτω ἀπό τή μιά καί κοινή σημαία τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὅλοι οἱ ἐργάτες εἶναι ἀδέρφια καί ἡ γερή ἕνωσή τους ἀποτελεῖ τή μοναδική ἐγγύηση γιά τήν προκοπή καί τήν εὐτυχία ὅλης τῆς ἐργαζόμενης καί καταπιεζόμενης ἀνθρωπότητας. Τήν πρωτομαγιά ἡ ἕνωση αὐτή τῶν ἐργατῶν ὅλων τῶν χωρῶν, ἡ διεθνής σοσιαλδημοκρατία κάνει ἐπιθεώρηση τῶν δυνάμεών της καί συσπειρώνεται γιά νέο, ἀσταμάτητο καί ἀλύγιστο ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία, τήν ἰσότητα καί τήν ἀδελφοσύνη.

Σύντροφοι! Σήμερα στή Ρωσία βρισκόμαστε σέ παραμονές

μεγάλων γεγονότων. Μπήκαμε στήν τελευταία μεγαλότολμη μάχη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχική τσαρική κυβέρνηση καί πρέπει νά φέρουμε τή μάχη αὐτή σέ νικηφόρο τέρμα. Κοιτάξτε σέ τί συφορές ὁδήγησε ὅλο τό ρωσικό λαό αὐτή ἡ κυβέρνηση τῶν ἐγκληματιῶν καί τυράννων, ἡ κυβέρνηση τῶν πουλημένων αὐλικῶν καί τῶν λακέδων τοῦ κεφαλαίου! Ἡ τσαρική κυβέρνηση ἔριξε τό ρωσικό λαό σ᾽ ἕναν ἀλόγιστο πόλεμο ἐνάντια στήν Ἰαπωνία. Ἑκατοντάδες χιλιάδες νέα παλικάρια, παιδιά τοῦ λαοῦ, ἁρπάχτηκαν κι ἀφανίστηκαν στήν Ἄπω Ἀνατολή. Δέν ὑπάρχουν λέξεις γιά νά περιγράψει κανείς ὅλα τά δεινά πού φέρνει μαζί του αὐτός ὁ πόλεμος. Καί γιά ποιό λόγο γίνεται; Γιά τή Μαντζουρία πού ἡ ληστρική τσαρική κυβέρνηση τῆς χώρας μας τήν ἅρπαξε ἀπό τήν Κίνα! Γιά ξένη γῆ χύνεται ρωσικό αἷμα καί ρημάζεται ἡ χώρα μας. Ὅλο καί πιό σκληρή γίνεται ἡ ζωή τοῦ ἐργάτη καί τοῦ ἀγρότη, ὅλο καί πιό ἀποπνιχτικά τούς σφίγγουν τή θηλιά οἱ κεφαλαιοκράτες καί οἱ ὑπάλληλοι-γραφειοκράτες, ἐνῶ ἡ τσαρική κυβέρνηση στέλνει τό λαό νά ληστέψει ξένα ἐδάφη. Οἱ ἀνίκανοι στρατηγοί τοῦ τσάρου μαζί μέ τούς πουλημένους ὑπαλλήλους-γραφειοκράτες ξέκαναν τό ρωσικό στόλο, σπατάλησαν ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ἑκατομμύρια τῆς λαϊκῆς περιουσίας, ἔχασαν ὁλόκληρες στρατιές, καί ὁ πόλεμος ὅλο καί συνεχίζεται καί φέρνει μαζί του ὅλο καί καινούργια θύματα. Ὁ λαός ρημάζεται, ἡ βιομηχανία καί τό ἐμπόριο σταματοῦν, κοντοζυγώνουν ἡ πείνα καί ἡ χολέρα, καί ἡ τσαρική ἀπολυταρχική κυβέρνηση ἀκολουθεῖ μέ ἐξωφρενική ἀποτύφλωση τόν παλιό δρόμο· εἶναι ἕτοιμη νά ξεκάμει τή Ρωσία, φτάνει νά σώσει μιά χούφτα ἐγκληματίες καί τυράννους, καί ἀρχίζει, ἐκτός ἀπό τόν πόλεμο ἐνάντια στήν Ἰαπωνία, ἕνα δεύτερο πόλεμο — τόν πόλεμο ἐνάντια σέ ὅλο τό ρωσικό λαό.

Ποτέ ὥς τώρα ἡ Ρωσία δέ δοκίμασε ἕνα τέτοιο ξύπνημα ἀπό τή νάρκη, τήν κακομοιριά καί τή σκλαβιά, σάν τό σημερινό. Ἄρχισαν νά κινοῦνται ὅλες οἱ τάξεις τῆς κοινωνίας, ἀπό τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες ὥς τούς τσιφλικάδες καί τούς κεφαλαιοκράτες, ὑψώθηκαν φωνές ἀγανάκτησης ἀπό παντοῦ, ἀπό τήν Πετρούπολη καί τόν Καύκασο, ἀπό τήν Πολωνία καί τή Σιβηρία. Παντοῦ ὁ λαός ἀπαιτεῖ τό σταμάτημα τοῦ πολέμου, ἀπαιτεῖ τήν ἐγκαθίδρυση ἐλεύθερης λαϊκῆς διοίκησης, τή σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης ἀπό ἀντιπροσώπους ὅλων τῶν πολιτῶν χωρίς ἐξαίρεση γιά νά διοριστεῖ λαϊκή κυβέρνηση, γιά νά σωθεῖ ὁ λαός ἀπό τό βάραθρο ὅπου τόν σπρώχνει ἡ τσαρική ἀπολυταρχία. Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, ὥς διακόσιες

χιλιάδες ἄτομα, πῆγαν τήν Κυριακή στίς 9 τοῦ Γενάρη μέ τόν ἱερέα Γκεόργκι Γκαπόν στόν τσάρο, γιά νά ἐκθέσουν τά λαϊκά αὐτά αἰτήματα. Ὁ τσάρος δέχτηκε τούς ἐργάτες σάν ἐχθρούς, ὁ τσάρος σκότωσε χιλιάδες ἄοπλους ἐργάτες στούς δρόμους τῆς Πετρούπολης. Τώρα ὁ ἀγώνας βράζει σ' ὅλη τή Ρωσία, ἀπεργοῦν οἱ ἐργάτες ἀπαιτώντας ἐλευθερία καί καλύτερη ζωή· χύνεται αἷμα στή Ρίγα καί στήν Πολωνία, στό Βόλγα καί στό Νότο· ξεσηκώνονται παντοῦ οἱ ἀγρότες. Ὁ ἀγώνας γιά τήν ἐλευθερία γίνεται ἀγώνας παλλαϊκός.

Ἡ τσαρική κυβέρνηση τάχει χαμένα. Θέλει νά δανειστεῖ χρήματα γιά νά συνεχίσει τόν πόλεμο, μά δέν τή θεωροῦν ἀξιόχρεη. Ὑπόσχεται νά συγκαλέσει τούς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ, μά στήν πραγματικότητα ὅλα παραμένουν ὅπως παλιά, συνεχίζονται οἱ ἴδιες διώξεις, ἡ ἴδια αὐθαιρεσία τῆς ὑπαλληλοκρατίας, δέν ὑπάρχει ἐλευθερία λαϊκῶν συγκεντρώσεων, δέν ὑπάρχει ἐλευθερία ἔκδοσης λαϊκῶν ἐφημερίδων, δέν ἀνοίγουν οἱ φυλακές ὅπου ρέβουν οἱ ἀγωνιστές τῆς ἐργατικῆς ὑπόθεσης. Ἡ τσαρική κυβέρνηση προσπαθεῖ νά στρέψει τόν ἕνα λαό ἐνάντια στόν ἄλλο, ὀργάνωσε τή σφαγή στό Μπακού, συκοφαντώντας τούς ἀρμένηδες στούς τατάρους, τώρα ἑτοιμάζει νέα σφαγή τῶν ἑβραίων, ὑποδαυλίζοντας μέσα στόν ἀμόρφωτο λαό τό μίσος ἐναντίον τους.

Σύντροφοι ἐργάτες! Δέ θά ἐπιτρέψουμε πιά νά χλευάζουν ἔτσι τό ρωσικό λαό. Θά ξεσηκωθοῦμε γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς ἐλευθερίας, θ' ἀποκρούσουμε ὅλους ἐκείνους πού θέλουν ν' ἀποτραβήξουν τή λαϊκή ὀργή ἀπό τόν πραγματικό ἐχθρό μας. Θά ξεσηκώσουμε ἐξέγερση μέ τό ὅπλο στό χέρι γιά νά ἀνατρέψουμε τήν τσαρική κυβέρνηση καί νά κατακτήσουμε τήν ἐλευθερία γιά ὅλο τό λαό. Στά ὅπλα, ἐργάτες καί ἀγρότες! Ὀργανώνετε μυστικές συγκεντρώσεις, συγκροτεῖτε ὁμάδες ἐνόπλων, ἐφοδιάζεστε μέ ὅποιον ὁπλισμό μπορεῖτε, στέλνετε τούς πληρεξουσίους σας νά συμβουλεύονται τό Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Ρωσίας! Ἡ φετεινή πρωτομαγιά ἄς γίνει γιά μᾶς γιορτή τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης· ἐμπρός νά ἑτοιμαζόμαστε γι' αὐτήν, περιμένοντας τό σύνθημα τῆς ἀποφασιστικῆς ἐπίθεσης ἐνάντια στόν τύραννο. Κάτω ἡ τσαρική κυβέρνηση! Θά τήν ἀνατρέψουμε καί θά ὁρίσουμε προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση γιά νά συγκαλέσει λαϊκή συντακτική συνέλευση. Νά ἐκλεγοῦν ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ μέ καθολική, ἄμεση, ἴση καί μυστική ψηφοφορία. Νά βγοῦν ἀπό τίς φυλακές καί νά γυρίσουν ἀπό τήν ἐξορία ὅλοι οἱ ἀγωνιστές τῆς ἐλευθερίας. Νά ὀργανώνονται ἐλεύ-

θερες λαϊκές συγκεντρώσεις καί νά βγαίνουν οἱ λαϊκές ἐφημερίδες χωρίς τόν ἔλεγχο τῆς μισητῆς ὑπαλληλοκρατίας. Νά ἐξοπλιστεῖ ὅλος ὁ λαός, νά δοθεῖ ὅπλο σέ κάθε ἐργάτη, γιά νά μπορεῖ ὁ ἴδιος ὁ λαός, καί ὄχι μιά χούφτα ληστές, νά ἀποφασίζει γιά τήν τύχη του. Νά συγκροτηθοῦν σέ κάθε χωριό ἐλεύθερες ἐπιτροπές ἀγροτῶν γιά νά ἀνατρέψουν τή δουλοπαροικιακή τσιφλικάδικη ἐξουσία, γιά νά ἀπαλλάξουν τό λαό ἀπό τούς ἐξευτελισμούς εἰς τούς ὁποίους τόν ὑποβάλλει ἡ ὑπαλληλοκρατία καί νά δόσουν πίσω στούς ἀγρότες τά χωράφια πού τούς ἀφαιρέθηκαν.

Νά τί θέλουν οἱ σοσιαλδημοκράτες, νά γιατί καλοῦν σέ ἀγώνα μέ τό ὅπλο στό χέρι: γιά ὁλοκληρωμένη ἐλευθερία, γιά λαοκρατική δημοκρατία, γιά 8ωρη ἐργάσιμη μέρα, γιά ἐπιτροπές ἀγροτῶν. Ἐμπρός λοιπόν, ἑτοιμαστεῖτε γιά τή μεγάλη μάχη, σύντροφοι ἐργάτες, σταματεῖστε τίς φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια τήν Πρωτομαγιά, ἤ πάρτε τά ὅπλα, ἀνάλογα μέ τή συμβουλή τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος. Ἡ ὥρα τῆς ἐξέγερσης δέ σήμανε ἀκόμα, ὅμως δέν εἶναι πιά μακριά. Οἱ ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου μέ σφιγμένη τήν καρδιά στρέφουν τώρα τά βλέμματά τους πρός τό ἡρωικό ρωσικό προλεταριάτο πού πρόσφερε ἀναρίθμητες θυσίες γιά τήν ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας. Οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης τό διακήρυξαν ἤδη τή δοξασμένη μέρα τῆς 9 τοῦ Γενάρη: ἐλευθερία ἤ θάνατος! Ἐργάτες ὅλης τῆς Ρωσίας, ἄς ἐπαναλάβουμε αὐτό τό μεγάλο μαχητικό σάλπισμα, ἄς μή σταματήσουμε μπροστά σέ καμιά θυσία, ἄς βαδίσουμε μέσω τῆς ἐξέγερσης πρός τήν ἐλευθερία, καί μέσω τῆς ἐλευθερίας πρός τό σοσιαλισμό!

Ζήτω ἡ Πρωτομαγιά, ζήτω ἡ διεθνής ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία!

Ζήτω ἡ ἐλευθερία τῆς ἐργατιᾶς καί τῆς ἀγροτιᾶς, ζήτω ἡ λαοκρατική δημοκρατία, κάτω ἡ τσαρική ἀπολυταρχία!

1905 *Τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας*
Ἡ Σύνταξη τῆς «Βπεριόντ»

Γράφτηκε πρίν ἀπό τίς 12 (25) τοῦ Ἀπρίλη 1905

Δημοσιεύτηκε τό 1905 σέ χωριστή προκήρυξη

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς προκήρυξης

ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΟΥ ΙΙΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

Μόλις ἀνακοινώθηκε ὅτι ἡ ΚΕ τάχθηκε μέ τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας ὑπέρ τῆς σύγκλησης κοινοῦ συνεδρίου, ἡ «Ἴσκρα» (ἀρ. φύλλου 94) ἀπάντησε σ' αὐτό τό γεγονός μέ βρισιές, μέ ὑστερισμούς, μέ καινούργιες ὑποψίες ἐνάντια σέ πρόσωπα καί μέ παραμύθια γιά τή δύναμη τῶν ὁμάδων τῆς πλειοψηφίας κτλ.[38] Σ' ὅλες αὐτές τίς ἀσχημίες, ἀντάξιες τοῦ περιβόητου συνεδρίου τοῦ Συνδέσμου[39], ἐμεῖς δέν πρόκειται, ἐννοεῖται, νά ἀπαντήσουμε. Οὐσιαστικά ἀξίζει νά σημειώσουμε μόνο δυό σημεῖα. Ἄν τό συνέδριο πραγματοποιηθεῖ, λέει ἡ «Ἴσκρα», θά πραγματοποιηθεῖ μόνο σά *συνδιάσκεψη ἀποχωρισθέντων ρευμάτων*. Μέ ἄλλα λόγια: οἱ νεοϊσκριστές ὁμολογοῦν πώς ἔχουν ἀποχωριστεῖ ἀπό τό κόμμα, ἀναγνωρίζουν τή διάσπαση σά γεγονός τετελεσμένο. Πάντα προτιμούσαμε τήν εἰλικρινῆ ὁμολογία αὐτοῦ τοῦ πράγματος ἀπό τή σιχαμερή κρυφή διάσπαση. Ἀλλά πῶς γίνεται αὐτό, κύριοι: ἐσεῖς οἱ ἴδιοι παραδέχεστε πώς εἶστε ἕνα τμῆμα τοῦ κόμματος πού ἀποσχίστηκε ἀπό ἕνα ἄλλο τμῆμα καί συνάμα κατακρατεῖτε εὐσχημότατα τίτλους καί ἀξιώματα ὅλου τοῦ κόμματος («ΚΟ», «Συμβούλιο»); καί συνάμα κατακρατεῖτε τά χρήματα πού συγκεντρώθηκαν ἀπό τούς συντρόφους τοῦ ἐξωτερικοῦ γιά ὁλόκληρο τό κόμμα, κατακρατεῖτε τό τυπογραφεῖο πού ἀνήκει σέ ὁλόκληρο τό κόμμα;* Εἶναι τίμιο αὐτό;

Δεύτερο. Ἡ «Ἴσκρα», ὅπως συνήθως, θεωρεῖ τό κόμμα διασπασμένο ὅταν πρόκειται γιά τόν ἀπολογισμό τῶν κεντρικῶν ὀργάνων μπροστά στό κόμμα, καί ταυτόχρονα ἀναγνωρίζει τό κόμμα ἑνιαῖο ὅταν πρόκειται γιά τήν ἐξουσία τῶν κεντρικῶν ὀργάνων πάνω στό κόμμα. Ἔτσι καί τώρα. Ἀπό τό ἕνα μέρος,

* **Στό χειρόγραφο τό κείμενο ἀπό τίς λέξεις «συνάμα κατακρατεῖτε» μέχρι καί τίς λέξεις «σέ ὁλόκληρο τό κόμμα;» εἶναι σβησμένες.** ***Ἡ Σύντ.***

«ἀποχωρισμένα ρεύματα». Ἀπό τό ἄλλο, «μόνο τό Συμβούλιο μπορεῖ νά συγκαλεῖ τό συνέδριο». Πολύ καλά, κύριοι! Γιατί ὅμως σιωπᾶ τό «Συμβούλιό» σας; Γιατί δέν ἀποκρίθηκε στή δήλωση τῆς ΚΕ τῆς 4 τοῦ Μάρτη 1905; Γιατί στό φύλλο 94 τῆς «Ἴσκρα» δέν ὑπάρχει οὔτε λέξη γιά τό Συμβούλιο; Δέ θά εἶχαν λοιπόν δίκιο τά μέλη τοῦ κόμματος νά ρωτήσουν: μά γιά σταθεῖτε, ὑπάρχει ἄραγε τό Συμβούλιό τους; καί εἶναι σέ θέση νά συνέρχεται καί νά παίρνει ἀποφάσεις;

Γράφτηκε τόν Ἀπρίλη τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

Россійская Соц.-Дем. Рабочая Партія.

ПРОЛЕТАРІИ ВСѢХЪ СТРАНЪ, СОЕДИНЯЙТЕСЬ!

ТРЕТІЙ ОЧЕРЕДНОЙ СЪѢЗДЪ

Росс. Соц.-Дем. Рабочей Партіи.

ПОЛНЫЙ ТЕКСТЪ ПРОТОКОЛОВЪ.

Изданіе Центральнаго Комитета.

ЖЕНЕВА

Типографія Партіи. 6, Quai du Cheval Blanc, 6.

1805.

Τό ἐξώφυλλο τοῦ βιβλίου «Τό τρίτο τακτικό Συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν». Ἔκδ. τῆς ΚΕ, Γενεύη, 1905

Σμίκρυνση

ΤΟ III ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ[40]

12-27 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (25 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ - 10 ΤΟΥ ΜΑΗ) 1905

Οἱ λόγοι, οἱ εἰσηγήσεις, οἱ ὁμιλίες καί τά σχέδια ἀποφάσεων δημοσιεύτηκαν τό 1905 στό βιβλίο: «Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν». Γενεύη, ἔκδ. τῆς ΚΕ· ἡ ὁμιλία κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης γιά τίς γενικές συνελεύσεις τῆς ΚΕ, τό σχέδιο τῆς ἀπόφασης καί ἡ ὁμιλία πάνω στήν ἀπόφαση γιά τό τμῆμα τοῦ κόμματος πού ἀποσχίστηκε, πρωτοδημοσιεύτηκαν τό 1924 στό βιβλίο «Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τό 1905. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν»· ἡ ὁμιλία πάνω στήν εἰσήγηση τῆς ἐπιτροπῆς πληρεξουσίων γιά τήν ἀντιπροσώπευση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Καζάν στό συνέδριο πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1937 στό βιβλίο «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά»· ἕνα μέρος τῶν ντοκουμέντων πρωτοδημοσιεύτηκε στίς Λενινιστικές Συλλογές

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῶν βιβλίων· ἕνα μέρος τῶν ντοκουμέντων δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

1

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΤΗΣ ΟΡΓΑΝΩΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΛΗΣΗ ΤΟΥ ΙΙΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΟΡΙΣΜΕΝΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ[41]

Καύκασος.

Ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή, ἀφοῦ ἐξέτασε τό ζήτημα τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ Καυκάσου μέ βάση τά στοιχεῖα τοῦ τύπου καί τίς καταθέσεις μαρτύρων, συντρόφων ἀπό τόν Καύκασο, πῆρε τήν παρακάτω ὁμόφωνη ἀπόφαση:

1. Σά θετικοί ψῆφοι στό συνέδριο εἶναι ἀπαραίτητο καί ἀπόλυτα σωστό νά ὑπολογιστοῦν 8 ψῆφοι τῆς ἀντιπροσωπείας τοῦ Καυκάσου, γιατί ἀπό τό φθινόπωρο ἀκόμα τοῦ 1903 ἡ ΚΕ ἐπικύρωσε τό καταστατικό τῆς Ἑνωσιακῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Καυκάσου καί σύμφωνα μέ τό καταστατικό αὐτό δόθηκαν στήν Ἑνωσιακή Ἐπιτροπή τοῦ Καυκάσου, σάν Ἑνωσιακή ἐπιτροπή, 8 θετικοί ψῆφοι στό συνέδριο.

2. Ὅσον ἀφορᾶ τίς δηλώσεις τοῦ σ. Γκλέμποφ στό Συμβούλιο, πού ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τά παραπάνω, καί τήν ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου πού πάρθηκε τό Μάη τοῦ 1904 καί πού καθόρισε νά ὑπολογίζονται προσωρινά σά θετικοί ψῆφοι, ὥσπου νά ξεκαθαριστεῖ τό ζήτημα, οἱ ψῆφοι τῶν τεσσάρων ξεχωριστῶν ἐπιτροπῶν τοῦ Καυκάσου (τοῦ Μπακοῦ, τοῦ Βατούμ, τῆς Τιφλίδας, τῆς Ἰμερεθίας -Μιγκρελίας), ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή δέν μπορεῖ νά θεωρήσει ὅτι ἡ δήλωση αὐτή τοῦ Γκλέμποφ καί ἡ ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου ἀποτελοῦν ἐμπόδιο γιά τήν ἀποδοχή τοῦ συμπεράσματος πού ἀναφέρεται στήν 1η παράγραφο, ἐπειδή ὁ σ. Γκλέμποφ, ὅπως φαίνεται καθαρά, δέν ἦταν ἐνημερωμένος καί ἔτσι ἄθελά του ὁδήγησε τό Συμβούλιο σέ πλάνη.

3. Θεωρώντας σάν ἀναμφισβήτητο τό γεγονός ὅτι παρόντες

βρίσκονται τώρα τρεῖς ἀντιπρόσωποι ἀπό τόν Καύκασο μέ ἕξι θετικούς ψήφους, ἡ ΟΕ διαπιστώνει ὅτι ὁ σ. Λεόνοφ, μέλος τῆς Ἑνωσιακῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Καυκάσου, δηλώνει τά ἀκόλουθα ὅσον ἀφορᾶ τόν τέταρτο ἀντιπρόσωπο μέ τούς δυό θετικούς ψήφους: ἡ Ἑνωσιακή Ἐπιτροπή τοῦ Καυκάσου σχεδίαζε νά ἀναθέσει τήν ἀνάδειξη αὐτοῦ τοῦ 4ου ἀντιπροσώπου στήν Ἐπιτροπή τοῦ Βατούμ. Ὅταν ἡ Ἐπιτροπή τοῦ Βατούμ ἔδοσε ἀόριστη καί διφορούμενη ἀπάντηση πάνω στό ζήτημα αὐτό, ἡ Ἑνωσιακή Ἐπιτροπή τοῦ Καυκάσου σέ συνεδρίαση ὅπου πῆρε μέρος ὁ Λεόνοφ ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία νά μεταβιβαστοῦν στόν σ. Κάμενεφ (Γιούρι) οἱ θετικοί ψῆφοι τοῦ τέταρτου ἀντιπροσώπου, σέ περίπτωση ἀπουσίας ἀπό τό συνέδριο εἰδικοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Βατούμ.

4. Διαπιστώνοντας τό γεγονός αὐτό ἡ ΟΕ παραπέμπει τή λύση τοῦ ζητήματος τοῦ τέταρτου ἀντιπροσώπου τῆς Ἑνωσιακῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Καυκάσου στό ἴδιο τό συνέδριο.

Κρεμεντσούγκ.

Σχετικά μέ τά δικαιώματα τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κρεμεντσούγκ ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή διαπιστώνει:

1) Ἡ Ἐπιτροπή τοῦ Κρεμεντσούγκ ἐπικυρώθηκε ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή μόλις τόν Αὔγουστο τοῦ 1904, σύμφωνα μέ τήν κατάθεση τοῦ σ. Μάρκ, μέλους τῆς ΚΕ, πού πῆρε μέρος στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ ὅπου ἔγινε ἡ ἐπικύρωση αὐτή.

2) Στόν κατάλογο τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος, πού δημοσιεύτηκε στό 89 φύλλο τῆς «Ἴσκρα», ἡ Ἐπιτροπή τοῦ Κρεμεντσούγκ δέν περιλαβαίνεται στόν ἀριθμό τῶν 33 νόμιμων ὀργανώσεων.

Μέ βάση τά παραπάνω ἡ ΟΕ ἀποφασίζει: νά μήν περιληφθεῖ ἡ Ἐπιτροπή τοῦ Κρεμεντσούγκ στόν ἀριθμό τῶν μέ πλήρη δικαιώματα ὀργανώσεων πού ἔχουν δικαίωμα θετικῆς ψήφου σέ τοῦτο τό συνέδριο.

Αἰκατερινοσλάβ.

Ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή, ἀφοῦ ἄκουσε τήν εἰσήγηση τοῦ σ. Μορόζοφ, ἀντιπροσώπου τῆς Ἐπιτροπῆς πλειοψηφίας τοῦ Αἰκατερινοσλάβ καί τήν ἔγγραφη ἀνακοίνωση τοῦ σ. Ἐβγκένι, μέλους τῆς παλιᾶς Ἐπιτροπῆς τοῦ Αἰκατερινοσλάβ, πῆρε τήν ἀκόλουθη ὁμόφωνη ἀπόφαση:

Ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή βλέπει πώς δέν ὑπάρχει κανένας λόγος νά θεωροῦμε τήν τωρινή Ἐπιτροπή πλειοψηφίας τοῦ Αἰ-

κατερινοσλάβ λιγότερο νόμιμη ἀπό τήν Ἐπιτροπή μειοψηφίας, τόσο ἀπό τήν τυπική πλευρά ὅσο καί ἀπό τήν πλευρά τῆς διαδοχῆς καί τῶν δεσμῶν μέ τούς ντόπιους ἐργάτες.

Ὡστόσο, ἐπειδή ἡ ΟΕ δέν ἔχει τή δυνατότητα νά ἀκούσει τίς ἐπεξηγήσεις τῆς ἄλλης πλευρᾶς, δέν παίρνει ἀπόφαση γιά θετική ψῆφο τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς Ἐπιτροπῆς πλειοψηφίας τοῦ Αἰκατερινοσλάβ καί παραπέμπει τή λύση τοῦ ζητήματος στό ἴδιο τό συνέδριο.

Σχετικά μέ τά δικαιώματα τῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ Καζάν καί τοῦ Κουμπάν ἡ ΟΕ δέν πῆρε καμιά ἀπόφαση, γιατί οἱ ψῆφοι τῆς ΚΕ καί τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας (ΓΕΠ) μοιράστηκαν στή μέση.

Τό ΓΕΠ νομίζει ὅτι δέν μποροῦν νά ἀναγνωριστοῦν σά νόμιμες οἱ ἐπιτροπές αὐτές, γιατί στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου πού ἔγινε τό Μάη τοῦ 1904 (ὅπου ἀντιπρόσωποι ἀπομέρους τῆς ΚΕ ἦταν ὁ Λένιν καί ὁ Γκλέμποφ) στόν κατάλογο τῶν ἐπιτροπῶν πού εἶχαν ἐπικυρωθεῖ ὥς τήν 1 τοῦ Ἀπρίλη 1905 οἱ ἐπιτροπές αὐτές δέν ἀναφέρονται. Ἀλλά καί στήν περίπτωση πού οἱ Ἐπιτροπές τοῦ Καζάν καί τοῦ Κουμπάν ἐπικυρώθηκαν ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή μετά τό Μάη τοῦ 1904, ἀκόμα καί σ' αὐτή τήν περίπτωση δικαίωμα ἀντιπροσώπευσης μποροῦν νά ἀποκτήσουν μόνο ὕστερα ἀπό ἕνα χρόνο. Ἐξάλλου στή γενική συνέλευση τῆς ΚΕ τοῦ Ἰούλη 1904 δέν μποροῦσε νά γίνει ἡ ἐπικύρωση τῶν ἐπιτροπῶν αὐτῶν, γιατί τά πρακτικά τῆς συνέλευσης αὐτῆς παραδόθηκαν στό σύνολό τους ἀπό τόν Γκλέμποφ στόν Λένιν, στό ἐξωτερικό, καί στά πρακτικά αὐτά δέν ὑπάρχει κανένα στοιχεῖο γιά τήν ἐπικύρωση τῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ Καζάν καί τοῦ Κουμπάν. Τέλος στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ τοῦ Αὐγούστου ἤ τοῦ Σεπτέμβρη, ὅπου πῆρε μέρος ὁ σ. Μάρκ, μέλος τῆς ΚΕ, δέν ἔγινε καθόλου λόγος γιά ἐπικύρωση τῶν Ἐπιτροπῶν τοῦ Καζάν καί τοῦ Κουμπάν.

Ἡ ΚΕ νομίζει ὅτι ἐφόσον οἱ ἐπιτροπές αὐτές περιλαβαίνονται στόν κατάλογο πού δημοσίευσε ἡ «Ἴσκρα» ἀπομέρους, ὅπως φαίνεται, τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος, ἐμεῖς δέν ἔχουμε κανένα λόγο νά παραδεχτοῦμε ὅτι οἱ ἐπιτροπές αὐτές δέν εἶναι μέ πλήρη δικαιώματα.

Γράφτηκε τόν Ἀπρίλη,
ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 11 (24)

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

2

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΗΣ ΟΕ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΕ ΣΩΜΑ[42]

Σχετικά μέ τό σημεῖο ἐκεῖνο τῆς συμφωνίας ἀνάμεσα στήν ΚΕ καί στό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας (ΓΕΠ) πού καθορίζει ὅτι τό συνέδριο ἀρχίζει τίς ἐργασίες του ὅταν παρευρίσκονται τά $^3/_4$ τῶν ἀντιπροσώπων τῶν ρωσικῶν ἐπιτροπῶν ἡ ΟΕ ἀποφασίζει:

Κατά τή γνώμη καί τῶν δυό πλευρῶν πού ἀποτέλεσαν τήν ΟΕ ἡ ἔννοια τοῦ σημείου αὐτοῦ εἶναι τούτη: τόσο ἡ ΚΕ ὅσο καί τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας ἔπρεπε νά πάρουν τά πιό δραστήρια μέτρα γιά τήν πλήρη ἀντιπροσώπευση στό συνέδριο, καθώς καί γιά τήν ἐγγύηση ἀπέναντι στό κόμμα ὅτι ἡ ΚΕ καί τό ΓΕΠ ἔβαλαν σά σκοπό νά ὀργανώσουν παγκομματικό καί ὄχι φραξιονιστικό συνέδριο. Μέ τό σημεῖο αὐτό τῆς συμφωνίας δέν ἐπιδιώχθηκε σέ καμιά περίπτωση νά ἀρθεῖ ἡ ἰσχύς τοῦ ἄρθρου ἐκείνου τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος πού λέει ὅτι τό συνέδριο εἶναι ἔγκυρο ὅταν παρευρίσκεται ὁ μισός ἀριθμός τοῦ γενικοῦ συνόλου τῶν θετικῶν ψήφων. Ὅσον ἀφορᾶ τήν πλήρη ἀντιπροσώπευση στό συνέδριο, ἔχουν ληφθεῖ ὅλα τά μέτρα. Εἰδήσεις δέν ὑπάρχουν μόνο ἀπό τίς Ἐπιτροπές τοῦ Ἀστραχάν καί τῆς Κριμαίας. Ἐκλογές καί ἀποστολή τῶν ἀντιπροσώπων τους στό ἐξωτερικό ἔκαναν οἱ Ἐπιτροπές τοῦ Ντόν, τοῦ Γκορνοζαβόντσκ, τοῦ Κιέβου, τοῦ Κουμπάν, τοῦ Τβέρ, τοῦ Χαρκόβου, τοῦ Σμολένσκ, τῆς Σιβηρίας, τοῦ Αἰκατερινοσλάβ (σέ δυό περιπτώσεις ἔγινε μεταβίβαση πληρεξουσίων σέ συντρόφους τοῦ ἐξωτερικοῦ, στόν Πάρβους καί σέ ἕνα ἄλλο πρόσωπο πού θά καθόριζε ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» ἀπομέρους τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Κουμπάν). Μέ τήν παρουσία ἀντιπροσώπων ἀπό 19 ἐπιτροπές θά εἴχαμε συνολικά, μαζί καί μέ τίς

παραπάνω 9 ἐπιτροπές, 28 ἐπιτροπές, δηλαδή πάνω ἀπό τά $^3/_4$ τῶν 34 ἐπιτροπῶν (ὁ ἀριθμός 34 ἀντιπροσωπεύει τό maximum τῶν ἀναγνωρισμένων νόμιμων ὀργανώσεων πού συμπεριλήφθηκαν ἀρχικά στόν κατάλογο τῆς ΟΕ).

Ἄν οἱ 9 ἀντιπρόσωποι ἀπό τίς παραπάνω ἐπιτροπές δέν παρουσιάστηκαν στό συνέδριο, μολονότι πῆραν ἀπό τίς ἐπιτροπές τά ἀνάλογα πληρεξούσια καί ἔφτασαν στό ἐξωτερικό, τό γεγονός αὐτό, δηλ. ἡ ἀπουσία τους ἀπό τό συνέδριο, δέν ὀφείλεται σέ φταίξιμο τῆς ΟΕ, ἀλλά στό ὅτι ὅλες οἱ προσπάθειες τῆς ΟΕ νά ἐξασφαλίσει πλήρη ἀντιπροσώπευση στό συνέδριο ἀπέτυχαν λόγω τῆς παράνομης ἀντίδρασης τῶν τριῶν μελῶν τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος.

Γράφτηκε τόν Ἀπρίλη,
ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 11 (24)

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

3

ΟΜΙΛΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΑΖΑΝ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ[43]

13 (26) ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ

Χρησιμοποιοῦν τή δήλωσή μου *. Ἕνας σύντροφος καταγόμενος ἀπό τό Καζάν ἔλεγε ὅτι πιθανότατα θά ἦταν ἐκλεγμένος. Καλό θά ἦταν νά τόν προσκαλούσαμε σά μέλος τῆς ἐπιτροπῆς. Τό τέλος τῆς ἀπόφασης τῆς ἐπιτροπῆς μοῦ φαίνεται παράξενο· θά πρότεινα νά διορθωθεῖ.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1937 στό βιβλίο «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 109. *Ἡ Σύντ.*

4

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΗ ΣΤΗΝ ΠΡΟΤΑΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΣΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΑΖΑΝ

13 (26) ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ

Προτείνεται ἡ ἀκόλουθη τροποποίηση: «Ὄχι σάν ἀντιπρόσωπο, ἀλλά σά μέλος μιᾶς ἐπιτροπῆς πού δέν ἀντιπροσωπεύεται στό συνέδριο, ἀλλά πού ἔχει ἐκφραστεῖ ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου».

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

5

ΟΜΙΛΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΥΖΗΤΗΣΗΣ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΟΕ

13 (26) ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ

Θά πρότεινα νά ληφθεῖ ὑπόψη ἡ δήλωση τοῦ σ. Σοσνόβσκι καί τῶν ἄλλων πού ἐξέφρασαν τήν ἐπιθυμία νά περιοριστεῖ ἡ συζήτηση πάνω στήν ἔκθεση τῆς ΟΕ μόνο στήν τυπική πλευρά. Ἡ ἀπόφαση τοῦ σ. Ἀντρέγεφ δέν πετυχαίνει τό σκοπό της[44]. Οἱ σύντροφοι ἤθελαν νά περιστραφεῖ ἡ συζήτηση μονάχα στό ἄν εἶναι νόμιμη ἤ ὄχι ἡ σύγκληση τοῦ συνεδρίου καί ὄχι στήν οὐσιαστική πλευρά τοῦ ζητήματος. Ἄν ἡ συζήτηση γύρω ἀπό τήν ἔκθεση πιάσει τήν οὐσιαστική πλευρά, αὐτό σημαίνει ὅτι συζητιέται ἡ κομματική κρίση. Τό Γραφεῖο δέ θ' ἀφήσει τούς ὁμιλητές νά ξεφύγουν ἀπό τό θέμα, πού εἶναι νά ἐξετάσουν ἄν εἶναι νόμιμη ἤ ὄχι ἡ σύγκληση τοῦ συνεδρίου.

6

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΘΕΣΗΣ ΤΗΣ ΟΕ

Τό συνέδριο συζητάει αὐτή τή στιγμή τήν ἔκθεση τῆς ΟΕ μόνο ἀπό τήν ἄποψη τῆς νομιμότητας τοῦ συνεδρίου *.

Ὑποβλήθηκε στίς 13 (26) τοῦ Ἀπρίλη

---

* Στό κείμενο τῆς ἐπιτροπῆς πρακτικῶν τό τέλος τοῦ σχεδίου ἀπόφασης διατυπώθηκε ὡς ἑξῆς: «. . .τῆς νομιμότητας τοῦ συνεδρίου καί τῆς τελικῆς συγκρότησής του σέ σῶμα, καί ὄχι ἀπό τήν ἄποψη τῆς κομματικῆς κρίσης». *Ἡ Σύντ.*

7

ΛΟΓΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

13 (26) ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ

Θέλω νά άπαντήσω στίς παρατηρήσεις πού έγιναν σχετικά μέ τή νομιμότητα τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου. Ἡ ΚΕ κατέληξε στό συμπέρασμα πώς τό συνέδριο δέν εἶναι νόμιμο. Ἡ ἴδια ή ΚΕ ὀνόμασε τό μήνυμά της πρός τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος δήλωση «μετανοίας». Εἶχε ὅμως ή ΚΕ λόγους νά μετανοήσει; Τό συνέδριο εἶναι ἐντελῶς νόμιμο. Εἶναι ἀλήθεια πώς σύμφωνα μέ τό *γράμμα* τοῦ καταστατικοῦ μπορεῖ νά θεωρηθεῖ παράνομο· θά πέφταμε ὅμως σέ γελοία τυπολατρεία, ἄν ἔτσι καταλαβαίναμε τό καταστατικό. Σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τοῦ καταστατικοῦ τό συνέδριο εἶναι ἀπόλυτα νόμιμο. Δέν ὑπάρχει τό κόμμα γιά τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, ἀλλά τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος γιά τό κόμμα. Ἀκόμα στό II Συνέδριο, ἀπ' ἀφορμή τό ἐπεισόδιο μέ τήν Ὀργανωτική Ἐπιτροπή [45], εἶχε τονιστεῖ καί ἀπό τόν ἴδιο μάλιστα τόν σ. Πλεχάνοφ πώς ή πειθαρχία ἀπέναντι σ' ἕνα κατώτερο σῶμα ὑποχωρεῖ μπροστά στήν πειθαρχία ἀπέναντι σ' ἕνα ἀνώτερο σῶμα. Ἡ ΚΕ τόνιζε πώς εἶναι ἕτοιμη νά ὑποταχθεῖ στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, ἄν τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ὑποταχθεῖ στό κόμμα, δηλαδή στό συνέδριο. Αὐτή ή ἀπαίτηση εἶναι ἀπόλυτα νόμιμη. Καί ὅμως τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ἀπάντησε σ' αὐτήν μέ ἄρνηση. Ἀλλά ή ΚΕ, λένε, ἐξέφρασε ὑπόνοιες γιά τή νομιμοφροσύνη τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος καί ἀπέσυρε τήν ἐμπιστοσύνη της ἀπ' αὐτό. Ναί, μά σέ ὅλες τίς συνταγματικές χῶρες οἱ πολίτες ἔχουν τό δικαίωμα νά αἴρουν τήν ἐμπιστοσύνη τους ἀπό αὐτά ή ἐκεῖνα τά ὑπεύθυνα πρόσωπα ή ὄργανα. Αὐτό τό δικαίωμα δέν μπορεῖ νά τούς ἀφαιρεθεῖ. Τέλος, καί ἄν ἀκόμα ή ΚΕ ἐνήργησε παράνομα, μήπως αὐτό δίνει στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος τό δικαίωμα νά ἐνεργεῖ ἐπίσης παράνομα; Ποῦ βρίσκεται ή ἐγγύηση γιά τό ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ πού λέει ὅτι τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος συγκαλεῖ τό συνέδριο ἄν τό ζητήσουν οἱ μισοί ψηφοφό-

ροι πού ἔχουν πλήρη δικαιώματα; Στό καταστατικό τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας ὑπάρχει ἄρθρο πού δίνει στήν ἐπιτροπή ἐλέγχου τό δικαίωμα νά συγκαλεῖ συνέδριο ἄν ἡ Vorstand * ἀρνηθεῖ νά τό καλέσει. Ἐμεῖς δέν ἔχουμε τέτοιο ἄρθρο καί ἡ ἐγγύηση γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου βρίσκεται ὁλοκληρωτικά στό ἴδιο τό κόμμα. Ἀπό τήν ἄποψη τοῦ πνεύματος τοῦ καταστατικοῦ, ἀκόμα καί τοῦ γράμματός του ἄν τό πάρει κανείς στό σύνολό του, εἶναι ξεκάθαρο πώς τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος εἶναι ὁ ἐντολοδόχος τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ κόμματος. Ὁ ἐντολοδόχος τῶν ἐπιτροπῶν ἀρνιέται νά ἐκπληρώσει τή θέληση τῶν ἐντολοδοτῶν του. Ὅταν ὁ ἐντολοδόχος δέν ἐκπληρώνει τή θέληση τοῦ κόμματος, στό κόμμα δέ μένει τίποτε ἄλλο παρά νά ἐκφράσει αὐτό τό ἴδιο στήν πράξη αὐτή τή θέληση. Καί οἱ ἐπιτροπές τοῦ κόμματός μας ὄχι μόνο εἶχαν τό δικαίωμα, ἀλλά καί ἦταν ὑποχρεωμένες νά καλέσουν οἱ ἴδιες τό συνέδριο. Κι ἐγώ ὑποστηρίζω πώς τό συνέδριο ἔχει συγκληθεῖ ἐντελῶς νόμιμα. Ποιός εἶναι ὁ κριτής κατά τήν ἐξέταση αὐτῆς τῆς διαμάχης ἀνάμεσα στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος καί στίς ἐπιτροπές; Μά οἱ ἴδιες οἱ ἐπιτροπές, τό κόμμα. Ἡ θέληση τοῦ κόμματος ἔχει κιόλας ἐκφραστεῖ ἀπό καιρό. Οἱ ἀναβολές καί οἱ παρελκύσεις ἀπομέρους τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ ἐξωτερικοῦ δέν μποροῦσαν νά τήν ἀλλάξουν. Οἱ ἐπιτροπές ὄφειλαν νά συγκαλέσουν οἱ ἴδιες τό συνέδριο καί τό συνέδριο ἔχει συγκληθεῖ νόμιμα.

Ἀπαντῶ στόν σ. Τίγκροφ. Ὁ σ. Τίγκροφ λέει πώς δέν κάνει νά κρίνουμε τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος. Ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή μέ τήν ἔκθεσή της κρίνει τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος. Μοῦ φαίνεται πώς ὁ σ. Τίγκροφ κάνει λάθος ὅταν λέει πώς δέν ἐπιτρέπεται νά κρίνει κανείς ἐρήμην. Στήν πολιτική εἶναι κανείς συνεχῶς ὑποχρεωμένος νά κρίνει ἐρήμην. Μήπως ἐμεῖς δέν κρίνουμε συνεχῶς στόν τύπο μας, στίς συνελεύσεις μας καί παντοῦ τούς ἐσέρους, τούς μπουντιστές κ. ἄ. Καί πῶς θά γίνει, ἄν δέν κρίνουμε ἐρήμην; Τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, ὅπως εἶναι γνωστό, δέ θέλει νά παρουσιαστεῖ στό συνέδριο καί στίς περιπτώσεις αὐτές θά βρισκόταν κανείς στήν ἀνάγκη νά μήν κρίνει ποτέ κανένα. Ἀκόμα καί τά ἐπίσημα δικαστήρια δικάζουν ἐρήμην, ἄν ὁ ὑπόδικος δέ θέλει νά παρουσιαστεῖ στό δικαστήριο.

---

* — Διοίκηση. *Ἡ Σύντ.*

8

ΣΧΕΔΙΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΟΥ III ΚΟΜΜΑΤΙΚΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ[46]

Α) Ζητήματα τακτικῆς.

1. Ἔνοπλη ἐξέγερση.

[2. Συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση.] *

2. Προετοιμασία γιά τήν ἀνοιχτή πολιτική δράση τῆς σοσιαλδημοκρατίας.

3. Στάση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στήν πολιτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης καί στήν περίοδο πού διεξάγεται ἡ ἐπανάσταση, καθώς καί ὕστερα ἀπό αὐτή.

4. Στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα.

Β) Στάση ἀπέναντι στά ἄλλα κόμματα καί ρεύματα.

5. Στάση ἀπέναντι στό τμῆμα τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας πού ἀποσχίστηκε.

6. Στάση ἀπέναντι στά ἐθνικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα καί ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας.

7. Στάση ἀπέναντι στούς φιλελεύθερους.

8. Στάση ἀπέναντι στούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες.

Γ) Ὀργάνωση τοῦ κόμματος.

9. Καταστατικό τοῦ κόμματος.

---

* Τό κείμενο μέ τά ψιλά στοιχεῖα, πού εἶναι μέσα σὲ ἀγκύλες, εἶναι διαγραμμένο στό χειρόγραφο. *Ἡ Σύντ.*

10. Οἱ σχέσεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν διανοουμένων μέσα στίς κομματικές ὀργανώσεις.

Δ) Ἐσωτερική δουλειά τοῦ κόμματος.

11. Ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων.
12. Βελτίωση τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσης.

[13. Πρωτομαγιά.] *

14. Ἐκλογές ὑπευθύνων.
15. Τρόπος ἀνακοίνωσης τῶν πρακτικῶν καί ἀνάληψης καθηκόντων ἀπό τά νέα ὄργανα.

Ὑποβλήθηκε στίς 13 (26) τοῦ Ἀπρίλη

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1934 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Τό κείμενο μέ τά ψιλά στοιχεῖα, πού εἶναι μέσα σέ ἀγκύλες, εἶναι διαγραμμένο στό χειρόγραφο. *Ἡ Σύντ.*

9

ΟΜΙΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

13 (26) ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ

Δέ θά εἶχα καμιά ἀντίρρηση πάνω στήν πρόταση τῶν συντρόφων Μιχάιλοφ, Βόινοφ καί Ζίμιν[47]. Ὑπάρχει ὅμως κίνδυνος νά ἀπορροφηθεῖ τό συνέδριο μέ τίς συζητήσεις γιά τήν ἡμερήσια διάταξη. Στά συνέδρια τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἡ ἡμερήσια διάταξη περιλαβαίνει 5–6 θέματα· στό II συνέδριο τοῦ κόμματός μας ὁ ἀριθμός τῶν θεμάτων ἔφτασε τά 25. Ὑπάρχει τώρα κιόλας κίνδυνος νά πάρουν ἔκταση οἱ συζητήσεις μας. Προτείνω νά παρθεῖ σά βάση ἡ πιό ἀναλυτική ἡμερήσια διάταξη.

10

ΟΜΙΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΤΡΟΠΟΥ ΔΙΕΞΑΓΩΓΗΣ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

13 (26) ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ

Εἶναι ἐπικίνδυνο νά ἀντικατασταθοῦν οἱ συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου μέ ἐπιτροπές. Στίς ἐπιτροπές συζητοῦνται πολλά ἐνδιαφέροντα ζητήματα πού σέ συνέχεια χάνονται, χωρίς νά φτάσουν στά πρακτικά. Δέν ὑπάρχει ἀρκετός χρόνος γιά μιά σοβαρή δουλειά τῶν ἐπιτροπῶν· νά αὐξηθεῖ ὁ χρόνος αὐτός σέ βάρος τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου δέν εἶναι ἐπιθυμητό. Εἶναι ὠφέλιμο νά ἐκλεγεῖ τώρα ἀμέσως μιά ἐπιτροπή ἀποφάσεων, γιά νά κατευθύνουμε ἔστω καί λίγο τήν πορεία τῶν ἐργασιῶν. Εἶναι ἐπίσης ἀπαραίτητη καί μιά ἐπιτροπή γιά τήν ἐξέταση τῶν ἐκθέσεων. Ἀμφιβάλλω ἄν χρειάζονται ἐπιτροπές γιά τό ὀργανωτικό, γιά τό ἀγροτικό καί γιά τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Ἔχουμε τό παλιό καταστατικό, ἔχουμε τό σχέδιο τοῦ Ἰβανόφ, ἔχουμε τή γνώμη τοῦ σ. Ν. Φ.[48], τά ὑλικά εἶναι ἀρκετά.

11

ΟΜΙΛΙΑ ΜΕ ΠΡΟΤΑΣΗ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΛΟΓΗ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΕΞΕΤΑΣΗΣ ΤΩΝ ΕΚΘΕΣΕΩΝ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΚΑΙ ΠΡΟΕΤΟΙΜΑΣΙΑΣ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ

13 (26) ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ

Προτείνω τήν ἑξῆς ἀπόφαση: «Τό συνέδριο ἐκλέγει: 1) ἐπιτροπή πού θά ἐξετάζει τίς ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων καί θά τίς ἑτοιμάζει γιά ὑποβολή στό συνέδριο· 2) ἐπιτροπή γιά τόν καθορισμό τῶν εἰσηγητῶν καί τήν προετοιμασία σχεδίων ἀποφάσεων πάνω στά σοβαρότερα ζητήματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης».

Οἱ ὁμιλίες τῶν ἀντιπροσώπων μέ ἔπεισαν ὅτι μόνο μ' αὐτό τόν τρόπο μποροῦμε νά δουλέψουμε ἀποδοτικά. Ἄν υἱοθετήσουμε τό σύστημα τῆς γενικῆς συζήτησης καί σέ συνέχεια τῆς συζήτησης στίς ἐπιτροπές, θά ἔχουμε τά ἴδια ἀποτελέσματα πού εἴχαμε καί στό ΙΙ συνέδριο. Γιά τήν καλύτερη ἐνημέρωση τοῦ κόμματος εἶναι ἀνάγκη νά φροντίσουμε γιά μιά ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερη δημοσιότητα τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου. Παίρνοντας ὑπόψη τήν ἀτμόσφαιρα καχυποψίας πού περιβάλλει τό συνέδριό μας, εἶναι ἰδιαίτερα ἀπαραίτητο νά διεξαχθοῦν οἱ συζητήσεις ὅσο τό δυνατό πιό δημόσια καί νά καταχωρηθοῦν στά πρακτικά.

12

ΔΗΛΩΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

1

Πρός τήν ἐπιτροπή ἐλέγχου τῆς σύνθεσης τοῦ συνεδρίου

Στή συνεδρίαση τῆς ΟΕ, πού ἔγινε στίς 24 τοῦ Ἀπρίλη 1905, ξέχασα νά ὑποβάλω τήν πρόταση νά κληθεῖ στό συνέδριο μέ συμβουλευτική ψῆφο ὁ σύντροφος Ἀρνάτσκι (*αὐτό εἶναι τό πραγματικό του* (ΝΒ) ἐπώνυμο), μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Καζάν[49]. Παρακαλῶ τήν ἐπιτροπή νά ἐξετάσει τήν πρόταση αὐτή.

Ὁ σ. Ἀρνάτσκι βρίσκεται στό ἐξωτερικό, στή Γαλλία, καί μοῦ ἐξέφρασε τή συγκατάθεσή του νά ἔρθει στό συνέδριο μέ δικά του ἔξοδα. Πρόκειται νά ταξιδέψει πολύ σύντομα στή Ρωσία καί θά μποροῦσε νά ἐνημερώσει γρήγορα τήν ἐπιτροπή του γιά τό συνέδριο. Παρ' ὅλες τίς προσπάθειες ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή δέν μπόρεσε νά πάρει ἀπάντηση τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Καζάν. Γι' αὐτόν τό λόγο δέν ὑπάρχει σχεδόν καμιά ἐλπίδα νά πάρει μέρος στό συνέδριο ἡ Ἐπιτροπή τοῦ Καζάν. Οἱ προσπάθειές μας ἀπό τό ἐξωτερικό νά ἐπικοινωνήσουμε μέ τό Καζάν ἐπίσης δέν καρποφόρησαν, στά γράμματά μας δέν πήραμε ἀπάντηση. Ὁ Ἀρνάτσκι ἐπίσης δέν κατόρθωσε νά συνδεθεῖ ἀπό ἐδῶ μέ τό Καζάν. Δέν εἶναι λοιπόν λογικό, ἐφόσον εἶναι ἀδύνατο νά ἔχουμε στό συνέδριο *ἀντιπρόσωπο* ἀπομέρους τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Καζάν, νά προσκαλέσουμε τό σ. Ἀρνάτσκι μέ *συμβουλευτική* ψῆφο σά *μέλος* τῆς ἐπιτροπῆς;

Λένιν

Ὑποβλήθηκε στίς 13 (26) τοῦ Ἀπρίλη

2

Πρός τήν ἐπιτροπή πληρεξουσίων

Στή συνεδρίαση τῆς ΟΕ ὑπέβαλα ἔγγραφη παράκληση τοῦ σ. Φιλάτοφ (πραγματικό ἐπώνυμο) μέ τήν ὁποία ζητάει νά τοῦ ἐπιτραπεῖ νά πάρει μέρος στό συνέδριο μέ συμβουλευτική ψῆφο. Ὁ σ. Φιλάτοφ εἶναι ὁ συντάκτης τῶν ἄρθρων γιά τήν ἐξέγερση, πού δημοσιεύτηκαν στή «Βπεριόντ» μέ ὑπογραφή *Β. Σ.* Στό συνέδριο παρουσίασε ἐπιστολή καί μιά ἔκθεση ὑπό τύπο μπροσούρας: «Ἡ ἐφαρμογή τῆς τακτικῆς καί τῆς ὀχυρωτικῆς στή λαϊκή ἐξέγερση» (πού ἔμεινε στή βαλίτσα, στή Boulogne). Γιά τό σ. Φιλάτοφ παρακαλῶ νά ρωτηθοῦν οἱ σ. Μπέλσκι καί Βόινοφ, πού δούλευαν μαζί του στό Παρίσι[50].

Λένιν

Ὑποβλήθηκε στίς 14 (27) τοῦ Ἀπρίλη

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

13

ΟΜΙΛΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ[51]

14 (27) ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ

1

Νομίζω ὅτι ἡ ἄμεση ἐπικύρωση τῶν ὀργανώσεων ἀπό τό συνέδριο δέ στηρίζεται σέ λογική βάση. Δέν εἶμαι σύμφωνος νά δοθεῖ θετική ψῆφος. Ὅσο γιά τό *coup d'état* δέ συμφωνῶ μέ τόν σ. Κάμσκι.

2

Ἀπό τό πόρισμα τῆς Ἐπιτροπῆς Πληρεξουσίων φαίνεται ὅτι στό κόμμα μας ἔχουμε συνολικά 75 θετικές ψήφους, κι ἔτσι, μέ τή δοσμένη σύνθεση, τό συνέδριό μας πρέπει νά θεωρηθεῖ ἀναμφισβήτητα νόμιμο. Ἄν κανείς πάρει ὑπόψη τήν καχυποψία πού ὑπάρχει τώρα ἀπέναντι στό συνέδριό μας, πρέπει νά χαρακτηρίσει ἀξιέπαινη τή «φιλελεύθερη» τάση τῆς Ἐπιτροπῆς Πληρεξουσίων νά ἐπικυρώσει ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερο ἀριθμό ἐπιτροπῶν, γιά νά αὐξήσει τή νόμιμη πλειοψηφία πού ἀπαιτεῖται γιά τό συνέδριο. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη εἶμαι ἕτοιμος μάλιστα νά ἐκφράσω τή συμπάθειά μου πρός αὐτό τό «φιλελευθερισμό»· ἀπό τήν ἄλλη ὅμως μεριά εἶναι ἀνάγκη νἆναι κανείς προσεχτικός καί ἐξίσου ἀμερόληπτος ἀπέναντι σέ ὅλους. Ξεκινώντας ἀπ' αὐτές τίς σκέψεις δέν μπορῶ παρά νά ἀντιταχθῶ στήν ἐπικύρωση τῶν Ἐπιτροπῶν Καζάν καί Κουμπάν ἀπό τήν Ἐπιτροπή Πληρεξουσίων. Στό φύλλο ἀρ. 89 ἡ «Ἴσκρα» δημοσίευσε αὐτές τίς ἐπιτροπές στόν πίνακα τῶν ἐπιτροπῶν μέ πλήρη δικαιώματα, στόν πίνακα ὅμως τῶν ὀργανώσεων μέ πλήρη δικαιώματα πού δημοσιεύεται στά πρακτικά τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος οἱ ἐπιτροπές αὐτές δέν ὑπάρχουν. Στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος ὁ σ. Μάρτοφ παρουσίασε κα-

τάλογο τῶν ἐπιτροπῶν μέ πλήρη δικαιώματα πού ὑπῆρχαν ὥς τήν 1 τοῦ Σεπτέμβρη 1904.

(Ὁ ὁμιλητής διαβάζει ἀπόσπασμα ἀπό τά πρακτικά τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος):

«Ὁ Μάρτοφ διαβάζει τήν ἀπόφαση πού προτείνει:

„Ι. Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 2 τοῦ καταστατικοῦ, τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος εἶναι ὑποχρεωμένο νά καλέσει συνέδριο, ἄν τό ζητήσουν οἱ κομματικές ὀργανώσεις πού ἔχουν δικαίωμα στίς μισές ψήφους στό συνέδριο. Σύμφωνα μέ τήν ὑποσημείωση 1 τοῦ ἄρθρου 3 τοῦ καταστατικοῦ, δικαίωμα ἀντιπροσώπευσης στό συνέδριο ἔχουν μόνο οἱ ὀργανώσεις ἐκεῖνες πού ἔχουν ἐπικυρωθεῖ ὄχι ἀργότερα ἀπό 1 χρόνο πρίν ἀπό τό συνέδριο.

Τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ἀποφασίζει ὅτι τό ἴδιο χρονικό διάστημα ἀπό τόν καιρό τῆς ἐπικύρωσης τῆς ὀργάνωσης παίρνεται ὑπόψη γιά τήν ἀναγνώριση τῆς ψήφου της κατά τόν ὑπολογισμό τοῦ ἀριθμοῦ τῶν ὀργανώσεων πού ἔχουν ταχθεῖ ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου. Οἱ ὀργανώσεις πού ἀντιπροσωπεύτηκαν στό ΙΙ Συνέδριο καί πού ἐκλέχτηκαν ἀπ' αὐτό θεωροῦνται ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη ὀργανώσεις μέ πλήρη δικαιώματα ἀπό τή στιγμή πού ψηφίστηκε τό καταστατικό τοῦ κόμματος. Ὅσο γιά τίς ὀργανώσεις πού δέν ἀντιπροσωπεύτηκαν στό ΙΙ Συνέδριο, στιγμή τῆς ἐπικύρωσής τους θεωρεῖται ἡ στιγμή τῆς ἐπικύρωσής τους ἀπό τήν ΚΕ.

ΙΙ. Παίρνοντας αὐτά ὑπόψη, ἀπ' ἐδῶ κι ἐμπρός, ὥς τό Σεπτέμβρη τοῦ 1904, θεωροῦνται πώς ἔχουν δικαίωμα νά ἀποφασίσουν γιά τό ζήτημα τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου μόνο: 1) ἡ ΚΕ, 2) τό ΚΟ, 3) ὁ Σύνδεσμος τοῦ ἐξωτερικοῦ, 4–20) οἱ ἐπιτροπές Πετρούπολης, Μόσχας, Χαρκόβου, Κιέβου, Ὀδησσοῦ, Νικολάγεφ, Ντόν, Αἰκατερινοσλάβ, Σαράτοφ, Οὐφά (τώρα Οὐραλίων), Βόρεια, Τούλας, Τβέρ, Νίζνι Νόβγκοροντ, Μπακοῦ, Βατούμ, Τιφλίδας (ἀπ' ἐδῶ κι ἐμπρός ὥς τήν παρέλευση ἑνός χρόνου ἀπό τή στιγμή τῆς ἐπικύρωσης τῆς Ἕνωσης τοῦ Καυκάσου), 21–23) οἱ ἑνώσεις: Γκορνοζαβόντσκ (Ντονέτς), Σιβηρίας καί Κριμαίας.

Ἐφόσον οἱ ὀργανώσεις αὐτές ἔχουν πλήρη δικαιώματα, ὁ ἀριθμός τῶν ψήφων πού δικαιοῦνται νά ἔχουν στό συνέδριο ἀνέρχεται σέ 46. Μαζί μέ τίς 5 ψήφους πού ἔχουν τά μέλη τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν ψήφων στό συνέδριο εἶναι 51 ψῆφοι καί ἑπομένως γιά τή σύγκλησή του ἀπαιτοῦνται 26 ψῆφοι, δηλαδή οἱ ψῆφοι 13 ὀργανώσεων μέ πλήρη δικαιώματα, ἀπ' αὐτές πού ἀπαριθμήσαμε ἐδῶ. Στήν ΚΕ προτείνεται νά παρουσιάσει στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος τίς ἡμερομηνίες τῆς ἐπικύρωσης ἀπομέρους της τῶν νέων ἐπιτροπῶν πού παρουσιάστηκαν ὕστερα ἀπό τό συνέδριο"».

Τό πρῶτο μέρος τῆς ἀπόφασης ψηφίστηκε ὁμόφωνα.

Σέ συνέχεια ὁ σ. Γκλέμποφ στό λόγο του πού ἔβγαλε στήν ἴδια συνεδρίαση παρουσίασε κατάλογο τῶν νέων ἐπιτροπῶν πού ἱδρύθηκαν.

(Λόγος τοῦ σ. Γκλέμποφ ἀπό τά πρακτικά τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος):

«Συμφωνῶ μέ τό σ. Μάρτοφ καί θά μποροῦσα μόνο νά ἀναφέρω τίς νέες ἐπιτροπές πού ἱδρύθηκαν: τοῦ Σμολένσκ καί τοῦ Ἀστραχάν, πού ἐπικυρώ-

θηκαν τό Σεπτέμβρη τοῦ 1903· τοῦ Βορόνεζ (Ταμεῖο Πάλης) τό Γενάρη τοῦ 1904· τῆς Ρίγας τό Γενάρη· τοῦ Πολέσιε τόν 'Απρίλη· ἡ Βορειοδυτική τόν 'Απρίλη· τοῦ Κούρσκ τό Γενάρη· τοῦ 'Οριόλ-Μπριάνσκ τό Σεπτέμβρη τοῦ 1903· τῆς Σαμάρας τό Σεπτέμβρη τοῦ 1903· τῶν Οὐραλίων (Οὐφά) τόν 'Απρίλη».

Αὐτά τά στοιχεῖα δημοσιεύτηκαν στήν μπροσούρα τοῦ σ. 'Ορλόβσκι «Τό Συμβούλιο ἐνάντια στό κόμμα» καί τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος δέν τά διέψευσε ὥς τώρα, δέ δημοσίευσε τίς ἡμερομηνίες τῆς ἐπικύρωσης τῶν ἀμφισβητούμενων ἐπιτροπῶν, γεγονός πού δείχνει, ὅπως φαίνεται, ὅτι δέν ὑπάρχουν ἀποδείξεις γι' αὐτή τήν ἐπικύρωση. Στήν ἴδια συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος ὁ σ. Μάρτοφ ἀνέφερε σ' ἕναν ἀπό τούς λόγους του ὅτι κατά τή γνώμη του τόν Αὔγουστο θά πρέπει νά ἔχουν ἐπικυρωθεῖ ἀκόμα 2 ἐπιτροπές, καί συγκεκριμένα τοῦ Κρεμεντσούγκ καί τῆς Πολτάβας, καί πάλι ὅμως δέν εἶπε λέξη γιά τίς 'Επιτροπές τοῦ Καζάν καί τοῦ Κουμπάν.

Ἔπειτα, ὕστερα ἀπό τή διακήρυξη τοῦ 'Ιούλη [52], ὁ σ. Γκλέμποφ μοῦ ἔστειλε τά πλήρη πρακτικά τῶν συνεδριάσεων τῆς ΚΕ, ὅπου δέ φαίνεται ἐπικύρωση οὔτε τῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Καζάν οὔτε τῆς 'Επιτροπῆς τοῦ Κουμπάν, καί ὕστερα ἀπ' αὐτό, ὅπως βεβαιώνει τό μέλος τῆς ΚΕ σ. Λέτνεφ, στίς συνεδριάσεις τῆς ΚΕ δέν ἔγινε ἐπίσης λόγος γιά τήν ἐπικύρωσή τους· εἶναι ἀλήθεια ὅτι ὁ σ. Ζίμιν, μέλος τῆς ΚΕ, σάν κάτι νά θυμᾶται γιά ἐπικύρωση τῶν 'Επιτροπῶν τοῦ Καζάν καί τοῦ Κουμπάν, δέν μπορεῖ ὅμως νά πεῖ τίποτα τό συγκεκριμένο.

Ἡ ἀπόφαση τῆς ἐπιτροπῆς νά θεωρήσει τίς ἐπιτροπές αὐτές μέ πλήρη δικαιώματα, μέ τό αἰτιολογικό ὅτι, ὅπως διαπιστώθηκε ἀπό τά πράγματα, οἱ ἐπιτροπές αὐτές δουλεύουν πάνω ἀπό ἕνα χρόνο, δέν εἶναι σωστή καί γι' αὐτό προτείνω νά μή θεωρηθοῦν ἐπιτροπές μέ πλήρη δικαιώματα.

14

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΤΩΝ ΕΠΙΤΡΟΠΩΝ ΤΟΥ ΚΑΖΑΝ ΚΑΙ ΤΟΥ ΚΟΥΜΠΑΝ[53]

Τό συνέδριο ἀποφασίζει νά μή παρθοῦν ὑπόψη οἱ Ἐπιτροπές τοῦ Καζάν καί τοῦ Κουμπάν κατά τή συγκρότηση τοῦ συνεδρίου σέ σῶμα, νά ἀνακηρυχθοῦν ὅμως σάν ἐπιτροπές μέ πλήρη δικαιώματα στό μέλλον.

Ὑποβλήθηκε στίς 14 (27) τοῦ Ἀπρίλη

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

15

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΨΗΦΟΦΟΡΙΑΣ ΠΑΝΩ ΣΤΑ ΘΕΜΑΤΑ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ [54]

Ἀπό τή στιγμή αὐτή τό συνέδριο διενεργεῖ ὅλες τίς ψηφοφορίες σύμφωνα μέ τήν § 7 τῆς ἡμερήσιας διάταξης, ξεχωρίζοντας τίς θετικές ψήφους ἀπό τίς συμβουλευτικές.

Ὑποβλήθηκε στίς 14 (27) τοῦ Ἀπρίλη

16

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΕΝΟΠΛΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ [55]

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) ὅτι τό προλεταριάτο, πού ἀπό τήν ἴδια του τή θέση εἶναι ἡ πιό πρωτοπόρα καί ἡ πιό συνεπής ἐπαναστατική τάξη, προορίζεται γι' αὐτό τό λόγο νά παίξει τό ρόλο τοῦ ἡγέτη καί καθοδηγητῆ στό πανδημοκρατικό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Ρωσίας·

2) ὅτι μόνο ἡ ἐκπλήρωση ἑνός τέτοιου ρόλου στή διάρκεια τῆς ἐπανάστασης θά ἐξασφαλίσει στό προλεταριάτο τήν πιό εὐνοϊκή θέση γιά τόν παραπέρα ἀγώνα ὑπέρ τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐνάντια στίς εὔπορες τάξεις τῆς ἕτοιμης νά γεννηθεῖ ἀστικοδημοκρατικῆς Ρωσίας·

3) ὅτι τό ρόλο αὐτόν τό προλεταριάτο μπορεῖ νά τόν ἐκπληρώσει μόνο ὅταν εἶναι ὀργανωμένο σάν αὐτοτελής πολιτική δύναμη, κάτω ἀπό τή σημαία τῆς σοσιαλδημοκρατίας καί ὅταν παρουσιάζεται στίς ἀπεργίες καί στίς διαδηλώσεις μέ ὅσο τό δυνατόν πιό ὁλοκληρωμένη ἑνότητα, —

τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀποφασίζει ὅτι τό καθῆκον τῆς ὀργάνωσης τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἄμεση πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία μέ μαζικές πολιτικές ἀπεργίες καί μέ ἔνοπλη ἐξέγερση καί ἡ δημιουργία γι' αὐτό τό σκοπό πληροφοριακοῦ καί καθοδηγητικοῦ μηχανισμοῦ ἀποτελοῦν στίς σημερινές ἐπαναστατικές στιγμές ἕνα ἀπό τά κυριότερα καθήκοντα τοῦ κόμματος· γιά τό λόγο αὐτόν τό συνέδριο ἀναθέτει τόσο στήν ΚΕ ὅσο καί στίς τοπικές ἐπιτροπές καί ἑνώσεις νά ἀρχίσουν τήν προετοιμασία μαζικῆς πολιτικῆς ἀπεργίας, καθώς καί τήν ὀργάνωση εἰδικῶν ὁμάδων γιά τήν ἐξεύρεση καί διανομή ὅπλων, τήν κατάρτιση ἑνός σχεδίου τῆς ἔνοπλης ἐξέ-

γερσης καί τῆς ἄμεσης καθοδήγησής της. Ἡ ἐκπλήρωση αὐτοῦ τοῦ καθήκοντος μπορεῖ καί πρέπει νά γίνεται κατά τέτοιον τρόπο πού ὄχι μόνο νά μή ζημιώνει καθόλου τή γενική δουλειά τῆς ἀφύπνισης τῆς ταξικῆς συνείδησης τοῦ προλεταριάτου, ἀλλά ἀντίθετα νά συντελεῖ στό βάθαιμα καί στήν προκοπή της.

Ὑποβλήθηκε στίς 14 (27) τοῦ Ἀπρίλη 1905

17

ΛΟΓΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΠΛΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ

15 (28) ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ

Ἐδῶ εἰπώθηκε ὅτι ἀπό ἄποψη ἀρχῶν τό ζήτημα εἶναι ἀρκετά ξεκάθαρο. Ὡστόσο στό σοσιαλδημοκρατικό τύπο δημοσιεύτηκαν δηλώσεις (βλ. «Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου 62 καί τόν πρόλογο τοῦ σ. Ἀξελρόντ στήν μπροσούρα τοῦ Ραμπότσι) πού δείχνουν ὅτι τό ζήτημα δέν εἶναι δά καί τόσο ξεκάθαρο. Ἡ «Ἴσκρα» καί ὁ Ἀξελρόντ μιλοῦσαν γιά συνωμοτισμό, ἐξέφραζαν ἀνησυχίες ὅτι γιά τήν ἐξέγερση θά ἔχουν νά σκεφτοῦν πάρα πολύ. Ἀποδείχτηκε ὡστόσο πώς τή σκέφτηκαν πολύ λίγο... Στόν πρόλογο τῆς μπροσούρας τοῦ Ραμπότσι ὁ σ. Ἀξελρόντ λέει πώς μόνο γιά ἐξέγερση «ἐξαγριωμένων μαζῶν λαοῦ» μπορεῖ νά γίνεται λόγος. Ἡ ζωή ἀπέδειξε πώς δέν πρόκειται γιά ἐξέγερση «ἐξαγριωμένων μαζῶν», ἀλλά γιά ἐξέγερση συνειδητῆς μάζας, ἱκανῆς γιά ὀργανωμένο ἀγώνα. Ὅλη ἡ ἱστορία τοῦ τελευταίου χρόνου ἔδειξε ὅτι ἐμεῖς ὑποτιμούσαμε τή σημασία καί τό ἀναπόφευκτο τῆς ἐξέγερσης. Πρέπει νά στρέψουμε τήν προσοχή μας στήν πρακτική πλευρά τῆς ὑπόθεσης. Ἐδῶ ἔχει ἐξαιρετική σπουδαιότητα ἡ πείρα τῶν συντρόφων τῆς πρακτικῆς δουλειᾶς καί τῶν ἐργατῶν — τῆς Πετρούπολης, τῆς Ρίγας, τοῦ Καυκάσου. Γι' αὐτό θάμουνα τῆς γνώμης νά μᾶς μεταδόσουν οἱ σύντροφοι τήν πείρα τους· αὐτό θά προσδόσει πρακτικό καί ὄχι σχολαστικό χαρακτήρα στίς συζητήσεις μας. Πρέπει νά διευκρινιστεῖ ποιές εἶναι οἱ διαθέσεις τοῦ προλεταριάτου, ἄν οἱ ἐργάτες νιώθουν τόν ἑαυτό τους ἱκανό νά ἀγωνιστεῖ καί νά καθοδηγήσει τόν ἀγώνα. Εἶναι ἀνάγκη νά συνοψιστεῖ ἡ συλλογική πείρα πού ὥς τώρα δέν ἔχει γενικευτεῖ.

18

ΣΧΕΔΙΟ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΠΛΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

Μέ βάση τήν πείρα τῶν συντρόφων τῆς πρακτικῆς δουλειᾶς καί τή διάθεση τῆς ἐργατικῆς μάζας, τό συνέδριο καθορίζει ὅτι λέγοντας προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης πρέπει νά ἐννοοῦμε ὄχι μόνο τήν προετοιμασία ὁπλισμοῦ καί τή δημιουργία ὁμάδων κτλ., μά ἐπίσης καί τή συσσώρευση πείρας μέ πρακτικές προσπάθειες γιά μεμονωμένες ἔνοπλες ἐκδηλώσεις, λογουχάρη ἐνέργειες ἔνοπλων τμημάτων πού νά κάνουν ἐπιθέσεις ἐνάντια στήν ἀστυνομία καί στό στρατό, σέ περιπτώσεις κάθε λογῆς ἀνοιχτῶν λαϊκῶν συγκεντρώσεων, ἤ ἐπιθέσεις ἔνοπλων τμημάτων ἐνάντια σέ φυλακές, δημόσια ἱδρύματα κτλ. Τό συνέδριο, ἀφήνοντας ὁλοκληρωτικά στά τοπικά κέντρα τοῦ κόμματος καί στήν ΚΕ νά καθορίζουν τά ὅρια τέτοιων ἐνεργειῶν καί τίς πιό κατάλληλες εὐκαιρίες γι' αὐτές καί ἔχοντας πλήρη ἐμπιστοσύνη στό αἴσθημα τοῦ μέτρου τῶν συντρόφων, πού εἶναι ἱκανοί νά ἀποτρέψουν μιά ἀνώφελη διασπάθιση τῶν δυνάμεων σέ μεμονωμένες καί μηδαμινές τρομοκρατικές πράξεις, ἐπισύρει τήν προσοχή ὅλων τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων στήν ἀνάγκη νά παρθοῦν ὑπόψη οἱ παραπάνω ὑποδείξεις τῆς πείρας.

Γράφτηκε τόν Ἀπρίλη, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 16 (29), τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

19

ΛΟΓΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΕΝΟΠΛΗΣ ΕΞΕΓΕΡΣΗΣ

16 (29) ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ

Στίς συζητήσεις τό ζήτημα μπῆκε πάνω σέ πρακτική βάση: γιά τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν. Ἔχει δίκιο ὁ σ. Λεσκόφ, λέγοντας ὅτι οἱ διαθέσεις εἶναι πολυποίκιλες. Μά ἔχει δίκιο καί ὁ σ. Ζάρκοφ, λέγοντας ὅτι εἶναι ἀπαραίτητο νάχουμε ὑπόψη μας πώς ἡ ἐξέγερση θά γίνει δίχως ἄλλο, ὁποιαδήποτε στάση κι ἄν κρατήσουμε ἀπέναντί της. Γεννιέται τό ἐρώτημα: ὑπάρχουν διαφωνίες ἀρχῶν ἀνάμεσα στίς προτεινόμενες ἀποφάσεις; Ἐγώ δέν τίς βλέπω καθόλου. Ἄν καί μέ παρουσιάζουν σάν τόν πιό ἀδιάλλακτο, ὡστόσο θά προσπαθήσω νά συνδιαλλάξω καί νά συμβιβάσω τίς δυό ἀποφάσεις, θά ἀσχοληθῶ μέ τή συνδιαλλαγή τους. Δέν ἔχω καμιά ἀντίρρηση γιά τήν τροπολογία στό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ σ. Βόινοφ. Δέ βλέπω ἐπίσης διαφωνία ἀρχῶν καί στήν προσθήκη. Ἀπό τήν πιό δραστήρια συμμετοχή δέν απορρέει ἀκόμα ἡ ἡγεμονία. Κατά τή γνώμη μου, ὁ σ. Μιχάιλοφ ἐκφράστηκε πιό θετικά — αὐτός ὑπογραμμίζει τήν ἡγεμονία, καί μάλιστα μέ συγκεκριμένη μορφή. Τό ἀγγλικό προλεταριάτο ἔχει προορισμό νά πραγματοποιήσει τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, — αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο· ἡ ἀνικανότητά του ὅμως νά τήν πραγματοποιήσει τούτη τή στιγμή, μέ τήν ἀνοργανωσιά του ἀπό σοσιαλιστική ἄποψη καί τή διαφθορά του ἀπό τήν ἀστική τάξη, εἶναι ἐπίσης ἀναμφισβήτητη. Ἡ ἴδια σκέψη ὑπάρχει καί στόν σ. Βόινοφ· ἡ πιό δραστήρια συμμετοχή εἶναι, ἀναμφισβήτητα, καί ἡ πιό ἀποφασιστική. Τό ἄν θά κρίνει τήν ἔκβαση τῆς ἐπανάστασης τό προλεταριάτο, αὐτό δέν μπορεῖ κανείς νά τό βεβαιώσει ἀπόλυτα. Τό ἴδιο καί σχετικά μέ τό ρόλο τοῦ ἡγέτη. Στό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ σ. Βόινοφ ἡ διατύπωση εἶναι πιό

προσεχτική. Ἡ σοσιαλδημοκρατία μπορεῖ νά ὀργανώσει τήν ἐξέγερση, μπορεῖ μάλιστα καί νά κρίνει τήν ἔκβασή της, δέν εἶναι ὅμως δυνατόν νά προαποφασιστεῖ ἄν θά τῆς ἐξασφαλιστεῖ ὁ ἡγετικός ρόλος· αὐτό θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τή δύναμη, ἀπό τό βαθμό ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου. Ἡ μικροαστική τάξη μπορεῖ νά εἶναι καλύτερα ὀργανωμένη καί οἱ διπλωμάτες της μπορεῖ νά ἀποδειχτοῦν πιό δυνατοί, καλύτερα προετοιμασμένοι. Ὁ σ. Βόινοφ εἶναι πιό προσεχτικός — λέει: «μπορεῖς νά τό ἐκπληρώσεις»· «θά τό ἐκπληρώσεις» — λέει ὁ σ. Μιχάιλοφ. Ἴσως τό προλεταριάτο νά δόσει τήν ἀποφασιστική ἔκβαση στήν ἐπανάσταση, αὐτό ὅμως δέν μπορεῖ νά τό βεβαιώσει κανείς ἀπόλυτα. Οἱ σ. σ. Μιχάιλοφ καί Σοσνόβσκι ἔπεσαν στό λάθος πού καταλογίζουν στό σ. Βόινοφ: «Μή παινεύεσαι πηγαίνοντας στή μάχη». — «Γιά νά ἐξασφαλιστεῖ εἶναι ἀπαραίτητο», λέει ὁ Βόινοφ, ἐνῶ αὐτοί λένε: «εἶναι ἀπαραίτητο καί ἀρκετό». Σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς συγκρότησης εἰδικῶν μαχητικῶν ὁμάδων μπορῶ νά πῶ ὅτι τίς θεωρῶ ἀπαραίτητες. Δέν ἔχουμε κανένα λόγο νά φοβόμαστε τή συγκρότηση εἰδικῶν ὁμάδων.

20

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΠΛΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) ὅτι τό προλεταριάτο, ἐπειδή ἀπό τή θέση του εἶναι ἡ πιό πρωτοπόρα καί ἡ μόνη συνεπής ἐπαναστατική τάξη, προορίζεται γι' αὐτό τό λόγο νά παίξει καθοδηγητικό ρόλο στό πανδημοκρατικό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Ρωσίας·

2) ὅτι τό κίνημα αὐτό σήμερα ἔχει κιόλας ὁδηγήσει στήν ἀνάγκη τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης·

3) ὅτι τό προλεταριάτο θά πάρει ἀναπόφευκτα μέρος στήν ἐξέγερση αὐτή μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο, πράγμα πού θά καθορίσει τήν τύχη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία·

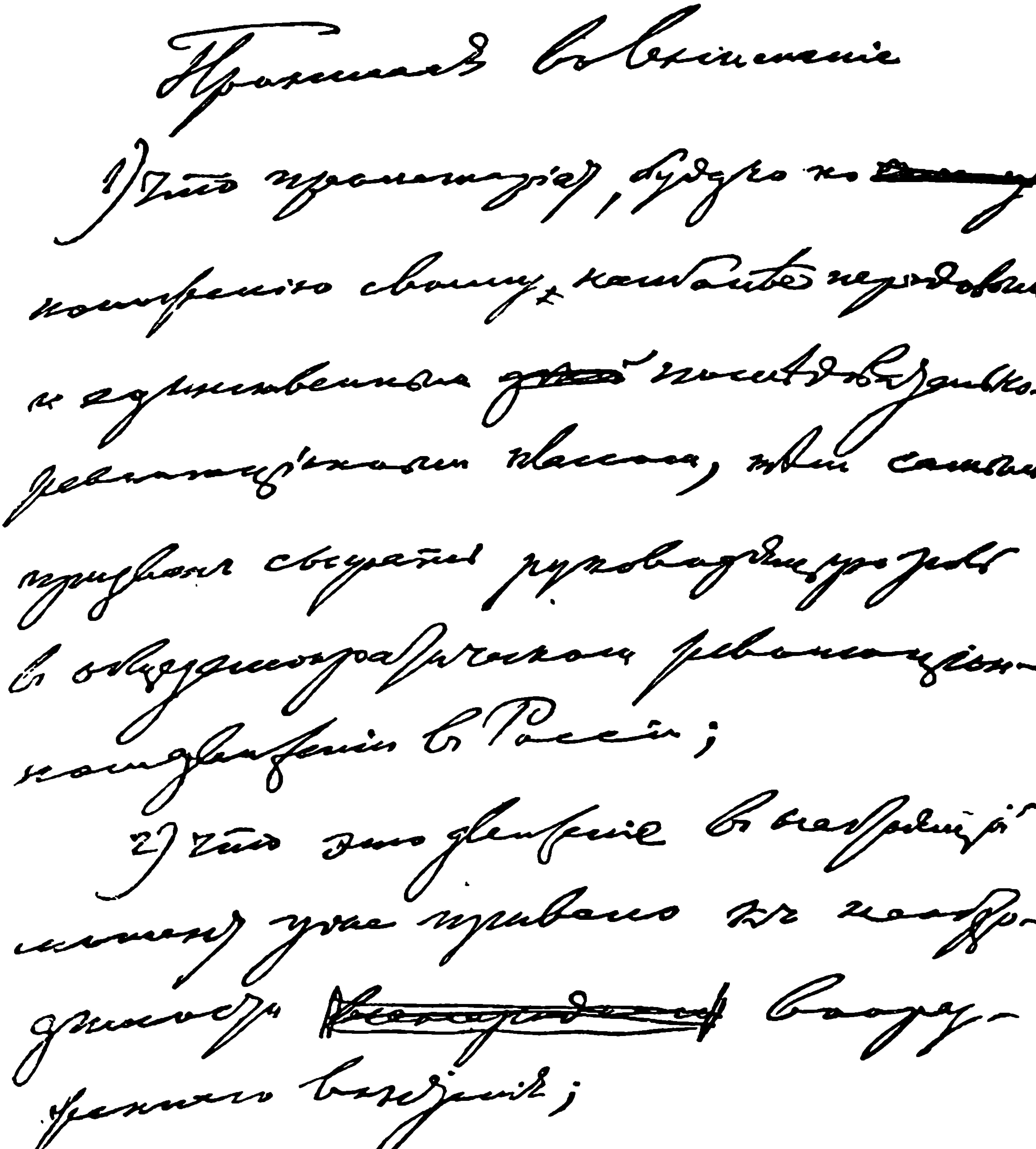
4) ὅτι καθοδηγητικό ρόλο σ' αὐτήν τήν ἐπανάσταση μπορεῖ νά παίξει τό προλεταριάτο μόνο ὅταν εἶναι συσπειρωμένο σέ μιά ἑνιαία καί αὐτοτελῆ πολιτική δύναμη, κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, πού καθοδηγεῖ τόν ἀγώνα του ὄχι μόνο ἰδεολογικά, ἀλλά καί πρακτικά·

5) ὅτι μόνο ἡ ἐκπλήρωση ἑνός τέτοιου ρόλου μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει στό προλεταριάτο τίς πιό εὐνοϊκές συνθῆκες γιά τόν ἀγώνα ὑπέρ τοῦ σοσιαλισμοῦ, ἐνάντια στίς εὔπορες τάξεις τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς Ρωσίας· —

τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ θεωρεῖ πώς τό καθῆκον τῆς ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου γιά τόν ἄμεσο ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία μέσω τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης ἀποτελεῖ ἕνα ἀπό τά κυριότερα καί τά πιό ἐπείγοντα καθήκοντα τοῦ κόμματος στίς σημερινές ἐπαναστατικές στιγμές.

Γι' αὐτό τό λόγο τό συνέδριο ἀναθέτει σέ ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις:

α) νά ἐξηγοῦν στό προλεταριάτο μέ τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωση ὄχι μόνο τήν πολιτική σημασία, μά καί τήν πρακτική ὀργανωτική πλευρά τῆς ἐπικείμενης ἔνοπλης ἐξέγερσης,

Ἡ πρώτη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν
«Ἀπόφαση γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση». — Ἀπρίλης 1905

Σμίκρυνση

β) νά ἐξηγοῦν μ' αὐτή τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωση τό ρόλο τῶν μαζικῶν πολιτικῶν ἀπεργιῶν πού μποροῦν νάχουν σοβαρή σημασία στήν ἀρχή καί στήν ἴδια τήν πορεία τῆς ἐξέγερσης,

γ) νά πάρουν τά πιό δραστικά μέτρα γιά τόν ἐξοπλισμό τοῦ προλεταριάτου, καθώς καί γιά τήν κατάρτιση σχεδίου τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης καί τῆς ἄμεσης καθοδήγησής της, δημιουργώντας γιά τό σκοπό αὐτόν, ἐφόσον ὑπάρχει ἀνάγκη, εἰδικές ὁμάδες ἀπό κομματικά στελέχη.

Ὑποβλήθηκε στίς 16 (29) τοῦ Ἀπρίλη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

21

ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΙΓΜΗ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ [56]

Μήπως μποροῦμε νά ἱκανοποιήσουμε τόν σ. Ἀλεξάντροφ μέ τίς παρακάτω ἀλλαγές στό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Σμίντ (πάνω-κάτω):

1) ἀντί «ἀποφασίζει» (τό συνέδριο) νά ποῦμε: τό συνέδριο *ἐπικυρώνει* τήν παλιά τακτική τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού ἔχει καθοριστεῖ ἀπό τό ΙΙ συνέδριο, δίνοντας λεπτομερειακές ἐξηγήσεις σχετικά μέ τήν τρέχουσα στιγμή (ἤ κάτι παρόμοιο)·

2) νά προστεθεῖ στό σχέδιο ἀπόφασης ἀκόμα ἕνα σημεῖο μέ τό ἑξῆς, πάνω-κάτω, περιεχόμενο:

Ὡς πρός τίς πραγματικές καί τίς εἰκονικές παραχωρήσεις πού κάνει τώρα ἡ κλονισμένη ἀπολυταρχία στή δημοκρατία γενικά καί στήν ἐργατική τάξη εἰδικά, τό σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα πρέπει *νά τίς χρησιμοποιεῖ*, ἀπό τό ἕνα μέρος γιά *νά κατοχυρώνει* ὑπέρ τοῦ λαοῦ κάθε καλυτέρευση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης καί κάθε ἐπέκταση τῆς ἐλευθερίας μέ σκοπό τό δυνάμωμα τῆς πάλης καί ἀπό τό ἄλλο μέρος γιά νά ξεσκεπάζει συνεχῶς μπροστά στό προλεταριάτο τούς ἀντιδραστικούς σκοπούς τῆς κυβέρνησης πού ἐπιδιώκει νά διασπάσει, νά διαφθείρει τήν ἐργατική τάξη καί ν' ἀποσπάσει τήν προσοχή της ἀπό τά ζωτικά συμφέροντα τῆς ἐργατικῆς τάξης στήν ἐπαναστατική στιγμή.

Γράφτηκε στίς 16 (29) τοῦ Ἀπρίλη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

22

ΛΟΓΟΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΤΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΙΣ ΠΑΡΑΜΟΝΕΣ ΤΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗΣ

18 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (1 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Βρισκόμαστε σέ δύσκολη θέση. Ἔχουμε τρεῖς ἀποφάσεις καί τρεῖς τροπολογίες. Οἱ ἀποφάσεις αὐξάνουν καί πληθαίνουν, καί ἡ διαδικασία αὐτή δέν ἔχει καθόλου ρυθμιστεῖ. Τό θέμα ἀποδείχτηκε πιό πλατύ ἀπ' ὅ,τι ὑπολόγιζε ὁ εἰσηγητής. Θά χρειαστεῖ νά ξαναγυρίσουμε τήν ἀπόφαση στήν ἐπιτροπή, ἄν καί ὁ σ. Σεργκέγεφ, ὅπως φαίνεται, εἰρωνεύεται αὐτή τήν πρόταση. Τό ζήτημα τῆς ἀνοιχτῆς ἐκδήλωσης τό ἔθιξαν ὅλοι οἱ ὁμιλητές. Ἡ εἰσήγηση ἀνταποκρίνεται στό θέμα, εἶναι ὅμως ἀνάγκη νά συμπληρωθεῖ. Σχετικά μέ τή συμμετοχή στίς ἑνώσεις συγκρούστηκαν δυό γνῶμες. Τό συνέδριο δέν μπορεῖ νά δίνει κατηγορηματικές ὁδηγίες σχετικά μέ τή συμμετοχή στίς ἑνώσεις. Πρέπει νά χρησιμοποιηθοῦν ὅλα τά μέσα ζύμωσης. Ἀπό τήν πείρα πού ἔδοσε ἡ ἐπιτροπή Σιντλόβσκι δέν ἐπιτρέπεται νά βγάλει κανείς τό συμπέρασμα πώς πρέπει νά τηρεῖται ἀπόλυτα ἀρνητική στάση [57]. Λένε πώς ἡ ἀπόφαση δέ δίνει τίποτε τό καινούργιο. Τό καλό πές το καί ξαναπές το. Ἡ γνώμη τοῦ σ. Ζίμιν εἶναι κάπως μονοκόμματη. Δέν μπορεῖ νά δοθεῖ κατηγορηματική ἀπάντηση ἄν πρέπει νά πάρουμε μέρος στό ζέμσκι σομπόρ. Τό πᾶν θά ἐξαρτηθεῖ ἀπό τήν πολιτική συγκυρία, ἀπό τό ἐκλογικό σύστημα καί ἄλλους συγκεκριμένους ὅρους, πού δέν μποροῦν νά ὑπολογιστοῦν ἀπό πρίν. Λένε πώς τό ζέμσκι σομπόρ εἶναι ἀπάτη. Αὐτό εἶναι ἀλήθεια, μερικές φορές ὅμως γιά νά ξεσκεπάσεις τήν ἀπάτη πρέπει νά πάρεις μέρος στίς ἐκλογές. Ἐκτός ἀπό μιά γενική ὁδηγία, τίποτε ἄλλο δέν μπορεῖ νά δοθεῖ. Ἐπαναλαμβάνω πώς κατά τή γνώμη μου ὅλες οἱ ἀποφάσεις πρέπει νά ξαναγυρίσουν στήν ἐπιτροπή, ἀφοῦ διευρυνθεῖ ἡ σύνθεσή της.

23

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ [58]

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) ὅτι γιά μιά πραγματικά μαζική, ἐλεύθερη καί ἀνοιχτή πάλη τοῦ προλεταριάτου ἐνάντια στήν ἀστική τάξη εἶναι ἀπαραίτητες ὅσο τό δυνατό πλατύτερες πολιτικές ἐλευθερίες καί συνεπῶς μιά ὅσο τό δυνατό πληρέστερη ἐφαρμογή τῶν δημοκρατικῶν θεσμῶν·

2) ὅτι ὅλο καί πιό σημαντικός ἀριθμός ἐκπροσώπων τῶν διαφόρων ἀστικῶν καί μικροαστικῶν στρωμάτων τοῦ πληθυσμοῦ, τῆς ἀγροτιᾶς κλπ. παρουσιάζονται σήμερα μέ ἐπαναστατικά-δημοκρατικά συνθήματα πού ἀπορρέουν φυσιολογικά καί ἀναπόφευκτα ἀπό τίς βασικές ἀνάγκες τῶν λαϊκῶν μαζῶν, ἀνάγκες πού ἡ ἱκανοποίησή τους — ἀκατόρθωτη στίς συνθῆκες τῆς ἀπολυταρχίας — εἶναι ἀπόλυτα ἀναγκαία λόγω τῶν ἀπαιτήσεων τῆς ἀντικειμενικῆς ἐξέλιξης τῆς ὅλης κοινωνικο-οικονομικῆς ζωῆς τῆς Ρωσίας·

3) ὅτι ἡ διεθνής ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία ἀναγνώριζε πάντα τήν ἀνάγκη τό προλεταριάτο νά παρέχει τήν πιό δραστήρια ὑποστήριξη στόν ἀγώνα τῆς ἐπαναστατικῆς ἀστικῆς τάξης ἐνάντια σέ ὅλες τίς ἀντιδραστικές τάξεις καί τούς ἀντιδραστικούς θεσμούς, ὑπό τόν ὅρο τῆς ἀπόλυτης αὐτοτέλειας τοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου καί τῆς αὐστηρά κριτικῆς στάσης ἀπέναντι στούς προσωρινούς συμμάχους του·

4) ὅτι ἡ ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης στή Ρωσία εἶναι ἀδύνατη χωρίς τήν ἀντικατάστασή της ἀπό μιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί ὅτι μόνο μιά τέτοια ἀντικατάσταση εἶναι σέ θέση νά ἐξασφαλίσει τήν πραγματική ἐλευθερία καί τή σωστή ἔκφραση τῆς θέλησης ὅλου τοῦ λαοῦ κατά τήν ἐγκαθι-

δρυση τοῦ νέου πολιτικοῦ καθεστῶτος τῆς Ρωσίας, εἶναι σέ θέση νά ἐξασφαλίσει τήν πραγματοποίηση τοῦ πιό κοντινοῦ, ἄμεσου προγράμματός μας πολιτικῶν καί οἰκονομικῶν μετασχηματισμῶν·

5) ὅτι χωρίς τήν ἀντικατάσταση τῆς ἀπολυταρχικῆς μέ μιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση πού νά στηρίζεται σέ ὅλες τίς ἐπαναστατικές δημοκρατικές τάξεις καί στοιχεῖα τῶν τάξεων στή Ρωσία, εἶναι ἀδύνατη ἡ κατάκτηση τῆς δημοκρατίας καί ἡ προσέλκυση μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης τῶν καθυστερημένων καί ἀνεξέλικτων στρωμάτων τοῦ προλεταριάτου καί ἰδιαίτερα τῆς ἀγροτιᾶς, στρωμάτων πού τά συμφέροντά τους βρίσκονται σέ ἀπόλυτη ἀντίθεση μέ τό ἀπολυταρχικό-δουλοπαροικιακό καθεστώς καί πού σέ σημαντικό βαθμό ὑποστηρίζουν τήν ἀπολυταρχία ἤ στέκονται ἔξω ἀπό τόν ἀγώνα ἐναντίον της μόνο ἐξαιτίας τῆς καταθλιπτικῆς ἐπίδρασης πού ἀσκεῖ αὐτή ἡ ἀτμόσφαιρα τῆς πολιτικῆς ἀποχαύνωσης·

6) ὅτι μέ τήν ὕπαρξη στή Ρωσία σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος δέν εἶναι ἀναπότρεπτος ὁ κίνδυνος παρέκκλισης τῶν ἀντιπροσώπων αὐτοῦ τοῦ κόμματος στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση ἀπό τό σωστό ταξικό δρόμο, γιατί παρ' ὅλο πού τό κόμμα βρίσκεται στήν ἀρχή μόνο τῆς ἀνάπτυξής του, ὡστόσο ἔχει πιά ὀργανωθεῖ καί εἶναι ἱκανό, ἰδιαίτερα μέσα σέ συνθῆκες πολιτικῆς ἐλευθερίας, νά ἐλέγχει καί νά κατευθύνει τή στάση τῶν ἀντιπροσώπων του, —

τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ θεωρεῖ δυνατή τή συμμετοχή πληρεξουσίων τοῦ κόμματος στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση γιά τή διεξαγωγή ἀμείλικτης πάλης, ἀπό κοινοῦ μέ τήν ἐπαναστατική ἀστική δημοκρατία, ἐνάντια σ' ὅλες τίς ἀντεπαναστατικές ἀπόπειρες καί γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν αὐτοτελῶν ταξικῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου. Ταυτόχρονα θεωρεῖ ὅτι ὅρος γιά μιά τέτοια συμμετοχή εἶναι ὁ αὐστηρός ἔλεγχος ἀπομέρους τοῦ κόμματος πάνω στούς πληρεξουσίους του καί ἡ ἀπαρέγκλιτη περιφρούρηση τῆς ἀνεξαρτησίας τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, πού ἐπιδιώκει τήν ὁλοκληρωτική σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί ἀπό αὐτή τήν ἄποψη διάκειται ἐχθρικά πρός ὅλα τά ἀστικοδημοκρατικά κόμματα καί τάξεις.

Γράφτηκε τόν 'Απρίλη τοῦ 1905,
νωρίτερα ἀπό τίς 18 (1) τοῦ Μάη

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

24

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

18 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (1 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Σκοπός μου εἶναι νά ἐκθέσω πῶς μπαίνει τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. 'Από πρώτη ματιά μπορεῖ νά φανεῖ παράξενο τό ὅτι προέκυψε παρόμοιο ζήτημα. Μπορεῖ νά νομίσει κανείς ὅτι οἱ δουλειές τῆς σοσιαλδημοκρατίας πᾶνε περίφημα καί πώς ἡ πιθανότητα συμμετοχῆς της στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση εἶναι πολύ μεγάλη. Στήν πραγματικότητα δέν εἶναι ἔτσι. Θᾶταν δονκιχωτισμός ἄν συζητοῦσε κανείς αὐτό τό ζήτημα ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐπικείμενης πρακτικῆς ἐφαρμογῆς. Τό ζήτημα αὐτό ὅμως μᾶς τό ἐπέβαλε ὄχι τόσο ἡ κατάσταση πραγμάτων, ὅσο ἡ δημοσιογραφική πολεμική. Πρέπει νάχει κανείς πάντα ὑπόψη πώς αὐτό τό ζήτημα τό ἀνακίνησε πρῶτος ὁ Μαρτίνοφ ἀκόμα *πρίν ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη*. Νά τί ἔγραφε στήν μπροσούρα του «Δυό δικτατορίες» (σελ. 10-11):

«Φανταστεῖτε γιά μιά στιγμή, ἀναγνώστη, πώς πραγματοποιεῖται ἡ λενινιστική οὐτοπία. Φανταστεῖτε πώς τό κόμμα, πού ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν του περιορίστηκε σέ τέτοιο σημεῖο ὥστε νά συμμετέχουν σ' αὐτό μόνο οἱ ἐξ ἐπαγγέλματος ἐπαναστάτες, κατόρθωσε „νά προετοιμάσει, *νά ὁρίσει* καί νά πραγματοποιήσει τήν παλλαϊκή ἔνοπλη ἐξέγερση". Δέν εἶναι τάχα ὁλοφάνερο πώς ἡ παλλαϊκή θέληση *θά τοποθετοῦσε* τήν ἴδια στιγμή πού θά τελείωνε ἡ ἐπανάσταση αὐτό ἀκριβῶς τό κόμμα σάν προσωρινή κυβέρνηση; Δέν εἶναι ὁλοφάνερο πώς σ' αὐτό ἀκριβῶς, καί ὄχι σέ ἄλλο κόμμα θά ἐμπιστευόταν ὁ λαός τίς ἄμεσες τύχες τῆς ἐπανάστασης; Δέν εἶναι ὁλοφάνερο πώς τό κόμμα αὐτό, μή θέλοντας νά διαψεύσει τήν ἐμπιστοσύνη πού τοῦ ἔδειξε προηγούμενα ὁ λαός, θά ἀναγκαζόταν, *θά ἦταν ὑποχρεωμένο* νά πάρει στά χέρια του τήν ἐξουσία καί νά τή διαφυλάξει ὥσπου νά στεριώσει μέ ἐπαναστατικά μέτρα τό θρίαμβο τῆς ἐπανάστασης;»

Μιά τέτοια τοποθέτηση τοῦ ζητήματος εἶναι ἀπίστευτη, ὡστόσο ἀποτελεῖ γεγονός: Ὁ Μαρτίνοφ βρίσκει πώς ἄν ἐμεῖς προε-

τοιμάζαμε πολύ καλά τήν ἐξέγερση καί τήν προωθούσαμε, θά περιερχόμασταν σέ ἀπελπιστική κατάσταση. Ἄν ἐξιστορούσαμε σ' ἕναν ξένο τή διαμάχη μας, δέ θά πίστευε ποτέ ὅτι μπορεῖ νά τοποθετεῖται ἔτσι ἕνα ζήτημα καί δέ θά μᾶς καταλάβαινε. Μονάχα ὅταν ξέρει κανείς τήν ἱστορία τῶν ἀντιλήψεων τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Ρωσίας καί ὅταν ξέρει τόν χαρακτήρα τῶν «χβοστιστικῶν» ἀντιλήψεων τοῦ «Ραμπότσεγε Ντιέλο», μπορεῖ νά καταλάβει τή φιλονικία μας. Τό ζήτημα ἐξελίχθηκε πιά σέ ἕνα ἐπεῖγον θεωρητικό ζήτημα πού ἡ διευκρίνισή του εἶναι ἀπαραίτητη. Εἶναι ζήτημα πού ἀφορᾶ τή σαφήνεια τῶν σκοπῶν μας. Θά παρακαλοῦσα πολύ τούς συντρόφους, ὅταν θά ἐκθέσουν τίς συζητήσεις μας στά στελέχη πού δουλεύουν στή βάση στή Ρωσία, νά ὑπογραμμίσουν ἔντονα αὐτό τόν τρόπο τοποθέτησης τοῦ ζητήματος ἀπό τόν Μαρτίνοφ.

Στό φύλλο 96 τῆς «Ἴσκρα» δημοσιεύτηκε ἕνα ἄρθρο τοῦ Πλεχάνοφ. Ἐκτιμούσαμε καί ἐκτιμοῦμε πολύ τόν Πλεχάνοφ γιά ὅλες τίς «προσβολές» πού ἔκανε στούς ὀπορτουνιστές, προσβολές πού τοῦ ἐπέσυραν τήν τιμητική ἔχθρα πάρα πολλῶν. Γιά τό ὅτι ὅμως ὑπερασπίζει τόν Μαρτίνοφ δέν μποροῦμε νά τόν ἐκτιμοῦμε. Ἐδῶ δέν ἔχουμε πιά μπροστά μας τόν παλιό Πλεχάνοφ. Τό ἄρθρο του τιτλοφορεῖται: «Γιά τό ζήτημα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας». Αὐτό στενεύει τεχνητά τό ζήτημα. Ἐμεῖς ποτέ δέ βάλαμε τό ζήτημα ἔτσι. Ὁ Πλεχάνοφ παρουσιάζει ἔτσι τό ζήτημα, πού νά νομίζει κανείς ὅτι ἡ «Βπεριόντ» ἀποκάλεσε τόν Μάρξ καί τόν Ἔνγκελς «ἀριστοτέχνες τοῦ φιλισταϊσμοῦ». Στήν πραγματικότητα ὅμως δέν εἶναι ἔτσι, ἐδῶ ὑπάρχει μιά μικρή πλαστογράφηση. Τή γενική ἀντίληψη τοῦ Μάρξ γι' αὐτό τό ζήτημα ἡ «Βπεριόντ» τήν ὑπογράμμισε ἰδιαίτερα σά σωστή. Τά λόγια γιά τό φιλισταϊσμό ἀφοροῦσαν τόν Μαρτίνοφ ἤ τόν Λ. Μάρτοφ. Ὅσο κι ἄν εἴμαστε πρόθυμοι νά ἐκτιμοῦμε πολύ ὅλους ἐκείνους πού συνεργάζονται μέ τόν Πλεχάνοφ, ὡστόσο ὁ Μαρτίνοφ δέν εἶναι Μάρξ. Τοῦ κάκου ὁ Πλεχάνοφ συγκαλύπτει τό μαρτινοφισμό.

Ὁ Μαρτίνοφ ἰσχυρίζεται πώς ἄν πάρουμε ἀποφασιστικό μέρος στήν ἐξέγερση, δημιουργεῖται γιά μᾶς ὁ μεγάλος κίνδυνος νά μᾶς ὑποχρεώσει τό προλεταριάτο νά πάρουμε τήν ἐξουσία. Στό συλλογισμό αὐτόν ὑπάρχει μιά ἰδιόμορφη, ὀπισθοδρομική στ' ἀλήθεια λογική. Ἀπ' ἀφορμή αὐτή τήν ἰδιόμορφη ὑπόδειξη γιά τόν κίνδυνο πού περικλείει ἡ νίκη στόν ἀγώνα ἐναντίον τῆς ἀπολυταρχίας, ἡ «Βπεριόντ» ρωτάει τόν Μαρτίνοφ καί τόν Λ. Μάρτοφ: γιά ποιό ζήτημα γίνεται λόγος: γιά τή σοσιαλιστική ἤ

γιά τή δημοκρατική δικτατορία; Μᾶς παραθέτουν τά βαρυσήμαντα λόγια τοῦ Ἔνγκελς γιά τό ἐπικίνδυνο τῆς θέσης ἑνός ἡγέτη πού παίρνει τήν ἐξουσία ἐξονόματος μιᾶς τάξης ἀνώριμης ἀκόμα γιά πλήρη κυριαρχία [59]. Ἐξηγήσαμε ἀπό τίς στῆλες τῆς «Βπεριόντ» ὅτι ὁ Ἔνγκελς τονίζει τό ἐπικίνδυνο τῆς θέσης ἑνός ἡγέτη, ὅταν αὐτός διαπιστώνει *post factum* * τή διάσταση ἀνάμεσα στίς ἀρχές καί στήν πραγματικότητα, ἀνάμεσα στά λόγια καί στά γεγονότα. Μιά τέτοια διάσταση ὁδηγεῖ στήν καταστροφή μέ τήν ἔννοια τῆς πολιτικῆς χρεοκοπίας καί ὄχι μέ τήν ἔννοια τῆς ὑλικῆς ἥττας **. Εἶστε ὑποχρεωμένοι νά ἰσχυρίζεστε (αὐτή εἶναι ἡ σκέψη τοῦ Ἔνγκελς) ὅτι ἡ ἐπανάσταση εἶναι σοσιαλιστική, ἐνῶ στήν πραγματικότητα εἶναι ἁπλῶς δημοκρατική. Ἄν σήμερα ἐπαγγελλόμασταν στό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας πώς εἴμαστε σέ θέση νά τοῦ ἐξασφαλίσουμε ἀπό τώρα κιόλας τήν πλήρη κυριαρχία, θά πέφταμε στό λάθος πού κάνουν οἱ ἐσέροι. Ἀκριβῶς αὐτό τό λάθος τῶν ἐσέρων, πού ἔλεγαν ὅτι ἡ ἐπανάσταση θἆναι «ὄχι ἀστική, ἀλλά δημοκρατική», ἐμεῖς οἱ σοσιαλδημοκράτες τό κοροϊδεύαμε πάντα. Λέγαμε πάντα πώς ἡ ἐπανάσταση δέ θά ἐξασθενίσει, ἀλλά θά δυναμώσει τήν ἀστική τάξη, θά δημιουργήσει ὅμως γιά τό προλεταριάτο τούς ἀναγκαίους ὅρους γιά ἕναν ἐπιτυχῆ ἀγώνα ὑπέρ τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἐφόσον ὅμως πρόκειται γιά τή δημοκρατική ἐπανάσταση, ἔχουμε μπροστά μας δυό δυνάμεις: τήν ἀπολυταρχία καί τόν ἐπαναστατικό λαό, δηλαδή τό προλεταριάτο, σάν κύρια ἀγωνιζόμενη δύναμη, καί τήν ἀγροτιά καί τά κάθε λογῆς μικροαστικά στοιχεῖα. Τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου δέ συμπίπτουν μέ τά συμφέροντα τῆς ἀγροτιᾶς καί τῆς μικροαστικῆς τάξης. Ἡ σοσιαλδημοκρατία ὑπογράμμιζε πάντα πώς αὐτή ἡ ταξική διάσταση μέσα στούς κόλπους τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ εἶναι ἀναπόφευκτη. Ὅταν διεξάγεται πυρετώδης πάλη, τό ἀντικείμενο τῆς πάλης μπορεῖ νά περνάει ἀπό χέρι σέ χέρι. Ὁ ἐπαναστατικός λαός ἐπιδιώκει τήν ἀπόλυτη λαϊκή κυριαρχία, ὅλα τά ἀντιδραστικά στοιχεῖα ὑπερασπίζουν τήν ἀπολυταρχία τοῦ τσάρου. Γι' αὐτό μιά ἐπιτυχής ἐπαναστατική ἀλλαγή δέν μπορεῖ νά εἶναι παρά ἡ δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, πού τά συμφέροντά τους *ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία τοῦ τσάρου* συμπίπτουν. Γύρω ἀπό τό σύνθημα «χωριστά νά βαδίζουμε, μαζί νά χτυπᾶμε» ἑνώθηκαν καί ἡ «Ἴσκρα» καί

* — ἐκ τῶν ὑστέρων. *Σημ. μετ.*
** Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 5–7. *Ἡ Σύντ.*

ἡ «Βπεριόντ», ἡ «Βπεριόντ» ὅμως προσθέτει πώς ἄν θά χτυπᾶμε μαζί, τότε πρέπει μαζί νά δόσουμε τό τελικό χτύπημα καί μαζί ν' ἀποκρούσουμε τίς προσπάθειες τοῦ ἐχθροῦ νά ἐπανακτήσει τά χαμένα. Ὕστερα ἀπό τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας ὁ ἀγώνας δέ θά σταματήσει, ἀλλά θά ὀξυνθεῖ. Οἱ ἀντιδραστικές δυνάμεις ἀκριβῶς τότε θά ὀργανωθοῦν γιά νά κάνουν ἀληθινό ἀγώνα. Ἄν χρησιμοποιοῦμε τό σύνθημα τῆς ἐξέγερσης, δέν πρέπει νά φοβερίζουμε τή σοσιαλδημοκρατία μέ τή δυνατότητα τῆς νίκης τῆς ἐξέγερσης. Ὅταν θά ἔχουμε κατακτήσει τήν ἀπόλυτη λαϊκή κυριαρχία, ὀφείλουμε νά τήν ὑπερασπιστοῦμε — μά αὐτό ἀκριβῶς εἶναι ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία. Δέν ὑπάρχει κανένας λόγος νά τή φοβόμαστε. Ἡ κατάκτηση τῆς δημοκρατίας εἶναι μιά γιγάντια κατάκτηση γιά τό προλεταριάτο, ἄν καί γιά τό σοσιαλδημοκράτη ἡ δημοκρατία δέν εἶναι τό «ἀπόλυτο ἰδανικό», ὅπως εἶναι γιά τόν ἀστό ἐπαναστάτη, ἀλλά μόνο μιά ἐγγύηση ἐλευθερίας γιά πλατιά πάλη ὑπέρ τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὁ Πάρβους λέει πώς σέ καμιά χώρα ἡ ἀπόκτηση τῆς ἐλευθερίας δέ στοίχισε τόσο τεράστιες θυσίες. Αὐτό εἶναι σωστό. Αὐτό τό ἐπιβεβαιώνει καί ὁ εὐρωπαϊκός ἀστικός τύπος πού παρακολουθεῖ σά θεατής μέ προσοχή τά γεγονότα τῆς Ρωσίας. Ἡ ἀντίσταση τῆς ἀπολυταρχίας στίς πιό στοιχειώδεις μεταρρυθμίσεις εἶναι ἀφάνταστα ἰσχυρή, καί ὅσο πιό ἰσχυρή εἶναι ἡ δράση τόσο πιό ἰσχυρή εἶναι ἡ ἀντίδραση. Ἀπ' ἐδῶ ἀπορρέει ἡ μεγάλη πιθανότητα ὁλοκληρωτικῆς κατάρρευσης τῆς ἀπολυταρχίας. Τό ὅλο ζήτημα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας ἔχει νόημα σέ περίπτωση ὁλοκληρωτικῆς ἀνατροπῆς τῆς ἀπολυταρχίας. Εἶναι δυνατό στή χώρα μας νά ἐπαναληφθοῦν τά γεγονότα τοῦ 1848–1850, δηλαδή ἡ ἀπολυταρχία νά μήν ἀνατραπεῖ, ἀλλά νά περιοριστεῖ καί νά μετατραπεῖ σέ συνταγματική μοναρχία. Τότε δέν μπορεῖ νά γίνει λόγος γιά κανενός εἴδους δημοκρατική δικτατορία. Ἄν ὅμως ἡ ἀπολυταρχική κυβέρνηση ἀνατραπεῖ πραγματικά, πρέπει νά ἀντικατασταθεῖ ἀπό μιάν ἄλλη. Καί αὐτή ἡ ἄλλη δέν μπορεῖ νά εἶναι παρά ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση μπορεῖ νά στηρίζεται μόνο στόν ἐπαναστατημένο λαό, δηλαδή στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά. Μορφή της μπορεῖ νᾶναι μόνο ἡ δικτατορία, δηλαδή μιά ὀργάνωση ὄχι τῆς «τάξης πραγμάτων», ἀλλά μιά ὀργάνωση τοῦ πολέμου. Ὅποιος κάνει ἔφοδο ἐνάντια σ' ἕνα φρούριο, αὐτός δέν μπορεῖ νά παραιτηθεῖ ἀπό τή συνέχιση τοῦ πολέμου καί μετά τήν κατάληψη τοῦ φρουρίου. Ἕνα ἀπό τά δυό: ἤ παίρνουμε τό φρούριο γιά νά τό κρατήσου-

με, ἤ δέν κάνουμε ἔφοδο καί δηλώνουμε πώς θέλουμε μονάχα μιά μικρή θεσούλα κοντά στό φρούριο.

Περνῶ στόν Πλεχάνοφ. Ὁ Πλεχάνοφ χρησιμοποιεῖ μιά μέθοδο πάρα πολύ λαθεμένη. Προσπαθεῖ νά ἀποφύγει τά σοβαρά ζητήματα ἀρχῆς, καταφεύγοντας σέ μικροστρεψοδικίες, χρησιμοποιώντας ὥς ἕνα βαθμό καί παραποιήσεις. (Ἐπιφώνηση τοῦ σ. Μπάρσοφ: «Μάλιστα!».) Ἡ «Βπεριόντ» ὑποστηρίζει πώς τό σχῆμα τοῦ Μάρξ εἶναι γενικά σωστό (τό σχῆμα τῆς ἀντικατάστασης τῆς ἀπολυταρχίας στήν ἀρχή μέ ἀστική μοναρχία καί ὕστερα μέ μικροαστική λαοκρατική δημοκρατία), θά ἤμασταν ὅμως φιλισταῖοι ἄν θέλαμε νά καθορίσουμε ἐκ τῶν προτέρων, σύμφωνα μ' αὐτό τό σχῆμα, τά ὅρια ὥς τά ὁποῖα θά φτάσουμε. Ἔτσι ἡ ὑπεράσπιση τοῦ Μάρξ ἀπό τόν Πλεχάνοφ εἶναι «*verlorene Liebesmühe*» (χαμένη ἐρωτική προσπάθεια). Ὁ Πλεχάνοφ, ὑποστηρίζοντας τόν Μαρτίνοφ, ἀναφέρεται στήν «Προκήρυξη» τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἕνωσης τῶν Κομμουνιστῶν πρός τά μέλη τῆς Ἕνωσης[60]. Καί πάλι ὁ Πλεχάνοφ παρουσιάζει αὐτή τήν «Προκήρυξη» ὄχι σωστά. Ἀποσιωπᾶ τό γεγονός ὅτι ἡ «Προκήρυξη» αὐτή γράφτηκε σέ μιά ἐποχή πού ἡ πλήρης νίκη τοῦ λαοῦ δέν εἶχε ἀκόμα ἐπιτευχθεῖ, παρά τή νικηφόρα ἐξέγερση τοῦ προλεταριάτου τό 1848 στό Βερολίνο. Ἡ ἀστική συνταγματική μοναρχία εἶχε ἤδη ἀντικαταστήσει τήν ἀπολυταρχία καί συνεπῶς δέν μποροῦσε νά γίνει λόγος γιά προσωρινή κυβέρνηση πού νά στηρίζεται σέ ὅλο τόν ἐπαναστατημένο λαό. Ὅλο τό νόημα τῆς «Προκήρυξης» εἶναι πώς ὕστερα ἀπό τήν ἀποτυχία τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης ὁ Μάρξ συμβουλεύει τήν ἐργατική τάξη νά ὀργανώνεται καί νά προετοιμάζεται. Μποροῦν ἄραγε οἱ συμβουλές αὐτές νἆναι κατάλληλες γιά τή διευκρίνιση τῆς κατάστασης στή Ρωσία πρίν ἀρχίσει ἡ ἐξέγερση; Μποροῦν οἱ συμβουλές αὐτές νά διασαφηνίσουν τό ἐπίμαχο ζήτημά μας πού προϋποθέτει νικηφόρα ἐξέγερση τοῦ προλεταριάτου; Ἡ «Προκήρυξη» ἀρχίζει ἔτσι: «...Καί στά δυό χρόνια τῆς ἐπανάστασης, τό 1848–1849, ἡ Ἕνωση τῶν Κομμουνιστῶν ἔδειξε κατά δυό τρόπους ποιά εἶναι, πρῶτο, μέ τό ὅτι τά μέλη της πῆραν παντοῦ δραστήριο μέρος στό κίνημα... ἔπειτα, μέ τό ὅτι οἱ ἀντιλήψεις της γιά τό κίνημα» (πού διατυπώνονται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, στό «Κομμουνιστικό Μανιφέστο») «ἀποδείχτηκαν οἱ μόνες σωστές»... «Τόν ἴδιο καιρό χαλάρωσε σέ σημαντικό βαθμό ἡ ἄλλοτε σφιχτοδεμένη ὀργάνωση τῆς Ἕνωσης. Τό μεγαλύτερο μέρος τῶν μελῶν πού εἶχαν πάρει ἄμεσα μέρος στό ἐπαναστατικό κίνημα ἔκρινε ὅτι πέρασε ὁ καιρός

τῶν μυστικῶν ἑταιριῶν καί πώς ἀρκεῖ μονάχα ἡ ἀνοιχτή δράση. Οἱ ξεχωριστές περιφέρειες καί κοινότητες ἄφησαν νά ἀτονήσει ἡ σύνδεση μέ τήν Κεντρική Ἐπιτροπή (μέ τήν Κεντρική Διεύθυνση — *Zentralbehörde*) καί σιγά σιγά τή διέκοψαν ἐντελῶς. *Ἔτσι, τόν καιρό πού στή Γερμανία τό δημοκρατικό κόμμα, τό κόμμα τῶν μικροαστῶν, ὀργανωνόταν ὅλο καί περισσότερο, τό ἐργατικό κόμμα ἔχασε τό μόνο γερό στήριγμά του* καί διατηρήθηκε μέ ὀργανωμένη μορφή τό πολύ πολύ σέ ὁρισμένα μέρη, γιά τοπικούς σκοπούς, καί γι' αὐτό μέσα *στό γενικό κίνημα* (*in der allgemeinen Bewegung*) βρέθηκε *ὁλοκληρωτικά κάτω ἀπό τήν κυριαρχία καί τήν καθοδήγηση τῶν μικροαστῶν δημοκρατῶν*» («*Ansprache*» *, σελ. 75).

Ἔτσι ὁ Μάρξ διαπιστώνει τό 1850 ὅτι ἡ μικροαστική δημοκρατία στή διάρκεια τῆς περασμένης πιά ἐπανάστασης τοῦ 1848 κέρδισε ἀπό ὀργανωτική πλευρά, ἐνῶ τό ἐργατικό κόμμα ἔχασε. Εἶναι φυσικό τό ὅτι ὅλη ἡ προσοχή τοῦ Μάρξ στρέφεται στό νά μήν ξαναβρεθεῖ τό ἐργατικό κόμμα στήν οὐρά τῆς ἀστικῆς τάξης. «...Σήμερα πού ἐπίκειται μιά νέα ἐπανάσταση ἔχει ἐξαιρετική σπουδαιότητα νά ἐμφανιστεῖ τό ἐργατικό κόμμα ὅσο τό δυνατόν πιό ὀργανωμένο, ὅσο τό δυνατόν πιό ὁμόφωνο, ὅσο τό δυνατόν πιό αὐτοτελές, ἄν δέ θέλει ξανά, ὅπως τό 1848, νά τό ἐκμεταλλεύεται ἡ ἀστική τάξη καί νά σέρνεται στήν οὐρά της» («*Ansprache*», σελ. 76).

Ἀκριβῶς ἐξαιτίας τῆς καλύτερης αὐτῆς ὀργάνωσης τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας ὁ Μάρξ δέν ἀμφιβάλλει πώς ἡ δημοκρατία αὐτή θά ἀποκτήσει ἀπόλυτη ὑπεροχή, ἄν γίνει ἀμέσως νέα ἐπανάσταση. «Δέν ὑπάρχει καμιά ἀμφιβολία ὅτι στήν παραπέρα ἐξέλιξη τῆς ἐπανάστασης ἡ μικροαστική δημοκρατία θά ἀποκτήσει στή Γερμανία γιά μιά στιγμή (für einen Augenblick) τήν ἐπικρατέστερη ἐπιρροή» («*Ansprache*», σελ. 78). Ὅταν πάρουμε ὅλα αὐτά ὑπόψη μας, θά καταλάβουμε γιατί ὁ Μάρξ στήν «*Ansprache*» δέ λέει οὔτε λέξη γιά συμμετοχή τοῦ προλεταριάτου στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Γι' αὐτό δέν ἔχει καθόλου δίκιο ὁ Πλεχάνοφ ὅταν ἰσχυρίζεται πώς τάχα τοῦ Μάρξ «δέν τοῦ περνοῦσε κάν ἀπό τό νοῦ ἡ σκέψη ὅτι πολιτικοί ἐκπρόσωποι τοῦ προλεταριάτου μποροῦν νά μοχθοῦν μαζί μέ ἐκπροσώπους τῆς μικροαστικῆς τάξης γιά τή δημιουργία νέου κοινωνικοῦ καθεστῶτος» («Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου 96). Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ὁ Μάρξ *δέν ἀνακινεῖ* ζήτημα συμμετοχῆς τῆς

* — «Προκήρυξη». *Ἡ Σύντ.*

σοσιαλδημοκρατίας σέ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, ἐνῶ ὁ Πλεχάνοφ παριστάνει τά πράγματα ἔτσι πού λές καί *ὁ Μάρξ κρατάει ἀρνητική στάση ἀπέναντι σ' αὐτό τό ζήτημα*. Ὁ Μάρξ λέει: ἐμεῖς, οἱ σοσιαλδημοκράτες, βρισκόμασταν ὅλο στήν οὐρά, εἴμαστε χειρότερα ὀργανωμένοι, πρέπει νά ὀργανωθοῦμε αὐτοτελῶς γιά τήν περίπτωση πού ὕστερα ἀπό μιά νέα ἐπανάσταση ἡ μικροαστική τάξη θά βρεθεῖ στήν ἐξουσία. Ἀπό τίς θέσεις αὐτές τοῦ Μάρξ ὁ Μαρτίνοφ βγάζει τό ἑξῆς συμπέρασμα: Ἐμεῖς, οἱ σοσιαλδημοκράτες, πού εἴμαστε τώρα καλύτερα ὀργανωμένοι ἀπό τή μικροαστική δημοκρατία καί ἀποτελοῦμε ἀπόλυτα αὐτοτελές κόμμα, πρέπει νά φοβούμαστε *μήν ὑποχρεωθοῦμε*, σέ περίπτωση ἐπιτυχίας τῆς ἐξέγερσης, νά πάρουμε μέρος στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Μάλιστα! Ἄλλο πράγμα εἶναι, σ. Πλεχάνοφ, ὁ μαρξισμός καί ἄλλο ὁ μαρτινοφισμός. Γιά νά δείξουμε πιό παραστατικά ὅλη τή διαφορά ἀνάμεσα στήν κατάσταση τῆς Ρωσίας τοῦ 1905 καί τῆς Γερμανίας τοῦ 1850, θά σταθοῦμε ἀκόμα σέ μερικά ἐνδιαφέροντα σημεῖα τῆς «Προκήρυξης». Ὁ Μάρξ δέν ἔκανε κάν μνεία γιά τή δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, γιατί πίστευε στήν ἄμεση σοσιαλιστική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, εὐθύς ἀμέσως μετά τή μικροαστική ἐπανάσταση. Λογουχάρη, ἀπ' ἀφορμή τό ἀγροτικό ζήτημα λέει ὅτι ἡ δημοκρατία θέλει νά δημιουργήσει μιά μικροαστική ἀγροτική τάξη, ἐνῶ οἱ ἐργάτες πρέπει ν' ἀντιδροῦν σ' αὐτό τό σχέδιο γιά τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου τοῦ χωριοῦ καί γιά τά ἴδια τά δικά τους συμφέροντα. Οἱ ἐργάτες πρέπει νά ζητοῦν ἡ δημευμένη φεουδαρχική γαιοκτησία νά παραμείνει κρατική ἰδιοκτησία καί νά διατεθεῖ γιά ἐργατικές ἀποικίες, στίς ὁποῖες τό συνεταιρισμένο ἀγροτικό προλεταριάτο θά χρησιμοποιεῖ ὅλα τά μέσα τῆς μεγάλης ἀγροκαλλιέργειας. Εἶναι φανερό πώς ὁ Μάρξ, ἔχοντας τέτοιου εἴδους σχέδια, *δέν μποροῦσε* νά μιλάει γιά τή δημοκρατική δικτατορία. Ὁ Μάρξ δέν ἔγραφε σέ παραμονές τῆς ἐπανάστασης, σάν ἐκπρόσωπος τοῦ ὀργανωμένου προλεταριάτου, ἀλλά ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση, σάν ἐκπρόσωπος τῶν ἐργατῶν πού ὀργανώνονταν. Ὁ Μάρξ ὑπογραμμίζει σάν πρῶτο καθῆκον ὅτι «ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση ἡ ΚΕ πρέπει νά πάει ἀμέσως στή Γερμανία, νά συγκαλέσει συνέδριο τοῦ κόμματος καί νά τοῦ προτείνει νά πάρει μέτρα γιά τή συγκεντροποίηση τῶν ἐργατικῶν λεσχῶν». Ἔτσι ἡ ἰδέα τοῦ αὐτοτελοῦς ἐργατικοῦ κόμματος, πού σέ μᾶς ἔχει γίνει σάρκα καί αἷμα μας, ἦταν τότε νέα. Δέν πρέπει νά ξεχνᾶμε πώς τό 1848, ὅταν ὁ Μάρξ διεύθυνε μιά

ἐλεύθερη καί στό ἔπακρο ἐπαναστατική ἐφημερίδα («Neue Rheinische Zeitung» [61]), δέ στηριζόταν σέ καμιά ἐργατική ὀργάνωση. Τήν ἐφημερίδα του τήν ὑποστήριζαν οἱ ριζοσπάστες ἀστοί πού παρά λίγο νά τήν κάνουν νά χρεοκοπήσει, ὅταν ὁ Μάρξ ὕστερα ἀπό τίς μέρες τοῦ Ἰούνη ἐπιτέθηκε ἀπό τίς στῆλες της ἐνάντια στήν ἀστική τάξη τοῦ Παρισιοῦ. Γι' αὐτό καί στήν «Προκήρυξη» γίνεται τόσο πολύς λόγος γιά αὐτοτελῆ ὀργάνωση τῶν ἐργατῶν. Ἐκεῖ γίνεται λόγος γιά σχηματισμό, παράλληλα μέ τή νέα ἐπίσημη κυβέρνηση, ἐπαναστατικῶν ἐργατικῶν κυβερνήσεων, τόσο μέ τή μορφή ἐργατικῶν λεσχῶν καί ἐργατικῶν ἐπιτροπῶν, ὅσο καί μέ τή μορφή κοινοτικῶν καί δημοτικῶν συμβουλίων. Ἐκεῖ γίνεται λόγος γιά τό ὅτι οἱ ἐργάτες πρέπει νά εἶναι ἐξοπλισμένοι καί νά σχηματίσουν αὐτοτελῆ ἐργατική φρουρά. Σά 2ο σημεῖο τοῦ προγράμματος τονίζεται ὅτι στά συμβούλια αὐτά, πλάι στούς ἀστούς ὑποψηφίους, πρέπει νά μπαίνουν ὑποψήφιοι ἐργάτες, κατά τό δυνατόν μέλη τῆς Ἕνωσης. Πόσο ἀδύνατη ἦταν αὐτή ἡ Ἕνωση φαίνεται ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ Μάρξ ἦταν ὑποχρεωμένος ν' ἀποδείχνει τήν ἀνάγκη νά προτείνονται δικοί της ὑποψήφιοι. Ἀπ' ὅλα αὐτά βγαίνει τό συμπέρασμα πώς ὁ Μάρξ δέν ἀνέφερε καί δέν ἔλυσε τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, γιατί τό ζήτημα αὐτό δέν μποροῦσε νά ἔχει τότε καμιά πρακτική σημασία· ὅλη ἡ προσοχή στρεφόταν ὁλοκληρωτικά στήν ὀργάνωση αὐτοτελοῦς ἐργατικοῦ κόμματος.

Ὁ Πλεχάνοφ γράφει παρακάτω στήν «Ἴσκρα» ὅτι ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» δέν προσκομίζει καμιά ἀπόδειξη σχετικά μέ τήν οὐσία τοῦ ζητήματος, ἀλλά περιορίζεται στό νά ἐπαναλαβαίνει μερικές προσφιλεῖς της λέξεις, ὅτι ἡ «Βπεριόντ» θέλει, λέει, νά κριτικάρει τόν Μάρξ. Ἔτσι εἶναι ἄραγε; Ἤ μήπως βλέπουμε τό ἀντίθετο, ὅτι δηλ. ἡ «Βπεριόντ» τοποθετεῖ τό ζήτημα σέ συγκεκριμένη βάση, ὑπολογίζοντας τίς πραγματικές κοινωνικές δυνάμεις πού στή Ρωσία παίρνουν μέρος στόν ἀγώνα γιά τή δημοκρατική ἐπανάσταση. Ὁ Πλεχάνοφ, ἀντίθετα, δέ λέει λέξη γιά τίς συγκεκριμένες ρωσικές συνθῆκες. Ὅλη του ἡ ἐπιχειρηματολογία εἶναι ἕνα-δυό ξεκάρφωτα ἀποσπάσματα. Εἶναι τερατῶδες, ὅμως ἔτσι εἶναι. Ἡ ρωσική κατάσταση διαφέρει τόσο πολύ ἀπό τήν κατάσταση στή Δυτική Εὐρώπη, ὥστε ὁ Πάρβους μπόρεσε μάλιστα νά βάλει τό ἐρώτημα ἄν ὑπάρχει σέ μᾶς ἐπαναστατική δημοκρατία. Ὁ Πλεχάνοφ, μή ἔχοντας τή δυνατότητα νά ἀποδείξει ὅτι ἡ «Βπεριόντ» θέλει «νά κριτικάρει» τόν Μάρξ, φέρνει μέ τό στανιό ἐπί σκηνῆς τόν Μάχ καί τόν Ἀβε-

νάριους. Δέν καταλαβαίνω καθόλου τί σχέση ἔχουν αὐτοί οἱ συγγραφεῖς, πρός τούς ὁποίους δέ νιώθω τήν παραμικρή συμπάθεια, μέ τό ζήτημα τῆς κοινωνικῆς ἐπανάστασης. Αὐτοί ἔγραψαν γιά τήν ἀτομική καί τήν κοινωνική ὀργάνωση τῆς πείρας, ἤ κάτι τό παρόμοιο, μά ἡ ἀλήθεια εἶναι πώς δέ διανοήθηκαν τίποτε γιά τή δημοκρατική δικτατορία. Μήπως ἔμαθε ὁ Πλεχάνοφ ὅτι ὁ Πάρβους ἔγινε ὀπαδός τοῦ Μάχ καί τοῦ Ἀβενάριους; (Γέλια.) Ἤ, ἴσως, οἱ δουλειές τοῦ Πλεχάνοφ πᾶνε ἔτσι πού ἀναγκάζεται, στά καλά καθούμενα, νά κάνει στόχο του τόν Μάχ καί τόν Ἀβενάριους. Παρακάτω ὁ Πλεχάνοφ λέει πώς ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς πολύ γρήγορα ἔπαψαν νά πιστεύουν ὅτι ἡ κοινωνική ἐπανάσταση εἶναι κοντά. Ἡ Ἕνωση τῶν Κομμουνιστῶν διαλύθηκε. Ἄρχισαν οἱ προσφυγικοί μικροκαβγάδες, πού ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς τούς ἐξηγοῦσαν μέ τό ὅτι ὑπῆρχαν ἐπαναστάτες, μά δέν ὑπῆρχε ἐπανάσταση. Ὁ Πλεχάνοφ στήν «Ἴσκρα» γράφει: «Αὐτοί» (ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς, πού ἔπαψαν νά πιστεύουν ὅτι ἡ κοινωνική ἐπανάσταση εἶναι κοντά) «θά εἶχαν πιά καθορίσει τά πολιτικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου μέ τήν προϋπόθεση ὅτι τό δημοκρατικό καθεστώς θά μείνει κυρίαρχο γιά ἀρκετά μακρόχρονη περίοδο. Ὅμως γι' αὐτό ἀκριβῶς θά καταδίκαζαν ἀκόμα πιό ἀποφασιστικά τή συμμετοχή τῶν σοσιαλιστῶν σέ μιά μικροαστική κυβέρνηση» («Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου 96). Γιατί; Ἀπάντηση δέν ὑπάρχει. Ὁ Πλεχάνοφ ἀντικαθιστᾶ ξανά τή δημοκρατική δικτατορία μέ τή σοσιαλιστική, δηλαδή πέφτει στό λάθος τοῦ Μαρτίνοφ, πού ἡ «Βπεριόντ» πολλές φορές τό ἔχει ἐπισημάνει. Χωρίς τή δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς εἶναι ἀδύνατο νά ὑπάρξει δημοκρατία στή Ρωσία. Ἡ «Βπεριόντ» ἔκανε αὐτή τή διαβεβαίωση, στηριζόμενη στήν ἀνάλυση τῆς πραγματικῆς κατάστασης. Δυστυχῶς ὁ Μάρξ δέν ἤξερε αὐτή τήν κατάσταση καί δέν ἔγραψε γι' αὐτήν. Καί γι' αὐτό δέν μπορεῖ κανείς οὔτε νά ἐπιβεβαιώνει οὔτε νά ἀνασκευάζει τήν ἀνάλυση αὐτῆς τῆς κατάστασης, στηριζόμενος μόνο σέ ἀποσπάσματα ἀπό τόν Μάρξ. Ὅσο γιά τίς συγκεκριμένες συνθῆκες, ὁ Πλεχάνοφ λέξη δέ λέει.

Πολύ λιγότερο πετυχημένο εἶναι τό δεύτερο ἀπόσπασμα ἀπό τόν Ἔνγκελς. Πρῶτο, εἶναι πάρα πολύ παράξενο ὅτι ὁ Πλεχάνοφ ἀναφέρεται σέ ἰδιωτικό γράμμα, χωρίς νά ὑποδείχνει ποῦ καί πότε δημοσιεύτηκε[62]. Θά τόν εὐγνωμονούσαμε πολύ γιά τή δημοσίευση γραμμάτων τοῦ Ἔνγκελς, θά ἐπιθυμούσαμε ὅμως νά δοῦμε τό πλῆρες κείμενό τους. Ὡστόσο ἔχουμε ὁρισμένα στοι-

χεῖα γιά νά κρίνουμε τό πραγματικό νόημα τοῦ γράμματος τοῦ Ἔνγκελς.

Δεύτερο, ξέρουμε ἐπακριβῶς ὅτι ἡ κατάσταση στήν Ἰταλία τήν τελευταία δεκαετία τοῦ περασμένου αἰώνα δέν εἶχε καμιά ὁμοιότητα μέ τή ρωσική. Στήν Ἰταλία ὑπάρχει ἐλευθερία πάνω ἀπό σαράντα ἤδη χρόνια. Στή Ρωσία ἡ ἐργατική τάξη δέν μπορεῖ κάν νά ὀνειρευτεῖ τέτοιο πράγμα χωρίς τήν ἀστική ἐπανάσταση. Συνεπῶς, στήν Ἰταλία ἡ ἐργατική τάξη εἶχε ἀπό καιρό τή δυνατότητα νά ἀναπτύσσει μιάν αὐτοτελῆ ὀργάνωση γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Ὁ Τουράτι εἶναι ὁ Μιλλεράν τῆς Ἰταλίας. Γι' αὐτό εἶναι πολύ πιθανόν ὅτι καί τότε ὁ Τουράτι παρουσιαζόταν μέ μιλλερανιστικές ἰδέες. Μιά τέτοια ὑπόθεση ἐπιβεβαιώνεται ἀπόλυτα ἀπό τό γεγονός ὅτι, κατά τά λεγόμενα τοῦ ἴδιου τοῦ Πλεχάνοφ, ὁ Ἔνγκελς ἀναγκαζόταν νά ἐξηγεῖ στόν Τουράτι τή διαφορά ἀνάμεσα στήν ἀστικοδημοκρατική καί στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Αὐτό σημαίνει πώς ὁ Ἔνγκελς φοβόταν ἀκριβῶς μήπως ὁ Τουράτι περιπέσει σέ νόθα κατάσταση, πού στίς συνθῆκες της ἕνας ἡγέτης δέν καταλαβαίνει τό κοινωνικό νόημα τῆς ἐπανάστασης στήν ὁποία παίρνει μέρος. Σχετικά μέ τόν Πλεχάνοφ βρισκόμαστε συνεπῶς στήν ἀνάγκη νά ἐπαναλάβουμε ἄλλη μιά φορά ὅτι συγχέει τή δημοκρατική μέ τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Ἀλλά ἴσως θά μπορούσαμε νά βροῦμε στόν Μάρξ καί στόν Ἔνγκελς τήν ἀπάντηση ὄχι στό ἐρώτημα γιά τή συγκεκριμένη ρωσική κατάσταση, ἀλλά στό ἐρώτημα γιά τίς γενικές ἀρχές τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου; Τουλάχιστο ἡ «Ἴσκρα» ἔβαλε ἕνα τέτοιο γενικό ἐρώτημα.

Στό φύλλο 93 γράφει: «Ὁ καλύτερος δρόμος γιά νά ὀργανωθεῖ τό προλεταριάτο σέ κόμμα ἀντιπολιτευτικό ἀπέναντι στό ἀστικοδημοκρατικό κράτος εἶναι ὁ δρόμος ἀνάπτυξης τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης *ἀπό τά κάτω*, μέ τήν πίεση τοῦ προλεταριάτου πάνω στή δημοκρατία πού βρίσκεται στήν ἐξουσία». Ἡ «Ἴσκρα» λέει: «Ἡ „Βπεριόντ“ θέλει ἡ πίεση τοῦ προλεταριάτου πάνω στήν ἐπανάσταση (;) νά ἔρχεται ὄχι μόνο ἀπό τά κάτω, ὄχι μόνο ἀπό τό δρόμο, μά καί ἀπό τά πάνω, ἀπό τά παλάτια τῆς προσωρινῆς κυβέρνησης». Ἡ διατύπωση αὐτή εἶναι σωστή. Ἡ «Βπεριόντ» πραγματικά τό θέλει αὐτό. Ἐδῶ ἔχουμε μπροστά μας ἕνα πραγματικά γενικό ζήτημα ἀρχῆς: ἐπιτρέπεται ἄραγε μιά ἐπαναστατική ἐνέργεια ἀπό τά κάτω ἤ ἐπίσης καί ἀπό τά πάνω; Στό γενικό αὐτό ἐρώτημα μπορεῖ νά βρεθεῖ ἀπάντηση στά ἔργα τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς.

Ἔχω ὑπόψη μου τό ἐνδιαφέρον ἄρθρο τοῦ Ἔνγκελς: «Οἱ μπακουνινιστές ἐπί τό ἔργον»[63] (1873). Ὁ Ἔνγκελς περιγράφει σύντομα τήν ἱσπανική ἐπανάσταση τοῦ 1873, ὅταν στή χώρα αὐτή ξαπλώθηκε ἡ ἐξέγερση τῶν ἰντρανσιζέντι, δηλαδή τῶν ἄκρων ρεπουμπλικάνων. Ὁ Ἔνγκελς ὑπογραμμίζει ὅτι τότε δέν μποροῦσε κάν νά γίνει λόγος γιά ἄμεση ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τό καθῆκον πού ἔμπαινε ἦταν νά ἐπιταχυνθεῖ γιά τό προλεταριάτο τό πέρασμα τῶν προκαταρκτικῶν σταδίων πού προετοιμάζουν τήν κοινωνική ἐπανάσταση, νά φύγουν ἀπό τή μέση τά ἐμπόδια πού βρίσκονταν στό δρόμο της. Ἡ ἐργατική τάξη τῆς Ἱσπανίας μποροῦσε νά ἐπωφεληθεῖ ἀπ' αὐτή τή δυνατότητα μόνο παίρνοντας ἐνεργό μέρος στήν ἐπανάσταση. Τή συμμετοχή αὐτή τήν ἐμπόδιζε τότε ἡ ἐπιρροή τῶν μπακουνινιστῶν κι ἀνάμεσα στ' ἄλλα ἡ ἰδέα τους γιά γενική ἀπεργία, πού ὁ Ἔνγκελς τῆς κάνει εὔστοχη κριτική. Ἀνάμεσα στ' ἄλλα ὁ Ἔνγκελς περιγράφει τά γεγονότα τῆς πόλης Alcoy πού εἶχε 30 χιλιάδες ἐργοστασιακούς ἐργάτες. Τό προλεταριάτο ἔγινε ἐκεῖ κύριο τῆς κατάστασης. Τί ἔκανε λοιπόν τότε; Ἀντίθετα πρός τίς ἀρχές τοῦ μπακουνινισμοῦ, ὑποχρεώθηκε νά πάρει μέρος στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. «Οἱ μπακουνινιστές — λέει ὁ Ἔνγκελς — διακήρυχναν ἐπί πολλά χρόνια ὅτι κάθε ἐπαναστατική ἐνέργεια ἀπό τά πάνω πρός τά κάτω εἶναι βλαβερή· ὅλα πρέπει νά ὀργανώνονται καί νά διεξάγονται ἀπό τά κάτω πρός τά πάνω».

Νά λοιπόν πῶς ἀπάντησε ὁ Ἔνγκελς στό γενικό ἐρώτημα πού ἔβαλε ἡ «Ἴσκρα» γιά τό «ἀπό τά πάνω κι ἀπό τά κάτω». *Ἡ ἀρχή τῆς «Ἴσκρα»: «μόνο ἀπό τά κάτω καί σέ καμιά περίπτωση ἀπό τά πάνω» εἶναι ἀναρχική ἀρχή*. Βγάζοντας τά συμπεράσματα ἀπό τά γεγονότα τῆς ἱσπανικῆς ἐπανάστασης ὁ Ἔνγκελς λέει: «Οἱ μπακουνινιστές ἦταν ὑποχρεωμένοι νά ἐνεργήσουν ἀντίθετα πρός τίς ἴδιες τίς ἀρχές τους, ἀντίθετα πρός τήν ἀρχή ὅτι δῆθεν ἡ ἐγκαθίδρυση ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης εἶναι νέα ἐξαπάτηση, νέα προδοσία σέ βάρος τῆς ἐργατικῆς τάξης» (ὅπως θέλει νά μᾶς βεβαιώσει τώρα ὁ Πλεχάνοφ μας). «Ἀντίθετα πρός τίς ἀρχές αὐτές οἱ μπακουνινιστές ἦταν ὑποχρεωμένοι νά παρακάθονται στίς κυβερνητικές ἐπιτροπές τῶν χωριστῶν πόλεων, καί μάλιστα σάν ἀνίσχυρη μειοψηφία πού τήν ἔπνιγε μέσα στήν πλειοψηφία καί τήν ἐκμεταλλευόταν πολιτικά ἡ ἀστική τάξη». *Συνεπῶς, τοῦ Ἔνγκελς δέν τοῦ ἀρέσει μονάχα τό ὅτι οἱ μπακουνινιστές ἦταν μειοψηφία, ὄχι ὅμως τό ὅτι παρακάθονταν ἐκεῖ*. Τελειώνοντας τήν μπροσούρα, ὁ Ἔνγκελς λέει ὅτι τό παράδειγμα τῶν μπακουνινιστῶν «μᾶς δείχνει πῶς *δέν* πρέπει νά κάνεις τήν ἐπανάσταση».

Ἄν ὁ Μάρτοφ περιόριζε τήν ἐπαναστατική του δουλειά ἀποκλειστικά στή δράση ἀπό τά κάτω, θά ἐπαναλάμβανε τό λάθος τῶν μπακουνινιστῶν.

Ἡ «Ἴσκρα» ὅμως, ἀφοῦ σκάρωσε τίς διαφωνίες ἀρχῶν μέ τή «Βπεριόντ», ξεστρατίζει ἡ ἴδια πρός τήν ἄποψή μας. Ἔτσι, ὁ Μαρτίνοφ λέει πώς τό προλεταριάτο μαζί μέ τό λαό πρέπει νά ἀναγκάσει τήν ἀστική τάξη νά ὁδηγήσει ὥς τό τέλος τήν ἐπανάσταση. Μά αὐτό δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἡ ἐπαναστατική δικτατορία τοῦ «λαοῦ», δηλαδή τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Ἡ ἀστική τάξη δέν ἐπιθυμεῖ καθόλου νά ὁδηγήσει τήν ἐπανάσταση ὥς τό τέλος. Ὁ λαός ὅμως δέν μπορεῖ παρά νά τό θέλει ἐξαιτίας τῶν κοινωνικῶν συνθηκῶν τῆς ζωῆς του. Ἡ ἐπαναστατική δικτατορία θά τόν διαφωτίσει καί θά τόν τραβήξει στήν πολιτική ζωή.

Στό φύλλο 95 ἡ «Ἴσκρα» γράφει:

> «Ἄν ὅμως, ἀνεξάρτητα ἀπό τή θέλησή μας, ἡ ἐσωτερική διαλεχτική τῆς ἐπανάστασης μᾶς ἔφερνε τελικά, ἔτσι εἴτε ἀλλιῶς, στήν ἐξουσία, ἐνῶ οἱ ἐθνικές συνθῆκες γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ σοσιαλισμοῦ δέ θά εἶχαν ἀκόμα ὡριμάσει, δέ θά κάναμε πίσω. Θά βάζαμε σά σκοπό μας νά σπάσουμε τά στενά ἐθνικά πλαίσια τῆς ἐπανάστασης καί νά σπρώξουμε τή Δύση στό δρόμο τῆς ἐπανάστασης, ὅπως πρίν ἀπό ἑκατό χρόνια ἡ Γαλλία ἔσπρωξε σ' αὐτόν τό δρόμο τήν Ἀνατολή».

Ἔτσι λοιπόν ἡ «Ἴσκρα» παραδέχεται καί ἡ ἴδια πώς ἄν συνέβαινε τό ἀτύχημα νά νικήσουμε, τότε θά ἤμασταν ὑποχρεωμένοι νά ἐνεργήσουμε ἀκριβῶς ὅπως τό τόνιζε ἡ «Βπεριόντ». *Συνεπῶς, στό πρακτικό ζήτημα ἡ «Ἴσκρα» ἀκολουθεῖ τήν «Βπεριόντ»* καί ὑποσκάπτει τήν ἴδια της τή θέση. Τό μόνο πού δέν καταλαβαίνω εἶναι πῶς μπορεῖ κανείς νά σύρει τόν Μάρτοφ καί τόν Μαρτίνοφ στήν ἐξουσία παρά τή θέλησή τους. Αὐτό πιά εἶναι καθαρός παραλογισμός.

Ἡ «Ἴσκρα» φέρνει γιά παράδειγμα τή Γαλλία. Αὐτή ὅμως εἶναι γιακωβίνικη Γαλλία. Τό νά φοβερίζεις μέ γιακωβινισμό τή στιγμή τῆς ἐπανάστασης εἶναι ἡ μεγαλύτερη προστυχιά. Ὅπως τό τόνισα ἤδη, ἡ δημοκρατική δικτατορία δέν εἶναι ὀργάνωση τῆς «τάξης», ἀλλά ὀργάνωση τοῦ πολέμου. Ἀκόμα κι ἄν παίρναμε τήν Πετρούπολη καί ὁδηγούσαμε τό Νικόλαο στή λαιμητόμο, ἀκόμα καί τότε θά εἴχαμε μπροστά μας κάμποσες Βανδέες[64]. Καί ὁ Μάρξ τό καταλάβαινε αὐτό περίφημα ὅταν τό 1848, στή «Νέα Ἐφημερίδα τοῦ Ρήνου», ἔκανε μνεία τῶν γιακωβίνων. Ἔλεγε: «Ἡ τρομοκρατία τοῦ 1793 δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἕνας πληβειακός τρόπος νά κανονίζει κανείς τούς

λογαριασμούς του μέ τήν ἀπολυταρχία καί τήν ἀντεπανάσταση»[65]. Κι ἐμεῖς ἐπίσης προτιμοῦμε νά κανονίσουμε τούς λογαριασμούς μας μέ τή ρωσική ἀπολυταρχία μέ τόν «πληβειακό» τρόπο καί ἀφήνουμε στήν «Ἴσκρα» τίς μεθόδους τῶν γιρονδίνων. Ἡ ρωσική ἐπανάσταση ἔχει μπροστά της μιά πρωτοείδωτα εὐνοϊκή κατάσταση (ἀντιλαϊκός πόλεμος, ἀσιατική συντηρητικότητα τῆς ἀπολυταρχίας κτλ.). Καί ἡ κατάσταση αὐτή ἐπιτρέπει νά ἐλπίζουμε σέ ἐπιτυχῆ ἔκβαση τῆς ἐξέγερσης. Ἡ ἐπαναστατική διάθεση τοῦ προλεταριάτου ἀνεβαίνει ὄχι μέρα μέ τή μέρα, ἀλλά ὥρα μέ τήν ὥρα. Καί σέ μιά τέτοια στιγμή ὁ μαρτινοφισμός δέν εἶναι ἁπλῶς ἀνοησία, ἀλλά ἔγκλημα, γιατί ὑποσκάπτει τήν ἔκταση τῆς ἐπαναστατικῆς δραστηριότητας τοῦ προλεταριάτου, ψαλιδίζει τόν ἐπαναστατικό ἐνθουσιασμό του. (Λ ι ά ν τ ο φ: «Πολύ σωστά!».) Εἶναι τό ἴδιο ἐκεῖνο λάθος πού σέ ἄλλες συνθῆκες, προκειμένου ὄχι γιά δημοκρατική ἀλλά γιά σοσιαλιστική δικτατορία, ἔκανε στό γερμανικό κόμμα ὁ Μπέρνσταϊν.

Γιά νά σᾶς δόσω μιά συγκεκριμένη εἰκόνα τί εἶναι στήν πραγματικότητα τά περιβόητα αὐτά «παλάτια» τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης θά ἀναφερθῶ σέ μιά ἀκόμα πηγή. Ὁ Ἔνγκελς περιγράφει στό ἄρθρο του «Die Reichsverfassungskampagne»* πῶς πῆρε μέρος στήν ἐπανάσταση κοντά σ' αὐτά τά «παλάτια»[66]. Περιγράφει λογουχάρη τήν ἐξέγερση στήν Πρωσσία τοῦ Ρήνου, πού ἦταν ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα βιομηχανικά κέντρα τῆς Γερμανίας. Οἱ πιθανότητες γιά τή νίκη τοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος, λέει, ἦταν ἐδῶ ἐξαιρετικά εὐνοϊκές. Ἐκεῖνο πού ἐπιβαλλόταν ἦταν νά ριχτοῦν ὅλες οἱ διαθέσιμες δυνάμεις στή δεξιά ὄχθη τοῦ Ρήνου, νά ἐπεκταθεῖ ἡ ἐξέγερση σέ πιό πλατύ πεδίο καί νά γίνουν προσπάθειες νά δημιουργηθεῖ ἐδῶ, μέ τή βοήθεια τῆς λάντβερ (τῆς ἐθνοφρουρᾶς), ὁ πυρήνας ἑνός ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ. Καί ἀκριβῶς αὐτή τήν πρόταση ἔκανε ὁ Ἔνγκελς ὅταν πῆγε στό Ἔλμπερφελντ γιά νά κάνει ὅ,τι ἦταν δυνατό γιά τήν πραγματοποίηση τοῦ σχεδίου του. Καί ὁ Ἔνγκελς ρίχνεται πάνω στούς μικροαστούς ἡγέτες, ἐπειδή δέν ἤξεραν νά ὀργανώσουν τήν ἐξέγερση, δέν εἶχαν ἐξασφαλίσει ἀπόθεμα χρημάτων λογουχάρη γιά τή συντήρηση τῶν ἐργατῶν πού μάχονταν στά ὀδοφράγματα κτλ. Ἔπρεπε νά ἐνεργοῦν πιό δραστήρια, λέει ὁ Ἔνγκελς. Τό πρῶτο βῆμα ἔπρεπε νά εἶναι ὁ ἀφοπλισμός τῆς πολιτοφυλακῆς τοῦ Ἔλμπερφελντ καί τό μοίρασμα τοῦ ὁπλισμοῦ της στούς ἐργάτες, ἔπειτα ἡ εἴσπραξη ἀναγκαστι-

*— «Ἡ καμπάνια ὑπέρ τοῦ αὐτοκρατορικοῦ συντάγματος». *Ἡ Σύντ.*

κοῦ φόρου γιά τή συντήρηση τῶν ἐργατῶν πού ἐξοπλίστηκαν μ' αὐτό τόν τρόπο. Ἡ πρόταση ὅμως αὐτή, λέει ὁ Ἔνγκελς, προερχόταν ἀποκλειστικά καί μόνο ἀπό μένα. Ἡ ἀξιότιμη Ἐπιτροπή Δημοσίας Ἀσφαλείας δέν εἶχε οὔτε τήν παραμικρή διάθεση γιά τέτοια «τρομοκρατικά ἐγχειρήματα».

Ἔτσι, τόν καιρό πού οἱ δικοί μας Μάρξ καί Ἔνγκελς (συγγνώμην, ἤθελα νά πῶ Μαρτίνοφ καί Μάρτοφ) (ὁ μ η ρ ι κ ά γ έ λ ι α) μᾶς φοβίζουν μέ τό γιακωβινισμό, ὁ Ἔνγκελς μαστίγωνε τήν ἐπαναστατική μικροαστική τάξη γιά τήν περιφρόνησή της πρός τό «γιακωβίνικο» τρόπο δράσης. Ὁ Ἔνγκελς καταλάβαινε πώς τό νά ἑτοιμάζεσαι νά πολεμήσεις καί νά ἀρνιέσαι — σέ καιρό πολέμου — νά πάρεις τό δημόσιο ταμεῖο καί τήν κρατική ἐξουσία σημαίνει πώς παίζεις ἄπρεπα μέ τίς λέξεις. Ἀπό ποῦ λοιπόν θά πάρετε, κ. κ. νεοϊσκριστές, χρήματα γιά τήν ἐξέγερση, ἄν αὐτή γίνει παλλαϊκή; Ὄχι ἀπό τό δημόσιο ταμεῖο; Αὐτό θἆταν ἀστισμός! Θἆταν γιακωβινισμός!

Ἀπ' ἀφορμή τήν ἐξέγερση στό Μπάντεν ὁ Ἔνγκελς γράφει: «Ἡ κυβέρνηση τῆς ἐξέγερσης εἶχε στά χέρια της ὅλες τίς πιθανότητες ἐπιτυχίας: ἕτοιμο στρατό, γεμάτα ὁπλοστάσια, πλούσιο δημόσιο ταμεῖο, ὁμόθυμο τόν πληθυσμό». Ὅλοι κατάλαβαν ἐκ τῶν ὑστέρων τί θάπρεπε νά εἶχαν κάνει κάτω ἀπό τέτοιες συνθῆκες. Ἔπρεπε νά ὀργανώσουν στρατό γιά τήν ὑπεράσπιση τῆς ἐθνοσυνέλευσης, νά πετάξουν ἔξω τούς αὐστριακούς καί τούς πρώσσους, νά ἐπεκτείνουν τήν ἐξέγερση στά γειτονικά κράτη καί «νά θέσουν τήν πλαδαρή, τή γερμανική, τή λεγόμενη ἐθνική συνέλευση κάτω ἀπό τήν τρομοκρατική ἐπιρροή τοῦ ἐξεγερμένου πληθυσμοῦ καί τοῦ ἐξεγερμένου στρατοῦ· ἔπρεπε σέ συνέχεια νά ὀργανώσουν τίς δυνάμεις τῆς ἐξέγερσης, νά θέσουν στή διάθεσή της ἄφθονα χρηματικά ποσά, νά κινήσουν τό ἐνδιαφέρον τοῦ ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ γιά τήν ἐξέγερση διαμέσου τῆς ἄμεσης κατάργησης ὅλων τῶν φεουδαρχικῶν ὑποχρεώσεων. Κι ὅλα αὐτά ἔπρεπε νά γίνουν ἀμέσως γιά νά προσδοθεῖ ἐνεργητικός χαρακτήρας στήν ἐξέγερση. Μιά βδομάδα ὕστερα ἀπό τό διορισμό τῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Μπάντεν ἦταν πιά ἀργά».

Εἴμαστε βέβαιοι πώς τή στιγμή τῆς ἐξέγερσης στή Ρωσία οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες, ἀκολουθώντας τό παράδειγμα τοῦ Ἔνγκελς, θά κατατάσσονται στρατιῶτες τῆς ἐπανάστασης καί θά δίνουν τίς ἴδιες «γιακωβίνικες» συμβουλές. Ἡ «Ἴσκρα» μας ὅμως προτιμάει νά γράφει γιά τό χρῶμα τῶν φακέλων τῶν ψηφοδελτίων, βάζοντας σέ δεύτερη μοίρα τό ζήτημα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης καί τῆς ἐπαναστατικῆς περι-

φρούρησης τῆς ἐθνοσυνέλευσης. Ἡ «Ἴσκρα» μας δέ σκοπεύει σέ καμιά περίπτωση νά ἐνεργήσει «ἀπό τά πάνω».

Ἀπό τήν Καρλσρούη ὁ Ἔνγκελς πῆγε στό Πφάλτς. Στήν προσωρινή κυβέρνηση μετεῖχε ὁ φίλος του Ντ' Ἔστερ (πού εἶχε κάποτε ἀπελευθερώσει τόν Ἔνγκελς ὅταν ἦταν ὑπό κράτηση). «Γιά ἐπίσημη συμμετοχή στό κίνημα, πού ἦταν ξένο πρός τό κόμμα μας, δέν μποροῦσε οὔτε λόγος νά γίνει, — λέει ὁ Ἔνγκελς. —Ὄφειλα νά πάρω στό κίνημα τή μόνη θέση πού μποροῦσαν νά πάρουν τά στελέχη τῆς „Νέας Ἐφημερίδας τοῦ Ρήνου" — τή θέση τοῦ στρατιώτη». Ἔχουμε μιλήσει ἤδη γιά τή διάλυση τῆς Ἕνωσης τῶν Κομμουνιστῶν, διάλυση πού ἄφησε τόν Ἔνγκελς σχεδόν χωρίς καμιά σύνδεση μέ τίς ἐργατικές ὀργανώσεις. Αὐτό κάνει κατανοητό τό ἀπόσπασμα πού παραθέτουμε: «Μοῦ πρότειναν πολλές πολιτικές καί στρατιωτικές θέσεις,— γράφει ὁ Ἔνγκελς,— θέσεις πού μέσα σ' ἕνα προλεταριακό κίνημα δέ θά δίσταζα οὔτε στιγμή νά τίς δεχτῶ. Στίς δοσμένες συνθῆκες τίς ἀπέρριψα ὅλες».

Ὅπως βλέπετε, ὁ Ἔνγκελς δέ φοβόταν νά ἐνεργεῖ ἀπό τά πάνω, δέ φοβόταν τήν πολύ μεγάλη ὀργανωτικότητα καί τή δύναμη τοῦ προλεταριάτου, οἱ ὁποῖες μποροῦσαν νά τό ὁδηγήσουν πρός τή συμμετοχή στήν προσωρινή κυβέρνηση. Ἀντίθετα, ὁ Ἔνγκελς λυπόταν πού τό κίνημα δέν ἦταν ἀρκετά πετυχημένο, ἀρκετά προλεταριακό λόγω τῆς πλήρους ἀνοργανωσιᾶς τῶν ἐργατῶν. Ὅμως καί μέσα σ' αὐτές τίς συνθῆκες ὁ Ἔνγκελς δέχτηκε μιά θέση: ὑπηρετοῦσε στό στρατό σάν ὑπασπιστής τοῦ Βίλλιχ, ἀνέλαβε τόν ἐφοδιασμό μέ πολεμοφόδια, μετέφερε μέσα σέ ἀπίστευτες δυσκολίες μπαρούτη, μολύβι, σφαῖρες κτλ. «Νά πεθάνω γιά τή δημοκρατία, αὐτός ἦταν ὁ σκοπός μου ἐκεῖνο τόν καιρό», γράφει ὁ Ἔνγκελς.

Σᾶς ἀφήνω νά κρίνετε, σύντροφοι, ἄν αὐτή ἡ εἰκόνα τῆς προσωρινῆς κυβέρνησης, πού τήν περιέγραψα μέ βάση τά λόγια τοῦ Ἔνγκελς, μοιάζει μέ τά «παλάτια», μέ τά ὁποῖα ἡ νέα «Ἴσκρα» προσπαθεῖ νά φοβερίσει καί νά διώξει ἀπό κοντά μας τούς ἐργάτες. (Χειροκροτήματα.) (Ὁ ὁμιλητής διαβάζει τό σχέδιό του απόφασης καί τό σχολιάζει.)

25

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) ὅτι τόσο τά ἄμεσα συμφέροντα τοῦ ρωσικοῦ προλεταριάτου, ὅσο καί τά συμφέροντα τοῦ ἀγώνα του γιά τούς τελικούς σκοπούς τοῦ σοσιαλισμοῦ ἀπαιτοῦν ὅσο τό δυνατόν πληρέστερη πολιτική ἐλευθερία καί συνεπῶς ἀντικατάσταση τῆς ἀπολυταρχικῆς μορφῆς διακυβέρνησης μέ τή δημοκρατική·

2) ὅτι ἡ ἔνοπλη λαϊκή ἐξέγερση, σέ περίπτωση ὁλοκληρωτικῆς ἐπιτυχίας της, δηλαδή σέ περίπτωση ἀνατροπῆς τῆς ἀπολυταρχίας, θά ἔχει σάν ἀναγκαῖο ἐπακόλουθο τήν ἐγκαθίδρυση προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης, μόνης ἱκανῆς νά ἐξασφαλίσει τήν πλήρη ἐλευθερία ζύμωσης καί νά συγκαλέσει συντακτική συνέλευση πού νά ἐκφράζει πραγματικά τήν κυρίαρχη θέληση τοῦ λαοῦ καί νά ἔχει ἐκλεγεῖ μέ μυστική ψηφοφορία μέ βάση τό καθολικό, ἄμεσο καί ἴσο ἐκλογικό δικαίωμα·

3) ὅτι ἡ δημοκρατική αὐτή ἐπανάσταση στή Ρωσία δέ θά ἐξασθενίσει, ἀλλά θά δυναμώσει τήν κυριαρχία τῆς ἀστικῆς τάξης πού θά προσπαθήσει ἀναπόφευκτα, χωρίς νά σταματήσει μπροστά σέ τίποτε, νά ἀφαιρέσει σέ μιά ὁρισμένη στιγμή ἀπό τό ρωσικό προλεταριάτο ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερο μέρος τῶν κατακτήσεων τῆς ἐπαναστατικῆς περιόδου, —

τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀποφασίζει:

α) πρέπει νά καλλιεργοῦμε στήν ἐργατική τάξη τήν πεποίθηση ὅτι ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση εἶναι ἀναγκαία καί νά συζητοῦμε στίς ἐργατικές συγκεντρώσεις τούς ὅρους γιά τήν ἄμεση καί πλήρη πραγματοποίηση ὅλων τῶν ἄμεσων πολιτικῶν καί οἰκονομικῶν διεκδικήσεων τοῦ προγράμματός μας·

β) σέ περίπτωση νικηφόρας ἐξέγερσης τοῦ λαοῦ καί ὁλοκληρωτικῆς ἀνατροπῆς τῆς ἀπολυταρχίας ἐπιτρέπεται ἡ συμμετοχή

πληρεξουσίων τοῦ κόμματός μας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση μέ σκοπό τόν ἀμείλικτο ἀγώνα ἐνάντια σέ ὅλες τίς ἀντεπαναστατικές ἀπόπειρες καί τήν ὑπεράσπιση τῶν αὐτοτελῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης·

γ) ἀναγκαῖοι ὅροι γι' αὐτή τή συμμετοχή εἶναι: ὁ αὐστηρός ἔλεγχος τῶν πληρεξουσίων του ἀπομέρους τοῦ κόμματος καί ἡ ἀπαρέγκλιτη περιφρούρηση τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού ἐπιδιώκει μιά ὁλοκληρωμένη ἐπαναστατική ἀλλαγή σοσιαλιστικοῦ χαρακτήρα καί εἶναι γι' αὐτό ἀνειρήνευτα ἐχθρική ἀπέναντι σέ ὅλα τά ἀστικά κόμματα·

δ) ἀνεξάρτητα ἀπό τό ἄν θά καταστεῖ δυνατή ἡ συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, πρέπει νά προπαγανδίζεται μέσα στά πιό πλατιά στρώματα τοῦ προλεταριάτου ἡ ἰδέα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἀσκεῖται συνεχής πίεση πάνω στήν προσωρινή κυβέρνηση ἀπομέρους τοῦ ἐξοπλισμένου καί καθοδηγούμενου ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία προλεταριάτου, μέ σκοπό τήν περιφρούρηση, στερέωση καί ἐπέκταση τῶν κατακτήσεων τῆς ἐπανάστασης.

Υποβλήθηκε στίς 18 τοῦ 'Απρίλη (1 τοῦ Μάη)

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

26

ΠΡΟΣΘΗΚΗ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Ἀκόμα ἕνα ἐπιχείρημα ὑπέρ τῆς συμμετοχῆς στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση

— ὅτι ἡ ἀπόλυτη ἄρνηση συμμετοχῆς στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, ἄρνηση πού ἀπό τώρα κιόλας συνιστᾶ ἡ δεξιά πτέρυγα τοῦ κόμματός μας, καταδικάζει ἀναπόφευκτα τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο σέ μιά ἀναποφάσιστη, μεσοβέζικη καί ἀσυντόνιστη δράση γύρω ἀπό τήν προετοιμασία, τήν ὀργάνωση καί τή διεξαγωγή τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης· —

Γράφτηκε μέσα στόν Ἀπρίλη τοῦ 1905, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 19 (2 τοῦ Μάη)

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

27

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΙΣ ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

19 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (2 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Σέ γενικές γραμμές συμμερίζομαι τή γνώμη τοῦ σ. Ζίμιν. Εἶναι φυσικό τό ὅτι ἐγώ, σά δημοσιολόγος, ἔστρεψα τήν προσοχή μου στή δημοσιολογική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος. Ὁ σ. Ζίμιν τονίζει πολύ σωστά τή σπουδαιότητα τοῦ σκοποῦ τοῦ ἀγώνα καί συμφωνῶ ἀπόλυτα μαζί του. Δέν μπορεῖς ν' ἀγωνίζεσαι χωρίς νά ἔχεις ὑπόψη σου καί νά καταλάβεις τό σημεῖο γιά τό ὁποῖο ἀγωνίζεσαι...

Ἡ τροποποίηση πού προτείνει ὁ σ. Ζίμιν στό σημεῖο 2): «ὅτι ἡ πραγματοποίηση κτλ. ...ἡ προσωρινή κυβέρνηση, πού μόνο αὐτή» κτλ., — εἶναι ἀπόλυτα ἐνδεδειγμένη καί τή δέχομαι εὐχαρίστως. Τό ἴδιο καί ἡ τροποποίηση στό 3ο σημεῖο· ἐδῶ εἶναι πολύ κατάλληλη ἡ εὐκαιρία νά τονίσουμε ὅτι μέσα στίς δοσμένες κοινωνικοοικονομικές συνθῆκες ἡ ἀστική τάξη κατανάγκην θά δυναμώσει. Στό σημεῖο α) τοῦ ἀποφαντικοῦ μέρους ἡ ἔκφραση «τό προλεταριάτο θά ἀπαιτήσει» εἶναι καλύτερη ἀπό τή δική μου διατύπωση, γιατί τό κέντρο βάρους μεταφέρεται στό προλεταριάτο. Στό σημεῖο β) ἔχει ἀπόλυτα τή θέση της ἡ ὑπόδειξη γιά τήν ἐξάρτηση ἀπό τό συσχετισμό τῶν δυνάμεων. Μοῦ φαίνεται πώς μέ τή διατύπωση αὐτή γίνεται περιττή ἡ τροποποίηση πού προτείνει ὁ σ. Ἀντρέγεφ. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή θάθελα νά ξέρω τή γνώμη τῶν συντρόφων τῆς Ρωσίας, ἄν εἶναι σαφής ἡ ἔκφραση «ἄμεσες διεκδικήσεις» ἤ μήπως πρέπει νά προστεθεῖ σέ παρένθεση «τοῦ προγράμματος μίνιμουμ». Στό σημεῖο γ) χρησιμοποίησα τή λέξη «εἶναι» ἐνῶ ὁ σ. Ζίμιν λέει «τίθενται», — ἐδῶ προφανῶς χρειάζεται μιά στυλιστική διόρθωση. Ἐκεῖ πού γίνεται λόγος γιά τόν κομματικό ἔλεγχο μοῦ φαίνε-

ται πώς ἡ παλιά μου διατύπωση: «περιφρούρηση τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς σοσιαλδημοκρατίας» εἶναι καλύτερη ἀπό τό «διατήρηση» πού προτείνει ὁ σ. Ζίμιν. Τό καθῆκον μας δέν εἶναι μόνο «νά διατηροῦμε» τήν ἀνεξαρτησία τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἀλλά καί νά τήν «περιφρουροῦμε» διαρκῶς. Ἡ τροποποίηση πού προτείνει ὁ σ. Σοσνόβσκι πάνω σ' αὐτό τό σημεῖο ἁπλῶς χειροτερεύει τή διατύπωση, κάνοντάς την πιό ἀσαφῆ. Οἱ τροποποιήσεις πού προτείνει ὁ σ. Ἀντρέγεφ μπαίνουν τμηματικά στά σημεῖα καί τῆς δικῆς μου ἀπόφασης καί τῆς ἀπόφασης τοῦ σ. Ζίμιν. Μέ τήν εὐκαιρία αὐτή θά πῶ ὅτι ἀμφιβάλλω ἄν πρέπει νά περιληφθεῖ στή διατύπωση ἡ ἔκφραση «προσωρινή κυβέρνηση» στόν πληθυντικό, ὅπως τό προτείνει ὁ σ. Ἀντρέγεφ. Φυσικά, μπορεῖ νάχουμε πολλές προσωρινές κυβερνήσεις, αὐτό ὅμως δέ χρειάζεται νά τονιστεῖ, γιατί δέν ἐπιδιώκουμε καθόλου ἕνα τέτοιο κομμάτιασμα. Θάμαστε πάντα ὑπέρ μιᾶς ἑνιαίας προσωρινῆς κυβέρνησης τῆς Ρωσίας καί θά καταβάλουμε προσπάθειες νά δημιουργήσουμε ἕνα «ἑνιαῖο κέντρο, καί μάλιστα ρωσικό». (Γέλια.)

28

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΑΝΟΙΧΤΗΣ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) ὅτι τό ἐπαναστατικό κίνημα στή Ρωσία ἔχει κάπως κλονίσει καί ἀποδιοργανώσει ἤδη τήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση, ὥστε αὐτή νά ἀναγκάζεται νά παραχωρήσει στίς ἐχθρικές της τάξεις ἐλευθερία πολιτικῆς ἐκδήλωσης σέ σχετικά σημαντική κλίμακα·

2) ὅτι ἀπ' αὐτή τήν ἐλευθερία πολιτικῆς ἐκδήλωσης ἐπωφελοῦνται προπαντός καί σχεδόν ἀποκλειστικά οἱ ἀστικές τάξεις, δυναμώνοντας ἔτσι ἀκόμα περισσότερο τήν προηγούμενη οἰκονομική καί πολιτική ὑπεροχή τους ἀπέναντι στήν ἐργατική τάξη καί μεγαλώνοντας τόν κίνδυνο τῆς μετατροπῆς τοῦ προλεταριάτου σέ ἁπλό ἐξάρτημα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας·

3) ὅτι μέσα στίς ἐργατικές μάζες ἀναπτύσσεται ὁλοένα καί πιό πλατιά καί (ξεσπάει, βγαίνει στήν ἐπιφάνεια) ὁ πόθος γιά αὐτοτελῆ ἀνοιχτή ἐκδήλωση στόν πολιτικό στίβο ἔστω καί (σέ ἀσήμαντες περιπτώσεις καί ἔστω) χωρίς καμιά συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας·

τό III συνέδριο ἐφιστᾶ τήν προσοχή ὅλων τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων στήν ἀνάγκη:

α) νά χρησιμοποιοῦν κάθε περίπτωση νόμιμης πολιτικῆς ἐκδήλωσης τῆς κοινωνίας καί τοῦ λαοῦ στόν τύπο, στίς ἑνώσεις καί στίς συγκεντρώσεις γιά νά ἀντιπαραθέτουν στά πανδημοκρατικά αἰτήματα τά αὐτοτελῆ ταξικά αἰτήματα τοῦ προλεταριάτου, γιά νά ἀναπτύσσουν τή συνείδησή του, γιά νά τό ὀργανώνουν σέ αὐτοτελῆ σοσιαλιστική δύναμη μέσα στήν ἴδια τήν πορεία τῶν τέτοιων ἐκδηλώσεων·

β) νά χρησιμοποιοῦν ὅλους τούς νόμιμους καί μισονόμιμους δρόμους γιά τή δημιουργία ἐργατικῶν ἑνώσεων, σωματείων καί

ὀργανώσεων, ἐπιδιώκοντας μάλιστα νά ἐξασφαλίζουν (μέ τόν ἕνα ἤ τόν ἄλλο τρόπο) τήν ἐπικρατέστερη ἐπιρροή τῆς σοσιαλδημοκρατίας πάνω σ' αὐτές τίς ἑνώσεις, τή μετατροπή τους σέ σημεῖα στήριξης τοῦ μελλοντικοῦ νόμιμου σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος στή Ρωσία·

γ) νά πάρουν μέτρα ὥστε οἱ κομματικές ὀργανώσεις μας, παράλληλα μέ τή διατήρηση καί ἀνάπτυξη τοῦ παράνομου μηχανισμοῦ τους, ν' ἀρχίσουν ἀμέσως νά προετοιμάζουν τίς κατάλληλες μορφές περάσματος, σέ ὅλες τίς ἐνδεχόμενες περιπτώσεις, σέ ἀνοιχτή δράση τῆς σοσιαλδημοκρατίας, χωρίς νά σταματοῦν οὔτε καί μπροστά στή σύγκρουση μέ τήν ἔνοπλη δύναμη τῆς κυβέρνησης.

Γράφτηκε στίς 19 τοῦ 'Απρίλη (2 τοῦ Μάη)

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

29

ΟΜΙΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΟΙΧΤΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ [67]

19 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (2 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Ὁ σ. Σεργκέγεφ δέν ἔχει δίκιο. Μπροστά μας βρίσκεται ὁλόκληρο τό ζήτημα τῆς ἀλλαγῆς τοῦ χαρακτήρα δράσης τῆς σοσιαλδημοκρατίας, γεγονός πού διαπιστώνεται καί ἀπό τήν απόφαση.

30

ΟΜΙΛΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΗΝ ΤΑΚΤΙΚΗ ΤΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΣΤΙΓΜΗ

19 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (2 ΤΟΥ ΜΑΗ)

1

Συμφωνῶ μέ τή γνώμη τοῦ σ. Μπέλσκι[68]. Μειώνουμε τήν ἔννοια τῆς ἐπανάστασης ὅταν, μιλώντας γιά μιά ἁπλή κατάκτηση μερικῶν δικαιωμάτων μικρότερης σημασίας, χρησιμοποιοῦμε αὐτή τή λέξη.

2

Εἶμαι σύμφωνος ὅτι ὁ ὅρος «ἐπαναστατικός τρόπος» ἐκφράζει μιά πιό δραστήρια διεξαγωγή τῆς πάλης, ὅμως μέ τόν ὅρο αὐτό μειώνεται ἡ ἔννοια τῆς ἐπανάστασης. Προτείνω ἤ νά τόν ἀντικαταστήσουμε μέ τίς λέξεις «παρά τό νόμο», ἤ μετά τήν ἔκφραση «μέ ἐπαναστατικό τρόπο» νά διαγράψουμε τίς λέξεις «τό μίνιμουμ πρόγραμμα», γιατί εἶναι δυνατό νά σχηματιστεῖ ἡ ἀντίληψη ὅτι ἐμεῖς ὅλη τήν ἐπανάσταση θέλουμε νά τήν κάνουμε μ' αὐτό τόν τρόπο.

31

ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ[69]

19 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (2 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Ἔχοντας ὑπόψη τή δήλωση τῶν 17 συντρόφων[70] πού τόνισαν ὅτι εἶναι ἀπόλυτη ἀνάγκη νά ἐπιταχυνθοῦν οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου, θά προσπαθήσω νά εἶμαι ὅσο τό δυνατόν πιό σύντομος. Γιά νά κυριολεκτήσουμε, δέν ὑπάρχουν στό ζήτημα πού ἐξετάζουμε ἐπίμαχα σημεῖα ἀρχῶν· τέτοια σημεῖα δέν προβλήθηκαν οὔτε στόν καιρό τῆς κομματικῆς κρίσης, πού ἦταν τόσο πλούσια σέ διαφωνίες «ἀρχῶν».

Ἐξάλλου τό σχέδιο ἀπόφασης ἔχει δημοσιευτεῖ ἤδη πρίν ἀρκετό καιρό στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» καί θά περιοριστῶ σέ μιά ἁπλή ὑπεράσπιση αὐτῆς τῆς ἀπόφασης.

Τό ζήτημα τῆς ὑποστήριξης τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος χωρίζεται στήν πραγματικότητα σέ δυό μερικότερα: 1) θεωρητικές βάσεις καί 2) πρακτική πείρα τοῦ κόμματος. Τήν ἀπάντηση στό τελευταῖο ζήτημα θά τή δόσει ὁ δεύτερος εἰσηγητής, ὁ σ. Μπάρσοφ πού ἔχει γνωρίσει θαυμάσια τό πιό πρωτοπόρο ἀγροτικό κίνημα — τό κίνημα τῆς Γκούριας. Ὡς πρός τίς θεωρητικές βάσεις τοῦ ζητήματος, ἡ ὑπόθεση συνοψίζεται τώρα στήν ἐπανάληψη τῶν συνθημάτων πού ἐκπόνησε ἡ σοσιαλδημοκρατία, μέ προσαρμογή τους στό δοσμένο ἀγροτικό κίνημα. Τό κίνημα αὐτό πλαταίνει καί τρανεύει μπροστά στά μάτια μας. Ἡ κυβέρνηση ξαναβάζει μπρός τίς παλιές προσπάθειες νά ἐξαπατήσει τούς ἀγρότες μέ ψευτοπαραχωρήσεις. Σ' αὐτή τήν πολιτική διαφθορᾶς πρέπει ν' ἀντιπαραθέσουμε τά συνθήματα τοῦ κόμματός μας.

Τά συνθήματα αὐτά κατά τή γνώμη μου διατυπώνονται στό σχέδιο τῆς παρακάτω ἀπόφασης:

«Τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας, σάν

κόμμα τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου, ἐπιδιώκει τήν ὁλοκληρωτική ἀπολύτρωση ὅλων τῶν ἐργαζομένων ἀπό κάθε ἐκμετάλλευση καί ὑποστηρίζει κάθε ἐπαναστατικό κίνημα πού στρέφεται ἐνάντια στό σύγχρονο κοινωνικό καί πολιτικό καθεστώς. Γι' αὐτό τό ΣΔΕΚΡ ὑποστηρίζει μέ τόν πιό ἐνεργό τρόπο καί τό σύγχρονο ἀγροτικό κίνημα, ὑπερασπίζοντας ὅλα τά ἐπαναστατικά μέτρα πού εἶναι ἱκανά νά καλυτερέψουν τή θέση τῆς ἀγροτιᾶς καί μή σταματώντας γι' αὐτό τό σκοπό οὔτε μπροστά στήν ἀπαλλοτρίωση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων. Συνάμα τό ΣΔΕΚΡ, ὄντας ταξικό κόμμα τοῦ προλεταριάτου, ἐπιδιώκει ἀπαρέγκλιτα μιά αὐτοτελῆ ταξική ὀργάνωση τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου, χωρίς νά ξεχνάει οὔτε στιγμή τό καθῆκον νά τοῦ ἐξηγεῖ τήν ἐχθρική ἀντίθεση τῶν συμφερόντων του πρός τά συμφέροντα τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης, νά τοῦ ἐξηγεῖ πώς μόνο ἡ κοινή πάλη τοῦ προλεταριάτου τοῦ χωριοῦ καί τῆς πόλης ἐνάντια σέ ὅλη τήν ἀστική κοινωνία μπορεῖ νά ὁδηγήσει στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, τή μόνη ἱκανή νά λυτρώσει πραγματικά ὅλη τή φτωχολογιά τοῦ χωριοῦ ἀπό τήν ἀθλιότητα καί τήν ἐκμετάλλευση.

Σάν πρακτικό σύνθημα ζύμωσης μέσα στήν ἀγροτιά καί σά μέσο γιά νά γίνει αὐτό τό κίνημα ὅσο μπορεῖ πιό συνειδητό, τό ΣΔΕΚΡ προβάλλει τόν ἄμεσο σχηματισμό ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἀγροτῶν γιά τήν ὁλόπλευρη ὑποστήριξη ὅλων τῶν δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν καί γιά τήν πραγματοποίησή τους στά ἐπιμέρους σημεῖα. Καί μέσα σ' αὐτές τίς ἐπιτροπές τό ΣΔΕΚΡ θά ἐπιδιώκει τήν αὐτοτελῆ ὀργάνωση τῶν προλεταρίων τοῦ χωριοῦ, μέ σκοπό ἀπό τή μιά νά ὑποστηρίξει ὅλη τήν ἀγροτιά σέ ὅλες τίς ἐπαναστατικο-δημοκρατικές ἐκδηλώσεις της καί ἀπό τήν ἄλλη νά περιφρουρήσει τά ἀληθινά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου τοῦ χωριοῦ στήν πάλη του ἐνάντια στήν ἀγροτική ἀστική τάξη» («Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 11 *).

Τό σχέδιο αὐτό ἔχει κιόλας συζητηθεῖ στήν ἐπιτροπή γιά τό ἀγροτικό ζήτημα, πού συγκροτήθηκε ἀπό ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου, πρίν ἀκόμα ἀπό τήν ἔναρξη τοῦ συνεδρίου, γιά τήν προετοιμασία τῶν ἐργασιῶν του. Παρά τή μεγάλη διάσταση γνωμῶν διαγράφηκαν μερικές βασικές ἀποχρώσεις καί θά σταθῶ σ' αὐτές. Ὁ χαρακτήρας τῶν δυνατῶν καί ἀναγκαίων ἐπαναστατικῶν μέτρων στό ἀγροτικό ζήτημα συνοψίζεται, σύμφωνα

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 351 - 352. *Ἡ Σύντ.*

μέ τό σχέδιο ἀπόφασης, στήν «καλυτέρευση τῆς θέσης τῆς ἀγροτιᾶς». Ἑπομένως τό σχέδιο ἀπόφασης ἐκφράζει ἔτσι καθαρά τή γενική πεποίθηση ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, πώς μ' αὐτά τά μέτρα δέν μπορεῖ σέ καμιά περίπτωση νά ἐπιτευχθεῖ ὁ μετασχηματισμός τῶν ἴδιων τῶν βάσεων τοῦ σύγχρονου κοινωνικο-οικονομικοῦ καθεστῶτος. Αὐτή εἶναι ἡ διαφορά μας ἀπό τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες. Τό ἐπαναστατικό κίνημα τῶν ἀγροτῶν μπορεῖ νά οδηγήσει σέ σημαντική καλυτέρευση τῆς θέσης τους, ὄχι ὅμως στήν ἀντικατάσταση τοῦ καπιταλισμοῦ μέ ἄλλον τρόπο παραγωγῆς.

Ἡ ἀπόφαση μιλάει γιά μέτρα πού δέ σταματοῦν μπροστά στήν ἀπαλλοτρίωση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων. Λένε πώς ἡ διατύπωση αὐτή ἀλλάζει τό ἀγροτικό μας πρόγραμμα. Ἐγώ θεωρῶ τή γνώμη αὐτή ἐσφαλμένη. Φυσικά, ἡ διατύπωση μπορεῖ νά βελτιωθεῖ: ὄχι τό κόμμα μας, ἀλλά ἡ ἀγροτιά δέ θά σταματήσει μπροστά στήν ἀπαλλοτρίωση· ὅσο γιά τό κόμμα μας, αὐτό ὑποστηρίζει τήν ἀγροτιά — τήν ὑποστηρίζει ἀκόμα καί τότε ὅταν αὐτή δέ θά σταματήσει μπροστά σ' αὐτά τά μέτρα. Ἀντί ἀπαλλοτρίωση πρέπει νά χρησιμοποιήσουμε μιά πιό στενή ἔννοια — τήν ἔννοια «δήμευση», γιατί εἴμαστε κατηγορηματικά ἐνάντια σέ κάθε ἐξαγορά. Ποτέ δέ θά σταματήσουμε μπροστά στά μέτρα δήμευσης τῆς γῆς. Ἄν ὅμως ἀφήσουμε κατά μέρος αὐτές τίς ἐπιμέρους τροποποιήσεις, θά δοῦμε ὅτι στήν ἀπόφασή μας δέν ὑπάρχει ἀλλαγή τοῦ ἀγροτικοῦ προγράμματος. Ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες συγγραφεῖς ἦταν πάντα τῆς γνώμης πώς τό σημεῖο γιά τά ὀτρέζκι σέ καμιά περίπτωση δέ θέτει ὅριο στό ἀγροτικό κίνημα — σέ καμιά περίπτωση δέν τό κουτσουρεύει καί δέν τό περιορίζει. Καί ὁ Πλεχάνοφ καί ἐγώ τονίσαμε στόν τύπο πώς τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα δέ θά βαλθεῖ ποτέ νά συγκρατήσει τούς ἀγρότες ἀπό τή λήψη ἐπαναστατικῶν μέτρων ἀγροτικοῦ μετασχηματισμοῦ μέχρι καί τό «γενικό ἀναδασμό» [71]. Ἔτσι ἐμεῖς δέν ἀλλάζουμε τό ἀγροτικό μας πρόγραμμα. Τώρα πρέπει νά ἐκφραστοῦμε κατηγορηματικά πάνω στό πρακτικό ζήτημα τῆς ὑποστήριξης τῶν ἀγροτῶν ὥς τό τέλος, γιά νά ἐξαλείψουμε κάθε δυνατότητα γιά ὁποιαδήποτε παρεξήγηση καί παρερμηνεία. Τώρα τό ἀγροτικό κίνημα βρίσκεται στήν ἡμερήσια διάταξη καί τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου πρέπει νά δηλώσει ἐπίσημα ὅτι ὑποστηρίζει μέ κάθε τρόπο καί δέν περιορίζει καθόλου τήν ἔκταση αὐτοῦ τοῦ κινήματος.

Σέ συνέχεια ἡ ἀπόφαση μιλάει γιά τήν ἀνάγκη διαχωρισμοῦ τῶν συμφερόντων τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἰδιαί-

τερης ὀργάνωσής του. Μπροστά σέ συνέλευση σοσιαλδημοκρατῶν εἶναι περιττό νά ὑπερασπίζει κανείς τή στοιχειώδη αὐτή ἀλήθεια. Στήν ἀγροτική ἐπιτροπή εἰπώθηκε ὅτι καλό εἶναι νά προστεθεῖ ἡ ὑπόδειξη γιά τήν ὑποστήριξη τῶν ἀπεργιῶν τῶν ἐργατῶν γῆς καί τῶν ἀγροτῶν, ἰδιαίτερα τόν καιρό τοῦ θερισμοῦ, τοῦ κοσίσματος κτλ. Ἀπό ἄποψη ἀρχῶν δέν μπορεῖ, ἐννοεῖται, νάχει κανείς ἀντίρρηση γι' αὐτό. Ἄς ποῦν τή γνώμη τους οἱ σύντροφοι τῆς πρακτικῆς δουλειᾶς γιά τήν ἐνδεχόμενη σημασία πού μπορεῖ νάχει μιά τέτοια ὑπόδειξη γιά τό ἄμεσο μέλλον. Ἔπειτα ἡ ἀπόφαση μιλάει γιά τό σχηματισμό ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν ἀγροτῶν.

Στό φύλλο 15 τῆς «Βπεριόντ» ἀναπτύσσεται πιό διεξοδικά ἡ σκέψη ὅτι τό αἴτημα γιά ἄμεσο σχηματισμό ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν ἀγροτῶν πρέπει ν' ἀποτελέσει τό κεντρικό σημεῖο τῆς ζύμωσης*. Γιά τήν «καλυτέρευση τῶν συνθηκῶν ζωῆς» σήμερα μιλᾶν ἀκόμα καί οἱ ἀντιδραστικοί, αὐτοί ὅμως εἶναι ὑπέρ ἑνός ὑπαλληλικοῦ, γραφειοκρατικοῦ τρόπου δῆθεν καλυτέρευσης, ἐνῶ ἡ σοσιαλδημοκρατία πρέπει, φυσικά, νᾶναι ὑπέρ τοῦ ἐπαναστατικοῦ δρόμου. Τό κύριο καθῆκον εἶναι νά μπάσουμε πολιτική συνείδηση στό ἀγροτικό κίνημα. Οἱ ἀγρότες δέν ἔχουν σαφῆ ἐπίγνωση τοῦ τί τούς χρειάζεται καί δέν ξέρουν νά συνδέσουν τούς πόθους καί τίς διεκδικήσεις τους μέ τό γενικό πολιτικό καθεστώς. Γι' αὐτό οἱ πολιτικοί ἀπατεῶνες μποροῦν εὐκολότατα νά τούς ξεγελάσουν, μεταφέροντας τό ζήτημα ἀπό τούς πολιτικούς μετασχηματισμούς στίς οἰκονομικές «καλυτερεύσεις», πού στήν πράξη εἶναι ἀπραγματοποίητες χωρίς τούς πολιτικούς μετασχηματισμούς. Γι' αὐτό καί τό σύνθημα: ἐπαναστατικές ἐπιτροπές ἀγροτῶν εἶναι τό μοναδικά σωστό. Χωρίς τό ἐπαναστατικό δίκαιο πού θά ἐφαρμόζουν αὐτές οἱ ἐπιτροπές, οἱ ἀγρότες δέ θά μπορέσουν ποτέ νά ὑπερασπίσουν ἐκεῖνο πού θά κατακτήσουν τώρα. Προβάλλεται ἡ ἀντίρρηση ὅτι καί σ' αὐτό τό σημεῖο ἀλλάζουμε τό ἀγροτικό πρόγραμμα πού δέ μιλάει γιά *ἐπαναστατικές* ἐπιτροπές ἀγροτῶν, δέ μιλάει γιά τά καθήκοντά τους στόν τομέα τῶν δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν. Ἡ ἀντίρρηση αὐτή εἶναι ἀβάσιμη. Δέν ἀλλάζουμε τό πρόγραμμά μας, ἀλλά τό προσαρμόζουμε στή δοσμένη συγκεκριμένη περίπτωση. Μιά καί δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι στίς δοσμένες συνθῆκες οἱ ἐπιτροπές ἀγροτῶν δέν μποροῦν παρά νᾶναι ἐπαναστατικές, ἐμεῖς, τονίζοντας αὐτό τό πράγμα, προσαρμόζουμε τό πρόγραμμα στήν

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 53 - 54. *Ἡ Σύντ.*

ἐπαναστατική στιγμή, χωρίς καί νά τό ἀλλάζουμε. Τό πρόγραμμά μας λογουχάρη λέει πώς ἀναγνωρίζουμε τήν αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνῶν: ἄν οἱ συγκεκριμένες συνθῆκες μᾶς ἐπιβάλουν νά ταχθοῦμε ὑπέρ τῆς αὐτοδιάθεσης ἑνός ὁρισμένου ἔθνους, γιά τήν πλήρη ἀνεξαρτησία του, αὐτό δέ θἆναι ἀλλαγή, ἀλλά ἐφαρμογή τοῦ προγράμματος. Οἱ ἐπιτροπές ἀγροτῶν εἶναι ἕνας θεσμός εὐλύγιστος, κατάλληλος καί στίς σημερινές συνθῆκες καί στίς συνθῆκες, ἄς ποῦμε, τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης, ὅταν οἱ ἐπιτροπές αὐτές θά ἔχουν γίνει ὀργανά της. Λένε ὅτι οἱ ἐπιτροπές αὐτές μποροῦν νά γίνουν ἀντιδραστικές καί ὄχι ἐπαναστατικές. Ἐμεῖς ὅμως, οἱ σοσιαλδημοκράτες, ποτέ δέν ξεχάσαμε τή διπλή φύση τοῦ ἀγρότη καί τή δυνατότητα ἑνός ἀντιδραστικοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος ἐνάντια στό προλεταριάτο. Τώρα ὅμως δέν πρόκειται γι' αὐτό τό πράγμα, ἀλλά γιά τό ὅτι σήμερα οἱ ἐπιτροπές ἀγροτῶν, πού σχηματίζονται γιά τήν ἐπικύρωση τῶν ἀγροτικῶν μετασχηματισμῶν, δέν μποροῦν παρά νἆναι ἐπαναστατικές. Σήμερα τό ἀγροτικό κίνημα εἶναι χωρίς ἀμφιβολία ἐπαναστατικό. Λένε: ὕστερα ἀπό τήν κατάληψη τῆς γῆς οἱ ἀγρότες θά ἡσυχάσουν. Αὐτό μπορεῖ νά γίνει. Ἡ απολυταρχική κυβέρνηση ὅμως δέν μπορεῖ νά μείνει ἥσυχη μπροστά στήν κατάληψη τῆς γῆς ἀπό τούς ἀγρότες, καί αὐτοῦ βρίσκεται ὅλη ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος. Ἡ ἐπικύρωση αὐτῆς τῆς κατάληψης μπορεῖ νά γίνει μόνο ἀπό μιά ἐπαναστατική κυβέρνηση ἤ ἀπό τίς ἐπαναστατικές ἐπιτροπές ἀγροτῶν.

Τέλος, τό συμπερασματικό μέρος τῆς ἀπόφασης καθορίζει ἄλλη μιά φορά τή θέση τῆς σοσιαλδημοκρατίας στίς ἐπιτροπές ἀγροτῶν καί, συγκεκριμένα, τήν ἀνάγκη νά βαδίζει μαζί μέ τό ἀγροτικό προλεταριάτο καί νά τό ὀργανώνει χωριστά καί αὐτοτελῶς. Καί στό χωριό μόνο τό προλεταριάτο μπορεῖ νἆναι ὥς τό τέλος ἐπαναστατική τάξη.

Παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

32

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΥΠΟΣΤΗΡΙΞΗ ΤΟΥ ΑΓΡΟΤΙΚΟΥ ΚΙΝΗΜΑΤΟΣ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) ὅτι τό ἀγροτικό κίνημα, πού τώρα φουντώνει καί πού εἶναι αὐθόρμητο καί πολιτικά ἀδιαμόρφωτο, στρέφεται ὡστόσο ἀναπόφευκτα ἐνάντια στό ὑπάρχον πολιτικό καθεστώς κι *ἐνάντια στίς προνομιοῦχες τάξεις*·

2) ὅτι στά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας περιλαμβάνεται ἡ ὑποστήριξη κάθε ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἐνάντια στό ὑπάρχον κοινωνικό καί πολιτικό καθεστώς·

3) ὅτι οἱ σοσιαλδημοκράτες ὀφείλουν, μέ βάση τά παραπάνω, νά ἐπιδιώκουν νά ξεχωρίζουν τά ἐπαναστατικά δημοκρατικά γνωρίσματα (ἰδιομορφίες) τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος, νά τά αναπτύσσουν καί νά τά ὁλοκληρώνουν·

4) ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία, σάν κόμμα τοῦ προλεταριάτου, ὀφείλει σέ ὅλες τίς περιπτώσεις καί κάτω ἀπό ὁποιεσδήποτε συνθῆκες νά ἐπιδιώκει σταθερά τήν αὐτοτελῆ ὀργάνωση τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου καί νά τοῦ ἐξηγεῖ τήν ἀνειρήνευτη ἀντίθεση τῶν συμφερόντων του πρός τά συμφέροντα τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης, —

τό ΙΙΙ κομματικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀναθέτει σέ ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις:

α) νά προπαγανδίζουν ἀνάμεσα στά πιό πλατιά στρώματα τοῦ προλεταριάτου ὅτι τό ΣΔΕΚΡ βάζει σάν καθῆκον του τήν πιό δραστήρια ὑποστήριξη τοῦ σύγχρονου ἀγροτικοῦ κινήματος, *χωρίς νά ἀντιτάσσεται καθόλου* στίς ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις του, μέχρι καί τή δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων·

β) σάν πρακτικό σύνθημα ζύμωσης μέσα στήν ἀγροτιά καί σάν τρόπο γιά νά δοθεῖ στό ἀγροτικό κίνημα ἡ πιό μεγάλη συνειδητότητα πρέπει νά προβάλλουν τό σχέδιο τῆς ἄμεσης ὀργάνω-

σης ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἀγροτῶν, μέ σκοπό τήν ἐφαρμογή ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν πού εἶναι πρός τό συμφέρον τῆς ἀγροτιᾶς καί πού θά τήν ἀπαλλάξουν ἀπό τόν ἀστυνομικό-ὑπαλληλοκρατικό καί τσιφλικάδικο ζυγό·

γ) νά συσταίνουν στούς ἀγρότες τήν ἄρνηση ἐκπλήρωσης τῆς στρατιωτικῆς θητείας, τήν ἀπόλυτη ἄρνηση τῆς πληρωμῆς τῶν φόρων καί τή μή ἀναγνώριση τῶν ἀρχῶν, μέ σκοπό τήν ἀποδιοργάνωση τῆς ἀπολυταρχίας καί τήν ὑποστήριξη τῆς ἐπαναστατικῆς πίεσης πάνω σ' αὐτήν·

δ) στίς ἐπιτροπές τῶν ἀγροτῶν νά ἐπιδιώκουν τήν αὐτοτελῆ ὀργάνωση τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου καί τήν ὅσο τό δυνατόν μεγαλύτερη προσέγγισή του μέ τό προλεταριάτο τῆς πόλης, μέσα στό ἑνιαῖο σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Ὑποβλήθηκε στίς 20 τοῦ Ἀπρίλη (3 τοῦ Μάη)

33

ΑΠΟΦΑΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΚΙΝΗΜΑ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) ὅτι τό ἀγροτικό κίνημα, πού τώρα φουντώνει καί πού εἶναι αὐθόρμητο καί πολιτικά ἀδιαμόρφωτο, στρέφεται ὡστόσο ἀναπόφευκτα ἐνάντια στό ὑπάρχον πολιτικό καθεστώς καί ἐνάντια σέ ὅλα γενικά τά ὑπολείμματα τῆς δουλοπαροικίας·

2) ὅτι στά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας περιλαμβάνεται ἡ ὑποστήριξη κάθε ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἐνάντια στό ὑπάρχον κοινωνικό καί πολιτικό καθεστώς·

3) ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία πρέπει γιά τό λόγο αὐτό νά ἐπιδιώκει νά ξεκαθαρίσει τό ἐπαναστατικό δημοκρατικό περιεχόμενο τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος ἀπό κάθε ἀντιδραστική πρόσμιξη, ἀναπτύσσοντας τήν ἐπαναστατική συνείδηση τῶν ἀγροτῶν καί ὁλοκληρώνοντας τήν ἐκπλήρωση τῶν δημοκρατικῶν τους αἰτημάτων·

4) ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία, σάν κόμμα τοῦ προλεταριάτου, ὀφείλει σέ ὅλες τίς περιπτώσεις καί κάτω ἀπό ὁποιεσδήποτε συνθῆκες νά ἐπιδιώκει σταθερά τήν αὐτοτελῆ ὀργάνωση τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου καί νά τοῦ ἐξηγεῖ τήν ἀνειρήνευτη ἀντίθεση τῶν συμφερόντων του πρός τά συμφέροντα τῆς ἀγροτικῆς ἀστικῆς τάξης·

— τό III συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας ἀναθέτει σέ ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις

α) νά προπαγανδίζουν στά πλατιά στρώματα τοῦ λαοῦ ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία βάζει σάν καθῆκον της τήν πιό δραστήρια ὑποστήριξη ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν μέτρων τῆς ἀγροτιᾶς, πού μποροῦν νά βελτιώσουν τή θέση της, μέχρι καί τή δήμευση τῆς γῆς τῶν τσιφλικάδων, τοῦ κράτους, τῆς ἐκκλησίας, τῶν μοναστηριῶν καί τοῦ τσάρου·

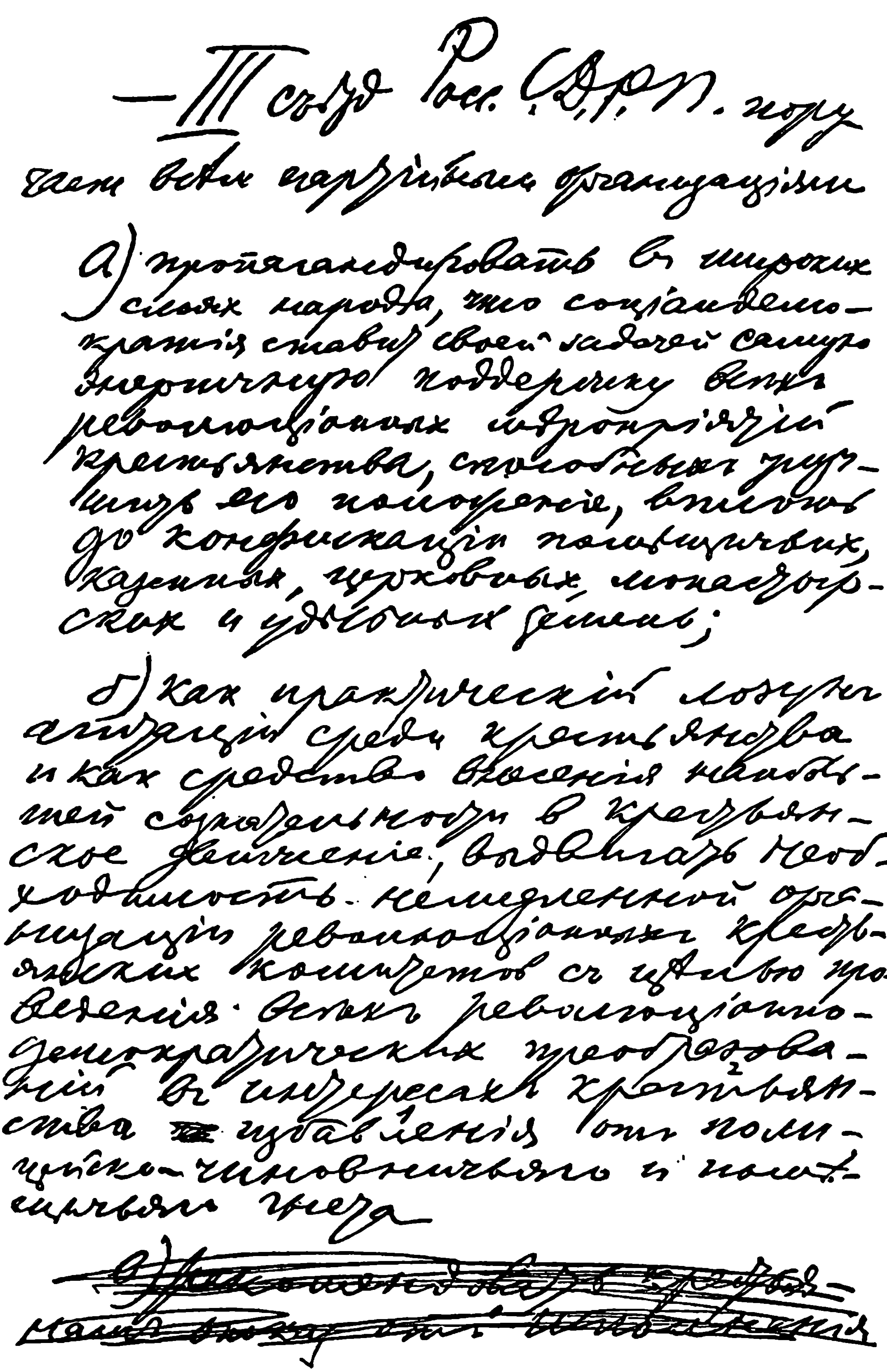
β) σάν πρακτικό σύνθημα ζύμωσης μέσα στήν ἀγροτιά καί σά μέσο γιά νά δοθεῖ ἡ πιό μεγάλη συνειδητότητα στό ἀγροτικό κίνημα, πρέπει νά προβάλλουν τήν ἀνάγκη τῆς ἄμεσης ὀργάνωσης ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν τῶν ἀγροτῶν, μέ σκοπό τήν ἐφαρμογή ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν-δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν πού θά ἀπαλλάξουν τήν ἀγροτιά ἀπό τόν ἀστυνομικο-ὑπαλληλοκρατικό καί τσιφλικάδικο ζυγό·

γ) γιά τήν ἀποδιοργάνωση τῆς ἀπολυταρχίας καί τήν ὑποστήριξη τῶν ἐπαναστατικῶν ἐνεργειῶν ἐναντίον της νά καλοῦν τήν ἀγροτιά καί τό ἀγροτικό προλεταριάτο σέ κάθε εἴδους πολιτικές διαδηλώσεις, σέ ὁμαδική ἄρνηση πληρωμῆς δοσιμάτων καί φόρων, σέ ὁμαδική ἄρνηση ἐκπλήρωσης τῆς στρατιωτικῆς θητείας καί συμμόρφωσης μέ τίς ἀποφάσεις καί τίς διαταγές τῆς κυβέρνησης καί τῶν πρακτόρων της·

δ) νά ἐπιδιώκουν τήν αὐτοτελῆ ὀργάνωση τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου, τή συνένωσή του μέ τό προλεταριάτο τῆς πόλης κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος καί τήν προώθηση ἐκπροσώπων τοῦ κόμματος στίς ἐπιτροπές τῶν ἀγροτῶν.

Ὑποβλήθηκε στίς 20 τοῦ Ἀπρίλη (3 τοῦ Μαη)

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

III съѣздъ Росс. С.Д.Р.П. поручаетъ всѣмъ партійнымъ организаціямъ

а) пропагандировать въ широкихъ слояхъ народа, что соціалдемократія ставитъ своей задачей самую энергичную поддержку всѣхъ революціонныхъ мѣропріятій крестьянства, способныхъ улучшить его положеніе, вплоть до конфискаціи помѣщичьихъ, казенныхъ, церковныхъ, монастырскихъ и удѣльныхъ земель;

б) какъ практическій лозунгъ агитаціи среди крестьянства и какъ средство внесенія наибольшей сознательности въ крестьянское движеніе, выдвигать необходимость немедленной организаціи революціонныхъ крестьянскихъ комитетовъ съ цѣлью проведенія всѣхъ революціонно-демократическихъ преобразованій въ интересахъ крестьянства и избавленія его отъ полицейско-чиновничьяго и помѣщичьяго гнета

~~в) [illegible]~~

Ἡ δεύτερη σελίδα τοῦ χειρογράφου τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα». — Ἀπρίλης 1905

Σμίκρυνση

34

ΛΟΓΟΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΣΧΕΣΕΩΝ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

20 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (3 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Δέν μπορῶ νά συμφωνήσω μέ τούς συντρόφους πού ἔλεγαν ὅτι ἡ ἐπέκταση τοῦ ζητήματος δέν ἔχει τή θέση της. Τήν ἔχει καί τήν παραέχει. Ἐδῶ εἰπώθηκε ὅτι φορεῖς τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἰδεῶν στάθηκαν κυρίως οἱ διανοούμενοι. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Στήν ἐποχή τοῦ οἰκονομισμοῦ φορεῖς τῶν ἐπαναστατικῶν ἰδεῶν ἦταν οἱ ἐργάτες καί ὄχι οἱ διανοούμενοι. Αὐτό τό ἐπιβεβαιώνει καί ὁ «Ραμπότσι», συγγραφέας τῆς μπροσούρας πού κυκλοφόρησε μέ πρόλογο τοῦ σ. Ἀξελρόντ.

Ὁ σ. Σεργκέγεφ ἰσχυρίστηκε ἐδῶ ὅτι ἡ ἀρχή τῆς αἱρετότητας δέ θά μᾶς κατατοπίσει περισσότερο. Αὐτό δέν εἶναι σωστό. Ἄν ἡ ἀρχή τῆς αἱρετότητας ἐφαρμοζόταν *στήν πράξη*, ἀναμφισβήτητα θά μᾶς κατατόπιζε περισσότερο. Παρακάτω, τονίστηκε ὅτι ἐπικεφαλῆς τῶν διασπάσεων βρίσκονταν συνήθως οἱ διανοούμενοι. Αὐτή ἡ ὑπόδειξη εἶναι πολύ σοβαρή, δέ λύνει ὅμως τό ζήτημα. Ἀπό καιρό ἤδη στά δημοσιευμένα ἔργα μου συμβούλευα νά μπαίνουν στίς ἐπιτροπές ὅσο τό δυνατόν περισσότεροι ἐργάτες*. Μετά τό II συνέδριο ἀκολουθεῖ μιά χρονική περίοδος πού χαρακτηρίζεται ἀπό μιά ἀνεπαρκῆ ἐκπλήρωση αὐτῆς τῆς ὑποχρέωσης· αὐτή τήν ἐντύπωση ἀποκόμισα ἀπό τίς συζητήσεις μέ τούς συντρόφους τῆς πρακτικῆς δουλειᾶς. Ἄν στό Σαράτοφ ἔβαλαν στήν ἐπιτροπή μόνο 1 ἐργάτη, αὐτό σημαίνει πώς δέν ἤξεραν νά διαλέξουν τούς κατάλληλους ἀν-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 9. *Ἡ Σύντ.*

θρώπους μέσα ἀπό τούς ἐργάτες. Δέ χωράει ἀμφιβολία πώς αὐτό ὀφειλόταν καί στή διάσπαση πού ὑπῆρχε μέσα στό κόμμα: ἡ πάλη γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν ἐπιτροπῶν εἶχε βλαβερό ἀντίκτυπο στήν πρακτική δουλειά. Γι' αὐτό καί προσπαθήσαμε μέ κάθε τρόπο νά ἐπισπεύσουμε τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου.

Τό καθῆκον τοῦ μελλοντικοῦ κεντρικοῦ ὀργάνου εἶναι νά ἀναδιοργανώσει σημαντικό ἀριθμό ἐπιτροπῶν μας. Εἶναι ἀνάγκη νά ὑπερνικηθεῖ ἡ ἀδράνεια τῶν μελῶν τῶν ἐπιτροπῶν. (Χειροκροτήματα καί ἀποδοκιμασίες.)

Ἀκούω τόν σ. Σεργκέγεφ νά σφυρίζει, ἐνῶ οἱ σύντροφοι πού δέν εἶναι μέλη ἐπιτροπῶν χειροκροτοῦν. Νομίζω πώς πρέπει νά δοῦμε τό πράγμα πιό πλατιά. Τό νά μπάζουμε ἐργάτες στίς ἐπιτροπές δέν εἶναι ἁπλῶς καθῆκον διαπαιδαγώγησης, ἀλλά καί πολιτικό καθῆκον. Οἱ ἐργάτες ἔχουν ταξικό ἔνστικτο καί μέ μιά μικρή πολιτική πείρα γίνονται ἀρκετά γρήγορα συνεπεῖς σοσιαλδημοκράτες. Θά δεχόμουνα πρόθυμα στή σύνθεση τῶν ἐπιτροπῶν μας νά ἀναλογοῦσαν σέ κάθε 2 διανοουμένους 8 ἐργάτες. Μιά καί ἡ συμβουλή πού διατυπώθηκε στά ἔντυπά μας — νά μπάζουμε κατά τό δυνατό ἐργάτες στίς ἐπιτροπές — ἀποδείχτηκε ἀνεπαρκής, θἆταν σκόπιμο ἡ συμβουλή αὐτή νά διατυπωθεῖ ἐξονόματος τοῦ συνεδρίου. Ὅταν θάχετε μιά ξεκάθαρη καί συγκεκριμένη ὁδηγία τοῦ συνεδρίου, θάχετε ἕνα δραστικό μέσο πάλης ἐνάντια στή δημαγωγία: αὐτή εἶναι ἡ ξεκάθαρη θέληση τοῦ συνεδρίου.

35

ΠΡΟΣ ΤΟ ΠΡΟΕΔΡΕΙΟ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ [72]

Θεωρῶ ἐπίκαιρη τήν ὑποβολή τοῦ σχεδίου ἀπόφασης (γιά τίς σχέσεις τῶν ἐργατῶν μέ τούς διανοουμένους).

Λένιν

Γράφτηκε στίς 20 τοῦ 'Απρίλη (3 τοῦ Μάη) 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1934
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

36

ΛΟΓΟΙ ΚΑΙ ΟΜΙΛΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ [73]

21 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (4 ΤΟΥ ΜΑΗ)

1

Ὀφείλω νά ὁμολογήσω ὅτι τά ἐπιχειρήματα μέ τά ὁποῖα ὁ σ. Ἰβανόφ ὑπερασπίζει τήν ἰδέα του γιά ἕνα μόνο κεντρικό ὄργανο μοῦ φαίνονται ἀστήρικτα [74]. (Διαβάζει τήν ἐπιχειρηματολογία τοῦ σ. Ἰβανόφ):

«Σχετικά μέ τά ἄρθρα 4 καί 5. Τό σύστημα τῶν δυό κεντρικῶν ὀργάνων μέ ρυθμιστή τό Συμβούλιο καταδικάστηκε ἀπό τήν ἴδια τή ζωή. Ἀπό τήν ἱστορία τῆς κομματικῆς κρίσης εἶναι ὁλοφάνερο πώς τό σύστημα αὐτό ἀποτελεῖ πάρα πολύ εὐνοϊκό ἔδαφος γιά νά ἀναπτύσσονται διαφωνίες, μικροτσακώματα, παλατιανές ραδιουργίες. Αὐτό σημαίνει καθυπόταξη τῆς Ρωσίας στό ἐξωτερικό: ἡ ΚΕ, ἐξαιτίας τῶν χτυπημάτων, δέν εἶναι μόνιμη ὡς πρός τή σύνθεσή της, ἡ σύνταξη τοῦ ΚΟ εἶναι μόνιμη, τό Συμβούλιο ζεῖ στό ἐξωτερικό. Ὅλες οἱ σπουδαιότερες ἀντιρρήσεις ἐνάντια στό ἕνα μόνο κεντρικό ὄργανο, πού βασίζονται στόν ἔμπρακτο χωρισμό τῆς Ρωσίας ἀπό τό ἐξωτερικό, ἀπό τή μιά μεριά ἐπιβεβαιώνουν ἁπλῶς τή σκέψη ὅτι εἶναι δυνατή καί πιθανή ἡ διάσπαση ἀνάμεσα στά δυό κεντρικά ὄργανα, ἀπό τήν ἄλλη χάνουν τή σημασία τους σέ σημαντικό βαθμό, ἄν τό συνέδριο κάνει ὑποχρεωτικές τίς περιοδικές συσκέψεις ἀνάμεσα στά μέλη τῆς ΚΕ πού βρίσκονται στή Ρωσία καί σ' ἐκεῖνα πού βρίσκονται στό ἐξωτερικό».

Οἱ συμπαθητικές, ὡστόσο, ἰδιότητες πού ἀναφέρθηκαν ἐδῶ φάνηκε ὅτι προσιδιάζουν ἐξίσου τόσο στό ΚΟ τοῦ ἐξωτερικοῦ ὅσο καί στήν «ἀληθινά-ρωσική» ΚΕ. Σέ ὅλο τό οἰκοδόμημα τοῦ σ. Ἰβανόφ βλέπω ἕνα λάθος πού τό προβλέπει ἡ λογική: *Post hoc, ergo propter hoc* *. Ἐπειδή τά τρία κεντρικά ὄργανα

---

* — ὕστερα ἀπ' αὐτό, ἐπομένως ἐξαιτίας αὐτοῦ. *Ἡ Σύντ.*

μᾶς ἔκαναν, μέ συγχωρεῖτε γιά τήν ἔκφραση, βρωμοδουλειές, — γι' αὐτό ἄς ἔχουμε ἕνα κεντρικό ὄργανο. Δέ βλέπω ἐδῶ τό «*propter*»! Οἱ συμφορές μας δέν ὀφείλονται στό μηχανισμό, ἀλλά στά πρόσωπα: γεγονός εἶναι ὅτι ὁρισμένα πρόσωπα, καλυπτόμενα μέ μιά τυπική ἑρμηνεία τοῦ καταστατικοῦ, ἀποφεύγανε νά ἐκτελοῦν τή θέληση τοῦ συνεδρίου. Μήπως ἡ «ἀληθινάρωσική» ΚΕ δέ μετατράπηκε «διαλεχτικά» στό ἀντίθετό της; Ὁ σ. Ἰβανόφ σκέφτεται ἔτσι: τό ἐξωτερικό φέρθηκε ἄσχημα· πρέπει νά τό κρατᾶμε σέ «κατάσταση πολιορκίας» καί νά τοῦ «σφίξουμε τά λουριά». Ὅπως εἶναι γνωστό, ἐγώ ἤμουν πάντα ὀπαδός καί τῆς «κατάστασης πολιορκίας» καί τοῦ «σφιξίματος τῶν λουριῶν», γι' αὐτό δέ θά φέρω ἀντίρρηση σέ τέτοια μέτρα, ὅμως δέν ἄξιζε τάχα νά γίνει τό ἴδιο καί στήν ΚΕ; Ἐξάλλου, ποιός θά διαμφισβητήσει ὅτι τό ΚΟ μπορεῖ νἆναι μόνιμο, ἐνῶ ἡ ΚΕ δέν μπορεῖ; Ὁπωσδήποτε αὐτό εἶναι γεγονός. Πρακτικά ὅμως ἐγώ θά ἀποφύγω κάθε συζήτηση: προηγούμενα εἴχαμε Συμβούλιο καί τώρα θάχουμε σύσκεψη (τοῦ τμήματος τῆς ΚΕ τῆς Ρωσίας καί τοῦ ἐξωτερικοῦ). Ὅλη ὅλη ἡ διαφορά εἶναι μόνο λίγα γράμματα. Τό κάρο μας ἔγερνε ὅλο πρός τά δεξιά, πρός τό μέρος τοῦ ΚΟ· γι' αὐτό ὁ σ. Ἰβανόφ βάζει λίγο ἄχυρο ἀπό τή δεξιά πλευρά γιά τό μέλλον, θά ἔπρεπε ὅμως, κατά τή γνώμη μου, νά βάλει καί ἀπό τά ἀριστερά, ἀπό τήν πλευρά τῆς ΚΕ. Θά προσχωροῦσα στήν πρόταση τοῦ σ. Μιχάιλοφ γιά τή διάλυση τῶν ἐπιτροπῶν, ὅμως, μά τήν ἀλήθεια, δέν ξέρω τί εἶναι περιφέρεια! «Οἱ πάρεδροι καί οἱ σφραγιδοφύλακες» πρέπει νά διώχνονται, πῶς ὅμως νά καθοριστεῖ ἐπακριβῶς ἡ ἔννοια περιφέρεια; «Τά $^2/_3$ τῶν ψήφων τῆς περιφέρειας!»· — ποιός ὅμως θά μπορεῖ νά κρατάει ἀκριβές μητρῶον της; Ὀφείλω ἐξάλλου νά καταστήσω τό συνέδριο προσεχτικό ἀπέναντι στό παραγέμισμα τοῦ καταστατικοῦ μέ πολλά ἄρθρα. Εἶναι εὔκολο νά γράφονται ὄμορφα ἄρθρα, στήν πράξη ὅμως τά περισσότερα ἀπ' αὐτά ἀποδείχνονται περιττά. Δέν πρέπει νά μετατρέπουμε τό καταστατικό σέ συλλογή εὐσεβῶν πόθων...

2

Πρακτικότερη εἶναι ἡ πρόταση τοῦ σ. Κιτάγεφ. Σύμφωνα μέ αὐτή γιά τή σύγκληση ἔκτακτου συνεδρίου ἀπαιτεῖται ἀριθμός ἴσος μέ τό μισό ἀριθμό τῶν ψήφων τοῦ προηγούμενου συνεδρίου.

3

Ἀντίθετα, μέ τόν καθορισμό ὁρισμένου ἀριθμοῦ γιά τήν ἀνάγκη σύγκλησης τοῦ συνεδρίου ἡ ὑπόθεση διευκολύνεται. Ὕστερα ἀπό κάθε συνέδριο καθορίζεται ὁ ἀπαιτούμενος ἀριθμός ψήφων. Εἶναι ἀπαραίτητο μόνο νά προστεθεῖ ἡ σημείωση ὅτι ὁ κατάλογος τῶν ἐπιτροπῶν πού ἐπικυρώνονται ἀπό τήν ΚΕ δημοσιεύεται στό Κεντρικό Ὄργανο.

4

Ὁ κατάλογος τῶν ὀργανώσεων πού ἐπικυρώθηκαν γιά πρώτη φορά δημοσιεύεται ἀμέσως στό ΚΟ τοῦ κόμματος καί σημειώνεται ἡ ἡμερομηνία τῆς ἐπικύρωσής τους ἀπό τήν ΚΕ.

5

Εἶμαι ὑπέρ τῆς ἀρχικῆς διατύπωσης τοῦ ἄρθρου 6, πού δημοσιεύτηκε στή «Βπεριόντ» [75], γιατί διαφορετικά ἡ ἀπόδοση δέν εἶναι σωστή.

6

Συμφωνῶ μέ τή γνώμη τοῦ σ. Πετρόφ καί τῶν ἄλλων. Τήν πρόταση τοῦ σ. Μπέλσκι πρέπει νά τήν καταχωρήσουμε σάν ἐπεξηγηματική σημείωση [76].

7

Ἤμουν ὑπέρ τῆς διάλυσης τῶν ἐπιτροπῶν, ὅμως στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, τή στιγμή πού ἄναψε ἡ φραξιονιστική μας πάλη, τάχθηκα ἐνάντια στή διάλυση, ἐπειδή ὥς ἕνα βαθμό ἦταν ἀνάρμοστο νά κάνουμε χρήση αὐτοῦ τοῦ δικαιώματος. Ἄν τό ἄρθρο αὐτό ἀπειλεῖ τίς ἐπιτροπές πού ἀποτελοῦνται ἀπό διανοουμένους τάσσομαι ὁλοκληρωτικά ὑπέρ τῆς διάλυσης. Πρέπει πάντα νά σφίγγουμε τά λουριά τῆς διανόησης. Εἶναι πάντα πρώτη καί καλύτερη σέ κάθε λογῆς μικροτσακώματα καί γι' αὐτό προτείνω ἀντί τή λέξη «περιφέρεια» νά βάλουμε τίς λέξεις: «ὀργανωμένοι ἐργάτες» (ὑποβάλλει γραπτή τήν τροποποίηση πού προτείνει): «Ἄρθρο 9. Ἡ τοπική ἐπιτροπή πρέπει νά διαλύεται ἀπό τήν ΚΕ, ὅταν ὑπέρ τῆς διάλυσής της ἐκφραστοῦν τά $^2/_3$ τῶν ντόπιων ἐργατῶν πού ἀνήκουν στίς κομματικές ὀργανώσεις».

Δέν μπορεῖς νά βασίζεσαι στή μικρή περιφέρεια διανοουμένων, μπορεῖς ὅμως καί πρέπει νά βασίζεσαι στίς ἑκατοντάδες τῶν ὀργανωμένων ἐργατῶν. Θέλω νά συνδέσω στενά τό ἄρθρο αὐτό μέ τό ζήτημα τῆς ὑποβολῆς ἐκθέσεων. Σχετικά μ' αὐτό πρέπει νά πάρουμε παράδειγμα ἀπό τήν Μπούντ[77] πού ξέρει πάντα ἐπακριβῶς τόν ἀριθμό τῶν ὀργανωμένων ἐργατῶν. Καί ὅταν ἡ ΚΕ μας θά ξέρει πάντα πόσοι ὀργανωμένοι ἐργάτες ὑπάρχουν σέ μιά ὀργάνωση, ἡ ΚΕ θά πρέπει νά ὑπολογίζει τή γνώμη τους καί θἆναι ὑποχρεωμένη νά διαλύει τήν τοπική ἐπιτροπή, ὅταν ἀπαιτοῦν τή διάλυσή της οἱ ὀργανωμένοι ἐργάτες.

8

Γιά τό συμφέρον τοῦ ΚΟ πρέπει νά συμφωνήσω μέ τήν τροποποίηση τοῦ σ. Κιτάγεφ. Ὅταν ἡ ἐφημερίδα βγαίνει μιά φορά τήν ἑβδομάδα πρέπει ἀπαραίτητα νά εἶναι ἐνημερωμένη καί νά ἔχει στή διάθεσή της ἀρκετή ὕλη[78].

9

Εἶμαι ὑπέρ τῆς ὁμόφωνης πρόσληψης[79]. Ἡ ΚΕ δέν εἶναι μεγάλη· γιά νά εἶναι θετική ἡ δουλειά καί γιά νά γίνεται καί πολιτική καθοδήγηση χρειάζεται νά ἐξασφαλίσουμε τήν ἑνότητα τῶν γραμμῶν της.

10

Εἶμαι σύμφωνος μέ τό σ. Κουζνετσόφ: Τό ἄρθρο 13 τοῦ καταστατικοῦ πρέπει νά ἀπαλειφθεῖ καί νά ψηφιστεῖ ἡ ἀντίστοιχη ἀπόφαση πού ὑποβλήθηκε στό γραφεῖο ἀπό τό σ. Μπέλσκι[80].

37

ΟΜΙΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΓΕΝΙΚΕΣ ΣΥΝΕΛΕΥΣΕΙΣ ΤΗΣ ΚΕ [81]

21 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (4 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Εἶμαι ὑπέρ τῆς ἀπόφασης τοῦ Μαξίμοφ. Ἄν εἶναι δύσκολο νά συγκεντρωνόμαστε μιά φορά στούς 3 μῆνες, μποροῦμε νά παρατείνουμε τό χρονικό διάστημα ὥς τούς 4 μῆνες. Τό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ἐξωτερικοῦ πρέπει νά ξέρει τά πάντα καί νά παίρνει μέρος στή λύση τῶν πιό σοβαρῶν ζητημάτων. Ἄν εἶναι δύσκολο νά συγκεντρώνονται ὅλοι, τότε ἡ συνέλευση μπορεῖ νά γίνεται καί χωρίς ἀπαρτία.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στό βιβλίο «Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. 1905. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου

38

ΟΜΙΛΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΛΗΡΕΞΟΥΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΕΥΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΤΟΥ ΚΑΖΑΝ[82]

22 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (5 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Ὁ Λένιν παρουσιάζει περικοπή ἀπό τά πρακτικά τοῦ II συνεδρίου, ὅπου φαίνεται ὅτι ἡ ἐπιτροπή τοῦ Καζάν εἶχε καταταχτεῖ στίς ὀργανώσεις πού ἔπρεπε νά ἐπικυρωθοῦν ἐπίσημα γιά νά ἔχουν πλήρη δικαιώματα. Ἐπειδή ὥς τή στιγμή τούτη ἐπίσημη ἐπικύρωση δέν ἐπακολούθησε, δέν ὑπάρχει λόγος νά ἀκυρωθεῖ ἡ ἀπόφαση πού εἶχε πάρει τότε τό συνέδριο. Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ Καζάν πρέπει νά παραμείνει στό συνέδριο μόνο μέ συμβουλευτική ψῆφο κιί ἡ ἐπιτροπή Καζάν, σύμφωνα μέ τήν πρόταση τῆς ἐπιτροπῆς πληρεξουσίων, πρέπει τώρα κιόλας νά ἐπικυρωθεῖ ἐπίσημα.

39

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

Παίρνοντας ὑπόψη:

1) ὅτι ἡ δεξιά πτέρυγα τοῦ κόμματός μας συνεχίζει συστηματικά ὥς σήμερα τίς προσπάθειες πού ἔχει αρχίσει ἀπό τόν καιρό ἀκόμα τοῦ «οἰκονομισμοῦ», νά σπέρνει τήν ἐχθρότητα καί τή δυσπιστία ἀνάμεσα στά μέλη τοῦ κόμματος—ἐργάτες καί διανοουμένους—, ὅτι προσπαθεῖ νά ἐμφανίζει τίς κομματικές μας ὀργανώσεις σάν ὀργανώσεις καθαρά διανοουμένων, πράγμα πού τό ἐκμεταλλεύονται ἔντεχνα οἱ ἐχθροί τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ὅτι προσπαθεῖ νά διαβάλλει τίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις μέ τήν κατηγορία ὅτι μέ τήν κομματική πειθαρχία ἐπιδιώκουν νά δεσμεύουν τήν αὐτενέργεια τῆς ἐργατικῆς τάξης, ὅτι προσπαθεῖ νά ἐπιδεικνύεται μέ τό σύνθημα τῆς ἀρχῆς τῆς αἱρετότητας, χωρίς νά κάνει, τίς περισσότερες φορές, σοβαρά βήματα γιά τήν ἐφαρμογή της στήν πράξη·

2) ὅτι ἡ *πλήρης* ἐπικράτηση τῆς ἀρχῆς τῆς αἱρετότητας, πράγμα δυνατό καί ἀπαραίτητο μέσα σέ ἐλεύθερες πολιτικές συνθήκες, εἶναι ἀπραγματοποίητη μέσα στήν ἀπολυταρχία, ἀλλ᾽ ὅτι καί μέσα στήν ἀπολυταρχία θἆταν δυνατό νά ἐφαρμόζεται τό σύστημα τῆς αἱρετότητας σέ σημαντικά εὐρύτερη κλίμακα ἀπ᾽ ὅ,τι γίνεται σήμερα, ἄν δέν ἐμπόδιζε ἐκείνη ἡ τυπική πλαδαρότητα τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης κι ἐκείνη ἡ πραγματική ἀποδιοργάνωσή της, πού κι᾽ αὐτές τό κόμμα τίς χρωστάει στή δεξιά πτέρυγα τῆς σοσιαλδημοκρατίας —

τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἀναγνωρίζοντας ὅτι ἔχει καθῆκον νά προετοιμάσει γιά τά ἀμέσως ἑπόμενα συνέδρια, μέ μιά σειρά ὀργανωτικές μεταρρυθμίσεις, τούς ὅρους γιά τήν πραγματική

ἐφαρμογή, στό μέτρο τοῦ δυνατοῦ, τῆς ἀρχῆς τῆς αἱρετότητας στήν κομματική ζωή, ὑπενθυμίζει ἀκόμα μιά φορά ὅτι οἱ συνειδητοί ὀπαδοί τοῦ ἐργατικοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος ἔχουν καθῆκον νά συσφίγγουν μέ ὅλες τους τίς δυνάμεις τούς δεσμούς τοῦ κόμματος μέ τή μάζα τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἀνεβάζοντας ὅλο καί πιό πλατιά στρώματα προλεταρίων καί μισοπρολεταρίων ὥς τήν πλήρη σοσιαλδημοκρατική συνειδητότητα, ἀναπτύσσοντας τήν ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατική πρωτοβουλία τους, φροντίζοντας γιά τήν ἀνάδειξη ἀπό τήν ἐργατική μάζα ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερου ἀριθμοῦ ἐργατῶν ἱκανῶν νά καθοδηγοῦν τό κίνημα καί τίς κομματικές ὀργανώσεις, σά μέλη τῶν τοπικῶν κεντρικῶν ὀργάνων καί τοῦ γενικοῦ κομματικοῦ κεντρικοῦ ὀργάνου, δημιουργώντας ὅσο τό δυνατό περισσότερες ἐργατικές ὀργανώσεις πού νά ἀνήκουν στό κόμμα μας, προσπαθώντας ὥστε οἱ ἐργατικές ὀργανώσεις πού δέ θέλουν ἤ πού δέν ἔχουν τή δυνατότητα νά μποῦν στό κόμμα τουλάχιστο νά τό ἀκολουθοῦν.

Ὑποβλήθηκε στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη)

40

ΟΜΙΛΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΩΝ ΣΧΕΔΙΩΝ ΑΠΟΦΑΣΕΩΝ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ

22 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (5 ΤΟΥ ΜΑΗ)

1

Εἶμαι ἐνάντια στή χωριστή ἐξέταση τῶν ἀποφάσεων, κι αὐτό γιά νά ἀποφύγουμε τό κομμάτιασμά τους· προτείνω νά τίς δόσουμε στήν ἐπιτροπή γιά νά τίς ἑνοποιήσει. Ἰδιαίτερα, ὅσον ἀφορᾶ τή γνώμη τοῦ σ. Κιτάγεφ ὅτι οἱ ἐπιτροπές πρέπει νά ἀποτελοῦνται μονάχα ἀπό ὀργανωτές, ἔχω τή γνώμη ὅτι γιά τή λειτουργία μιᾶς ἐπιτροπῆς δέν ἀρκοῦν μονάχα ὀργανωτές.

2

Σ' αὐτό δέ συμφωνῶ μέ τό σ. Σεργκέγεφ: ἴσα ἴσα τέτοιες ἀποφάσεις τῶν συνεδρίων δέν ὑπάρχουν κάν. Μόνες τους οἱ εὐχές τῶν δημοσιολόγων δέν ἀρκοῦν. Ἐκτός ἀπ' αὐτό, οἱ ἀποφάσεις δέν ἀπορρίφτηκαν, ἀλλά μετατοπίστηκαν σέ ἄλλο σημεῖο τῆς ἡμερήσιας διάταξης. Τονίζεται ὅτι στούς ἐργάτες δόθηκε τό δικαίωμα, μέ τή συγκατάθεση τῆς ΚΕ, νά καθαιροῦν τήν ἐπιτροπή. Αὐτό δέ φτάνει: χρειάζεται ὁδηγία καί ὄχι δημαγωγία. Ὁ σ. Σεργκέγεφ δέν ἑρμηνεύει σωστά τή «Βπεριόντ» παραθέτοντας τά λόγια της: «μέ ὄμορφα λόγια δέ χορταίνει κανείς». Ἀκριβῶς ἡ συντομία τοῦ ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ ἐπιβάλλει νά πάρουμε ἀπόφαση πού νά δίνει μιά ὁρισμένη ὁδηγία. Τάσσομαι ἐνάντια στήν πρόταση τοῦ σ. Ἀντρέγεφ[83]. Δέν εἶναι σωστό ὅτι τή δημαγωγία δέν τήν ἄρχισαν οἱ «οἰκονομιστές» καί οἱ «μενσεβίκοι». Ἀπεναντίας, αὐτοί ἴσα ἴσα ἦταν οἱ δημαγωγοί. Ἡ ἀπόφαση εἶναι

ἀκριβῶς μιά προειδοποίηση ἐνάντια στή δημαγωγία. Γι' αὐτό ἐπιμένω νά διατηρηθεῖ ἡ ἀπόφαση.

3

Δέ μέ χωροῦσε ὁ τόπος ὅταν ἔλεγαν πώς δέν ὑπάρχουν ἐργάτες κατάλληλοι νά γίνουν μέλη ἐπιτροπῆς. Τό ζήτημα παρελκύεται· εἶναι ὁλοφάνερο πώς κάτι τό νοσηρό ὑπάρχει στό κόμμα. Τούς ἐργάτες πρέπει νά τούς μπάζουμε στίς ἐπιτροπές. Περίεργο: στό συνέδριο εἶναι ὅλοι ὅλοι τρεῖς δημοσιολόγοι, ἐνῶ οἱ ὑπόλοιποι εἶναι μέλη τῶν ἐπιτροπῶν· ὡστόσο οἱ δημοσιολόγοι εἶναι ὑπέρ τῆς εἰσόδου τῶν ἐργατῶν, ἐνῶ τά μέλη τῶν ἐπιτροπῶν, ἄγνωστο γιατί, νευριάζουν.

Οἱ δηλώσεις τῶν σ. σ. Γκολούμπιν καί Μιχάιλοφ εἶναι ἐξαιρετικά πολύτιμες [84].

41

ΟΜΙΛΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΣΥΜΠΛΗΡΩΜΑΤΙΚΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΚΑΤΑΣΤΑΤΙΚΟ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΓΙΑ ΤΙΣ ΠΕΡΙΟΔΙΚΕΣ ΣΥΝΔΙΑΣΚΕΨΕΙΣ ΤΩΝ ΑΝΤΙΠΡΟΣΩΠΩΝ ΤΩΝ ΔΙΑΦΟΡΩΝ ΚΟΜΜΑΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ [85]

22 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (5 ΤΟΥ ΜΑΗ)

1

Δέ θά εἶχα καμιά ἀντίρρηση σ' αὐτά· δέν παραφορτώνουμε ὅμως μέ δουλειά τήν ΚΕ ὅταν προτείνουμε νά ὀργανώνει συνδιασκέψεις;

Προτείνω ἀντί «ἡ ΚΕ ὀργανώνει» νά μπεῖ: «τόσο ἡ Κεντρική ὅσο καί οἱ τοπικές ἐπιτροπές ὀργανώνουν» καί ἀντί «συνδιασκέψεις ἀντιπροσώπων τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν» νά μπεῖ: «συνδιασκέψεις ἀντιπροσώπων τῶν διαφόρων ὀργανώσεων τοῦ κόμματός μας».

2

Σωστά. Εἶμαι ἐνάντια στίς συμπληρώσεις πού ἀποβλέπουν μονάχα στούς τύπους καί δημιουργοῦν ἐμπόδια στή δουλειά.

42

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΑΠΟΣΧΙΣΤΗΚΕ[86]

Τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀναθέτει στήν Κεντρική Ἐπιτροπή νά πάρει ὅλα τά μέτρα γιά τήν προετοιμασία καί τήν ἐπεξεργασία τῶν ὅρων συνένωσης μέ τό τμῆμα τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἀποσχίστηκε. Ἡ τελική ὅμως ἐπικύρωση τῶν ὅρων αὐτῶν πρέπει νά παραπεμφθεῖ στό νέο κομματικό συνέδριο.

NB: δέν ἐπιτρέπεται νά δημοσιευτεῖ

Ὑποβλήθηκε στίς 23 τοῦ Ἀπρίλη (6 τοῦ Μάη)

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στό βιβλίο «Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, 1905. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

43

ΟΜΙΛΙΑ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΡΟΥΜΙΑΝΤΣΕΦ ΓΙΑ ΤΟ ΤΜΗΜΑ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΠΟΥ ΑΠΟΣΧΙΣΤΗΚΕ [87]

23 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (6 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Τό πρῶτο μέρος μοῦ φαίνεται ἀπαράδεχτο: πῶς εἶναι δυνατόν νά μή γίνεται ζύμωση σχετικά μέ τή διάσπαση; Ὅσο γιά τή διάλυση τῶν μενσεβίκικων ἐπιτροπῶν, αὐτό πρέπει νά γίνει μέ ἐξαιρετική προσοχή.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1924 στό βιβλίο «Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, 1905. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν»

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ βιβλίου

44

ΟΜΙΛΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΙΣ ΕΘΝΙΚΕΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ[88]

23 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (6 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Μᾶς προτείνεται κάτι τό ἀπαράδεχτο. Τί ζητάει, συγκεκριμένα, ὁ σ. Μιχάιλοφ; Νά μποροῦν νά κλείνουν συμφωνίες μόνο ἡ ΚΕ καί οἱ τοπικές ἐπιτροπές μαζί; Οἱ γενικές ὅμως ἀποφάσεις τῆς ΚΕ εἶναι ὑποχρεωτικές γιά τίς τοπικές ἐπιτροπές. Δέν εἶναι λογικό νά παίρνουμε ὑπόψη τή μεμονωμένη ἐκείνη περίπτωση, ὅταν ἡ μενσεβίκικη ΚΕ μπέρδεψε τά πράγματα. Πρέπει νά δόσουμε πρωτοβουλία καί στίς τοπικές ἐπιτροπές. Πρέπει νά αναθέσουμε τή δουλειά τοῦ τοπικοῦ συντονισμοῦ τῆς δράσης τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων καί στίς τοπικές ἐπίσης ἐπιτροπές. Ἄν ἡ ΚΕ δέ θά βρίσκεται σέ συνθῆκες τέτοιες πού νά μήν μπορεῖ κανείς νά τή βρεῖ, τότε φυσικά θά ρωτιέται πάντοτε.

45

ΟΜΙΛΙΑ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΣΤΑΣΗΣ ΑΠΕΝΑΝΤΙ ΣΤΟΥΣ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΟΥΣ

23 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (6 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Εἶναι ἄκαιρο νά μπαίνει ζήτημα συμφωνιῶν μέ τούς φιλελευθέρους. Ἡ ὑπόθεση στή Ρωσία ζυγώνει στήν ἐξέγερση καί κάτω ἀπό αὐτές τίς συνθῆκες μιά συμφωνία εἶναι ἐλάχιστα πιθανή. Ἄν βρεθοῦν καί ὁρισμένες ὁμάδες τοῦ «Ὀσβομποζντένιγε», εἴτε φοιτητές μέ φιλελεύθερες διαθέσεις, πού δέ θά ἀρνηθοῦν νά παλαίψουν μέ τό ὅπλο στό χέρι, τότε φυσικά τίς συμφωνίες δέ θά τίς κλείνουμε μέ τόν Στροῦβε.

Συμπληρώνει τήν ἀνακοίνωση τοῦ σ. Βόινοφ σχετικά μέ τό συνέδριο τῶν ζέμστβο στή Μόσχα (διαβάζει περικοπή ἀπό τούς «Τάιμς») [89].

46

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΣΥΜΦΩΝΙΩΝ ΜΕ ΤΟΥΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΕΣ-ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΕΣ

23 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (6 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Πρέπει νά κάνω έκθεση στό συνέδριο γιά μιά άποτυχημένη προσπάθεια συμφωνίας μέ τούς σοσιαλιστές-έπαναστάτες. Στό έξωτερικό ἦρθε ὁ σ. Γκαπόν. Συναντήθηκε μέ τούς σοσιαλιστές-έπαναστάτες, ὕστερα μέ τήν «Ἴσκρα», ἔπειτα καί μέ μένα. Μοῦ εἶπε πώς συμμερίζεται τήν ἄποψη τῶν σοσιαλδημοκρατῶν, μά πώς γιά ὁρισμένους λόγους δέ θεωρεῖ δυνατόν νά τό δηλώσει ἀνοιχτά. Τοῦ εἶπα πώς ἡ διπλωματία εἶναι πολύ καλό πράγμα, ὄχι ὅμως μεταξύ ἐπαναστατῶν. Δέ θά σᾶς ἐκθέσω τή συζήτησή μας· τό περιεχόμενό της ἔχει δημοσιευθεῖ στή «Βπεριόντ»*. Μοῦ ἔκανε τήν ἐντύπωση ἀνθρώπου ἀπόλυτα ἀφοσιωμένου στήν ἐπανάσταση, ἀνθρώπου μέ πρωτοβουλία καί ἔξυπνου, ἄν καί, δυστυχῶς, χωρίς συνεπῆ ἐπαναστατική κοσμοθεωρία.

Ὕστερα ἀπό λίγο πῆρα ἀπό τόν σ. Γκαπόν γραπτή πρόσκληση γιά τή συνδιάσκεψη τῶν σοσιαλιστικῶν ὀργανώσεων, ἡ ὁποία, κατά τή γνώμη τοῦ Γκαπόν, εἶχε σκοπό τό συντονισμό τῆς δράσης τους. Νά ὁ κατάλογος τῶν 18 ὀργανώσεων πού, σύμφωνα μέ τό γράμμα αὐτό, εἶχαν προσκληθεῖ στή συνδιάσκεψη τοῦ σ. Γκαπόν:

1) Κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν. 2) ΣΔΕΚΡ. «Βπεριόντ». 3) ΣΔΕΚΡ. «Ἴσκρα». 4) Πολωνικό Σοσιαλιστικό Κόμμα. 5) Σοσιαλδημοκρατία Πολωνίας καί Λιθουανίας. 6) ΠΠΣ. «Προλεταριάτ». 7) ΣΔΕΚ Λεττονίας. 8) Μπούντ. 9) Σοσιαλδημοκρατική Ἐργατική Ὀργάνωση Ἀρμενίας. 10) Ἐπαναστατική Ὁμοσπονδία Ἀρμενίας (Ντροσάκ). 11) Σοσιαλιστική Γκρομάντα Λευκορωσίας. 12) Σοσιαλδημοκρατική Ἕνωση Λεττονίας. 13) Κόμμα ἐνεργητικῆς ἀντίστασης Φιλλανδίας. 14) Ἐργατικό Κόμμα Φιλλανδίας. 15) Κόμμα τῶν σοσιαλ-ὁμοσπονδιστῶν ἐπαναστα-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 282 - 285. *Ἡ Σύντ.*

τῶν Γεωργίας (φεντεραλιστῶν). 16) Ἐπαναστατικό Κόμμα Οὐκρανίας. 17) Λιθουανικό Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα. 18) Σοσιαλιστικό Κόμμα Οὐκρανίας[90].

Τόνισα καί στόν σ. Γκαπόν καί σ' ἕναν ἐπιφανῆ σοσιαλιστή-ἐπαναστάτη πώς ἡ ἀμφίβολη σύνθεση τῆς συνδιάσκεψης μπορεῖ νά δυσκολέψει τή δουλειά. Στή συνδιάσκεψη δημιουργεῖται τεράστια ὑπεροχή τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν. Ἡ ὑπόθεση τῆς σύγκλησης τῆς συνδιάσκεψης παρατράβηξε σέ μάκρος. Ἡ «Ἴσκρα», ὅπως φαίνεται ἀπό τά στοιχεία πού μοῦ παρουσίασε ὁ σ. Γκαπόν, ἀπάντησε πώς προτιμάει τίς ἀπευθείας συμφωνίες μέ ὀργανωμένα κόμματα. «Λεπτός» υπαινιγμός γιά τή «Βπεριόντ», πού εἶναι τάχα ἀποδιοργανωτής κτλ. Τελικά ἡ «Ἴσκρα» δέν παρουσιάστηκε στή συνδιάσκεψη. Ἐμεῖς, ἀντιπρόσωποι καί τῆς σύνταξης τῆς «Βπεριόντ» καί τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας, παρουσιαστήκαμε στή συνδιάσκεψη. Εἴδαμε ἐκεῖ πώς ἡ συνδιάσκεψη εἶναι παιχνίδι στά χέρια τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν. Διαπιστώθηκε πώς τά ἐργατικά κόμματα ἤ δέν εἶχαν καθόλου προσκληθεῖ ἤ δέν ὑπῆρχε καμιά πληροφορία πώς εἶχαν προσκληθεῖ. Ἔτσι λχ. εἶχε ἀντιπροσωπευθεῖ τό Κόμμα τῆς ἐνεργητικῆς ἀντίστασης Φιλλανδίας, ἐνῶ ἀπουσίαζε τό Ἐργατικό Κόμμα Φιλλανδίας.

Σέ ἐρώτημά μας, γιατί αὐτό; μᾶς ἀπάντησαν ὅτι ἡ πρόσκληση πρός τό Ἐργατικό Κόμμα Φιλλανδίας διαβιβάστηκε μέσω τοῦ Κόμματος τῆς ἐνεργητικῆς ἀντίστασης, ἐπειδή, κατά τά λεγόμενα ἑνός σοσιαλιστῆ-ἐπαναστάτη, δέν ἤξεραν πῶς νά τή διαβιβάσουν ἄμεσα. Στό μεταξύ ὁ καθένας πού γνωρίζει ἔστω καί λίγο τά πράγματα στό ἐξωτερικό ξέρει πώς ἡ σύνδεση μέ τό Ἐργατικό Κόμμα Φιλλανδίας μπορεῖ νά γίνει λχ. καί μέσω τοῦ ἀρχηγοῦ τοῦ ΣΔΕΚ Σουηδίας Μπράντινγκ. Στή συνδιάσκεψη ἦταν ἀντιπρόσωποι τοῦ ΠΠΣ, δέν ὑπῆρχε ὅμως ἀντιπρόσωπος τῆς Σοσιαλδημοκρατίας τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας. Καί στάθηκε ἀδύνατο νά πληροφορηθοῦμε ἄν εἶχαν προσκληθεῖ. Ὅπως μᾶς εἶπε ὁ ἴδιος σοσιαλιστής-ἐπαναστάτης, ἀπό τή Λιθουανική Σοσιαλδημοκρατία καί ἀπό τό Ἐπαναστατικό Κόμμα τῆς Οὐκρανίας δέν ἦρθε ἀπάντηση.

Εὐθύς ἐξαρχῆς ἀνακινήθηκε τό ἐθνικό ζήτημα. Τό ΠΠΣ ἔβαλε ζήτημα νά γίνουν περισσότερες ἀπό μιά συντακτικές συνελεύσεις. Καί αὐτό μέ κάνει νά πῶ ὅτι στό μέλλον θά πρέπει ἤ νά ἀρνούμαστε ἐντελῶς νά παίρνουμε μέρος σέ τέτοιες συνδιασκέψεις ἤ νά ὀργανώνουμε συνδιασκέψεις ἀπό ἀντιπροσώπους ἐργατικῶν κομμάτων μιᾶς ἐθνικότητας ἤ νά καλοῦμε στή συνδιά-

σκεψη ἀντιπροσώπους τῶν τοπικῶν κομματικῶν ἐπιτροπῶν ἀπό τίς περιφέρειες μέ μή ρωσικό πληθυσμό. Ἀπ' ἐδῶ ὅμως δέ βγάζω καθόλου τό συμπέρασμα πώς οἱ συνδιασκέψεις εἶναι ἀπραγματοποίητες λόγω διαφωνιῶν σέ ζητήματα ἀρχῶν. Ἀπαραίτητο εἶναι μόνο νά μπαίνουν καθαρῶς πρακτικά ζητήματα.

Ἀπό τό ἐξωτερικό δέν μποροῦμε νά ἐλέγχουμε τή σύνθεση τῶν συνδιασκέψεων κτλ. Εἶναι ἀνάγκη νά ἀντιπροσωπεύεται τό ρωσικό κέντρο καί ἀπαραίτητα μέ συμμετοχή ἀντιπροσώπων τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν. Τό ζήτημα πού μᾶς ἔκανε νά ἐγκαταλείψουμε τή συνδιάσκεψη ἀφοροῦσε τούς λεττονούς. Ἀποχωρώντας ἀπό τή συνδιάσκεψη ὑποβάλαμε τήν παρακάτω δήλωση:

«Ἡ βαρυσήμαντη ἱστορική στιγμή πού περνάει ἡ Ρωσία βάζει μπροστά στά σοσιαλδημοκρατικά καί στά ἐπαναστατικοδημοκρατικά κόμματα καί ὀργανώσεις πού δροῦν στή χώρα τό καθῆκον μιᾶς πρακτικῆς συμφωνίας γιά πιό ἐπιτυχῆ ἐπίθεση ἐνάντια στό ἀπολυταρχικό καθεστώς.

Δίνοντας γι' αὐτό ἐξαιρετικά σοβαρή σημασία στή συνδιάσκεψη πού συγκαλεῖται γιά τοῦτο τό σκοπό πρέπει, φυσικά, νά ἀντιμετωπίζουμε τό ζήτημα τῆς σύνθεσής της κατά τόν πιό αὐστηρό τρόπο.

Δυστυχῶς, στή συνδιάσκεψη πού συγκάλεσε ὁ σ. Γκαπόν αὐτός ὁ ἀπαραίτητος ὅρος γιά τήν ἀποδοτικότητα τῶν ἐργασιῶν της δέν τηρήθηκε ἀρκετά καί γι' αὐτό, μόλις ἡ συνδιάσκεψη συγκροτήθηκε σέ σῶμα, ἤμασταν ἀναγκασμένοι νά πάρουμε μέτρα πού θά ἐξασφάλιζαν τήν πραγματική ἐπιτυχία αὐτῆς τῆς σύσκεψης.

Ὁ καθαρά πρακτικός χαρακτήρας τῆς συνδιάσκεψης ἀπαιτοῦσε λογουχάρη, πρίν ἀπ' ὅλα, ἡ συμμετοχή στίς ἐργασίες της νά ἐπιτραπεῖ μόνο σέ ὀργανώσεις πού ἀντιπροσωπεύουν μιά πραγματικά ὑπαρκτή δύναμη στή Ρωσία.

Στό μεταξύ διαπιστώθηκε ὅτι ἡ σύνθεση τῆς συνδιάσκεψης, ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἴδιας τῆς ὑπόστασης μερικῶν ὀργανώσεων, δέν ἦταν καθόλου ἱκανοποιητική. Εἴδαμε ν' ἀντιπροσωπεύεται σ' αὐτήν ἀκόμα καί μιά ὀργάνωση πού ὁ πλασματικός χαρακτήρας της εἶναι ἔξω ἀπό κάθε ἀμφιβολία. Μιλᾶμε γιά τή Σοσιαλδημοκρατική Ἕνωση Λεττονίας.

Ὁ ἀντιπρόσωπος τοῦ ΣΔΕΚ Λεττονίας ἀπαίτησε τόν ἀποκλεισμό αὐτῆς τῆς Ἕνωσης, προσδίδοντας στήν ἀπαίτηση αὐτή τελεσιγραφικό χαρακτήρα.

Ἡ ἀπόλυτη πλασματικότητα τῆς „Ἕνωσης“, πού ἐξακριβώθηκε ἀργότερα σέ είδική σύσκεψη τῶν ἀντιπροσώπων τεσσάρων σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων μέ συμμετοχή ἀντιπροσώπων τῆς „Ἕνωσης“, μᾶς ἀνάγκασε φυσικά κι ἐμᾶς — τίς ὑπόλοιπες σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις καί κόμματα πού ἤμασταν στή συνδιάσκεψη — νά προσχωρήσουμε στήν τελεσιγραφική αὐτή ἀπαίτηση.

Ἀμέσως ὅμως, ἀπό τά πρῶτα βήματα, σκοντάψαμε στήν ἔντονη ἀντίσταση ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν-δημοκρατικῶν κομμάτων, πού μέ τήν ἄρνησή τους νά ἱκανοποιήσουν τήν τελεσιγραφική μας ἀπαίτηση προτίμησαν μιά πλασματική ὁμάδα ἀπό μιά σειρά γνωστές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις.

Τέλος, ἡ πρακτική σημασία τῆς συνδιάσκεψης μειωνόταν ἀκόμα περισσότερο γιατί ἀπουσίαζαν ἀπ' αὐτήν μιά σειρά σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις πού γιά τή συμμετοχή τους, ἀπ' ὅ,τι κατορθώσαμε νά ἐξακριβώσουμε, δέν εἶχαν ληφθεῖ τά ἐπιβαλλόμενα μέτρα.

Ἀναγκασμένοι γιά ὅλους αὐτούς τούς λόγους νά ἐγκαταλείψουμε τή συνδιάσκεψη, ἐκφράζουμε ταυτόχρονα τή βεβαιότητα ὅτι ἡ ἀποτυχία μιᾶς προσπάθειας δέ θά σταματήσει τήν ἐπίμονη ἐπιδίωξη τῆς ἐπανάληψής της στό πιό κοντινό μέλλον καί ὅτι τό καθῆκον μιᾶς συμφωνίας πάνω σέ πρακτικά ζητήματα, πού ὀρθώνεται μπροστά σ' ὅλα τά ἐπαναστατικά κόμματα, θά ἐκπληρωθεῖ ἀπό τήν προσεχῆ αὐτή συνδιάσκεψη, ἡ ὁποία θά ἀποτελεῖται ἀπό ὀργανώσεις πού δουλεύουν πραγματικά στή Ρωσία καί ὄχι ἀπό πλασματικές ὀργανώσεις.

Γιά τό ΣΔΕΚ Λεττονίας — *Φ. Ρόζιν*
Γιά τή «Βπεριόντ» τοῦ ΣΔΕΚ Ρωσίας — *Ν. Λένιν*
Γιά τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τῆς Μπούντ — *Ι. Γκέλφιν*
Β. Βινίτσκι
Γιά τή ΣΔΕ Ὀργάνωση Ἀρμενίας — *Λέρρ*».

3 τοῦ Ἀπρίλη 1905.

Ὕστερα ἀπό $1\,^1/_2$–2 βδομάδες ὁ σ. Γκαπόν μοῦ διαβίβασε τήν ἀκόλουθη δήλωση:

«Ἀγαπητέ σύντροφε! Σᾶς στέλνω δυό διακηρύξεις πού προέρχονται ἀπό τή γνωστή σας συνδιάσκεψη καί σᾶς παρακαλῶ νά τίς ἀνακοινώσετε στό ἐπικείμενο ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Θεωρῶ χρέος μου νά δηλώσω γιά μένα προσωπικά πώς ἀποδέχομαι αὐτές τίς διακηρύξεις μέ ὁρισμένες ἐπιφυλάξεις στά ζητήματα τοῦ σοσιαλιστικοῦ προγράμματος καί τῆς ὁμοσπονδιακῆς ἀρχῆς.

Γκεόργκι Γκαπόν».

Μαζί μέ τή δήλωση αὐτή ἐπιδόθηκαν δυό ἐνδιαφέροντα ντοκουμέντα, στά ὁποῖα κινοῦν τήν προσοχή τά ἑξῆς σημεῖα:

«Ἐφαρμογή τῆς ὁμοσπονδιακῆς ἀρχῆς στίς σχέσεις ἀνάμεσα στίς ἐθνότητες πού παραμένουν κάτω ἀπό τήν ἴδια κρατική σκεπή...

Σοσιαλιστικοποίηση, δηλαδή πέρασμα στήν κοινωνική διαχείριση καί στή χρήση ἀπό τόν ἐργαζόμενο γεωργικό πληθυσμό ὅλων τῶν γαιῶν πού ἡ καλλιέργειά τους βασίζεται στήν ἐκμετάλλευση ξένης ἐργασίας. Ὁ καθορισμός τῶν συγκεκριμένων μορφῶν, τῆς διαδικασίας στήν ἐφαρμογή αὐτοῦ τοῦ μέτρου καί τῆς ἔκτασής του παραμένει στή σφαίρα ἁρμοδιότητας τῶν κομμάτων τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων, ἀνάλογα μέ τίς ἰδιομορφίες τῶν τοπικῶν συνθηκῶν τῆς χώρας τους· ἀνάπτυξη τῆς κοινωνικῆς, δημοτικῆς καί κοινοτικῆς οἰκονομίας...

...Ψωμί στούς πεινασμένους!

Ἡ γῆ καί τά ἀγαθά της σέ ὅλους τούς ἐργαζομένους!

...Συντακτική συνέλευση ἀπό ἀντιπροσώπους ὅλων τῶν περιοχῶν τῆς ρωσικῆς αὐτοκρατορίας, ἐκτός ἀπό τήν Πολωνία καί τή Φιλλανδία!

...Σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης γιά τόν Καύκασο, σάν αὐτόνομο τμῆμα συνδεμένο ὁμοσπονδιακά μέ τή Ρωσία...».

Ὅπως φαίνεται ἀπό τά ἀποσπάσματα πού παραθέσαμε, τό ἀποτέλεσμα τῆς συνδιάσκεψης ἐπιβεβαίωσε ἀπόλυτα τούς φόβους πού μᾶς παρακίνησαν νά ἐγκαταλείψουμε τή συνδιάσκεψη. Ἐ-

χουμε μπροστά μας ἕνα κακέκτυπο τοῦ σοσιαλεπαναστατικοῦ προγράμματος, μέ κάθε λογῆς παραχωρήσεις στά ἐθνικιστικά μή προλεταριακά κόμματα. Ἦταν ἀκατανόητο χωρίς τά ἐθνικά προλεταριακά κόμματα νά παίρνει κανείς μέρος στήν ἐπίλυση τῶν ζητημάτων πού προβλήθηκαν στή συνδιάσκεψη. Ἡ συνδιάσκεψη πρόβαλε λογουχάρη τό αἴτημα ἰδιαίτερης συντακτικῆς συνέλευσης γιά τήν Πολωνία. Ἐμεῖς δέν μποροῦμε νάμαστε οὔτε ὑπέρ, οὔτε κατά. Τό πρόγραμμά μας ἀναγνωρίζει τήν ἀρχή τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνοτήτων. Εἶναι ὅμως ἀπαράδεχτο νά λύνεται αὐτό τό ζήτημα χωρίς τή Σοσιαλδημοκρατία τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας. Ἡ συνδιάσκεψη διαίρεσε τή συντακτική συνέλευση καί αὐτό ἔγινε χωρίς τήν παρουσία τῶν ἐργατικῶν κομμάτων! Δέν μποροῦμε νά δεχτοῦμε πρακτική λύση παρόμοιων ζητημάτων δίχως τήν παρουσία τοῦ κόμματος τῶν προλεταρίων. Ταυτόχρονα ὅμως νομίζω πώς οἱ διαφωνίες ἀρχῶν δέν άπο κλείουν, ὡστόσο, τή δυνατότητα συνδιασκέψεων γιά πρακτικά ζητήματα, ἀλλά, 1ο, — στή Ρωσία, 2ο, ὕστερα ἀπό ἐξακρίβωση τῶν πραγματικῶν δυνάμεων καί, 3ο, χωρίζοντας τά ἐθνικά ζητήματα ἤ τουλάχιστο καλώντας στή συνδιάσκεψη ἀντιπροσώπους τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν ἀπό τίς περιφέρειες ὅπου ὑπάρχουν ἐθνικά σοσιαλδημοκρατικά καί μή σοσιαλδημοκρατικά κόμματα.

Περνῶ στήν ἀπόφαση πού προτείνεται γιά τίς πρακτικές συμφωνίες μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες (*διαβάζει τό σχέδιο, ὅπως συντάχθηκε ἀπό τόν σ. Βόινοφ*:

«Παίρνοντας ὑπόψη:

1) ὅτι τό κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν ἀποτελεῖ τήν πιό ἐπαναστατική πτέρυγα τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας·

2) ὅτι σήμερα εἶναι γενικά ἐπιθυμητές προσωρινές μαχητικές συμφωνίες τῆς σοσιαλδημοκρατίας μέ τήν ὀργάνωση τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν γιά ἀγώνα κατά τῆς ἀπολυταρχίας·

3) ὅτι τέτοιου εἴδους συμφωνίες δέν πρέπει σέ καμιά περίπτωση νά περιορίζουν τήν πλήρη αὐτοτέλεια τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος καί νά παραβιάζουν τήν ἀκεραιότητα καί τήν καθαρότητα τῆς προλεταριακῆς τακτικῆς του καί τῶν ἀρχῶν του. —

τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀναθέτει στήν ΚΕ καί στίς τοπικές ἐπιτροπές νά κλείνουν, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη, προσωρινές μαχητικές συμφωνίες μέ τίς ὀργανώσεις τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν· οἱ τοπικές αὐτές συμφωνίες μποροῦν νά κλείνονται μόνο κάτω ἀπό τόν ἄμεσο ἔλεγχο τῆς ΚΕ».

Συμφωνῶ μέ αὐτό τό σχέδιο. Θά ἔπρεπε μόνο νά διατυπωθεῖ κάπως πιό ἤπια τό τέλος, λογουχάρη ἀντί «κάτω ἀπό τόν ἄμεσο ἔλεγχο τῆς ΚΕ» ν' ἀφήσουμε μόνο «κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῆς ΚΕ».

47

ΛΟΓΟΣ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΚΘΕΣΗ ΔΡΑΣΗΣ ΤΗΣ ΚΕ [91]

25 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (8 ΤΟΥ ΜΑΗ)

1

Πραγματικά, ἡ ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ ἀφοροῦσε περισσότερο τά τεχνικά ζητήματα παρά τήν πολιτική τῆς ΚΕ. Παρακολουθῶ ἀπό τά 1900 τή δράση τοῦ κεντρικοῦ μηχανισμοῦ τοῦ κόμματος καί εἶμαι ὑποχρεωμένος νά διαπιστώσω πώς ὑπάρχει τεράστια πρόοδος. Ἄν ὁ μηχανισμός αὐτός δέ μᾶς ἱκανοποιεῖ, πρέπει νά ξέρουμε πώς ἡ πλήρης ἱκανοποίηση θαρθεῖ ἴσως τόν καιρό τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, μά κι αὐτό εἶναι ἀμφίβολο! Μήν ξεχνᾶτε πώς ἡ «πρόσληψη» ἐξακολουθεῖ ἀκόμα νά κάνει ζημιά! Ἡ ΚΕ μιλάει λίγο γιά τήν πολιτική της, ἐπειδή δέν μποροῦσε νά πεῖ τίποτε τό καλό γι' αὐτήν. Τό κυριότερο λάθος της εἶναι ἡ πάλη ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ συνεδρίου. Ἄν τό συνέδριο εἶχε συγκληθεῖ ἕνα χρόνο νωρίτερα, θᾶταν πιό διαλλακτικό ἀπ' ὅ,τι εἶναι τώρα. Κι ἐγώ ὁ ἴδιος εἶμαι ὑπέρ τῆς διάλυσης, εἶμαι ὅμως ἀπόλυτα ἐναντίον της σέ μιά περίπτωση, — ὅταν αὐτή γίνεται ἐξαιτίας τῆς ζύμωσης γιά τό συνέδριο. Δέ θέλω ὅμως νά σταθῶ σ' αὐτό: μεγαλύτερη εἶναι ἡ χαρά γιά ἕνα μετανοημένο ἁμαρτωλό [92] παρά γιά 99 δικαίους. Ὅσον ἀφορᾶ τίς ἐπικρίσεις πού μοῦ ἀπηύθυναν, θά πῶ μόνο πώς ἕνας δημοσιολόγος δέν εἶναι σέ θέση νά κάνει τίποτε χωρίς τό κόμμα.

2

Μέ κατηγοροῦν γιά ἀντιφατικότητα ὅσον ἀφορᾶ τό κατηγορητήριο. Ἄν τό συνέδριο ἦταν γενικό, τό ζήτημα ἀπαγγελίας κατηγορητηρίου θά ἔμπαινε νωρίτερα ἀκόμη, ἐνῶ τώρα ὅλα ὅσα προηγήθηκαν ἔδειξαν καθαρά περί τίνος ἐπρόκειτο. Ἡ ΚΕ δέν μπορεῖ νά λογοδοτήσει, γιατί μπλέχτηκε. Ἡ διέξοδος γιά τήν ΚΕ βρέθηκε ἐκεῖ πού ὑπῆρχε καί προηγούμενα — στό συνέδριο πού συγκλήθηκε ἀργότερα ἀπ' ὅ,τι ἔπρεπε. Ὅταν «ὁ κατηγορούμενος ὁμολογεῖ» ἡ δικαστική ἔρευνα περιττεύει.

48

ΠΡΟΤΑΣΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΡΟΠΟ ΕΚΛΟΓΗΣ ΤΗΣ ΚΕ

25 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (8 ΤΟΥ ΜΑΗ)

Προτείνω νά καθοριστεῖ πρῶτα πόσα πρόσωπα πρέπει νά ἐκλεγοῦν, οἱ ἐκλογές νά γίνουν μέ μυστική ψηφοφορία καί κατόπι νά συμφωνήσουμε γιά τήν ἔκταση πού θά πάρει ἡ ἀνακοίνωση τῶν ἀποτελεσμάτων τῆς ψηφοφορίας.

49

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ ΧΡΟΝΟ ΑΝΑΛΗΨΗΣ ΑΠΟΜΕΡΟΥΣ ΤΗΣ ΚΕ ΤΩΝ ΚΑΘΗΚΟΝΤΩΝ ΤΗΣ

Τό συνέδριο ἀποφασίζει ὅπως ἡ καινούργια ΚΕ, πού ἐκλέχτηκε ἀπ' αὐτό, ἀναλάβει τά καθήκοντά της ἀμέσως[93].

Ὑποβλήθηκε στίς 25 τοῦ Ἀπρίλη (8 τοῦ Μαη)

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

50

ΟΜΙΛΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΙΙΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

25 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (8 τοῦ ΜΑΗ)

Ὁ π ρ ό ε δ ρ ο ς τονίζει ὅτι δέν εἶναι δυνατό νά ἀποφασιστεῖ ἀπό τά πρίν πόσο θά περικοποῦν τά πρακτικά τοῦ συνεδρίου. Εἶναι ἀπαραίτητο νά ἐκτυπωθοῦν ὅλες οἱ συζητήσεις πού ἀφοροῦν τήν ἡμερήσια διάταξη· σέ συνέχεια παρατηρεῖ ὅτι θά χρειαστεῖ νά ἀναδιοργανωθεῖ ὁ τεχνικός μηχανισμός στό ἐξωτερικό, πράγμα πού θά ἔχει ἐπίδραση στή γρήγορη ἔκδοση τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου.

51

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΕΚΔΟΣΗ ΤΗΣ ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗΣ ΓΙΑ ΤΟ III ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΚΑΙ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ [94]

Τό συνέδριο ἀναθέτει στήν ΚΕ νά καταπιαστεῖ ἀμέσως μέ τήν ἔκδοση σύντομης ἀνακοίνωσης γιά τό III συνέδριο μέ τό πλῆρες κείμενο τοῦ προγράμματος, τοῦ καταστατικοῦ καί τῶν ἀποφάσεων.

Τό συνέδριο ἀναθέτει στήν ΚΕ νά ἐπισπεύσει μέ ὅλα τά μέσα τή δημοσίευση αὐτῆς τῆς ἀνακοίνωσης.

Τό συνέδριο ἀναθέτει στήν ἐπιτροπή ἔκδοσης τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου[95]: 1) νά καθορίσει τελικά τί δέν πρέπει σέ καμιά περίπτωση νά δημοσιευτεῖ γιά συνωμοτικούς λόγους, 2) νά καθορίσει μέ ποιόν τρόπο καί μέσα σέ ποιά ὅρια πρέπει νά γίνει γνωστό στά μέλη τοῦ κόμματος τό μέρος τῶν πρακτικῶν τοῦ III συνεδρίου πού δέ θά δημοσιευτεῖ, 3) νά ἐπιφέρει τίς ἀπαραίτητες γιά τήν ἔκδοση συντομεύσεις πού ν' ἀφοροῦν ἀποκλειστικά τίς συζητήσεις γιά τή διαδικασία τῶν συνεδριάσεων ἤ τίς ἀπορριφθεῖσες μικροτροποποιήσεις πάνω στίς ἀποφάσεις.

Ὑποβλήθηκε στίς 25 τοῦ Ἀπρίλη (8 τοῦ Μάη)

52

ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΟΥ ΚΑΥΚΑΣΟΥ [96]

Παίρνοντας ὑπόψη,

1) ὅτι οἱ ἰδιαίτερες συνθῆκες τῆς κοινωνικο-πολιτικῆς ζωῆς τοῦ Καυκάσου στάθηκαν εὐνοϊκές γιά νά δημιουργηθοῦν ἐκεῖ οἱ πιό μαχητικές ὀργανώσεις τοῦ κόμματός μας·

2) ὅτι ἡ ἐπαναστατική διάθεση τῆς πλειοψηφίας τοῦ πληθυσμοῦ τοῦ Καυκάσου, τόσο στίς πόλεις ὅσο καί στά χωριά, ἔφτασε πιά ὥς τήν παλλαϊκή ἐξέγερση κατά τῆς ἀπολυταρχίας·

3) ὅτι ἡ ἀπολυταρχική κυβέρνηση στέλνει κιόλας στή Γκούρια στρατό καί πυροβολικό, προετοιμάζοντας τήν πιό ἀμείλικτη συντριβή ὅλων τῶν σπουδαιότερων ἑστιῶν τῆς ἐξέγερσης·

4) ὅτι ἡ νίκη τῆς ἀπολυταρχίας κατά τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης στόν Καύκασο, νίκη πού διευκολύνεται ἀπό τήν ἀλλόφυλη σύνθεση τοῦ ἐκεῖ πληθυσμοῦ, θά ἔχει τίς πιό βλαβερές συνέπειες γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ἐξέγερσης σέ ὅλη τή Ρωσία·—

τό III συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας στέλνει ἐξονόματος τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας θερμό χαιρετισμό στό ἡρωικό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά τοῦ Καυκάσου καί ἀναθέτει στήν ΚΕ καί στίς τοπικές ἐπιτροπές τοῦ κόμματος νά πάρουν τά πιό δραστήρια μέτρα γιά νά μεταδόσουν ὅσο τό δυνατό πιό πλατιά τίς πληροφορίες γιά τήν κατάσταση στόν Καύκασο μέ μπροσοῦρες, συλλαλητήρια, ἐργατικές συνελεύσεις, συζητήσεις στούς ὁμίλους κτλ., καθώς καί γιά νά ὑποστηρίξουν ἐγκαίρως τόν Καύκασο ἔνοπλα.

Ὑποβλήθηκε στίς 26 τοῦ Ἀπρίλη (9 τοῦ Μάη)

53

ΟΜΙΛΙΕΣ ΚΑΤΑ ΤΗ ΣΥΖΗΤΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΑ ΓΕΓΟΝΟΤΑ ΤΟΥ ΚΑΥΚΑΣΟΥ

26 ΤΟΥ ΑΠΡΙΛΗ (9 ΤΟΥ ΜΑΗ)

1

Δέν εἶναι σωστό ὅτι τό κόμμα ἀναλαβαίνει τήν ὑποχρέωση νά ὁρίσει ἐξέγερση ὅταν ὁ Καύκασος ἀρχίσει τήν ἐπανάσταση. Ἐμεῖς ἁπλῶς ἀναθέτουμε στήν ΚΕ νά ὑποστηρίξει τό κίνημα*.

2

Γενικά συμφωνῶ μέ τήν τροποποίηση τοῦ σ. Πετρόφ [97], παρά τό γεγονός ὅτι σ' αὐτή δέν ὑπάρχει ἐπαναστατικό σύνθημα **.

---

* Στό κείμενο τῆς ἐπιτροπῆς τῶν πρακτικῶν τό τέλος τοῦ λόγου δίνεται μέ τήν ἀκόλουθη διατύπωση:

«Ἀναθέτουμε ἁπλῶς στήν ΚΕ νά ὑποστηρίξει τό κίνημα· τό νά συμπεραίνει κανείς ὅτι πρέπει νά κάνουμε μονάχα ζύμωση καί προπαγάνδα, παίρνοντας ὑπόψη τήν κατάσταση τοῦ Καυκάσου, δέν ἀνταποκρίνεται στά πράγματα. Ἐφιστῶ τήν προσοχή ὅλων σ' αὐτό τό σημεῖο.

Κανένας δέ ζητάει τό λόγο. Οἱ ὁμιλίες *κλείνουν*». *Ἡ Σύντ.*

** Στό κείμενο τῆς ἐπιτροπῆς πρακτικῶν ἡ ὁμιλία αὐτή τοῦ Λένιν δίνεται μέ τήν ἀκόλουθη διατύπωση: «Λένιν. Δέν πρέπει ἄραγε νά προστεθεῖ „στό ρωσικό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά“; Ὁ Ρίμπκιν εἶπε πρίν ἀπό λίγο ὅτι στήν ἀπόφαση μπορεῖ νά ὑποδειχθεῖ στόν Καύκασο νά μήν ἀρχίσει τήν ἐξέγερση προτοῦ ἡ Ρωσία βρεθεῖ σέ θέση νά τήν ὑποστηρίξει. Γιά αὐτό ὅμως πρέπει νά ἀλλάξει ὁλόκληρη ἡ ἀπόφαση. Μεγάλη σημασία ἔχουν αὐτά πού λένε οἱ ἄνθρωποι τῆς περιοχῆς· γενικά συμφωνῶ μέ τήν τροποποίηση τοῦ σ. Πετρόφ, παρά τό γεγονός ὅτι σ' αὐτή δέν ὑπάρχει ἐπαναστατικό σύνθημα». *Ἡ Σύντ.*

ΓΙΑ ΤΙΣ ΔΕΚΑΠΕΝΘΗΜΕΡΕΣ ΕΚΘΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΚΟΜΜΑΤΙΚΩΝ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ

Οἱ δεκαπενθήμερες ἐκθέσεις *ὅλων* τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων καί ἰδιαίτερα ὅλων τῶν *ἐργατικῶν* κομματικῶν ὀργανώσεων θά εἶχαν τεράστια σημασία γιά τή σταθεροποίηση τῆς σύνθεσης καί τῆς ὀργανωτικῆς συνοχῆς τοῦ κόμματος καί εἰδικά γιά τήν ἐπαναρρύθμιση τοῦ τρόπου ἀντιπροσώπευσης τοῦ κόμματος (στά συνέδρια) σύμφωνα μέ τόν ἀριθμό τῶν ὀργανωμένων ἐργατῶν.

Οἱ ἐκθέσεις αὐτές θά μποροῦσαν νά δημοσιεύονται ἀποσπασματικά στό κεντρικό ὄργανο τοῦ κόμματος, προσφέροντας ἔτσι πολυτιμότατο ὑλικό ἀπό τήν πραγματική, τή γνήσια δράση τοῦ κόμματος.

Ἐπίσης θά μπορούσαμε νά δημοσιεύουμε καί τόν ἀριθμό τῶν μελῶν τῶν ὁμίλων, τῶν ὁμάδων κτλ., σημειώνοντας λογουχάρη τήν κάθε ὁμάδα εἴτε τήν κάθε ὀργάνωση μέ ἕνα ἤ μέ δυό γράμματα. Οἱ τέτοιες ἐκθέσεις γιά τή σύνθεση τῶν κομματικῶν μας ὀργανώσεων θά ἀποτελοῦσαν ἕνα καλό ὑλικό γιά ἔλεγχο. (Ἡ ἀντίρρηση ὅτι οἱ ἐκθέσεις αὐτές θά πιάσουν πολύ τόπο εἶναι ἀβάσιμη. Ἄν ὑπολογίσουμε δυό γράμματα καί δυό ἀριθμούς πού θά δείχνουν τόν ἀριθμό τῶν μελῶν — πχ. αβ 13, γδ 41, εζ 17 κτλ. — θά ἔχουμε σέ μιά σειρά τῆς στήλης τῆς ἐφημερίδας *ἕντεκα* τέτοιες ἀνακοινώσεις.)

Τό συνέδριο θά ἔπρεπε νά χωρίσει τό χρονικό διάστημα ἀνάμεσα στό III καί στό IV συνέδριο (1 χρόνος) σέ δυό μέρη. Στή διάρκεια τοῦ πρώτου ἑξαμήνου ἡ *κάθε* κομματική ὀργάνωση, ὥς τό μικρότερο ἐργατικό πυρήνα τοῦ κόμματός μας, πρέπει νά συγκροτηθεῖ καί ἀπαραίτητα *νά καθιερώσει* κανονικές σχέσεις μέ τό κέντρο, *νά καθιερώσει* κανονικές δεκαπενθήμερες ἐκθέσεις. Λέω: νά καθιερώσει, γιατί δέν ἀρκεῖ νά πάρει κανείς τή διεύθυνση καί νά γράψει, πρέπει νά ἐλέγχει τίς διευθύνσεις, νά

συνεχίζει τήν προσπάθεια ὥσπου οἱ ἐκθέσεις νά φθάσουν στόν προορισμό τους κτλ. κτλ. Γιά νά στρώσει καλά ἡ δουλειά μέ βάση τή νέα τακτική, μέ τήν καθιέρωση τῶν ἐκθέσεων (δεκαπενθήμερων) νέου ὑποδείγματος, πού πρέπει νά ὑποβάλλονται μέσα σέ αὐστηρά καθορισμένες προθεσμίες, μποροῦμε νά ποῦμε ἀνεπιφύλακτα ὅτι εἶναι ἀρκετό ἕνα διάστημα 4–5 μηνῶν*. Δέν ὑπάρχει ἀμφιβολία ὅτι *ἄν ὑπάρχει θέληση* αὐτό μπορεῖ νά γίνει *τρεῖς φορές* πιό γρήγορα.

Ἔπειτα, στό δεύτερο ἑξάμηνο, στίς δεκαπενθήμερες ἐκθέσεις τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων μποροῦμε νά δόσουμε, ἄς ποῦμε, συνταγματική σημασία, νά ἐξαρτήσουμε δηλ. ἄμεσα ἀπό αὐτές τήν ἐπαναρρύθμιση τοῦ τρόπου ἀντιπροσώπευσης τοῦ κόμματος στό IV συνέδριο. Παραδείγματος χάρη, τό III συνέδριο ἀποφασίζει τόν Ἀπρίλη τοῦ 1905: κομματικές ὀργανώσεις πού δικαιωματικά μπορεῖ νά παρθοῦν ὑπόψη κατά τήν ἐπαναρρύθμιση τοῦ τρόπου ἀντιπροσώπευσης τοῦ κόμματος στό IV συνέδριο θεωροῦνται μόνο ἐκεῖνες πού ὑπέβαλαν στό κέντρο κανονικές δεκαπενθήμερες ἐκθέσεις ἀπό τήν 1 τοῦ Σεπτέμβρη 1905. Μόνο μέ βάση τίς ἐκθέσεις αὐτές τριῶν μηνῶν τό λιγότερο (δηλαδή μέ ἕνα minimum 6 ἐκθέσεων) θά ρυθμιστεῖ στό IV συνέδριο ἡ ἀντιπροσώπευση τοῦ κόμματος στά συνέδρια, ἀνάλογα μέ τόν ἀριθμό τῶν ὀργανωμένων ἐργατῶν στίς σοσιαλδημοκρατικές ἑνώσεις τῆς κάθε περιοχῆς. Γι' αὐτό ὁ ἀριθμός τῶν μελῶν πρέπει νά ἀναφέρεται ὁπωσδήποτε σέ κάθε ἔκθεση.

Γράφτηκε τόν Ἀπρίλη, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 20 (3 τοῦ Μάη), 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Στό διάστημα αὐτό *κάθε* ὀργάνωση πρέπει νά ἀνακοινώσει στό κέντρο τά συνθηματικά της (δυό ἤ τρία γράμματα = τό *ὄνομα* τῆς ὀργάνωσης) καί νά ἐξασφαλίσει τή δημοσίευση ἔστω καί μιᾶς ἔκθεσής της στό ΚΟ, ὥστε νά πεισθοῦν *ὅλα* τά μέλη τῆς ὀργάνωσης αὐτῆς γιά τή σύνδεσή της μέ τό κέντρο.

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΣΟΦΙΣΤΕΙΕΣ

Ἡ ρωσική ἐπανάσταση μόλις ἄρχισε, κι ὡστόσο παρουσιάζει κιόλας μέ ἀπόλυτη σαφήνεια τά συνηθισμένα χαρακτηριστικά γνωρίσματα τῶν πολιτικῶν ἐπαναστάσεων τῆς ἀστικῆς τάξης. Τά κάτω στρώματα ἀγωνίζονται, τά πάνω ἐπωφελοῦνται. Ὅλα τά ἀπίστευτα βάρη τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἀγώνα ἔπεσαν καί πέφτουν ὁλοκληρωτικά στό προλεταριάτο, σάν τάξη, καί σέ ὁρισμένους πού προέρχονται ἀπό τήν ἀστική διανοούμενη νεολαία. Ὅλες τίς ἐλευθερίες πού ἐνμέρει ἔχουν κιόλας κατακτηθεῖ (πιό σωστά: τά ἐλάχιστα ψιχία ἐλευθερίας) τίς ἰδιοποιοῦνται κατά τά ἐννιά δέκατα τά πάνω κοινωνικά στρώματα, οἱ μή ἐργαζόμενες τάξεις. Στή Ρωσία, σέ πεῖσμα τοῦ νόμου, κυριαρχεῖ τώρα ἐλευθερία τοῦ λόγου, τῶν συγκεντρώσεων καί τοῦ τύπου ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἀπ' ὅ,τι πρίν 10 χρόνια, ἀπ' ὅ,τι πρίν ἕνα χρόνο, τήν ἀπολαμβάνουν ὅμως σέ κάπως πλατιά κλίμακα μόνο οἱ ἀστικές ἐφημερίδες, μόνο οἱ «φιλελεύθερες» συγκεντρώσεις. Οἱ ἐργάτες εἶναι ἀσυγκράτητοι στόν πόθο τους γιά ἐλευθερία καί ἀνοίγουν πολύ συχνά δρόμο σέ περιοχές πού τούς ἦταν ἄγνωστες ὥς τώρα καί πού θεωροῦνταν ἐντελῶς ἀπρόσιτες, ἡ διείσδυση ὅμως αὐτή τοῦ προλεταριακοῦ στοιχείου δέν ἀναιρεῖ, ἀλλά ἐπιβεβαιώνει τή γνώμη μας. Ἡ δραστηριότητα συμμετοχῆς στόν πολιτικό ἀγώνα εἶναι ἀντιστρόφως ἀνάλογη πρός τή δραστηριότητα ἰδιοποίησης τῶν καρπῶν τοῦ ἀγώνα. Ἡ ἀναλογία ἀνάμεσα στό νόμιμο καί στό παράνομο (δηλαδή στό ἐπιτρεπόμενο ἀπό τό νόμο καί στό μή ἐπιτρεπόμενο) κίνημα εἶναι τόσο πιό «εὐνοϊκή» ὅσο πιό εὐνοϊκή εἶναι μέσα στό κοινωνικοοικονομικό καθεστώς ἡ θέση τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης τάξης. Τό κίνημα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης ξεχύθηκε, ἰδιαίτερα μετά τίς 9 τοῦ Γενάρη, τόσο πλατιά στίς *ἀνεκτές* ἀπό τό νόμο μορφές, ὥστε τό παράνομο φιλελεύθερο κίνημα μαραίνεται μπροστά στά μάτια

μας μέ καταπληκτική ταχύτητα. Τό κίνημα τῆς ἐργατικῆς τάξης, *παρά* τό γεγονός ὅτι σέ μιά ἀπό τίς σπουδαιότερες στιγμές του πῆρε ὑπέρ-«νόμιμη» μορφή (ὑποβολή αἴτησης στόν τσάρο ἀπό τόν ἐργατόκοσμο τῆς Πετρούπολης), βρέθηκε ἐντελῶς παράνομο καί ὑποβάλλεται σέ ἐξαιρετικά σκληρό στρατιωτικό διωγμό. Τό κίνημα τῆς ἐργατικῆς τάξης ἔγινε ἀσύγκριτα πιό πλατύ, ὁ συσχετισμός ὅμως τοῦ νόμιμου καί τοῦ παράνομου στοιχείου σχεδόν δέν ἄλλαξε πρός ὄφελος τοῦ πρώτου.

Γιατί αὐτή ἡ διαφορά; Ἀκριβῶς γιά τό λόγο ὅτι ὅλο τό κοινωνικοοικονομικό καθεστώς τῆς Ρωσίας ἐξασφαλίζει τούς μεγαλύτερους καρπούς σ' ὅποιον δουλεύει λιγότερο. Στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ δέν μπορεῖ νά γίνει διαφορετικά. Αὐτό εἶναι νόμος τοῦ κεφαλαίου, πού καθυποτάσσει ὄχι μόνο τήν οἰκονομική ἀλλά καί τήν πολιτική ζωή. Τό κίνημα τῶν κάτω στρωμάτων ξεσηκώνει τήν ἐπαναστατική δύναμη· ξεσηκώνει τέτοια μάζα λαοῦ πού, πρῶτο, εἶναι ἱκανή νά τσακίσει πραγματικά ὅλο τό σάπιο οἰκοδόμημα καί πού, δεύτερο, δέ δένεται μέσω καμιᾶς ἰδιομορφίας τῆς θέσης της μ' αὐτό τό οἰκοδόμημα πού θά τό γκρεμίσει πρόθυμα. Κάτι παραπάνω, ἡ μάζα αὐτή τοῦ λαοῦ, χωρίς ἀκόμα νά ἔχει πλήρη ἐπίγνωση τῶν σκοπῶν της, εἶναι ὡστόσο ἱκανή νά τείνει νά τό γκρεμίσει, ἐπειδή ἡ θέση της εἶναι ἀδιέξοδη, ἐπειδή ἡ προαιώνια καταπίεση τή σπρώχνει στόν ἐπαναστατικό δρόμο, καί δέν ἔχει νά χάσει τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό τίς ἁλυσίδες της. Ἡ λαϊκή αὐτή δύναμη, τό προλεταριάτο, φαίνεται τόσο τρομερή στούς ἄρχοντες τοῦ σάπιου οἰκοδομήματος, ἐπειδή ἡ ἴδια ἡ θέση τοῦ προλεταριάτου ἐγκλείει κάτι τό ἀπειλητικό γιά ὅλους τούς ἐκμεταλλευτές. Γι' αὐτό τό παραμικρό κίνημα τοῦ προλεταριάτου, ὅσο μέτριο κι ἄν εἶναι στήν ἀρχή, ἀπ' ὅσο ἀσήμαντη ἀφορμή κι ἄν ξεκινάει, ἀπειλεῖ ἀναπότρεπτα νά ξεπεράσει τούς ἄμεσους σκοπούς του καί νά γίνει ἕνα κίνημα ἀμείλικτο καί καταλυτικό γιά *ὅλο* τό παλιό καθεστώς.

Τό κίνημα τοῦ προλεταριάτου, ἐξαιτίας τῶν πιό βασικῶν ἰδιομορφιῶν πού ἀπορρέουν ἀπό τή θέση αὐτῆς τῆς τάξης μέσα στόν καπιταλισμό, ἔχει τήν ἀκλόνητη τάση νά μετατραπεῖ σ' ἕναν ἀποφασιστικό ὑπέρ *πάντων* ἀγώνα, σ' ἕναν ἀγώνα γιά τήν πλήρη νίκη ἐνάντια σέ καθετί τό σκοτεινό, τό ἐκμεταλλευτικό, τό ὑποδουλωτικό. Ἀντίθετα, τό κίνημα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, γιά τούς ἴδιους λόγους (δηλαδή ἐξαιτίας τῶν βασικῶν ἰδιομορφιῶν πού ἀπορρέουν ἀπό τή θέση τῆς ἀστικῆς τάξης), ἔχει τήν τάση γιά συμβιβασμούς ἀντί γιά ἀγώνα, γιά ὀπορτουνισμό ἀντί γιά ριζοσπαστισμό, γιά μετριοπαθεῖς ὑπολογισμούς τῶν πιό

πιθανῶν καί δυνατῶν ἄμεσων ἀποκτημάτων ἀντί τήν «ἀπρεπῆ», τολμηρή καί κατηγορηματική ἀξίωση γιά πλήρη νίκη. Ὅποιος ἀγωνίζεται στ' ἀληθινά, αὐτός ἀγωνίζεται φυσικά ὑπέρ *πάντων*. Ὅποιος προτιμάει τούς συμβιβασμούς ἀπό τόν ἀγώνα, αὐτός φυσικά ὑποδείχνει ἐκ τῶν προτέρων τά «ψιχία» μέ τά ὁποῖα, στήν καλύτερη περίπτωση, εἶναι διατεθειμένος νά ἱκανοποιηθεῖ (στή χειρότερη περίπτωση ἱκανοποιεῖται ἀκόμα καί μέ τήν ἔλλειψη ἀγώνα, δηλαδή συμβιβάζεται γιά πολύν καιρό μέ τούς τρανούς τοῦ παλιοῦ κόσμου).

Νά γιατί εἶναι ὁλότελα φυσικό νά δείχνει ἡ σοσιαλδημοκρατία, σάν κόμμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου, τόση φροντίδα γιά τό *πρόγραμμά* της, νά καθορίζει μέ τόση ἐπιμέλεια, ἀπό πολύ πρίν, τόν τελικό σκοπό της, τό σκοπό τῆς πλήρους ἀπελευθέρωσης τῶν ἐργαζομένων, νά παρακολουθεῖ μέ τόσο ζῆλο κάθε ἐνδόμυχη τάση γιά κουτσούρεμα τοῦ τελικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ*· γιά τούς ἴδιους λόγους ἡ σοσιαλδημοκρατία ξεχωρίζει μέ τόση δογματική αὐστηρότητα καί θεωρητική ἀδιαλλαξία τούς μικρούς ἄμεσους οἰκονομικούς καί πολιτικούς σκοπούς ἀπό τόν τελικό σκοπό. Ὅποιος ἀγωνίζεται ὑπέρ *πάντων*, γιά τήν πλήρη νίκη, αὐτός δέν μπορεῖ παρά νά φυλάγεται μή τυχόν τά μικροαποκτήματα τοῦ δέσουν τά χέρια, μή τόν βγάλουν ἀπό τό δρόμο, μή τόν κάνουν νά ξεχάσει αὐτό πού εἶναι ἀκόμα σχετικά μακριά καί πού χωρίς αὐτό ὅλες οἱ μικροκατακτήσεις εἶναι ὁλότελα μάταιες. Ἀντίθετα, γιά ἕνα κόμμα τῆς ἀστικῆς τάξης, ἔστω καί τό πιό φιλελεύθερο καί τό πιό φιλολαϊκό, εἶναι ἀκατανόητη καί ξένη αὐτή ἡ φροντίδα γιά τά προγράμματα, ἡ αἰώνια κριτική στάση ἀπέναντι στίς βαθμιαῖες μικροβελτιώσεις **.

Σέ τέτοιες σκέψεις μᾶς ὁδήγησε τό «Σχέδιο συντάγματος τῆς Ρωσίας», πού κυκλοφόρησε τοῦτες τίς μέρες ἡ σύνταξη τοῦ «Ὀσβομποζντένιγε» μέ τόν τίτλο: «Ὁ θεμελιώδης νόμος τοῦ

* Στό χειρόγραφο: «...τό σκοπό τῆς πλήρους ἀπελευθέρωσης ὅλης τῆς ἐργαζόμενης ἀνθρωπότητας ἀπό κάθε ζυγό, νά παρακολουθεῖ μέ τόσο ζῆλο κάθε ἐνδόμυχη τάση γιά κουτσούρεμα, γιά μείωση τῆς σημασίας, γιά ἐκχυδαϊσμό τοῦ τελικοῦ αὐτοῦ σκοποῦ».

Ἐδῶ καί παρακάτω, στίς ὑποσημειώσεις, ἀποκαθίστανται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο τά πιό βασικά σημεῖα πού τροποποιήθηκαν ἀπό τόν Μ. Σ. Ὀλμίνσκι γιά τή δημοσίευσή τους στήν ἐφημερίδα. *Ἡ Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο: «...γιά ἕνα κόμμα τῆς ἀστικῆς τάξης, ἔστω καί τό πιό φιλελεύθερο, τό πιό διαφωτισμένο, τό πιό ἐλευθερόφρον καί τό πιό φιλολαϊκό, εἶναι ἀκατανόητη καί ξένη αὐτή ἡ αὐστηρή ἀκαμψία τῶν τελικῶν σκοπῶν, αὐτή ἡ φροντίδα γιά τά προγράμματα, αὐτή ἡ αἰωνίως κριτική στάση ἀπέναντι στίς βαθμιαῖες μικροβελτιώσεις, αὐτή ἡ στάση πού δέν ξέρει ποτέ τό αἴσθημα τῆς ἱκανοποίησης». *Ἡ Σύντ.*

κράτους στή Ρωσική αὐτοκρατορία». Τό σχέδιο αὐτό, γνωστό ἤδη ἀπό κάμποσο καιρό στή Ρωσία, ἐκδόθηκε τώρα μέ σημειώσεις καί ἐπεξηγηματικό σημείωμα, σάν «ἡ μόνη πλήρης, τελική καί θεωρημένη ἀπό τούς ἴδιους τούς συντάκτες του ἔκδοση». Διαπιστώνεται ὅτι τό σχέδιο δέν ἀνήκει στήν «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης», ἀλλά ἔχει ἁπλῶς ἐκπονηθεῖ ἀπό μιά ἀνεπίσημη ὁμάδα πού ἀνήκει σ' αὐτή τήν Ἕνωση. Ἔτσι βλέπουμε ἐδῶ γιά πολλοστή φορά τό φόβο ἑνός ξεκάθαρου, συγκεκριμένου, ἀνοιχτοῦ προγράμματος, φόβο πού χαρακτηρίζει τό φιλελευθερισμό*. Τό φιλελεύθερο κόμμα κατέχει στή Ρωσία ἀσύγκριτα μεγαλύτερα χρηματικά μέσα καί φιλολογικές δυνάμεις, ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἐλευθερία κίνησης μέσα σέ νόμιμα πλαίσια ἀπ' ὅ,τι ἡ σοσιαλδημοκρατία, — ταυτόχρονα ὅμως χτυπάει στά μάτια ἡ καθυστέρησή του ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τό συγκεκριμένο χαρακτήρα τοῦ προγράμματος. Οἱ φιλελεύθεροι ἀποφεύγουν ἐντελῶς τά προγράμματα, προτιμοῦν τίς μεμονωμένες ἀντιφατικές δηλώσεις στό ὄργανό τους (λογουχάρη γιά τό ζήτημα τοῦ καθολικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος) ἤ τά «σχέδια» ἀνεπίσημων ὁμάδων, πού δέ δεσμεύουν καθόλου ὅλο τό κόμμα (ἤ ὅλη τήν «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης») σά σύνολο. Φυσικά, αὐτό δέν μπορεῖ νἆναι τυχαῖο· εἶναι τό ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα τῆς κοινωνικῆς θέσης τῶν ἀστῶν, σάν τάξης, μέσα στή σύγχρονη κοινωνία — τάξης σφηνωμένης ἀνάμεσα στήν ἀπολυταρχία καί στό προλεταριάτο, διασπασμένης σέ διάφορες μερίδες λόγω μικροδιαφορῶν ὡς πρός τά συμφέροντα. Εἶναι ἀπόλυτα φυσικό ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση νά προκύπτουν πολιτικές σοφιστεῖες.

Σέ μιά ἀπό αὐτές τίς σοφιστεῖες θά θέλαμε τώρα νά ἐπιστήσουμε τήν προσοχή τῶν ἀναγνωστῶν. Τά βασικά γνωρίσματα τοῦ σχεδίου συντάγματος τῶν ὀσβομποζντέντσι εἶναι γνωστά: διατηρεῖται ἡ μοναρχία, — τό ζήτημα τῆς δημοκρατίας οὔτε κάν συζητιέται (προφανῶς οἱ «ρεαλιστές πολιτικοί» τῆς ἀστικῆς τάξης δέ θεωροῦν τό ζήτημα αὐτό σοβαρό!), — δημιουργιέται κοινοβούλιο μέ τό σύστημα τῶν *δυό βουλῶν*, μέ καθολική, *ἄμεση*, ἴση καί μυστική ψηφοφορία γιά τήν κάτω βουλή, μέ *δευτεροβάθμιες* ἐκλογές γιά τήν ἄνω βουλή. Οἱ ἀντιπρόσωποι γιά τήν ἄνω βουλή ἐκλέγονται ἀπό τίς συνελεύσεις τῶν ζέμστβο καί τά δημοτικά συμβούλια. Θεωροῦμε περιττό νά σταθοῦμε στίς λεπτομέρειες αὐτοῦ τοῦ σχεδίου. Παρουσιάζουν ἐνδιαφέρον οἱ γε-

* Στό χειρόγραφο: «...φόβο πού χαρακτηρίζει τό ρωσικό, καί μάλιστα ὄχι μονάχα τό ρωσικό φιλελευθερισμό». *Ἡ Σύντ.*

νικές του γραμμές καί ἡ «βασισμένη σέ ἀρχές» ὑπεράσπισή του.

Τήν κρατική ἐξουσία οἱ γενναιόψυχοί μας φιλελεύθεροι προσπαθοῦν νά τή μοιράσουν ὅσο τό δυνατόν πιό ἰσόμετρα καί «δίκαια» ἀνάμεσα σέ τρεῖς δυνάμεις: μονάρχης, ἄνω βουλή (Βουλή τῶν ζέμστβο), κάτω βουλή (Βουλή τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ): ἀπολυταρχική γραφειοκρατία, ἀστική τάξη, «λαός» (δηλαδή προλεταριάτο, ἀγροτιά καί μικροαστική τάξη γενικά). Οἱ φιλελεύθεροι δημοσιολόγοι κλείνουν ἕνα ὄνειρο στήν ψυχή τους, ν' ἀντικαταστήσουν τήν πάλη ἀνάμεσα στίς διαφορετικές αὐτές δυνάμεις καί στούς διαφορετικούς συνδυασμούς αὐτῶν τῶν δυνάμεων μέ μιά «δίκαιη» συνένωσή τους σέ μιάν ἑνότητα... στά χαρτιά! Πρέπει νά μεριμνήσει κανείς γιά μιά βαθμιαία, ἰσορροπημένη ἐξέλιξη, πρέπει νά δικαιώσει τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα ἀπό τήν ἄποψη τοῦ συντηρητισμοῦ (πρόλογος τοῦ κ. Στροῦβε στό σχέδιο πού ἐξετάζουμε)· πρέπει νά δημιουργηθεῖ μιά πραγματική ἐξασφάλιση τῶν συμφερόντων τῶν ἰθυνουσῶν τάξεων (δηλαδή πραγματικός συντηρητισμός) μέ τή μορφή τῆς μοναρχίας καί τῆς ἄνω βουλῆς· πρέπει νά στολιστεῖ ὅλο αὐτό τό δῆθεν ἔξυπνο, στήν πραγματικότητα ὅμως ὑπεραπλοϊκό κατασκεύασμα μέ πομπώδεις σοφιστεῖες. Τό ρωσικό προλεταριάτο θά ὑποχρεωθεῖ γιά πολύν, πάρα πολύν καιρό νά ἀντιμετωπίζει μέ προσοχή τίς φιλελεύθερες σοφιστεῖες. Εἶναι καιρός ν' ἀρχίσουμε νά τίς γνωρίζουμε ἀπό πιό κοντά!

Τήν ὑπεράσπιση τοῦ συστήματος τῶν δυό βουλῶν οἱ φιλελεύθεροι τήν ἀρχίζουν ἀπό τήν ἀνάλυση τῶν ἀντιρρήσεων πού ὑποτίθεται ὅτι θά προβληθοῦν ἐναντίον του. Εἶναι χαρακτηριστικό πώς αὐτές τίς ἀντιρρήσεις τίς δανείζονται ἀτόφιες ἀπό τό συνηθισμένο κύκλο τῶν φιλελευθερο-ναροντνικιστικῶν ἰδεῶν πού προπαγανδίζει πλατιά ὁ νόμιμος τύπος μας. Ἡ ρωσική κοινωνία ἔχει, λένε, ἕνα «βαθιά δημοκρατικό χαρακτήρα», στή Ρωσία δέν ὑπάρχει τίποτε πού νά μοιάζει μέ ἀνώτερη τάξη, ἰσχυρή λόγω πολιτικῶν ὑπηρεσιῶν, πλούτου κτλ., ἐπειδή στή χώρα μας οἱ εὐγενεῖς ἦταν ὑπαλληλικό κοινωνικό στρῶμα χωρίς «πολιτικές φιλοδοξίες», καί ἐπιπλέον ἡ οἰκονομική σημασία τους «ἔχει ὑποσκαφτεῖ». Ἀπό τήν ἄποψη ἑνός σοσιαλδημοκράτη εἶναι γελοῖο νά παίρνει κανείς στά σοβαρά αὐτή τή ναροντνικιστική φρασεολογία, πού δέν περιέχει οὔτε κόκκο ἀλήθειας. Τά πολιτικά προνόμια τῶν εὐγενῶν στή Ρωσία εἶναι πασίγνωστα· ἡ δύναμή τους φαίνεται ἀμέσως ἀπό τίς τάσεις τοῦ συντηρητικοῦ καί μετριοπαθοῦς ἤ σιποφικοῦ κόμματος· ἡ οἰκονομική τους σημασία «ὑποσκάπτεται» μόνο ἀπό τήν ἀστική τάξη, μέ τήν ὁποία ἡ τά-

ξη τῶν εὐγενῶν συγχωνεύεται, καί ὅλη αὐτή ἡ ὑπόσκαψη δέν ἐμποδίζει καθόλου νά βρίσκονται συγκεντρωμένα στά χέρια τῶν εὐγενῶν τεράστια μέσα πού τούς ἐπιτρέπουν νά ληστεύουν δεκάδες ἑκατομμύρια ἐργαζομένους. Οἱ συνειδητοί ἐργάτες δέν πρέπει νάχουν αὐταπάτες σχετικά μ' αὐτό· τίς ναροντνικιστικές λογοκοπίες γιά μηδαμινότητα τοῦ στρώματος τῶν ρώσων εὐγενῶν τίς χρειάζονται οἱ φιλελεύθεροι ἁπλῶς καί μόνο γιά νά χρυσώσουν τό χάπι τῶν μελλοντικῶν συνταγματικῶν προνομίων τῶν εὐγενῶν. Αὐτή ἡ λογική τῶν φιλελευθέρων εἶναι ψυχολογικά ἀναπόφευκτη: πρέπει νά παρουσιάσουν τήν τάξη τῶν εὐγενῶν μας σά μηδαμινή γιά νά μποροῦν νά παραστήσουν καί τά προνόμια τῶν εὐγενῶν * σά μιά μηδαμινή ὑποχώρηση ἀπό τό δημοκρατισμό.

Ὅταν ἡ ἀστική τάξη βρίσκεται μεταξύ σφύρας καί ἄκμονος εἶναι ψυχολογικά ἀναπόφευκτη καί ἡ ἰδεαλιστική φρασεολογία, πού τή χειρίζεται τώρα τόσο ἀνούσια ὁ φιλελευθερισμός μας γενικά καί οἱ προσφιλεῖς φιλόσοφοί του ἰδιαίτερα. «Ἡ δημοκρατία — διαβάζουμε στό ἐπεξηγηματικό σημείωμα — εἶναι γιά τό ρωσικό ἀπελευθερωτικό κίνημα ὄχι μόνο γεγονός μά καί ἠθικοπολιτικό ἀξίωμα. Πάνω ἀπό τήν ἱστορική δικαίωση κάθε κοινωνικῆς μορφῆς τό κίνημα βάζει τήν ἠθική δικαίωση...». Δέν εἶναι κι ἄσχημο τό δειγματάκι τῆς πομπώδικης καί χωρίς κανένα περιεχόμενο λογοκοπίας, μέ τήν ὁποία οἱ φιλελεύθεροί μας «δικαιολογοῦν» τίς μεθόδους τους γιά τήν προδοσία τῆς δημοκρατίας! Παραπονοῦνται γιά τίς «*ποταπότατες ἐπικρίσεις* (;) πού διατυπώνονται ἐνάντια στό ρωσικό φιλελεύθερο κόμμα ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῶν πιό ἄκρων στοιχείων, ὅτι τάχα τό κόμμα αὐτό ἐπιδιώκει νά βάλει στή θέση τῆς γραφειοκρατικῆς ἀπολυταρχίας τήν ἀπολυταρχία τῶν ἀστῶν καί τῶν εὐγενῶν», καί ταυτόχρονα οἱ φιλελεύθεροί μας ὑποχρεώνουν τό μόνο πραγματικά δημοκρατικό θεσμό τοῦ σχεδίου τους συντάγματος, τή Βουλή τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων, νά μοιραστεῖ τήν ἐξουσία καί μέ τή μοναρχία καί μέ τήν ἄνω βουλή, τή βουλή τῶν ζέμστβο!

Νά τά «ἠθικά» καί «ἠθικοπολιτικά» ἐπιχειρήματά τους ὑπέρ τῆς ἄνω βουλῆς. Πρῶτο, «τό σύστημα τῶν δυό βουλῶν ὑπάρχει στήν Εὐρώπη παντοῦ, ἐκτός ἀπό τήν Ἑλλάδα, τή Σερβία, τή Βουλγαρία καί τό Λουξεμβοῦργο». Συνεπῶς ὄχι παντοῦ, ἐφόσον ὑπάρχουν μιά σειρά ἐξαιρέσεις, δέν εἶναι ἔτσι; Ἔπειτα, τί εἴδους ἐπιχείρημα εἶναι αὐτό: στήν Εὐρώπη ὑπάρχουν πάρα πολλοί

* Στό χειρόγραφο: «...τά πολιτικά προνόμια τῶν εὐγενῶν». *Ἡ Σύντ.*

ἀντιδημοκρατικοί θεσμοί, γι' αὐτό... γι' αὐτό πρέπει νά τούς ἀντιγράφει ὁ «βαθιά δημοκρατικός» φιλελευθερισμός μας; Δεύτερο ἐπιχείρημα: «εἶναι ἐπικίνδυνο νά συγκεντρώνεται ἡ νομοθετική ἐξουσία στά χέρια ἑνός ὀργάνου», πρέπει νά δημιουργηθεῖ ἕνα ἄλλο ὄργανο γιά νά διορθώνει τά λάθη, τίς «πολύ βιαστικές» ἀποφάσεις «...πρέπει ἄραγε ἡ Ρωσία νά φανεῖ πιό τολμηρή ἀπό τήν Εὐρώπη;». Ἔτσι λοιπόν, ὁ ρωσικός φιλελευθερισμός δέ θέλει νἆναι πιό τολμηρός ἀπό τόν εὐρωπαϊκό, πού *ὁμολογουμένως* ἔχει χάσει πιά ὅλη τήν προοδευτικότητά του ἀπό φόβο μπροστά στό προλεταριάτο! Σπουδαῖοι ἡγέτες τοῦ «ἀπελευθερωτικοῦ» κινήματος, οὔτε λόγος! Ἡ Ρωσία δέν ἔκανε ἀκόμα οὔτε ἕνα λίγο-πολύ σοβαρό βῆμα πρός τήν ἐλευθερία καί οἱ φιλελεύθεροι φοβοῦνται κιόλας τή «βιασύνη». Μήπως μέ αὐτά τά ἐπιχειρήματα, κύριοι, δέν μπορεῖ νά δικαιολογηθεῖ καί παραίτηση ἀπό τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα;

Τρίτο ἐπιχείρημα: «ἕνας ἀπό τούς κυριότερους κινδύνους πού ἀπειλοῦν κάθε πολιτικό καθεστώς στή Ρωσία εἶναι ἡ μετατροπή του σέ καθεστώς γιακωβίνικης συγκεντροποίησης». Τί φρίκη! Ὅπως φαίνεται οἱ ὀπορτουνιστές-φιλελεύθεροι εἶναι ἕτοιμοι νά δανειστοῦν τό ὅπλο ἐνάντια στό δημοκρατισμό τῶν κατώτερων λαϊκῶν στρωμάτων ἀπό τούς ὀπορτουνιστές τῆς σοσιαλδημοκρατίας, τούς νεοϊσκριστές. Τό ἀνόητο σκιάχτρο τοῦ «γιακωβινισμοῦ», πού τό ξέθαψαν ὁ Ἀξελρόντ, ὁ Μαρτίνοφ καί Σία, προσφέρει ὠφέλιμη ὑπηρεσία στούς ὀσβομποζντέντσι. Ἐπιτρέψτε μου ὅμως, κύριοι, νά ρωτήσω: ἄν πραγματικά φοβόσασταν τίς ἀκρότητες τοῦ συγκεντρωτισμοῦ (καί ὄχι τίς «ἀκρότητες» τοῦ συνεποῦς δημοκρατισμοῦ), τότε γιά ποιό λόγο βαλθήκατε *νά περιορίσετε* τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα στά *τοπικά* ὄργανα τῶν ζέμστβο καί τῶν πόλεων;; Καί ὅμως ἐσεῖς τό περιορίζετε. Θεσπίζετε μέ τό ἄρθρο 68 τοῦ σχεδίου σας ὅτι «κάθε ἄτομο πού ἔχει δικαίωμα συμμετοχῆς στίς ἐκλογές γιά τή Βουλή τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων ἔχει καί δικαίωμα συμμετοχῆς στίς τοπικές ἐκλογές, *ἐφόσον τό ἄτομο αὐτό διέμεινε μόνιμα σ' αὐτή τήν ἐπαρχία ἤ τήν πόλη ἐπί ὁρισμένο διάστημα, ὄχι μεγαλύτερο ἀπό ἕνα χρόνο*». Ἔτσι τό ἄρθρο αὐτό εἰσάγει *περιορισμούς*, κάνει στήν πράξη τόν ἐκλογικό νόμο *μή-καθολικό*, γιατί ὁ καθένας καταλαβαίνει πώς ἴσα ἴσα οἱ ἐργάτες, οἱ ἐργάτες γῆς, οἱ μεροκαματιάρηδες ἀναγκάζονται περισσότερο ἀπό κάθε ἄλλον νά περιπλανιοῦνται ἀπό πόλη σέ πόλη, ἀπό ἐπαρχία σέ ἐπαρχία, χωρίς νά ἔχουν μόνιμο τόπο διαμονῆς. Τό κεφάλαιο πετάει τίς ἐργατικές μάζες ἀπό τή μιά ἄκρη τῆς χώρας στήν ἄλλη, τούς στερεῖ τό

δικαίωμα μόνιμης διαμονῆς καί *γιά ὅλα αὐτά* ἡ ἐργατική τάξη πρέπει νά χάσει κι ἕνα μέρος ἀπό τά πολιτικά δικαιώματά της!

Αὐτὸς ὁ περιορισμός τοῦ καθολικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος ἐφαρμόζεται σ' ἐκεῖνα ἀκριβῶς τὰ ὄργανα τῶν ζέμστβο καί τῶν πόλεων πού ἐκλέγουν τήν ἄνω βουλή, τή βουλή τῶν ζέμστβο. Δῆθεν γιά ἀγώνα ἐνάντια στίς ἀκρότητες τοῦ γιακωβίνικου συγκεντρωτισμοῦ χρησιμοποιεῖται *διπλή* ὑποχώρηση ἀπό τό δημοκρατισμό: πρῶτο, ὁ περιορισμός τοῦ *καθολικοῦ* ἐκλογικοῦ δικαιώματος μέ τόν ὅρο τῆς μόνιμης διαμονῆς, δεύτερο, ἡ παραίτηση ἀπό τή ἀρχή τοῦ *ἄμεσου* ἐκλογικοῦ δικαιώματος μέ τήν εἰσαγωγή δευτεροβάθμιων ἐκλογῶν! Μήπως αὐτό δέ δείχνει ξεκάθαρα πώς τό σκιάχτρο τοῦ γιακωβινισμοῦ ἐξυπηρετεῖ μόνο τούς κάθε λογῆς ὀπορτουνιστές; *

Ναί, δικαιολογημένα ὁ κ. Στρούβε ἐξέφρασε τή συμπάθειά του πρός τίς ἀρχές τῶν σοσιαλδημοκρατῶν γιρονδίνων, δηλ. τῶν νεοϊσκριστῶν, δικαιολογημένα ἐπαινοῦσε τόν Μαρτίνοφ, τό διάσημο ἀγωνιστή κατά τοῦ «γιακωβινισμοῦ». Οἱ σοσιαλδημοκράτες ἐχθροί τοῦ γιακωβινισμοῦ ἁπλούστατα ἔστρωναν καί στρώνουν τό δρόμο γιά τούς φιλελεύθερους ἀστούς.

Ὁ ἰσχυρισμός τῶν ὀσβομποζντέντσι πώς ἴσα ἴσα ἡ ἄνω βουλή, πού ἐκλέγεται ἀπό τά ὄργανα τῶν ζέμστβο, εἶναι σέ θέση νά ἐκφράζει τήν «ἀρχή τῆς ἀποκέντρωσης», νά ἐκφράζει «τήν πολυμορφία τῶν διαφόρων τμημάτων τῆς Ρωσίας», εἶναι καθαρότατη ἀνοησία. Ἡ ἀποκέντρωση δέν μπορεῖ νά ἐκφράζεται μέ τόν περιορισμό τῆς καθολικότητας τῶν ἐκλογῶν· ἡ πολυμορφία δέν μπορεῖ νά ἐκφράζεται μέ τόν περιορισμό τῆς ἀρχῆς τῶν ἄμεσων ἐκλογῶν. Δέν εἶναι αὐτή ἡ οὐσία τοῦ ζητήματος τήν ὁποία οἱ ὀσβομποζντέντσι προσπαθοῦν νά τή συσκοτίσουν. Ἡ οὐσία εἶναι ὅτι σύμφωνα μέ τό σύστημά τους ἡ ἄνω βουλή θά γίνει ἀναπόφευκτα *κατεξοχήν* καί κυρίως ὄργανο τῶν εὐγενῶν καί τῆς ἀστικῆς τάξης, ἐπειδή ἀκριβῶς τό προλεταριάτο παραγκωνίζεται περισσότερο ἀπό ὅλους μέ τούς περιορισμούς τῆς μόνιμης διαμονῆς καί μέ τό σύστημα τῶν δευτεροβάθμιων ἐκλογῶν. Αὐτή ἡ οὐσία τῆς ὑπόθεσης εἶναι τόσο ξεκάθαρη γιά τόν καθένα πού κάτι ξέρει ἀπό τά πολιτικά ζητήματα, ὥστε καί οἱ ἴδιοι οἱ συντάκτες τοῦ σχεδίου συντάγματος προβλέπουν ὅτι ἀναπόφευκτα θά παρουσιασθοῦν ἀντιρρήσεις.

«Θά μᾶς ποῦν ὅμως — διαβάζουμε στό σημείωμα — ὅτι, ὅπως

---

* Στό χειρόγραφο: «. . .τούς κάθε λογῆς *ὀπορτουνιστές*, τούς κάθε λογῆς πολιτικούς προδότες;». *Ἡ Σύντ.*

κι ἄν ὀργανωθοῦν οἱ ἐκλογές, ὑπάρχει ἡ πιθανότητα ἡ ἐπικρατέστερη ἐπιρροή στήν τοπική ζωή νά παραμείνει *στούς μεγάλους γαιοκτήμονες καί στήν τάξη τῶν ἐπιχειρηματιῶν*. Μᾶς ἔρχεται ἡ σκέψη» (τί βαθιά δημοκρατική σκέψη!) «ὅτι καί στό σημεῖο αὐτό ἐκδηλώνεται ὁ μεγαλοποιημένος φόβος μπροστά στό „ἀστικό στοιχεῖο". Δέν ὑπάρχει τίποτε τό ἄδικο (!!) στό νά ἀποκτήσει ἡ τάξη τῶν γαιοκτημόνων καί τῶν βιομηχάνων ἀρκετή (!) δυνατότητα ν' ἀντιπροσωπεύει τά συμφέροντά της (τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα δέν ἀρκεῖ στό ἀστικό στοιχεῖο!), ἐφόσον παράλληλα μέ αὐτό ξανοίγεται πλατιά δυνατότητα νά ἀντιπροσωπεύονται καί οἱ ἄλλες ὁμάδες τοῦ πληθυσμοῦ. Ἀπαράδεχτα ἀπό ἠθική πλευρά καί πολιτικά ἐπικίνδυνα εἶναι μόνο τά προνόμια. . .»

Ἄς θυμοῦνται καλά οἱ ἐργάτες αὐτήν τή «φιλελεύθερη» ἠθική. Αὐτή τούς ἐπιτρέπει νά καυχῶνται γιά τό δημοκρατισμό τους, νά κατακρίνουν τά «προνόμια» καί *νά δικαιολογοῦν* τόν περιοριστικό ὅρο τῆς μόνιμης διαμονῆς, τίς δευτεροβάθμιες ἐκλογές, τή μοναρχία... Ὅπως φαίνεται, ἡ μοναρχία δέν εἶναι «προνόμιο», ἤ εἶναι προνόμιο ἠθικά παραδεχτό καί πολιτικά ἀκίνδυνο!

Καλή ἀρχή κάνουν οἱ προερχόμενοι ἀπό τήν ὑψηλή κοινωνία ἡγέτες μας τοῦ «ἀπελευθερωτικοῦ» κινήματος! Ἀκόμα καί στά πιό τολμηρά σχέδιά τους, πού δέ δεσμεύουν καθόλου ὁλόκληρο τό κόμμα τους, ἀρχίζουν κιόλας νά σοφίζονται ἀπό τά πρίν δικαιολογητικά γιά τήν ἀντίδραση, νά ὑπερασπίζουν τά προνόμια τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀποδείχνοντας μέ σοφιστεῖες ὅτι τό προνόμιο δέν εἶναι προνόμιο. Ἀκόμα καί στήν πιό ἀπαλλαγμένη ἀπό οἰκονομικούς ὑπολογισμούς, στήν πιό ξένη πρός τούς ἄμεσους πολιτικούς σκοπούς δημοσιολογική δράση τους ἤδη ἐκπορνεύουν τήν ἔννοια τοῦ δημοκρατισμοῦ καί συκοφαντοῦν τούς πιό συνεπεῖς ἀστούς δημοκράτες — τούς γιακωβίνους τῆς ἐποχῆς τῆς μεγάλης γαλλικῆς ἐπανάστασης. Καί τί θά γίνει παραπέρα; Μέ τί γλώσσα θά μιλήσουν οἱ πολιτικοί τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, πού εἶναι ὑπεύθυνοι ἀπέναντι στό κόμμα καί ἀσχολοῦνται μέ τήν πρακτική δράση, ὅταν οἱ πιό συνεπεῖς ἰδεολόγοι τοῦ φιλελευθερισμοῦ ἀσχολοῦνται ἀπό τώρα κιόλας μέ τή θεωρητική προετοιμασία τῆς προδοσίας; Ὅταν οἱ πιό τολμηρές εὐχές τῆς ἄκρας ἀριστερᾶς τοῦ ὀσβομποζντενισμοῦ δέν προχωροῦν πέρα ἀπό τή μοναρχία μέ δυό βουλές· ὅταν μόνο αὐτό *ζητοῦν* οἱ θεωρητικοί τοῦ φιλελευθερισμοῦ, τότε σέ τί *θά συμφωνήσουν* οἱ ἔμποροι τοῦ φιλελευθερισμοῦ;

Οἱ πολιτικές σοφιστεῖες τοῦ φιλελευθερισμοῦ δίνουν στό ἐπαναστατικό προλεταριάτο λιγοστό, ἀλλά πολύτιμο ὑλικό γιά νά γνωρίσει τήν πραγματική ταξική φύση ἀκόμα καί τῶν πρωτοπόρων στοιχείων τῆς ἀστικῆς τάξης.

«Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 18, 18 (5) τοῦ Μάη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΓΙΑ ΤΟ ΙΙΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟΥ ΕΡΓΑΤΙΚΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Σύντροφοι ἐργάτες! Πρίν ἀπό λίγον καιρό ἔγινε τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού πρέπει νά ἐγκαινιάσει μιά καινούργια περίοδο στήν ἱστορία τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κινήματός μας. Ἡ Ρωσία ζεῖ μεγάλες ἱστορικές στιγμές. Ἡ ἐπανάσταση ξέσπασε καί φουντώνει ὅλο καί πιό πλατιά, ἀγκαλιάζοντας νέες περιοχές καί νέα στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ. Τό προλεταριάτο στέκει ἐπικεφαλῆς τῶν μαχητικῶν δυνάμεων τῆς ἐπανάστασης. Πρόσφερε ἤδη τίς μεγαλύτερες θυσίες στήν ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας καί ἑτοιμάζεται τώρα γιά τήν ἀποφασιστική μάχη ἐνάντια στήν τσαρική ἀπολυταρχία. Οἱ συνειδητοί ἀντιπρόσωποι τοῦ προλεταριάτου ξέρουν πώς ἡ ἐλευθερία δέν πρόκειται νά ἀπαλλάξει τούς ἐργαζομένους ἀπό τήν ἀθλιότητα, τήν καταπίεση καί τήν ἐκμετάλλευση. Ἡ ἀστική τάξη, πού σήμερα ὑπερασπίζει τήν ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας, θά προσπαθήσει τήν ἐπαύριο τῆς ἐπανάστασης νά ἀφαιρέσει ἀπό τούς ἐργάτες ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερο μέρος τῶν κατακτήσεών τους, θά προβάλει σάν ἀδιάλλαχτος ἐχθρός τῶν σοσιαλιστικῶν διεκδικήσεων τοῦ προλεταριάτου. Ἐμεῖς ὅμως δέ φοβόμαστε τήν ἐλεύθερη, ἑνωμένη καί δυναμωμένη ἀστική τάξη. Ξέρουμε πώς ἡ ἐλευθερία θά μᾶς δόσει τή δυνατότητα ἑνός πλατιοῦ, ἀνοιχτοῦ, μαζικοῦ ἀγώνα γιά τό σοσιαλισμό. Ξέρουμε πώς ἡ οἰκονομική ἐξέλιξη θά ὑποσκάπτει μέ ἀδυσώπητη δύναμη — καί τόσο πιό γρήγορα ὅσο πιό ἀνεμπόδιστη θά εἶναι ἡ πορεία της — τήν ἐξουσία τοῦ κεφαλαίου καί θά προετοιμάζει τή νίκη τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Σύντροφοι ἐργάτες! Γιά νά πετύχουμε τό μεγάλο αὐτό σκοπό, πρέπει νά συσπειρώσουμε ὅλους τούς συνειδητούς προλεταρίους στό ἑνιαῖο Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας. Τό

κόμμα μας άρχισε νά διαμορφώνεται άπό καιρό πιά, εύθύς άμέσως ΰστερα άπό τό πλατύ έργατικό κίνημα τοΰ 1895 καί τοΰ 1896. Τό 1898 συνήλθε τό πρώτο συνέδριο, πού ΐδρυσε τό Σοσιαλδημοκρατικό έργατικό κόμμα τής Ρωσίας καί χάραξε τά καθήκοντά του. Τό 1903 συνήλθε τό δεύτερο συνέδριο, πού έδοσε πρόγραμμα στό κόμμα, ψήφισε μιά σειρά άποφάσεις γιά τήν τακτική καί γιά πρώτη φορά προσπάθησε νά δημιουργήσει όλοκληρωμένη κομματική όργάνωση. Είναι άλήθεια πώς τό κόμμα δέν πέτυχε μονομιάς τό τελευταίο αύτό καθήκον. Ή μειοψηφία τοΰ δεύτερου συνεδρίου δέ θέλησε νά ύποταχτεΐ στήν πλειοψηφία του καί άρχισε τή διάσπαση, πού προξένησε μεγάλη ζημιά στό σοσιαλδημοκρατικό έργατικό κίνημα. Τό πρώτο βήμα αύτής τής διάσπασης ήταν ή άπροθυμία στήν έκτέλεση τών άποφάσεων τοΰ δεύτερου συνεδρίου, ή άρνηση δουλειάς κάτω άπό τήν καθοδήγηση τών κεντρικών όργάνων πού άνέδειξε τό συνέδριο· τό τελευταίο βήμα ήταν ή άρνηση συμμετοχής στό III συνέδριο. Τό III συνέδριο τό συγκάλεσε ένα Γραφείο, έκλεγμένο άπό τήν πλειοψηφία τών έπιτροπών πού δουλεύουν στή Ρωσία καί άπό τήν ΚΕ τοΰ κόμματος. Στό συνέδριο προσκλήθησαν όλες οί έπιτροπές, οί όμάδες πού άποσχίστηκαν καί οί περιφέρειες πού ήταν δυσαρεστημένες άπό τίς έπιτροπές. Καί ή τεράστια πλειοψηφία τους, μαζί καί όλες σχεδόν οί έπιτροπές καί όργανώσεις τής μειοψηφίας, έκλέξανε τούς άντιπροσώπους τους καί τούς έστειλαν στό έξωτερικό στό συνέδριο. Έτσι έγινε ό,τι μποροΰσε νά γίνει μέσα στίς άστυνομικές συνθήκες πού έπικρατοΰν στή χώρα μας γιά τή σύγκληση παγκομματικοΰ συνεδρίου, καί μόνο ή άρνηση τών τριών μελών τοΰ πρώην Συμβουλίου τοΰ κόμματος πού βρίσκονται στό έξωτερικό προκάλεσε τό μποϋκοτάρισμα τοΰ συνεδρίου άπ' όλη τή μειοψηφία τοΰ κόμματος. Τό III συνέδριο, όπως φαίνεται άπό τήν άπόφασή του [98] πού δημοσιεύεται παρακάτω, καταλογίζει στά τρία αύτά μέλη όλη τήν εύθύνη γιά τή διάσπαση τοΰ κόμματος. Ώστόσο τό III συνέδριο, παρά τήν άπουσία τής μειοψηφίας, πήρε όλα τά μέτρα γιά νά μπορέσει ή μειοψηφία νά έργάζεται μέ τήν πλειοψηφία, μέσα σ' ένα ένιαίο κόμμα. Τό III συνέδριο θεώρησε λάθος τή στροφή πού σημειώθηκε στό κόμμα μας πρός τίς παλιωμένες, ξεπερασμένες άντιλήψεις τοΰ «οίκονομισμοΰ», ό όποΐος παρουσιάστηκε στό κόμμα μας, ταυτόχρονα όμως τό συνέδριο καθόρισε άκριβεΐς καί συγκεκριμένες, κατοχυρωμένες άπό τό καταστατικό τοΰ κόμματος καί ύποχρεωτικές γιά όλα τά μέλη του έγγυήσεις τών δικαιωμάτων κάθε μειοψηφίας. Ή μειοψη-

φία ἔχει τώρα τό ἀπόλυτο, ἐξασφαλισμένο ἀπό τό καταστατικό τοῦ κόμματος δικαίωμα νά ὑπερασπίζει τίς ἀπόψεις της, νά κάνει ἰδεολογική πάλη, φτάνει οἱ διαμάχες καί οἱ διαφωνίες νά μήν ὁδηγοῦν στήν ἀποδιοργάνωση, νά μή δυσκολεύουν τή θετική δουλειά, νά μήν κομματιάζουν τίς δυνάμεις μας, νά μήν παρεμποδίζουν τήν ὁμόθυμη πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία καί στούς κεφαλαιοκράτες. Δικαίωμα ἔκδοσης κομματικοῦ ἔντυπου ὑλικοῦ τώρα δίνει τό καταστατικό σέ κάθε κομματική ὀργάνωση μέ πλήρη δικαιώματα. Ἡ ΚΕ τοῦ κόμματος ἀνέλαβε τώρα τήν ὑποχρέωση νά μεταφέρει κάθε κομματικό ἔντυπο, ἐφόσον τό ζητοῦν πέντε ἐπιτροπές μέ πλήρη δικαιώματα, δηλαδή τό ἕνα ἕκτο ὅλων τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ κόμματος μέ πλήρη δικαιώματα. Ἡ αὐτονομία τῶν ἐπιτροπῶν καθορίστηκε μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια, ἡ σύνθεση τῶν ἐπιτροπῶν κηρύχτηκε ἀπαραβίαστη, δηλαδή ἀφαιρέθηκε ἀπό τήν ΚΕ τό δικαίωμα διαγραφῆς μελῶν τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν καί πρόσληψης νέων χωρίς τή συγκατάθεση τῆς ἐπιτροπῆς. Μοναδική ἐξαίρεση ἀποτελεῖ ἡ περίπτωση πού τά $^2/_3$ τῶν ὀργανωμένων ἐργατῶν θά ζητήσουν ἀντικατάσταση τῆς ἐπιτροπῆς: τότε, σύμφωνα μέ τό καταστατικό πού ψηφίστηκε στό ΙΙΙ συνέδριο, ἡ ἀντικατάσταση αὐτή εἶναι ὑποχρεωτική γιά τήν ΚΕ, ἄν τά $^2/_3$ τῶν μελῶν της συμφωνοῦν μέ τήν ἀπόφαση τῶν ἐργατῶν. Σέ κάθε τοπική ἐπιτροπή δόθηκε τό δικαίωμα νά ἐπικυρώνει τίς περιφερειακές ὀργανώσεις σάν ὀργανώσεις τοῦ κόμματος. Στήν περιφέρεια δόθηκε τό δικαίωμα νά προτείνει ὑποψηφίους γιά μέλη τῶν ἐπιτροπῶν. Τά ὅρια τοῦ κόμματος καθορίζονται μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια, σύμφωνα μέ τήν ἐπιθυμία τῆς πλειοψηφίας τοῦ κόμματος. Δημιουργήθηκε ἕνα κεντρικό ὄργανο, ἀντί τῶν δυό ἤ τριῶν. Ἐξασφαλίστηκε ἡ ἀποφασιστική ὑπεροχή τῶν συντρόφων πού δουλεύουν στή Ρωσία ἀπέναντι στό τμῆμα τοῦ κόμματος πού βρίσκεται στό ἐξωτερικό. Μέ λίγα λόγια, τό τρίτο συνέδριο ἔκανε τό πᾶν ὥστε νά ἐξαλείψει κάθε δυνατότητα μομφῆς ἐνάντια στήν πλειοψηφία γιά κατάχρηση τῆς ὑπεροχῆς ἀπό μέρους της, γιά μηχανική κατάπνιξη, γιά δεσποτισμό τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος κτλ. Δημιουργήθηκε πλήρης δυνατότητα γιά ὅλους τούς σοσιαλδημοκράτες νά δουλεύουν μαζί, νά μπαίνουν μέ σιγουριά στίς γραμμές ἑνός ἑνιαίου κόμματος, ἀρκετά πλατιοῦ καί ζωντανοῦ, ἀρκετά δυναμωμένου καί ἰσχυροῦ γιά νά παραλύσει τίς παραδόσεις τοῦ παλιοῦ πνεύματος τῶν στενῶν ὁμίλων, γιά νά σβήσει τά ἴχνη τῶν προηγούμενων προστριβῶν καί μικροσυγκρούσεων. Τώρα λοιπόν ὅλα τά στελέχη τῆς σοσιαλδημοκρατίας πού ἐκτιμοῦν πραγματικά τήν κομματικότητα ἄς

ἀκολουθήσουν τήν ἔκκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου· ἄς χρησιμεύσουν οἱ ἀποφάσεις του σάν ἀφετηρία γιά ν' ἀποκατασταθεῖ ἡ ἑνότητα τοῦ κόμματος, γιά νά λείψει κάθε ἀποδιοργάνωση, γιά νά γίνουν πιό συνεκτικές οἱ γραμμές τοῦ προλεταριάτου. Εἴμαστε βέβαιοι πώς ἴσα ἴσα οἱ συνειδητοί ἐργάτες, πού ξέρουν νά ἐκτιμοῦν καλύτερα ἀπό τόν καθένα τή σημασία τῆς δουλειᾶς πού γίνεται μέ ἑνότητα καί σύμπνοια, πού ἔνιωσαν πιό βαθιά ἀπό τόν καθένα ὅλη τή ζημιά ἀπό τή διχόνοια, ἀπό τίς ταλαντεύσεις καί τίς διαφωνίες, θά ἐπιμένουν τώρα μέ ὅλη τους τή δύναμη γιά τήν καθολική καί ἀπόλυτη ἀποδοχή τῆς κομματικῆς πειθαρχίας ἀπ' ὅλα τά μέλη τοῦ κόμματος, τόσο ἀπό τά κάτω ὅσο καί ἀπό τά πάνω!

Τό ΙΙΙ συνέδριο, ἐπιδιώκοντας νά διατηρήσει σ' ὅλες τίς ἀποφάσεις του πού ἀφοροῦν τά ζητήματα ὀργάνωσης καί τακτικῆς μιά ἀλληλουχία μέ τίς ἐργασίες τοῦ δεύτερου συνεδρίου, προσπάθησε νά πάρει ὑπόψη του τά νέα καθήκοντα τῆς στιγμῆς στίς ἀποφάσεις πού ἀφοροῦν τήν προετοιμασία τοῦ κόμματος γιά ἀνοιχτή ἐκδήλωση, τήν ἀνάγκη τῆς πιό ἐνεργητικῆς πρακτικῆς συμμετοχῆς στήν ἔνοπλη ἐξέγερση καί τήν καθοδήγησή της ἀπομέρους τοῦ κόμματος, τέλος πού ἀφοροῦν τή στάση του ἀπέναντι στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Τό συνέδριο ἔστρεψε τήν προσοχή ὅλων τῶν μελῶν τοῦ κόμματος στήν ἀνάγκη νά ἐκμεταλλεύονται κάθε ταλάντευση τῆς κυβερνησης, κάθε νομική ἤ ἔμπρακτη ἐπέκταση τῆς ἐλευθερίας δράσης μας γιά τό δυνάμωμα τῆς ταξικῆς ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου, γιά τήν προετοιμασία τῆς ἀνοιχτῆς ἐκδήλωσής του. Ἐκτός ὅμως ἀπό αὐτά τά γενικά καί βασικά καθήκοντα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, ἡ ἐπαναστατική στιγμή πού περνᾶμε βάζει μπροστά του τό ρόλο τοῦ πρωτοπόρου ἀγωνιστῆ γιά τήν ἐλευθερία, τό ρόλο τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς στήν ἔνοπλη ἐξέγερση ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Ὅσο πιό πεισματώδικη γίνεται ἡ ἀντίσταση τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας στό λαϊκό πόθο γιά ἐλευθερία, τόσο περισσότερο τρανεύει ἡ δύναμη τῆς ἐπαναστατικῆς πίεσης, τόσο πιό πιθανή γίνεται ἡ πλήρης νίκη τῆς δημοκρατίας, μέ ἐπικεφαλῆς της τήν ἐργατική τάξη. Γιά τή διεξαγωγή τῆς νικηφόρας ἐπανάστασης, γιά τήν ὑπεράσπιση τῶν κατακτήσεών της τό προλεταριάτο ἐπωμίζεται γιγάντια καθήκοντα. Τό προλεταριάτο ὅμως δέ θά τρομάξει μπροστά στά μεγάλα καθήκοντα. Θά πετάξει μέ περιφρόνηση μακριά του ἐκείνους πού τοῦ προμηνᾶνε συμφορές ἀπό τή νίκη του. Τό ρωσικό προλεταριάτο θά μπορέσει νά ἐκπληρώσει τό χρέος του ὥς τό

τέλος. Θά μπορέσει νά σταθεῖ ἐπικεφαλῆς τῆς λαϊκῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Δέ θά τρομάξει μποστά στό δύσκολο καθῆκον τῆς συμμετοχῆς στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, ἄν τοῦ λάχει τό καθῆκον αὐτό. Θά κατορθώσει ν' ἀποκρούσει ὅλες τίς ἀντεπαναστατικές ἀπόπειρες, νά τσακίσει ἀμείλικτα ὅλους τούς ἐχθρούς τῆς ἐλευθερίας, νά προασπίσει μέ τά στήθη του τή λαοκρατική δημοκρατία, νά πετύχει μέ ἐπαναστατικό τρόπο τήν πραγματοποίηση ὅλου τοῦ προγράμματός μας μίνιμουμ. Οἱ προλετάριοι τῆς Ρωσίας δέν πρέπει νά τρομάζουν, ἀλλά νά λαχταροῦν μέ πάθος αὐτή τήν ἔκβαση. Μέ τή νίκη μας στήν ἐπικείμενη δημοκρατική ἐπανάσταση θά κάνουμε ἕνα γιγάντιο βῆμα πρός τά ἐμπρός, πρός τό σοσιαλιστικό μας σκοπό, θά πετάξουμε ἀπ' ὅλη τήν Εὐρώπη τό βαρύ ζυγό ἑνός ἀντιδραστικοῦ στρατιωτικοῦ κράτους καί θά βοηθήσουμε νά τραβήξουν πιό γρήγορα, πιό ἀποφασιστικά καί πιό τολμηρά πρός τό σοσιαλισμό τά ἀδέρφια μας, οἱ συνειδητοί ἐργάτες ὅλου τοῦ κόσμου, πού τόσο ἔχουν τυραννιστεῖ ἀπό τήν ἀστική ἀντίδραση καί πού τώρα ἀναζωογονοῦνται ψυχικά, βλέποντας τίς ἐπιτυχίες τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. Καί μέ τή βοήθεια τοῦ σοσιαλιστικοῦ προλεταριάτου τῆς Εὐρώπης θά κατορθώσουμε ὄχι μόνο νά ὑπερασπίσουμε τή λαοκρατική δημοκρατία, μά καί νά προχωρήσουμε μέ γιγάντια βήματα πρός τό σοσιαλισμό.

Ἐμπρός λοιπόν, σύντροφοι ἐργάτες, στόν ὀργανωμένο, μονοιασμένο καί σταθερό ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία!

Ζήτω ἡ ἐπανάσταση!

Ζήτω ἡ διεθνής ἐπαναστατική σοσιαλδημοκρατία!

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ

«Προλετάρι». ἀρ. φύλλου 1, 27 (14) τοῦ Μάη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΣΕ ΣΩΜΑ [99]

Ἡ ΚΕ, γιά νά συμπληρώσει τήν ἀπόφαση αὐτή πού ψηφίστηκε στήν ἀρχή τοῦ συνεδρίου, θεωρεῖ ἀπαραίτητο, μέ βάση τά μετέπειτα στοιχεῖα, νά προσθέσει τά ἀκόλουθα. Ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν ψήφων μέ πλήρη δικαιώματα μέσα στό κόμμα μας καθορίστηκε τελικά ἀπό τό συνέδριο σέ 71, δηλαδή 62 ψῆφοι τῶν 31 ὀργανώσεων μέ πλήρη δικαιώματα καί 9 ψῆφοι τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος. Οἱ ἐπιτροπές Κρεμεντσούγκ, Καζάν καί Κουμπάν δέν ἀναγνωρίστηκαν ἀπό τό συνέδριο σάν ἐπιτροπές μέ πλήρη δικαιώματα. Στό συνέδριο παραβρέθηκαν μέ θετική ψῆφο οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἐπιτροπῶν: Πετρούπολης, Μόσχας, Τβέρ (στό τέλος τοῦ συνεδρίου), Ρίγας, Βόρειας, Τούλας, Νίζνι Νόβγκοροντ, Οὐραλίων, Σαμάρας, Σαράτοφ, Ἕνωσης Καυκάσου (8 ψῆφοι, δηλαδή ἐξισώνεται μέ τέσσερις ἐπιτροπές), τῶν ἐπιτροπῶν Βορόνεζ, Νικολάγεφ, Ὀδησσοῦ, Πολέσιε, Βορειοδυτικῆς, Κούρσκ καί Ὀριόλ-Μπριάνσκ. Συνολικά 21 ὀργανώσεις μέ 42 ψήφους, ἔπειτα οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς ΚΕ καί ἐκπρόσωποι τῆς ΚΕ στό Συμβούλιο συνολικά μέ 4 ψήφους. Σύνολο 46 ψῆφοι ἀπό τούς 71. Μέ συμβουλευτική ψῆφο παραβρέθηκαν οἱ ἀντιπρόσωποι τῆς Ἐπιτροπῆς Ἀρχαγγέλου, τῆς Ἕνωσης Οὐραλίων (ὁ δεύτερος ἀντιπρόσωπος πού ἔφτασε στό τέλος τοῦ συνεδρίου), τῆς Ἐπιτροπῆς Καζάν, τῆς Ἐπιτροπῆς Ὀδησσοῦ· τῶν ὁμάδων: Αἰκατερινοσλάβ, Χαρκόβου, Μίνσκ, τῆς σύνταξης τῆς «Βπεριόντ» καί τῆς ἐπιτροπῆς τῆς Ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐπιτροπῆς Κρεμεντσούγκ ἐξέφρασε τήν ἐπιθυμία νά πάρει μέρος στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου, ἄργησε ὅμως νάρθει. Σέ συνέχεια, στή διάρκεια τῶν συνεδριάσεων οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ τρίτου συνεδρίου ἔλαβαν ἕνα ἔγγραφο, ἀπό τό ὁποῖο φαίνεται πώς ἔφτασαν στό ἐξωτερικό, χάρη στίς προσπάθειες τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς νά ὀργανώσει παγκομ-

ματικό συνέδριο, οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ἑξῆς ὀργανώσεων: τῆς Ὁμάδας Πετρούπολης τῆς ΚΕ, τῆς Ὁμάδας Ὀδησσοῦ τῆς ΚΕ, τῆς Ἐπιτροπῆς Νικολάγεφ, τῆς Ἐπιτροπῆς Χαρκόβου, τῆς Ἐπιτροπῆς Κιέβου, τῆς Ἐπιτροπῆς Αἰκατερινοσλάβ, τῆς Ἐπιτροπῆς Κουμπάν, τῆς Ἐπιτροπῆς Ντόν, τῆς Ἕνωσης Ντονέτς, τῆς Ἕνωσης Σιβηρίας, τῆς περιφέρειας τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας, τῆς Περιφέρειας Σορμόβου, τῆς Ἐπιτροπῆς Σμολένσκ, τῆς Ἕνωσης Κριμαίας καί τῆς Σοσιαλδημοκρατικῆς Ἕνωσης Οὐκρανίας. Τό ἔγγραφο αὐτό εἶναι γράμμα «Πρός τούς συντρόφους πού ἦρθαν στό συνέδριο μέ πρόσκληση τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς», ὑπογραμμένο ἀπό τούς ἀντιπροσώπους ὅλων τῶν προαναφερομένων ὀργανώσεων. Ἀπ' ἐδῶ φαίνεται πώς ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή κατόρθωσε πραγματικά νά ἐξασφαλίσει τή δυνατότητα ἑνός παγκομματικοῦ συνεδρίου μέ τήν κυριολεκτική σημασία τῆς λέξης.

Τό συνέδριο ἔκανε συνολικά 26 συνεδριάσεις. Στήν ἡμερήσια διάταξη ὑπῆρχαν ζητήματα τακτικῆς: 1) Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση. 2) Ἡ στάση ἀπέναντι στήν πολιτική τῆς κυβερνησης στίς παραμονές καί στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης. 3) Ἡ στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα. Ἔπειτα ζητήματα ὀργανωτικά: 4) Οἱ σχέσεις ἐργατῶν καί διανοουμένων μέσα στίς κομματικές ὀργανώσεις. 5) Τό καταστατικό τοῦ κόμματος. Σέ συνέχεια, ζητήματα σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στά ἄλλα κόμματα καί ὀργανώσεις, συγκεκριμένα: 6) — ἀπέναντι στό τμῆμα τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἀποσχίστηκε. 7) — ἀπέναντι στά ἐθνικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα. 8) — ἀπέναντι στούς «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες». 9) — ἀπέναντι στούς φιλελευθέρους. Σέ συνέχεια: 10) Καλυτέρευση τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσης. 11) Λογοδοσία τῆς ΚΕ. 12) Ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν. 13) Ἐκλογές. 14) Τρόπος ἀνακοίνωσης τῶν ἀποφάσεων καί τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου καί ἀνάληψης καθηκόντων ἀπό τά ὑπεύθυνα πρόσωπα.

Ἡ ἔκδοση τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου ἀνατέθηκε σέ εἰδική ἐπιτροπή, ἐκλεγμένη ἀπό τό συνέδριο, πού ἄρχισε κιόλας τίς ἐργασίες της.

Ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 1, 27 (14 τοῦ Μάη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ

Ὁ μακρόχρονος καί ἐπίμονος ἀγώνας μέσα στό ΣΔΕΚΡ ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου ἐπιτέλους τέλειωσε. Τό τρίτο συνέδριο ἔγινε. Λεπτομερειακή ἐκτίμηση τῶν ἐργασιῶν του μπορεῖ νά γίνει μόνον ὕστερα ἀπό τή δημοσίευση τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου. Ἡ πρόθεσή μας σήμερα εἶναι ἁπλῶς νά σκιαγραφήσουμε, μέ βάση τήν «Ἀνακοίνωση»* πού δημοσιεύτηκε καί τίς ἐντυπώσεις τῶν συνέδρων, τά κυριότερα στάδια τῆς ἀνάπτυξης τοῦ κόμματος, ὅπως αὐτή παρουσιάζεται στίς ἀποφάσεις τοῦ III συνεδρίου.

Τρία κύρια ζητήματα ὀρθώνονταν στίς παραμονές τοῦ III συνεδρίου μπροστά στό κόμμα τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας. Πρῶτο, τό ζήτημα τῆς κομματικῆς κρίσης. Δεύτερο, ἕνα σπουδαιότερο ζήτημα, τό ζήτημα τῆς μορφῆς ὀργάνωσης τοῦ κόμματος γενικά. Τρίτο, καί κυριότερο, τό ζήτημα τῆς τακτικῆς μας στήν ἐπαναστατική στιγμή πού περνᾶμε. Ἄς ἐξετάσουμε τή λύση πού δόθηκε στά τρία αὐτά ζητήματα, περνώντας ἀπό τό λιγότερο στό περισσότερο οὐσιαστικό.

Ἡ κομματική κρίση λύθηκε ἀφεαυτῆς μέ τό γεγονός καί μόνο τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου. Ὅπως εἶναι γνωστό, βάση τῆς κρίσης ἦταν ἡ πεισματάρικη ἄρνηση τῆς μειοψηφίας τοῦ II συνεδρίου νά ὑποταχθεῖ στήν πλειοψηφία του. Ὁ βασανιστικός καί παρατεταμένος χαρακτήρας αὐτῆς τῆς κρίσης ὀφειλόταν στήν ἀργοπορία τῆς σύγκλησης τοῦ III συνεδρίου, ὀφειλόταν στό γεγονός ὅτι ὑπῆρχε ἔμπρακτη διάσπαση τοῦ κόμματος, διάσπαση κρυφή καί μυστική, μέ ὑποκριτική τήρηση μιᾶς ἐπιφανειακῆς ἑνότητας, ἑνότητας γιά τά μάτια τοῦ κόσμου, ἐνῶ ἡ πλειοψηφία κατέβαλε ἀπεγνωσμένες προσπάθειες νά βρεῖ γρήγορα μιάν ἄμεση διέξοδο ἀπό τήν ἀφόρητη κατάσταση. Τό συνέ-

* Βλ. σέ τοῦτο τὸν τόμο, σελ. 211. *Ἡ Συντ.*

δριο ἔδοσε αὐτή τή διέξοδο, βάζοντας ὀρθά-κοφτά στή μειοψηφία τό ζήτημα τῆς ἀναγνώρισης τῶν ἀποφάσεων τῆς πλειοψηφίας, δηλαδή τῆς ἔμπρακτης ἀποκατάστασης ἤ τῆς ὁλοκληρωτικῆς τυπικῆς διάσπασης τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος. Ἡ μειοψηφία ἔλυσε αὐτό τό ζήτημα μέ τή δεύτερη ἔννοια, προτιμώντας τή διάσπαση. Ἡ ἄρνηση τοῦ Συμβουλίου νά πάρει μέρος στό συνέδριο, παρά τήν ἐκφρασμένη κατά ἀναμφισβήτητο τρόπο θέληση τῆς πλειοψηφίας τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων μέ πλήρη δικαιώματα, ἡ ἄρνηση ὅλης τῆς μειοψηφίας νά παρουσιαστεῖ στό συνέδριο ἦταν, ὅπως εἰπώθηκε κιόλας στήν «Ἀνακοίνωση», τό τελευταῖο βῆμα πρός τή διάσπαση. Δέ θά σταθοῦμε ἐδῶ στή νομιμότητα τοῦ συνεδρίου ἀπό τυπική ἄποψη, νομιμότητα πού ἀποδείχτηκε πέρα γιά πέρα στήν «Ἀνακοίνωση». Τό ἐπιχείρημα ὅτι ἕνα συνέδριο πού δέ συγκλήθηκε ἀπό τό Συμβούλιο, δηλαδή σύμφωνα μέ τό καταστατικό τοῦ κόμματος, δέν εἶναι νόμιμο δύσκολα μπορεῖ νά τό πάρει κανείς στά σοβαρά, ὕστερα ἀπ' ὅλη τήν ἱστορία τῆς κομματικῆς διένεξης. Γιά τόν καθένα πού ἔχει ἀφομοιώσει τίς βάσεις κάθε κομματικῆς ὀργάνωσης γενικά εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ἡ πειθαρχία τοῦ κατώτερου σώματος καθορίζεται ἀπό τήν πειθαρχία τοῦ ἀνώτερου σώματος· ἡ πειθαρχία ἀπέναντι στό Συμβούλιο καθορίζεται ἀπό τήν ὑποταγή τοῦ Συμβουλίου ἀπέναντι στούς ἐντολοδότες του, δηλαδή ἀπέναντι στίς ἐπιτροπές καί στήν ὁλότητά τους, στό συνέδριο τοῦ κόμματος. Ὅποιος δέ συμφωνάει μέ αὐτά τά στοιχειώδη καταλήγει ἀναπόφευκτα στό παράλογο συμπέρασμα ὅτι δέν εἶναι οἱ ἐντολοδόχοι ὑπεύθυνοι καί ὑπόλογοι ἀπέναντι στούς ἐντολοδότες τους, ἀλλά τό ἀντίθετο. Τό ξαναλέμε ὅμως ὅτι δέν ἀξίζει τόν κόπο νά χρονοτριβοῦμε πολύ σ' αὐτό τό ζήτημα, ὄχι μόνο ἐπειδή τήν ὑπόθεση μποροῦν νά μήν τήν καταλάβουν μόνο ἐκεῖνοι πού δέ θέλουν νά τήν καταλάβουν, ἀλλά καί γιατί ἀπό τή στιγμή τῆς διάσπασης ἡ διαμάχη γιά τούς τύπους ἀνάμεσα στά τμήματα πού διασπάστηκαν καταντᾶ ἐξαιρετικά ἄγονη καί ἄσκοπη σχολαστικότητα.

Τώρα ἡ μειοψηφία ἀποσχίστηκε ἀπό τό κόμμα. Αὐτό εἶναι τετελεσμένο γεγονός. Μιά μερίδα της θά πεισθεῖ ἴσως ἀπό τίς ἀποφάσεις, καί ἀκόμα περισσότερο ἀπό τά πρακτικά τοῦ συνεδρίου πόσο ἀφελῆ ἦταν τά διάφορα μυθεύματα γιά μηχανικό πνίξιμο κτλ., θά πεισθεῖ ὅτι ὑπάρχουν στό νέο καταστατικό πλήρεις ἐγγυήσεις γιά τά δικαιώματα τῆς μειοψηφίας γενικά, ὅτι ἡ διάσπαση προκαλεῖ ζημιά, καί θά μπεῖ στό κόμμα. Ἡ ἄλλη μερίδα θά ἐξακολουθήσει ἴσως γιά ἕνα διάστημα νά πεισμώνει καί νά

μήν άναγνωρίζει τό συνέδριο τοῦ κόμματος. Σχετικά μ' αὐτή τή μερίδα δέ μᾶς μένει παρά νά τῆς εὐχηθοῦμε νά ὀργανωθεῖ ἐσωτερικά, ὅσον τό δυνατόν πιό γρήγορα, σέ ὁλοκληρωμένη ὀργάνωση, μέ τήν ἰδιαίτερη τακτική καί τό ἰδιαίτερο καταστατικό της. Ὅσο πιό γρήγορα γίνει αὐτό τόσο πιό εὔκολα θᾶναι γιά τόν καθένα, γιά τήν πλατιά μάζα τῶν κομματικῶν στελεχῶν, νά ξεκαθαρίσουν στό μυαλό τους τίς αἰτίες τῆς διάσπασης καί νά κάνουν τή σωστή ἐκτίμηση, τόσο πιό πραγματοποιήσιμες θᾶναι οἱ πρακτικές συμφωνίες ἀνάμεσα στό κόμμα καί στίς ὀργανώσεις πού ἀποσχίστηκαν, ἀνάλογα μέ τίς ἀνάγκες τῆς δουλειᾶς κατά τόπους, τέλος, τόσο πιό γρήγορα θά χαραχτεῖ ὁ δρόμος γιά τήν ἀναπόφευκτη μελλοντική ἀποκατάσταση τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος.

Τώρα ἄς περάσουμε στό δεύτερο ζήτημα, στούς γενικούς ὀργανωτικούς κανόνες τοῦ κόμματος. Τό ΙΙΙ συνέδριο ξαναδούλεψε ἀρκετά οὐσιαστικά αὐτούς τούς κανόνες, ἀναθεωρώντας ὅλο τό καταστατικό τοῦ κόμματος. Ἡ ἀναθεώρηση αὐτή ἀφοροῦσε τρία βασικά σημεῖα: α) τροποποίηση τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ καταστατικοῦ· β) ἀκριβῆ καθορισμό τῶν δικαιωμάτων τῆς ΚΕ καί τῆς αὐτονομίας τῶν ἐπιτροπῶν μέ διεύρυνση τῆς τελευταίας· γ) δημιουργία ἑνός καί μόνο κέντρου. Ὅσον ἀφορᾶ τό περιβόητο ζήτημα τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ καταστατικοῦ, τό ξεκαθάρισε ἤδη ἀρκετά ὁ κομματικός τύπος. Ἔχει ἀποδειχτεῖ πέρα γιά πέρα πώς εἶναι λαθεμένη ἡ ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ὑπεράσπιση τῆς ἀόριστης διατύπωσης τοῦ Μάρτοφ. Ἡ ἀπόπειρα τοῦ Κάουτσκι νά ὑπερασπίσει αὐτή τή διατύπωση, ὄχι γιατί πίστευε πώς αὐτή ξεκινάει ἀπό ἀρχές, ἀλλά γιατί τή θεωροῦσε βολική γιά τίς συνθῆκες παρανομίας πού ἐπικρατοῦσαν στή Ρωσία, δέν εἶχε καί οὔτε μποροῦσε νά ἔχει ἐπιτυχία. Ὅποιος δούλεψε στή Ρωσία ξέρει πολύ καλά ὅτι τέτοιες ἀντιλήψεις βολικότητας δέν ὑπάρχουν. Τώρα μᾶς μένει νά περιμένουμε τήν πρώτη πείρα ἀπό τή συλλογική *δουλειά* τοῦ κόμματος γιά τήν ἐφαρμογή τοῦ νέου ἄρθρου 1 τοῦ καταστατικοῦ. Ὑπογραμμίζουμε ὅτι γιά τήν ἐφαρμογή του θά πρέπει ἀκόμα νά δουλέψουμε, καί νά δουλέψουμε πολύ. Γιά νά συγκαταριθμήσεις τόν ἑαυτό σου στά μέλη τοῦ κόμματος «κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο μιᾶς ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις», γι' αὐτό δέν ἀπαιτεῖται καμιά δουλειά, γιατί ἡ διατύπωση αὐτή εἶναι κούφια φράση καί ἦταν κούφια φράση ὅλο τό διάστημα πού μεσολάβησε ἀπό τό δεύτερο ὥς τό τρίτο συνέδριο. Γιά νά δημιουργηθεῖ ἕνα πλατύ δίχτυ πολυποίκιλων κομματικῶν ὀργανώσεων, ἀπό τίς στενές καί συνωμοτικές ὥς τίς ὅσο τό δυνατόν πιό

πλατιές κι ὅσο τό δυνατόν λιγότερο συνωμοτικές, χρειάζεται ἐπίμονη, μακρόχρονη, ἐπιδέξια ὀργανωτική δουλειά καί τώρα ἡ δουλειά αὐτή πέφτει στήν ΚΕ μας κι ἀκόμα περισσότερο στίς τοπικές μας ἐπιτροπές. Οἱ ἐπιτροπές ἀκριβῶς θά χρειασθεῖ νά ἐπικυρώνουν τίς περισσότερες ὀργανώσεις σάν κομματικές, θά χρειαστεῖ ν' ἀποφεύγουν κάθε ἄχρηστη γραφειοκρατία καί σχολαστική ἐριστικότητα, θά χρειαστεῖ νά προπαγανδίζουν ἀνάμεσα στούς ἐργάτες πάντα καί ἀδιάκοπα τήν ἰδέα ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά δημιουργηθοῦν ὅσο τό δυνατόν πιό πολλές καί πιό ποικίλες ἐργατικές ὀργανώσεις πού νά ἀνήκουν στό κόμμα μας. Δέν μποροῦμε ἐδῶ νά σταθοῦμε περισσότερο στό ἐνδιαφέρον αὐτό ζήτημα. Θά σημειώσουμε μόνο ὅτι ἡ ἐπαναστατική ἐποχή κάνει ἰδιαίτερα ἀναγκαῖο τόν αὐστηρό διαχωρισμό τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπ' ὅλα τά κάθε λογῆς δημοκρατικά κόμματα. Κι ἕνας τέτοιος διαχωρισμός δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ χωρίς συνεχῆ δουλειά γιά τήν ἐπέκταση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων καί τό δυνάμωμα τῆς σύνδεσης μεταξύ τους. Τό ἔργο αὐτοῦ τοῦ δυναμώματος τῆς σύνδεσης πρέπει νά ἐξυπηρετοῦν, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, οἱ δεκαπενθήμερες ἐκθέσεις δράσης πού καθιέρωσε τό συνέδριο. Θά εὐχηθοῦμε οἱ ἐκθέσεις αὐτές νά μή μείνουν στά χαρτιά, τά στελέχη τῆς πρακτικῆς δουλειᾶς νά μή βλέπουν τό σκιάχτρο τῆς γραφειοκρατίας καί τοῦ χαρτοβασιλείου σ' αὐτό τό ζήτημα, νά συνηθίζουν τόν ἑαυτό τους στήν ἀρχή ἔστω καί στό λίγο, στήν ἁπλή ἔστω ἀνακοίνωση τοῦ ἀριθμοῦ τῶν μελῶν κάθε κομματικῆς ὀργάνωσης, ἀκόμα καί τῆς πιό μικρῆς καί τῆς πιό ἀπομακρυσμένης ἀπό τό κέντρο. «Κάθε ἀρχή καί δύσκολη», λέει μιά παροιμία, ὅμως ἀργότερα πιά θά φανεῖ τί τεράστια σημασία ἔχει ἡ συνήθεια τῆς ἀποκατάστασης τακτικῶν ὀργανωτικῶν δεσμῶν.

Δέ θά σταθοῦμε πολύ στό ζήτημα τοῦ ἑνός κέντρου. Τό III συνέδριο ἀπέρριψε «τό σύστημα τῶν δύο κέντρων» μέ τήν ἴδια τεράστια πλειοψηφία πού τό εἶχε ψηφίσει τό II συνέδριο. Τούς λόγους θά τούς καταλάβει εὔκολα ὁ καθένας πού παρακολουθεῖ προσεχτικά τήν ἱστορία τοῦ κόμματος. Τά συνέδρια πιό πολύ κατοχυρώνουν τά ἀποτελέσματα πού ἔχουν ἤδη προκύψει, παρά δημιουργοῦν κάτι τό καινούργιο. Τόν καιρό τοῦ II συνεδρίου στήριγμα τῆς σταθερότητας ἦταν καί θεωροῦνταν ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα»· σ' αὐτήν εἶχε δοθεῖ ἡ ὑπεροχή. Ἡ ὑπεροχή τῶν συντρόφων τῆς Ρωσίας ἀπέναντι στούς συντρόφους τοῦ ἐξωτερικοῦ φαινόταν ἀκόμα προβληματική μέ τό τότε ἐπίπεδο ἀνάπτυξης τοῦ κόμματος. Ὕστερα ἀπό τό δεύτερο συνέδριο ἀποδεί-

χτηκε ἀσταθής ἀκριβῶς ἡ σύνταξη τοῦ ἐξωτερικοῦ, ἐνῶ τό κόμμα ἀναπτύχθηκε· καί ἀναπτύχθηκε σημαντικά, δέν ὑπάρχει γι' αὐτό ἀμφιβολία, ἴσα ἴσα στή Ρωσία. Μέσα σ' αὐτές τίς συνθῆκες τό γεγονός ὅτι ἡ σύνταξη τοῦ ΚΟ ὁρίστηκε ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή δέν μποροῦσε παρά νά προκαλέσει τή συμπάθεια τῆς μάζας τῶν κομματικῶν στελεχῶν.

Τέλος, οἱ προσπάθειες γιά πιό ἀκριβολογημένο διαχωρισμό τῶν δικαιωμάτων τῆς ΚΕ καί τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν, τοῦ ἰδεολογικοῦ ἀγώνα καί τοῦ ἀποδιοργανωτικοῦ καβγᾶ, ἀπέρρεαν ἐξίσου ἀναπόφευκτα ἀπό τήν ὅλη πορεία τῶν γεγονότων μετά τό ΙΙ συνέδριο. Ἐδῶ ἔχουμε μπροστά μας συνεπῆ καί συστηματική «συσσώρευση κομματικῆς πείρας». Τό γράμμα τοῦ Πλεχάνοφ καί τοῦ Λένιν τῆς 6 τοῦ Ὀχτώβρη 1903 * πρός τούς δυσαρεστημένους συντάκτες εἶναι μιά προσπάθεια νά ξεχωριστοῦν τά στοιχεῖα ἐκνευρισμοῦ ἀπό τά στοιχεῖα τῆς διαφωνίας. Τό τελεσίγραφο ἐπίσης τῆς ΚΕ τῆς 25 τοῦ Νοέμβρη 1903 [100] εἶναι μιά παρόμοια προσπάθεια μέ τή μορφή ἐπίσημης πρότασης πού ἔγινε ἀπό μιά ὁμάδα δημοσιολόγων. Ἡ δήλωση τῶν ἀντιπροσώπων τῆς ΚΕ στό Συμβούλιο στά τέλη τοῦ Γενάρη 1904 ** εἶναι μιά προσπάθεια νά κληθεῖ ὅλο τό κόμμα νά ξεχωρίσει τίς ἰδεολογικές μορφές πάλης ἀπό τό μποϋκοτάρισμα κτλ. Τό γράμμα τοῦ Λένιν τῆς 26 τοῦ Μάη 1904 *** πρός τά μέλη τῆς ΚΕ πού δουλεύουν στή Ρωσία εἶναι μιά ἀναγνώριση τῆς ἀνάγκης νά δοθοῦν ἐπίσημες ἐγγυήσεις γιά τά δικαιώματα τῆς μειοψηφίας. Ἡ γνωστή «διακήρυξη τῶν 22» (φθινόπωρο τοῦ 1904) εἶναι τό ἴδιο πράγμα μέ πιό συγκεκριμένη, δουλεμένη καί κατηγορηματική μορφή. Εἶναι ἐντελῶς φυσικό ὅτι τόν ἴδιο δρόμο ἀκολούθησε καί τό ΙΙΙ συνέδριο, πού «διέλυσε τελικά, διέλυσε μέ ἐπίσημες ἀποφάσεις τήν ψευδαίσθηση τῆς κατάστασης πιολιορκίας». Δέ θά ἐπαναλάβουμε ἐδῶ σέ τί συνίστανται ἀκριβῶς οἱ ἐπίσημες αὐτές ἀποφάσεις, δηλαδή οἱ τροποποιήσεις τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος, ἐπειδή αὐτό φαίνεται ἀπό τό καταστατικό καί ἀπό τήν «Ἀνακοίνωση». Θά σημειώσουμε μόνο δυό πράγματα. Πρῶτο, ἐπιτρέπεται νά ἐλπίζουμε ὅτι ἡ ἐγγύηση τοῦ δικαιώματος τῆς ἔκδοσης ἐντύπων καί ἡ ἐξασφάλιση τῶν ἐπιτροπῶν ἀπό τόν κίνδυνο τῆς «διάλυσης» θά διευκολύνει τήν ἐπάνοδο στό κόμμα τῶν ἐθνικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων πού

---

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 350. *Ἡ Σύντ.*

** Στό ἴδιο, σελ. 116 - 118. *Ἡ Σύντ.*

*** Στό ἴδιο, σελ. 426 - 430. *Ἡ Σύντ.*

LE PROLÉTAIRE

Prix: 30 cts.

ЖЕНЕВА, 27 (14) мая 1905 года.

№ 1.

Пролетарій

Пролетаріи всѣхъ странъ, соединяйтесь!

Центральный Органъ Россійской Соціальдемократической Рабочей Партіи.

Извѣщеніе о III-емъ съѣздѣ Россійской Соціальдемократической Рабочей Партіи.

Товарищи-рабочіе! Недавно состоялся III-й съѣздъ Р. С.-Д. Р. П., который долженъ открыть собой новую полосу въ исторіи нашего соціальдемократическаго рабочаго движенія. Россія переживаетъ великій историческій моментъ. Революція вспыхнула и разгорается все шире, охватывая новыя мѣстности и новые слои населенія. Пролетаріатъ стоитъ во главѣ боевыхъ силъ революціи. Онъ принесъ уже наибольшія жертвы дѣлу свободы и готовится теперь къ рѣшительному бою съ царскимъ самодержавіемъ. Сознательные представители пролетаріата знаютъ, что свобода не дастъ трудящимся избавленія отъ нищеты, гнета и эксплуатаціи. Буржуазія, нынѣ стоящая за дѣло свободы, постарается на другой день послѣ революціи отнять у рабочихъ возможно большую часть ея завоеваній, выступить непримиримымъ врагомъ соціалистическихъ требованій пролетаріата. Но мы не боимся свободной, объединенной и окрѣпшей буржуазіи. Мы знаемъ, что свобода дастъ намъ возможность широкой, открытой, массовой борьбы за соціализмъ. Мы знаемъ, что экономическое развитіе съ неумолимой силой—и тѣмъ быстрѣе, чѣмъ свободнѣе оно пойдетъ,—будетъ подкапывать власть капитала и подготовлять побѣду соціализма.

Товарищи-рабочіе! Чтобы достигнуть этой великой цѣли, мы должны сплотить всѣхъ сознательныхъ пролетаріевъ въ единую Россійскую С.-Д. Рабочую Партію. Наша партія начала складываться уже давно, тотчасъ послѣ широкаго рабочаго движенія 1895 и 1896 годовъ. Въ 1898 году собрался первый съѣздъ, основавшій Россійскую Соц.-Дем. Рабочую Партію и намѣтившій ея задачи. Въ 1903 году состоялся второй съѣздъ, давшій партіи программу, вынесшій рядъ резолюцій о тактикѣ и впервые попытавшійся создать цѣльную партійную организацію. Правда, эта послѣдняя задача не удалась партіи сразу. Меньшинство второго съѣзда не захотѣло подчиниться большинству его и начало расколъ, принесшій глубокій вредъ с.-д. рабочему движенію. Первымъ шагомъ этого раскола было нежеланіе исполнять постановленія второго съѣзда, отказъ работать подъ руководствомъ созданныхъ имъ центральныхъ учрежденій; послѣднимъ шагомъ явился отказъ принять участіе въ 3-мъ съѣздѣ. III-ій съѣздъ былъ созванъ Бюро, выбраннымъ большинствомъ комитетовъ, работающихъ въ Россіи, *и Ц. К-томъ партіи. На съѣздъ были приглашены* всѣ комитеты, отдѣлившіяся группы и недовольныя комитетами периферіи, и громадное большинство ихъ, въ томъ числѣ почти всѣ комитеты и организаціи меньшинства, выбрали своихъ делегатовъ и послали ихъ на съѣздъ за границу. Такимъ образомъ было достигнуто все, осуществимое при нашихъ полицейскихъ условіяхъ, для созыва общепартійнаго съѣзда, и только отказъ трехъ заграничныхъ членовъ бывшаго Совѣта Партіи повлекъ за собой бойкотъ съѣзда всѣмъ меньшинствомъ партіи. III-ій съѣздъ, какъ видно изъ приводимой ниже резолюціи его, возлагаетъ на этихъ трехъ членовъ всю отвѣтственность за расколъ партіи. Но тѣмъ не менѣе III съѣздъ, несмотря на отсутствіе меньшинства, принялъ всѣ мѣры къ тому, чтобы меньшинство могло работать вмѣстѣ съ большинствомъ въ одной партіи. III-ій съѣздъ призналъ неправильность того поворота къ устарѣлымъ, отжившимъ взглядамъ экономизма, который намѣтился въ нашей партіи, но въ то же время съѣздъ создалъ точныя и опредѣленныя, закрѣпленныя уставомъ партіи, обязательныя для всѣхъ членовъ ея, гарантіи правъ всякаго меньшинства. Меньшинство имѣетъ теперь безусловное, обезпеченное уставомъ партіи, право отстаивать свои взгляды, вести идейную борьбу, — лишь бы споры и разногласія не вели къ дезорганизаціи, не мѣшали положительной работѣ, не дробили нашихъ силъ, не препятствовали дружной борьбѣ съ самодержавіемъ и съ капиталистами. Право на изданіе партійной литературы дано теперь уставомъ всякой полноправной организаціи партіи. Ц. К-ту партіи вмѣнено теперь въ обязанность транспортировать всякую партійную литературу, разъ этого требуютъ пять полноправныхъ комитетовъ, т. е. одна шестая доля всѣхъ полноправныхъ комитетовъ партіи. Автономія комитетовъ опредѣлена точнѣе, личный составъ комитетовъ объявленъ неприкосновеннымъ, т. е. у Ц. К. отнято право исключать членовъ изъ мѣстныхъ комитетовъ и вводить новыхъ безъ согласія комитета. Единственнымъ исключеніемъ изъ этого является тотъ случай, когда 2/3 организованныхъ рабочихъ требуютъ смѣщенія комитета: тогда по уставу, принятому III-имъ съѣздомъ, это смѣщеніе обязательно для Ц. К., разъ 2/3 его согласны съ рѣшеніемъ рабочихъ. Каждому мѣстному к-ту дано право утверждать периферійныя орг. въ званіи партійныхъ организацій. Периферіи дано право представлять кандидатовъ въ члены к-овъ. Границы партіи опредѣлены точнѣе, согласно желанію большинства партіи. Созданъ одинъ центръ вмѣсто двухъ или трехъ. Обезпечено рѣшительное преобладаніе работающихъ въ Россіи товарищей надъ заграничной частью партіи. Однимъ словомъ, третьимъ съѣздомъ сдѣлано все, чтобы разсѣять всякую возможность нареканій на злоупотребленіе со стороны большинства его перевѣсомъ, на механическое подавленіе, на деспотизмъ центральныхъ учрежденій партіи и проч. и т. п. Создана полная возможность для всѣхъ соціальдемократовъ работать вмѣстѣ, вступать увѣренно въ ряды одной партіи, достаточно широкой и жизненной, достаточно окрѣпшей и сильной, чтобы парализовать традиція старой кружковщины, чтобы стереть слѣды минувшихъ треній и мелочныхъ конфликтовъ. Пусть же всѣ дѣйствительно цѣнящіе партійность работники соціальдемократіи послѣдуютъ теперь призыву III-го съѣзда, пусть его постановленія послужатъ исходнымъ пунктомъ для возстановленія единства партіи, для устраненія всякой дезорганизаціи, для сплоченія рядовъ пролетаріата. Мы увѣрены, что именно сознательные рабочіе, всего лучше умѣющіе цѣнить значеніе сплоченной, дружной работы, всего глубже прочувствовавшіе весь вредъ розни, шатаній и усобицъ, будутъ настаивать теперь со всей энергіей на всеобщемъ и безусловномъ признаніи партійной дисциплины всѣми членами партіи, какъ изъ низовъ такъ и изъ верховъ ея!

Стремясь сохранить во всѣхъ своихъ организаціонныхъ и тактическихъ рѣшеніяхъ преемственную связь съ работами второго съѣзда, III-й съѣздъ пытался учесть новыя задачи момента въ резолюціяхъ о подготовкѣ партіи къ открытому выступленію, о необходимости самаго энергичнаго практическаго участія въ вооруженномъ возстаніи и руководства имъ со стороны партіи, наконецъ объ отношеніи ея къ временному революціонному правительству. Съѣздъ обратилъ вниманіе всѣхъ членовъ партіи на необходимость пользоваться всякимъ колебаніемъ правительства, всякимъ юридическимъ или фактическимъ расширеніемъ свободы нашей дѣятельности для укрѣпленія классовой организаціи пролетаріата, для подготовки открытаго выступленія его. Но кромѣ этихъ общихъ и основныхъ задачъ соціальдемократической рабочей партіи переживаемый революціонный моментъ выдвигаетъ передъ ней роль передового борца за свободу, роль авангарда въ вооруженномъ возстаніи противъ самодержавія. Чѣмъ упорнѣе становится сопротивленіе царской власти народному стремленію къ свободѣ, тѣмъ могучее растетъ сила революціоннаго натиска, тѣмъ вѣроятнѣе полная побѣда демократіи съ рабочимъ классомъ во главѣ ея. Проведеніе побѣдоносной революціи, отстаиваніе ея завоеваній возлагаетъ гигантскія задачи на плечи пролетаріата. Но пролетаріатъ не испугается великихъ задачъ. Онъ съ презрѣніемъ отброситъ отъ себя тѣхъ, кто сулитъ ему несчастья отъ его побѣды. Россійскій пролетаріатъ съумѣетъ исполнить свой долгъ до конца. Онъ съумѣетъ стать во главѣ народнаго вооруженнаго возстанія. Онъ не испугается трудной задачи участія во временномъ революціонномъ правительствѣ, если эта задача выпадетъ на его долю. Онъ сумѣетъ отбить всѣ контръ-революціонныя попытки, безпощадно раздавить всѣхъ враговъ свободы, грудью отстоять демократическую республику, добиться революціоннымъ путемъ осуществленія всей нашей программы-минимумъ. Не страшиться, а страстно желать этого исхода должны россійскіе пролетаріи. Побѣдивъ въ предстоящей демократической революціи, мы сдѣлаемъ этимъ гигантскій шагъ впередъ къ своей соціалистической цѣли, мы сбросимъ со всей Европы тяжелое ярмо реакціонной военной державы и поможемъ быстрѣе, рѣшительнѣе и смѣлѣе пойти къ соціализму нашимъ братьямъ, сознательнымъ рабочимъ всего міра, которые такъ истомились въ буржуазной реакціи и духовно оживаютъ теперь при видѣ успѣховъ революціи въ Россіи. А съ помощью соціалистическаго пролетаріата Европы мы съумѣемъ не только отстоять демократическую республику, но и пойти къ соціализму семимильными шагами.

Впередъ же, товарищи рабочіе, на организованную, дружную и стойкую борьбу за свободу!

Да здравствуетъ революція!

Да здравствуетъ международная революціонная соціальдемократія!

ЦЕНТРАЛЬНЫЙ КОМИТЕТЪ Р. С.-Д. Р. П.

ГЛАВНѢЙШІЯ РЕЗОЛЮЦІИ.

Резолюція о конституированіи съѣзда.

Выслушавъ докладъ Организаціоннаго Комитета и коммиссіи *по провѣркѣ мандатовъ и обсудивъ эти доклады,* съѣздъ констатируетъ, что на немъ представлены партійныя организаціи, имѣющія больше половины рѣшающихъ голосовъ,—что, согласно партійному уставу, ставитъ законность съѣзда внѣ сомнѣній.

Что же касается того пункта договора между Центральнымъ Комитетомъ и Бюро Комитетовъ Большинства, по которому съѣздъ открывается при наличности трехъ четвертей делегатовъ россійскихъ комитетовъ, считая и Лигу, то по этому вопросу съѣздъ постановляетъ:

Согласно докладу Орг. Комитета обѣ стороны, составившія Организаціонный Комитетъ, смыслъ этого пункта договора видѣли въ томъ, что необходимо было и Ц. К., и Б. К. Б. принять самыя энергичныя мѣры для достиженія полноты представительства на съѣздѣ, а также дать партіи всѣ гарантіи того, что Ц. К. и Б. К. Б. поставили себѣ цѣлью организовать общепартійный, а не фракціонный съѣздъ. Этимъ пунктомъ договора отнюдь не имѣлось въ виду устранить дѣйствіе того параграфа устава партіи, по которому съѣздъ дѣйствителенъ при наличности болѣе чѣмъ половины общаго числа рѣшающихъ голосовъ. Что же касается полноты представительства на съѣздѣ, то съѣздъ констатируетъ, что въ этомъ отношеніи приняты всѣ мѣры. Извѣстія не получены только отъ Астраханскаго Комитета и Крымскаго Союза. Выборъ делегатовъ и посылка ихъ заграницу (въ двухъ случаяхъ – Тверской и Кубанскій комитеты—передача мандатовъ заграничнымъ товарищамъ) произведены девятью Комитетами *) изъ числа не представленныхъ на съѣздѣ. Въ совокупности съ наличными делегатами отъ 20 комитетовъ это составляетъ 29 комитетовъ, т. е. во всякомъ случаѣ болѣе 3/4 отъ 34-хъ комитетовъ **)

Если 9 делегатовъ отъ названныхъ комитетовъ не явились на съѣздъ, несмотря на то, что получили отъ комитетовъ соотвѣтственные мандаты и явились заграницу, то отсутствіе ихъ на съѣздѣ объясняется не виною О. К., а тѣмъ, что всѣ усилія О. К. создать полноту представительства на съѣздѣ разбились о незаконное противодѣйствіе трехъ заграничныхъ членовъ бывшаго Совѣта Партіи. Такимъ образомъ 3 члена Совѣта Партіи не исполнили явной воли партіи и тѣмъ поставили себя внѣ партіи. Разсматривая такое противодѣйствіе, какъ прямое нарушеніе довѣренными должностными лицами партіи опредѣленно выраженной воли ихъ довѣрителей, съѣздъ возлагаетъ на этихъ трехъ членовъ бывшаго Совѣта Партіи отвѣтственность за расколъ партіи, и выражая глубокое сожалѣніе объ этомъ расколѣ, высказываетъ непреложное убѣжденіе въ скоромъ возстановленіи единства партіи, безусловно необходимаго съ точки зрѣнія интересовъ россійскаго пролетаріата въ переживаемый критическій моментъ его революціонной борьбы.

Примѣчаніе. Въ дополненіе къ этой резолюціи, принятой въ началѣ съѣзда, Ц. К. считаетъ необходимымъ добавить, на основаніи позднѣйшихъ данныхъ, слѣдующее. Общее число полноправныхъ голосовъ нашей партіи было опредѣлено съѣздомъ окончательно въ 71, т. е. 62 голоса у 31 полноправной организаціи и 9 голосовъ у центральныхъ учрежденій партіи. Комитеты Кременчугскій, Казанскій и Кубанскій не признаны съѣздомъ полноправными. На съѣздѣ присутствовали съ рѣшающими голосами делегаты комитетовъ: Петербургскаго, Московскаго, Тверского (въ концѣ съѣзда), Рижскаго, Сѣвернаго, Тульскаго, Нижегородскаго, Уральскаго, Самарскаго, Саратовскаго, Кавказскаго Союза (8 голосовъ т. е. равняется четыремъ комитетамъ). Воронежскаго, Николаевскаго, Одесскаго, Полѣсскаго, Сѣверо-Западнаго, Курскаго и Орловско-Брянскаго. Всего 21 организація съ 42 голосами, затѣмъ делегаты Ц. К. и представители Ц. К. въ Совѣтѣ всего съ 4 голосами. Итого 46 голосовъ изъ 71. Съ совѣщательными голосами присутствовали делегаты Архангельскаго комитета, Уральскаго Союза (второй делегатъ, прибывшій къ концу съѣзда), Казанскаго комитета. Одесскаго комитета; группъ: Екатеринославской, Харьковской, Минской, редакціи Впередъ и Комитета Заграничной Организаціи. Делегатъ Кременчугскаго комитета выразилъ желаніе принять участіе въ работахъ съѣзда, но опоздалъ пріѣздомъ. Далѣе, делегаты третьяго съѣзда получили во время его засѣданій документъ, изъ котораго явствуетъ, что пріѣхали заграницу, благодаря усиліямъ Организ. К-та создать общепартійный съѣздъ, представители организацій: Петерб. группы Ц. К., Одесской Группы Ц. К., Никол. к-та, Харьк. к-та, Кіевскаго к-та, Екатерин. к-та, Кубанскаго к-та, Донского к-та, Донецкаго Союза, Сибирскаго Союза, Периферіи Москов. к-та, Сормовской периферіи, Смоленскаго к-та, Крымскаго Союза и Украинскаго С.-Д. Союза. Документъ этотъ есть письмо къ „Товарищамъ, собравшимся на съѣздъ по приглашенію Организ. к-та", письмо, подписанное представителями всѣхъ названныхъ организацій. Отсюда видно, что Организ. К-ту дѣйствительно удалось обезпечить возможность общепартійнаго съѣзда въ полномъ смыслѣ слова.

Съѣздъ имѣлъ всего 26 засѣданій. Въ порядкѣ дня стояли вопросы тактическіе: 1) Вооруженное возстаніе. 2) Отношеніе къ политикѣ правительства наканунѣ и въ самый моментъ переворота. 3) Отношеніе къ крестьянскому движенію. Затѣмъ вопросы организаціонные. 4) Отношеніе рабочихъ и интеллигентовъ въ партійныхъ организаціяхъ. 5) Уставъ партіи. Далѣе, вопросы объ отношеніи къ другимъ партіямъ и организаціямъ, именно: 6)—къ отколовшейся части Росс. С. Д. Р. П. 7)—къ національнымъ с.-д. партіямъ. 8)—къ „соц.-революціонерамъ". 9)—къ либераламъ. Далѣе 10) Улучшеніе пропаганды и агитаціи. 11) Отчетъ Ц. К. 12) Отчеты делегатовъ мѣстныхъ комитетовъ. 13) Выборы. 14) Порядокъ оглашенія протоколовъ и рѣшеній съѣзда и вступленія должностныхъ лицъ въ должность.

Изданіе протоколовъ съѣзда поручено особой выбранной съѣздомъ коммиссіи, которая приступила уже къ своимъ работамъ.

Ц. К. Росс. С. Д. Р. П.

*) Донской, Горнозаводскій, Кіевскій, Кубанскій, Тверской, Харьковскій, Смоленскій, Екатеринославскій, Сибирскій.

**) Число 34 есть максимумъ правоспособныхъ организацій, первоначально вошедшихъ въ списокъ О. К.

Резолюція о вооруженномъ возстаніи.

Принимая во вниманіе:

1) что пролетаріатъ, будучи по положенію своему наиболѣе передовымъ и единственнымъ послѣдовательно революціоннымъ классомъ, тѣмъ самымъ призванъ сыграть руководящую роль въ общедемократическомъ революціонномъ движеніи Россіи;

2) что это движеніе въ настоящій моментъ уже привело къ необходимости вооруженнаго возстанія;

3) что пролетаріатъ неизбѣжно приметъ въ этомъ возстаніи самое энергичное участіе, которое опредѣлитъ судьбу революціи въ Россіи;

4) что руководящую роль въ этой революціи пролетаріатъ можетъ сыграть лишь будучи сплоченъ въ единую и самостоятельную политическую силу подъ знаменемъ соціальдемократической рабочей партіи, руководящей не только идейно, но и практически его борьбой;

5) что только выполненіе такой роли можетъ обезпечить за пролетаріатомъ наиболѣе выгодныя условія для борьбы за соціализмъ противъ имущихъ классовъ буржуазно-демократической Россіи; —

Третій съѣздъ Р. С.-Д. Р. П. признаетъ, что задача организовать пролетаріатъ для непосредственной борьбы съ самодержавіемъ путемъ вооруженнаго возстанія является одной изъ самыхъ главныхъ и неотложныхъ задачъ партіи въ настоящій революціонный моментъ.

Поэтому съѣздъ поручаетъ всѣмъ партійнымъ организаціямъ:

а) выяснять пролетаріату путемъ пропаганды и агитаціи не только политическое значеніе, но и практически-организаціонную сторону предстоящаго вооруженнаго возстанія,

б) выяснять при этой пропагандѣ и агитаціи роль массовыхъ политическихъ стачекъ, которыя могутъ имѣть важное значеніе въ началѣ и въ самомъ ходѣ возстанія,

в) принять самыя энергичныя мѣры къ вооруженію пролетаріата, а также къ выработкѣ плана вооруженнаго возстанія и непосредственнаго руководства таковымъ, создавая для этого, по мѣрѣ надобности, особыя группы изъ партійныхъ работниковъ.

Резолюція о временномъ революціонномъ правительствѣ.

Принимая во вниманіе:

1) что какъ непосредственные интересы пролетаріата, такъ и интересы его борьбы за конечныя цѣли соціализма, требуютъ возможно болѣе полной политической свободы, а слѣдовательно замѣны самодержавной формы правленія демократич. республикой;

2) что осуществленіе демократической республики въ Россіи возможно лишь въ результатѣ побѣдоноснаго народнаго возстанія, органомъ котораго явится временное революціонное правительство, единственно способное обезпечить полную свободу предвыборной агитаціи и созвать, на основѣ всеобщаго, равнаго и прямого избирательнаго права съ тайной подачей голосовъ, учредительное собраніе, дѣйствительно выражающее волю народа;

3) что этотъ демократическій переворотъ въ Россіи, при данномъ общественно-экономическомъ ея строѣ, не ослабитъ, а усилитъ господство буржуазіи, которая неминуемо попытается въ извѣстный моментъ не останавливаясь ни передъ чѣмъ, отнять у россійскаго пролетаріата возможно большую часть завоеваній революціоннаго періода, —

III съѣздъ Р. С.-Д. Р. П. постановляетъ:

а) необходимо распространять въ рабочемъ классѣ конкретное представленіе о наиболѣе вѣроятномъ ходѣ революціи и о необходимости въ извѣстный ея моментъ появленія временнаго революціоннаго правительства, отъ котораго пролетаріатъ потребуетъ осуществленія всѣхъ ближайшихъ политическихъ и экономическихъ требованій нашей программы (программа-минимумъ);

б) въ зависимости отъ соотношенія силъ и другихъ факторовъ, не поддающихся точному предварительному опредѣленію, допустимо участіе во временномъ революціонномъ правительствѣ уполномоченныхъ нашей партіи, въ цѣляхъ безпощадной борьбы со всѣми контръ-революціонными попытками и отстаиванія самостоятельныхъ интересовъ рабочаго класса;

в) необходимымъ условіемъ такого участія ставится строгій контроль партіи надъ ея уполномоченными и неуклонное охраненіе независимости соціальдемократіи, стремящейся къ полному соціалистическому перевороту и постольку непримиримо враждебной всѣмъ буржуазнымъ партіямъ;

г) независимо отъ того, возможно ли будетъ участіе соціальдемократіи во временномъ революціонномъ правительствѣ, слѣдуетъ пропагандировать въ самыхъ широкихъ слояхъ пролетаріата идею необходимости постояннаго давленія на временное правительство со стороны вооруженнаго и руководимаго соціальдемократіей пролетаріата въ цѣляхъ охраны, упроченія и расширенія завоеваній революціи.

Резолюція объ отношеніи къ тактикѣ правительства наканунѣ переворота.

Принимая во вниманіе,

что въ цѣляхъ самосохраненія правительство въ переживаемый революціонный періодъ, усиливая обычныя репрессіи, направленныя преимущественно противъ сознательныхъ элементовъ пролетаріата, вмѣстѣ съ тѣмъ 1) пытается путемъ уступокъ и обѣщаній реформъ политически развратить рабочій классъ и тѣмъ отвлечь его отъ революціонной борьбы; 2) съ тою же цѣлью облекаетъ свою лицемѣрную политику уступокъ въ псевдо-демократическія формы, начиная съ приглашенія рабочихъ выбирать

Ἡ πρώτη σελίδα τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 1, τῆς 27 (14) τοῦ Μάη 1905, μέ τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἀνακοίνωση γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας» καί τίς κυριότερες ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου

ἔχουν ἀποσπαστεῖ. Δεύτερο, ἡ καθιέρωση τοῦ ἀπαραβιάστου τῆς σύνθεσης τῶν ἐπιτροπῶν μᾶς ὑποχρέωσε νά προβλέψουμε τό ἐνδεχόμενο κατάχρησης αὐτοῦ τοῦ ἀπαραβιάστου, δηλαδή τή δυσκολία πού θά προκύψει ἀπό τό «ἀναντικατάστατο» μιᾶς ἀπόλυτα ἄχρηστης ἐπιτροπῆς. Ἔτσι εἶδε τό φῶς τό ἄρθρο 9 τοῦ νέου καταστατικοῦ τοῦ κόμματος, πού καθορίζει τούς ὅρους πού ἀπαιτοῦνται γιά τή διάλυση μιᾶς ἐπιτροπῆς, ὅταν αὐτό τό ζητήσουν τά $^2/_3$ τῶν ντόπιων ἐργατῶν πού ἀνήκουν στίς κομματικές ὀργανώσεις. Ἄς περιμένουμε νά δοῦμε τί θά δείξει ἡ πείρα, γιά νά κρίνουμε κατά πόσον εἶναι πρακτικός αὐτός ὁ κανόνας.

Τέλος, περνώντας στό τελευταῖο καί πιό σοβαρό ἀντικείμενο τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου, στόν καθορισμό τῆς τακτικῆς τοῦ κόμματος, πρέπει νά σημειώσουμε πώς ἐδῶ δέν ἔχει τή θέση του τό νά ἀπαριθμοῦμε χωριστές ἀποφάσεις καί νά ἐξετάζουμε λεπτομερειακά τό περιεχόμενό τους. Ἴσως βρεθοῦμε στήν ἀνάγκη νά τό κάνουμε αὐτό σέ εἰδικά ἄρθρα, ἀφιερωμένα στίς κυριότερες ἀποφάσεις. Ἐδῶ ὅμως εἶναι ἀπαραίτητο νά δόσουμε μιά εἰκόνα τῆς γενικῆς πολιτικῆς κατάστασης, γιά τήν ὁποία ἔπρεπε νά κατατοπιστεῖ πλήρως τό συνέδριο. Ὑπάρχει δυνατότητα γιά μιά διττή πορεία καί ἔκβαση τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης πού ἄρχισε. Ἐνδέχεται ἡ τσαρική κυβέρνηση νά τά καταφέρει καί πάλι μέ μηδαμινές παραχωρήσεις, μέ κάποιο «σιποφικό» σύνταγμα[101] νά ξεγλυστρήσει ἀπό τή μέγγενη ὅπου εἶναι σφιγμένη. Μιά τέτοια ἔκβαση εἶναι ἐλάχιστα πιθανή· ἄν ὅμως ἡ κατάσταση τῆς ἀπολυταρχίας καλυτερέψει διεθνῶς, λογουχάρη σέ περίπτωση μιᾶς σχετικά πετυχημένης εἰρήνης, ἄν ἡ ἀστική τάξη πραγματοποιήσει τήν προδοσία τῆς ὑπόθεσης τῆς ἐλευθερίας γρήγορα, προβαίνοντας σέ συναλλαγή μ' αὐτούς πού κατέχουν τήν ἐξουσία, ἄν ἡ ἀναπόφευκτη ἐπαναστατική ἔκρηξη ἤ ἐκρήξεις καταλήξουν σέ ἥττα τοῦ λαοῦ, τότε ἡ ἔκβαση θά εἶναι τέτοια. Ἐμᾶς, τούς σοσιαλδημοκράτες, μά καί ὅλο τό συνειδητό προλεταριάτο μᾶς περιμένει τότε μιά μακρόχρονη ἄχαρη περίοδος ἄγριας ψευτοσυνταγματικῆς κυριαρχίας τῶν ἀστῶν σάν τάξης, περίοδος πολύμορφης κατάπνιξης τῆς πολιτικῆς αὐτενέργειας τῶν ἐργατῶν, ἀργῆς οἰκονομικῆς προόδου μέσα σέ νέες συνθῆκες. Ἐμεῖς, ἐννοεῖται, δέ θά ἀποθαρρυνθοῦμε ὁποιαδήποτε κι ἄν εἶναι ἡ ἔκβαση τῆς ἐπανάστασης, θά χρησιμοποιήσουμε κάθε ἀλλαγή τῶν συνθηκῶν γιά νά διευρύνουμε καί νά δυναμώσουμε τήν αὐτοτελῆ ὀργάνωση τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, γιά νά διαπαιδαγωγήσουμε πολιτικά τό προλεταριάτο γιά νέο ἀγώνα.

Αὐτό τό καθῆκον εἶχε, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ὑπόψη του τό συνέδριο στήν ἀπόφαση γιά ἀνοιχτή ἐκδήλωση τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Εἶναι ὡστόσο δυνατή καί περισσότερο πιθανή μιά διαφορετική ἔκβαση τῆς ἐπανάστασης, καί συγκεκριμένα «ἡ πλήρης νίκη τῆς δημοκρατίας μέ ἐπικεφαλῆς τήν ἐργατική τάξη», γιά τήν ὁποία μιλάει ἡ «'Ανακοίνωση»*. Οὔτε συζήτηση πώς θά κάνουμε ὅ,τι μποροῦμε γιά νά πετύχουμε αὐτό τό ἀποτέλεσμα, γιά νά βγάλουμε ἀπό τή μέση τούς ὅρους πού καθιστοῦν ἐνδεχόμενη τήν πρώτη ἔκβαση. Καί οἱ ἀντικειμενικές ἱστορικές συνθῆκες διαμορφώνονται εὐνοϊκά γιά τή ρωσική ἐπανάσταση Ὁ παράλογος καί ἐπαίσχυντος πόλεμος σφίγγει τή θανατερή θηλιά στό λαιμό τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης καί δημιουργεῖ πρωτοφανῶς εὐνοϊκή εὐκαιρία γιά νά ἐκμηδενιστεῖ ἐπαναστατικά ἡ στρατοκρατία, γιά νά προπαγανδιστεῖ πλατιά ὅτι πρέπει νά ἐξοπλιστεῖ ὁ λαός ὥστε νά ἀντικαταστήσει τόν τακτικό στρατό, γιά νά ἐφαρμοστεῖ γρήγορα τό μέτρο αὐτό πού ἔχει τή συμπάθεια τῆς μάζας τοῦ πληθυσμοῦ. Ἡ μακρόχρονη καί ἀμέριστη κυριαρχία τῆς ἀπολυταρχίας συσσώρευσε μέσα στό λαό μιά πρωτοΐδωτη ἴσως στήν ἱστορία ἐπαναστατική ἐνέργεια: πλάι στό τεράστιο ἐργατικό κίνημα πλαταίνει καί ἀναπτύσσεται ἡ ἀγροτική ἐξέγερση, συσπειρώνεται ἡ μικροαστική δημοκρατία στό πρόσωπο κυρίως τῶν ἐκπροσώπων τῶν ἐλεύθερων ἐπαγγελμάτων. Ἡ εἰρωνία τῆς ἱστορίας τιμώρησε τήν ἀπολυταρχία μέ τό ὅτι ἀκόμα καί φιλικές πρός αὐτήν κοινωνικές δυνάμεις, ὅπως οἱ κληρικόφρονες, θά ὀργανωθοῦν ἐνμέρει ἐναντίον της, τσακίζοντας ἤ χαλαρώνοντας τόν κλοιό τῆς ἀστυνομικῆς γραφειοκρατίας. Ὁ ἀναβρασμός ἀνάμεσα στόν κλῆρο, ἡ ἐπιδίωξή του νά πετύχει νέες μορφές ζωῆς, ὁ διαχωρισμός τῶν κληρικοφρόνων, ἡ ἐμφάνιση τῶν χριστιανοσοσιαλιστῶν καί τῶν χριστιανοδημοκρατῶν, ἡ ἀγανάκτηση τῶν «ἀλλοδόξων», τῶν αἱρετικῶν κτλ., ὅλα αὐτά δουλεύουν ὅσο δέ γίνεται περισσότερο γιά λογαριασμό τῆς ἐπανάστασης, δημιουργώντας εὐνοϊκότατο ἔδαφος ζύμωσης γιά τόν ὁλοκληρωτικό χωρισμό τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος. Οἱ ἑκούσιοι καί οἱ ἀκούσιοι, οἱ συνειδητοί καί οἱ μή συνειδητοί σύμμαχοι τῆς ἐπανάστασης αὐξάνονται καί πληθύνονται ὄχι ἀπό μέρα σέ μέρα, ἀλλά ἀπό ὥρα σέ ὥρα. Ἡ πιθανότητα νίκης τοῦ λαοῦ κατά τῆς ἀπολυταρχίας δυναμώνει.

Ἡ νίκη αὐτή εἶναι δυνατή μόνο μέ μιά ἡρωική ἔνταση τῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου. Καί ἡ νίκη αὐτή ἔχει τέτοιες ἀπαιτή-

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 210. Ἡ *Ἡ Σύντ.*

σεις ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία, πού παρόμοιες ποτέ ὥς σήμερα καί πουθενά δέν πρόβαλε ἡ ἱστορία σέ ἐργατικό κόμμα σέ ἐποχή δημοκρατικῆς ἐπανάστασης. Ἐδῶ δέν ἔχουμε μπροστά μας τούς πατημένους δρόμους μιᾶς ἀργῆς προπαρασκευαστικῆς δουλειᾶς, ἀλλά τά τεράστια, μεγαλεπήβολα καθήκοντα τῆς ὀργάνωσης τῆς ἐξέγερσης, τῆς συγκέντρωσης τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων τοῦ προλεταριάτου, τῆς συνένωσής τους μέ τίς δυνάμεις ὅλου τοῦ ἐπαναστατημένου λαοῦ, τῆς ἔνοπλης ἐπίθεσης, τῆς ἐγκαθίδρυσης προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης. Στίς ἀποφάσεις, πού δημοσιεύτηκαν τώρα πρός γνώση ὅλων, τό III συνέδριο προσπάθησε νά πάρει ὑπόψη του τά νέα αὐτά καθήκοντα καί νά δόσει στίς ὀργανώσεις τῶν συνειδητῶν προλεταρίων ὁδηγίες ἀνάλογες μέ τίς δυνάμεις τους.

Ἡ Ρωσία πλησιάζει στήν τελική λύση τῆς προαιώνιας πάλης ὅλων τῶν προοδευτικῶν λαϊκῶν δυνάμεων ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Τώρα κανείς πιά δέν ἀμφιβάλλει πώς τό προλεταριάτο θά πάρει πολύ δραστήρια μέρος σ' αὐτόν τόν ἀγώνα καί πώς ἀκριβῶς ἡ συμμετοχή του στόν ἀγώνα θά κρίνει τήν ἔκβαση τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. Ἐμεῖς, οἱ σοσιαλδημοκράτες, πρέπει τώρα νά φανοῦμε ἄξιοι ἐκπρόσωποι καί καθοδηγητές τῆς πιό ἐπαναστατικῆς τάξης, νά τή βοηθήσουμε νά πετύχει τήν πιό πλατιά ἐλευθερία, — ἐγγύηση γιά τή νικηφόρα πορεία πρός τό σοσιαλισμό.

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 1,
27 (14) τοῦ Μάη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι»

ΝΙΚΗΦΟΡΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Συχνά ἀκοῦτε καί διαβάζετε σήμερα αὐτές τίς λέξεις. Τί σημαίνουν στήν κυριολεξία τους; Δέν ἐπιτρέπεται νά θεοποιεῖς τήν ἔννοια «ἐπανάσταση» (αὐτό θά τό κάνουν ἀναπόφευκτα καί τό κάνουν ἤδη οἱ ἀστοί ἐπαναστάτες). Δέν ἐπιτρέπεται νά δημιουργεῖς αὐταπάτες, νά πλάθεις μέσα σου μύθους· ἡ ὑλιστική ἀντίληψη τῆς ἱστορίας καί ἡ ταξική ἄποψη εἶναι ἀπόλυτα ἐχθρικές πρός αὐτό τό πράγμα.

Κι ὡστόσο εἶναι ἀναμφισβήτητο ὅτι μπροστά στά μάτια μας διεξάγεται ἀγώνας ἀνάμεσα σέ δυό δυνάμεις, ἀγώνας ζωῆς καί θανάτου, — ἀκριβῶς ἀνάμεσα σέ δυό δυνάμεις, ἐπειδή τό ἀντικείμενο τοῦ ἀγώνα ἀνάγεται στήν ἀπολυταρχία τοῦ τσάρου, respective* στήν ἀπολυταρχία τοῦ λαοῦ. Οἱ δυό αὐτές δυνάμεις εἶναι ἡ ἐπανάσταση καί ἡ ἀντεπανάσταση.

Τό καθῆκον μας συνεπῶς εἶναι νά καταλάβουμε ξεκάθαρα ποιό εἶναι (1) τό ταξικό περιεχόμενο τῶν κοινωνικῶν αὐτῶν δυνάμεων· (2) ποιό εἶναι τώρα, στή δοσμένη περίοδο, τό πραγματικό, τό οἰκονομικό περιεχόμενο τοῦ ἀγώνα τους.

Ἡ σύντομη ἀπάντηση σ' αὐτά τά ἐρωτήματα (ἀπάντηση πού θάπρεπε νά ἀναπτυχθεῖ διεξοδικά) εἶναι:

ἐπαναστατικές δυνάμεις = τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά (ἡ ἀγροτιά σάν κύριος ἐκπρόσωπος τῆς *ἐπαναστατικῆς* μικροαστικῆς τάξης· μηδαμινή ἡ *ἐπαναστατική* σημασία τῆς διανόησης).

Νικηφόρα ἐπανάσταση = δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς.

Περιεχόμενο τῆς ἐπανάστασης = δημιουργία δημοκρατικοῦ πολιτικοῦ καθεστῶτος, ἰσοδύναμου ὡς πρός τήν οἰκονομική του σημασία: (1) μέ τήν ἐλεύθερη ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ·

---

* — ἤ, ἀντίστοιχα. *Ἡ Σύντ.*

(2) μέ τήν ἐξάλειψη τῶν ὑπολειμμάτων τῆς δουλοπαροικίας· (3) μέ τήν ἄνοδο τοῦ βιοτικοῦ καί τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τῆς μάζας τοῦ πληθυσμοῦ, ἰδιαίτερα τῶν κατώτερων στρωμάτων του. [Ἀμερική καί Ρωσία, παουπερισμός καί καπιταλισμός.]

Mythenbildung *, σάν ἀναπόφευκτη συνέπεια τῆς ἱστορικῆς θέσης τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας. [Νά συγκριθοῦν οἱ δικηγορικές ἀποφάσεις [102].] Ὅλοι εἶναι «σοσιαλιστές»...

Umwälzung**, Umsturz ***... ποῦ; στή διανόηση;; στούς δικηγόρους; *Nil* ****. Μονάχα στούς προλετάριους καί στούς *ἀγρότες*. Τί μπορεῖ νά στερεώσει τίς κατακτήσεις τους;; Μόνο ἡ δημοκρατία, ἡ δημοκρατική δικτατορία.

Γράφτηκε τό Μάη-Ἰούνη τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* — Μυθοπλασία. *Ἡ Σύντ.*
** — Ἀνατροπή, ἐπανάσταση. *Ἡ Σύντ.*
*** — Γκρέμισμα. *Ἡ Σύντ.*
**** — Nihil — τίποτε. *Ἡ Σύντ.*

ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ[103]

Γενεύη, 2 τοῦ Ἰούνη 1905

Πρός τό Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο

Ἀγαπητοί σύντροφοι! Πρίν ἀπό λίγες βδομάδες ἔγινε τό 3ο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Σύντομα θά δεῖ τό φῶς καί θά σταλεῖ στό Γραφεῖο εἰδική μπροσούρα[104] στά γαλλικά καί στά γερμανικά, μέ τή μετάφραση τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου. Σύμφωνα μέ ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου, ἡ ἐφημερίδα «Ἴσκρα» ἔπαψε νά εἶναι τό Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος. Ἀπ' ἐδῶ κι ἐμπρός ΚΟ θά εἶναι ἡ βδομαδιάτικη ἐφημερίδα «Προλετάρι»[105], πού βγαίνει στή Γενεύη.

Ἡ ΚΕ, πού σύμφωνα μέ τό νέο καταστατικό εἶναι τό μοναδικό κεντρικό ὄργανο τοῦ κόμματός μας, θά ὁρίσει ἀντιπρόσωπο τοῦ κόμματος στό Διεθνές γραφεῖο. Σᾶς παρακαλοῦμε στό ἑξῆς ν' ἀπευθύνεσθε στόν ἀντιπρόσωπο τῆς ΚΕ σ. Οὐλιάνοφ: 3, rue de la Colline, Genève.

Δεχθεῖτε, ἀγαπητοί σύντροφοι, τόν ἀδελφικό χαιρετισμό μας.

Γιά τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ *Ν. Λένιν (Β. Οὐλιάνοφ)*

Δημοσιεύτηκε τό 1905 σέ χωριστό πολυγραφημένο φύλλο

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ πολυγραφημένου φύλλου

ΣΥΜΒΟΥΛΕΣ ΤΗΣ ΣΥΝΤΗΡΗΤΙΚΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Πρίν ἀπό μερικές βδομάδες ἔγινε στή Μόσχα τό δεύτερο συνέδριο τῶν ζέμτσι. Στίς ρωσικές ἐφημερίδες δέν ἐπιτρέπεται νά δημοσιευθεῖ οὔτε λέξη γι' αὐτό τό συνέδριο. Οἱ ἀγγλικές ἐφημερίδες δίνουν ἕνα σωρό λεπτομέρειες, βασισμένες στά ὅσα λένε αὐτόπτες μάρτυρες πού παραβρέθηκαν στό συνέδριο καί μετέδοσαν τηλεγραφικῶς ὄχι μόνο τίς ἀποφάσεις του, μά καί τό περιεχόμενο τῶν λόγων τῶν ἐκπροσώπων τῶν διαφόρων ἀποχρώσεων. Ἡ οὐσία τῶν ἀποφάσεων τῶν 132 ἀντιπροσώπων τῶν ζέμστβο συνοψίζεται στήν ἀποδοχή ἐκείνου ἀκριβῶς τοῦ σχεδίου συντάγματος πού δημοσίεψε ὁ κ. Στροῦβε καί πού τό ἀναλύσαμε στό φύλλο 18 τῆς «Βπεριόντ» («Πολιτικές σοφιστεῖες») *. Τό σχέδιο αὐτό προβλέπει ἕνα σύστημα λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης μέ δυό βουλές καί μέ τή διατήρηση τῆς μοναρχίας. Ἡ ἄνω βουλή θά ἀποτελεῖται ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν ζέμστβο καί τῶν δήμων, ἡ κάτω θά ἐκλέγεται μέ καθολική, ἄμεση, ἴση καί μυστική ψηφοφορία. Οἱ νόμιμες ἐφημερίδες μας, πού ἦταν ἀναγκασμένες νά τηροῦν σιωπή γιά τό συνέδριο, ἄρχισαν νά δημοσιεύουν λεπτομερεῖς πληροφορίες γι' αὐτό τό σχέδιο, κι ἔτσι ἡ ἀνάλυσή του ἀποκτᾶ σήμερα ἐξαιρετικά σοβαρή σημασία.

Ὅσον ἀφορᾶ τό ἴδιο τό συνέδριο τῶν ζέμστβο, θά χρειαστεῖ, ὅπως φαίνεται, νά ἐπανέλθουμε σ' αὐτό πολλές φορές ἀκόμα. Γιά τήν ὥρα, στηριζόμενοι στά γραφόμενα τῶν ἀγγλικῶν ἐφημερίδων, θ' ἀνακοινώσουμε ἕνα ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρον γεγονός πού συνέβη σ' αὐτό τό συνέδριο: τή διάσταση ἤ διάσπαση ἀνάμεσα στό «φιλελεύθερο» ἤ ὀπορτουνιστικό ἤ σιποφικό καί στό «ριζοσπαστικό» κόμμα. Ἡ διάσταση προέκυψε ἐξαιτίας τοῦ καθολικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος πού δέν τό θέλει τό πρῶτο κόμμα.

* **Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 197 - 206.** *Ἡ Σύντ.*

Τήν Κυριακή 7 τοῦ Μάη (24 τοῦ 'Απρίλη) φάνηκε πώς 52 σύνεδροι ἀκολουθοῦσαν τόν Σίποφ καί ἦταν ἕτοιμοι, σέ περίπτωση ἀποδοχῆς τοῦ καθολικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος, νά ἀποχωρήσουν ἀπό τό συνέδριο. Τή Δευτέρα, εἴκοσι περίπου ἀπ' αὐτούς ψήφισαν μαζί μέ τήν πλειοψηφία ὑπέρ τοῦ καθολικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος. Ἔπειτα ψηφίστηκε ὁμόφωνα ἀπόφαση γιά τή σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης μέ βάση τό καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα, ἐπιπλέον μιά σημαντική πλειοψηφία ἐκφράστηκε ὑπέρ τοῦ ἄμεσου ἐκλογικοῦ δικαιώματος καί τῆς μή εἰσόδου (στή συντακτική συνέλευση) ἀντιπροσώπων τῶν δήμων καί τῶν ζέμστβο. Συνεπῶς *γιά τήν ὥρα* οἱ σιποφικοί ἔχουν ἡττηθεῖ στό συνέδριο τῶν ζέμτσι. Ἡ πλειοψηφία κατέληξε στό συμπέρασμα ὅτι ἡ διατήρηση τῆς μοναρχίας καί ἡ ἀποτροπή τῆς ἐπανάστασης δέν εἶναι δυνατή παρά μόνο ἄν παραχωρηθεῖ καθολικό, ἄμεσο καί ἴσο ἐκλογικό δικαίωμα μέ μυστική ψηφοφορία, δικαίωμα πού θά καταστεῖ ἀκίνδυνο μέ τίς ἔμμεσες καί ἄνισες ἐκλογές γιά τή μιά ἀπό τίς δυό βουλές.

Εἶναι ἐξαιρετικά διδαχτική ἡ ἐκτίμηση αὐτοῦ τοῦ συνεδρίου καί αὐτῆς τῆς ἀπόφασης ἀπό τήν ἀγγλική συντηρητική ἀστική τάξη. «Γιά μᾶς, τούς ξένους, — γράφουν οἱ «Τάιμς», — εἶναι ἐντελῶς ἀδύνατο νά ἐκτιμήσουμε τήν πολιτική σημασία τοῦ σημαντικοῦ αὐτοῦ συνεδρίου, ὅσο δέ θά ἔχουμε μάθει ἀπό ἔγκυρες πηγές κατά πόσον ἔχει τήν ὑποστήριξη τῆς πλατιᾶς μάζας τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Τό συνέδριο αὐτό μπορεῖ νά σημαίνει τήν ἀπαρχή μιᾶς πραγματικῆς συνταγματικῆς μεταρρύθμισης· μπορεῖ νἆναι τό πρῶτο σκαλοπάτι στό δρόμο πρός τήν ἐπανάσταση· μπορεῖ νἆναι ἁπλό πυροτέχνημα πού ἡ γραφειοκρατία τό ἀνέχθηκε, ξέροντας πώς θά καεῖ χωρίς καμιά ζημιά γι'αὐτήν».

'Εξαιρετικά σωστός χαρακτηρισμός! Πραγματικά, ἡ παραπέρα πορεία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης κάθε ἄλλο παρά καθορίζεται ἀπό ἕνα γεγονός, ὅπως εἶναι αὐτό τό συνέδριο. «Ἡ ὑποστήριξη τῆς πλατιᾶς μάζας τοῦ λαοῦ» εἶναι ἀκόμα προβληματική, ὄχι μέ τήν ἔννοια τοῦ ἄν θά τό ὑποστηρίξει ἤ ὄχι ὁ λαός (ἡ ὑποστήριξη ἀπομέρους του δέν ἐπιδέχεται ἀμφιβολία), ὅσο μέ τήν ἔννοια τῆς δύναμης αὐτῆς τῆς ὑποστήριξης. Ἄν ἡ κυβέρνηση νικήσει τήν ἐξέγερση, τότε τό συνέδριο τῶν φιλελευθέρων θά ἀποδειχθεῖ ἀκριβῶς ἁπλό πυροτέχνημα. Καί οἱ μετριοπαθεῖς εὐρωπαῖοι φιλελεύθεροι μᾶς συμβουλεύουν, φυσικά, ν' ἀκολουθήσουμε τή χρυσή μέση ὁδό: ἕνα μετριοπαθές σύνταγμα πού θά ἀπέτρεπε τήν ἐπανάσταση. Ἡ σύγχυση ὅμως τῆς κυβέρνησης τούς ἐμπνέει φόβο καί δυσαρέσκεια. Ἡ ἀπαγόρευση νά

δοθοῦν στή δημοσιότητα οἱ ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου φαίνεται παράξενη στούς «Τάιμς», ἐφόσον οἱ ἀντιπρόσωποι πού ἔφυγαν γιά τίς ἐπαρχίες τους ἔχουν ὅλα τά μέσα νά κάνουν γνωστές σέ ὅλη τή ρωσική κοινωνία τίς ἀποφάσεις πού πῆραν. «Ν' ἀπαγορεύσει ἐντελῶς τό συνέδριο, νά συλλάβει τούς ζέμστι πού ἦρθαν σ' αὐτό, νά χρησιμοποιήσει τό συνέδριό τους σάν πρόσχημα γιά μιά φαινομενική μεταρρύθμιση, ὅλα τά παρόμοια μέτρα τῆς κυβέρνησης θἆταν κατανοητά. Νά ἐπιτρέψει ὅμως στούς ζέμτσι νά συγκεντρωθοῦν καί νά φύγουν, κι ἔπειτα νά προσπαθεῖ νά ἀποσιωπήσει τίς ἀποφάσεις τους, — αὐτό πιά εἶναι ἐντελῶς κουτό».

Ἡ κουταμάρα τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης, πού μαρτυράει γιά τό πελάγωμα καί τήν ἀδυναμία της (γιατί τό πελάγωμα σέ ἐπαναστατική στιγμή εἶναι ἀκριβῶς τό πιό σίγουρο γνώρισμα τῆς ἀδυναμίας), προξενεῖ μεγάλη λύπη στό εὐρωπαϊκό κεφάλαιο (οἱ «Τάιμς» εἶναι ὄργανο τοῦ Σίτυ, τῶν σοβαρῶν χρηματιστικῶν μεγιστάνων τῆς πλουσιότερης πόλης τοῦ κόσμου). Τό πελάγωμα αὐτό μεγαλώνει τήν πιθανότητα μιᾶς πραγματικῆς, νικηφόρας ἐπανάστασης πού θά σαρώσει τά πάντα στό δρόμο της καί πού ἐμπνέει τρόμο στήν εὐρωπαϊκή ἀστική τάξη. Ἡ τελευταία αὐτή μαλώνει τήν ἀπολυταρχία γιά τό πελάγωμά της, τούς φιλελευθέρους — γιά τίς «ἄμετρές» τους ἀξιώσεις! «Μέσα σέ πέντε μόλις μέρες — ἀγανακτοῦν οἱ «Τάιμς» — ν' ἀλλάξουν τίς ἀπόψεις τους καί νά πάρουν ἀποφάσεις τῶν ἄκρων (καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα), καί μάλιστα σ' ἕνα ζήτημα γιά τό ὁποῖο οἱ πιό ἔμπειρες νομοθετικές συνελεύσεις τῆς Εὐρώπης θά δίσταζαν νά ἐκφράσουν τή γνώμη τους στή διάρκεια ὁλόκληρης κοινοβουλευτικῆς περιόδου». Τό εὐρωπαϊκό κεφάλαιο δίνει συμβουλές στό ρωσικό νά παίρνει παράδειγμα ἀπ' αὐτό. Δέν ἀμφιβάλλουμε πώς ἡ συμβουλή αὐτή θά εἰσακουστεῖ, ζήτημα ὅμως εἶναι ἄν αὐτό θά γίνει πρίν ἀπό τόν *περιορισμό* τῆς ἀπολυταρχίας. Στόν καιρό της ἡ εὐρωπαϊκή ἀστική τάξη ἔκανε ἐπιθέσεις ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία ἀκόμα πιό «ἄμετρα», ἀκόμα πιό ἐπαναστατικά ἀπ' ὅ,τι ἡ ρωσική. Ἡ «ἀδιαλλαξία» τῆς ρωσικῆς ἀπολυταρχίας καί τό ἄμετρο τοῦ ρωσικοῦ φιλελευθερισμοῦ δέν ἐξαρτῶνται ἀπό τήν ἀπειρία τους, ὅπως προκύπτει ἀπό τόν τρόπο πού θέτουν τό ζήτημα οἱ «Τάιμς», ἀλλά ἀπό συνθῆκες πού βρίσκονται ἔξω ἀπό τή θέλησή τους· ἐξαρτῶνται ἀπό τή διεθνῆ κατάσταση, ἀπό τήν ἐξωτερική πολιτική καί προπαντός ἀπό τήν κληρονομιά ἐκείνη τῆς ρωσικῆς ἱστορίας, πού κόλλησε στόν τοῖχο τήν ἀπολυταρχία καί συσσώρευσε στούς κόλπους της ἀντιθέσεις καί συγ-

κρούσεις, τίς όποιες δέ γνώρισε ή Δυτική Ευρώπη. Ή πολυθρύλητη σταθερότητα καί δύναμη τοΰ ρωσικού τσαρισμού στό παρελθόν προδιαγράφει κατανάγκην τή δύναμη τής επαναστατικής επίθεσης εναντίον του. Αυτό είναι πολύ δυσάρεστο γιά όλους τούς οπαδούς τής βαθμιαίας εξέλιξης καί τούς οπορτουνιστές, αυτό εμπνέει φόβο ακόμα καί σέ πολλούς σοσιαλδημοκράτες τοΰ στρατοπέδου τών χβοστιστών, ωστόσο είναι γεγονός.

Οί «Τάιμς» θρηνοΰν γιά τήν ήττα τοΰ Σίποφ. 'Ακόμα τό Νοέμβρη ήταν ό αναγνωρισμένος ηγέτης τοΰ κόμματος τής μεταρρύθμισης! καί τώρα... «νά πόσο γρήγορα καταβροχθίζει ή επανάσταση τά ίδια τά τέκνα της». Κακόμοιρε Σίποφ! Δέ σοΰ έφτανε ή ήττα, σοΰ κόλλησαν καί τό παρατσούκλι τοΰ αποβράσματος τής επανάστασης· τί αδικία τής τύχης! Οί «ριζοσπαστικοί» πού μαύρισαν τόν Σίποφ στό συνέδριο τών ζέμτσι προκαλοΰν αγανάκτηση στούς «Τάιμς». Αυτοί — ανακράζουν μέ φρίκη οί «Τάιμς» — ακολουθοΰν τίς θεωρητικές αρχές τής γαλλικής Συμβατικής Συνέλευσης. Τό δόγμα τής ισότητας καί τής ισοτιμίας όλων τών πολιτών, τής κυριαρχίας τοΰ λαοΰ κτλ. «αποδείχτηκε, όπως τό έδειξαν κιόλας τά γεγονότα, μιά από τίς επιβλαβέστερες, ίσως, επινοήσεις τής ολέθριας σοφιστείας πού ό Ζάν-Ζάκ Ρουσσώ κληροδότησε στήν ανθρωπότητα». «Είναι τό κυριότερο αγκωνάρι, ή ρίζα τοΰ γιακωβινισμού, πού καί μόνη ή παρουσία του έχει μοιραία σημασία γιά τήν προκοπή μιάς δίκαιης καί σωτήριας μεταρρύθμισης».

Οί οπορτουνιστές τοΰ φιλελευθερισμού σφιχταγκαλιάζονται συγκινητικά μέ τούς οπορτουνιστές τής σοσιαλδημοκρατίας στό πάθος τους γιά τή χρησιμοποίηση αυτού τοΰ μπαμπούλα τοΰ «γιακωβινισμού». Στήν εποχή τής δημοκρατικής επανάστασης μόνο αδιόρθωτοι αντιδραστικοί ή αδιόρθωτοι φιλισταίοι μπορούν νά φοβερίζουν μέ τό γιακωβινισμό.

«Προλετάρι» άρ. φύλλου 2,
3 τοΰ 'Ιούνη (21 τοΰ Μάη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τής εφημερίδας «Προλετάρι»,
αφοΰ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ[106]

Δημοσιεύτηκε στίς 3 καί 9 τοῦ 'Ιούνη (21 καί 27 τοῦ Μάη) 1905 στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἀρ. φύλλων 2 καί 3

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας, ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΑΡΘΡΟ ΠΡΩΤΟ

ΑΝΑΔΡΟΜΗ ΤΟΥ ΠΛΕΧΑΝΟΦ ΣΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ

Τό τρίτο συνέδριο τοῦ κόμματος ψήφισε μιά ἀπόφαση πάνω στό ζήτημα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης. Ἡ ἀπόφαση αὐτή ἐκφράζει ἀκριβῶς τή θέση πού παίρναμε στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ». Τώρα σκοπεύουμε νά προβοῦμε σέ λεπτομερειακή ἀνάλυση ὅλων τῶν ἀντιρρήσεων πού προβάλλονται ἐνάντια στή θέση μας, καθώς καί σέ ὁλόπλευρη διευκρίνιση τοῦ πραγματικοῦ νοήματος, ἀπό ἄποψη ἀρχῶν καί τῆς πρακτικῆς σημασίας, τῆς ἀπόφασης τοῦ συνεδρίου. Θ' ἀρχίσουμε ἀπό τήν προσπάθεια τοῦ Πλεχάνοφ νά τοποθετήσει αὐτό τό ζήτημα αὐστηρά σέ βάση ἀρχῶν. Ὁ Πλεχάνοφ τιτλοφόρησε τό ἄρθρο του: «Γιά τό ζήτημα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας». Κριτικάρει «τήν τακτική πού κατευθύνεται (προφανῶς ἐννοεῖ τή «Βπεριόντ») στήν κατάληψη τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο». Στήν πραγματικότητα, ὅπως ξέρει πολύ καλά ὁ καθένας πού γνωρίζει τή «Βπεριόντ», ποτέ ἡ «Βπεριόντ» δέν ἀνακίνησε ζήτημα *κατάληψης τῆς ἐξουσίας* καί δέν κατηύθυνε καμιά «τακτική στήν κατάληψη». Ὁ Πλεχάνοφ προσπαθεῖ ν' ἀντικαταστήσει τό ζήτημα πού πραγματικά συζητήθηκε μ' ἕνα ἄλλο, φανταστικό· γιά νά πειστοῦμε γι' αὐτό δέν ἔχουμε παρά νά θυμηθοῦμε τήν πορεία τῆς συζήτησης.

Πρῶτος ὁ Μαρτίνοφ ἔβαλε τό ζήτημα στίς διάσημες «Δυό δικτατορίες» του. Ἰσχυριζόταν πώς ἄν τό κόμμα μας πάρει καθοδηγητικό μέρος στήν ἐξέγερση, ἀπ' αὐτό θά προκύψει, σέ περίπτωση ἐπιτυχίας, ἡ ἀνάγκη τῆς συμμετοχῆς του στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί μιά τέτοια συμμετοχή εἶναι ἀπαράδεχτη ἀπό ἄποψη ἀρχῶν καί δέν μπορεῖ παρά νά ὁδηγήσει σέ ὀλέθρια ἔκβαση πού θά μᾶς δυσφημήσει. Ἡ «Ἴσκρα» ὑπεράσπισε αὐτή τή θέση. Ἡ «Βπεριόντ» ἀντέτεινε, γρά-

φοντας ὅτι ἀπεναντίας ἡ ἔκβαση αὐτή εἶναι ἡ πιό ἐπιθυμητή, ὅτι ἐπιτρέπεται ἡ συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, πού ἰσοδυναμεῖ μέ τή δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, ὅτι χωρίς αὐτή τή δικτατορία δέ θά κατορθώσουμε νά σώσουμε τή δημοκρατία. Ἔτσι καί τά δυό ἀντιμαχόμενα μέρη, ἀπαντώντας στό ἐρώτημα *πού ἔβαλε ὁ Μαρτίνοφ*, δέχονταν δυό προϋποθέσεις καί διαφωνοῦσαν στά συμπεράσματα πού ἔβγαιναν ἀπ' αὐτές τίς προϋποθέσεις: καί τά δυό μέρη προϋπόθεταν 1) τήν καθοδηγητική συμμετοχή τοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου στήν ἐξέγερση· 2) τή νίκη τῆς ἐξέγερσης καί τήν πλήρη ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας· διαφωνοῦσαν στήν ἐκτίμηση τῶν τακτικῶν συμπερασμάτων πού προέκυπταν ἀπ' αὐτές τίς προϋποθέσεις. Μοιάζει ἄραγε αὐτό μέ «τακτική πού κατευθύνεται (!!) στήν κατάληψη (;;) τῆς ἐξουσίας»; Δέν εἶναι ξεκάθαρο ὅτι ὁ Πλεχάνοφ ζητάει *νά ξεγλιστρήσει* ἀπό τή μαρτινοφική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος, ὅπως σχολιάστηκε ἀπό τήν «Ἴσκρα» καί τήν «Βπεριόντ»; Ἐμεῖς συζητούσαμε γιά τό ἄν εἶναι ἐπικίνδυνη, ἄν εἶναι ὀλέθρια ἤ νικηφόρα διεξαγωγή τῆς ἐξέγερσης, μιά καί μπορεῖ νά ὁδηγήσει στήν ἀνάγκη τῆς συμμετοχῆς στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Καί ὁ Πλεχάνοφ ἐκφράζει τήν ἐπιθυμία νά συζητήσουμε ἄν πρέπει *νά κατευθύνουμε* τήν τακτική στήν κατάληψη τῆς ἐξουσίας. Φοβούμαστε πώς ἡ ἐπιθυμία τοῦ Πλεχάνοφ (κατανοητή μονάχα ἀπό τήν ἄποψη τῆς συγκάλυψης τῆς μαρτινοφικῆς τοποθέτησης τοῦ ζητήματος) θά παραμείνει εὐσεβής πόθος, γιατί κανείς δέν ἔβαλε καί δέ βάζει γιά συζήτηση αὐτό τό θέμα.

Τί σημασία ἔχει ἡ ἀντικατάσταση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος στήν ὅλη ἐπιχειρηματολογία τοῦ Πλεχάνοφ φαίνεται ἐξαιρετικά παραστατικά ἀπό τό ἐπεισόδιο μέ τούς «ἀριστοτέχνες τοῦ φιλισταϊσμοῦ». Ἡ ἔκφραση πού χρησιμοποίησε ἡ «Βπεριόντ» δέν ἀφήνει τόν Πλεχάνοφ νά ἡσυχάσει. Ὁ Πλεχάνοφ ἐπανέρχεται σ' αὐτήν ὥς ἑφτά φορές, βεβαιώνοντας τούς ἀναγνῶστες του, μέ ὕφος τρομερό καί ὀργισμένο, ὅτι ἡ «Βπεριόντ» τόλμησε νά ἀποκαλέσει τόν Μάρξ καί τόν Ἔνγκελς μ' ἐκεῖνο τό ὄχι καί τόσο κολακευτικό ἐπίθετο, ὅτι ἡ «Βπεριόντ» ἀρχίζει «*νά κάνει κριτική*» στόν Μάρξ κτλ. κ.ο.κ. Καταλαβαίνουμε πολύ καλά ὅτι γιά τόν Πλεχάνοφ, πού ἔβαλε γιά σκοπό του ν' ἀποκαταστήσει τήν ὑπόληψη τοῦ Μαρτίνοφ καί «νά ξετινάξει» τή «Βπεριόντ», θἆταν πολύ εὐάρεστο ἄν ἡ «Βπεριόντ» ἔλεγε ἔστω καί κάτι πού νά μοιάζει μέ τήν ἀνοησία πού τῆς ἀποδίδει ὁ Πλεχάνοφ. Γε-

γονός ὅμως εἶναι ὅτι *ἡ «Βπεριόντ» δέν εἶπε τίποτε τέτοιο*, καί κάθε προσεχτικός ἀναγνώστης θά ξεσκεπάσει εὔκολα τόν Πλεχάνοφ, πού μπέρδεψε ἕνα ἐνδιαφέρον ζήτημα ἀρχῆς μέ μιά ἐντελῶς κούφια καί τιποτένια στρεψοδικία.

Ὅσο κι ἄν εἶναι ἀνιαρό νά ἀπαντᾶς σέ στρεψοδικίες, ὡστόσο βρίσκεσαι στήν ἀνάγκη νά ἐξηγήσεις λεπτομερειακά σέ τί συνίστατο στήν πραγματικότητα αὐτό τό ἐπεισόδιο μέ τούς περιβόητους «ἀριστοτέχνες τοῦ φιλισταϊσμοῦ». Ἡ «Βπεριόντ» ἔκανε τόν ἑξῆς συλλογισμό. Ὅλοι μας μιλᾶμε γιά κατάκτηση τῆς δημοκρατίας. Γιά νά τήν κατακτήσουμε στήν πράξη, εἶναι ἀπαραίτητο ν' ἀρχίσουμε «νά χτυπᾶμε μαζί» τήν ἀπολυταρχία, — ἐμεῖς, δηλαδή ὁ ἐπαναστατικός λαός, τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά. Αὐτό ὅμως δέν εἶναι ἀκόμα ἀρκετό. Δέν εἶναι ἀρκετό ἀκόμα καί τό «ν' ἀποτελειώσουμε μαζί» τήν ἀπολυταρχία, δηλαδή νά ἀνατρέψουμε ἐντελῶς τήν ἀπολυταρχική κυβέρνηση. Χρειάζεται ἐπιπλέον «ν' ἀποκρούσουμε μαζί» τίς ἀναπόφευκτα ἐπικείμενες ἀπεγνωσμένες ἀπόπειρες γιά τήν παλινόρθωση τῆς γκρεμισμένης ἀπολυταρχίας. Αὐτό τό «ν' ἀποκρούσουμε μαζί», ἐφαρμοσμένο σέ ἐπαναστατική ἐποχή, δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, εἶναι ἡ συμμετοχή τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπαναστατική κυβέρνηση. Γι' αὐτό οἱ ἄνθρωποι πού *φοβερίζουν* τήν ἐργατική τάξη μέ τήν ἐνδεχόμενη προοπτική αὐτῆς τῆς δικτατορίας, δηλαδή οἱ ἄνθρωποι σάν τόν Μαρτίνοφ καί τόν Λ. Μάρτοφ τῆς νέας «Ἴσκρα», ἔρχονται σέ ἀντίθεση μέ τό ἴδιο τό δικό τους σύνθημα τῆς πάλης γιά τή δημοκρατία καί τήν ὁλοκλήρωση τῆς ἐπανάστασης. Στήν οὐσία οἱ ἄνθρωποι αὐτοί σκέπτονται κατά τέτοιον τρόπο, σά νά θέλουν νά περιορίσουν, νά ψαλιδίσουν τόν ἀγώνα τους γιά τήν ἐλευθερία, σάν νά θέλουν ἐκ τῶν προτέρων νά ξεχωρίσουν γιά τόν ἑαυτό τους ἕνα πολύ μέτριο κομματάκι τῶν κατακτήσεων, κάποιο κουτσοσύνταγμα ἀντί γιά δημοκρατία. Οἱ τέτοιοι ἄνθρωποι, ἔλεγε ἡ «Βπεριόντ», ἐκχυδαΐζουν φιλισταϊκά τή γνωστή μαρξιστική θέση γιά τίς τρεῖς κυριότερες δυνάμεις τῆς ἐπανάστασης τοῦ XIX (καί τοῦ XX) αἰώνα καί γιά τά τρία βασικά στάδιά της. Ἡ θέση αὐτή λέει ὅτι τό πρῶτο στάδιο τῆς ἐπανάστασης εἶναι ὁ περιορισμός τῆς ἀπολυταρχίας, πού ἱκανοποιεῖ τήν ἀστική τάξη· τό δεύτερο — ἡ κατάκτηση τῆς δημοκρατίας, πού ἱκανοποιεῖ τό «λαό», δηλαδή τήν ἀγροτιά καί τή μικροαστική τάξη γενικά· τό τρίτο — ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση, πού εἶναι ἡ μόνη ἱκανή νά ἱκανοποιήσει τό προλεταριάτο. «*Ἡ εἰκόνα αὐτή*

εἶναι σωστή στίς γενικές γραμμές της», ἔγραφε ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ». Μπροστά μας ἔχουμε πραγματικά ἕνα ἀνέβασμα στά τρία αὐτά διαφορετικά σχηματικά σκαλοπατάκια, διαφορετικά σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τό ποιές τάξεις μποροῦν, στήν καλύτερη περίπτωση, νά εἶναι οἱ συνοδοιπόροι μας σ' αὐτό τό ἀνέβασμα. Ἄν ὅμως τό σωστό αὐτό μαρξιστικό σχῆμα τῶν τριῶν σκαλοπατιῶν τό καταλάβουμε μέ τήν ἔννοια ὅτι *πρίν ἀπό κάθε ἀνέβασμα* πρέπει νά ξεχωρίζουμε ἐκ τῶν προτέρων γιά τόν ἑαυτό μας ἕνα μικρούτσικο μερίδιο, λογουχάρη ὄχι περισσότερο ἀπό ἕνα σκαλοπάτι, ἄν ἐμεῖς, μέ βάση αὐτό τό σχῆμα, ἀρχίσουμε πρίν ἀπό κάθε ἀνέβασμα *«νά καταστρώνουμε γιά τόν ἑαυτό μας σχέδιο δράσης σέ ἐπαναστατική ἐποχή»*, τότε θάμαστε ἀριστοτέχνες τοῦ φιλισταϊσμοῦ.

Νά ποιός ἦταν ὁ συλλογισμός τῆς «Βπεριόντ» στό φύλλο 14*. Καί νά πού ἐδῶ ἀκριβῶς εἶχε τήν ἔμπνευση ὁ Πλεχάνοφ νά γαντζωθεῖ ἀπό τίς τελευταῖες ὑπογραμμισμένες λέξεις. Ἡ «Βπεριόντ» — διακηρύσσει θριαμβευτικά ὁ Πλεχάνοφ — ἀποκάλεσε μ' αὐτό τόν Μάρξ φιλισταῖο, γιατί ἀκριβῶς πάνω σ' αὐτό τό σχῆμα ἔφκιασε ὁ Μάρξ τό σχέδιό του δράσης στήν πιό ἐπαναστατική ἐποχή!

Ἀπόδειξη; Ἡ ἀπόδειξη εἶναι ὅτι τό 1850, ὅταν ὁ ἐπαναστατικός λαός τῆς Γερμανίας νικήθηκε στόν ἀγώνα τοῦ 1848–1849, ἐπειδή δέν κατόρθωσε ν' ἀποτελειώσει τήν ἀπολυταρχία, ὅταν ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη εἶχε πιά ἀποκτήσει ἕνα κουτσοσύνταγμα καί εἶχε περάσει μέ τό μέρος τῆς ἀντίδρασης, μέ λίγα λόγια, ὅταν τό γερμανικό δημοκρατικό-ἐπαναστατικό κίνημα ἀνέβηκε μόνο ἕνα πρῶτο σκαλοπατάκι καί σταμάτησε ἀνίσχυρο ν' ἀνέβει πιό ψηλά, τότε... τότε ὁ Μάρξ ἔλεγε ὅτι ἡ νέα ἐπαναστατική ἄνοδος θᾶναι ἡ ἄνοδος στό δεύτερο σκαλοπατάκι.

Χαμογελᾶτε ἀναγνώστη; Πραγματικά ὁ συλλογισμός τοῦ Πλεχάνοφ βγῆκε λιγουλάκι... πῶς νά ἐκφραστῶ πιό ἤπια;.. «διαλεκτικός». *Μιά καί* ὁ Μάρξ στήν ἀντίστοιχη συγκεκριμένη στιγμή μιᾶς συγκεκριμένης δημοκρατικῆς ἐπανάστασης ἔλεγε πώς, ὕστερα ἀπό τήν ἄνοδο πού ἔγινε στό πρῶτο σκαλοπάτι, θ' ἀκολουθήσει ἄνοδος στό δεύτερο, ἀπ' αὐτό λοιπόν *βγαίνει* πώς μόνο ὅσοι εἶναι «κριτικοί» τοῦ Μάρξ μποροῦν ν' ἀποκαλοῦν φιλισταίους τούς ἀνθρώπους πού πρίν ἀπό τήν ἄνοδο στό πρῶτο σκαλοπάτι μᾶς φοβερίζουν μέ τήν τρομερή προοπτική νά πηδή-

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 27 - 28. *Ἡ Σύντ.*

ξουμε (σέ περίπτωση πού ἡ ἐξέγερση θά ὀργανωθεῖ καί θά διεξαχθεῖ μέ μεγάλη ἐπιτυχία) δυό σκαλοπάτια μονομιᾶς.

Ναί, ναί, κακό πράγμα «ἡ κριτική» τοῦ Μάρξ... καί καθόλου καλό πράγμα ἡ ἀποτυχημένη προσφυγή στόν Μάρξ. Ὁ Μαρτίνοφ ἑρμήνευσε ἀποτυχημένα τόν Μάρξ. Ὁ Πλεχάνοφ ὑπεράσπισε ἀποτυχημένα τόν Μαρτίνοφ.

Κι ἄς μή βγάλει ἀπό τά λόγια μας κανένας ἀναγνώστης πού ἔχει ἐριστική διάθεση τό συμπέρασμα ὅτι δῆθεν προπαγανδίζουμε μιά «τακτική κατευθυνόμενη» στό νά πηδᾶμε ὑποχρεωτικά δυό δυό τά σκαλοπάτια, ἀνεξάρτητα ἀπό τό συσχετισμό τῶν κοινωνικῶν δυνάμεων. Ὄχι, δέν προπαγανδίζουμε καμιά τέτοια τακτική. Ἀγωνιζόμαστε μόνο ἐνάντια στήν ἐπίδραση πού ἀσκοῦν πάνω στό προλεταριάτο· ἐκεῖνοι πού εἶναι ἱκανοί νά μιλᾶνε γιά δημοκρατία καί γιά ὁλοκλήρωση τῆς ἐπανάστασης καί ταυτόχρονα νά φοβερίζουν τόν ἑαυτό τους καί τούς ἄλλους μέ τό ἐνδεχόμενο συμμετοχῆς στή δημοκρατική δικτατορία. Σημειώσαμε κιόλας στό φύλλο 14 τῆς «Βπεριόντ» πώς ὕστερα ἀπό τή σημερινή ἐπαναστατική ἄνοδο ἡ ἀντίδραση θἆναι φυσικά ἀναπόφευκτη· ὅμως ὅσο πιό μεγάλες θἆναι τώρα οἱ κατακτήσεις μας κι ὅσο πιό ἀμείλικτα θά πνίγουμε καί θά ἐκμηδενίζουμε τίς ἀντεπαναστατικές δυνάμεις στήν ἐποχή τῆς ἐνδεχόμενης (καί ἐπιθυμητῆς) δημοκρατικῆς δικτατορίας, τόσο πιό λίγη ἐλευθερία θά μᾶς ἀφαιρέσει ἡ ἀντίδραση αὐτή. Σημειώσαμε ἐπίσης στό φύλλο 14 τῆς «Βπεριόντ» πώς αὐτό καθαυτό τό ζήτημα αὐτῆς τῆς δικτατορίας ἔχει νόημα μόνο ἐφόσον παραδέχεται κανείς μιά τέτοια πορεία γεγονότων, κατά τήν ὁποία ἡ δημοκρατική ἐπανάσταση φτάνει ὥς τήν πλήρη ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας, ὥς τή δημοκρατία, καί δέ σταματάει μεσοστρατίς.

Ἄς περάσουμε τώρα ἀπό τό ἐπεισόδιο μέ τούς «ἀριστοτέχνες τοῦ φιλισταϊσμοῦ» στό περιεχόμενο τῆς περίφημης «Προκήρυξης» (τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἕνωσης τῶν Κομμουνιστῶν πρός τά μέλη τῆς Ἕνωσης, τό Μάρτη τοῦ 1850), πού περικοπές της παραθέτει ὁ Πλεχάνοφ. Στήν ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρουσα καί διδακτική αὐτή «Προκήρυξη» (πού θά ἄξιζε τόν κόπο νά μεταφραστεῖ ὁλόκληρη στά ρωσικά) ὁ Μάρξ ἐξετάζει τή συγκεκριμένη πολιτική κατάσταση στή Γερμανία τό 1850, τονίζει τήν πιθανότητα μιᾶς νέας πολιτικῆς ἔκρηξης, διαπιστώνει τό ἀναπόφευκτο τοῦ περάσματος τῆς ἐξουσίας, σέ περίπτωση ἐπανάστασης, στό ρεπουμπλικάνικο, μικροαστικό δημοκρατικό κόμμα καί ἀναλύει τήν τακτική τοῦ προλεταριάτου. Ἐξετάζοντας χωριστά τήν τακτική πρίν ἀπό τήν ἐπανάσταση, τή στιγμή τῆς

ἐπανάστασης καί ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας, ὁ Μάρξ ἐπιμένει στήν ἀνάγκη νά δημιουργηθεῖ «αὐτοτελής παράνομη καί νόμιμη ὀργάνωση τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος», ἀγωνίζεται μέ ὅλες του τίς δυνάμεις ἐνάντια στήν «ὑποβίβασή του στό ρόλο ἐξαρτήματος τῆς ἐπίσημης ἀστικῆς δημοκρατίας», ὑπογραμμίζει τή σπουδαιότητα πού ἔχει τό νά ἐξοπλιστοῦν οἱ ἐργάτες, νά σχηματιστεῖ αὐτοτελής προλεταριακή φρουρά, νά ἐπιτηροῦν αὐστηρά οἱ προλετάριοι τήν προδοτική μικροαστική δημοκρατία κτλ.

Σ' ὁλόκληρη τήν «Προκήρυξη» δέν ἀναφέρεται λέξη οὔτε γιά τή συμμετοχή τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, οὔτε γιά τήν ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς. Ὁ Πλεχάνοφ βγάζει ἀπ' αὐτό τό συμπέρασμα ὅτι τοῦ Μάρξ, «ὅπως βλέπουμε, οὔτε κάν μποροῦσε νά τοῦ περάσει ἀπό τό μυαλό ἡ σκέψη πώς οἱ πολιτικοί ἐκπρόσωποι τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου μποροῦν νά μοχθοῦν μαζί μέ τούς ἐκπροσώπους τῆς μικροαστικῆς τάξης γιά τή δημιουργία νέου κοινωνικοῦ καθεστῶτος». Ἡ λογική αὐτοῦ τοῦ συμπεράσματος χωλαίνει. Ὁ Μάρξ *δέν ἀνακινεῖ* τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος σέ μιά προσωρινή ἐπαναστατική κιβέρνηση, καί ὁ Πλεχάνοφ συμπεραίνει πώς ὁ Μάρξ δίνει γενικά καί ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἀπολύτως ἀρνητική ἀπάντηση σ' αὐτό τό ζήτημα. Ὁ Μάρξ μιλάει μόνο γιά μιά συγκεκριμένη κατάσταση, ἐνῶ ὁ Πλεχάνοφ βγάζει ἕνα γενικό συμπέρασμα, χωρίς νά ἐξετάσει καθόλου τό ζήτημα στή συγκεκριμένη τοποθέτησή του. Καί ὅμως φτάνει νά ρίξει κανείς μιά ματιά σέ ὁρισμένα μέρη τῆς «Προκήρυξης», πού τά παραλείπει ὁ Πλεχάνοφ, γιά νά δεῖ πώς τά συμπεράσματά του εἶναι τελείως λαθεμένα.

Ἡ «Προκήρυξη» ἔχει γραφτεῖ μέ βάση τήν πείρα δυό χρόνων ἐπαναστατικῆς ἐποχῆς, τοῦ 1848 καί τοῦ 1849. Τά ἀποτελέσματα αὐτῆς τῆς πείρας ὁ Μάρξ τά διατυπώνει ὡς ἑξῆς: «Τόν ἴδιο καιρό (δηλαδή ἀκριβῶς τό 1848–1849) χαλάρωσε σέ σημαντικό βαθμό ἡ ἄλλοτε σφιχτοδεμένη ὀργάνωση τῆς Ἕνωσης τῶν Κομμουνιστῶν. Μεγάλο μέρος τῶν μελῶν, πού εἶχε πάρει ἄμεσα μέρος στό ἐπαναστατικό κίνημα, ἔκρινε ὅτι πέρασε ὁ καιρός τῶν μυστικῶν ἑταιριῶν καί ὅτι ἀρκοῦσε μονάχα ἡ νόμιμη δράση. Οἱ ξεχωριστές περιφέρειες καί κοινότητες (Gemeinden) ἄφησαν νά ἀτονήσει ἡ σύνδεση μέ τήν Κεντρική Ἐπιτροπή καί σιγά σιγά τή διέκοψαν ἐντελῶς: *Ἔτσι στή Γερμανία, ἐνῶ τό δημοκρατικό κόμμα, τό κόμμα τῶν μικροαστῶν, ὀργανωνόταν ὅλο καί πε-*

ρισσότερο, τό έργατικό κόμμα έχασε τό μόνο γερό στήριγμά του καί διατηρήθηκε μέ όργανωμένη μορφή τό πολύ πολύ σέ όρισμένα μέρη γιά τοπικούς σκοπούς καί γι' αὐτό *βρέθηκε γενικά καί στό σύνολό του κάτω ἀπό τήν κυριαρχία καί τήν καθοδήγηση τῶν μικροαστῶν δημοκρατῶν»* *. Καί στήν ἑπόμενη σελίδα τῆς «Προκήρυξης» ὁ Μάρξ δηλώνει: «Σήμερα πού ἐπίκειται μιά νέα ἐπανάσταση... ἔχει ἐξαιρετική σπουδαιότητα νά ἐμφανιστεῖ τό ἐργατικό κόμμα ὅσο τό δυνατόν πιό ὀργανωμένο, μέ ὅσο τό δυνατόν μεγαλύτερη σύμπνοια καί ὅσο τό δυνατόν πιό αὐτοτελές, ἄν δέ θέλει ξανά, ὅπως τό 1848, νά τό ἐκμεταλλεύεται ἡ ἀστική τάξη καί νά ρυμουλκεῖται ἀπ' αὐτήν».

Γιά καλοσκεφτεῖτε τή σημασία τῶν κατηγορηματικῶν αὐτῶν δηλώσεων! Ὕστερα ἀπό 2 χρόνια ἀνοιχτῆς ἐπανάστασης, ὕστερα ἀπό τή νίκη τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης στό Βερολίνο, ὕστερα ἀπό τή σύγκληση τῆς ἐπαναστατικῆς βουλῆς, ὕστερα ἀπό τό γεγονός ὅτι ἕνα τμῆμα τῆς χώρας βρισκόταν σέ ἀνοιχτή ἐξέγερση καί ἡ ἐξουσία περνοῦσε προσωρινά στά χέρια τῶν ἐπαναστατικῶν κυβερνήσεων, ὁ Μάρξ διαπιστώνει ὅτι ὁ ἐπαναστατημένος λαός ὑπέστη ἥττα καί ὅτι ἀπό ἄποψη κομματικῆς ὀργάνωσης ἡ μικροαστική δημοκρατία *κέρδισε*, ἐνῶ τό ἐργατικό κόμμα *ἔχασε*. Μήπως αὐτό δέ δείχνει πεντακάθαρα ὅτι ἡ πολιτική κατάσταση ἦταν τέτοια πού δέν ὑπῆρχε λόγος νά μπεῖ κάν ζήτημα συμμετοχῆς τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος στήν κυβέρνηση; Ὕστερα ἀπό ἐπαναστατική περίοδο δυό χρόνων, πού στή διάρκειά της ὁ Μάρξ ἔβγαζε νόμιμα ἐπί ἐννιά μῆνες τήν πιό ἐπαναστατική ἐφημερίδα τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, βρίσκεται στήν ἀνάγκη νά διαπιστώσει πώς τό κόμμα αὐτό ἔχει ἐντελῶς ἀποδιοργανωθεῖ, πώς λείπει ἕνα κάπως ἔντονα ἐκφρασμένο προλεταριακό ρυάκι στό γενικό ρεῦμα (οἱ Ἐργατικές ἀδελφότητες τοῦ Στέφαν Μπόρν[107] εἶναι πολύ ἀσήμαντες), πώς τό προλεταριάτο περιέπεσε ὄχι μόνο κάτω ἀπό τήν κυριαρχία, ἀλλά καί κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς ἀστικῆς τάξης! Εἶναι ὁλοφάνερο πώς οἱ οἰκονομικές σχέσεις ἦταν ἀκόμα ἐξαιρετικά καθυστερημένες, ἡ μεγάλη βιομηχανία σχεδόν ἔλειπε, δέν ὑπῆρχε κανένα αὐτοτελές ἐργατικό κίνημα κάπως σοβαρῶν διαστάσεων, ἡ μικροαστική τάξη κυριαρχοῦσε ἀμέριστα. Εἶναι

* «Ansprache der Zentralbehörde an den Bund, von März 1850. K. Marx: «Enthüllungen über den Kommunistenprozess zu Köln», 1885, Anhang IX, S. 75. (Προκήρυξη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πρός τήν Ἕνωση, Μάρτης τοῦ 1850, Κ. Μάρξ: «Ἀποκαλύψεις γιά τή δίκη τῶν κομμουνιστῶν στήν Κολωνία», 1885, παράρτημα IX, σελ. 75. *Σύντ.*) Ὅλες οἱ ὑπογραμμίσεις στίς περικοπές εἶναι δικές μας.

εὐνόητο πώς μέσα σέ τέτοιες συνθῆκες ἀπό τό μυαλό ἑνός συγγραφέα, πού ἐξέταζε τή συγκεκριμένη κατάσταση, οὔτε κάν μποροῦσε νά περάσει ἡ σκέψη ὅτι τό ἐργατικό κόμμα ἦταν δυνατόν νά πάρει μέρος σέ μιά προσωρινή κυβέρνηση. Εἶναι εὐνόητο πώς ὁ Μάρξ στήν «Προκήρυξή» του ἦταν ὑποχρεωμένος νά χώσει στά κεφάλια (συγνώμη γιά τήν ἔκφραση) τῶν μελῶν τῆς Ἕνωσης τῶν Κομμουνιστῶν ἀλήθειες πού σήμερα μᾶς φαίνονται στοιχειώδεις. Ὁ Μάρξ ἦταν ὑποχρεωμένος ν' ἀποδείχνει ὅτι εἶναι ἀνάγκη οἱ ἐργάτες στίς ἐκλογές νά βάζουν χωριστούς ὑποψηφίους, ἀνεξάρτητα ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία. Ὁ Μάρξ ἦταν ὑποχρεωμένος νά ἀνασκευάζει τίς δημοκρατικές φράσεις ὅτι τάχα ὁ χωρισμός τῶν ἐργατῶν «διασπᾶ» (προσέξτε το! μπορεῖ κανείς νά διασπᾶ μόνο κάτι πού χτές ἀκόμα ἦταν ἑνιαῖο καί ἐξακολουθεῖ νἆναι ἰδεολογικά ἑνιαῖο!) τό δημοκρατικό κόμμα. Ὁ Μάρξ ἦταν ὑποχρεωμένος *νά συνιστᾶ* στά μέλη τῆς Ἕνωσης τῶν Κομμουνιστῶν *νά προσέχουν* νά μήν παρασέρνονται ἀπ' αὐτές τίς φράσεις. Ὁ Μάρξ ἦταν ὑποχρεωμένος νά ὑποσχεθεῖ ἐξονόματος τῆς ΚΕ τῆς Ἕνωσης ὅτι μέ τήν πρώτη εὐκαιρία θά συγκληθεῖ συνέδριο τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος γιά τή συγκεντροποίηση τῶν ἐργατικῶν λεσχῶν· στή διάρκεια τῶν ἐπαναστατικῶν χρόνων 1848–1849 δέν ὑπῆρχαν ἀκόμα τέτοιες συνθῆκες πού νά ἐπιτρέπεται ἡ σκέψη πώς ἦταν δυνατόν νά συγκληθεῖ ἰδιαίτερο συνέδριο τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος!

Τό συμπέρασμα πού βγαίνει εἶναι ξεκάθαρο: στήν περίφημη «Προκήρυξη» ὁ Μάρξ δέ θίγει καθόλου τό ζήτημα ἄν ἐπιτρέπεται ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἡ συμμετοχή τοῦ προλεταριάτου στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Ὁ Μάρξ ἐξετάζει ἀποκλειστικά τή συγκεκριμένη κατάσταση τῆς Γερμανίας στά 1850. Συνάμα ὁ Μάρξ δέ λέει λέξη γιά συμμετοχή τῆς Ἕνωσης τῶν Κομμουνιστῶν στήν ἐπαναστατική κυβέρνηση, ἐπειδή στίς συνθῆκες ἐκείνου τοῦ καιροῦ δέν μποροῦσε οὔτε νά γεννηθεῖ ἡ σκέψη γιά μιά τέτοια συμμετοχή ἐξονόματος τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, μέ σκοπό τή δημοκρατική δικτατορία.

Νά ποιό εἶναι τό περιεχόμενο τῆς σκέψης τοῦ Μάρξ: ἐμεῖς, οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες τοῦ 1850, δέν εἴμαστε ὀργανωμένοι, πάθαμε ἧττα στήν πρώτη περίοδο τῆς ἐπανάστασης, περιπέσαμε ὁλότελα σέ κατάσταση τέτοια πού μᾶς ρυμουλκεῖ ἡ ἀστική τάξη· πρέπει νά ὀργανωθοῦμε αὐτοτελῶς, ὁπωσδήποτε, ἀπαραίτητα, μέ κάθε θυσία αὐτοτελῶς· διαφορετικά καί στή μελλοντική νίκη τοῦ δυναμωμένου ὀργανωτικά καί ἰσχυροῦ μικροαστικοῦ κόμματος θά βρεθοῦμε πάλι στήν οὐρά.

Νά ποιό εἶναι τό περιεχόμενο τῆς σκέψης τοῦ Μαρτίνοφ: ἐμεῖς, οἱ ρῶσοι σοσιαλδημοκράτες τοῦ 1905, εἴμαστε ὀργανωμένοι σέ αὐτοτελές κόμμα καί θέλουμε νά κάνουμε τήν πρώτη ἔφοδο ἐνάντια στό κάστρο τοῦ τσαρισμοῦ, νά βαδίσουμε ἐπικεφαλῆς τοῦ μικροαστικοῦ λαοῦ. Ἄν ὅμως ὀργανώσουμε πάρα πολύ καλά τήν ἔφοδο καί, θεός φυλάξοι, τήν πραγματοποιήσουμε νικηφόρα, τότε θά βρεθοῦμε ἴσως στήν ἀνάγκη νά πάρουμε μέρος στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, ἤ ἀκόμα καί στή δημοκρατική δικτατορία. Ἡ συμμετοχή ὅμως αὐτή εἶναι ἀπαράδεχτη ἀπό ἄποψη ἀρχῶν.

Καί θέλει ὁ Πλεχάνοφ νά πείσει τόν κόσμο στά σοβαρά ὅτι μπορεῖ κανείς νά ὑπερασπίσει τόν Μαρτίνοφ, στηριζόμενος στόν Μάρξ; Φαίνεται πώς ὁ Πλεχάνοφ θεωρεῖ τούς ἀναγνῶστες τῆς «Ἴσκρα» μωρά παιδιά! Ἐμεῖς ὅμως θά ποῦμε μόνο τοῦτο δῶ: ἄλλο πράγμα εἶναι ὁ μαρξισμός καί ἄλλο ὁ μαρτινοφισμός.

———

Γιά νά τελειώνουμε μέ τήν «Προκήρυξη», εἶναι ἀκόμα ἀπαραίτητο νά ξεκαθαρίσουμε τήν παρακάτω λαθεμένη γνώμη τοῦ Πλεχάνοφ. Ὁ Πλεχάνοφ τονίζει δικαιολογημένα ὅτι τό Μάρτη τοῦ 1850, ὅταν γραφόταν ἡ «Προκήρυξη», ὁ Μάρξ πίστευε πώς ὁ καπιταλισμός εἶναι σαράβαλο καί τοῦ φαινόταν πώς ἡ σοσιαλιστική ἐπανάσταση εἶναι «πάρα πολύ κοντά». Ὁ Μάρξ πολύ γρήγορα διόρθωσε τό λάθος του: ἤδη στίς 15 τοῦ Σεπτέμβρη 1850 διαφώνησε μέ τόν Σάππερ (ὁ Σάππερ μέ τόν Βίλλιχ ἔμεινε μειοψηφία στήν Ἕνωση καί ἀποχώρησε ἀπ' αὐτήν), ὁ ὁποῖος ἄφησε νά τόν κυριεύσει ὁ ἀστικοδημοκρατικός ἐπαναστατισμός ἤ οὐτοπισμός σέ βαθμό πού ἔλεγε: «πρέπει ἀμέσως νά φτάσουμε στήν ἐξουσία ἤ ἄλλιῶς μποροῦμε νά πᾶμε γιά ὕπνο». Ὁ Μάρξ ἀπαντοῦσε στόν Σάππερ πώς δέν ἐπιτρέπεται νά θεωροῦμε κινητήρα τῆς ἐπανάστασης μόνη τή θέλησή μας ἀντί τίς πραγματικές συνθῆκες. Τό προλεταριάτο θά βρεθεῖ ἴσως στήν ἀνάγκη νά περάσει ἀκόμα 15, 20, 50 χρόνια ἐμφύλιων πολέμων καί διεθνῶν συγκρούσεων, «ὄχι μόνο γιά ν' ἀλλάξει αὐτές τίς συνθῆκες, ἀλλά καί γιά ν' ἀλλάξει τόν ἴδιο τόν ἑαυτό του, τούς προλεταρίους, καί νά τούς καταστήσει ἱκανούς γιά πολιτική κυριαρχία» [108]. Ὁ Πλεχάνοφ ἐξιστορεῖ σύντομα τήν ἀλλαγή αὐτή τῶν ἀπόψεων τοῦ Μάρξ καί βγάζει τό συμπέρασμα:

«Τά πολιτικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου θά εἶχαν καθοριστεῖ ἀπ' αὐτούς» (ἀπό τόν Μάρξ καί τόν Ἔνγκελς ὕστερα ἀπ' αὐτήν τήν «ἀλλαγή») «μέ τήν προϋπόθεση πιά ὅτι τό δημοκρα-

τικό καθεστώς θά παραμείνει κυρίαρχο γιά άρκετά μακρόχρονη περίοδο. *Ἀκριβῶς ὅμως γι' αὐτό τό λόγο θά καταδίκαζαν ἀκόμα πιό ἀποφασιστικά τή συμμετοχή τῶν σοσιαλιστῶν σέ μικροαστική κυβέρνηση*» («Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου 96).

Τό συμπέρασμα αὐτό τοῦ Πλεχάνοφ εἶναι ἐντελῶς λαθεμένο. Καταλήγει ἀκριβῶς σέ μπέρδεμα τῆς σοσιαλιστικῆς μέ τή δημοκρατική δικτατορία, μπέρδεμα γιά τό ὁποῖο κατακρίναμε πολλές φορές τόν Λ. Μάρτοφ καί τόν Μαρτίνοφ. Τό 1850 ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς δέν ἔκαναν διάκριση ἀνάμεσα στή δημοκρατική καί στή σοσιαλιστική δικτατορία, ἤ πιό σωστά δέ μιλοῦσαν καθόλου γιά τήν πρώτη, ἐπειδή θεωροῦσαν τόν καπιταλισμό σαράβαλο καί τό σοσιαλισμό ἐπικείμενο. Γι' αὐτό δέν ἔκαναν ἐκεῖνο τόν καιρό διάκριση ἀνάμεσα σέ πρόγραμμα-μίνιμουμ καί πρόγραμμα-μάξιμουμ. Ἄν ὅμως πρόκειται νά κάνει κανείς αὐτή τή διάκριση (ὅπως τήν κάνουμε τώρα ἐμεῖς, οἱ μαρξιστές, πού πολεμᾶμε τόν ἀστικοδημοκρατικό ἐπαναστατισμό τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», ἐπειδή δέν τήν καταλαβαίνει), τότε πρέπει νά ἀναλύσει *ἰδιαίτερα* τό ζήτημα τῆς σοσιαλιστικῆς καί τῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας. Μή κάνοντάς το αὐτό ὁ Πλεχάνοφ δέν ἐνεργεῖ μέ συνέπεια. Διαλέγοντας μιάν ἀόριστη διατύπωση, μιλώντας γενικά γιά τή «συμμετοχή τῶν σοσιαλιστῶν σέ μιά μικροαστική κυβέρνηση», ὁ Πλεχάνοφ μέ τόν τρόπο αὐτόν τοποθετεῖ ἀκριβῶς στά κλεφτά τό ζήτημα τῆς σοσιαλιστικῆς δικτατορίας στή θέση τοῦ ζητήματος τῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας πού μπῆκε ξεκάθαρα, συγκεκριμένα καί σταράτα. Ἀνακατεύει (χρησιμοποιώντας τή σύγκριση τῆς «Βπεριόντ» *) τή συμμετοχή τοῦ Μιλλεράν στήν κυβέρνηση δίπλα στόν Γκαλιφέ, στίς παρομονές τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, μέ τή συμμετοχή τοῦ Βαρλέν στήν ἐπαναστατική κυβέρνηση δίπλα στούς μικροαστούς δημοκράτες πού προάσπιζαν καί ἔσωσαν τή δημοκρατία.

Τό 1850 ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς εἶχαν τή γνώμη ὅτι ὁ σοσιαλισμός ἦταν κοντά καί γι' αὐτό ὑποτιμοῦσαν τίς δημοκρατικές κατακτήσεις, πού τούς φαίνονταν ἀπόλυτα σίγουρες ἐνόψη τῆς ἀναμφισβήτητης νίκης τοῦ μικροαστικοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος [109]. Ὕστερα ἀπό 25 χρόνια, τό 1875, ὁ Μάρξ τόνιζε ὅτι τό καθεστώς τῆς Γερμανίας δέν εἶναι δημοκρατικό, ἀλλά εἶναι «ἀπολυταρχία γαρνιρισμένη μέ κοινοβουλευτικές μορφές» [110]. Ὕστερα ἀπό 35 χρόνια, τό 1885, ὁ Ἔνγκελς προέλεγε

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 9. *Ἡ Σύντ.*

ὅτι στό μελλοντικό εὐρωπαϊκό τράνταγμα ἡ ἐξουσία στή Γερμανία θά περάσει στή μικροαστική δημοκρατία [111]. Ἀπ' ἐδῶ ἀπορρέει ἀκριβῶς τό ἀντίθετο ἀπό κεῖνο πού θέλει νά ἀποδείξει ὁ Πλεχάνοφ: ἄν ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς καταλάβαιναν πώς εἶναι ἀναπόφευκτη μιά σχετικά μακρόχρονη κυριαρχία τοῦ δημοκρατικοῦ καθεστῶτος, θά ἔδιναν *ἀκόμα μεγαλύτερη* σημασία στή *δημοκρατική* δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς γιά νά ἑδραιωθεῖ ἡ δημοκρατία, νά ἐξαλειφθεῖ πέρα γιά πέρα κάθε ἴχνος ἀπολυταρχίας καί νά ξεκαθαριστεῖ πέρα γιά πέρα ὁ στίβος γιά τή μάχη ὑπέρ τοῦ σοσιαλισμοῦ. *Θά καταδίκαζαν ἀκόμα περισσότερο* τούς χβοστιστές, πού τήν παραμονή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης εἶναι ἱκανοί *νά φοβερίζουν* τό προλεταριάτο μέ τή *δυνατότητα* τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας.

Ὁ Πλεχάνοφ νιώθει καί ὁ ἴδιος τήν ἀδυναμία τῆς θέσης πού ὑποστηρίζει, μιᾶς θέσης πού βασίζεται σέ παρερμηνεία τῆς «Προκήρυξης». Γι' αὐτό καί διευκρινίζει μέ περίσκεψη ὅτι μέ τήν ἀναδρομή πού κάνει δέν ἔχει τήν ἀξίωση νά θεωρηθεῖ ὅτι ἐξαντλεῖ ἐντελῶς τό ζήτημα, παρ' ὅλο πού βγάζει τά συμπεράσματά του μέ «ἐξαντλητική» κατηγορηματικότητα, χωρίς νά παραθέτει ἀπολύτως τίποτε, ἐκτός ἀπό μιά ἀναδρομή πού δέν ἀφορᾶ τήν ὑπόθεση, καί χωρίς νά δοκιμάζει κάν νά ἀναλύσει τή συγκεκριμένη τοποθέτηση τοῦ ζητήματος ἀπό τή «Βπεριόντ». Ὁ Πλεχάνοφ προσπαθεῖ νά φορτώσει στή «Βπεριόντ» καί τήν ἐπιθυμία «νά κριτικάρει» τόν Μάρξ καί τήν ἄποψη τοῦ Μάχ καί τοῦ Ἀβενάριους. Αὐτή του ἡ ἀπόπειρα μᾶς προκαλεῖ μόνο μειδιάματα: φαίνεται πώς ἡ θέση τοῦ Πλεχάνοφ εἶναι ἄσχημη, ἀφοῦ δέν μπορεῖ νά βρεῖ στόχο ἀνάμεσα στά πραγματικά ἐπιχειρήματα τῆς «Βπεριόντ» καί ἀναγκάζεται νά ἐπινοεῖ στόχους ἀπό θέματα πού εἶναι ἐντελῶς ξένα καί πρός τήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» καί πρός τό ἐξεταζόμενο ζήτημα. Τέλος, ὁ Πλεχάνοφ ἐπικαλεῖται ἀκόμα μιάν ἀπόδειξη πού τοῦ φαίνεται «ἀκαταμάχητη». Στήν πραγματικότητα αὐτή ἡ ἀπόδειξη (τό γράμμα τοῦ Ἔνγκελς πρός τόν Τουράτι τό 1894) δέν ἀξίζει πιά κυριολεκτικά τίποτε.

Ὅπως φαίνεται ἀπό τήν ἔκθεση τοῦ περιεχομένου αὐτοῦ τοῦ γράμματος, ὅπως τήν κάνει ὁ Πλεχάνοφ (δυστυχῶς ὁ Πλεχάνοφ δέν παραθέτει ὁλόκληρο τό γράμμα καί δέ μᾶς λέει ἄν αὐτό δημοσιεύτηκε καί ποῦ ἀκριβῶς), ὁ Ἔνγκελς *ἦταν ὑποχρεωμένος ν' ἀποδείχνει στόν Τουράτι* τή διαφορά *ἀνάμεσα στή σοσιαλιστική καί στή μικροαστική* ἐπανάσταση. Αὐτό τά λέει ὅλα,

σ. Πλεχάνοφ! Ὁ Τουράτι εἶναι ὁ Μιλλεράν τῆς Ἰταλίας, ἕνας μπερνσταϊνικός, στόν ὁποῖο ὁ Τζιολίτι πρότεινε χαρτοφυλάκιο στήν κυβέρνησή του. Ὁ Τουράτι προφανῶς *ἔκανε σύγχυση* ἀνάμεσα στίς δυό ἐπαναστάσεις, πού εἶχαν ἐντελῶς διαφορετικό ταξικό περιεχόμενο. Ὁ Τουράτι φανταζόταν ὅτι θά προωθοῦσε τά συμφέροντα τῆς κυριαρχίας τοῦ προλεταριάτου, καί ὁ Ἕνγκελς τοῦ ἐξηγοῦσε ὅτι στή δοσμένη κατάσταση τῆς Ἰταλίας τοῦ 1894 (δηλαδή μερικές δεκαετίες *ὕστερα* ἀπό τήν ἄνοδο τῆς Ἰταλίας στό «πρῶτο σκαλοπάτι», ὕστερα ἀπό τήν κατάκτηση τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας πού ἐπέτρεψε στό προλεταριάτο νά ὀργανωθεῖ ἀνοιχτά, σέ εὐρεία κλίμακα καί αὐτοτελῶς!) αὐτός, ὁ Τουράτι, ὄντας μέλος τῆς κυβέρνησης τοῦ μικροαστικοῦ κόμματος πού νίκησε, θά ὑπερασπίζει καί θά προωθεῖ, στήν πράξη, τά συμφέροντα μιᾶς *ξένης τάξης*, τῆς μικροαστικῆς τάξης. Ἑπομένως ἔχουμε μπροστά μας μιά περίπτωση μιλλερανισμοῦ· ἡ «Βπεριόντ» ἐξεγέρθηκε κατηγορηματικά ἐνάντια στό μπέρδεμα τοῦ μιλλερανισμοῦ μέ τή δημοκρατική δικτατορία, μά ὁ Πλεχάνοφ οὔτε κάν ἔθιξε τά ἐπιχειρήματα τῆς «Βπεριόντ». Ἔχουμε μπροστά μας ἕνα χαρακτηριστικό παράδειγμα τῆς νόθας ἐκείνης κατάστασης, γιά τήν ὁποία ὁ Ἕνγκελς προειδοποιοῦσε ἀπό καιρό τούς ἀρχηγούς τῶν κομμάτων τῶν ἄκρων, καί συγκεκριμένα τήν περίπτωση ἐκείνη ὅπου αὐτοί δέν καταλαβαίνουν τόν ἀληθινό χαρακτήρα τῆς ἐπανάστασης καί προωθοῦν ἀσύνειδα τά συμφέροντα μιᾶς «ξένης» τάξης. Γιά ὄνομα τοῦ θεοῦ, σ. Πλεχάνοφ, μήπως αὐτό ἔχει ἔστω καί τήν παραμικρή σχέση μέ τό ζήτημα πού ὑποκίνησε ὁ Μαρτίνοφ καί ἀνέλυσε ἡ «Βπεριόντ»; Εἶναι τάχα δυνατόν ὁ κίνδυνος νά μπερδέψουν τό δεύτερο μέ τό τρίτο σκαλοπάτι οἱ ἄνθρωποι πού ἀνέβηκαν στό πρῶτο σκαλοπάτι, νά μπορεῖ ν' ἀποτελεῖ δικαιολογία γιά νά μᾶς φοβερίζουν, πρίν ἀνέβουμε στό πρῶτο σκαλοπάτι, μέ τήν προοπτική μιᾶς ἐνδεχόμενης ἀνόδου κατά δυό σκαλοπάτια μονομιᾶς;;

Ὄχι, ἡ «μικρή ἀναδρομή στήν ἱστορία» τοῦ Πλεχάνοφ δέν ἀποδείχνει ἀπολύτως τίποτε. Τό καταρχήν συμπέρασμά του: «τό νά συμμετέχεις στήν ἐπαναστατική κυβέρνηση μαζί μέ τούς ἐκπροσώπους τῆς μικροαστικῆς τάξης σημαίνει ὅτι προδίνεις τό προλεταριάτο» δέν ἐπιβεβαιώνεται καθόλου ἀπό τήν ἀναδρομή στήν κατάσταση πού ἐπικρατοῦσε τό 1850 στή Γερμανία καί τό 1894 στήν Ἰταλία καί πού διαφέρει ριζικά ἀπό τήν κατάσταση τῆς Ρωσίας τό Γενάρη καί τό Μάη τοῦ 1905. Ἡ ἀναδρομή αὐτή δέ μᾶς προσφέρει τίποτε σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς δημοκρατικῆς δικτατορίας καί τῆς προσωρινῆς ἐπαναστα-

τικῆς κυβέρνησης. Καί ἄν ὁ Πλεχάνοφ θέλει νά ἐφαρμόσει τό συμπέρασμά του *σ' αὐτό* τό ζήτημα, ἄν θεωρεῖ *ἀπαράδεχτη ἀπό ἄποψη ἀρχῶν κάθε* συμμετοχή τοῦ προλεταριάτου σέ ἐπαναστατική κυβέρνηση ὅταν διεξάγεται ἀγώνας γιά τή δημοκρατία, ὅταν γίνεται δημοκρατική ἐπανάσταση, ἀναλαβαίνουμε νά τοῦ ἀποδείξουμε πώς αὐτό ἀποτελεῖ «ἀρχή» τοῦ ἀναρχισμοῦ, πού τήν καταδίκασε μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο ὁ Ἔνγκελς. Τήν ἀπόδειξη αὐτή θά τή δόσουμε στό ἑπόμενο ἄρθρο.

ΑΡΘΡΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΜΟΝΟ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ Ή ΚΙ ΑΠΟ ΤΑ ΚΑΤΩ ΚΙ ΑΠΟ ΤΑ ΠΑΝΩ;

Στό προηγούμενο ἄρθρο, ἀφοῦ ἀναλύσαμε τήν ἀναδρομή τοῦ Πλεχάνοφ στήν ἱστορία, ἀποδείξαμε πώς ὁ Πλεχάνοφ βγάζει ἀβάσιμα γενικά συμπεράσματα ἀρχῆς, στηριζόμενα στά λόγια τοῦ Μάρξ, πού ἀφοροῦν ὁλοκληρωτικά καί ἀποκλειστικά τή συγκεκριμένη κατάσταση τῆς Γερμανίας τοῦ 1850. Αὐτή ἡ συγκεκριμένη κατάσταση ἐξηγεῖ πέρα γιά πέρα γιατί ὁ Μάρξ δέν ἀνακίνησε καί δέν μποροῦσε τότε νά ἀνακινήσει τό ζήτημα τῆς συμμετοχῆς τῆς Ἕνωσης τῶν Κομμουνιστῶν σέ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Τώρα θά περάσουμε στήν ἐξέταση τοῦ γενικοῦ καί θεμελιακοῦ ζητήματος σχετικά μέ τό ἄν ἐπιτρέπεται μιά τέτοια συμμετοχή.

Πρίν ἀπ' ὅλα εἶναι ἀπαραίτητο νά θέσουμε μέ ἀκρίβεια τό ἐπίμαχο ζήτημα. Ἀπό τή ἄποψη αὐτή μποροῦμε εὐτυχῶς νά χρησιμοποιήσουμε μιά ἀπό τίς διατυπώσεις πού ἔδοσαν οἱ ἀντίπαλοί μας, γιά ν' ἀποφύγουμε ἔτσι τούς καβγάδες γιά τό ποιά εἶναι ἡ οὐσία τῆς διαμάχης. Στό φύλλο 93 τῆς «Ἴσκρα» ἀναφέρεται: «Ὁ καλύτερος δρόμος γιά μιά τέτοια ὀργάνωση (γιά τήν ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου σέ κόμμα ἀντιπολιτευόμενο τό ἀστικοδημοκρατικό κράτος) εἶναι ὁ δρόμος τῆς ἀνάπτυξης τῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης *ἀπό τά κάτω* (ἡ ὑπογράμμιση εἶναι τῆς «Ἴσκρα») μέ τήν πίεση τοῦ προλεταριάτου πάνω στή δημοκρατία πού βρίσκεται στήν ἐξουσία». Καί σέ συνέχεια ἡ «Ἴσκρα» λέει ὅτι ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» «θέλει ἡ πίεση τοῦ προλεταριάτου πάνω στήν ἐπανάσταση νά μή γίνεται μόνο „ἀπό τά κάτω", μόνο ἀπό τό δρόμο, ἀλλά καί ἀπό τά πάνω, ἀπό τά παλάτια τῆς προσωρινῆς κυβέρνησης».

Ἔτσι τό ζήτημα ἔχει τεθεῖ καθαρά. Ἡ «Ἴσκρα» θέλει πίεση ἀπό τά κάτω, ἡ «Βπεριόντ» — «ὄχι μόνο ἀπό τά κάτω, μά καί ἀπό τά πάνω». Ἡ πίεση ἀπό τά κάτω εἶναι ἡ πίεση τῶν πολιτῶν

πάνω στήν έπαναστατική κυβέρνηση. Ἡ πίεση ἀπό τά πάνω εἶναι ή πίεση τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης πάνω στούς πολίτες. Οἱ πρῶτοι *περιορίζουν* τή δράση τους στήν πίεση ἀπό τά κάτω. Οἱ ἄλλοι δέ συμφωνοῦν μ' αὐτόν τόν περιορισμό καί ἀπαιτοῦν τή *συμπλήρωση* τῆς πίεσης ἀπό τά κάτω μέ τή πίεση ἀπό τά πάνω. Συνεπῶς ἡ διαμάχη συνοψίζεται ἀκριβῶς στό ζήτημα πού βάλαμε στόν τίτλο: μόνο ἀπό τά κάτω ἤ κι ἀπό τά κάτω κι ἀπό τά πάνω; Εἶναι καταρχήν ἀπαράδεχτη γιά τό προλεταριάτο, στήν ἐποχή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, ἡ πίεση ἀπό τά πάνω, «ἀπό τά παλάτια τῆς προσωρινῆς κυβέρνησης», λένε οἱ πρῶτοι. Εἶναι καταρχήν ἀπαράδεχτο γιά τό προλεταριάτο, στήν ἐποχή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, νά ἀρνιέται ἀπόλυτα τήν πίεση ἀπό τά πάνω, τή συμμετοχή στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, λένε οἱ ἄλλοι. Συνεπῶς δέν πρόκειται γιά τό ἄν εἶναι πιθανή μέσα στή δοσμένη συγκυρία, ἄν εἶναι πραγματοποιήσιμη ὅταν ὑπάρχει ὁ τάδε συσχετισμός δυνάμεων ἡ πίεση ἀπό τά πάνω. Ὄχι, τώρα δέν ἐξετάζουμε ἀπολύτως καμιά συγκεκριμένη κατάσταση· ἐπειδή γίνονται ἐπανειλημμένες ἀπόπειρες νά ὑποκατασταθεῖ τό ἕνα ἐπίμαχο ζήτημα μέ ἄλλο, παρακαλοῦμε θερμά τούς ἀναγνῶστες νά τό ἔχουν αὐτό ὑπόψη τους. Μπροστά μας ἔχουμε ἕνα γενικό ζήτημα ἀρχῆς, τό ζήτημα: *ἄν ἐπιτρέπεται* στήν ἐποχή τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης τό πέρασμα ἀπό τήν πίεση ἀπό τά κάτω στήν πίεση ἀπό τά πάνω.

Γιά νά ξεκαθαρίσουμε αὐτό τό ζήτημα ἄς στραφοῦμε πρῶτα πρῶτα στήν ἱστορία τῶν ἀπόψεων πού εἶχαν στά ζητήματα τακτικῆς οἱ θεμελιωτές τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ. Δέν ὑπῆρξαν τάχα στήν ἱστορία αὐτή διαμάχες ἀκριβῶς γύρω ἀπό τό γενικό ζήτημα: ἄν ἐπιτρέπεται ἡ πίεση ἀπό τά πάνω; Τέτοια διαμάχη ὑπῆρξε. Τήν ἀφορμή γι' αὐτή τήν ἔδοσε ἡ ἱσπανική ἐξέγερση τό καλοκαίρι τοῦ 1873. Ὁ Ἔνγκελς ἔκανε ἐκτίμηση τῶν διδαγμάτων πού τό σοσιαλιστικό προλεταριάτο ἔπρεπε νά βγάλει ἀπ' αὐτή τήν ἐξέγερση στό ἄρθρο του «Οἱ μπακουνιστές ἐπί τό ἔργον», πού δημοσιεύτηκε τό 1873 στή γερμανική σοσιαλδημοκρατική ἐφημερίδα «Volksstaat» [112] καί ἀνατυπώθηκε τό 1894 στήν μπροσούρα «Internationales aus dem Volksstaat»*. Ἄς δοῦμε λοιπόν ποιά γενικά συμπεράσματα ἔβγαλε ὁ Ἔνγκελς [113].

Στίς 9 τοῦ Φλεβάρη 1873 ὁ βασιλιάς τῆς Ἱσπανίας Ἀμά-

* — «Πάνω σέ διεθνῆ θέματα ἀπό τό „Λαϊκό κράτος“». *Ἡ Σύντ.*

ντεο παραιτήθηκε ἀπό τό θρόνο — «ὁ πρῶτος βασιλιάς πού ἔκανε ἀπεργία», λέει ἀστειευόμενος ὁ Ἔνγκελς. Στίς 12 τοῦ Φλεβάρη ἀνακηρύχθηκε ἡ δημοκρατία. Στίς ἐπαρχίες τῶν βάσκων ξέσπασε ἔπειτα ἡ ἐξέγερση τῶν καρλιστῶν. Στίς 10 τοῦ Ἀπρίλη ἔγιναν ἐκλογές συντακτικῆς συνέλευσης, πού στίς 8 τοῦ Ἰούνη ἀνακήρυξε τήν ὁμόσπονδη δημοκρατία. Στίς 11 τοῦ Ἰούνη σχηματίστηκε ἡ νέα κυβέρνηση τοῦ Πί-ι-Μαργκάλ. Οἱ ρεπουμπλικάνοι τῶν ἄκρων, οἱ λεγόμενοι «ἰντρανσιζέντι» (ἀδιάλλαχτοι) δέν κατάφεραν νά μποῦν στήν ἐπιτροπή κατάρτισης τοῦ συντάγματος. Καί ὅταν στίς 3 τοῦ Ἰούλη ἀνακηρύχθηκε τό νέο αὐτό σύνταγμα, οἱ ἰντρανσιζέντι σήκωσαν ἐξέγερση. Ἀπό τίς 5 ὥς τίς 11 τοῦ Ἰούλη νίκησαν στίς ἐπαρχίες Σεβίλλης, Γρενάδας, Ἀλκόι, Βαλένθιας καί σέ μιά σειρά ἄλλες ἐπαρχίες. Ἡ κυβέρνηση Σαλμερόν, πού ἀντικατέστησε τόν Πί-ι-Μαργκάλ ὁ ὁποῖος εἶχε παραιτηθεῖ, κίνησε στρατιωτικές δυνάμεις ἐνάντια στίς ἐξεγερμένες ἐπαρχίες. Ὕστερα ἀπό λίγο-πολύ πεισματική ἀντίσταση ἡ ἐξέγερση καταπνίγηκε: τό Κάδιξ ἔπεσε στίς 26 τοῦ Ἰούλη τοῦ 1873, ἡ Καρθαγένη στίς 11 τοῦ Γενάρη τοῦ 1874. Αὐτά εἶναι τά σύντομα χρονολογικά στοιχεῖα πού ὁ Ἔνγκελς προτάσσει στήν ἔκθεσή του.

Κρίνοντας τά διδάγματα πού βγαίνουν ἀπ' αὐτό τό γεγονός, ὁ Ἔνγκελς ὑπογραμμίζει, πρίν ἀπ' ὅλα, ὅτι ὁ ἀγώνας γιά τή δημοκρατία στήν Ἱσπανία δέν ἦταν καθόλου καί δέν μποροῦσε νά εἶναι ἀγώνας γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. «Ἡ Ἱσπανία —λέει ὁ Ἔνγκελς — εἶναι χώρα τόσο καθυστερημένη βιομηχανικά, ὥστε ἐκεῖ δέν μπορεῖ καθόλου νά γίνει λόγος γιά *ἄμεση* ὁλοκληρωτική ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης. Ὥσπου νά φτάσουν τά πράγματα ὥς αὐτοῦ, ἡ Ἱσπανία πρέπει ἀπαραίτητα νά περάσει ἀκόμα διάφορες προκαταρκτικές βαθμίδες τῆς ἐξέλιξης καί νά παραμερίσει ἀπό τό δρόμο της μιά σειρά ἐμπόδια. Νά περάσει τίς προκαταρκτικές αὐτές βαθμίδες σέ ὅσο τό δυνατόν πιό σύντομο χρονικό διάστημα, νά παραμερίσει γρήγορα αὐτά τά ἐμπόδια, — αὐτή τήν εὐκαιρία πρόσφερε ἡ δημοκρατία. Ἡ εὐκαιρία ὅμως αὐτή μποροῦσε νά ἀξιοποιηθεῖ μόνο μέ τή δραστήρια *πολιτική* ἐπέμβαση τῆς ἱσπανικῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἡ μάζα τῶν ἐργατῶν τό ἔνιωθε αὐτό· παντοῦ ἐπιδίωκε νά πάρει μέρος στά γεγονότα, νά ἐπωφεληθεῖ ἀπό τήν κατάλληλη εὐκαιρία γιά δράση, χωρίς ν' ἀφήνει, ὅπως ἔκανε ὥς τώρα, ἐλεύθερο τό πεδίο στίς εὔπορες τάξεις γιά δράση καί ραδιουργίες».

Ὥστε ἐπρόκειτο γιά ἀγώνα ὑπέρ τῆς δημοκρατίας, γιά δημοκρατική κι ὄχι γιά σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Τό ζήτημα τῆς

ἐπέμβασης τῶν ἐργατῶν στά γεγονότα ἔμπαινε τότε κατά δυό τρόπους: ἀπό τό ἕνα μέρος οἱ μπακουνινιστές (ἤ οἱ «ἀλλιανσιστές» — οἱ ἱδρυτές τῆς «ἀλλιάνς» γιά τήν πάλη κατά τῆς μαρξιστικῆς «διεθνοῦς») ἀρνιοῦνταν τήν πολιτική δράση, τή συμμετοχή στίς ἐκλογές κτλ. Ἀπό τό ἄλλο μέρος ἦταν ἐνάντια στή συμμετοχή σέ μιά ἐπανάσταση πού δέν ἔχει γιά σκοπό τήν ἄμεση ὁλοκληρωτική ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης, ἐνάντια σέ κάθε εἴδους συμμετοχή στήν ἐπαναστατική κυβέρνηση. Νά, ἀκριβῶς αὐτή ἡ τελευταία πλευρά τοῦ ζητήματος παρουσιάζει ἰδιαίτερο ἐνδιαφέρον γιά μᾶς, ἀπό τήν ἄποψη τοῦ ἐπίμαχου ζητήματός μας. Ἀκριβῶς αὐτή ἡ πλευρά τῆς ὑπόθεσης ἔδοσε, ἀνάμεσα στ᾽ ἄλλα, τήν ἀφορμή νά διατυπωθεῖ ἡ διαφορά *ἀρχῶν* ἀνάμεσα στά δυό συνθήματα τακτικῆς.

«Οἱ μπακουνινιστές — λέει ὁ Ἔνγκελς — κήρυχναν ἐπί πολλά χρόνια ὅτι *κάθε ἐπαναστατική δράση ἀπό τά πάνω πρός τά κάτω εἶναι βλαβερή*, ὅτι *τά πάντα πρέπει νά ὀργανώνονται καί νά διεξάγονται ἀπό τά κάτω πρός τά πάνω*».

Ὥστε ἡ ἀρχή: «μόνο ἀπό τά κάτω» εἶναι ἀρχή *ἀναρχική*.

Ὁ Ἔνγκελς δείχνει ἀκριβῶς ὅτι στήν ἐποχή μιᾶς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης ἡ ἀρχή αὐτή εἶναι τελείως παράλογη. Ἀπ᾽ αὐτήν ἀπορρέει φυσιολογικά καί ἀναπόφευκτα τό πρακτικό συμπέρασμα ὅτι ἡ ἐγκαθίδρυση ἐπαναστατικῶν κυβερνήσεων ἀποτελεῖ προδοσία σέ βάρος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Καί οἱ μπακουνινιστές ἔβγαζαν αὐτό ἀκριβῶς τό συμπέρασμα, διακήρυσσαν ἀκριβῶς σάν ἀρχή ὅτι «*ἡ ἐγκαθίδρυση ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης εἶναι καινούργια ἐξαπάτηση τῆς ἐργατικῆς τάξης, καινούργια προδοσία σέ βάρος τῆς ἐργατικῆς τάξης*».

Ὅπως βλέπει ὁ ἀναγνώστης, ἔχουμε μπροστά μας ἀκριβῶς τίς δυό ἐκεῖνες «ἀρχές» στίς ὁποῖες κατέληξε καί ἡ νέα «Ἴσκρα», καί συγκεκριμένα: 1) ἐπιτρέπεται μόνο ἡ ἐπαναστατική δράση ἀπό τά κάτω, σέ ἀντίθεση πρός τήν τακτική «καί ἀπό τά κάτω καί ἀπό τά πάνω»· 2) ἡ συμμετοχή στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση ἀποτελεῖ προδοσία σέ βάρος τῆς ἐργατικῆς τάξης. Καί οἱ δυό αὐτές νεοϊσκρικές ἀρχές εἶναι ἀρχές ἀναρχικές. Ἡ πραγματική πορεία τοῦ ἀγώνα γιά τή δημοκρατία στήν Ἱσπανία ἀπέδειξε ἴσα ἴσα πόσο ἀνόητες καί πόσο ἀντιδραστικές εἶναι καί οἱ δυό αὐτές ἀρχές.

Ὁ Ἔνγκελς τό δείχνει αὐτό παίρνοντας ὁρισμένα ἐπεισόδια ἀπό τήν ἱσπανική ἐπανάσταση. Νά, ξεσπάει λχ. ἡ ἐπανάσταση στήν πόλη Ἀλκόι. Τό Ἀλκόι εἶναι μιά ἐργοστασιακή πόλη, σχετικά καινούργια, μέ 30 χιλιάδες κατοίκους. Ἡ ἐργατική

ἐξέγερση νικάει, παρά τό γεγονός ὅτι καθοδηγεῖται ἀπό τούς μπακουνινιστές, πού ἀπέφευγαν γιά λόγους ἀρχῆς τήν ἰδέα νά ὀργανώσουν τήν ἐπανάσταση. Οἱ μπακουνινιστές ἄρχισαν νά κοκορεύονται ἐκ τῶν ὑστέρων ὅτι βρέθηκαν «κύριοι τῆς κατάστασης». Καί τί ἔκαναν αὐτοί οἱ «κύριοι» μέ τήν «κατάστασή» τους, ρωτάει ὁ Ἔνγκελς. Πρῶτο, ἵδρυσαν στό Ἀλκόι «ἐπιτροπή εὐημερίας», δηλαδή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Ὡστόσο οἱ ἴδιοι αὐτοί ἀλλιανσιστές (μπακουνινιστές) στό συνέδριό τους τῆς 15 τοῦ Σεπτέμβρη 1872, δηλαδή μόλις δέκα μῆνες πρίν ἀπό τήν ἐπανάσταση, εἶχαν πάρει ἀπόφαση πού ἔλεγε: «κάθε ὀργάνωση τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας, τῆς λεγόμενης προσωρινῆς ἤ ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας, δέν μπορεῖ νά εἶναι παρά καινούργια ἀπάτη καί θά ἀποδειχνόταν ἐξίσου ἐπικίνδυνη γιά τό προλεταριάτο ὅσο καί ὅλες οἱ κυβερνήσεις πού ὑπάρχουν σήμερα». Ἀντί νά ἀνασκευάσει τίς ἀναρχικές αὐτές φράσεις, ὁ Ἔνγκελς περιορίζεται νά παρατηρήσει σαρκαστικά πώς ἴσα ἴσα ἐκεῖνοι πού ἦταν ὑπέρ τῆς ἀπόφασης βρέθηκαν στήν ἀνάγκη «νά πάρουν μέρος σ' αὐτή τήν προσωρινή καί ἐπαναστατική κυβερνητική ἐξουσία» στό Ἀλκόι. Ὁ Ἔνγκελς μεταχειρίζεται αὐτούς τούς κυρίους μέ τήν περιφρόνηση πού τούς ἀξίζει ἐπειδή, ὅταν βρέθηκαν στήν ἐξουσία, ἔδειξαν «ἀπόλυτη ἀνικανότητα, πελάγωμα καί ἀδράνεια». Μέ τήν ἴδια περιφρόνηση θ' ἀπαντοῦσε ὁ Ἔνγκελς στίς προσφιλεῖς κατηγορίες τῶν γιρονδίνων τῆς σοσιαλδημοκρατίας γιά «γιακωβινισμό». Ὁ Ἔνγκελς ἀναφέρει ὅτι σέ πολλές ἄλλες πόλεις, λχ. στό Σάν-Λουκάρ-ντέ-Μπαραμέντα (λιμάνι μέ 26 χιλιάδες κατοίκους, κοντά στό Κάδιξ) «οἱ ἀλλιανσιστές βρέθηκαν ἐπίσης στήν ἀνάγκη, παρά τίς ἀναρχικές ἀρχές τους, νά σχηματίσουν ἐπαναστατική κυβέρνηση». Τούς κατακρίνει γιατί δέν «ἤξεραν τί νά τήν κάνουν τήν ἐξουσία τους». Ὁ Ἔνγκελς, ξέροντας περίφημα ὅτι οἱ μπακουνινιστές ἠγέτες τῶν ἐργατῶν πῆραν μέρος στίς προσωρινές κυβερνήσεις *μαζί μέ τούς ἰντρανσιζέντι*, δηλαδή μαζί μέ τούς ρεπουμπλικάνους ἐκπροσώπους τῆς μικροαστικῆς τάξης, δέν κατακρίνει τούς μπακουνινιστές γιά τή συμμετοχή τους στή κυβέρνηση (ὅπως θάπρεπε νά εἶχε κάνει σύμφωνα μέ τίς «ἀρχές» τῆς νέας «Ἴσκρα»), ἀλλά *γιά τήν ἀνεπαρκῆ ὀργάνωση, γιά τήν ἀνεπαρκῆ δραστηριότητα τῆς συμμετοχῆς*, γιά τήν ὑποταγή τους στήν καθοδήγηση τῶν κυρίων ἀστῶν ρεπουμπλικάνων. Μέ τί ἐξουθενωτικούς σαρκασμούς θά περιέλουζε ὁ Ἔνγκελς τούς ἀνθρώπους ἐκείνους πού στήν ἐποχή τῆς ἐπανάστασης μειώνουν τή σημασία τῆς «τεχνικῆς» καί τῆς στρατιωτικῆς καθοδήγησης, φαίνεται ἀνάμεσα

στ' ἄλλα ἀπό τό γεγονός ὅτι ὁ Ἔνγκελς κατέκρινε τούς μπακουνινιστές ἡγέτες τῶν ἐργατῶν, γιατί ὅταν βρέθηκαν στήν ἐπαναστατική κυβέρνηση ἄφησαν «τήν πολιτική καί τή *στρατιωτική* καθοδήγηση» στούς κυρίους ἀστούς ρεπουμπλικάνους καί οἱ ἴδιοι ἔτρεφαν τούς ἐργάτες μέ παχιά λόγια καί μέ χάρτινα σχέδια «κοινωνικῶν» μεταρρυθμίσεων.

Σά γνήσιος γιακωβίνος τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ὁ Ἔνγκελς ὄχι μονάχα ἤξερε νά ἐκτιμᾶ τή σπουδαιότητα τῆς δράσης ἀπό τά πάνω, ὄχι μονάχα παραδεχόταν ἀπόλυτα τή συμμετοχή στήν ἐπαναστατική κυβέρνηση μαζί μέ τή ρεπουμπλικάνικη ἀστική τάξη, ἀλλά καί *ἀπαιτοῦσε* μιά τέτοια συμμετοχή, ὅπως ἐπίσης ἀπαιτοῦσε καί δραστήρια στρατιωτική πρωτοβουλία ἀπομέρους τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας. Ταυτόχρονα ὁ Ἔνγκελς θεωροῦσε χρέος του νά δίνει *πρακτικά* καθοδηγητικές *στρατιωτικές* συμβουλές.

«Παρ' ὅλο — λέει — πού ἡ ἐξέγερση ἄρχισε ἀπερίσκεπτα, θά εἶχε ὡστόσο μεγάλες ἐλπίδες ἐπιτυχίας, *ἄν διευθυνόταν ἔστω καί μέ ἕνα κουκούτσι μυαλό* *, ἔστω κατά τό πρότυπο τῶν ἱσπανικῶν στρατιωτικῶν στάσεων. Σέ τέτοιες στάσεις ξεσηκώνεται ἡ φρουρά μιᾶς πόλης, βαδίζει πρός τή γειτονική πόλη, παρασύρει τή φρουρά της, πού ἔχει ἤδη μυηθεῖ ἀπό πρωτύτερα, κι ἔτσι οἱ στασιαστές, αὐξάνοντας τόν ὄγκο τους σάν τή χιονοστιβάδα, προχωροῦν ἐνάντια στήν πρωτεύουσα, ὥσπου μιά νικηφόρα μάχη ἤ τό πέρασμα μέ τό μέρος τους τῶν στρατευμάτων πού ἔχουν σταλεῖ ἐνάντιά τους κρίνει τή νίκη. Αὐτή ἡ μέθοδος ἦταν ἰδιαίτερα κατάλληλη νά ἐφαρμοστεῖ στή δοσμένη περίπτωση. Οἱ στασιαστές εἶχαν ἀπό καιρό ὀργανωθεῖ παντοῦ σέ ἐθελοντικά τάγματα· εἶναι ἀλήθεια πώς ἡ πειθαρχία τους ἦταν ἀξιοθρήνητη, ἐν πάσῃ περιπτώσει ὅμως δέν ἦταν χειρότερη ἀπό τήν πειθαρχία στά ἀπομεινάρια τοῦ παλιοῦ, κατά τό πλεῖστον διαλυμένου, ἱσπανικοῦ στρατοῦ. Τά μόνα σίγουρα στρατεύματα τῆς κυβέρνησης ἦταν οἱ χωροφύλακες, αὐτοί ὅμως ἦταν σκορπισμένοι σ' ὅλη τή χώρα. Τό πρόβλημα ἦταν, πρίν ἀπ' ὅλα, νά ἐμποδίσουν τούς χωροφύλακες νά συγκεντρωθοῦν, κι αὐτό μποροῦσε νά γίνει μόνο ἄν ἐνεργοῦσαν ἐπιθετικά καί τραβοῦσαν θαρραλέα γιά μάχη σέ ἀνοικτό πεδίο. Ὁ τρόπος αὐτός ἐνέργειας δέν παρουσίαζε μεγάλο κίνδυνο, γιατί ἡ κυβέρνηση δέν

* Wäre er nur mit einigem Verstand geleitet worden. Τόν καϋμένο τόν Ἔνγκελς! Κρίμα πού δέν ἤξερε τή νέα «Ἴσκρα»! Τότε θά ἤξερε πόσο ὀλέθρια, ἐπιζήμια, οὐτοπική, ἀστική, τεχνικά μονόπλευρη καί συνωμοτικά στενή εἶναι ἡ «γιακωβίνικη» ἰδέα γιά τή *διεξαγωγή* (geleitet werden) τῆς ἐξέγερσης!

μποροῦσε ν' ἀντιπαρατάξει στούς ἐθελοντές παρά μόνο στρατεύματα ἐξίσου ἀπειθάρχητα, ὅπως ἦταν καί οἱ ἴδιοι οἱ ἐθελοντές. Κι ὅποιος ἤθελε νά νικήσει, δέν εἶχε ἄλλο μέσο γιά τή νίκη».

Νά πῶς σκεφτόταν ὁ θεμελιωτής τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ ὅταν εἶχε ἀντιμετωπίσει ζητήματα ἐξέγερσης καί ἄμεσου ἀγώνα σέ ἐποχή ἐπαναστατικῆς ἔκρηξης! Παρά τό ὅτι τήν ἐξέγερση τήν εἶχαν ξεσηκώσει οἱ μικροαστοί ρεπουμπλικάνοι, παρά τό ὅτι γιά τό προλεταριάτο δέν ἔμπαινε ζήτημα οὔτε γιά σοσιαλιστική ἐπανάσταση οὔτε γιά στοιχειωδῶς ἀπαραίτητες πολιτικές ἐλευθερίες, παρ' ὅλα αὐτά ὁ Ἔνγκελς ἔδινε ἐξαιρετικά μεγάλη σημασία στήν ὅσο μπορεῖ πιό δραστήρια συμμετοχή τῶν ἐργατῶν στόν ἀγώνα γιά τή δημοκρατία, ὁ Ἔνγκελς ἀπαιτοῦσε ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ προλεταριάτου νά ὑποτάξουν ὅλη τή δράση τους στήν ἀνάγκη τῆς ἐπικράτησης τοῦ ἀγώνα πού εἶχε ἀρχίσει· ταυτόχρονα ὁ Ἔνγκελς, σάν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ προλεταριάτου, ἔμπαινε ἀκόμα καί στίς λεπτομέρειες τῆς στρατιωτικῆς ὀργάνωσης. Ὁ Ἔνγκελς δέν περιφρονοῦσε, μιά κι αὐτό χρειαζόταν γιά τή νίκη, καί τίς παλιωμένες μεθόδους ἀγώνα τῶν στρατιωτικῶν στάσεων· ὁ Ἔνγκελς ἔβαζε στό κέντρο τῆς προσοχῆς τόν ἐπιθετικό τρόπο δράσης καί τή συγκέντρωση τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων. Κατέκρινε δριμύτατα τούς μπακουνινιστές, ἐπειδή ἀνάγανε σέ ἀρχή «αὐτό πού ἦταν ἀναπόφευκτο κακό τήν ἐποχή τοῦ πολέμου τῶν χωρικῶν στή Γερμανία καί τόν καιρό τῶν ἐξεγέρσεων τοῦ Μάη τοῦ 1849, ἐπίσης στή Γερμανία, καί συγκεκριμένα *τή διασπορά καί τήν ἀπομόνωση τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων*, πού ἐπέτρεψαν ὥστε τά ἴδια κυβερνητικά στρατεύματα νά καταπνίγουν χωριστά τή μιά ἐξέγερση μετά τήν ἄλλη». Οἱ ἀπόψεις τοῦ Ἔνγκελς γιά τή διεξαγωγή τῆς ἐξέγερσης, γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἐπανάστασης, γιά τή χρησιμοποίηση τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας ἀπέχουν ἀπό τίς χβοστιστικές ἀπόψεις τῆς νέας «Ἴσκρα» ὅσο ὁ οὐρανός ἀπό τή γῆ.

Συνοψίζοντας τά διδάγματα τῆς ἰσπανικῆς ἐπανάστασης ὁ Ἔνγκελς σημειώνει προπάντων ὅτι «οἱ μπακουνινιστές, μόλις βρέθηκαν μπροστά σέ μιά σοβαρή ἐπαναστατική κατάσταση, ἀναγκάστηκαν νά πετάξουν στά σκουπίδια ὅλο τό προηγούμενο πρόγραμμά τους». Καί συγκεκριμένα, ὑποχρεώθηκαν πρῶτα πρῶτα νά πετάξουν στά σκουπίδια τήν ἀρχή τῆς ἀποχῆς ἀπό τήν πολιτική δράση, ἀπό τίς ἐκλογές, τήν ἀρχή τῆς «ἐξάλειψης τοῦ κράτους». Δεύτερο, «πέταξαν στά σκουπίδια τήν ἀρχή ὅτι οἱ

ἐργάτες δέν πρέπει νά παίρνουν μέρος σέ καμιά ἐπανάσταση πού δέν ἔχει σάν σκοπό της τήν ἄμεση ὁλοκληρωτική ἀπελευθέρωση τοῦ προλεταριάτου, πῆραν οἱ ἴδιοι μέρος σ᾽ ἕνα κίνημα πού ἤξεραν πολύ καλά ἀπό πρίν ὅτι εἶναι καθαρά ἀστικό». Τρίτο, — καί τό συμπέρασμα αὐτό δίνει ἀκριβῶς τήν ἀπάντηση στό ἐπίμαχο ζήτημά μας — «ποδοπατοῦσαν τήν ἀρχή πού μόλις εἶχαν διακηρύξει οἱ ἴδιοι: ὅτι τάχα ἡ ἐγκαθίδρυση ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης δέν εἶναι παρά καινούργια ἀπάτη καί καινούργια προδοσία σέ βάρος τῆς ἐργατικῆς τάξης· τήν ποδοπατοῦσαν συμμετέχοντας ἥσυχα ἥσυχα στίς συνεδριάσεις τῶν κυβερνητικῶν ἐπιτροπῶν ὁρισμένων πόλεων, ὅπου μάλιστα, σχεδόν σ᾽ ὅλες τίς περιπτώσεις, ἀποτελοῦσαν μιάν ἀνίσχυρη μειοψηφία, πού τήν ἐξουδετέρωναν μέ τήν πλειοψηφία τους οἱ κύριοι ἀστοί καί τήν ἐκμεταλλεύονταν πολιτικά». Μή ξέροντας νά καθοδηγήσουν τήν ἐξέγερση, σκορπώντας τίς ἐπαναστατικές δυνάμεις ἀντί νά τίς συγκεντρώνουν, παραχωρώντας τή διεξαγωγή τῆς ἐπανάστασης στούς κυρίους ἀστούς, διαλύοντας τή σταθερή καί γερή ὀργάνωση τῆς Διεθνοῦς «οἱ μπακουνινιστές στήν Ἱσπανία μᾶς ἔδοσαν ἕνα ἀπαράμιλλο παράδειγμα τοῦ πῶς *δέν* πρέπει νά διεξάγεται ἡ ἐπανάσταση».

* * *

Συγκεφαλαιώνοντας ὅσα ἐκθέσαμε παραπάνω βγάζουμε τά ἑξῆς συμπεράσματα:

1) Τό νά περιορίζεις καταρχήν τήν ἐπαναστατική δράση στήν πίεση ἀπό τά κάτω καί νά ἀρνιέσαι τήν ἄσκηση πίεσης καί ἀπό τά πάνω εἶναι *ἀναρχισμός*.

2) Ὅποιος δέν καταλαβαίνει τά νέα καθήκοντα στήν ἐποχή τῆς ἐπανάστασης, τά καθήκοντα τῆς δράσης ἀπό τά πάνω, ὅποιος δέν ξέρει νά καθορίζει τούς ὅρους καί τό πρόγραμμα μιᾶς τέτοιας δράσης, αὐτός δέν ἔχει ἰδέα γιά τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου σέ κάθε δημοκρατική ἐπανάσταση.

3) Ἡ ἀρχὴ ὅτι γιά τή σοσιαλδημοκρατία εἶναι ἀπαράδεχτο νά συμμετέχει μαζί μέ τήν ἀστική τάξη σέ μιά προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, ὅτι κάθε τέτοια συμμετοχή εἶναι προδοσία σέ βάρος τῆς ἐργατικῆς τάξης, εἶναι ἀρχή τοῦ *ἀναρχισμοῦ*.

4) Κάθε «σοβαρή ἐπαναστατική κατάσταση» βάζει μπροστά στό κόμμα τοῦ προλεταριάτου τό καθῆκον τῆς συνειδητῆς *διεξαγωγῆς* τῆς ἐξέγερσης, τῆς ὀργάνωσης τῆς ἐπανάστασης, τῆς συγκέντρωσης ὅλων τῶν ἐπαναστατικῶν δυνάμεων, τῆς τολμη-

ρῆς στρατιωτικῆς ἐπίθεσης, τῆς πιό ἐνεργητικῆς χρησιμοποίησης τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας*

5) Ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς δέν μποροῦσαν νά ἐπιδοκιμάσουν καί ποτέ δέ θά ἐπιδοκίμαζαν τήν τακτική τῆς νέας «Ἴσκρα» στήν τωρινή ἐπαναστατική στιγμή, γιατί ἡ τακτική αὐτή σημαίνει ἀκριβῶς τήν ἐπανάληψη ὅλων τῶν λαθῶν πού ἀπαριθμήσαμε πιό πάνω. Ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς θά ἀποκαλοῦσαν τή θέση ἀρχῶν τῆς νέας «Ἴσκρα» ενατένιση τῶν «νώτων» τοῦ προλεταριάτου καί ἐπανάληψη τῶν σφαλμάτων τῶν ἀναρχικῶν**.

* * *

Στό ἑπόμενο ἄρθρο θά περάσουμε στήν ἀνάλυση τῶν καθηκόντων τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης.

---

* Στό χειρόγραφο ὕστερα ἀπό τή λέξη «ἐξουσίας» ἀκολουθεῖ: «Οἱ καθοδηγητές τῆς ἐργατικῆς τάξης πού δέν κατανοοῦν αὐτά τά καθήκοντα ἤ πού ὑποτιμοῦν συστηματικά αὐτά τά καθήκοντα πρέπει ἀνελέητα νά πεταχτοῦν ἔξω ἀπό τίς γραμμές τοῦ προλεταριάτου». *Ἡ Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο: «. . .καί ἐπανάληψη τῆς προστυχιᾶς τῶν ἀναρχικῶν». *Ἡ Σύντ.*

ΣΥΝΤΡΙΒΗ

Ἡ ναυμαχία στό στενό τῆς Κορέας συγκέντρωσε τήν προσοχή τοῦ πολιτικοῦ τύπου ὅλου τοῦ κόσμου. Στήν ἀρχή ἡ τσαρική κυβέρνηση προσπαθοῦσε νά κρύψει τήν πικρή ἀλήθεια ἀπό τούς πιστούς ὑπηκόους της, γρήγορα ὅμως πείστηκε πώς ἡ προσπάθεια αὐτή ἦταν μάταιη. Θἆταν ὁπωσδήποτε ἀδύνατο νά κρύψει τήν πλήρη συντριβή ὁλάκερου τοῦ ρωσικοῦ στόλου.

Σταθμίζοντας τήν πολιτική σημασία τῆς τελευταίας ναυμαχίας βρισκόμαστε στήν ἀνάγκη νά ἐπαναλάβουμε τά ὅσα εἴπαμε στό φύλλο 2 τῆς «Βπεριόντ» * ἀπ' ἀφορμή τήν πτώση τοῦ Πόρτ-Ἀρθούρ. Ἡ πλήρης στρατιωτική κατάρρευση τῆς τσαρικῆς Ρωσίας ἔγινε ἀπό τότε κιόλας ὁλοφάνερη, ὡστόσο ἡ ναυτική μοίρα τῆς Βαλτικῆς ἔδινε ἀκόμα ἴχνη ἐλπίδας στούς ρώσους πατριῶτες. Ὅλοι καταλάβαιναν πώς ἡ τελική ἔκβαση τοῦ πολέμου ἐξαρτιέται ἀπό τή νίκη τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης πλευρᾶς στή θάλασσα. Ἡ ἀπολυταρχία ἔβλεπε πώς ἡ ἀτυχής ἔκβαση τοῦ πολέμου ἰσοδυναμεῖ μέ νίκη τοῦ «ἐσωτερικοῦ ἐχθροῦ», δηλ. μέ νίκη τῆς ἐπανάστασης. Γι' αὐτό τά ἔπαιξε ὅλα γιά ὅλα. Ἑκατοντάδες ἑκατομμύρια ρούβλια ξοδεύτηκαν γιά νά σταλεῖ ἐσπευσμένα ἡ ναυτική μοίρα τῆς Βαλτικῆς. Τά πληρώματα μαζεύτηκαν στήν τύχη, τέλειωσαν στά γρήγορα οἱ τελευταῖες προετοιμασίες τῶν πολεμικῶν σκαφῶν γιά τόν πλοῦ, ὁ ἀριθμός τους αὐξήθηκε μέ τήν προσθήκη τῶν «παλιῶν μπαούλων» στά νέα καί ἰσχυρά θωρηκτά. Ἡ μεγάλη ἀρμάδα, — τό ἴδιο τεράστια, τό ἴδιο δυσκίνητη, ἄγαρμπη, ἀνίσχυρη, τερατώδης ὅπως καί ὅλη ἡ ρωσική αὐτοκρατορία, — ξεκίνησε ξοδεύοντας ἐξωφρενικά ποσά γιά κάρβουνο, γιά συντήρηση, προκαλώντας τή γενική κοροϊδία τῆς Εὐρώπης, ἰδιαίτερα μετά τή λαμπρή νίκη πού πέτυχε ἐνάντια στίς ψαρό-

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 150 - 158. *Ἡ Σύντ.*

βαρκες, ἀφοῦ ποδοπάτησε ὠμά ὅλους τούς κανόνες καί τίς ἀπαιτήσεις τῆς οὐδετερότητας. Σύμφωνα μέ τούς μετριότερους ὑπολογισμούς, ἡ ἀρμάδα αὐτή κόστισε ὥς 300 ἑκατομμύρια ρούβλια καί ἡ ἀποστολή της στοίχισε 100 ἑκατομμύρια ρούβλια, — συνολικά *400 ἑκατομμύρια ρούβλια* πετάχτηκαν στό τελευταῖο αὐτό πολεμικό ποντάρισμα τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας.

Τώρα καί τό τελευταῖο ποντάρισμα χάθηκε. Αὐτό τό περίμεναν ὅλοι, κανένας ὅμως δέ φανταζόταν ὅτι ἡ ἧττα τοῦ ρωσικοῦ στόλου θά ἦταν μιά τόσο ἀδυσώπητη συντριβή. Σάν ἀγέλη ἀγρίων ἔπεσε ἡ ἀρμάδα τῶν ρωσικῶν πλοίων ὁλόισια πάνω στόν θαυμάσια ἐξοπλισμένο καί ἐφοδιασμένο μέ ὅλα τά νεότερα μέσα ἄμυνας γιαπωνέζικο στόλο. Ἀπό τά εἴκοσι πολεμικά πλοῖα τῆς Ρωσίας, μέ πλήρωμα 12–15 χιλιάδες ἄντρες, βυθίστηκαν καί καταστράφηκαν ὕστερα ἀπό διήμερη ναυμαχία δεκατρία, αἰχμαλωτίστηκαν τέσσερα, σώθηκε κι ἔφτασε στό Βλαδιβοστόκ μονάχα ἕνα (τό «Ἀλμάζ»). Χάθηκε πάνω ἀπό τό μισό πλήρωμα, αἰχμαλωτίστηκε «ὁ ἴδιος» ὁ Ροζντέστβενσκι καί ὁ ἄμεσος βοηθός του Νεμπογκάτοφ, ἐνῶ ὁλόκληρος ὁ γιαπωνέζικος στόλος βγῆκε ἀπό τή μάχη σῶος καί ἀβλαβής, χάνοντας ὅλο ὅλο τρία τορπιλοβόλα.

Ὁ ρωσικός πολεμικός στόλος ἐκμηδενίστηκε τελειωτικά. Ὁ πόλεμος χάθηκε ἀνεπανόρθωτα. Τώρα τό ὁλοκληρωτικό διώξιμο τῶν ρωσικῶν στρατευμάτων ἀπό τή Μαντζουρία, ἡ κατάληψη τῆς Σαχαλίνης καί τοῦ Βλαδιβοστόκ ἀπό τούς γιαπωνέζους εἶναι ἁπλῶς ζήτημα χρόνου. Μπροστά μας δέν ἔχουμε μόνο στρατιωτική ἧττα, ἀλλά καί ὁλοκληρωτική στρατιωτική κατάρρευση τῆς ἀπολυταρχίας.

Ἡ σημασία αὐτῆς τῆς κατάρρευσης, σάν κατάρρευσης τοῦ ὅλου πολιτικοῦ συστήματος τοῦ τσαρισμοῦ, γίνεται ὅλο καί πιό ξεκάθαρη καί γιά τήν Εὐρώπη καί γιά ὅλο τό ρωσικό λαό μέ κάθε νέο χτύπημα πού δίνουν οἱ γιαπωνέζοι. Τά πάντα ξεσηκώνονται ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία — καί τό προσβεβλημένο ἐθνικό φιλότιμο τῆς μεγάλης καί τῆς μικρῆς ἀστικῆς τάξης, καί ἡ ὀργισμένη περηφάνεια τοῦ στρατοῦ, καί ἡ πίκρα ἀπό τήν ἀπώλεια δεκάδων καί ἑκατοντάδων χιλιάδων νέων παλικαριῶν στόν ἐξωφρενικό πολεμικό τυχοδιωχτισμό, καί ἡ ἀγανάκτηση ἐνάντια στή διασπάθιση ἑκατοντάδων ἑκατομμυρίων ἀπό τό χρῆμα τοῦ λαοῦ, καί οἱ κίνδυνοι μιᾶς ἀναπόφευκτης οἰκονομικῆς χρεοκοπίας καί μιᾶς μακρόχρονης οἰκονομικῆς κρίσης ἐξαιτίας ἑνός τέτοιου πολέμου, καί ὁ τρόμος μπροστά στή φοβερή λαϊκή ἐπανάσταση πού ὁ τσάρος μποροῦσε καί θά ἔπρεπε (ὅπως

νομίζει ἡ ἀστική τάξη) νά τήν ἀποφύγει μέ ἔγκαιρες καί «λογικές» ὑποχωρήσεις. Δυναμώνει καί πλαταίνει ἡ ἀπαίτηση γιά εἰρήνη, ἀγανακτεῖ ὁ φιλελεύθερος τύπος, ἀρχίζουν νά ἀπειλοῦν ἀκόμα καί τά πιό μετριοπαθῆ στοιχεῖα, ὅπως οἱ γαιοκτήμονες τῆς «σιποφικῆς» κατεύθυνσης, ζητάει τήν ἄμεση σύγκληση τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ ἀκόμα καί τό δουλικό «Νόβογε Βρέμια».

Ἡ ἀστική τάξη τῆς Εὐρώπης, αὐτό τό πιστότατο στήριγμα τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας, ἀρχίζει ἐπίσης νά χάνει τήν ὑπομονή της. Τή φοβίζει ἡ ἀναπόφευκτη ἀνακατάταξη στόν τομέα τῶν διεθνῶν σχέσεων, ἡ αὐξανόμενη ἰσχύς τῆς νεαρῆς καί φρέσκιας Ἰαπωνίας, ἡ ἀπώλεια ἑνός στρατιωτικοῦ συμμάχου στήν Εὐρώπη. Τήν ἀνησυχεῖ ἡ τύχη τῶν δισεκατομμυρίων πού δάνεισε μεγαλόψυχα στήν ἀπολυταρχία. Τήν ἀνησυχεῖ σοβαρά ἡ ἐπανάσταση στή Ρωσία, πού συγκινεῖ πάρα πολύ τό εὐρωπαϊκό προλεταριάτο καί ἀπειλεῖ νά ἀνάψει παγκόσμια ἐπαναστατική πυρκαϊά. Ἐνονόματι τῆς «φιλίας» μέ τόν τσαρισμό κάνει ἔκκληση πρός τή σύνεσή του, ἐπιμένει στήν ἀνάγκη εἰρήνης, εἰρήνης μέ τούς γιαπωνέζους καί εἰρήνης μέ τή φιλελευθέρη ρωσική ἀστική τάξη. Ἡ Εὐρώπη δέν κλείνει καθόλου τά μάτια μπροστά στό γεγονός ὅτι ἡ εἰρήνη μέ τήν Ἰαπωνία μπορεῖ νά ἐξαγοραστεῖ μόνο μέ πολύ βαρύ τίμημα, ὑπολογίζει ὅμως ψύχραιμα καί μέ πρακτικό πνεῦμα ὅτι κάθε καινούργιος μήνας πολέμου στό ἐξωτερικό καί ἐπανάστασης στό ἐσωτερικό ἀνεβάζει ἀναπόφευκτα αὐτό τό τίμημα καί μεγαλώνει τόν κίνδυνο μιᾶς τέτοιας ἐπαναστατικῆς ἔκρηξης πού θά σαρώσει σάν κόκκους ἄμμου ὅλη τήν πολιτική τῶν «ὑποχωρήσεων». Ἡ Εὐρώπη καταλαβαίνει ὅτι ἡ ἀπολυταρχία ἔχει τραβήξει πάρα πολύ μακριά καί ὅτι τώρα πιά εἶναι τρομερά δύσκολο, εἶναι σχεδόν ἀδύνατο νά σταματήσει· καί νά, ἡ ἀστική αὐτή Εὐρώπη προσπαθεῖ νά καθησυχάσει καί τόν ἴδιο τόν ἑαυτό της καί τό σύμμαχό της μέ ρόδινα ὄνειρα.

Νά τί γράφει λχ. στήν ἐφημερίδα τῆς γαλλικῆς πατριωτικῆς ἀστικῆς τάξης, «Le Siècle»[114], ὁ Κορνέλι σ' ἕνα ἀρθράκι του μέ τόν τίτλο «Τό τέλος μιᾶς ἐποποιίας»: «Τώρα πού οἱ Ρῶσοι ἔχουν συντριβεῖ κατά θάλασσα, ὕστερα ἀπό πολλές ἧττες στήν ξηρά, ἡ κυβέρνησή τους ἔχει ὑποχρέωση νά κλείσει εἰρήνη καί νά ἀναδιοργανώσει τίς στρατιωτικές της δυνάμεις. Οἱ τυχοδιωκτικές κυβερνήσεις ἀναγκάζονται καμιά φορά ἐξαιτίας τῶν ἀξιώσεών τους ἤ, γιά λόγους ἀσφαλείας τους, νά παρασέρνουν στόν πόλεμο τούς λαούς πού ἐξουσιάζουν. Καί ἐπειδή οἱ τέτοιες κυβερνήσεις παίζουν στόν ἀγώνα γιά τή νίκη τήν ἴδια τήν ὕ-

παρξή τους, γι' αὐτό ἀπαιτοῦν ἀπό τούς λαούς τους ὅλο καί καινούργιες θυσίες, ὁδηγώντας τους ἔτσι στόν τελικό χαμό. Αὐτή ἦταν στή Γαλλία ἡ ἱστορία τῶν δυό αὐτοκρατοριῶν μας. Αὐτή θἄταν ἡ ἱστορία καί τῆς τρίτης αὐτοκρατορίας ἄν εἶχε κατορθωθεῖ νά δημιουργηθεῖ τέτοια αὐτοκρατορία καί στή χώρα μας. Ἀντίθετα, ἡ κατάσταση τῆς ρωσικῆς κυβέρνησης κάθε ἄλλο παρά τέτοια εἶναι· ἡ ρωσική κυβέρνηση κρατιέται ἀπό τά ἴδια τά σπλάχνα τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ καί οἱ κοινές συμφορές δέ χωρίζουν τήν κυβέρνηση ἀπό τό λαό, παρά μόνο τούς δένουν ἀκόμα πιό σφιχτά μεταξύ τους. Ὁ ἡττημένος Καίσαρας δέν εἶναι πιά Καίσαρας. Ὁ ἀτυχής τσάρος μπορεῖ νά μείνει ἱερός καί δημοφιλής τσάρος».

Ἀλίμονο, ἀλίμονο! Ὁ φανφαρονισμός τοῦ σωβινιστῆ γάλλου μαγαζάτορα «παραεῖναι πιά χτυπητός»· οἱ ἰσχυρισμοί του ὅτι τάχα ὁ πόλεμος δέ χώρισε τή ρωσική κυβέρνηση ἀπό τό λαό ἀντιφάσκουν σέ τέτοιο βαθμό πρός τά πασίγνωστα γεγονότα, πού προκαλοῦν τό μειδίαμα καί φαίνονται σά μιά ἀφελής καί ἀθώα πονηριά. Γιά νά προφυλάξει τό φίλο καί σύμμαχό του, τόν ἀπόλυτο μονάρχη τῆς Ρωσίας, ἀπό τήν ἀναπόφευκτη χρεοκοπία, πρός τήν ὁποία αὐτός τραβάει στά τυφλά καί μέ πεῖσμα, σάν ἕνας ἀληθινός «Καίσαρας», ὁ γάλλος ἀστός βεβαιώνει φιλικά αὐτόν τόν Καίσαρα ὅτι δέν πρέπει νά μοιάζει μέ τούς ἄλλους καίσαρες, ὅτι ἔχει καί μιά ἄλλη, καλύτερη διέξοδο. «Ὅποιος πεινάει καρβέλια ὀνειρεύεται». Ἡ γαλλική ἀστική τάξη ἐπιθυμεῖ τόσο πολύ νά ἔχει ἕνα κραταιό σύμμαχο — τόν τσάρο, ὥστε βαυκαλίζεται μέ τό ρωμαντικό παραμύθι γιά τή συμφορά πού δένει σφιχτά τό ρωσικό λαό μέ τόν τσάρο. Ἐννοεῖται πώς κι ὁ ἴδιος ὁ κ. Κορνέλι δέν πιστεύει στά σοβαρά αὐτό τό παραμύθι· πολύ περισσότερο δέν πρέπει νά τό παίρνουμε ἐμεῖς στά σοβαρά.

Τυχοδιωκτικές κυβερνήσεις δέν εἶναι μόνο οἱ καισαρικές, μά καί οἱ κυβερνήσεις τῶν νομιμότατων μοναρχῶν τῆς πιό ἀρχαίας δυναστείας. Στή ρωσική ἀπολυταρχία, πού ἔμεινε πίσω ἀπό τήν ἱστορία ἕναν ὁλόκληρο αἰώνα, ὑπάρχει περισσότερο τυχοδιωκτικό στοιχεῖο ἀπ' ὅ,τι σέ ὁποιαδήποτε γαλλική αὐτοκρατορία. Ἡ ἀπολυταρχία ἀκριβῶς ἔριξε τυχοδιωκτικά τό λαό στόν ἀνόητο καί ἐπαίσχυντο πόλεμο. Τώρα βρίσκεται μπροστά στό τέλος πού τῆς ἀξίζει. Ὁ πόλεμος ἀποκάλυψε ὅλες τίς πληγές της, φανέρωσε ὅλη τή σαπίλα της, ἔδειξε τήν πλήρη ἀπομόνωσή της ἀπό τό λαό, τσάκισε τά μοναδικά στηρίγματα τῆς καισαρικῆς κυριαρχίας. Ὁ πόλεμος ἀποδείχτηκε τρομερός κριτής. Ὁ λαός

ἔχει κιόλας ἀπαγγείλει τήν καταδικαστική του ἀπόφαση ἐνάντια στήν κυβέρνηση αὐτή τῶν ληστῶν. Ἡ ἐπανάσταση θά ἐκτελέσει αὐτή τήν ἀπόφαση.

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 3,
9 τοῦ Ἰούνη (27 τοῦ Μάη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΑΛΗ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΜΕΣΙΤΕΙΑ

Ἡ ἐμφάνιση πολιτικῶν κομμάτων εἶναι μιά ἀπό τίς πιό ἐνδιαφέρουσες καί χαρακτηριστικές ἰδιομορφίες τῆς ἐνδιαφέρουσας ἐποχῆς μας. Τό παλιό καθεστώς, ἡ ἀπολυταρχία γκρεμίζεται. Γιά τό πῶς ἀκριβῶς καί τί ἀκριβῶς νέο καθεστώς πρέπει νά οἰκοδομηθεῖ, γι' αὐτό ἀρχίζουν νά σκέφτονται ὅλο καί πιό πλατιά στρώματα ὄχι μόνο τῆς λεγόμενης «ἀνώτερης κοινωνίας», δηλαδή τῆς ἀστικῆς τάξης, ἀλλά καί τοῦ «λαοῦ», δηλαδή τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς. Γιά τό συνειδητό προλεταριάτο οἱ προσπάθειες αὐτές τῶν διαφόρων τάξεων νά χαράξουν πρόγραμμα καί νά ρυθμίσουν τήν ὀργάνωση τῆς πολιτικῆς πάλης ἔχουν τεράστια σημασία. Ὅσο πολύ κι ἄν εἶναι τό στοιχεῖο τοῦ τυχαίου, τοῦ αὐθαίρετου, κάποτε καί τοῦ κούφιου μέσα σ' αὐτές τίς ἀπόπειρες, πού στό μεγαλύτερο μέρος τους ξεκινοῦν ἀπό ὁρισμένους «πολιτικούς ἄνδρες» ἐντελῶς ἀνεύθυνους καί χωρίς ὀπαδούς, ὡστόσο σέ γενικές γραμμές τά βασικά συμφέροντα καί οἱ τάσεις τῶν μεγάλων κοινωνικῶν τάξεων ἐκδηλώνονται μέ ἀσυγκράτητη δύναμη. Μέσα ἀπό τό φαινομενικό χάος τῶν δηλώσεων, τῶν διεκδικήσεων, τῶν προγραμμάτων διαγράφεται ἡ πολιτική φυσιογνωμία τῆς ἀστικῆς τάξης τῆς χώρας μας καί τό ἀληθινό (διατυπωμένο ὄχι μόνο γιά τά μάτια) πολιτικό της πρόγραμμα. Τό προλεταριάτο ἀποκτᾶ ὅλο καί περισσότερα στοιχεῖα γιά νά κρίνει πῶς *θά δράσει* ἡ ρωσική ἀστική τάξη, πού σήμερα μιλάει γιά πολιτική δράση, τί θέση θά πάρει στόν ἀποφασιστικό ἐπαναστατικό ἀγώνα πρός τόν ὁποῖο ἡ Ρωσία ζυγώνει τόσο γοργά *.

* Ἡ πρώτη παράγραφος εἶναι διαγραμμένη στό χειρόγραφο· ἡ παράγραφος αὐτή δέν μπῆκε στό κείμενο πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι». *Ἡ Σύντ.*

Τό «'Οσβομποζντένιγε» τοῦ ἐξωτερικοῦ, πού χωρίς κανένα ἐμπόδιο ἀπό τή λογοκρισία βγάζει τά συμπεράσματα ἀπό τίς ἀναρίθμητες ἐκδηλώσεις τῶν ρώσων φιλελευθέρων, προσφέρει κάποτε ἐξαιρετικά πολύτιμο ὑλικό γιά τή μελέτη τῆς πολιτικῆς τῆς ἀστικῆς τάξης. Τό «πρόγραμμα τῆς „Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης"», μέ τά διδακτικά σχόλια τοῦ κ. Π. Σ., πού τό «'Οσβομποζντένιγε» δημοσίευσε μόλις πρό ὀλίγου (ἤ ἀνατύπωσε ἀπό τά «Νόβοστι»[115] τῆς 5 τοῦ 'Απρίλη), ἀποτελεῖ περίφημο συμπλήρωμα στίς ἀποφάσεις τῶν συνεδρίων τῶν ζέμστβο καί στό σχέδιο συντάγματος τῶν ὀσβομποζντέντσι, γιά τό ὁποῖο μιλήσαμε στό φύλλο 18 τῆς «Βπεριόντ»*. «Μέ τήν ἐκπόνηση καί τήν ψήφιση αὐτοῦ τοῦ προγράμματος — λέει πολύ σωστά ὁ κ. Π. Σ. — ἔγινε ἕνα μεγάλο βῆμα πρός τή δημιουργία ρωσικοῦ συνταγματικοῦ δημοκρατικοῦ κόμματος».

Δέ χωράει ἀμφιβολία πώς γιά τούς ρώσους φιλελευθέρους αὐτό εἶναι ἕνα μεγάλο βῆμα πού ξεχωρίζει μέσα στήν ἤδη ἀρκετά μακρόχρονη ἐποποιία τῶν φιλελεύθερων ἐκδηλώσεων. Κι ὅμως πόσο μικρό εἶναι αὐτό τό μεγάλο φιλελεύθερο «βῆμα» σέ σύγκριση μέ ὅσα ἀπαιτοῦνται γιά τή δημιουργία ἑνός πραγματικοῦ κόμματος, σέ σύγκριση ἀκόμα καί μέ ὅσα ἔχει ἤδη ἐπιτελέσει γι' αὐτό τό σκοπό λχ. ἡ σοσιαλδημοκρατία! 'Η ἀστική τάξη διαθέτει ἀσύγκριτα μεγαλύτερη ἐλευθερία νόμιμης δράσης ἀπ' ὅ,τι τό προλεταριάτο, ἀσύγκριτα περισσότερες δυνάμεις σέ διανοουμένους καί σέ χρηματικά μέσα, ἀσύγκριτα μεγαλύτερες εὐκολίες γιά κομματική ὀργάνωση, κι ὡστόσο ἐξακολουθοῦμε ἀκόμα νάχουμε μπροστά μας ἕνα «κόμμα» χωρίς ἐπίσημη ὀνομασία, χωρίς γενικό, σαφές καί συγκεκριμένο πρόγραμμα, χωρίς τακτική, χωρίς κομματική ὀργάνωση, ἕνα «κόμμα» πού ἀποτελεῖται, σύμφωνα μέ τό σχόλιο τοῦ ἁρμόδιου κ. Π. Σ., ἀπό τή «μερίδα τῶν ζέμστβο» κι ἀπό τήν «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης», δηλαδή ἀπό ἕνα ἀνοργάνωτο συνονθύλευμα προσώπων καί ἀπό μιά ὀργάνωση. Μπορεῖ ἐξάλλου τά μέλη τῆς μερίδας τῶν ζέμστβο νά εἶναι «μέλη τοῦ κόμματος» μέ τήν περιβόητη ἐκείνη ἔννοια ὅτι, ἀποδεχόμενα τό πρόγραμμα, δουλεύουν «κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο μιᾶς ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις», μιᾶς ἀπό τίς ὁμάδες τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης»; Ὅσο λίγο ἀνταποκρίνεται μιά παρόμοια ἀντίληψη τῆς ἰδιότητας τοῦ μέλους τοῦ κόμματος σ' ὅλο τό πνεῦμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας, τόσο εἶναι βολική καί ἐνδεδειγμένη γιά τούς φιλελευθέρους, τόσο προσιδιάζει στήν ὅλη πολιτική

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 199 - 200. *'Η Σύντ.*

φυσιογνωμία τους. Ἀπό τήν τέτοια ἀντίληψη γιά τό κόμμα (πού δέν ἐκφράζεται σέ γραπτό καταστατικό, ἀλλά στήν πραγματική συγκρότηση αὐτοῦ τοῦ «κόμματος») ἀπορρέει, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, καί τό ὅτι τά ὀργανωμένα μέλη τοῦ κόμματος, δηλαδή τά μέλη τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης», εἶναι στήν πλειοψηφία τους *ὑπέρ τοῦ συστήματος τῆς μιᾶς βουλῆς* καί μολαταῦτα στό πρόγραμμά τους παραιτοῦνται ἀπό τό σύστημα αὐτό, παρακάμπτουν τό ζήτημα καί τό ἀποσιωποῦν τελείως γιά τό χατίρι τῶν μή ὀργανωμένων μελῶν τοῦ κόμματος, γιά τό χατίρι τῆς «μερίδας τῶν ζέμστβο» πού εἶναι ὑπέρ τοῦ συστήματος τῶν δυό βουλῶν. Ὁ συσχετισμός τῶν «δυνάμεων» εἶναι, σά νά λέμε, προκαθορισμένος ἀπό τή θεία πρόνοια γιά τήν πολιτικῶς δραστήρια ἀστική τάξη: ἄλλαι μέν αἱ βουλαί τῶν ὀργανωμένων διανοουμένων, ἄλλα δέ κελεύουν οἱ μή-ὀργανωμένοι ἐπιχειρηματίες, μεγαλοκαρχαρίες, κεφαλαιοκράτες.

Ὁ κ. Π.Σ., πού χαιρετίζει ὁλόψυχα τό πρόγραμμα τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης», ὑπερασπίζει συνάμα *ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν* καί τήν ἀσάφεια, τήν ἀτέλεια, τό ἀνολοκλήρωτο τοῦ προγράμματος καί τήν ὀργανωτική ἀοριστία καί τίς ἀποσιωπήσεις σχετικά μέ τήν τακτική, τά ὑπερασπίζει ἐπικαλούμενος λόγους «ρεαλιστικῆς πολιτικῆς»! Θά ἐπανέλθουμε κι ἄλλη φορά σ' αὐτή τήν ἀπαράμιλλη ἔννοια, τήν ἐξαιρετικά χαρακτηριστική γιά ὅλη τήν οὐσία τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ· κι ὅσο γιά τώρα, ἅς περάσουμε στήν ἀνάλυση τῶν βάσεων τοῦ προγράμματος τῶν φιλελευθέρων.

Ὅπως εἴπαμε κιόλας, τό κόμμα δέν ἔχει ἐπίσημη ὀνομασία. Ὁ κ. Π.Σ. τό ἀποκαλεῖ μέ τό ἴδιο ὄνομα πού, ὅπως φαίνεται, φιγουράρει καί στίς σελίδες τῶν νόμιμων ἐφημερίδων μας τῆς φιλελεύθερης κατεύθυνσης, — «συνταγματικό-δημοκρατικό κόμμα». Καί ὅσο ἀσήμαντο κι ἄν φαίνεται ἀπό πρώτη ματιά τό ζήτημα τῆς ὀνομασίας, ὡστόσο κι ἐδῶ βρίσκουμε ἀμέσως ὑλικό γιά νά ἐξηγήσουμε γιά ποιό λόγο ἡ ἀστική τάξη *εἶναι ὑποχρεωμένη*, σέ διάκριση ἀπό τό προλεταριάτο, νά ἱκανοποιεῖται μέ τήν πολιτική ἀοριστία καί νά τήν ὑπερασπίζει «ἐπί τῇ βάσει ἀρχῶν»· «εἶναι ὑποχρεωμένη» γι' αὐτό, ὄχι μόνο λόγω τῶν ὑποκειμενικῶν διαθέσεων ἤ ἰδιοτήτων τῶν ἡγετῶν της, ἀλλά ἐξαιτίας τῶν ἀντικειμενικῶν συνθηκῶν ὕπαρξης ὅλης τῆς ἀστικῆς τάξης, σά συνόλου. Τό ὄνομα «συνταγματικό-δημοκρατικό κόμμα» θυμίζει ἀμέσως τό γνωστό ἀπόφθεγμα: ἡ γλώσσα δόθηκε στόν ἄνθρωπο γιά νά κρύβει τίς σκέψεις του. Τό ὄνομα «σ.-δ. κ.» ἔχει ἐπινοηθεῖ γιά νά κρύβει τό *μοναρχικό* χαρακτήρα τοῦ κόμματος. Πραγματικά, ποιός δέν ξέρει ὅτι

ὁλάκερο αὐτό τό κόμμα, τόσο ἐκεῖνοι πού εἶναι ἀφεντικά στό κόμμα, δηλ. ἡ μερίδα τῶν ζέμστβο, ὅσο καί ἡ «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης» εἶναι ὑπέρ τῆς μοναρχίας; Οὔτε οἱ πρῶτοι, οὔτε οἱ δεύτεροι συζητοῦν κάν γιά τή δημοκρατία, θεωρώντας μιά τέτοια συζήτηση «ὄχι σοβαρή», καί στό δικό τους σχέδιο συντάγματος ἡ μοναρχία ἀναγνωρίζεται ἀπερίφραστα καί συγκεκριμένα σά μορφή διακυβέρνησης. Συνεπῶς ἔχουμε μπροστά μας ἕνα κόμμα ὀπαδῶν τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας, ἕνα κόμμα μοναρχικῶν-συνταγματικῶν. Αὐτό εἶναι γεγονός πού δέν ἐπιδέχεται οὔτε τήν παραμικρή ἀμφιβολία καί δέ σβήνεται μέ κανενός εἴδους συλλογισμούς γιά μιά «καταρχήν» ἀναγνώριση τῆς δημοκρατίας (ἄν καί δέν ἀκούσαμε ὥς τώρα τέτοιους συλλογισμούς ἀπό τούς «συνταγματικούς-δημοκράτες»!), ἀκριβῶς ἐπειδή δέ φτάνει μόνο ἡ «καταρχήν» ἀναγνώριση, ἀλλά χρειάζεται ἡ πρακτική-πολιτική ἀναγνώριση, ἡ ἀναγνώριση τῆς ἐπιθυμίας γιά κατακτήσεις καί τῆς ἀνάγκης γιά πάλη.

Μά αὐτοῦ ἀκριβῶς βρίσκεται ἡ οὐσία, ὅτι οἱ κύριοι ἀστοί *δέν μποροῦν* νά ἀποκαλέσουν τώρα τόν ἑαυτό τους μέ τό πραγματικό τους ὄνομα. Αὐτό εἶναι τόσο ἀδύνατο, ὅσο ἀδύνατο εἶναι νά βγεῖ κανείς ὁλοτσίτσιδος στό δρόμο. Δέν εἶναι δυνατόν νά ποῦν ἀνοιχτά τήν ἀλήθεια, δέν εἶναι δυνατόν φωναχτά aussprechen was ist (νά ποῦν αὐτό πού εἶναι), ἐπειδή αὐτό ἰσοδυναμεῖ μέ ἀναγνώριση ἑνός ἀπό τά βάρβαρα καί ἐπιβλαβῆ πολιτικά προνόμια, ἰσοδυναμεῖ μέ ὁμολογία τοῦ *ἀντι*δημοκρατισμοῦ τους. Νά τό ὁμολογήσει ὅμως αὐτό ἡ ἀγωνιζόμενη γιά τήν πολιτική ἐλευθερία ἀστική τάξη δέν μπορεῖ, ὄχι μόνο ἐπειδή αὐτό εἶναι πιά ξετσίπωτο, αἰσχρό καί ἀνάρμοστο. Ὄχι, οἱ ἄνθρωποι τῆς ἀστικῆς πολιτικῆς δέ διστάζουν νά διαπράξουν ὁποιαδήποτε ἀπρέπεια, ἐφόσον θά τό ἀπαιτήσουν τά συμφέροντά τους. Τώρα ὅμως τά *συμφέροντά* τους ἀπαιτοῦν ἐλευθερία, καί τήν ἐλευθερία εἶναι ἀδύνατο νά τήν κατακτήσουν *χωρίς τό λαό*, καί τήν ὑποστήριξη τοῦ λαοῦ δέν μποροῦν νά τήν ἐξασφαλίσουν ἄν δέν αὐτοτιτλοφοροῦνται «δημοκράτες» (= ὀπαδοί τῆς ἀπόλυτης κυριαρχίας τοῦ λαοῦ), *ἄν δέν κρύβουν τό μοναρχισμό τους.*

Ἔτσι ἡ ταξική θέση τῆς ἀστικῆς τάξης ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα στήν ἐσωτερική ἀστάθεια καί στήν καλπιά τῆς ἴδιας τῆς τοποθέτησης τῶν βασικῶν πολιτικῶν καθηκόντων της: ὁ ἀγώνας γιά τήν ἐλευθερία, γιά τό γκρέμισμα τῶν προαιώνιων προνομίων τῆς ἀπολυταρχίας εἶναι ἀσυμβίβαστος μέ τήν ὑπεράσπιση τῶν προνομίων τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας, ἐπειδή τά προνόμια αὐτά τούς ὑποχρεώνουν «νά φέρονται προσεχτικά» ἀπέναντι στή μοναρχία.

Γι' αὐτό περιβάλλουν τό πραγματικό πρόγραμμα τοῦ μοναρχικοῦ συντάγματος μέ τόν αἰθέριο μανδύα ἑνός δημοκρατικοῦ συντάγματος. Κι αὐτός ὁ ἐξωραϊσμός τοῦ πραγματικοῦ περιεχομένου τοῦ προγράμματος μέ ἕνα ἐνσυνείδητα ψεύτικο φανταχτερό μανδύα ἀποκαλεῖται «ρεαλιστική πολιτική»... Γι' αὐτό ὁ θεωρητικός τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης μιλάει μέ ἀπαράμιλλη περιφρόνηση, μέ μεγαλόπρεπη αὐταρέσκεια γιά τή «θεωρητική αὐτοϊκανοποίηση» μέ τήν ὁποία ἀσχολοῦνται «οἱ ἐκπρόσωποι τῶν κομμάτων τῶν ἄκρων» («Ὀσβομποζντένιγε» τεῦχος 69–70, σελ. 308). Οἱ ρεαλιστές πολιτικοί τῆς ἀστικῆς τάξης δέ θέλουν νά ἱκανοποιοῦνται οὔτε μέ συζητήσεις, οὔτε κάν μέ ὀνειροπολήματα γιά δημοκρατία, ἐπειδή δέ θέλουν ν' ἀγωνιστοῦν γιά τή δημοκρατία. Μά γι' αὐτό ἀκριβῶς αἰσθάνονται τήν ἀκατανίκητη ἀνάγκη *νά γλυκαίνουν* τό λαό μέ τό δόλωμα τοῦ «δημοκρατισμοῦ». Δέ θέλουν νά ἐξαπατοῦν τόν ἑαυτό τους σχετικά μέ τήν ἀδυναμία τους ν' ἀπαρνηθοῦν τή μοναρχία καί γι' αὐτό ἀκριβῶς εἶναι ὑποχρεωμένοι νά ἐξαπατοῦν τό λαό μέ τήν ἀποσιώπηση τοῦ μοναρχισμοῦ τους.

Ὅπως βλέπετε, τό ὄνομα ἑνός κόμματος δέν εἶναι καθόλου τόσο τυχαῖο καί τόσο ἀσήμαντο πράγμα, ὅπως θά μποροῦσε νά τό σκεφτεῖ κανείς μέ τήν πρώτη ματιά. Κάποτε τό ἴδιο τό χτυπητό, τό ἐξεζητημένο ὄνομα ἑνός κόμματος δείχνει τή βαθιά ἐσωτερική ἐλαττωματικότητα ὅλου τοῦ προγράμματός του καί ὅλης τῆς τακτικῆς του. Ὅσο πιό ἐνδόμυχα νιώθει ὁ θεωρητικός τῆς μεγάλης κεφαλαιοκρατίας τήν ἀφοσίωσή του πρός τή μοναρχία τόσο πιό βροντόφωνα ὁρκίζεται σέ θεούς καί δαίμονες, διαβεβαιώνοντας τούς πάντες γιά τό δημοκρατισμό του. Ὅσο περισσότερο ὁ θεωρητικός τῆς μικροαστικῆς τάξης ἀντικαθρεφτίζει τήν ἀστάθειά της, τήν ἀνικανότητά της γιά συνεπῆ καί σταθερό ἀγώνα ὑπέρ τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης καί τοῦ σοσιαλισμοῦ, μέ τόσο μεγαλύτερη θέρμη ρητορεύει ὑπέρ τοῦ κόμματος τῶν «σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», γιά τό ὁποῖο σωστά εἰπώθηκε ὅτι ὁ σοσιαλισμός του δέν εἶναι καθόλου ἐπαναστατικός καί ἡ ἐπαναστατικότητά του δέ συνδέεται καθόλου μέ τό σοσιαλισμό. Δέ μένει παρά νά αὐτοτιτλοφορηθοῦν καί οἱ ὀπαδοί τῆς ἀπολυταρχίας (ὅπως ἀποπειράθηκαν κιόλας ἐπανειλημμένα) «λαϊκό κόμμα», καί θά ἔχουμε ἀτόφια τήν εἰκόνα τοῦ πῶς μεταμορφώνονται τά ταξικά συμφέροντα στίς πολιτικές ταμπέλες.

Ἡ ταμπέλα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης (ἤ τό πρόγραμμα τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης») ἀρχίζει, ὅπως καί ταιριάζει σέ

μιά ταμπέλα, μέ τήν έντυπωσιακή είσαγωγή: «Ή „Ένωση ἀπελευθέρωσης" θεωρεῖ ὅτι ἡ σοβαρή ἐξωτερική καί ἐσωτερική κρίση πού περνάει ἡ Ρωσία ὀξύνθηκε τώρα σέ τέτοιο βαθμό πού ὁ λαός πρέπει νά πάρει τή λύση αὐτῆς τῆς κρίσης στά χέρια του, μαζί μέ τίς ἄλλες κοινωνικές ὁμάδες πού τάχθηκαν ἐνάντια στό ὑπάρχον καθεστώς».

Ἔτσι λοιπόν, ἄς περάσει ἡ ἐξουσία στά χέρια τοῦ λαοῦ, ζήτω ἡ ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ λαοῦ ἀντί τῆς ἀπολυταρχίας τοῦ τσάρου. Δέν εἶναι ἀλήθεια, κύριοι; Μήπως αὐτό δέν ἀπαιτεῖ ὁ δημοκρατισμός;

Ὄχι, αὐτό εἶναι θεωρητική αὐτοϊκανοποίηση καί μή κατανόηση τῆς ρεαλιστικῆς πολιτικῆς. Τώρα ὅλη ἡ ἐξουσία βρίσκεται στά χέρια τῆς ἀπολυταρχικῆς μοναρχίας. Ἀντιμέτωπός της στέκεται ὁ λαός, δηλαδή τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά, πού ἄρχισαν κιόλας τόν ἀγώνα, τόν διεξάγουν μέ τόλμη καί θάρρος καί ἴσως... ἴσως τούς συνεπάρει αὐτός ὁ ἀγώνας ὥς τήν πλήρη ἀνατροπή τοῦ ἐχθροῦ. Πλάι ὅμως στό «λαό» βρίσκονται καί «ἄλλες κοινωνικές ὁμάδες», δηλαδή ἡ «ἀνώτερη κοινωνία», δηλαδή ἡ ἀστική τάξη, οἱ γαιοκτήμονες, οἱ κεφαλαιοκράτες, ἡ ἐξεπαγγέλματος διανόηση. Γι' αὐτό λοιπόν ἡ ἐξουσία πρέπει νά μοιραστεῖ σέ τρία ἴσα μέρη. Τό ἕνα τρίτο νά ἀφεθεῖ στή μοναρχία, τό ἄλλο νά δοθεῖ στήν ἀστική τάξη (ἄνω βουλή πού θά βασίζεται στό μή-ἄμεσο καί, κατά τό δυνατόν, ἄνισο στήν οὐσία καί μή καθολικό ἐκλογικό δικαιωμα), τό ὑπόλοιπο τρίτο στό λαό (κάτω βουλή, μέ βάση τό καθολικό κτλ. ἐκλογικό δικαίωμα). Αὐτό θά εἶναι μιά «δίκαιη» μοιρασιά πού θά ἐξασφαλίζει τήν αὐστηρή περιφρούρηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καί τή δυνατότητα νά στραφεῖ ἡ ὀργανωμένη δύναμη τῆς μοναρχίας (στρατός, γραφειοκρατία, ἀστυνομία) ἐνάντια στό λαό, ἄν τόν «συνεπάρει» κάποια «παράλογη» διεκδίκηση, ἀπό κεῖνες πού προβάλλουν «οἱ ἐκπρόσωποι τῶν κομμάτων τῶν ἄκρων μονάχα ἀπό θεωρητική αὐτοϊκανοποίηση». Ἡ δίκαιη αὐτή μοιρασιά, πού ὑποβιβάζει τόν ἐπαναστατημένο λαό σέ μιά ἀβλαβῆ μειοψηφία, στό ἕνα τρίτο, εἶναι «ὁ ριζικός μετασχηματισμός πάνω στίς ἀρχές τοῦ δημοκρατισμοῦ» καί κάθε ἄλλο παρά ἐπάνω στίς ἀρχές τοῦ μοναρχισμοῦ καί οὔτε πάνω στίς ἀρχές τῶν ἀστικῶν προνομίων.

Πῶς νά πραγματοποιηθεῖ αὐτή ἡ μοιρασιά; Μέ μιά ἔντιμη μεσιτεία. Αὐτό τό ἔχει προείπει προφητικά ἀπό καιρό ὁ κ. Π. Στροῦβε στόν Πρόλογό του πάνω στό ὑπόμνημα τοῦ Βίττε, σημειώνοντας ὅτι ἀπό τήν ὄξυνση τῆς πάλης πού διεξάγεται ἀνά-

μεσα στά κόμματα τῶν ἄκρων κερδισμένα βγαίνουν πάντοτε τά μετριοπαθῆ κόμματα. Ἡ πάλη ἀνάμεσα στήν ἀπολυταρχία καί στόν ἐπαναστατικό λαό ὀξύνεται. Πρέπει νά ἑλίσσεσαι ἀνάμεσα στήν πρώτη καί στό δεύτερο, νά στηρίζεσαι στόν ἐπαναστατικό λαό (δελεάζοντάς τον μέ τό «δημοκρατισμό») ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, νά στηρίζεσαι στή μοναρχία ἐνάντια στίς «ἀκρότητες» τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ. Μ' ἕναν ἔντεχνο ἑλιγμό θά προκύψει δίχως ἄλλο κάτι τό παραπλήσιο μέ τή μοιρασιά πού ἀναφέραμε πιό πάνω· ταυτόχρονα ἡ ἀστική τάξη ἐξασφαλίζει ὁπωσδήποτε καί κάτω ἀπό ὁποιουσδήποτε ὅρους τουλάχιστο τό «ἕνα τρίτο», ἐνῶ ἡ κατανομή τῶν μεριδίων ἀνάμεσα στό λαό καί στήν ἀπολυταρχία ἐξαρτιέται ἀπό τήν ἔκβαση τοῦ ἀποφασιστικοῦ ἀγώνα πού διεξάγεται ἀναμεταξύ τους. Σέ ποιόν πρέπει νά στηρίζεσαι κυρίως, αὐτό ἐξαρτιέται ἀπό τή στιγμή· αὐτή εἶναι ἡ οὐσία τῆς πολιτικῆς τῶν παζαρεμάτων, συγγνώμη, τῆς «ρεαλιστικῆς» πολιτικῆς.

Τούτη τή στιγμή ὅλη ἡ ἐξουσία βρίσκεται ἀκόμα στά χέρια τῆς ἀπολυταρχίας. Γι' αὐτό πρέπει κανείς νά λέει ὅτι ὁ λαός ὀφείλει νά πάρει τήν ἐξουσία στά χέρια του. Γι' αὐτό πρέπει νά τιτλοφορεῖται δημοκράτης. Γι' αὐτό πρέπει νά προβάλλει τό αἴτημα τῆς «ἄμεσης σύγκλησης συντακτικῆς συνέλευσης πάνω στίς ἀρχές τοῦ καθολικοῦ κτλ. ἐκλογικοῦ δικαιώματος, γιά τήν ἐκπόνηση ἑνός ρωσικοῦ συντάγματος». Τώρα ὁ λαός δέν εἶναι ἐξοπλισμένος, εἶναι διαιρεμένος, ἀνοργάνωτος, ἀνίσχυρος ἀπέναντι στήν ἀπόλυτη μοναρχία. Ἡ παλλαϊκή συντακτική συνέλευση θά τόν ἑνώσει καί θά ἀποτελέσει ἡ ἴδια μιά μεγάλη δύναμη πού θ' ἀντιπαρατάσσεται στή δύναμη τοῦ τσάρου. Καί ἀκριβῶς τότε πού θά στέκονται ἀντιμέτωπες ἡ ἐξουσία τοῦ τσάρου καί ἡ συσπειρωμένη δύναμη τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ, τότε θαρθεῖ ἕνα πραγματικό πανηγύρι γιά τήν ἀστική τάξη, τότε μόνο θά μπορέσει μέ ἀπόλυτη ἐλπίδα ἐπιτυχίας «νά συμβιβάσει» τίς δυό αὐτές δυνάμεις καί νά ἐξασφαλίσει τό πιό εὐνοϊκό ἀποτέλεσμα γιά τίς εὔπορες τάξεις.

Τέτοιον ὑπολογισμό κάνουν οἱ ρεαλιστές πολιτικοί τοῦ φιλελευθερισμοῦ. Ὁ ὑπολογισμός τους δέν εἶναι ἀφελής. Στόν ὑπολογισμό αὐτό μπαίνει ἀπολύτως συνειδητά ἡ διατήρηση τῆς μοναρχίας, καί ἡ παλλαϊκή συντακτική συνέλευση γίνεται δεχτή μόνο ἐφόσον παράλληλα θά ὑπάρχει καί ἡ μοναρχία. Ἡ ἀστική τάξη δέ θέλει τήν ἀνατροπή τῆς ὑπάρχουσας ἐξουσίας, τήν ἀντικατάσταση τῆς μοναρχίας μέ τή δημοκρατία. Γι' αὐτό ἡ ἀστική τάξη τῆς Ρωσίας εἶναι (κατά τό ὑπόδειγμα τῆς γερμανι-

κῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ 1848) ὑπέρ τοῦ «συμβιβασμοῦ» λαοῦ καί θρόνου. Γιά νά πετύχει ἡ πολιτική τοῦ συμβιβασμοῦ εἶναι ἀπαραίτητο νά μή μποροῦν νά σημειώσουν πλήρη νίκη οὔτε τό ἕνα οὔτε τό ἄλλο ἀπό τά δυό ἀντιμαχόμενα μέρη, οὔτε ὁ λαός οὔτε ὁ θρόνος· εἶναι ἀπαραίτητο νά ἰσοσταθμίζονται. Τότε καί μόνο τότε θά μπορέσει ἡ ἀστική τάξη νά ἑνωθεῖ μέ τή μοναρχία καί νά ὑπαγορεύσει στό λαό τήν ὑποταγή, νά ἀναγκάσει τό λαό νά ἀρκεστεῖ στό ἕνα «τρίτο»... ἤ καί στό ἕνα ἑκατοστό ἴσως τῆς ἐξουσίας. Ἡ παλλαϊκή συντακτική συνέλευση θά ἔχει ἀκριβῶς τόση δύναμη ὅση χρειάζεται γιά νά ἀναγκάσει τόν τσάρο νά παραχωρήσει σύνταγμα, δέ θά ἔχει ὅμως καί *δέν πρέπει* (ἀπό τήν ἄποψη τῶν συμφερόντων τῆς ἀστικῆς τάξης) νά ἔχει μεγαλύτερη δύναμη. Πρέπει ἁπλῶς νά ἀποτελεῖ ἀντιστάθμισμα τῆς μοναρχίας, ὄχι ὅμως καί νά τήν ἀνατρέπει, πρέπει ν' ἀφήσει τά ὑλικά μέσα τῆς ἐξουσίας (στρατό κτλ.) στά χέρια τῆς μοναρχίας.

Οἱ ὀσβομποζντέντσι γελοῦν σέ βάρος τῶν σιποφικῶν πού θέλουν νά δόσουν στόν τσάρο τή δύναμη τῆς ἐξουσίας καί στό λαό τή δύναμη τῆς γνώμης. Μά μήπως στήν οὐσία δέ στέκονται καί οἱ ἴδιοι οἱ ὀσβομποζντέντσι στίς ἀπόψεις τῶν σιποφικῶν; Ὅπως εἶναι γνωστό καί αὐτοί δέ θέλουν νά δόσουν στό λαό *ὅλη* τήν ἐξουσία, καί οἱ ἴδιοι εἶναι ὑπέρ τοῦ *συμβιβασμοῦ* τῆς ἐξουσίας τοῦ τσάρου μέ τή γνώμη τοῦ λαοῦ!

Βλέπουμε λοιπόν ὅτι τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης στήν ἐπαναστατική τούτη στιγμή ὁδηγοῦν ἐντελῶς φυσιολογικά καί ἀναπόφευκτα στό νά ριχτεῖ τό σύνθημα τῆς παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης, καί *νά μή ρίχνεται καθόλου τό σύνθημα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης*. Τό πρῶτο σύνθημα εἶναι ἤ ἔγινε σύνθημα τῆς πολιτικῆς τοῦ συμβιβασμοῦ, τοῦ παζαρέματος καί τῆς μεσιτείας. Τό δεύτερο εἶναι σύνθημα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης. Τό πρῶτο εἶναι τό σύνθημα τῆς μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης, τό δεύτερο εἶναι τό σύνθημα τοῦ ἐπαναστατικοῦ λαοῦ. Τό πρῶτο σύνθημα ἐξασφαλίζει προπαντός τή δυνατότητα νά διατηρηθεῖ ἡ μοναρχία, παρά τήν ἐπαναστατική ἔφοδο τοῦ λαοῦ. Τό δεύτερο σύνθημα προβάλλει τόν ἴσιο δρόμο πρός τή δημοκρατία. Τό πρῶτο ἀφήνει τήν ἐξουσία στόν τσάρο, περιορίζοντάς την ἁπλῶς μέ τήν ἐτυμηγορία τοῦ λαοῦ. Τό δεύτερο εἶναι τό μόνο σύνθημα πού ὁδηγεῖ μέ συνέπεια καί ἀνεπιφύλακτα στήν ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ λαοῦ μέ τήν πλήρη ἔννοια τῆς λέξης.

Μονάχα αὐτή ἡ ριζική διαφορά στόν τρόπο πού τοποθετοῦν τά πολιτικά καθήκοντα ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί τό ἐ-

παναστατικό προλεταριάτο μᾶς ἐξηγεῖ, ἐκτός ἀπ' ὅσα σημειώσαμε, καί μιά σειρά δευτερεύοντα γνωρίσματα τοῦ προγράμματος τῶν «όσβομποζντέντσι». Μονάχα ὅταν ἔχουμε ὑπόψη μας αὐτή τή διαφορά μποροῦμε νά καταλάβουμε λογουχάρη ποιά εἶναι ἡ *ἀνάγκη* πού ὑποχρεώνει τούς ὀσβομποζντέντσι νά διατυπώσουν τήν ἐπιφύλαξη ὅτι οἱ ἀποφάσεις τῆς Ἕνωσής τους «μποροῦν νά θεωροῦνται *ὑποχρεωτικές* μόνο ἐφόσον οἱ πολιτικές συνθῆκες παραμένουν ἀμετάβλητες», ὅτι στό πρόγραμμα γίνεται ἀνεκτό ἕνα «προσωρινό καί συμβατικό στοιχεῖο». Αὐτή ἡ ἐπιφύλαξη (πού ὁ κ. Π. Σ. τήν ἀναπτύσσει διεξοδικά καί ἐξαιρετικά «νόστιμα» στά σχόλια) εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητη γιά τό κόμμα «συμβιβασμοῦ» τοῦ λαοῦ μέ τόν τσαρισμό. Αὐτή ἡ ἐπιφύλαξη μᾶς δίνει νά καταλάβουμε πεντακάθαρα ὅτι ἐνονόματι τῆς πολιτικῆς τῶν παζαρεμάτων («ρεαλιστικῆς» πολιτικῆς) τά μέλη τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης» θά παραιτηθοῦν ἀπό πολλές, πάρα πολλές δημοκρατικές διεκδικήσεις τους. Μέ τό πρόγραμμά τους δέν ἐκφράζουν τίς ἀκλόνητες πεποιθήσεις τους (τέτοιες πεποιθήσεις δέ διακρίνουν τήν ἀστική τάξη), δέν τονίζουν ἐκεῖνα γιά τά ὁποῖα ἡ πάλη εἶναι ὑποχρεωτική. Ὄχι, τό πρόγραμμά τους ἀποτελεῖ ἁπλῶς *παζάρεμα* πού ὑπολογίζει ἀπό πρωτύτερα μιά ἀναπόφευκτη «ἔκπτωση τῆς τιμῆς», ἀνάλογα μέ τή «σταθερότητα» τῆς μιᾶς ἤ τῆς ἄλλης ἀντιμαχόμενης πλευρᾶς. *Ἡ συνταγματική-«δημοκρατική» (διάβαζε συνταγματική-μοναρχική) ἀστική τάξη θά κλείσει συμφωνία μέ τόν τσαρισμό σέ πιό φτηνή τιμή ἀπ' ὅ,τι ὁρίζει τό σημερινό της πρόγραμμα*, — αὐτό δέν ἐπιδέχεται καμιά ἀμφιβολία, — καί τό συνειδητό προλεταριάτο δέν πρέπει νά ἔχει καμιά αὐταπάτη γι' αὐτό. Ἀπ' ἐδῶ ἀπορρέει καί ἡ ἀπέχθεια τοῦ κ. Π. Σ. γιά τό χωρισμό σέ πρόγραμμα-μίνιμουμ καί πρόγραμμα-μαξιμουμ, γιά τίς «σταθερές προγραμματικές ἀποφάσεις γενικά». Ἀπ' ἐδῶ καί οἱ διαβεβαιώσεις τοῦ κ. Π. Σ. ὅτι τό πρόγραμμα τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης» (πού ἐσκεμμένα δέν τοῦ ἔχει δοθεῖ ἡ μορφή μιᾶς ἀκριβολογημένης διατύπωσης συγκεκριμένων διεκδικήσεων, ἀλλά ἡ μορφή μιᾶς φιλολογικῆς, μιᾶς κατά προσέγγιση *περιγραφῆς* των) «*εἶναι παραπάνω ἀπό ἀρκετό* γιά ἕνα κόμμα πού βάζει μπροστά του σκοπούς ρεαλιστικῆς πολιτικῆς». Ἀπ' ἐδῶ βγαίνει καί τό γεγονός ὅτι τό πρόγραμμα τῶν «δημοκρατῶν»-μοναρχικῶν δέ μιλάει γιά ἐξοπλισμό τοῦ λαοῦ, ἀποφεύγει νά διατυπώσει κατηγορηματικά τό αἴτημα τοῦ χωρισμοῦ τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος, ἐπιμένει ὅτι εἶναι ἀπραγματοποίητη ἡ κατάργηση τῶν ἔμμεσων φόρων, ἀν-

τικαθιστᾶ τήν πολιτική τῆς αὐτοδιάθεσης τῶν καταπιεζόμενων λαῶν μέ τήν πολιτιστική αὐτοδιάθεσή τους. Ἀπ' ἐδῶ βγαίνει καί ἡ ἁπλοϊκά εἰλικρινής ὁμολογία ὅτι ὁ δημοκρατισμός συνδέεται μέ τά συμφέροντα τοῦ κεφαλαίου, ἡ ὁμολογία ὅτι εἶναι ἀνάγκη, ἀντί «τῆς προστασίας ὁρισμένων ἐπιχειρήσεων καί ἐπιχειρηματιῶν, νά προστατεύεται ἐντατικά ἡ ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ», νά ἐπιβοηθιέται ἡ «ἄνθιση τῆς βιομηχανίας» κτλ. Ἀπ' ἐδῶ βγαίνει καί ὁ περιορισμός τῆς ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης σέ καθαρά γραφειοκρατική «παραχώρηση κλήρων» στούς ἀγρότες, μέ τήν ὑποχρεωτική ἐγγύηση ὅτι «*θά ἀποζημιωθοῦν*» οἱ τσιφλικάδες γιά τίς γαῖες πού πρόκειται νά περάσουν στούς ἀγρότες, δηλαδή μέ ἄλλα λόγια ἡ ἀποφασιστική ὑπεράσπιση τοῦ ἀπαραβιάστου τῆς ὑποδουλωτικῆς καί δουλοπαροικιακῆς «ἰδιοκτησίας». Ὅλα αὐτά, τό ἐπαναλαμβάνουμε, εἶναι τό φυσικό καί ἀναπόφευκτο ἐπακόλουθο τῆς ἴδιας τῆς θέσης τῆς ἀστικῆς τάξης μέσα στή σύγχρονη κοινωνία. Ὅλα αὐτά εἶναι ἡ ἐπιβεβαίωση τῆς ριζικῆς διαφορᾶς πού ὑπάρχει ἀνάμεσα στήν προλεταριακή πολιτική τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης καί στήν ἀστική πολιτική τῆς φιλελεύθερης μεσιτείας.

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 3,
9 τοῦ Ἰούνη (27 τοῦ Μάη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ
παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ[116]

Ἡ σύνταξη τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ κόμματος, ἐκδίδοντας τόν ἀπολογισμό τῶν ἐργασιῶν τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ στήν ἑβραϊκή γλώσσα, θεωρεῖ ἀναγκαῖο νά πεῖ λίγα λόγια γι' αὐτή τήν ἔκδοση.

Οἱ συνθῆκες ζωῆς τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου ὅλου τοῦ κόσμου τείνουν νά δημιουργήσουν ὅσο τό δυνατόν πιό στενούς δεσμούς καί μεγαλύτερη ἑνότητα στό συστηματικό σοσιαλδημοκρατικό ἀγώνα τῶν ἐργατῶν τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων. Τό μεγαλειῶδες σύνθημα «Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν ἑνωθεῖτε!», πού γιά πρώτη φορά ἀκούστηκε πρίν ἀπό μισό καί πάνω αἰώνα, ἔγινε τώρα σύνθημα ὄχι μόνο τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων τῶν διαφόρων χωρῶν. Τό σύνθημα αὐτό ἐνσαρκώνεται ὅλο καί περισσότερο τόσο στήν ἑνοποίηση τῆς τακτικῆς τῆς διεθνοῦς σοσιαλδημοκρατίας ὅσο καί στή δημιουργία ὀργανωτικῆς ἑνότητας ἀνάμεσα στούς προλεταρίους τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων, πού ἀγωνίζονται γιά τήν ἐλευθερία καί τό σοσιαλισμό, κάτω ἀπό τό ζυγό ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ δεσποτικοῦ κράτους.

Στή Ρωσία οἱ ἐργάτες ὅλων τῶν ἐθνοτήτων, καί ἰδιαίτερα οἱ ἐργάτες πού δέν ἀνήκουν στή ρωσική ἐθνότητα, βρίσκονται κάτω ἀπό τέτοια οἰκονομική καί πολιτική καταπίεση πού δέν ὑπάρχει σέ κανένα κράτος. Οἱ ἑβραῖοι ἐργάτες δέν ὑποφέρουν μόνο ἀπό τή γενική οἰκονομική καί πολιτική καταπίεση πού τούς πνίγει σάν ἐθνότητα στερημένη δικαιωμάτων, ἀλλά ἀκόμα καί ἀπό τήν καταπίεση πού τούς στερεῖ τά στοιχειώδη πολιτικά δικαιώματα. Ὅσο πιό βαριά εἶναι αὐτή ἡ καταπίεση τόσο πιό ἔντονη ἡ ἀνάγκη τῆς ὅσο τό δυνατόν πιό στενῆς συνένωσης ἀνάμεσα στούς προλεταρίους τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων, ἐπειδή χωρίς μιά τέτοια συνένωση εἶναι ἀδύνατος ὁ νικηφόρος ἀγώνας ἐνάντια σ' αὐτή τήν καταπίεση. Μέ ὅσο μεγαλύτερο ζῆλο ἡ ληστρική τσαρική

ἀπολυταρχία προσπαθεῖ νά σπείρει τή διχόνοια, τή δυσπιστία καί τήν ἐχθρότητα ἀνάμεσα στίς ἐθνότητες πού καταπιέζει, ὅσο πιό ἀποκρουστική εἶναι ἡ πολιτική της, πού ἐξωθεῖ τίς ἀμόρφωτες μάζες σέ ἄγρια πογκρόμ, τόσο μεγαλύτερη ὑποχρέωση ἔχουμε ἐμεῖς, οἱ σοσιαλδημοκράτες, νά δουλεύουμε γιά νά συγχωνευτοῦν ὅλα τά σκόρπια σοσιαλδημοκρατικά κόμματα τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων σ' ἕνα ἑνιαῖο σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας.

Τό Ι συνέδριο τοῦ κόμματός μας, πού ἔγινε τήν ἄνοιξη τοῦ 1898, ἔβαλε σκοπό του νά δημιουργήσει μιά τέτοια ἑνότητα. Τό κόμμα, γιά νά ἐξαλείψει κάθε σκέψη ὅτι ἔχει ἐθνικιστικό χαρακτήρα, δέν πῆρε τό ὄνομα «ρωσικό», ἀλλά τῆς «Ρωσίας». Ἡ ὀργάνωση τῶν ἑβραίων ἐργατῶν — ἡ Μπούντ — μπῆκε στό κόμμα σάν αὐτόνομο τμῆμα. Δυστυχῶς, ἀπ' αὐτή τή στιγμή ἡ ἑνότητα τῶν ἑβραίων καί τῶν μή-ἑβραίων σοσιαλδημοκρατῶν σέ ἕνα κόμμα ἐξαφανίστηκε. Ἀνάμεσα στούς ἡγέτες τῆς Μπούντ ἄρχισαν νά διαδίδονται ἐθνικιστικές ἰδέες πού βρίσκονται σέ χτυπητή ἀντίθεση μέ τήν ὅλη κοσμοαντίληψη τῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἡ Μπούντ, ἀντί νά ἐπιδιώκει τήν προσέγγιση τῶν ἑβραίων ἐργατῶν μέ τούς μή-ἑβραίους, ἄρχισε νά παίρνει τό δρόμο τῆς ἀπόσπασης τῶν πρώτων ἀπό τούς δεύτερους, προβάλλοντας στά συνέδριά της τήν ἀπομόνωση τῶν ἑβραίων σάν ἔθνους. Ἀντί νά συνεχίσει τή δουλειά τοῦ Ι συνεδρίου τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας πρός μιά ἀκόμα στενότερη συνένωση τῆς Μπούντ μέ τό κόμμα, ἡ Μπούντ ἔκανε ἕνα βῆμα πρός τόν ἀποχωρισμό της ἀπό τό κόμμα: στήν ἀρχή ἡ Μπούντ βγῆκε ἀπό τήν ἑνιαία ὀργάνωση τοῦ ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἵδρυσε αὐτοτελῆ ὀργάνωση τοῦ ἐξωτερικοῦ καί ἀργότερα ἡ Μπούντ βγῆκε καί ἀπό τό ΣΔΕΚΡ, ὅταν τό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματός μας, τό 1903, ἀρνήθηκε μέ σημαντική πλειοψηφία ν' ἀναγνωρίσει τήν Μπούντ σάν τό μοναδικό ἐκπρόσωπο τοῦ ἑβραϊκοῦ προλεταριάτου. Ἡ Μπούντ ὑποστήριζε ἐπίμονα ὅτι εἶναι ὄχι μόνο ὁ μοναδικός ἐκπρόσωπος τοῦ ἑβραϊκοῦ προλεταριάτου, ἀλλ' ὅτι ἐκτός ἀπ' αὐτό δέ δεσμεύεται στή δράση της ἀπό κανενός εἴδους περιφερειακά πλαίσια. Τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ δέν μποροῦσε, ἐννοεῖται, νά δεχτεῖ τέτοιους ὅρους, γιατί σέ μιά σειρά περιοχές, λχ. στή Νότια Ρωσία, τό ὀργανωμένο ἑβραϊκό προλεταριάτο ἀνήκει στήν κοινή κομματική ὀργάνωση. Ἡ Μπούντ μήν παίρνοντας ὑπόψη τά παραπάνω βγῆκε ἀπό τό κόμμα κι ἔτσι παραβίασε τήν ἑνότητα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προλεταριάτου, παρά τή δουλειά πού ἔγινε

ἀπό κοινοῦ στό II συνέδριο, παρά τό πρόγραμμα καί τό ὀργανωτικό καταστατικό τοῦ κόμματος.

Τό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας στό II καί στό III συνέδριό του ἐξέφρασε τήν ἀκράδαντη πεποίθησή του ὅτι ἡ ἔξοδος τῆς Μπούντ ἀπό τό κόμμα ἦταν μεγάλο καί θλιβερό λάθος ἀπομέρους τῆς Μπούντ. Τό λάθος αὐτό τῆς Μπούντ εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν ἀσύστατων ἀπό ἄποψη ἀρχῶν ἐθνικιστικῶν ἀντιλήψεών της: ἀποτέλεσμα τῆς ἀβάσιμης ἀξίωσης νάχει τό μονοπώλιο τῆς ἀποκλειστικῆς ἐκπροσώπησης τοῦ ἐβραϊκοῦ προλεταριάτου, ἀπό τήν ὁποία δέν μπορεῖ παρά ἀναπόφευκτα ν' ἀπορρέει ἡ ἀρχή τῆς ὁμοσπονδιακῆς ὀργάνωσης: ἀποτέλεσμα τῆς μακρόχρονης πολιτικῆς τῆς ἀπομάκρυνσης καί τῆς ἀπομόνωσής της ἀπό τό κόμμα. Ἔχουμε τήν πεποίθηση πώς τό λάθος αὐτό πρέπει νά διορθωθεῖ καί ἀναμφισβήτητα θά διορθωθεῖ μέ τήν παραπέρα ἀνάπτυξη τοῦ κινήματος. Ἐμεῖς θεωροῦμε τόν ἑαυτό μας ἰδεολογικά ἑνιαῖο μέ τό ἐβραϊκό σοσιαλδημοκρατικό προλεταριάτο. Ὕστερα ἀπό τό II συνέδριο ἡ Κεντρική μας Ἐπιτροπή δέν ἀκολούθησε ἐθνικιστική πολιτική, ἀλλά φρόντισε γιά τή συγκρότηση τέτοιων ἐπιτροπῶν (Πολέσιε, Βορειο-Δυτική) πού θά συνένωναν σέ ἑνιαῖο σύνολο ὅλους τούς κατά τόπους ἐργάτες, τόσο τούς ἐβραίους ὅσο καί τούς μή-ἐβραίους. Στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ψηφίστηκε ἀπόφαση νά γίνουν ἐκδόσεις στή νεοεβραϊκή διάλεκτο. Ἀρχίζοντας τήν ἐκπλήρωση αὐτῆς τῆς ἀπόφασης δημοσιεύουμε τώρα στή νεοεβραϊκή διάλεκτο πλήρη μετάφραση τοῦ ἀπολογισμοῦ τῶν ἐργασιῶν τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ πού κυκλοφόρησε ἤδη στά ρωσικά. Ἀπό τόν ἀπολογισμό αὐτόν οἱ ἐβραῖοι ἐργάτες — τόσο αὐτοί πού βρίσκονται τώρα στό κόμμα μας ὅσο κι ἐκεῖνοι πού εἶναι προσωρινά ἔξω ἀπό τίς γραμμές του — θά δοῦν πῶς συντελεῖται ἡ ἀνάπτυξη τοῦ κόμματός μας. Οἱ ἐβραῖοι ἐργάτες θά δοῦν ἀπό τόν ἀπολογισμό αὐτόν ὅτι τό κόμμα μας ἄρχισε πιά νά βγαίνει ἀπό τήν ἐσωτερική ἐκείνη κρίση, ἀπό τήν ὁποία ὑπέφερε μετά τό II συνέδριο. Θά δοῦν ποιές εἶναι οἱ πραγματικές ἐπιδιώξεις τοῦ κόμματός μας καί ἡ στάση του ἀπέναντι στά ἄλλα ἐθνικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα καί ὀργανώσεις, καθώς καί ἡ στάση ὅλου τοῦ κόμματος καί τοῦ κεντρικοῦ ὀργάνου του ἀπέναντι στά χωριστά τμήματα πού ἀποτελοῦν τό κόμμα. Τέλος θά δοῦν — κι αὐτό εἶναι τό κυριότερο — ποιές εἶναι οἱ ὁδηγίες τακτικῆς πού ἐκπόνησε τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ σχετικά μέ τήν πολιτική ὅλου τοῦ συνειδητοῦ προλεταριάτου στή δοσμένη ἐπαναστατική στιγμή.

Σύντροφοι! Ζυγώνει ἡ ὥρα τοῦ πολιτικοῦ ἀγώνα κατά τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας, τοῦ ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου γιά τήν ἐλευθερία ὅλων τῶν τάξεων καί τῶν λαῶν τῆς Ρωσίας, γιά τήν ἐλευθερία τοῦ προλεταριάτου νά ἐπιδιώκει τό σοσιαλισμό. Μᾶς περιμένουν σκληρές δοκιμασίες. Ἀπό τή συνειδητότητα καί τήν προετοιμασία μας, ἀπό τήν ἑνότητα καί τήν ἀποφασιστικότητά μας ἐξαρτιέται ἡ ἔκβαση τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. Ἄς καταπιαστοῦμε λοιπόν πιό θαρραλέα καί πιό μονοιασμένα μέ τή δουλειά, ἄς κάνουμε ὅ,τι μποροῦμε ὥστε οἱ προλετάριοι τῶν διαφόρων ἐθνοτήτων νά ὑποδεχθοῦν τή λευτεριά κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση ἑνός πραγματικά ἑνιαίου σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας!

Ἡ Σύνταξη τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας

Γράφτηκε στά τέλη τοῦ Μάη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1905 σάν πρόλογος στήν μπροσούρα «Ἀνακοίνωση γιά τό III συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας», πού τυπώθηκε στήν ἑβραϊκή γλώσσα

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς μπροσούρας. Μετάφραση ἀπό τά ἑβραϊκά

ΤΑ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΑ ΚΑΘΗΚΟΝΤΑ ΤΟΥ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ

Ἡ σοσιαλδημοκρατία, σάν συνειδητός ἐκφραστής τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, βάζει γιά σκοπό της τήν πλήρη ἀπολύτρωση ὅλων τῶν ἐργαζομένων ἀπό κάθε ζυγό καί κάθε ἐκμετάλλευση. Ἡ ἐπίτευξη αὐτοῦ τοῦ σκοποῦ, ἡ ἐξάλειψη τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας στά μέσα παραγωγῆς καί ἡ δημιουργία σοσιαλιστικῆς κοινωνίας, ἀπαιτεῖ πολύ ὑψηλή ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τοῦ καπιταλισμοῦ καί τεράστιο βαθμό ὀργάνωσης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Χωρίς πολιτική ἐλευθερία δέν μπορεῖ νά νοηθεῖ οὔτε πλήρης ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων στή σύγχρονη ἀστική κοινωνία, οὔτε πλατιά, ἀνοιχτή κι ἐλεύθερη ταξική πάλη, οὔτε πολιτική διαφώτιση, διαπαιδαγώγηση καί συσπείρωση τῶν προλεταριακῶν μαζῶν. Νά γιατί τό συνειδητό προλεταριάτο βάζει πάντα σάν καθῆκον του τόν ἀποφασιστικό ἀγώνα γιά τήν πλήρη πολιτική ἐλευθερία καί γιά τή δημοκρατική ἐπανάσταση.

Αὐτό τό καθῆκον δέν τό βάζει μόνο τό προλεταριάτο στόν ἑαυτό του. Καί τῆς ἀστικῆς τάξης τῆς χρειάζεται ἐπίσης πολιτική ἐλευθερία. Οἱ μορφωμένοι ἐκπρόσωποι τῶν εὔπορων τάξεων ἔχουν ἀπό καιρό ξεδιπλώσει τή σημαία τῆς ἐλευθερίας· ἡ ἐπαναστατική διανόηση, πού προέρχεται κυρίως ἀπ' αὐτές τίς τάξεις, ἀγωνίστηκε ἡρωικά γιά τήν ἐλευθερία. Ὅλη ὅμως ἡ ἀστική τάξη στό σύνολό της δέν εἶναι ἱκανή γιά ἀποφασιστικό ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία: ἡ ἀστική τάξη φοβᾶται μή χάσει στόν ἀγώνα αὐτόν τήν ἰδιοκτησία της, πού τή δένει μέ τήν ὑπάρχουσα κοινωνία· φοβᾶται τήν ὑπερβολικά ἐπαναστατική ἐκδήλωση τῶν ἐργατῶν, πού ποτέ δέ θά περιορίσουν τή δράση τους μόνο ὥς τή δημοκρατική ἐπανάσταση, ἀλλά θά τή συνεχίσουν τείνοντας στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση· φοβᾶται

τήν πλήρη ρήξη μέ τήν ὑπαλληλοκρατία, μέ τή γραφειοκρατία, πού χίλια δυό νήματα συνδέουν τά συμφέροντά της μέ τά συμφέροντα τῶν εὔπορων τάξεων. Γι' αὐτό ὁ ἀγώνας τῆς ἀστικῆς τάξης γιά τήν ἐλευθερία διακρίνεται γιά τή διστακτικότητα, τήν ἀσυνέπεια καί τό μεσοβέζικο χαρακτήρα του. Ἕνα ἀπό τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου εἶναι νά σπρώχνει τήν ἀστική τάξη πρός τά μπρός, νά βάζει μπροστά σ' ὅλο τό λαό τά συνθήματα τῆς πλήρους δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, νά καταπιάνεται αὐτοτελῶς καί θαρραλέα μέ τήν πραγματοποίηση αὐτῶν τῶν συνθημάτων, μέ λίγα λόγια, νά εἶναι ἡ ἐμπροσθοφυλακή, τό πρωτοπόρο τμῆμα στόν ἀγώνα ὅλου τοῦ λαοῦ γιά τήν ἐλευθερία.

Οἱ Ρῶσοι σοσιαλδημοκράτες γιά νά ἐκπληρώσουν αὐτό τό καθῆκον βρέθηκαν κιόλας πολλές φορές στήν ἀνάγκη νά κάνουν πόλεμο ἐνάντια στήν ἀσυνέπεια τοῦ ἀστικοῦ φιλελευθερισμοῦ. Θά θυμίσουμε λχ. πῶς ὁ κ. Στροῦβε ἄρχιζε τήν ἀπαλλαγμένη ἀπό τή λογοκρισία δράση του σάν πολιτικός ἀγωνιστής ὑπέρ τῆς «ἀπελευθέρωσης» τῆς Ρωσίας. Τήν ἄρχισε μέ τόν πρόλογο στό «Ὑπόμνημα» τοῦ Βίττε, ὅπου προβαλλόταν τό ἐντελῶς σιποφικό (ἄν μιλήσουμε μέ τή γλώσσα τῶν σημερινῶν πολιτικῶν διαιρέσεων) σύνθημα: «δικαιώματα καί κυρίαρχα ζέμστβο». Ἡ σοσιαλδημοκρατία ἔδειχνε ὅλη τήν καθυστέρηση, ὅλο τόν παραλογισμό, ὅλη τήν ἀντιδραστικότητα αὐτοῦ τοῦ συνθήματος, ἀπαιτοῦσε ἀποκρυσταλλωμένο καί ἀποφασιστικό δημοκρατικό πρόγραμμα, πρόβαλλε ἡ ἴδια ἕνα τέτοιο πρόγραμμα, σάν ἀδιαίρετο συστατικό μέρος τοῦ δικοῦ της προγράμματος τοῦ κόμματος. Ἡ σοσιαλδημοκρατία ἦταν ὑποχρεωμένη νά παλαίβει ἐνάντια στή στενή κατανόηση τῶν δημοκρατικῶν καθηκόντων μέσα στίς ἴδιες τίς γραμμές της, τότε πού οἱ λεγόμενοι «οἰκονομιστές» μείωναν μέ κάθε τρόπο αὐτά τά καθήκοντα, κήρυχναν τόν «οἰκονομικό ἀγώνα ἐνάντια στούς ἐργοδότες καί στήν κυβέρνηση», ἐπιμένανε πώς εἶναι ἀνάγκη νά γίνει ἀρχή ἀπό τήν κατάκτηση τῶν δικαιωμάτων, νά συνεχιστεῖ αὐτό μέ τήν πολιτική ζύμωση καί μόνο ὕστερα πιά νά γίνει τό πέρασμα βαθμιαῖα (θεωρία τῶν σταδίων) στόν πολιτικό ἀγώνα.

Τώρα ὁ πολιτικός ἀγώνας φούντωσε τρομερά, ἡ ἐπανάσταση ἀγκάλιασε ὅλη τή χώρα, οἱ πιό μετριοπαθεῖς φιλελεύθεροι ἔγιναν «τῶν ἄκρων», καί μπορεῖ νά νομισθεῖ πώς τέτοιες ἀναδρομές στήν ἱστορία τοῦ πρόσφατου παρελθόντος, σάν κι αὐτές πού ἀναφέραμε τώρα δά, δέν ἔχουν τή θέση τους, δέν μποροῦν νάχουν καμιά σχέση μέ τό ζωντανό θυελλῶδες παρόν. Μά αὐτό

μπορεῖ νά νομισθεῖ μόνο ἀπό πρώτη ματιά. Φυσικά, συνθήματα ὅπως συντακτική συνέλευση, καθολικό, ἄμεσο καί ἴσο ἐκλογικό δικαίωμα μέ μυστική ψηφοφορία (πού ἀπό καιρό καί πρίν ἀπ' ὅλους τά ἔχουν προβάλει οἱ σοσιαλδημοκράτες στό πρόγραμμα τοῦ κόμματός τους) ἔγιναν κοινό κτῆμα, ἔγιναν δεχτά ἀπό τό παράνομο «'Οσβομποζντένιγε», μπῆκαν στό πρόγραμμα τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης», ἔγιναν συνθήματα τῶν ζέμτσι, ἐπαναλαμβάνονται σ' ὅλους τούς τόνους ἀπό τό νόμιμο τύπο. Ἡ πρόοδος τοῦ ρωσικοῦ ἀστικοῦ δημοκρατισμοῦ τά τελευταῖα χρόνια καί τούς τελευταίους μῆνες εἶναι ἀναμφισβήτητη. Ἡ ἀστική δημοκρατία διδάσκεται ἀπό τά γεγονότα, ἀπορρίπτει τά πρωτόγονα συνθήματα (ὅπως τό σιποφικό: δικαιώματα καί κυρίαρχα ζέμστβο), σέρνεται κούτσα κούτσα πίσω ἀπό τήν ἐπανάσταση. Κυριολεχτικά σέρνεται κούτσα κούτσα πίσω ἀπό τήν ἐπανάσταση· στή θέση τῶν παλιῶν ἀντιφάσεων ἀνάμεσα στά λόγια καί στά ἔργα της, ἀνάμεσα στόν καταρχήν δημοκρατισμό της καί στό δημοκρατισμό τῆς «ρεαλιστικῆς πολιτικῆς» γεννιοῦνται καινούργιες ἀντιφάσεις, γιατί ἡ ἀνάπτυξη τῆς ἐπανάστασης ἀνεβάζει ὅλο καί πιό ψηλά τίς ἀπαιτήσεις πού ἔχει ἡ δημοκρατία. Ἡ ἀστική ὅμως δημοκρατία, ἀνεβάζοντας τά συνθήματά της, μένει πάντα πίσω ἀπό τά γεγονότα, σέρνεται πάντοτε στήν οὐρά, διατυπώνει πάντοτε αὐτά τά συνθήματα κατά μερικούς βαθμούς πιό κάτω ἀπ' ὅ,τι ἀπαιτεῖ ὁ πραγματικά ἐπαναστατικός πραγματικός ἀγώνας γιά μιά πραγματική ἐλευθερία.

'Αλήθεια, πάρτε τό σύνθημα πού ἔχει γίνει πιά πολύ συνηθισμένο καί δεκτό ἀπ' ὅλους: συντακτική συνέλευση μέ βάση τό καθολικό κτλ. ἐκλογικό δικαίωμα. Εἶναι τάχα ἀρκετό αὐτό τό σύνθημα ἀπό τήν ἄποψη τοῦ συνεποῦς δημοκρατισμοῦ; Εἶναι τάχα ἀρκετό ἀπό τήν ἄποψη τῶν ἐπιτακτικῶν ἐπαναστατικῶν καθηκόντων τῆς στιγμῆς πού ζοῦμε; Καί στίς δυό αὐτές ἐρωτήσεις δέν μπορεῖ ν' ἀπαντήσει κανείς παρά μόνο ἀρνητικά. Γιά νά πεισθεῖ κανείς φτάνει μόνο νά ἀναλύσει προσεχτικά τό πρόγραμμα τοῦ κόμματός μας, πού δυστυχῶς οἱ ὀργανώσεις μας δέν τό θυμοῦνται, δέν τό ἀναφέρουν καί δέν τό διαδίδουν ἀρκετά συχνά. (Σάν εὐχάριστη ἐξαίρεση πού ἀξίζει νά τή μιμηθοῦν πλατιά θά σημειώσουμε τήν πρόσφατη ἀνατύπωση τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματός μας σέ φυλλάδια ἀπό τίς ἐπιτροπές τῆς Ρίγας, τοῦ Βορόνεζ καί τῆς Μόσχας.) Τό πρόγραμμά μας βάζει ἐπίσης στό κέντρο τῆς προσοχῆς τό σύνθημα τῆς παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης (μέ τή λέξη: «παλλαϊκός» θά ὑποδηλώνουμε συμβατικά, χάριν συντομίας, τό καθολικό κτλ. ἐκλογικό

δικαίωμα). Τό σύνθημα ὅμως αὐτό στό πρόγραμμά μας δέν μπαίνει ξεκάρφωτα, ἀλλά σέ τέτοια σύνδεση μέ τά συμφραζόμενα, μέ τέτοιες προσθῆκες κι ἐπεξηγήσεις, ὥστε ἀποκλείεται ἡ παρερμηνεία του ἀπό ἀνθρώπους πού ἀγωνίζονται μέ πολύ λίγη συνέπεια γιά τήν ἐλευθερία ἤ ἀκόμα πού ἀγωνίζονται κι ἐνάντια στήν ἐλευθερία. Τό σύνθημα αὐτό ὑπάρχει στό πρόγραμμά μας σέ σύνδεση μέ τά συνθήματα: 1) *ἀνατροπή* τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας· 2) ἀντικατάστασή της μέ τή λαοκρατική *δημοκρατία*· 3) ἐξασφαλισμένη μέ δημοκρατικό σύνταγμα *ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ λαοῦ*, δηλαδή συγκέντρωση *ὅλης* τῆς ἀνώτατης κρατικῆς ἐξουσίας στά χέρια μιᾶς νομοθετικῆς συνέλευσης, πού θ' ἀποτελεῖται ἀπό ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ καί θά σχηματίζει μιά βουλή.

Μπορεῖ τάχα νά ἀμφιβάλλει κανείς ὅτι ἡ ἀποδοχή ὅλων αὐτῶν τῶν συνθημάτων εἶναι ὑποχρεωτική γιά κάθε συνεπῆ δημοκράτη; Ἐξάλλου ἡ λέξη «δημοκράτης» καί μέ τή γραμματική της ἔννοια καί μέ τήν πολιτική σημασία πού τῆς ἔχει δόσει ὅλη ἡ ἱστορία τῆς Εὐρώπης σημαίνει: ὀπαδός τῆς ἀπόλυτης κυριαρχίας τοῦ λαοῦ. Συνεπῶς εἶναι γελοῖο νά μιλάει κανείς γιά δημοκρατισμό καί ταυτόχρονα ν' ἀρνιέται ἔστω κι ἕνα ἀπ' αὐτά τά συνθήματα. Ἡ βασική ὅμως ἀντίφαση ἀνάμεσα στήν ἐπιδίωξη τῆς ἀστικῆς τάξης νά ὑπερασπίσει μέ κάθε θυσία τήν ἀτομική ἰδιοκτησία καί στόν πόθο της νά πετύχει τήν ἐλευθερία εἶναι τόσο βαθιά, πού οἱ ἐκπρόσωποι, οἱ ὀπαδοί τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης περιέρχονται ἀναπόφευκτα στή γελοία αὐτή θέση. Ὅπως ξέρουμε ὅλοι, στή Ρωσία συγκροτεῖται μέ τεράστια ταχύτητα ἕνα πολύ πλατύ φιλελεύθερο κόμμα, στό ὁποῖο ἀνήκει καί ἡ «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης» κι ἕνας μεγάλος ἀριθμός ζέμτσι, κι ἐφημερίδες ὅπως οἱ «Νάσα Ζίζν», «Νάσι Ντνί», «Σίν Ὀτέτσεστβα», «Ρούσκιγε Βέντομοστι»[117] κ.ο.κ. κτλ. Αὐτό τό φιλελεύθερο ἀστικό κόμμα ἀρέσκεται νά τό ἀποκαλοῦν «συνταγματικό-*δημοκρατικό*» κόμμα. Στήν πραγματικότητα ὅμως, ὅπως φαίνεται ἀπό τίς δηλώσεις καί τό πρόγραμμα τοῦ παράνομου «Ὀσβομποζντένιγε», εἶναι κόμμα *μοναρχικό*. Τό κόμμα αὐτό δέ θέλει καθόλου τή δημοκρατία. Δέ θέλει τό σύστημα τῆς μιᾶς μόνο βουλῆς καί εἰσάγει γιά τήν ἄνω βουλή τό ἔμμεσο καί οὐσιαστικά μή καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα (περιορισμένο μέ τόν ὅρο τῆς μόνιμης διαμονῆς). Δέ θέλει καθόλου τό πέρασμα *ὅλης* τῆς ἀνώτερης κρατικῆς ἐξουσίας στά χέρια τοῦ λαοῦ (παρ' ὅλο πού γιά λόγους ἐπίδειξης ἀρέσκεται πολύ νά μιλάει γιά πέρασμα τῆς ἐξουσίας στό λαό!). Δέ θέλει τήν *ανα-*

τροπή τῆς ἀπολυταρχίας, θέλει ἁπλῶς τό μοίρασμα τῆς ἐξουσίας ἀνάμεσα 1) στή μοναρχία, 2) στήν ἄνω βουλή (ὅπου θά κυριαρχοῦν οἱ γαιοκτήμονες καί οἱ κεφαλαιοκράτες) καί 3) στήν κάτω βουλή, τή *μόνη* πού στηρίζεται σέ δημοκρατικές ἀρχές. Ἔτσι ἔχουμε μπροστά μας τό ἀναμφισβήτητο γεγονός ὅτι ἡ «δημοκρατική» μας ἀστική τάξη στό πρόσωπο ἀκόμα καί τῶν πιό πρωτοπόρων, τῶν πιό μορφωμένων, τῶν ὄχι καί τόσο ἄμεσα ὑποταγμένων στό κεφάλαιο ἐκπροσώπων της σέρνεται στήν οὐρά τῆς ἐπανάστασης. Τό «δημοκρατικό» αὐτό κόμμα *φοβᾶται* τήν ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ λαοῦ. Κι ὅταν ἐπαναλαμβάνει τό σύνθημά μας γιά παλλαϊκή συντακτική συνέλευση, στήν πράξη διαστρεβλώνει τελείως τό νόημα καί τή σημασία αὐτοῦ τοῦ συνθήματος, ἐξαπατᾶ τό λαό μέ τή χρήση αὐτοῦ τοῦ συνθήματος ἤ, πιό σωστά, μέ τήν κατάχρηση αὐτοῦ τοῦ συνθήματος.

Τί εἶναι ἡ «παλλαϊκή συντακτική» συνέλευση; Εἶναι μιά συνέλευση πού, πρῶτο, ἐκφράζει πραγματικά τή θέληση τοῦ λαοῦ· γι' αὐτό χρειάζεται τό καθολικό κτλ. ἐκλογικό δικαίωμα καί ἡ πλήρης ἐγγύηση τῆς ἐλευθερίας προεκλογικῆς ζύμωσης. Δεύτερο, εἶναι μιά συνέλευση *πού ἔχει πραγματικά τή δύναμη καί τήν ἐξουσία* «νά ἐγκαθιδρύσει» κρατικό καθεστώς πού νά ἐξασφαλίζει τήν ἀπόλυτη κυριαρχία τοῦ λαοῦ. Εἶναι καί ἡλίου φαεινότερο ὅτι χωρίς αὐτούς τούς δυό ὅρους ἡ συνέλευση δέν μπορεῖ νά εἶναι οὔτε πραγματικά παλλαϊκή, οὔτε πραγματικά συντακτική. Ὡστόσο οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί μας, οἱ συνταγματικοί-μοναρχικοί μας (πού γιά νά κοροϊδεύουν τό λαό αὐτοτιτλοφοροῦνται δημοκράτες) δέ θέλουν νά ἐξασφαλιστεῖ πραγματικά *κανένας* ἀπ' αὐτούς τούς ὅρους! Ὄχι μόνο δέν ἐξασφαλίζουν μέ τίποτε τήν πλήρη ἐλευθερία τῆς προεκλογικῆς ζύμωσης, οὔτε τό πραγματικό πέρασμα τῆς δύναμης καί τῆς ἐξουσίας στά χέρια τῆς συντακτικῆς συνέλευσης, — ἀλλά, ἀντίθετα, *ἐξασφαλίζουν τό μή δυνατό* καί τοῦ ἑνός καί τοῦ ἄλλου, γιατί αὐτοί ἐξασφαλίζουν τή μοναρχία. Ἡ πραγματική ἐξουσία καί δύναμη παραμένουν στά χέρια τοῦ Νικολάου τοῦ Ματωβαμμένου: αὐτό σημαίνει πώς ὁ πιό ἄσπονδος ἐχθρός τοῦ λαοῦ, συγκαλώντας τή συνέλευση «θά ἐξασφαλίσει» τόν παλλαϊκό καί ἐλεύθερο χαρακτήρα τῶν ἐκλογῶν. Αὐτό εἶναι πολύ δημοκρατικό, δέν εἶναι ἔτσι; Αὐτό σημαίνει πώς ἡ συντακτική συνέλευση δέ θά ἔχει ποτέ καί δέν πρέπει νά ἔχει ποτέ (σύμφωνα μέ τήν ἀντίληψη τῶν φιλελεύθερων ἀστῶν) ὅλη τή δύναμη καί ὅλη τήν ἐξουσία· πρέπει νά μένει χωρίς καμιά δύναμη καί χωρίς καμιά ἐξουσία· πρέπει μόνο *νά τά ταιριάξει, νά τά συμφωνήσει,*

νά συμβληθεῖ, νά παζαρέψει μέ τό Νικόλαο Β΄ γιά νά τῆς χαρίσει, τῆς συνέλευσης, μερικά ψίχουλα ἀπό τήν τσαρική του ἐξουσία! Ἡ συντακτική συνέλευση πού ἐκλέγεται μέ καθολική ψηφοφορία δέ διαφέρει σέ τίποτε ἀπό τήν κάτω βουλή. Συνεπῶς ἡ συντακτική συνέλευση, πού συγκαλεῖται γιά νά ἐκφράσει καί νά ἐφαρμόσει τή θέληση τοῦ λαοῦ, προορίζεται ἀπό τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη «νά ἐγκαθιδρύσει», *πάνω ἀπό τή θέληση τοῦ λαοῦ*, τή θέληση τῆς ἄνω βουλῆς καί ἐπιπλέον τή θέληση τῆς μοναρχίας, τή θέληση τοῦ Νικολάου.

Δέν εἶναι ὁλοφάνερο πώς οἱ κύριοι φιλελεύθεροι ἀστοί, οἱ ὀσβομποζντέντσι, μιλώντας, ρητορεύοντας, φωνασκώντας γιά παλλαϊκή συντακτική συνέλευση, στήν πραγματικότητα ἑτοιμάζουν μιά *ἀντιλαϊκή συμβουλευτική* συνέλευση; Ἀντί τήν ἀπελευθέρωση τοῦ λαοῦ αὐτοί θέλουν νά ὑποτάξουν τό λαό μέ τό συνταγματικό δρόμο, πρῶτο, στήν ἐξουσία τοῦ τσάρου (μοναρχική ἀρχή) καί, δεύτερο, στήν ἐξουσία τῆς ὀργανωμένης μεγάλης κεφαλαιοκρατίας (ἄνω βουλή).

Ὅποιος θέλει ν' ἀμφισβητήσει αὐτό τό συμπέρασμα, ἄς δοκιμάσει νά ὑποστηρίξει: 1) ὅτι εἶναι δυνατή ἡ πραγματική ἔκφραση τῆς θέλησης τοῦ λαοῦ μέ ἐκλογές χωρίς πλήρη ἐλευθερία ζύμωσης καί χωρίς οὐσιαστική ἐξάλειψη κάθε προνομίου πού θά μποροῦσε νάχει ἡ τσαρική κυβέρνηση σ' αὐτή τή ζύμωση· 2) ὅτι μιά συνέλευση ἀντιπροσώπων, ὅταν δέν ἔχει στά χέρια της τήν πραγματική δύναμη καί ἐξουσία, πού ἐξακολουθοῦν νά παραμένουν στά χέρια τοῦ τσάρου, στήν πράξη δέν εἶναι παρά συμβουλευτική συνέλευση. Αὐτά τά πράγματα μποροῦν νά τά ὑποστηρίζουν μόνο ἀγύρτες μέ πατέντα ἤ ἀδιόρθωτοι βλάκες. Ἡ ἱστορία ἀποδείχνει ἀδιάψευστα ὅτι ἡ συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων, πού ὑπάρχει πλάι στή μοναρχική ἐξουσία, εἶναι στήν πράξη, ὅσο ἡ ἐξουσία αὐτή ἐξακολουθεῖ νά παραμένει στά χέρια τῆς μοναρχίας, συμβουλευτική συνέλευση πού δέν ὑποτάσσει τή θέληση τοῦ μονάρχη στή θέληση τοῦ λαοῦ, ἀλλά ἁπλῶς *ἐναρμονίζει* τή θέληση τοῦ λαοῦ μέ τή θέληση τοῦ μονάρχη, δηλαδή μοιράζει τήν ἐξουσία ἀνάμεσα στό μονάρχη καί στό λαό καί κάνει παζάρια γιά τό νέο καθεστώς, χωρίς ὅμως νά τό ἐγκαθιδρύει. Ἡ ἱστορία ἀποδείχνει ἀδιάψευστα πώς χωρίς τήν ἀντικατάσταση τῆς κυβέρνησης πού ἀγωνίζεται ἐνάντια στήν ἐπανάσταση ἀπό τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση δέν μπορεῖ οὔτε λόγος νά γίνει γιά πραγματικά ἐλεύθερες ἐκλογές, γιά μιά κάπως πλήρη γνωριμία *ὅλου* τοῦ λαοῦ μέ τή σημασία καί τό χαρακτήρα τους. Καί ἄν ἀκόμα παραδεχτοῦμε γιά μιά στιγμή

τά ἀδύνατα δυνατά, δηλαδή ὅτι ἡ τσαρική κυβέρνηση, ἔχοντας ἀποφασίσει νά συγκαλέσει «συντακτική» (διάβαζε: συμβουλευτική) συνέλευση, θά ἐξασφαλίσει *τυπικά* τήν ἐλευθερία τῆς ζύμωσης, καί πάλι στά χέρια της θά παραμείνουν ὅλα ἐκεῖνα τά γιγάντια πλεονεκτήματα καί προνόμια γιά ζύμωση πού τῆς δίνει ἡ ὀργανωμένη κρατική ἐξουσία: αὐτά τά πλεονεκτήματα καί τά προνόμια γιά ζύμωση στίς ἐκλογές τῆς πρώτης ἐθνοσυνέλευσης θά τά ἀπολαβαίνει ἐκεῖνος πού μέ κάθε μέσο στραγγάλιζε τό λαό κι ἀπό τόν ὁποῖο ὁ λαός ἄρχισε νά ἀποσπᾶ μέ τή βία τήν ἐλευθερία.

Μέ δυό λόγια, καταλήγουμε καί πάλι στό ἴδιο συμπέρασμα ὅπου εἴχαμε καταλήξει καί τήν προηγούμενη φορά («Προλετάρι», ἀρ. φύλλου 3)*, ὅταν ἐξετάζαμε αὐτό τό ζήτημα ἀπό ἄλλη πλευρά. Τό σύνθημα τῆς παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης αὐτό καθαυτό, παρμένο χωριστά, εἶναι σήμερα σύνθημα τῆς μοναρχικῆς ἀστικῆς τάξης, σύνθημα συναλλαγῆς ἀνάμεσα στήν ἀστική τάξη καί στήν τσαρική κυβέρνηση. Σύνθημα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης μπορεῖ νά εἶναι μόνο τό γκρέμισμα τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης καί ἡ ἀντικατάστασή της μέ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση πού θά συγκαλέσει τήν παλλαϊκή συντακτική συνέλευση. Ἄς μήν αὐταπατᾶται τό προλεταριάτο τῆς Ρωσίας σχετικά μ' αὐτό τό ζήτημα: κάτω ἀπό τό θόρυβο τῆς γενικῆς ἔξαψης τό ἐξαπατοῦν, χρησιμοποιώντας τά ἴδια τά δικά του συνθήματα. Ἄν ἀποδειχτοῦμε ἀνίσχυροι ν' ἀντιπαραθέσουμε στήν ἔνοπλη δύναμη τῆς κυβέρνησης τή δύναμη τοῦ ἔνοπλου λαοῦ, ἄν ἡ τσαρική κυβέρνηση δέν τσακιστεῖ κατακέφαλα καί δέν ἀντικατασταθεῖ μέ τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, τότε κάθε συνέλευση ἀντιπροσώπων, ὁποιονδήποτε τίτλο κι ἄν τῆς δόσουν, παλλαϊκῆς εἴτε συντακτικῆς συνέλευσης, θ' ἀποδειχθεῖ στήν πράξη συνέλευση ἀντιπροσώπων τῆς μεγαλοαστικῆς τάξης γιά τή συναλλαγή μέ τόν τσάρο σέ ὅ,τι ἀφορᾶ τό μοίρασμα τῆς ἐξουσίας μεταξύ τους.

Ὅσο ὁ ἀγώνας τοῦ λαοῦ ἐνάντια στόν τσάρο πλησιάζει περισσότερο πρός τήν ἀποφασιστική λύση, ὅσο πιό πιθανή εἶναι ἡ γρήγορη πραγματοποίηση τῆς διεκδίκησης γιά τή σύγκληση τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ λαοῦ τόσο πιό αὐστηρά πρέπει τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο νά παρακολουθεῖ τή «δημοκρατική» ἀστική τάξη. Ὅσο πιό γρήγορα κατακτήσουμε τήν ἐλευθερία τόσο πιό γρήγορα θά μετατραπεῖ αὐτός ὁ σύμμαχος τοῦ προ-

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 264. *Ἡ Σύντ.*

λεταριάτου σέ ἐχθρό του. Καί γιά τή συσκότιση αὐτῆς τῆς μετατροπῆς θά χρησιμεύσει 1ο ὁ ἀσαφής, λειψός καί ἀκαθόριστος χαρακτήρας τῶν δῆθεν δημοκρατικῶν συνθημάτων τῆς ἀστικῆς τάξης καί 2ο ἡ προσπάθεια μετατροπῆς τῶν συνθημάτων τοῦ προλεταριάτου σέ λογοκοπία, ἀντικατάστασης τῶν *πραγματικῶν* ἐγγυήσεων γιά τήν ἐλευθερία καί τήν ἐπανάσταση μέ ὑποσχέσεις στά λόγια. Ἀπό τούς ἐργάτες τώρα ἀπαιτεῖται δεκαπλάσια προσοχή καί ἄγρυπνη παρακολούθηση τῶν «δημοκρατῶν». Οἱ λέξεις: «παλλαϊκή συντακτική συνέλευση» θ' ἀποδειχτοῦν κούφια λόγια, ἄν αὐτή ἡ συνέλευση, δυνάμει τῶν πραγματικῶν συνθηκῶν τῶν ἐκλογῶν καί τῆς ἐκλογικῆς ζύμωσης, δέν κατορθώσει νά ἐκφράσει τή θέληση τοῦ λαοῦ, ἄν δέ θᾶναι σέ θέση νά ἐγκαθιδρύσει αὐτοτελῶς τό νέο καθεστώς. Τώρα τό κέντρο βάρους μετατοπίζεται ἀπό τό ζήτημα τῆς σύγκλησης τῆς παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης στό ζήτημα τῶν *τρόπων* αὐτῆς τῆς σύγκλησης. Βρισκόμαστε σέ παραμονές ἀποφασιστικῶν γεγονότων. Τό προλεταριάτο, χωρίς νά δίνει πίστη στά γενικά δημοκρατικά συνθήματα, πρέπει ν' ἀντιπαραθέτει σ' αὐτά τά δικά του προλεταριακο-δημοκρατικά συνθήματα, σέ ὅλη τήν πληρότητα τους. Μόνο μιά δυναμη καθοδηγούμενη ἀπ' αὐτά τά συνθήματα μπορεῖ νά ἐξασφαλίσει στήν πράξη τήν πλήρη νίκη τῆς ἐπανάστασης.

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 4, 17 (4) τοῦ Ἰούνη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΚΑΙΝΟΥΡΓΙΑ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΕΡΓΑΤΙΚΗ ΕΝΩΣΗ

Μᾶς ἔστειλαν τίς ἐκκλήσεις τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς Ἀπελευθερωτικῆς Ἕνωσης τῆς Ρωσίας (ΑΕΡ), πού ἐκδόθηκαν καί κυκλοφόρησαν στή Ρωσία: 1) μιά γενική ἔκκληση πού ἐκθέτει τούς σκοπούς τῆς ΑΕΡ καί τό χαρακτήρα της· 2) μιά ἔκκληση πρός τούς ἐργάτες γιά τήν ἵδρυση τῆς Ἐργατικῆς Ἕνωσης τῆς ΑΕΡ καί 3) τό καταστατικό αὐτῆς τῆς Ἐργατικῆς Ἕνωσης. Ἀπό τά ντοκουμέντα αὐτά φαίνεται πώς «ἡ ΑΕΡ δέν εἶναι ἕνα ὁποιοδήποτε κόμμα μέ καθορισμένο, δικό του μόνο πρόγραμμα· εἶναι ἕνωση ὅλων ἐκείνων πού ἐπιθυμοῦν τό πέρασμα τῆς ἐξουσίας ἀπό τήν ἀπολυταρχία στά χέρια τοῦ λαοῦ, μέ τή βοήθεια τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης καί μέ σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης», μέ βάση τό καθολικό κτλ. ἐκλογικό δικαίωμα. Στήν πρώτη ἔκκληση διαβάζουμε: «Ἡ ἐπιτακτική ἀνάγκη νά ἐπιτευχθεῖ ὁ γενικός ἄμεσος σκοπός, ἡ συντακτική συνέλευση, προκάλεσε τή δημιουργία τῆς ΑΕΡ, πού ἔβαλε σκοπό της νά συσπειρώσει ὅλους ἐκείνους πού ποθοῦν τήν πολιτική ἐλευθερία τῆς Ρωσίας καί νά ἐκπληρώσει πρακτικά τό ἔργο τῆς ἐπανάστασης. Καί ὅταν ὁ σκοπός αὐτός ἐπιτευχθεῖ, ἡ ΑΕΡ θά σταματήσει τή δράση της, ἀναθέτοντας στήν ὀργανωμένη πολιτοφυλακή τήν περιφρούρηση τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων καί τό ἔργο τῆς δημόσιας ἀσφάλειας».

Τό καταστατικό τῆς Ἐργατικῆς Ἕνωσης ἀποτελεῖται ἀπό 43 ἄρθρα. Ὁ σκοπός τῆς Ἐργατικῆς Ἕνωσης καθορίζεται ὡς ἑξῆς: «1) νά ὀργανώνει μαχητικές ὁμάδες γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση· 2) νά συγκεντρώνει τά ἀπαραίτητα χρήματα γιά μέσα ἐξοπλισμοῦ καί γιά ἔντυπο ὑλικό αὐστηρά προλεταριακοῦ χαρακτήρα». Ἡ ὀργάνωση τῆς Ἐργατικῆς Ἕνωσης ἀποτελεῖται ἀπό ὀργανώσεις τεσσάρων βαθμῶν: 1) ὁμάδες ἐργατῶν (κατά προτίμηση τοῦ ἴδιου ἐργαστηρίου)· 2) ἐργοστασιακά συμβούλια·

3) ἀχτιδικές συνελεύσεις· 4) ἐπιτροπές τῆς 'Εργατικῆς "Ενωσης. "Ολα τά ἀνώτερα ὄργανα συγκροτοῦνται ἀπό αἱρετούς ἀντιπροσώπους τοῦ κατώτερου ὀργάνου, μέ δυό ἐξαιρέσεις: πρῶτο, στίς ἐπιτροπές τῆς 'Εργατικῆς "Ενωσης μπαίνει ἀπό ἕνα μέλος τῆς ΚΕ τῆς 'Απελευθερωτικῆς "Ενωσης τῆς Ρωσίας· δεύτερο, δέν ἀναφέρεται οὔτε λέξη γιά τήν αἱρετότητα αὐτῆς τῆς ΚΕ, γιά ὁποιονδήποτε ἔλεγχο πάνω της. Γιά τή σχέση τῆς 'Εργατικῆς "Ενωσης πρός τήν ΑΕΡ ἀναφέρεται μόνο ὅτι «ἡ 'Εργατική "Ενωση θά συνδέεται μέσω ἡμῶν (τῆς ΚΕ τῆς ΑΕΡ) μέ ὅλες τίς ἄλλες ἐργατικές καί μή-ἐργατικές ἑνώσεις». Γιά τήν ὀργάνωση τῆς ἴδιας τῆς ΑΕΡ, γιά τή σχέση τῆς ΚΕ της πρός ὅλη τήν ΑΕΡ δέν ἀναφέρεται οὔτε λέξη. Στήν ἔκκλησή της πρός τούς ἐργάτες ἡ ΚΕ τῆς ΑΕΡ ἐκθέτει ὡς ἑξῆς τό ἄμεσο καθῆκον της: «Θά ἐκπονήσουμε λεπτομερειακό σχέδιο ἐξέγερσης, θά σᾶς ὑποδείξουμε πῶς πρέπει νά συγκροτεῖται ἡ μαχητική ὁμάδα, θά σᾶς διδάξουμε πῶς νά ἐξοπλιστεῖτε, θά ἀποθηκεύσουμε πυροβόλα ὅπλα. Τέλος θά συντονίσουμε τίς ἐνέργειες ὅλων ἐκείνων πού θέλουν ν' ἀπελευθερώσουν τή Ρωσία ἀπό τό ζυγό τῆς ἀπολυταρχίας καί πού εἶναι σκορπισμένοι σ' ὅλες τίς πόλεις καί τόπους, καί ἀφοῦ τούς συνενώσουμε, θά δόσουμε τό σύνθημα τῆς γενικῆς ἐξέγερσης». Τέλος ἄς σημειώσουμε ἀκόμα ὅτι τό καταστατικό τῆς 'Εργατικῆς "Ενωσης (ἄρθρο 4) ἀναφέρει: «ἡ πρόσκληση γιά τή συγκρότηση τῆς 'Εργατικῆς "Ενωσης θά κυκλοφορήσει σέ ὅλα τά ἐργοστάσια τῆς Πετρούπολης καί τῶν περιχώρων της».

'Απ' ὅσα ἐξιστορήσαμε παραπάνω φαίνεται πώς ἔχουμε μπροστά μας μιά προσπάθεια γιά «αὐτοτελῆ», ἐξωκομματική ὀργάνωση ἔνοπλης λαϊκῆς ἐξέγερσης γενικά καί ἐξέγερσης τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης εἰδικά. Σέ τί βαθμό εἶναι σοβαρή αὐτή ἡ προσπάθεια, εἶναι ἕνα ζήτημα πού δέ θά τό θίξουμε ἐμεῖς ἐδῶ· αὐτό μπορεῖ νά κριθεῖ τελικά μόνο ἀπό τά ἀποτελέσματά της καί προκαταβολικά μόνο μέ βάση ἰδιωτικές πληροφορίες γιά τήν ΑΕΡ, πού κυκλοφοροῦν συνωμοτικά· ὅσο γιά μᾶς, δέν ἔχουμε στή διάθεσή μας *κανενός εἴδους* πληροφορίες γι' αὐτήν. 'Εμεῖς θέλουμε νά ἐκτιμήσουμε τή σημασία αὐτῆς τῆς προσπάθειας ἀπό ἄποψη ἀρχῶν καί νά σταθοῦμε στά τακτικά καί ὀργανωτικά καθήκοντα πού αὐτή βάζει στή σοσιαλδημοκρατία.

Δέ χωράει ἀμφιβολία πώς ἔχουμε μπροστά μας μιά ἀπό τίς σοβαρότερες ἀποδείξεις τοῦ πόσο ὡρίμασε τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης λαϊκῆς ἐξέγερσης. Τό ζήτημα αὐτό δέν τό ἀνακινοῦν πιά οἱ θεωρητικοί, ἀλλά οἱ πρακτικοί. Δέν μπαίνει πιά σά συμπέρασμα ἑνός συγκεκριμένου προγράμματος (λχ. ἔτσι ἔβαζαν

τό ζήτημα αὐτό στό σοσιαλδημοκρατικό τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ τό 1902)*, ἀλλά σάν ἐπιτακτικό φλέγον ζήτημα τοῦ πρακτικοῦ κινήματος. Ἐδῶ δέν πρόκειται πιά γιά συζήτηση τοῦ ζητήματος, οὔτε κάν γιά προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης γενικά, ἀλλά γιά τήν ἄμεση διεξαγωγή τῆς ἐξέγερσης. Εἶναι ὁλοφάνερο πώς ὅλη ἡ πορεία τῶν πραγμάτων *σκόνταψε* στήν ἐξέγερση, πώς ὅλος ὁ ἀγώνας γιά τήν ἐλευθερία ὁδήγησε στήν ἀνάγκη μιᾶς τέτοιας ἀκριβῶς ἀποφασιστικῆς ἔκβασης. Ἀπ' ἐδῶ φαίνεται, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, πόσο μεγάλο λάθος κάνουν οἱ σοσιαλδημοκράτες πού προσπαθοῦν νά ἀποτραβήξουν τό κόμμα ἀπό τό νά θέσει ἀμέσως τό καθῆκον αὐτό στήν ἡμερήσια διάταξη.

Παρακάτω· ἡ προσπάθεια πού ἐξετάζουμε δείχνει πώς ἡ *ἐπαναστατική δημοκρατία* στή Ρωσία ἔκαμε ἕνα μεγάλο βῆμα πρός τά ἐμπρός. Πρίν ἀπό καιρό, στό φύλλο 7 κιόλας τῆς «Βπεριόντ» ** εἴχαμε ἐπιστήσει τήν προσοχή στήν ἐμφάνιση τῆς νέας αὐτῆς ὁμάδας ἀνάμεσα στίς ἐχθρικές πρός τήν ἀπολυταρχία δυνάμεις, κόμματα καί ὀργανώσεις. Τονίζαμε πώς ὁ ἴδιος ὁ χαρακτήρας τῆς ἐπανάστασης πού συντελεῖται στή Ρωσία, δηλαδή τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης, ὁδηγεῖ ἀναπόφευκτα καί θά ὁδηγεῖ στήν ἀνάπτυξη καί στόν πολλαπλασιασμό τῶν πιό πολυποίκιλων μαχητικῶν στοιχείων, πού ἐκφράζουν τά συμφέροντα τῶν πιό διαφορετικῶν στρωμάτων τοῦ λαοῦ, πού εἶναι ἕτοιμα γιά ἀποφασιστικό ἀγώνα, ἀφοσιωμένα μέ πάθος στήν ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας, ἕτοιμα νά προσφέρουν κάθε θυσία στήν ὑπόθεση αὐτή, μά πού δέν καταλαβαίνουν, καί εἶναι ἀνίκανα νά καταλάβουν, τήν ἱστορική σημασία τῆς συντελούμενης ἐπανάστασης, τό ταξικό περιεχόμενό της. Ἡ γοργή ἀνάπτυξη τέτοιων κοινωνικῶν στοιχείων εἶναι ἐξαιρετικά χαρακτηριστική γιά μιά ἐποχή πού ὅλος ὁ λαός καταπιέζεται ἀπό τήν ἀπολυταρχία καί πού ἡ ἀνοιχτή πολιτική πάλη δέν μπόρεσε ἀκόμα νά διαχωρίσει τελειωτικά τίς τάξεις καί νά δημιουργήσει κόμματα ξεκάθαρα, πού νά εἶναι κατανοητά ἀκόμα καί ἀπό τίς πλατιές μάζες. Καί ἴσα ἴσα ὅλα αὐτά τά μή διαχωρισμένα καί μή ἀποκρυσταλλωμένα στοιχεῖα ἀπαρτίζουν τίς γραμμές τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας. Ἡ μαχητική τους σημασία γιά τή δημοκρατική ἐπανάσταση εἶναι πολύ μεγάλη: ἡ ἐξωκομματική, μή ἀποκρυσταλλωμένη θέση τους, ἀπό τό ἕνα μέρος

* Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 179 - 180. *Ἡ Σύντ.*

** Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 284 - 285. *Ἡ Σύντ.*

ἀποτελεῖ σύμπτωμα τοῦ ὅτι ξεσηκώνονται σέ θαρραλέο ἀγώνα καί σέ ἐξέγερση τά ἐνδιάμεσα στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ, στρώματα πού λιγότερο ἀπ' ὅλα ἔχουν συγχωνευθεῖ μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη ἀπό τίς δυό ἐχθρικές τάξεις τῆς κεφαλαιοκρατικῆς κοινωνίας, τά στρώματα τῆς ἀγροτιᾶς, τῆς μικροαστικῆς τάξης κτλ. Ἀπό τό ἄλλο μέρος, τό γεγονός ὅτι αὐτοί οἱ ἐξωκομματικοί ἐπαναστάτες πῆραν τόν ἐπαναστατικό δρόμο ἀποτελεῖ ἐγγύηση τοῦ ὅτι τώρα πιό εὔκολα, πιό πλατιά καί πιό γρήγορα θ' ἀναταράζονται καί θά τραβιοῦνται στόν ἀγώνα τά πιό ἀπομακρυσμένα ἀπό μιά ταξική ἀποκρυστάλλωση, τά πιό καθυστερημένα ἀπό κάθε ἄποψη λαϊκά στρώματα. Τόν παλιό καιρό στή Ρωσία ἐπαναστατική ἦταν μόνο ἡ διανόηση. Στούς νέους καιρούς ἐπαναστατικό ἔγινε τό προλεταριάτο τῶν πόλεων. Τώρα γίνονται ἐπαναστατικά ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία πολλά ἄλλα, βαθιά «λαϊκά» κοινωνικά στοιχεῖα, στενότατα συνδεμένα μέ τή μάζα. Ἡ ἐμφάνιση αὐτῶν τῶν στοιχείων εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν ὑπόθεση τῆς *λαϊκῆς* ἐξέγερσης. Ἡ μαχητική τους σημασία, τό ξαναλέμε, εἶναι πολύ μεγάλη. Ἡ πολιτική τους ὅμως σημασία γιά τό *προλεταριακό* κίνημα μπορεῖ καμιά φορά νά εἶναι ὄχι ἁπλῶς μικρή, μπορεῖ νά εἶναι ἀκόμα καί ἀρνητική. Αὐτά τά στοιχεῖα εἶναι μόνο ἐπαναστάτες, μόνο δημοκράτες, ἀκριβῶς ἐπειδή τούς λείπει ἡ σύνδεση μέ μιά τάξη ἀποκρυσταλλωμένη, αὐστηρά διαχωρισμένη ἀπό τήν κυρίαρχη ἀστική τάξη, δηλαδή ἡ σύνδεσή τους μέ τό προλεταριάτο. Τά στοιχεῖα αὐτά, ἀγωνιζόμενα γιά τήν ἐλευθερία χωρίς στενή σύνδεση μέ τόν προλεταριακό ἀγώνα γιά τό σοσιαλισμό, παίζουν ἔτσι ἕνα ρόλο πού ἡ ἀντικειμενική σημασία του καταλήγει στήν προώθηση τῶν συμφερόντων τῆς ἀστικῆς τάξης. Ὅποιος ἐξυπηρετεῖ τήν ὑπόθεση τῆς ἐλευθερίας γενικά, χωρίς νά ἐξυπηρετεῖ εἰδικότερα τήν ὑπόθεση τῆς προλεταριακῆς χρησιμοποίησης αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας, τήν ὑπόθεση τῆς μετατροπῆς αὐτῆς τῆς ἐλευθερίας σέ ὄφελος τοῦ προλεταριακοῦ ἀγώνα γιά τό σοσιαλισμό, αὐτός σέ τελευταία ἀνάλυση γίνεται μ' αὐτό τόν τρόπο ἀγωνιστής γιά τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης καί τίποτε περισσότερο. Δέ θέλουμε νά μειώσουμε τόν ἡρωισμό τέτοιων ἀνθρώπων. Δέ θέλουμε καθόλου νά μειώσουμε τόν τεράστιο ρόλο τους στό ἔργο τῆς κατάκτησης τῆς ἐλευθερίας. Ὑποστηρίζουμε ὅμως, καί τό ὑποστηρίζουμε μέ τόν πιό κατηγορηματικό τρόπο, πώς ἡ δράση τους δέν ἐγγυᾶται ἀκόμα οὔτε στό ἐλάχιστο ὅτι οἱ καρποί τῆς νίκης, οἱ καρποί τῆς ἐλευθερίας θά χρησιμοποιηθοῦν πρός ὄφελος τοῦ προλεταριάτου, τοῦ σοσιαλισμοῦ. Ὅ-

ποιος βρίσκεται ἔξω ἀπό κόμματα ἐξυπηρετεῖ μ' αὐτό, ἔστω καί παρά τή θελησή του καί ἐν ἀγνοία του, τά συμφέροντα τοῦ κυρίαρχου κόμματος. Ὅποιος ἀγωνίζεται γιά τήν ἐλευθερία ἔξω ἀπό κόμματα ἐξυπηρετεῖ μέ τό γεγονός αὐτό τά συμφέροντα τῆς δύναμης ἐκείνης πού θά κυριαρχεῖ ἀναπόφευκτα ὅταν θάρθει ἡ ἐλευθερία, δηλαδή τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης. Νά γιατί ὀνομάσαμε πιό πάνω τήν ἔξω ἀπό κόμματα ὀργάνωση τῆς ἐξέγερσης «αὐτοτελῆ» σέ εἰσαγωγικά. Στήν πράξη ἡ ἐξωκομματικότητα, ἐξασφαλίζοντας μιά φαινομενική αὐτοτέλεια, ἀποτελεῖ τή μεγαλύτερη ἔλλειψη αὐτοτέλειας, τή μεγαλύτερη ἐξάρτηση ἀπό τό κυρίαρχο κόμμα. Στήν πράξη, αὐτοί πού εἶναι μόνο ἐπαναστάτες καί μόνο δημοκράτες δέν εἶναι τίποτε ἄλλο παρά τό πρωτοπόρο τμῆμα τῆς ἀστικῆς δημοκρατίας καί κάποτε ἁπλούστατα βοηθητική της δύναμη, ἤ ἀκόμα καί κρέας γιά τά κανόνια της.

Ἄς περάσουμε τώρα ἀπό τίς γενικές αὐτές θέσεις σέ πιό λεπτομερειακή μελέτη τῶν ντοκουμέντων μας. «Ἄς ἀφήσουμε γιά ἕνα διάστημα τίς κομματικές διαμάχες καί τίς διαφωνίες ἀρχῶν — ἀναφωνεῖ ἡ ΚΕ τῆς ΑΕΡ στήν πρώτη της ἔκκληση — ἄς συσπειρωθοῦμε σ' ἕνα ἰσχυρό σύνολο, στήν Ἀπελευθερωτική Ἕνωση τῆς Ρωσίας καί ἄς προσφέρουμε στό λαό τίς δυνάμεις, τά μέσα καί τίς γνώσεις μας, στό μεγάλο ἀγώνα του ἐνάντια στόν κοινό ἐχθρό, στήν ἀπολυταρχία. Ὥς τή συντακτική συνέλευση πρέπει νά βαδίζουμε ὅλοι μαζί: μόνο αὐτή θά δόσει τήν πολιτική ἐλευθερία, χωρίς τήν ὁποία δέ νοεῖται σωστός κομματικός ἀγώνας». Ἕνας κάπως συνειδητός ἐργάτης ξέρει πολύ καλά ὅτι ὁ λαός πού ἀγωνίζεται κατά τῆς ἀπολυταρχίας ἀποτελεῖται ἀπό τήν ἀστική τάξη καί τό προλεταριάτο. Ἡ ἀστική τάξη θέλει πολύ τήν ἐλευθερία, ἡ ἀστική τάξη θορυβεῖ τώρα περισσότερο ἀπ' ὅλους, καί στόν τύπο καί στίς συνελεύσεις στρέφεται ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, θά βρεθεῖ ὅμως κανένας τόσο ἀφελής πού νά μήν καταλαβαίνει πώς ἡ ἀστική τάξη ὄχι μόνο δέ θά παραιτηθεῖ ἀπό τήν ἀτομική ἰδιοκτησία στή γῆ καί στό κεφάλαιο, ἀλλ' ἀντίθετα θά τά ὑπερασπίζει ἀπεγνωσμένα ἀπό τίς ἐπιβουλές τῶν ἐργατῶν; Γιά τόν ἐργάτη τό νά ἐγκαταλείψει τίς διαφωνίες ἀρχῶν μέ τήν ἀστική τάξη, πού μαζί της ἀγωνίζεται κατά τῆς ἀπολυταρχίας, σημαίνει *νά ἐγκαταλείψει τό σοσιαλισμό*, νά ἐγκαταλείψει κάθε σκέψη γιά τό σοσιαλισμό, νά ἐγκαταλείψει τήν προπαρασκευαστική δουλειά γιά τό σοσιαλισμό. Μέ λίγα λόγα, αὐτό σημαίνει γιά τόν ἐργάτη νά ἐγκαταλείψει κάθε σκέψη γιά τήν οἰκονομική ἀπελευθέρωσή του,

γιά τήν ἀπελευθέρωση τῶν ἐργαζομένων ἀπό τήν ἀθλιότητα καί τήν καταπίεση. Γιατί παντοῦ στόν κόσμο ἡ ἀστική τάξη ἀγωνιζόταν γιά τήν ἐλευθερία καί τήν κατακτοῦσε κυρίως μέ τά χέρια τῶν ἐργατῶν, γιά νά ἀγωνιστεῖ ἔπειτα μέ λύσσα ἐνάντια στό σοσιαλισμό. Συνεπῶς τό σύνθημα νά ἐγκαταλειφθοῦν οἱ διαφωνίες εἶναι σύνθημα *ἀστικό*. Μέ τό πρόσχημα τῆς ἀκομματικότητας ἡ ΚΕ τῆς ΑΕΡ προσφέρει στούς ἐργάτες ἀστικές λογοκοπίες, τούς ποτίζει μέ ἀστικές ἰδέες, διαφθείρει τή σοσιαλιστική συνείδησή τους μέ ἀστική θολούρα. Μποροῦν νά συμπαθοῦν συνειδητά τήν ἰδέα γιά προσωρινή ἐγκατάλειψη τῶν διαφωνιῶν πού ὑπάρχουν ἀνάμεσα στούς ἐργάτες καί στούς ἀστούς μόνο οἱ ἐχθροί τοῦ σοσιαλισμοῦ, οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί, οἱ ὀσβομποζντέντσι, καί ἀσύνειδα μόνο οἱ ἐπαναστάτες δημοκράτες πού δέν ἐνδιαφέρονται γιά τό σοσιαλισμό, ὅπως οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες. Οἱ ἐργάτες πρέπει νά ἀγωνίζονται γιά τήν ἐλευθερία, χωρίς νά ἐγκαταλείπουν *οὔτε στιγμή* τή σκέψη γιά τό σοσιαλισμό καί τή δουλειά γιά τήν πραγματοποίησή του, τήν προετοιμασία τῶν δυνάμεων καί τῆς ὀργάνωσης γιά τήν κατάκτηση τοῦ σοσιαλισμοῦ.

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τῆς ΑΕΡ λέει: «Διευκρινίζοντας τό ζήτημα τῆς στάσης ἀπέναντι στά ὑπάρχοντα κόμματα καί ὀργανώσεις, ἐμεῖς, ἡ ΚΕ τῆς ΑΕΡ, δηλώνουμε πώς δέν προβλέπουμε τή δυνατότητα νά προκύψουν διαφωνίες ἀρχῶν μέ τά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα, ἐπειδή ἡ ἰδέα τῆς Ἕνωσης δέν ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τά προγράμματά τους...» Οἱ λέξεις αὐτές δείχνουν πόσο ἡ ΚΕ τῆς ΑΕΡ δέν καταλαβαίνει τό σοσιαλισμό. Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή οὔτε προβλέπει κάν πώς εἶναι δυνατόν νά προκύψουν διαφωνίες μέ τή σοσιαλδημοκρατία, κι ἐμεῖς δείξαμε κιόλας ὅτι ὑπάρχουν βαθιές διαφωνίες ἀρχῶν! Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή δέ βλέπει ἀντίθεση ἀνάμεσα στήν ἰδέα τῆς Ἕνωσης καί στό πρόγραμμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας, κι ἐμεῖς ἀντίθετα δείξαμε κιόλας πώς ἡ ἀντίθεση αὐτή εἶναι τόσο βαθιά ὅσο καί ἡ ἀντίθεση ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στήν ἀστική τάξη. Ἡ ριζική διαφωνία μας μέ τήν ΑΕΡ συνίσταται ἀκριβῶς στό ὅτι ἡ ΑΕΡ ἀποσιωπᾶ ἐντελῶς τό σοσιαλισμό. Κάθε πολιτική κατεύθυνση *πού ἀνέχεται* νά ἀποσιωπᾶται ὁ σοσιαλισμός ἔρχεται σέ ριζική ἀντίθεση μέ τό πρόγραμμα τῆς σοσιαλδημοκρατίας.

Τά λόγια πού παραθέσαμε δείχνουν πώς ἡ ΑΕΡ συμπαθεῖ τή σοσιαλδημοκρατία. Μή ξέροντας τίποτε γιά τήν ΑΕΡ, ἐκτός ἀπό τό φυλλάδιο πού κυκλοφόρησε αὐτή, δέν μποροῦμε γιά τήν

ὥρα νά κρίνουμε γιά τήν εἰλικρίνεια αὐτῆς τῆς συμπάθειας. Σέ όποιαδήποτε περίπτωση δέ θά ἱκανοποιηθοῦμε ποτέ μέ μόνη τήν πλατωνική συμπάθεια, δέ μᾶς ἀρκεῖ μόνο ὁ πλατωνικός ἔρωτας. Θέλουμε ὄχι μόνο νά μᾶς συμπαθοῦν, μά καί νά μᾶς καταλαβαίνουν καί νά συμμερίζονται τό πρόγραμμά μας ἐκεῖνοι πού δέ θά ἤθελαν οἱ ἰδέες τους νά βρίσκονται σέ ἀντίθεση μ' αὐτό τό πρόγραμμα. Ἡ Ἀπελευθερωτική Ἕνωση τῆς Ρωσίας λέει πώς θεωρεῖ καθῆκον της τήν «πλατιά κυκλοφορία ἀνάμεσα στούς ἐργάτες τέτοιου ἔντυπου ὑλικοῦ, πού νά εἶναι φορέας μιᾶς *αὐστηρά προλεταριακῆς* (ἡ ὑπογράμμιση δική μας) κοσμοθεωρίας». Πολύ ὡραῖα λόγια, δέν ἀρκοῦν ὅμως μόνο τά λόγια. Κι ἄν τά ὡραῖα αὐτά λόγια ἔρθουν σέ ἀντίφαση μέ τά ἔργα, τότε καμιά εἰλικρίνεια δέ θά ἐμποδίσει ἐκείνους πού ἔγραψαν αὐτά τά λόγια νά γίνουν στήν πράξη φορεῖς ἀστικῶν ἰδεῶν μέσα στήν ἐργατική τάξη. Σκεφθεῖτε στ' ἀλήθεια τί σημαίνει αὐτό τό «αὐστηρά προλεταριακή κοσμοθεωρία». Ποιός θά κρίνει ἄν μιά δοσμένη κοσμοθεωρία εἶναι αὐστηρά προλεταριακή; Εἶναι νοητή ἡ λύση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος «ἄν ἐγκαταλειφθοῦν γιά ἕνα διάστημα οἱ κομματικές διαμάχες καί οἱ διαφωνίες ἀρχῶν»; Δέ θά χρειασθεῖ γι' αὐτό «νά ἐγκαταλειφθεῖ γιά ἕνα διάστημα» ἡ διάδοση ἔντυπου ὑλικοῦ ἀνάμεσα στούς ἐργάτες;

Ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή τῆς ΑΕΡ ξαναβάζει μπρός τό σύνθημα τῆς «ἀνεξάρτητης δράσης» τῶν ἐργατῶν. Στό κόμμα μας ἔχουν ἤδη γίνει ἐπανειλημμένα προσπάθειες γιά τή δημιουργία ἰδιαίτερης κατεύθυνσης μέσα στή σοσιαλδημοκρατία, κάτω ἀπό τή σημαία τοῦ περιβόητου αὐτοῦ συνθήματος: αὐτό ἔγινε μέ τούς «οἰκονομιστές» στό παρελθόν, αὐτό γίνεται μέ τούς μενσεβίκους ἤ νεοϊσκριστές σήμερα. Κάθε φορά καί πάντα ἀποδειχνόταν πώς τό σύνθημα αὐτό (ἀνεξάρτητα ἀπό τό ἄν οἱ ἄνθρωποι πού τό ρίχνουν ἔχουν ἤ ὄχι ἐπίγνωση αὐτοῦ τοῦ πράγματος) εἶναι κατάλληλο μόνο γιά νά ἐξυπηρετεῖ τά στοιχεῖα πού ἐκτιμοῦν λιγότερο ἀπ' ὅλα τήν ἐμμονή στίς ἀρχές, τήν ἐμμονή στίς ἰδέες τοῦ κινήματος. Κοιτάξτε τή νέα αὐτή χρησιμοποίηση τοῦ παλιοῦ συνθήματος: ἡ πρόσκληση γιά «ἀνεξάρτητη δράση», τή στιγμή πού ἐξετάζεται τό περιεχόμενο τῆς ἔννοιας: «αὐστηρά προλεταριακή κοσμοθεωρία», δέν εἶναι τάχα ὁλοφάνερο ὅτι ἀποτελεῖ μιά «ἀνεξάρτητη» ἐπανάληψη ἀντιπρολεταριακῶν, ἀστικῶν φρασεολογιῶν, ἕνα κήρυγμα τῆς ἀστικῆς ἰδέας τῆς ἐξωκομματικότητας; Ἐμεῖς θ' ἀπαντήσουμε στήν ΚΕ τῆς ΑΕΡ: ὑπάρχει μονάχα μιά αὐστηρά προλεταριακή κοσμοθεωρία, καί

συγκεκριμένα ὁ *μαρξισμός*. Αὐστηρά προλεταριακό πρόγραμμα καί τακτική εἶναι τό πρόγραμμα καί ἡ τακτική τῆς διεθνοῦς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Αὐτό τό μαρτυρεῖ, ἀνάμεσα στ' ἄλλα, ἡ προλεταριακή πείρα, ἡ πείρα τοῦ προλεταριακοῦ κινήματος σ' ὅλο τόν κόσμο, ἀπό τή Γερμανία ὥς τήν Ἀμερική κι ἀπό τήν Ἀγγλία ὥς τήν Ἰταλία. Πέρασε πάνω ἀπό μισός αἰώνας ἀπό τότε πού τό κίνημα αὐτό βγῆκε γιά πρώτη φορά στόν πλατύ πολιτικό στίβο τό 1848· συγκροτήθηκαν τά κόμματα τοῦ προλεταριάτου καί ἀναπτύχθηκαν σέ στρατιές ἑκατομμυρίων· πέρασαν ἀπό μιά σειρά ἐπαναστάσεις, πέρασαν ἀπό τίς πιό πολύμορφες δοκιμασίες, πέρασαν ἀπό δεξιές καί ἀριστερές παρεκκλίσεις, ἀπό τήν πάλη ἐνάντια καί στόν ὀπορτουνισμό καί στόν ἀναρχισμό. Καί ὅλη αὐτή ἡ γιγάντια πείρα ἐπιβεβαιώνει τήν ὀρθότητα τῆς μαρξιστικῆς κοσμοθεωρίας καί τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ προγράμματος. Ὅλη αὐτή ἡ πείρα *ἐγγυᾶται* πώς κι ἐκεῖνοι οἱ ἐργάτες πού τώρα ἀκολουθοῦν τήν ΑΕΡ θά προσχωρήσουν στήν πλειοψηφία τους, θά προσχωρήσουν ἀναπόφευκτα καί ἀναπότρεπτα στή σοσιαλδημοκρατία!

Συνεχίζουμε τήν περικοπή ἀπό τήν ἔκκληση: «...Ἡ ΑΕΡ, σάν ὀργάνωση κατεξοχήν πρακτική, δέ διαφωνεῖ στή δράση της καί μέ τό κόμμα τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν στά σημεῖα ἐκεῖνα στά ὁποῖα μᾶς ἑνώνει μ' αὐτό ἡ κοινότητα τῶν μέσων — ὁ ἔνοπλος ἀγώνας ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία — καί ἡ κοινότητα τοῦ σκοποῦ — ἡ σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης πάνω σέ δημοκρατικές ἀρχές...». Ὕστερα ἀπό ὅλα ὅσα εἴπαμε παραπάνω, δέν μπορεῖ φυσικά νά μᾶς κάνει ἔκπληξη αὐτή ἡ προσέγγιση τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας πρός τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες. Ὑπογραμμίζοντας σ' αὐτό ἀκριβῶς τό σημεῖο τῆς ἔκκλησης τόν πρακτικό χαρακτήρα τῆς ὀργάνωσής της καί περιορίζοντας τήν ἀλληλεγγύη της μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες («στά σημεῖα ἐκεῖνα, στά ὁποῖα») στήν κοινότητα τῶν μέσων καί τοῦ ἄμεσου σκοποῦ, ἡ ΑΕΡ ὅπως φαίνεται ἐπιφυλάσσεται γιά τήν ὥρα νά καθορίσει τή σχέση τῶν «ἀρχῶν» τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν πρός τίς ἀρχές τῆς «αὐστηρά προλεταριακῆς κοσμοθεωρίας». Μιά τέτοια ἐπιφύλαξη θά ἦταν πολύ ἄσχημο συστατικό γιά ἕνα σοσιαλδημοκράτη, εἶναι ὅμως πολύ καλό συστατικό γιά τόν ἐπαναστάτη δημοκράτη. Δυστυχῶς ὅμως ἡ ἑπόμενη φράση τῆς ἔκκλησης δείχνει ὥς ποῦ μπορεῖ νά ὁδηγήσει ἡ «ἐξωκομματική» θέση... «Δέν ἔχουμε μάλιστα — λέει ἡ ΚΕ τῆς ΑΕΡ — τίποτε ἐνάντια στήν „Ἕνωση ἀπελευθέρωσης“, παρά τή ριζική διάσταση τῶν πολιτικῶν μας

πεποιθήσεων, ἄν φυσικά ἡ „Ἕνωση ἀπελευθέρωσης“ χωνέψει καλά ὅτι ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση εἶναι ἀπαραίτητη γιά τή σύγκληση τῆς συντακτικῆς συνέλευσης».

Τό πρῶτο πού θά σημειώσουμε ἐμεῖς ἀπ' ἀφορμή τά παραπάνω εἶναι πώς ἄν ἡ ΑΕΡ διαφωνεῖ ριζικά μόνο μέ τίς πολιτικές ἀπόψεις τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης», αὐτό σημαίνει ὅτι δέν ἔχει διαφωνίες μέ τό οἰκονομικό πρόγραμμα τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης», σημαίνει ὅτι ἀρνιέται ἀνοιχτά τό σοσιαλισμό καί περνάει ὁλοκληρωτικά στό ἔδαφος τῆς ἐπαναστατικῆς *ἀστικῆς* δημοκρατίας! Φυσικά, μέ τό συμπέρασμα αὐτό ἔρχεται σέ ἀντίφαση ἡ συμπάθεια τῆς ΑΕΡ πρός τήν «αὐστηρά προλεταριακή κοσμοθεωρία», ἡ οὐσία ὅμως τῆς «ἐξωκομματικῆς» θέσης βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι γεννάει ἀτέλειωτες καί ἀνίατες ἀντιφάσεις.

Δεύτερο, σέ τί συνίσταται κυρίως ἡ ριζική διάσταση τῶν πολιτικῶν πεποιθήσεων τῆς ΑΕΡ καί τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης»; Ἀφοῦ ἡ ΑΕΡ τώρα δά αὐτογρονθοκοπήθηκε: μόλις πρό ὀλίγου καλοῦσε «νά βαδίσουν μαζί ὥς τήν συντακτική συνέλευση» καί «ν' ἀφήσουν γιά ἕνα διάστημα» (προφανῶς γιά τό διάστημα ὥς τή σύγκληση τῆς συντακτικῆς συνέλευσης) «τίς κομματικές διαμάχες καί τίς διαφωνίες ἀρχῶν»· καί τώρα ἡ ἴδια ἀκριβῶς ἡ ΑΕΡ, πρίν ἀκόμα ἀπό τή σύγκληση τῆς συντακτικῆς συνέλευσης, ἀρχίζει τίς φιλονικίες κι ἐκφράζει τή διαφωνία της μέ τήν «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης» πού ἀνέγραψε στό πρόγραμμά της τή σύγκληση παλλαϊκῆς συντακτικῆς συνέλευσης πάνω σέ δημοκρατικές ἀρχές!! Πῶς ἡ ΑΕΡ, ἐκφράζοντας τήν ἐπιθυμία «νά προπαγανδίζει τίς πολιτικές πεποιθήσεις της», ἀποσιωπᾶ ποιές εἶναι αὐτές οἱ πεποιθήσεις; Εἶναι ἄραγε ἡ ΑΕΡ δημοκρατική σέ διάκριση ἀπό τή μοναρχική «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης»; Συμπεριλαμβάνεται ἄραγε στίς πολιτικές πεποιθήσεις τῆς ΑΕΡ ἡ διεκδίκηση λχ. τῆς κατάργησης τοῦ τακτικοῦ στρατοῦ καί τῆς ἀντικατάστασής του μέ τόν ἐξοπλισμένο λαό; ἡ διεκδίκηση τοῦ ὁλοκληρωτικοῦ χωρισμοῦ τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος; τῆς ὁλοκληρωτικῆς κατάργησης τῶν ἔμμεσων φόρων; κτλ. Ἡ ΑΕΡ, θέλοντας ν' ἁπλοποιήσει καί νά διευκολύνει τό πράγμα μέ τόν παραμερισμό τῶν κομματικῶν διαμαχῶν καί διαφωνιῶν ἀρχῶν, στήν πραγματικότητα ἔμπλεξε καί δυσκόλεψε τά πράγματα μέ τήν πλήρη ἀσάφεια τῆς θέσης της.

Τρίτο, πῶς θά μάθουμε ἄν ἡ «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης» ἐκπλήρωσε τόν ὅρο πού τῆς βάζει ἡ ΑΕΡ, πῶς δηλαδή θά μάθουμε ἄν ἡ «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης» πραγματικά ἔχει «χωνέψει

καλά ὅτι εἶναι ἀναπόφευκτη ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση»; Θά περιμένουμε ἄραγε ἐπίσημη δήλωση τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης» γι' αὐτό τό πράγμα; Ἡ «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης» ὅμως δέ θέλει νά πεῖ τίποτε γιά τά μέσα πραγματοποίησης τοῦ προγράμματός της. Ἡ «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης» ἀφήνει ἐλευθερία δράσης στά μέλη της ὄχι μόνο ὡς πρός τήν ἐκλογή αὐτῶν τῶν μέσων, ἀλλά ἀκόμα καί ὡς πρός τήν τροποποίηση τοῦ ἴδιου τοῦ προγράμματος. Ἡ «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης» θεωρεῖ τόν ἑαυτό της κομμάτι τοῦ «συνταγματικο-δημοκρατικοῦ» (διάβαζε: συνταγματικο-μοναρχικοῦ) κόμμματος, πού τό ἄλλο κομμάτι του τό ἀποτελεῖ ἡ μερίδα τῶν ζέμστβο, ἡ ὁποία δέ θέλει νά δεσμεύεται ἀπό κανένα ἀπολύτως πρόγραμμα καί ἀπό καμιά τακτική. Τί σημασία ἔχει λοιπόν ὕστερα ἀπ' αὐτό ὁ ὅρος πού προβάλλει ἡ ΑΕΡ στήν «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης»; Παρακάτω, ποιός δέν ξέρει πώς οἱ ὀσβομποζντέντσι δέ δεσμεύουν τόν ἑαυτό τους μέ κανένα ἀπολύτως καθορισμένο πρόγραμμα, μέ καμιά τακτική, γιά νά ἔχουν ἀκριβῶς σέ ὁρισμένες περιπτώσεις πλήρη ἐλευθερία νά ἐκφράζονται (ἰδίως ἀνεπίσημα) καί ὑπέρ τῆς τρομοκρατίας καί ὑπέρ τῆς ἐξέγερσης; Συνεπῶς καταλήγουμε στό ἀναμφισβήτητο συμπέρασμα ὅτι δέ θά εἶναι καθόλου δύσκολο γιά ἔγκυρα μέλη, ἀκόμα καί γιά ἔγκυρες ὁμάδες τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης» νά μποῦν, ἐφόσον τό θελήσουν, στήν ΑΕΡ καί νά καταλάβουν ἡγετική θέση σ' αὐτήν. Μέ τήν ἐξωκομματική θέση τῆς ΑΕΡ ὁλάκερη σειρά ὅρων, πού δέν ἐξαρτιοῦνται ἀπό τή θέλησή της (πηγές μεγάλων χρηματικῶν μέσων, κοινωνικοί δεσμοί κτλ.), θά διαμορφώνονται πρός ὄφελος μιᾶς τέτοιας ἔκβασης. Καί ἡ ἔκβαση αὐτή θά σήμαινε μετατροπή τῶν ἔνοπλων λαϊκῶν μαχητικῶν ὁμάδων σέ ὄργανο τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, θά σήμαινε ὑποταγή τῆς ἐργατικῆς ἐξέγερσης στά συμφέροντα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Ἡ ἔκβαση αὐτή θά σήμαινε πολιτική ἐκμετάλλευση τοῦ προλεταριάτου ἀπό τήν ἀστική τάξη στή ρωσική δημοκρατική ἐπανάσταση. Μέ τήν ἔκβαση αὐτή τά πράγματα θά κατέληγαν στό ὅτι ἡ ἀστική τάξη θά ἔδινε τά χρήματα γιά τόν ἐξοπλισμό τοῦ προλεταριάτου, θά φρόντιζε νά τό ἀποσπάσει ἀπό τό σοσιαλισμό χρησιμοποιώντας τό κήρυγμα τῆς ἐξωκομματικότητας, νά ἀδυνατίσει τούς δεσμούς του μέ τή σοσιαλδημοκρατία κι ἔτσι θά εἶχε τίς μεγαλύτερες πιθανότητες νά μετατρέψει τούς ἐργάτες σέ ὄργανό της, νά τούς ἀφαιρέσει τή δυνατότητα νά ὑπερασπίζουν τά δικά τους τά ἰδιαίτερα, τά «κομματικά», τά προλεταριακά συμφέροντα στήν ἐπανάσταση.

* * *

'Απ' ὅλα ὅσα εἰπώθηκαν ἀπορρέουν μόνα τους τά καθήκοντα τακτικῆς πού βάζει μπροστά στή σοσιαλδημοκρατία ἡ ἐμφάνιση τῆς νέας ἕνωσης. Ἄν εἶναι ἤ ὄχι ἄξια ἐμπιστοσύνης αὐτή ἡ Ἕνωση, ἡ ΑΕΡ, καί ἰδιαίτερα ἡ ἀνεξέλεγκτη καί ἀνεύθυνη ΚΕ της, αὐτό δέν τό ξέρουμε. Δέ θά μιλήσουμε γιά τήν ΚΕ τῆς ΑΕΡ, ἀλλά γιά τήν Ἐργατική Ἕνωση τῆς ΑΕΡ, καί μάλιστα ὄχι γιά τή δοσμένη ἐργατική ἕνωση, ἀλλά γιά τίς τέτοιες ἐργατικές ἑνώσεις γενικά. Μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη μορφή, μέ τή μιά ἤ τήν ἄλλη ὀνομασία, στή μιά ἤ στήν ἄλλη κλίμακα τέτοιες «ἑνώσεις», ὀργανώσεις, ὁμάδες, ὅμιλοι ξεφυτρώνουν τώρα παντοῦ καί ὁλοῦθε στή Ρωσία. Ὅλη ἡ πολιτική τῆς ἀπολυταρχίας, πού ἀναγκάζει τό λαό νά πάρει τά ὅπλα καί νά ἑτοιμάζεται γιά ἐξέγερση, προκαλεῖ ἀναπόφευκτα τό σχηματισμό τέτοιων ὁμάδων. Ἡ παρδαλή, ἡ ταξικά ἀπροσδιόριστη, συχνά τυχαία σύνθεση αὐτῶν τῶν ὁμάδων, μέ τήν ἐξαιρετικά ἀνεπαρκῆ γιά τό πλάτος καί τό βάθος τους σοσιαλδημοκρατική δουλειά, προσδίνει ἀναπόφευκτα σ' αὐτές τίς ὁμάδες τό χαρακτήρα ἐξωκομματικῶν ἐπαναστατικῶν-δημοκρατικῶν ὁμάδων. Τό ζήτημα τῆς στάσης πού θά πάρει πρακτικά ἡ σοσιαλδημοκρατία ἀπέναντί τους εἶναι ἕνα ἀπό τά πιό φλέγοντα ζητήματα τοῦ κόμματός μας.

Πρέπει πρίν ἀπ' ὅλα καί ἀπόλυτα νά χρησιμοποιοῦμε ὅλα τά μέσα γιά νά ἐξηγοῦμε στά μέλη τέτοιων ὁμάδων γενικά, καί στούς ἐργάτες ἰδιαίτερα, τή σοσιαλδημοκρατική ἄποψη, μή ἀφήνοντας οὔτε τήν παραμικρή ἀσάφεια, ἀποφεύγοντας καί τήν παραμικρή ἀποσιώπηση σχετικά μ' αὐτή τήν ἄποψη, ἀποδείχνοντας ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ὑπάρχει ἀκριβῶς κομματική καί ἀπαραίτητα κομματική σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου, ἄν τό προλεταριάτο δέ θέλει νά τό ἐκμεταλλεύεται πολιτικά ἡ ἀστική τάξη. Θά ἦταν ὅμως τρομερή σχολαστικότητα ἄν μᾶς ἐρχόταν ἡ σκέψη νά ἀδιαφορήσουμε γιά τέτοιες ὁμάδες, ἤ ἄν ἀφήναμε νά μᾶς «διαφεύγει» ὁ σχηματισμός τους καί ἡ τεράστια σημασία τους στήν ὑπόθεση τῆς πάλης γιά τήν ἐλευθερία. Θἆταν ἀσυγχώρητος δογματισμός ἄν οἱ σοσιαλδημοκράτες ἄρχιζαν νά συμπεριφέρονται ἀλαζονικά ἤ περιφρονητικά πρός τούς «ἐξωκομματικούς» ἐργάτες πού ἀνήκουν σέ τέτοιες ὁμάδες. Σ' αὐτά τά λάθη, πού εἶναι δυνατόν νά γίνουν προπάντων χάρη στό ξαναζωντάνεμα τοῦ θλιβεροῦ τῇ μνήμῃ «οἰκονομισμοῦ» καί τῆς στενῆς χβοστιστικῆς ἀντίληψης τῶν καθηκόντων μας στίς γραμμές τῆς σοσιαλδημοκρατίας, στά λάθη αὐτά θά θέλαμε

νά ἐπιστήσουμε ἰδιαίτερα τήν προσοχή ὅλων τῶν μελῶν τοῦ κόμματος. Εἶναι ἀπαραίτητο νά καταβληθεῖ κάθε προσπάθεια γιά τήν ἀποκατάσταση κάποιας ἀλληλοεξυπηρέτησης ἀνάμεσα σ' αὐτές τίς ὁμάδες καί στίς ὀργανώσεις τοῦ κόμματός μας, μέ σκοπό νά ὁπλιστεῖ ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερος ἀριθμός ἐργατῶν. Εἶναι ἀπαραίτητο νά φερόμαστε μέ ἐξαιρετική προσοχή, τάκτ καί συντροφικότητα ἀπέναντι στούς ἐργάτες πού εἶναι ἕτοιμοι νά πεθάνουν γιά τήν ἐλευθερία, πού ὀργανώνονται καί ἐξοπλίζονται γιά τόν ἀγώνα, πού συμπαθοῦν πέρα γιά πέρα τόν προλεταριακό ἀγώνα καί πού τούς χωρίζουν ἀπό μᾶς ἡ ἔλλειψη σοσιαλδημοκρατικῆς κοσμοθεωρίας, οἱ προλήψεις ἐναντίον τοῦ μαρξισμοῦ, ἡ ἐπιβίωση τούτων ἤ ἐκείνων τῶν παλιωμένων ἐπαναστατικῶν ἀπόψεων. Δέν ὑπάρχει τίποτε πιό εὔκολο ἀπό τή μέθοδο τῆς ἄμεσης ρήξης μέ ἐργάτες πού σκέπτονται διαφορετικά ἀπό μᾶς ἤ ἁπλῶς τῆς ἀπομάκρυνσης ἀπ' αὐτούς, δέν ὑπάρχει ὅμως καί τίποτε πιό κουτό ἀπό μιά τέτοια μέθοδο. Πρέπει νά θυμόμαστε ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία μπορεῖ νά εἶναι ἰσχυρή μόνο μέ τήν ἑνότητα τῶν πλατιῶν μαζῶν τοῦ προλεταριάτου καί ὅτι ἡ ἑνότητα αὐτή, ἐξαιτίας τῶν συνθηκῶν τοῦ καπιταλισμοῦ πού τό διαιροῦν, τό χωρίζουν καί τό ἀποβλακώνουν, δέ δημιουργεῖται μονομιᾶς, ἀλλά μέ τίμημα μόνο τήν ἐπίμονη δουλειά καί τήν τεράστια ὑπομονή. Πρέπει νά θυμόμαστε τήν πείρα τῶν εὐρωπαίων συντρόφων μας πού θεωροῦν καθῆκον τους νά φέρνονται μέ προσοχή, μέ συντροφικότητα ἀκόμα καί πρός τούς ἐργάτες πού εἶναι μέλη τῶν καθολικῶν ἑνώσεων, νά μή τούς ἀποδιώχνουν μέ περιφρονητική στάση ἀπέναντι στίς θρησκευτικές καί πολιτικές προλήψεις τους, ἀλλά νά ἐκμεταλλεύονται μέ ἐπιμονή, μέ τάκτ καί ὑπομονή κάθε γεγονός τοῦ πολιτικοῦ καί οἰκονομικοῦ ἀγώνα γιά νά τούς διαφωτίσουν καί νά τούς φέρουν κοντά στό συνειδητό προλεταριάτο πάνω στή βάση τοῦ κοινοῦ ἀγώνα. Πολύ μεγαλύτερη βέβαια πρέπει νά εἶναι ἡ δική μας φροντίδα γιά τούς ἐπαναστάτες ἐργάτες πού εἶναι ἕτοιμοι ν' ἀγωνισθοῦν γιά τήν ἐλευθερία, πού εἶναι ὅμως ἀκόμα ξένοι πρός τή σοσιαλδημοκρατία! Τό ξαναλέμε: δέν ἐπιτρέπεται οὔτε ἡ παραμικρή ἀποσιώπηση τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἀπόψεων, οὔτε ἡ παραμικρή περιφρόνηση ἀπέναντι στίς ἐπαναστατικές ὁμάδες ἐργατῶν πού δέ συμμερίζονται αὐτές τίς ἀπόψεις. Ὅσο οἱ τέτοιες ὁμάδες δέν ἔχουν προσχωρήσει ἐπίσημα σέ κάποιο μή-σοσιαλδημοκρατικό κόμμα, ἐμεῖς ἔχουμε ὄχι μόνο τό δικαίωμα ἀλλά καί τήν ὑποχρέωση νά τίς θεωροῦμε ὁμάδες πού *πρόσκεινται στό ΣΔΕΚΡ*. Ἔτσι

ἀκριβῶς πρέπει νά θεωροῦμε λχ. καί τήν Ἐργατική Ἕνωση τῆς Ἀπελευθερωτικῆς Ἕνωσης τῆς Ρωσίας. Πρέπει νά καταβάλουμε κάθε προσπάθεια γιά νά κατατοπίζονται τά μέλη αὐτῆς τῆς ἕνωσης σχετικά μέ τή σοσιαλιστική φιλολογία καί νά προπαγανδίζονται προφορικά οἱ ἀπόψεις μας σ' ὅλες τίς συνελεύσεις ὅλων τῶν διακλαδώσεων αὐτῆς τῆς ἕνωσης. Ἀκόμα καί στίς ἐλεύθερες εὐρωπαϊκές χῶρες θεωρεῖται οὐτοπική ἡ ἰδέα ὅτι θά ἦταν δυνατό μέσα στόν καπιταλισμό νά κάνει κανείς ὅλους τούς προλεταρίους συνειδητούς σοσιαλδημοκράτες. Ὡστόσο οὔτε στήν Εὐρώπη, οὔτε στή Ρωσία θεωρεῖται οὐτοπική ἡ ἰδέα γιά τήν ἡγετική ἐπιρροή πού πρέπει νά ἀσκεῖ ἡ σοσιαλδημοκρατία πάνω σ' ὅλη τή μάζα τοῦ προλεταριάτου. Πρέπει μόνο νά μάθουμε νά ἀσκοῦμε ἔμπρακτα αὐτή τήν ἐπιρροή, πρέπει νά θυμόμαστε πώς οἱ καλύτεροι σύμμαχοί μας γιά τή διαφώτιση τῶν μή συνειδητῶν ἐργατῶν θά εἶναι οἱ ἐχθροί μας, ἡ κυβέρνηση καί ἡ ἀστική τάξη· καί τότε θά πετύχουμε ὥστε στήν ἀποφασιστική στιγμή ὅλη ἡ ἐργατική μάζα νά δόσει τό παρών στό προσκλητήριο τῆς σοσιαλδημοκρατίας!

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 4,
17 (4) τοῦ Ἰούνη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΤΑ ΠΡΩΤΑ ΒΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΠΡΟΔΟΣΙΑΣ

Γενεύη, Τετάρτη 21 (8) τοῦ Ἰούνη.

Ὁ τηλέγραφος μᾶς ἔφερε χτές τήν εἴδηση ὅτι τή Δευτέρα μιά ἀντιπροσωπεία τῶν ζέμστβο ἔγινε δεκτή ἀπό τό Νικόλαο Β΄, πού ἀπαντώντας στούς λόγους τοῦ πρίγκιπα Σεργκέι Τρουμπετσκόι καί τοῦ κ. Φιόντοροφ ἐπιβεβαίωσε κατηγορηματικά τήν ὑπόσχεσή του νά συγκαλέσει τούς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ.

Γιά νά ἐκτιμήσουμε σωστά τή σημασία αὐτοῦ τοῦ «γεγονότος» πρέπει, πρίν ἀπ' ὅλα, νά θυμηθοῦμε ὁρισμένα στοιχεῖα πού δημοσίευσε ὁ τύπος τοῦ ἐξωτερικοῦ.

Στίς 24 καί 25 τοῦ Μάη μέ τό παλιό ἡμερολόγιο ἔγιναν στή Μόσχα τρεῖς συνελεύσεις ἀντιπροσώπων τῶν ζέμστβο καί τῶν πόλεων, στίς ὁποῖες πῆραν μέρος γύρω στά 300 ἄτομα. Τό λιθογραφημένο κείμενο τοῦ ψηφίσματος τῶν ζέμτσι πρός τόν τσάρο καί τῆς ἀπόφασής τους, κείμενο πού μᾶς στάλθηκε ἀπό τή Ρωσία καί βρίσκεται τώρα στά χέρια μας, δέν περιέχει πληροφορίες γιά τόν ἀριθμό τῶν ἀντιπροσώπων, μά ἀναφέρει μόνο πώς στή σύσκεψη, ἐκτός ἀπό τούς συμβούλους τῶν ζέμστβο καί τῶν πόλεων, πῆραν μέρος καί δήμαρχοι καί προεστοί τῶν εὐγενῶν. Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας καί τοῦ κεφαλαίου τῶν πόλεων συζητοῦσαν τά πολιτικά πεπρωμένα τῆς Ρωσίας. Οἱ συζητήσεις, ὅπως πληροφοροῦν οἱ ξένοι ἀνταποκριτές, ἦταν πολύ ζωηρές. Μεγάλη ἐπιρροή εἶχε τό κόμμα τοῦ Σίποφ — κόμμα μετριοπαθές πού ἔχει στενούς δεσμούς μέ τήν αὐλή. Πιό ριζοσπαστικοί ἀπ' ὅλους ἦταν οἱ ἐπαρχιῶτες, πιό μετριοπαθεῖς ἀπ' ὅλους οἱ πετρουπολίτες· τό «κέντρο» τό ἀποτελοῦσαν οἱ μοσχοβίτες. Συζητοῦσαν κάθε λέξη τοῦ ψηφίσματος, πού τελικά τό ψήφισε καί ἡ Πετρούπολη. Ἔτσι βγῆκε ἕνα ψήφισμα πατριωτικό, ἀντάξιο πιστῶν ὑπηκόων. «Οἱ ἀξιότιμοι ἀστοί, κινούμενοι μόνο ἀπό τή φλογερή ἀγάπη τους πρός τήν πατρίδα»,

ἀφήνουν κατά μέρος «κάθε διχόνοια καί κάθε διαφορά πού τούς χωρίζουν» καί ἀπευθύνονται πρός τόν τσάρο. Τονίζουν τό «μεγάλο κίνδυνο πού ἀπειλεῖ τή Ρωσία καί τόν ἴδιο τό θρόνο», ὄχι τόσο ἀπ' ἔξω ὅσο ἀπό τόν «ἐμφύλιο πόλεμο». (Εἶναι ἀλήθεια ὅτι τή Ρωσία τή βάζουνε μπροστά ἀπό τό «θρόνο»· ὅμως οἱ πατριῶτες μας ἀπευθύνθηκαν πρῶτα στό θρόνο, διατυπώνοντας μόνο ἀπειλές — ἀνεπίσημες καί ξέψυχες — ὅτι θά ἀποταθοῦν στό λαό.) Ὡς συνήθως, τό ψήφισμα εἶναι γεμάτο στερεότυπα ψέματα καί ρίχνει τό φταίξιμο στούς συμβουλάτορες τοῦ τσάρου, στή διαστρέβλωση τῶν ἐντολῶν καί τῶν παραγγελμάτων του πού προκάλεσε τό δυνάμωμα τῆς ἀστυνομικῆς ἐξουσίας, στήν παρεμπόδιση τῆς «φωνῆς τῆς ἀλήθειας» πού ἀνεβαίνει ὥς τό θρόνο κτλ. Συμπέρασμα — ὑποβάλλεται ἡ παράκληση «ὅσο δέν εἶναι ἀργά» «νά συγκληθοῦν χωρίς καθυστέρηση οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ, πού θά ἐκλεγοῦν γιά τό σκοπό αὐτό ἰσότιμα καί χωρίς διάκριση ἀπ' ὅλους τούς ὑπηκόους». Οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ πρέπει «σέ ὁμοφωνία» μέ τόν τσάρο νά λύσουν τό ζήτημα: πόλεμος ἤ εἰρήνη καί «νά ἐγκαθιδρύσουν (ἐπίσης *σέ ὁμοφωνία* μέ τόν τσάρο) ἕνα ἀνακαινισμένο κρατικό καθεστώς». Ἔτσι στό ψήφισμα δέν ὑπάρχει οὔτε ἡ συγκεκριμένη διεκδίκηση τοῦ καθολικοῦ, ἄμεσου καί ἴσου ἐκλογικοῦ δικαιώματος μέ μυστική ψηφοφορία, πού ψήφισε τό δῆθεν «συνταγματικό-δημοκρατικό» κόμμα (ἡ ἄμεση καί μυστική ψηφοφορία παραλείπεται ἐντελῶς καί φυσικά ὄχι τυχαῖα), οὔτε ἡ διεκδίκηση ἔστω καί ὁρισμένων ἐγγυήσεων γιά ἐλεύθερες ἐκλογές. Οἱ συντάκτες τοῦ ψηφίσματος λένε παραπονιάρικα: «Ἡ καταπίεση τοῦ ἀτόμου καί τῆς κοινωνίας, ἡ καταπίεση τοῦ λόγου καί κάθε αὐθαιρεσία αὐξάνει καί πληθύνεται», δέν προτείνουν ὅμως μέτρα ἐνάντια σ' αὐτά. «Σέ ὁμοφωνία» μέ τόν τσάρο μεγαλώνει ἡ αὐθαιρεσία, σέ ὁμοφωνία μέ τόν τσάρο ἄς «ἀνανεωθεῖ» καί τό κρατικό καθεστώς... Οἱ ἐκπρόσωποι τῆς ἀστικῆς τάξης κρατιοῦνται γερά ἀπό τή θεωρία τοῦ «συμβιβασμοῦ», ὄχι βέβαια τοῦ λαοῦ, ἀλλά τῆς ἀστικῆς τάξης μέ τούς καταπιεστές τοῦ λαοῦ.

Ἡ σύσκεψη ἔβγαλε γιά τήν ὑποβολή τοῦ ψηφίσματος στόν τσάρο μιά ἀντιπροσωπεία ἀπό τούς κυρίους Χάιντεν, Γκολοβίν, Πετρουνκέβιτς, Γ. καί Ν. Λβόφ, Πιότρ καί Πάβελ Ντολγκοροῦκοφ, Κοβαλέβσκι, Νοβοσίλτσεφ, Ροντίτσεφ, Σαχοφσκόι καί Σεργκέι Τρουμπετσκόι. Ἀργότερα, ὅταν ὁ Νικόλαος Β' ἔκαμε δεκτή τήν ἐπιτροπή, προστέθηκαν σ' αὐτήν ἀπομέρους τῆς Πετρούπολης οἱ κ. κ. Κόρφ, Νικίτιν καί Φιόντοροφ.

Ἔπειτα ἡ ἴδια σύσκεψη ψήφισε τήν παρακάτω *ἀπόφαση*, γιά τήν ὁποία οἱ ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ δέ δίνουν πληροφορίες, τήν παραθέτει ὅμως ἕνα ρωσικό φυλλάδιο:

«Ἡ σύσκεψη τῶν ἑνωμένων ὁμάδων τῶν παραγόντων τῶν ζέμστβο καί τῶν πόλεων, διαποτισμένη, παρά τή διαφορά γνωμῶν πάνω σέ ὁρισμένα πολιτικά ζητήματα, μέ τήν κοινή πεποίθηση ὅτι βασική αἰτία τῆς σημερινῆς δύσκολης ἐσωτερικῆς καί ἐξωτερικῆς κατάστασης τῆς Ρωσίας εἶναι τό γραφειοκρατικό καθεστώς, πού δέν ἄλλαξε ὥς σήμερα καί πού ἀρνιέται τήν προσωπική καί τήν κοινωνική ἐλευθερία, πού πνίγει τή λαϊκή αὐτοσυνειδησία καί τή λαϊκή αὐτενέργεια, ἐμποδίζει τόν πληθυσμό νά παίρνει μέρος στήν κρατική ζωή καί γεννάει τήν ἐντελῶς ἀπεριόριστη κι ὁλοένα ἐντεινόμενη αὐθαιρεσία τῆς ἀνεύθυνης διοίκησης, ὅτι τό καθεστώς αὐτό πού ἐπί πολλά χρόνια ἔμπαζε στήν ἐσωτερική μας ζωή τή βία, τό ψέμα καί τήν ἀποσύνθεση μᾶς ὁδήγησε σήμερα μοιραῖα σέ τρομερό ἐξωτερικό κίνδυνο, παρασέρνοντας τό κράτος στόν ὀλέθριο πόλεμο, προκαλώντας καί ὑποθάλποντας στή διάρκειά του τήν ἐμφύλια ἐχθρότητα καί ὁδηγώντας τή χώρα σέ μιά σειρά ἧττες, μέ κατακλείδα τή χωρίς προηγούμενο στή ρωσική ἱστορία καταστροφή τῶν ναυτικῶν μας δυνάμεων, πιστεύοντας ὅτι ἡ παραπέρα ὕπαρξη αὐτοῦ τοῦ καθεστῶτος ἀπειλεῖ ὄχι μόνο τήν ἐσωτερική εἰρήνη, τήν τάξη καί τήν εὐημερία τοῦ λαοῦ, ἀλλά καί τή σταθερότητα τοῦ θρόνου, τήν ἀκεραιότητα καί τήν ἐξωτερική ἀσφάλεια τῆς Ρωσίας, θεωρεῖ ἀπολύτως ἀναγκαῖα γιά τή σωτηρία τῆς χώρας τά ἑξῆς:

1. — τήν χωρίς ἀναβολή σύγκληση παλλαϊκῆς ἐλεύθερα ἐκλεγμένης ἀντιπροσωπείας γιά τήν ἀπό κοινοῦ μέ τό μονάρχη ἐπίλυση τοῦ ζητήματος τοῦ πολέμου καί τῆς εἰρήνης καί τήν ἐγκαθίδρυση κράτους δικαίου·

2. — τήν ἄμεση κατάργηση τῶν νόμων, θεσμῶν, ἀποφάσεων καί διατάξεων πού ἀντιτίθενται στίς ἀρχές τῆς ἐλευθερίας τοῦ ἀτόμου, τοῦ λόγου, τοῦ τύπου, τοῦ συνεταιρίζεσθαι καί τοῦ συνέρχεσθαι καί τή χορήγηση πολιτικῆς ἀμνηστίας·

3. — τήν ἄμεση ἀνανέωση τῆς σύνθεσης τῆς διοίκησης μέ ἀνάθεση τῆς καθοδήγησης τῆς κεντρικῆς διοίκησης σέ πρόσωπα πού εἶναι εἰλικρινῶς ἀφοσιωμένα στό ἔργο τοῦ κρατικοῦ μετασχηματισμοῦ καί ἐμπνέουν ἐμπιστοσύνη στήν κοινωνία».

Τί σχέση ἔχει ἡ ἀπόφαση αὐτή μέ τό ψήφισμα καί μέ τίς ἐντολές πού δόθηκαν στήν ἀντιπροσωπεία, ἄν δηλαδή ἀνέλαβε ἡ ἀντιπροσωπεία τήν ὑποχρέωση νά ἐκθέσει τό περιεχόμενο τῆς ἀπόφασης ἤ νά τήν ἐπιδόσει μαζί μέ τό ψήφισμα, αὐτό εἶναι ἄγνωστο. Μήπως τό ψήφισμα εἶναι τό ἐπίσημο ντοκουμέντο πού προορίζεται γιά τό «θρόνο» καί ἡ ἀπόφαση τό ἀνεπίσημο γιά τό «λαό»;

Γιά τό χαρακτήρα τῶν συζητήσεων στή σύσκεψη ὁ ἀνταποκριτής τῆς γαλλικῆς ἐφημερίδας «Le Matin» [118] κ. Γκαστόν Λερού πληροφορεῖ ὅτι οἱ πιό «προοδευτικοί» ἀντιπρόσωποι, οἱ ζέμτσι τῆς ἐπαρχίας ἦταν ὑπέρ τῶν δευτεροβάθμιων ἐκλογῶν, ἐπειδή φοβοῦνταν ὅτι μέ τίς ἄμεσες ἐκλογές θά τούς πνίξουν οἱ

«πόλεις» (προφανῶς φοβοῦνταν πώς μέ ἄμεσες ἐκλογές δέ θά ἐξασφαλίζονται στό ἀκέραιο τά προνόμια τῶν τσιφλικάδων ἀπέναντι στήν ἀγροτιά). Ὁ ἀνταποκριτής τῆς «Ἐφημερίδας τῆς Φραγκφούρτης» [119] ἔγραφε:

«Τά ρωσικά ζέμστβο, σάν πολιτικό κόμμα, χωρίζονται σέ τρεῖς μερίδες: *φιλελεύθερη* πλειοψηφία τῶν ζέμστβο (ἀρχηγός ὁ κόμης Χάιντεν), *μετριοπαθής-φιλελεύθερη* ἐθνικιστική-σλαβόφιλη μειοψηφία τῶν ζέμστβο μέ ἐπικεφαλῆς τόν κ. Σίποφ, καί ἡ ὁμάδα τῶν ριζοσπαστικῶν συνταγματικῶν ζέμτσι. Εἶναι χαρακτηριστικό ὅτι στίς ἐκλογές τῶν ἀντιπροσώπων βγῆκαν ἀκριβῶς οἱ „φεουδαρχικοί" ἀντιπρόσωποι. Οἱ μετριοπαθεῖς ἤθελαν οἱ ἄξιοι νά παρουσιαστοῦν στόν τσάρο ἀντιπρόσωποί τους νά εἶναι πρόσωπα καταγόμενα ἀπό παλιές ἀξιοσέβαστες οἰκογένειες, ἐνῶ οἱ ριζοσπάστες πάλι, πού δέν εἶχαν καμιά αὐταπάτη σχετικά μέ τά ἀποτελέσματα τοῦ ψηφίσματος, ἤθελαν νά πειστοῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν παλιῶν οἰκογενειῶν, μέ τά ἴδια τους τά μάτια, πώς ἡ κυβέρνηση δέ θά ὑποχωρήσει *θεληματικά* οὔτε μιά πιθαμή».

Τά πλεονεκτήματα τῆς χαλαρῆς ὀργάνωσης τοῦ «συνταγματικοδημοκρατικοῦ» (διάβαζε: μοναρχικοῦ) κόμματος, πού ἐξυμνοῦσε ὁ κ. Στροῦβε, δέν ἄργησαν νά φανοῦν πολύ γρήγορα στήν πράξη. Γιά συναλλαγές καί παζαρέματα, γιά ὑπεκφυγές καί τεχνάσματα δέν εἶναι βολική μιά γερή καί σταθερή ὀργάνωση τοῦ κόμματος. Ἄς ἀνήκουν στό «κόμμα» καί ἡ «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης» (ἴσως αὐτή νά εἶναι ἡ «ὁμάδα τῶν ριζοσπαστῶν» γιά τήν ὁποία ἔγραφε ὁ ἀνταποκριτής τῆς «Ἐφημερίδας τῆς Φραγκφούρτης») καί ἡ «μερίδα τῶν ζέμστβο» (δηλαδή καί οἱ ὀπαδοί τοῦ Χάιντεν καί οἱ ὀπαδοί τοῦ Σίποφ, τόν ὁποῖο ὁ κ. Στροῦβε προσπαθεῖ *τώρα* ἐπίσημα νά ἀπαρνηθεῖ;). Καί στή μερίδα τῶν ζέμστβο ἀνήκουν καί οἱ ὀπαδοί τοῦ Χάιντεν καί οἱ σιποφικοί καί... οἱ «ριζοσπάστες». Ὅποιος μπορεῖ ἄς βρεῖ ἄκρη! Συνεπαρμένοι ἀπό τή φλογερή ἀγάπη τους πρός τήν πατρίδα καί πρός τά προνόμια τῆς ἀστικῆς τάξης, ὅλοι αὐτοί τά ταίριαξαν πάνω στή *θεωρία τοῦ συμβιβασμοῦ*, πού τήν ἐξηγήσαμε ἤδη ἐπανειλημμένα στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι» καί πού ἐμφανίζεται ξεκάθαρα καί στό «ψήφισμα» καί στήν «ἀπόφαση».

Ὅπως φαίνεται, ἡ ἀπόφαση ὄφειλε νά ἱκανοποιήσει τά «ἰδανικά» αἰτήματα τῶν ριζοσπαστῶν. Καί τό ψήφισμα, μέ τήν ἑρμηνεία πού τοῦ δίνουν οἱ «μετριοπαθεῖς» ἀντιπρόσωποι, ὄφειλε νά ἐξυπηρετήσει τήν οἰκονομική συναλλαγή μέ τόν τσαρισμό. Ἀπό τόν ἀμύητο ὄχλο ἀποκρύπτονταν μέ τό μεγαλύτερο ζῆλο καί ἡ

κατανομή τῶν μερίδων τῆς σύσκεψης, καί οἱ ἐξουσιοδοτήσεις τῆς ἀντιπροσωπείας, καί οἱ ὅροι τῆς συναλλαγῆς, καί οἱ παραπέρα προθέσεις τῶν ζέμτσι. Ὁ «λαός», πού ἐνονόματί του οἱ κ. κ. ἀστοί παζαρεύουν μέ τόν τσαρισμό, δέν ὑπάρχει λόγος νά ξέρει τήν ἀνώτερη πολιτική τοῦ «συνταγματικο-*δημοκρατικοῦ* κόμματος»! Οἱ κ. κ. ἀστοί θά συζητοῦν μέ τόν τσάρο γιά τήν καταπίεση τοῦ λόγου, γιά τήν κατάπνιξη τῆς φωνῆς τῆς ἀλήθειας, γιά τούς ἀντιπροσώπους τοῦ *λαοῦ*, γιά τή Ρωσία «πού συσπειρώθηκε γύρω ἀπό μιά ἑνιαία *λαϊκή* σημαία» κτλ., τοῦ λαοῦ ὅμως καθόλου δέν τοῦ χρειάζεται νά ξέρει ὅλη τήν ἀλήθεια γιά τήν πολιτική τῶν φιλελευθέρων καί «ὀσβομποζντενικῶν» μπακάληδων... Ναί, ναί, δέν εἶχε ἄδικο ὁ κ. Στροῦβε πού πρίν λίγον καιρό κατέκρινε στό «Ὀσβομποζντένιγε» τά «κόμματα τῶν ἄκρων» (δηλαδή ἰδιαίτερα τούς σοσιαλδημοκράτες) γιά τήν ἔντονη κλίση τους πρός τή στενή, μυστική, γιακωβίνικη «συνωμοτικότητα». Ἐμεῖς, οἱ σοσιαλδημοκράτες, δροῦμε συνωμοτικά, κρυφά ἀπό τόν τσάρο καί τά λαγωνικά του, ταυτόχρονα ὅμως φροντίζουμε ὥστε ὁ λαός νά ξέρει καθετί πού ἀφορᾶ τό κόμμα μας, νά ξέρει γιά τίς ἀποχρώσεις πού ὑπάρχουν μέσα του, γιά τήν ἐξέλιξη τοῦ προγράμματος καί τῆς τακτικῆς του, ἀκόμα καί γιά τό τί εἶπε ὁ ἕνας ἤ ὁ ἄλλος ἀντιπρόσωπος τοῦ συνεδρίου τοῦ κόμματος σ' αὐτό τό συνέδριο. Οἱ κ. κ. φωτισμένοι ἀστοί, οἱ ὀζβομποζντέντσι, δροῦν συνωμοτικά, κρυφά... ἀπό τό λαό, πού δέν ξέρει τίποτε μέ ἀκρίβεια γιά τό περιβόητο «συνταγματικό-δημοκρατικό» κόμμα, ἀντίθετα ὅμως τά λένε μέ ἀνοιχτή καρδιά μέ τόν τσάρο καί τά λαγωνικά του. Δέν εἶναι λοιπόν δημοκράτες;

Δέν ξέρουμε γιά ποιό ζήτημα μίλησαν μέ ἀνοιχτή καρδιά οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ζέμτσι μέ τήν αὐλική σπείρα πού δέν ἤθελε νά τούς ἀφήσει νά παρουσιασθοῦν στόν τσάρο. Πάντως τά λέγανε μέ ἀνοιχτή καρδιά καί διαπραγματεύονταν πολύν καιρό. Οἱ ξένες ἐφημερίδες ἅρπαζαν ἀχόρταγα τά νέα γιά κάθε βῆμα τῆς «ὑψηλῆς πολιτικῆς» τῶν κ. κ. ἀντιπροσώπων. Πετρούπολη, 9 τοῦ Ἰούνη (27 τοῦ Μάη). Ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν ζέμτσι θά συναντηθεῖ πρῶτα πρῶτα μέ τόν κ. ὑπουργό Ἐσωτερικῶν Μπουλίγκιν γιά νά ὑποβάλει παράπονα κατά τοῦ Τρέποφ. — 10 τοῦ Ἰούνη (28 τοῦ Μάη). Ὁ Μπουλίγκιν δήλωσε στήν ἀντιπροσωπεία πώς δέ θά γίνει δεκτή ἀπό τόν τσάρο καί τῆς σύστησε νά ἀναχωρήσει ἀπό τήν Πετρούπολη. —12 τοῦ Ἰούνη (30 τοῦ Μάη). Θεωρεῖται πιθανόν ὅτι ὁ τσάρος θά δεχτεῖ τήν ἀντιπροσωπεία. — 15 (2) τοῦ Ἰούνη. Ειδικό τηλεγράφημα τοῦ κ. Γκαστόν Λερού πρός τήν ἐφημερίδα «Le Matin»: «*Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν ζέμ-*

τσι δέχτηκαν τούς ὅρους πού τούς ἔθεσε τό αὐλαρχεῖο γιά τήν ἀκρόαση ἀπό τόν αὐτοκράτορα. Ὕστερα ἀπ' αὐτό ὁ βαρῶνος Φρέντεριξ ἀναχώρησε ἀπόψε γιά τό Τσάρσκογε Σελό γιά νά μάθει ἀπό τόν τσάρο ἄν ἀποφάσισε νά δεχτεῖ τήν ἀντιπροσωπεία».

Τ' ἀκοῦτε αὐτά ρῶσοι ἐργάτες καί ἀγρότες; Νά πῶς ἐνεργοῦν οἱ «δημοκράτες»-«ὀσβομποζντέντσι», οἱ ἐχθροί τῆς συνωμοτικότητας, οἱ ἄνθρωποι πού μισοῦν τή συνωμοτικότητα! Συνωμοτοῦν μέ τό αὐλαρχεῖο τῆς αὐτοῦ ἀστυνομικῆς μεγαλειότητας, συνωμοτοῦν ἐνάντια στό λαό μαζί μέ τούς χαφιέδες. Θέλοντας νά εἶναι ἀντιπρόσωποι τοῦ «λαοῦ» ἀποδέχονται τούς ὅρους πού τούς βάζουν οἱ χαφιέδες γιά τό *πῶς* πρέπει νά μιλοῦν μέ τούς τσάρους γιά τίς ἀνάγκες τοῦ «λαοῦ»!

Νά πῶς ἐνεργοῦν οἱ πλούσιοι, ἀνεξάρτητοι, φωτισμένοι, φιλελεύθεροι ἄνθρωποι, «κινούμενοι ἀπό τή φλογερή ἀγάπη πρός τήν πατρίδα». Αὐτοί δέ μοιάζουν καθόλου μέ τόν ἄξεστο, ἀμόρφωτο ἐργατικό ὄχλο πού ἐξαρτιέται ἀπό τόν κάθε ὑπαλληλίσκο, μέ τόν ἐργατικό ὄχλο πού μαζί μέ κάποιο θρασύ παπά σπρώχνεται νά φτάσει κατευθείαν καί ἀνοιχτά στόν τσάρο, χωρίς μάλιστα νά μιλήσει πρῶτα μέ τούς χαφιέδες ἐπιρροῆς γιά τούς ὅρους συνομιλίας μέ τόν τσάρο. Ἐπιτρέπεται ν' ἀφήσουμε νά γίνει δημοκρατία ἤ ἔστω καί ἄμεσες ἐκλογές καί νά ἐγκαθιδρυθεῖ κοινοβουλευτικό σύστημα μιᾶς βουλῆς ὅταν οἱ λαϊκές μάζες εἶναι πολιτικά ἀμόρφωτες σέ τέτοιο βαθμό; Οἱ πολιτικά μορφωμένοι ἄνθρωποι ξέρουν τά κατατόπια, καταλαβαίνουν ὅτι στήν ἀρχή πρέπει νά πᾶς ἀπό τήν πίσω πόρτα στούς χαφιέδες· ἴσως μάλιστα πρέπει νά τούς συμβουλευτεῖς γιά τό περιεχόμενο καί τό ὕφος τοῦ λόγου πρός τόν τσάρο — καί τότε πιά ἡ «φωνή τῆς ἀλήθειας» «θ' ἀνεβαίνει» πραγματικά «ὥς τό θρόνο».

Πάνω σέ τί τά ταίριαξαν οἱ «ἀντιπρόσωποι», ἄν ἐπιτρέπεται νά τούς λέμε ἔτσι, τοῦ «λαοῦ» καί οἱ χαφιέδες τοῦ τσάρου, δέν τό ξερουμε. Ἀπό τά τηλεγραφήματα ξέρουμε ὅτι κατά τήν ἀκρόαση τῆς ἀντιπροσωπείας ὁ πρίγκιπας Σ. Τρουμπετσκόι ἔβγαλε «μακροσκελῆ λόγο» καί ἐπί μισή ὥρα ἐξέθεσε στόν τσάρο τή δύσκολη κατάσταση τῆς Ρωσίας καί τίς συνθῆκες πού ἀνάγκασαν τούς ζέμτσι ν' ἀποταθοῦν ἀπευθείας στόν τσάρο (καί ὄχι μέσω τῶν χαφιέδων;). Ὁ λόγος προκάλεσε βαθιά ἐντύπωση στόν τσάρο. Ὁ κ. Φιόντοροφ μίλησε ἐξονόματος τῶν ἀντιπροσώπων τῆς Πετρούπολης. Ὁ τσάρος ἀπάντησε μέ μακροσκελῆ λόγο. Ἐξέφρασε τή λύπη του γιά τίς τεράστιες θυσίες πού στοίχισε ὁ πόλεμος καί θρήνησε γιά τήν τελευταία ἥττα στή θάλασσα. Τέλειωσε μέ τά λόγια: «Σᾶς εὐχαριστῶ κύριοι *γιά τά αἰσθήματα*

τά όποῖα ἐκφράσατε» (ἀσφαλῶς θά ἦταν καλά αὐτά τά αἰσθήματα τοῦ «δημοκράτη»-Τρουμπετσκόι, πού γιά νά τά ἐκφράσει συμβουλεύτηκε τούς χαφιέδες!). «Πιστεύω στήν ἐπιθυμία σας νά συνεργασθεῖτε μαζί μου» (ὁ τσάρος πιστεύει στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη· ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη πιστεύει στόν τσάρο· τό 'να χέρι νίβει τ' ἄλλο) «γιά τήν ἐγκαθίδρυση νέου κρατικοῦ καθεστῶτος πού θά βασίζεται σέ νέες ἀρχές. Ἡ ἐπιθυμία μου νά συγκαλέσω λαϊκή συνέλευση» (πότε; θά ἐκλέγονται τάχα οἱ ἀντιπρόσωποι; ἀπό ποιόν θά ἐκλέγονται καί μέ ποιόν τρόπο; — αὐτό εἶναι ἄγνωστο. Προφανῶς ὁ κ. Τρουμπετσκόι ἀπέκρυψε ἀπό τό λατρευτό μονάρχη τήν «ἀπόφαση» τῆς σύσκεψης. Ἴσως οἱ χαφιέδες νά τόν συμβούλεψαν νά μή μιλήσει μέ τόν τσάρο πάνω σ' αὐτό τό θέμα!) «εἶναι ἀκλόνητη. Τό σκέπτομαι κάθε μέρα. Ἡ θελησή μου θά ἐκτελεστεῖ. Μπορεῖτε σήμερα κιόλας νά τό ἀνακοινώσετε στόν πληθυσμό τῶν πόλεων καί τῶν χωριῶν. Σεῖς θά μέ βοηθήσετε στό νέο αὐτό ἔργο. Ἡ λαϊκή συνέλευση θά ἀποκαταστήσει τήν ἑνότητα ἀνάμεσα στή Ρωσία καί στόν αὐτοκράτορά της» (ἀνάμεσα στούς κάθε λογῆς Τρουμπετσκόι καί Φιόντοροφ καί στόν αὐτοκράτορα;). «Θ' ἀποτελέσει τή βάση ἑνός καθεστῶτος πού θά στηρίζεται στίς ρωσικές λαϊκές ἀρχές». Οἱ ἀντιπρόσωποι — λέει τό ἐπίσημο τηλεγράφημα — ἀποκόμισαν ἄριστες ἐντυπώσεις ἀπό τήν ἀκρόαση. Καί ὁ τσάρος φαινόταν ἐπίσης εὐχαριστημένος...

Κι αὐτή, ὅπως φαίνεται, εἶναι ἡ ἀλήθεια! Εὐχαριστημένος ὁ τσάρος, εὐχαριστημένοι οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί. Εἶναι ἕτοιμοι νά κλείσουν σταθερή εἰρήνη μεταξύ τους. Εὐχαριστημένες ἡ ἀπολυταρχία καί ἡ ἀστυνομία (ἀληθινά ρωσικές λαϊκές ἀρχές). Εὐχαριστημένος ὁ μπεζαχτάς (ἀπό τώρα καί στό ἑξῆς θά τόν συμβουλεύονται συνεχῶς καί κανονικά).

Θᾶναι ἄραγε εὐχαριστημένοι οἱ ἐργάτες καί οἱ ἀγρότες πού τά συμφέροντά τους τά ξεπουλᾶνε οἱ ἀστοί προδότες;

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 5, 26 (13) τοῦ Ἰούνη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

«ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΕΣ» ΜΕ ΑΣΠΡΑ ΓΑΝΤΙΑ

Παρασκευή, 23 (10) τοῦ Ἰούνη.

Οἱ ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ δημοσιεύουν ἤδη ὁρισμένα σχόλια γύρω ἀπό τήν ἀκρόαση τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ζέμστβο ἀπό τόν τσάρο. Ὅπως συνήθως, ὁ ἀστικός τύπος δείχνει δουλοπρέπεια, συγκινημένος ἀπό τήν ὑποχωρητικότητα τοῦ τσάρου καί τή σύνεση πού ἔδειξαν οἱ ζέμτσι, ἄν καί διαφαίνονται μερικές ἀμφιβολίες ὡς πρός τή σοβαρότητα τῶν ὑποσχέσεων πού δόθηκαν μέ τόση ἀοριστία. Οἱ σοσιαλιστικές ἐφημερίδες δηλώνουν καθαρά καί ξάστερα πώς ἡ ἀκρόαση αὐτή εἶναι κωμωδία.

Ἡ ἀπολυταρχία ἔχει συμφέρον νά κερδίσει χρόνο καί νά σέρνει τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη ἀπό τή μύτη. Ἀπό τή μιά, δικτατορική ἐξουσιοδότηση στόν Τρέποφ. Ἀπό τήν ἄλλη, κούφιες καί ἀνώδυνες ὑποσχέσεις πρός τούς φιλελευθέρους γιά νά προκληθεῖ νέα ταλάντευση στίς ἤδη ταλαντευόμενες γραμμές τους. Ἡ τακτική τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης δέν εἶναι κουτή. Οἱ φιλελεύθεροι παριστάνουν τούς νομιμόφρονες, τούς μετριοπαθεῖς καί εὐπρεπεῖς. Γιατί, πραγματικά, νά μήν ἐπωφεληθεῖ ἡ κυβέρνηση ἀπό τήν κουταμάρα καί τή δειλία τους; «Στόν πόλεμο σά στόν πόλεμο». Δέν ὑπάρχουν πόλεμοι χωρίς πολεμικές πονηριές. Καί ὅταν ὁ «ἐχθρός» (ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη) εἶναι μισός ἐχθρός, μισός φίλος-ἀπλοϊκός, γιατί νά μήν τόν σέρνεις ἀπό τή μύτη;

Ὁ κ. Γκαστόν Λερού, γιά τόν ὁποῖο μιλήσαμε ἤδη στό κύριο ἄρθρο, δίνει τίς παρακάτω ὄχι καί πολύ ἔγκυρες, μά ὡστόσο χαρακτηριστικές καί σημαντικές λεπτομέρειες σχετικά μέ τήν ἀκρόαση τῆς ἀντιπροσωπείας. «Ὁ αὐλάρχης βαρῶνος Φρέντεριξ εἶπε στούς ἀντιπροσώπους ὅτι παρ' ὅλη τήν ἐπιθυμία του τοῦ εἶναι δύσκολο νά πετύχει ἀπό τόν αὐτοκράτορα νά δεχτεῖ τόν κ. Πετρουνκέβιτς πού, ὅπως λένε, ἔχει σχέσεις μέ τήν ἐπανάσταση. Ἀπάντησαν στόν αὐλάρχη πώς ὁ αὐτοκράτορας τῆς

Αὐστρίας εἶχε ὑπουργό τόν 'Αντράσι, παρ' ὅλο πού ὁ τελευταῖος εἶχε κάποτε καταδικαστεῖ. Τό ἐπιχείρημα ἔβγαλε ἀπό τή μέση τά τελευταῖα ἐμπόδια καί ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι ἔγιναν δεχτοί».

Καλό τό ἐπιχείρημα. Ἡ ἀστική τάξη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης στήν ἀρχή ἀγωνιζόταν πραγματικά, ἦταν μάλιστα πότε πότε δημοκρατική· τούς ἡγέτες της τούς «καταδίκαζαν», τούς καταδίκαζαν *ἐπί ἐσχάτῃ προδοσίᾳ*, δηλαδή ὄχι μόνο γιά ἐπαναστατικές σχέσεις, ἀλλά γιά *πραγματικές ἐπαναστατικές πράξεις*. 'Αργότερα, ὕστερα ἀπό πολλά χρόνια, κάποτε καί δεκαετίες, αὐτοί οἱ ἀστοί συμβιβάζονταν ἀπόλυτα μέ τό πιό ἄθλιο καί κολοβό σύνταγμα, ὄχι μόνο χωρίς δημοκρατία, ἀλλά καί χωρίς καθολικό ἐκλογικό δικαίωμα, χωρίς πραγματικές πολιτικές ἐλευθερίες. Οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί συμβιβάζονταν οριστικά μέ τό «θρόνο» καί τήν ἀστυνομία, ἀνέβαιναν οἱ ἴδιοι στήν ἐξουσία καί πάντα ἔπνιγαν καί πνίγουν ἄγρια κάθε πόθο τῶν ἐργατῶν γιά ἐλευθερία καί κοινωνικές μεταρρυθμίσεις.

Ἡ ρωσική φιλελεύθερη ἀστική τάξη θέλει νά συνδυάσει τό τερπνόν μετά τοῦ ὠφελίμου: τερπνό εἶναι *νά θεωρεῖσαι* ἄνθρωπος πού ἔχει «σχέσεις μέ τήν ἐπανάσταση», καί εἶναι ὠφέλιμο νά εἶσαι ἱκανός νά καταλάβεις ὑπουργικό θῶκο στό καθεστώς τοῦ Νικολάου τοῦ Ματοβαμμένου. Οἱ ρῶσοι φιλελεύθεροι ἀστοί δέ θέλουν καθόλου νά ριψοκινδυνέψουν μιά «καταδίκη» ἐπί ἐσχάτῃ προδοσίᾳ. Προτιμοῦν *νά μεταπηδήσουν κατευθείαν* στήν ἐποχή πού πρώην ἐπαναστάτες, σάν τόν 'Αντράσι, ἔγιναν ὑπουργοί τοῦ κόμματος τῆς ὁμαλότητας! Τό 1848 ὁ κόμης 'Αντράσι πῆρε τόσο δραστήρια μέρος στό ἐπαναστατικό κίνημα, πού μετά τήν καταστολή τῆς ἐπανάστασης τόν καταδίκασαν *σέ θάνατο καί τόν κρέμασαν ἐρήμην (in effigie — σέ ὁμοίωμα)*. Ἔπειτα ἔζησε σάν πολιτικός πρόσφυγας στή Γαλλία καί στήν 'Αγγλία καί μόνο ὕστερα ἀπό τήν ἀμνηστία τοῦ 1857 γύρισε στήν Οὐγγαρία. Τότε ἄρχισε ἡ «ὑπουργική» του σταδιοδρομία. Οἱ ρῶσοι φιλελεύθεροι δέ θέλουν τήν ἐπανάσταση, τή φοβοῦνται, θέλουν μονομιᾶς, χωρίς νά ἔχουν κάνει ἐπαναστάτες, νά περνᾶνε γιά *πρώην ἐπαναστάτες!* Θέλουν νά μεταπηδήσουν μονομιᾶς ἀπό τό 1847 στό 1857! Θέλουν νά κλείσουν ἀμέσως συμφωνία μέ τόν τσάρο γιά ἕνα σύνταγμα σάν κι αὐτά πού ὑπῆρχαν στήν Εὐρώπη τόν καιρό τοῦ ἀχαλίνωτου ὀργίου τῆς ἀντίδρασης, ὕστερα ἀπό τήν *ἥττα* τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848.

Ναί, ναί, τό παράδειγμα τοῦ 'Αντράσι τόχουν περίφημα διαλέξει. Ὅπως ὁ ἥλιος σέ μικρή σταγόνα νεροῦ, ἔτσι ἀντικαθρεφτίζεται σ' αὐτήν τή σύγκριση τοῦ 'Αντράσι μέ τόν Πετρουν-

κέβιτς ὁ παραλληλισμός ἀνάμεσα στήν ἐπαναστατική ἤ ρεπουμπλικάνικη, ἀνάλογα μέ τήν ἐποχή, ἀστική δημοκρατία τῆς Εὐρώπης καί στή μοναρχική συνταγματική (ἀκόμα καί ὕστερα ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη 1905) ἀστική «δημοκρατία» τῆς Ρωσίας. Οἱ εὐρωπαῖοι ἀστοί πολεμοῦσαν στήν ἀρχή ὑπέρ τῆς δημοκρατίας στά ὁδοφράγματα, ἔπειτα ζοῦσαν στήν ἐξορία, τέλος πρόδιναν τήν ἐλευθερία, πρόδιναν τήν ἐπανάσταση καί ἔμπαιναν στήν ὑπηρεσία τῶν συνταγματικῶν μοναρχῶν. Οἱ ρῶσοι ἀστοί θέλουν «νά διδαχτοῦν ἀπό τήν ἱστορία» καί «νά συντομέψουν τά στάδια τῆς ἐξέλιξης»: θέλουν νά προδόσουν τήν ἐπανάσταση μονομιᾶς, νά γίνουν μονομιᾶς προδότες τῆς ἐλευθερίας. Στίς ἐμπιστευτικές συνομιλίες τους ἐπαναλαβαίνουν ὁ ἕνας στόν ἄλλον τά λόγια τοῦ Χριστοῦ πρός τόν Ἰούδα: ὅ,τι εἶναι νά κάνεις κάνε το τό ταχύτερο!

«Ὅταν ὁδήγησαν τούς ἀντιπροσώπους στήν αἴθουσα τοῦ παλατιοῦ ὅπου θά ἐρχόταν ὁ τσάρος — συνεχίζει ὁ κ. Γκαστόν Λερού — πρόσεξαν ξαφνικά πώς ὁ ἐπαναστάτης Πετρουνκέβιτς δέν εἶχε ἄσπρα γάντια. Ὁ συνταγματάρχης τῆς αὐτοκρατορικῆς φρουρᾶς Πουτιάτιν ἔβγαλε ἀμέσως τά δικά του καί τά ἔδοσε στά γρήγορα στόν ἐπαναστάτη Πετρουνκέβιτς».

Ἡ ἀκρόαση ἄρχισε. Ὁ πρίγκιπας Τρουμπετσκόι ἐξεφώνησε τό λόγο του. Σύμφωνα μέ τά ὅσα μεταδίδει ὁ κ. Γκαστόν Λερού, ὁ Τρουμπετσκόι ἄρχισε ἐκφράζοντας τήν εὐγνωμοσύνη του πρός τόν τσάρο, γιατί «εὐαρεστήθηκε νά τούς δεχτεῖ, δείχνοντας ἔτσι τήν ἐμπιστοσύνη πού τούς ἔχει». Ὁ πρίγκιπας Τρουμπετσκόι διαβεβαίωσε (ὑπάρχει τάχα ἀμφιβολία ὅτι μιλοῦσε ἐξονόματος ὅλου τοῦ «συνταγματικο-δημοκρατικοῦ» ἤ «ὀσβομποζντενικοῦ» κόμματος;) πώς «εἶναι ἄνθρωποι τῆς τάξης καί τῆς εἰρήνης», πώς «τόν τσάρο τόν ἔχουν ἐξαπατήσει» οἱ συμβουλάτορές του. Τό πιό «τολμηρό» μέρος τοῦ λόγου του ἦταν ἐκεῖ πού εἶπε ὅτι μιά συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων κατά κλειστές τάξεις, ὅπως τό σχεδιάζει ὁ Μπουλίγκιν, εἶναι «*ἀπαράδεχτη*»... καί γιατί νομίζετε;... γιατί «ἡ μεγαλειότης σας δέν εἶστε τσάρος τῶν εὐγενῶν, τῶν ἐμπόρων καί τῶν ἀγροτῶν, ἀλλά τσάρος ὅλης τῆς Ρωσίας». «Ἡ ἀντιπροσώπευση πρέπει νά περιλαβαίνει ὅλο, χωρίς ἐξαίρεση, τό λαό». Ὅπως ἔπρεπε νά τό περιμένει κανείς, γιά τήν ἀπόφαση τῆς σύσκεψης τῶν ζέμτσι πού δημοσιεύσαμε στό κύριο ἄρθρο * δέν ἔβγαλε *ἄχνα*.

Ὁ κ. Φιόντοροφ στό λόγο του ἀσχολήθηκε μέ τήν *οἰκονομική*

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 294. *Ἡ Σύντ.*

πλευρά τῆς... «ἐπανάστασης μέ ἄσπρα γάντια». Μετά τόν πόλεμο ὁ κρατικός προϋπολογισμός θά αὐξηθεῖ κατά 300–400 ἑκατομμύρια, θά χρειαστεῖ «τεράστια προσπάθεια τῆς προόδου καί τοῦ πολιτισμοῦ», καί γι' αὐτό ἀπαιτεῖται «ἀνεξαρτησία τῆς κοινωνίας» καί «ἔκκληση γιά δραστήρια κινητοποίηση ὅλων τῶν προικισμένων μέ ταλέντο ἀνθρώπων τοῦ λαοῦ» (ἐκλεγμένων κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τοῦ Τρέποφ;).

Ἡ ἀπάντηση τοῦ τσάρου εἶναι γνωστή. «Ἀφοῦ τέλειωσε τό λόγο του ὁ τσάρος — τηλεγραφεῖ ὁ κ. Γκαστόν Λερού — συνομίλησε μέ πολλή φιλοφροσύνη μέ κάθε ἀντιπρόσωπο. Ἔφτασε μάλιστα στό σημεῖο νά ρωτήσει τό διάσημο ἐπαναστάτη (Πετρουνκέβιτς) ἄν εἶναι προεστός τῶν εὐγενῶν. Ἐκεῖνος ἀπάντησε πώς δέν εἶναι. Τότε ὁ τσάρος ἐξέφρασε τήν ἐλπίδα πώς θάρθει ἡ μέρα πού θά γίνει προεστός τῶν εὐγενῶν κι ἔπειτα πέρασε σέ ἄλλον ἀντιπρόσωπο. Ὅταν ὁ τσάρος βγῆκε ἀπό τήν αἴθουσα ὁδήγησαν τούς ἀντιπροσώπους σ' ἕνα ἀπό τά πίσω δωμάτια τοῦ παλατιοῦ, ὅπου τούς πρόσφεραν πρόγευμα πού κόστιζε, κατά τή γνώμη τους, κάπου 75 καπίκια. Ὅπως κι ἄν εἶναι, οἱ ἀντιπρόσωποι ἔμειναν εὐχαριστημένοι ἀπ' ὅ,τι ἔγινε». (Ἄν ὄχι ἀμέσως ὑπουργός, ὡστόσο δόθηκε ὑπόσχεση νά διοριστεῖ προεστός τῶν εὐγενῶν! Καὶ ὁ Ἀντράσι ἄρχισε, κατά πάσαν πιθανότητα, ἀπό προεστός τῶν εὐγενῶν, κάτι τέτοιο!) «Οἱ ἀντιπρόσωποι εἶχαν ἀρχίσει κιόλας νά στέλνουν παντοῦ ἀμέτρητα τηλεγραφήματα» (ὅπου ἔλεγαν πώς τώρα ἔχει ἀποκατασταθεῖ ἡ ἐμπιστοσύνη ἀνάμεσα στόν τσάρο καί στό «λαό»;) «ὅταν τούς ἀνακοίνωσαν τό ἐπίσημο κείμενο τῆς τσαρικῆς ἀπάντησης. Μεγάλη ἦταν ἡ ἔκπληξή τους ὅταν εἶδαν πώς δέν ὑπάρχει σ' αὐτήν ἡ μοναδική σπουδαία φράση πού, ὅπως νόμιζαν, ἔδινε κάποια, ἔστω καί ἀμυδρή ὑπόσχεση. Ἡ φράση: „Ἡ τσαρική μου θέληση νά συγκαλέσω τούς ἀντιπροσώπους τοῦ λαοῦ εἶναι ἀκλόνητη“ βρέθηκε διατυπωμένη ἔτσι: „Ἡ τσαρική μου θέληση εἶναι ἀκλόνητη“. Οἱ ἀντιπρόσωποι ἔστειλαν ἀμέσως πίσω τό ἐπίσημο αὐτό κείμενο, πού δέν μποροῦσαν νά τό δεχτοῦν. Σήμερα περίμεναν μέ κάποια ἀνυπομονησία νά τούς σταλεῖ τό κείμενο πού θά περιεῖχε τίς λέξεις πού εἶχαν ἀκούσει ὅλοι τους. Ἕνας ἀπό τούς ἀντιπροσώπους μοῦ ἔλεγε ἀπόψε (τό τηλεγράφημα τοῦ κ. Γκ. Λερού ἔχει ἡμερομηνία 20 (7) τοῦ Ἰούνη) σχετικά μέ τήν παράξενη αὐτή ἀντικατάσταση τῶν λέξεων: αὐτό δέν εἶναι πιά ἀπολυταρχία, εἶναι ταχυδακτυλουργία».

Καλά τά εἶπε ἤ καλά τά ἐπινόησε, ἄν τά ἐπινόησε ὅλα αὐτά ὁ κ. Λερού. Ὅπως καί νἆναι, ὑπάρχει ἐδῶ ταχυδακτυλουργία, ἀ-

κόμα καί ἄν ἡ ὑπόσχεση νά συγκληθοῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ περιεχόταν στό ἐπίσημο κείμενο τοῦ λόγου. Τά ἄσπρα γάντια, καί μάλιστα τά ἄσπρα γάντια λακέ, εἶναι τό πραγματικό ἔμβλημα τῆς πολιτικῆς πράξης τῶν κ. κ. Πετρουνκέβιτς καί Ροντίτσεφ. Αὐτοί μόνοι τους ἄρχισαν ἀπό ταχυδακτυλουργίες, ὄχι μόνο γιατί παζάρεψαν τούς ὅρους τῆς ἀκρόασης, ἀλλά καί γιατί ἔκρυψαν στήν τσέπη τους τήν ἀπόφασή τους καί τίς πραγματικές τους ἐπιθυμίες, εἶπαν ἀνάρμοστα πράγματα περί ἐξαπάτησης τοῦ τσάρου κτλ. κ.ο.κ. Τώρα δέν ἔχουν τό δικαίωμα νά παραπονιοῦνται ἐπειδή στίς ταχυδακτυλουργίες τους ἀπάντησαν μέ ταχυδακτυλουργίες. Γιατί ἡ ὑπόσχεση πώς θά κληθοῦν οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ λαοῦ γενικά δέ σημαίνει ἀπολύτως τίποτε καί δέ δίνει ἀπολύτως τίποτε, ἐνῶ ἀφήνει ἐλεύθερο τό πεδίο καί στό μπουλιγκινικό καί στό τρεποφικό «σύνταγμα» καί σέ κάθε εἴδους ἀναβολές. Ὅλα μένουν ὅπως πρῶτα, καί μόνο οἱ φιλελεύθεροι, πού τούς κορόιδεψαν σά νἆταν μικρά παιδιά, πού τούς ρεζίλεψαν μέ τήν ὑπόσχεση πώς θά τούς κάνουν προεστούς τῶν εὐγενῶν, ἐξυπηρέτησαν τήν ἀπολυταρχία, στέλνοντας τηλεγραφήματα γιά «ἐμπιστοσύνη» καί κάνοντας ἐκθέσεις γιά τήν ἀκρόαση, ὅπως ἔκανε λχ. ὁ κ. Νικίτιν στό δημοτικό συμβούλιο τῆς Πετρούπολης.

Δέ θά θέλαμε νά παίξουμε τό ρόλο Κασσάνδρας [120]. Δέ θά θέλαμε νά προφητέψουμε ἕνα καταγέλαστο καί ἐπαίσχυντο τέλος τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης. Ὀφείλουμε ὅμως νά ποῦμε καθαρά καί ξάστερα στούς ἐργάτες, νά ποῦμε σ' ὅλο τό λαό: ἡ ὑπόθεση τραβάει πρός ἕνα τέτοιο τέλος. Τό συνταγματικό, δῆθεν δημοκρατικό κόμμα καί ὅλοι αὐτοί οἱ κύριοι ὀσβομποζντέντσι ὀδηγοῦν τήν ὑπόθεση ἀκριβῶς σ' ἕνα τέτοιο τέλος κι ὄχι σέ ἄλλο. Μή ξεγελιέστε ἀπό τό θόρυβο καί τίς τυμπανοκρουσίες τῶν λόγων τῶν ριζοσπαστῶν-ὀσβομποζντέντσι καί τῶν ἀποφάσεων τῶν ζέμστβο. Ὅλα αὐτά εἶναι μιά κακότεχνη σκηνογραφία γιά τό «λαό», ἐνῶ στά παρασκήνια διεξάγονται ζωηρά παζαρέματα. Ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη ξέρει νά μοιράζει τούς ρόλους: τό ριζοσπάστη φαφλατά τόν προορίζει γιά τά ἐπίσημα γεύματα καί γιά συνελεύσεις, τόν καπάτσο ἐπιχειρηματία γιά τήν «προετοιμασία τοῦ ἐδάφους» ἀνάμεσα στήν αὐλική σπείρα. Καί μιά πού ὅλη ἡ ἐξουσία, ὅπως ἦταν πρῶτα καί χωρίς καθόλου νά ψαλιδιστεῖ, παραμένει στά χέρια τῆς ἀπολυταρχίας, τό ἀναπόφευκτο ἀποτέλεσμα μιᾶς *τέτοιας* πορείας τῶν πραγμάτων θά εἶναι ἕνα «σύνταγμα» πού θά μοιάζει ἑκατό φορές περισσότερο μέ μπουλιγκινικό παρά μέ ὀσβομποζντενικό.

Ἡ τύχη τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης κρέμεται τώρα ἀπό τό προλεταριάτο. Μόνο αὐτό μπορεῖ νά βάλει τέρμα σέ τοῦτο τό παζάρεμα. Μόνο αὐτό μπορεῖ μέ μιά καινούργια ἡρωική προσπάθεια νά ξεσηκώσει τίς μάζες, νά ἀποσυνθέσει τόν ταλαντευόμενο στρατό, νά τραβήξει μέ τό μέρος του τήν ἀγροτιά καί μέ τό ὅπλο στό χέρι νά κατακτήσει τήν ἐλευθερία γιά ὁλόκληρο τό λαό, συντρίβοντας χωρίς οἶκτο τούς ἐχθρούς τῆς ἐλευθερίας καί πετώντας στήν ἄκρη τούς ἰδιοτελεῖς καί ἀσταθεῖς ἀστούς διαλαλητάδες τῆς ἐλευθερίας.

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 5,
26 (13) τοῦ Ἰούνη 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

OFFENER BRIEF AN DIE REDAKTION «LEIPZIGER VOLKSZEITUNG»

Werte Genossen!

In der Nummer 135 «Leipziger Volkszeitung» schreibt Genosse K. Kautsky über die Spaltung der russischen Sozialdemokratie. Wir müssen Sie bitten unsere Antwort auf Angriffe des Gen. Kautsky zu drukken sowie auch uns zu gestatten tatsächliche Unwahrheiten in dem erwähnten Artikel richtig zu stellen. Wir werden so kurz wie möglich sein.

Kautsky sagt, «die deutsche Ausgabe der Resolutionen des eben abgehaltenen russischen Kongresses konnte zu keinem ungelegeneren Zeitpunkt erscheinen», die Resolutionen «müssen der Mehrzahl der Leser ein ganz falsches Bild der Verhältnisse in der russischen Sozialdemokratie beibringen». Kautsky kommt so weit die deutschen Genossen aufzufordern diese Resolutionen nicht weiterzuverbreiten.

Wir gestatten uns darauf zu erwidern, dass nichts den deutschen Genossen ein so richtiges Bild über die Verhältnisse in der russischen Sozialdemokratie geben kann, als authentische Resolutionen des dritten Parteitags der S.-D. A.-P. Russlands, sowie auch die Resolutionen der von den Neuiskristen besuchten «Konferenz».

Wir erklären, dass Kautsky grossen Irrtum begeht, wenn er über Dinge schreibt, die er im besten Fall nur nach Hörensagen kennt und dass seine Schilderung der Verhältnisse in der russischen Sozialdemokratie sehr schief ist. Z. B. ist es einfach lächerlich, wenn Kautsky annimmt, dass «die Resolutionen (des 3. Parteitags der S.-D. A.-P. Russlands) vielleicht jetzt schon ihre Gültigkeit selbst für diejenigen, die sie

ΑΝΟΙΧΤΟ ΓΡΑΜΜΑ ΠΡΟΣ ΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΗΣ «LEIPZIGER VOLKSZEITUNG»[121]

Ἀξιότιμοι σύντροφοι!

Στό φύλλο 135 τῆς «Leipziger Volkszeitung» ὁ σ. Κ. Κάουτσκι γράφει γιά τή διάσπαση τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά σᾶς παρακαλέσουμε νά δημοσιεύσετε τήν ἀπάντησή μας στίς ἐπιθέσεις τοῦ σ. Κάουτσκι καί νά μᾶς ἐπιτρέψετε νά ἀνασκευάσουμε τίς πραγματικές ἀνακρίβειες πού ὑπάρχουν στό ἀναφερόμενο ἄρθρο. Θά εἴμαστε ὅσο τό δυνατό σύντομοι.

Ὁ Κάουτσκι λέει: «Ἡ γερμανική ἔκδοση τῶν ἀποφάσεων τοῦ ρωσικοῦ συνεδρίου, πού μόλις τελείωσε, ἔκανε τήν ἐμφάνισή της σέ πάρα πολύ ἀκατάλληλη στιγμή», οἱ ἀποφάσεις «θά δόσουν στήν πλειοψηφία τῶν ἀναγνωστῶν ἐντελῶς ἀπατηλή εἰκόνα τῶν σχέσεων πού ὑπάρχουν μέσα στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία». Ὁ Κάουτσκι τραβάει τόσο μακριά, πού προτείνει στούς γερμανούς συντρόφους νά μή κυκλοφορήσουν αὐτές τίς ἀποφάσεις.

Ἄς μᾶς ἐπιτραπεῖ νά ἀντιτείνουμε σ᾽ αὐτά καί νά δηλώσουμε πώς τίποτε δέν μπορεῖ νά δόσει στούς γερμανούς συντρόφους μιά τόσο σωστή εἰκόνα τῶν σχέσεων μέσα στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία, ὅσο οἱ αὐθεντικές ἀποφάσεις τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, καθώς καί οἱ ἀποφάσεις τῆς «συνδιάσκεψης» πού ὀργάνωσαν οἱ νεοϊσκριστές.

Δηλώνουμε πώς ὁ Κάουτσκι κάνει μεγάλο λάθος ὅταν γράφει γιά πράγματα πού στήν καλύτερη περίπτωση τά ξέρει μόνο ἐξακοῆς καί ταυτόχρονα δίνει μιά τελείως διαστρεβλωμένη εἰκόνα γιά τίς σχέσεις πού ὑπάρχουν μέσα στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία. Ἔτσι λχ. καταντᾶ ἁπλούστατα γελοῖο ὅταν ὁ Κάουτσκι ἐκφράζει τή σκέψη πώς «οἱ ἀποφάσεις (τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ) ἴσως νά ἔχασαν κιόλας αὐτή τή στιγμή τή σημασία τους ἀκόμα καί γιά τά πρόσωπα πού τίς

fassten*, verloren haben». Einigungsverhandlungen zwischen uns und Neuiskristen gibt es viel genug und gab immer genug während der letzten 2–3 Monate, aber bis jetzt ist das Resultat dieser Verhandlungen gleich Null.

Wir protestieren energisch gegen den Versuch, unsere Stimme in der deutschen s.-d. Presse mundtot zu machen mittelst so eines groben, mechanischen, unerhörten Mittels wie Boycott der Broschüre, die nichts als Übersetzung der Resolutionen des dritten Parteitags der S.-D. A.-P. R. enthält und die im Münchener Parteiverlag der S.-D. A.-P. Deutschlands (G. Birk & Co.) erschienen ist. Kautsky hat kein Recht über seine Unparteilichkeit zu sprechen. Er war immer parteilich im jetzigen Kampfe innerhalb der russischen Sozialdemokratie. Es war sein gutes Recht, natürlich. Aber wer parteilich ist, tut er besser, nicht zu viel über Unparteilichkeit zu sprechen, um nicht wegen Heuchlerei gewiesen zu werden.

Kautsky schildert alle Resolutionen des 3. Parteitags der S.-D. A. P.-R. als «Attacken Lenins und seiner Freunde gegen Plechanow und dessen Freunde». Drei kleine Bemerkungen dazu. Erstens, von den 17 Resolutionen berühren nur vier direkt oder indirekt unsere Gegner innerhalb der S.-D. A.-P. R. Zweitens, ist jetzt Plechanow aus der Redaktion der «Iskra» ausgetreten. Siehe № 101 der «Iskra». Das zeigt, wie wenig Kautsky von unseren Verhältnissen versteht. Drittens bitten wir die deutschen Genossen zu überlegen, welchen Eindruck es auf russische Sozialdemokraten haben muss, wenn der Mann mit der Autorität des Genossen Kautsky in dieser Weise die Arbeiten des ganzen Parteitags herunterzureissen sucht mit solcher «Schilderung»: «Attacken Lenins und seiner Freunde»? Was würde man in Deutschland von Leuten denken, die sich anmassten, die Verhandlungen meinetwegen des Dresdener Parteitags (ohne die Protokolle gelesen zu haben) so schildern: Attaken Kautskys und seiner Freunde..?

Ein Wort der Warnung an alle deutschen sozialdemokraten: Parteigenossen! Betrachten sie wirklich die S.-D. A.-P. Russlands als ihre Bruderpartei, dann glauben Sie keinem Worte davon, was Ihnen sogenannte unparteiliche Deutsche über unsere Spaltung erzählen. Fordern Sie nur

* In «Leipziger Volkszeitung» — Druckfehler: «hassten».

σύνταξαν *». Ἀρκετές, παραπάνω ἀπό ἀρκετές διαπραγματεύσεις ἔγιναν στό διάστημα τῶν τελευταίων 2–3 μηνῶν καί συνεχίζουν νά γίνονται καί τώρα γιά τή συνένωσή μας μέ τούς νεοϊσκριστές· τό ἀποτέλεσμα ὅμως αὐτῶν τῶν διαπραγματεύσεων εἶναι ὥς τώρα ἕνα στρογγυλό μηδενικό.

Διαμαρτυρόμαστε ἔντονα ἐνάντια στήν προσπάθεια νά πνιγεῖ ἡ φωνή μας στό γερμανικό σοσιαλδημοκρατικό τύπο μέ μιά τόσο ὠμή, μηχανική, ἀνήκουστη μέθοδο ὅπως τό μποϋκοτάρισμα τῆς μπροσούρας, πού δέν περιέχει παρά τή μετάφραση τῶν ἀποφάσεων τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ καί πού ἐκδόθηκε ἀπό τό κομματικό ἐκδοτικό τοῦ Μονάχου τοῦ ΣΔΕΚ τῆς Γερμανίας (Γ. Μπίρκ καί Σία). Ὁ Κάουτσκι δέν ἔχει κανένα δικαίωμα νά μιλάει γιά τήν ἀμεροληψία του. Ἦταν πάντα μεροληπτικός στόν τωρινό ἀγώνα πού διεξάγεται μέσα στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία. Φυσικά αὐτό ἦταν ἀπόλυτο δικαίωμά του. Αὐτός ὅμως πού εἶναι μεροληπτικός καλύτερα νά μή μιλάει πάρα πολύ γιά ἀμεροληψία, γιά νά μήν κατηγορηθεῖ γιά ὑποκρισία.

Ὁ Κάουτσκι παρουσιάζει ὅλες τίς ἀποφάσεις τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ σάν «ἐπιθέσεις τοῦ Λένιν καί τῶν φίλων του ἐνάντια στόν Πλεχάνοφ καί στούς φίλους του». Τρεῖς μικρές παρατηρήσεις πάνω σ' αὐτό. Πρῶτο, ἀπό τίς 17 ἀποφάσεις μόνο τέσσερις θίγουν ἄμεσα ἤ ἔμμεσα τούς ἀντιπάλους μας μέσα στό ΣΔΕΚΡ. Δεύτερο, ὁ Πλεχάνοφ ἔχει φύγει τώρα ἀπό τή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» (βλέπε τό φύλο 101 τῆς «Ἴσκρα»). Αὐτό δείχνει πόσο λίγο καταλαβαίνει ὁ Κάουτσκι τίς σχέσεις μας. Τρίτο, παρακαλοῦμε τούς γερμανούς συντρόφους νά σκεφτοῦν τί ἐντύπωση θά προκαλέσει στούς ρώσους σοσιαλδημοκράτες τό γεγονός ὅτι ἕνας ἄνθρωπος μέ τό κύρος τοῦ σ. Κάουτσκι προσπαθεῖ νά δυσφημίσει τίς ἐργασίες ὁλόκληρου τοῦ κομματικοῦ συνεδρίου μέ παρόμοια «παρουσίαση»: «ἐπιθέσεις τοῦ Λένιν καί τῶν φίλων του»; Τί θά σκεφτόταν κανείς στή Γερμανία γιά ἀνθρώπους πού θά ἐπέτρεπαν στόν ἑαυτό τους νά παραστήσουν τίς ἐργασίες, ἄς ποῦμε, τοῦ κομματικοῦ συνεδρίου τῆς Δρέσδης (χωρίς νά διαβάσουν τά πρακτικά) ἔτσι: ἐπιθέσεις τοῦ Κάουτσκι καί τῶν φίλων του . . .;

Μιά συμβουλή σέ ὅλους τούς γερμανούς σοσιαλδημοκράτες: Σύντροφοι! Ἄν πραγματικά θεωρεῖτε τό ΣΔΕΚΡ ἀδελφό κόμμα, μήν πιστεύετε οὔτε μιά λέξη ἀπ' ὅσα σᾶς διηγοῦνται οἱ λεγόμενοι ἀμερόληπτοι γερμανοί γιά τή διάσπασή μας. Ζητᾶτε μόνο

* Στή «Leipziger Volkszeitung» ὑπάρχει ἕνα παρόραμα: «μίσησαν».

Dokumente, authentische Dokumente. Und vergessen Sie nicht: das Vorurteil ist weiter von der Wahrheit entfernt, als die Unkenntnis.

Mit sozialdemokratischem Gruss

die Redaktion des Zentral-Organs
(der «Proletarier») der Sozialdemokratischen
Arbeiterpartei Russlands

P. S. Die französischen Sozialisten verstehen unter der Unparteilichkeit etwas anderes wie Deutschen. Soeben druckte ihr Zentralorgan «Le Socialiste» die Übersetzung der Resolutionen des dritten Parteitags der S.-D. A.-P. Russlands als besondere Beilage.

Γράφτηκε στά γερμανικά ὕστερα
ἀπό τίς 12 (25) τοῦ 'Ιούνη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ντοκουμέντα, γνήσια ντοκουμέντα. Καί μήν ξεχνᾶτε πώς ἡ προκατάληψη βρίσκεται πιό μακριά ἀπό τήν ἀλήθεια ἀπ' ὅ,τι ἡ ἄγνοια.

Μέ σοσιαλδημοκρατικούς χαιρετισμούς

Ἡ σύνταξη τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου («Προλετάρι»)
τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος
τῆς Ρωσίας

P. S. Οἱ γάλλοι σοσιαλιστές μέ τή λέξη ἀμεροληψία ἐννοοῦν κάτι τό διαφορετικό ἀπ' ὅ,τι οἱ γερμανοί. Τό κεντρικό τους ὄργανο «Le Socialiste»[122] δημοσίευσε πρίν ἀπό λίγο σέ χωριστό παράρτημα τή μετάφραση τῶν ἀποφάσεων τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Μετάφραση ἀπό τά γερμανικά

Η ΠΑΛΗ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ ΚΑΙ Η ΔΟΥΛΙΚΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΤΑΞΗΣ

Ἐξέγερση καί ἔνοπλη σύγκρουση σέ ὁδοφράγματα στό Λότζ [123], σφαγή στό Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ [124], γενικές ἀπεργίες καί ἄνοιγμα πυρῶν ἐνάντια στούς ἐργάτες στή Βαρσοβία καί στήν Ὀδησσό [125], ἐπονείδιστο τέλος τῆς κωμωδίας μέ τήν ἀντιπροσωπεία τῶν ζέμστβο, νά ποιά εἶναι τά κυριότερα πολιτικά γεγονότα τῆς περασμένης ἑβδομάδας. Ἄν προσθέσουμε σ' αὐτά τίς πληροφορίες τῶν σημερινῶν (28 —15 Ἰούνη) ἐφημερίδων τῆς Γενεύης γιά ἀγροτικές ταραχές στήν ἐπαρχία Λεμπεντίν τοῦ κυβερνείου Χαρκόβου, γιά τήν καταστροφή πέντε τσιφλικιῶν καί τήν ἀποστολή ἐκεῖ στρατευμάτων, τότε στά γεγονότα μιᾶς μόνο βδομάδας θ' ἀντικαθρεφτιστεῖ μπροστά μας ὁ χαρακτήρας ὅλων τῶν βασικῶν κοινωνικῶν δυνάμεων πού προβάλλει σήμερα, τήν ὥρα τῆς ἐπανάστασης, τόσο ἀνοιχτά καί ξεκάθαρα.

Τό προλεταριάτο βρίσκεται σέ συνεχῆ ἀναταραχή, ἰδιαίτερα ὕστερα ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη, μή ἀφήνοντας οὔτε λεπτό ἀνάπαυσης στόν ἐχθρό, κάνοντας τήν ἐπίθεσή του κυρίως μέ μορφή ἀπεργιῶν, ἀποφεύγοντας τίς ἀνοιχτές συγκρούσεις μέ τήν ἔνοπλη δύναμη τοῦ τσαρισμοῦ καί προετοιμάζοντας τίς δυνάμεις του γιά τή μεγάλη, τήν ἀποφασιστική μάχη. Στά πιό ἀναπτυγμένα ἀπό βιομηχανική ἄποψη μέρη, ὅπου οἱ ἐργάτες εἶναι περισσότερο προετοιμασμένοι πολιτικά, ὅπου στήν οἰκονομική καί γενική πολιτική καταπίεση προστίθεται ἡ ἐθνική καταπίεση, ἡ ἀστυνομία καί τά στρατεύματα τοῦ τσαρισμοῦ δροῦν μέ ἐξαιρετική προκλητικότητα, προκαλοῦν ἀνοιχτά τούς ἐργάτες. Καί οἱ ἐργάτες, ἀκόμα καί οἱ ἀπροετοίμαστοι· γιά ἀγώνα, ἀκόμα καί ὅσοι στήν ἀρχή περιορίζονταν μόνο στήν ἄμυνα, μᾶς δείχνουν, ὅπως οἱ προλετάριοι τοῦ Λότζ, ὄχι μόνο ἕνα καινούργιο πρότυπο ἐπαναστατικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καί ἡρωισμοῦ, ἀλλά καί ἀνώτερες

μορφές πάλης. Ὁ ἐξοπλισμός τους εἶναι ἀκόμα ἀνεπαρκής, ἐξαιρετικά ἀνεπαρκής, ἡ ἐξέγερσή τους εἶναι ἀκόμα, ὅπως καί πρῶτα, σποραδική, ἀποσπασμένη, ἀσύνδετη μέ τό γενικό κίνημα, ὡστόσο κάνουν ἕνα βῆμα πρός τά ἐμπρός, μέ τεράστια ταχύτητα γεμίζουν τούς δρόμους τῆς πόλης μέ δεκάδες ὁδοφράγματα, προκαλοῦν σοβαρή ζημιά στά στρατεύματα τοῦ τσαρισμοῦ, ἀμύνονται μέ πεῖσμα σέ ὁρισμένα σπίτια. Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση ἀναπτύσσεται σέ βάθος καί πλάτος. Τά καινούργια θύματα τῶν δημίων τοῦ τσάρου — στό Λότζ σκοτώθηκαν καί τραυματίστηκαν ὥς 2000 ἄτομα — ἀνάβουν σέ καινούργιες δεκάδες κι ἑκατοντάδες χιλιάδες πολίτες ἕνα φλογερό μίσος ἐνάντια στήν καταραμένη ἀπολυταρχία. Οἱ καινούργιες ἔνοπλες συγκρούσεις δείχνουν ὁλοένα καί πιό παραστατικά πώς εἶναι ἀναπόφευκτος ὁ ἀποφασιστικός ἔνοπλος ἀγώνας τοῦ λαοῦ ἐνάντια στίς ἔνοπλες δυνάμεις τοῦ τσαρισμοῦ. Ἀπό τά μεμονωμένα ξεσπάσματα διαγράφεται ὁλοένα καί περισσότερο ἡ εἰκόνα τῆς πανρωσικῆς πυρκαϊᾶς πού φουντώνει. Ὁ προλεταριακός ἀγώνας ἀγκαλιάζει νέες, ἐντελῶς καθυστερημένες περιφέρειες, καί οἱ πραιτωριανοί τοῦ τσάρου μέ τό ζῆλο τους δουλεύουν πρός ὄφελος τῆς ἐπανάστασης μετατρέποντας τίς οἰκονομικές συγκρούσεις σέ πολιτικές, κάνοντας φανερή παντοῦ καί ὁλοῦθε στούς ἐργάτες, πάνω στήν ἴδια τή μοίρα τους, τήν ἀπόλυτη ἀναγκαιότητα τῆς ἀνατροπῆς τῆς ἀπολυταρχίας, πλάθοντας ἀπ' αὐτούς τούς ἴδιους τούς μελλοντικούς ἥρωες καί ἀγωνιστές τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης.

Ἔνοπλη λαϊκή ἐξέγερση· σ' αὐτό τό σύνθημα, πού τό ἔριξε τόσο ἀποφασιστικά τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου μέ τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, μᾶς φέρνουν ὅλο καί πιό κοντά τά ἴδια τά γεγονότα, τό ἴδιο τό αὐθόρμητο προτσές τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος πού πλαταίνει καί ὀξύνεται. Ἄς λείψουν λοιπόν τό γρηγορότερο ὅλες οἱ ταλαντεύσεις καί οἱ ἀμφιβολίες, ἄς νιώσουν τό ταχύτερο ὁ καθένας καί ὅλοι πόσο ἀνόητες, πόσο ἀνάρμοστες εἶναι σήμερα οἱ προσπάθειες ὑπεκφυγῆς ἀπ' αὐτό τό κατεπεῖγον καθῆκον τῆς προετοιμασίας μας μέ τόν πιό δραστήριο τρόπο γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, πόσον ἐπικίνδυνη εἶναι ἡ καθυστέρηση, πόσον ἐπιτακτική ἡ ἀνάγκη τῆς συνένωσης καί τῆς συσπείρωσης τῶν σκόρπιων ἐξεγέρσεων πού ξεσποῦν παντοῦ. Τά ξεσπάσματα αὐτά εἶναι ἀνίσχυρα ξέχωρα τό καθένα μοναχό του. Ἡ ὀργανωμένη δύναμη τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης μπορεῖ νά συντρίψει τούς ξεσηκωμένους τόν ἕνα ὕστερ' ἀπό τόν ἄλλο, ἄν τό κίνημα θά περνᾶ κατά τόν ἴδιο αὐθόρμητο τρόπο καί μέ ἀργό ρυθμό ἀπό πόλη

σέ πόλη, ἀπό περιφέρεια σέ περιφέρεια. Ἑνωμένα ὅμως μαζί αὐτά τά ξεσπάσματα μποροῦν νά συγχωνευθοῦν σ᾽ ἕνα τόσο ἰσχυρό χείμαρρο ἐπαναστατικῆς φλόγας, πού μπροστά του δέ θ᾽ ἀντέξει καμιά δύναμη στόν κόσμο. Καί ἡ συνένωση γίνεται, γίνεται μέ χιλιάδες τρόπους πού δέν τούς ξέρουμε καί δέν τούς ὑποψιαζόμαστε. Ὁ λαός διδάσκεται τήν ἐπανάσταση ἀπό τά μεμονωμένα αὐτά ξεσπάσματα καί τίς συγκρούσεις· ἡ δική μας δουλειά εἶναι μόνο νά μή μένουμε πίσω ἀπό τά καθήκοντα τῆς στιγμῆς, νά ξέρουμε νά δείχνουμε πάντα τό ἑπόμενο, τό ἀνώτερο σκαλοπάτι τοῦ ἀγώνα, ἀντλώντας πείρα καί ὑποδείξεις ἀπό τό παρελθόν καί τό παρόν, καλώντας πιό θαρραλέα καί πιό πλατιά τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες νά προχωροῦν πάντα μπροστά, πρός τήν πλήρη νίκη τοῦ λαοῦ, πρός τήν πλήρη συντριβή τῆς ἀπολυταρχικῆς σπείρας πού ἀγωνίζεται τώρα μέ ἀπόγνωση καταδικασμένου σέ θάνατο.

Πόσες φορές δέ βρίσκονταν μέσα στή σοσιαλδημοκρατία, κυρίως στή διανοουμενίστικη πτέρυγά της, ἄνθρωποι πού ὑποτιμοῦσαν τά καθήκοντα τοῦ κινήματος, πού ἔχαναν λιγόψυχα τήν πίστη τους στήν ἐπαναστατική δύναμη τῆς ἐργατικῆς τάξης. Μερικοί νομίζουν καί τώρα πώς, ἐπειδή ἡ δημοκρατική ἐπανάσταση εἶναι ὡς πρός τόν κοινωνικο-οικονομικό χαρακτήρα της ἀστική, γι᾽ αὐτό τό προλεταριάτο δέν πρέπει νά ἐπιδιώκει νά παίξει σ᾽ αὐτήν καθοδηγητικό ρόλο καί νά ἔχει τήν πιό δραστήρια συμμετοχή, δέν πρέπει νά προβάλλει τά πρωτοπόρα συνθήματα: ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας καί ἐγκαθίδρυση προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης. Τά γεγονότα διδάσκουν καί αὐτούς τούς καθυστερημένους ἀνθρώπους. Τά γεγονότα ἐπιβεβαιώνουν τά μαχητικά συμπεράσματα ἀπό τήν ἐπαναστατική θεωρία τοῦ μαρξισμοῦ. Ὁ ἀστικός χαρακτήρας τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης δέ σημαίνει πώς αὐτή μπορεῖ νά εἶναι ἐπωφελής μόνο στήν ἀστική τάξη. Ἀντίθετα, ἡ δημοκρατική ἐπανάσταση εἶναι ἐπωφελής προπαντός καί χρειάζεται προπαντός στό προλεταριάτο καί στήν ἀγροτιά. Τά γεγονότα δείχνουν ὅλο καί πιό ξεκάθαρα πώς μόνο τό προλεταριάτο εἶναι ἱκανό νά διεξάγει ἀποφασιστικό ἀγώνα γιά τήν πλήρη ἐλευθερία, γιά τή δημοκρατία, σέ πεῖσμα τῆς ἀστικῆς τάξης πού δέν εἶναι σίγουρη καί σταθερή. Τό προλεταριάτο μπορεῖ νά μπεῖ ἐπικεφαλῆς ὅλου τοῦ λαοῦ, τραβώντας μέ τό μέρος του τήν ἀγροτιά, πού δέν ἔχει νά περιμένει ἀπό τήν ἀπολυταρχία τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό καταπίεση καί βία, καί ἀπό τούς ἀστούς φίλους τοῦ λαοῦ τίποτε ἄλλο ἐκτός ἀπό ἀπιστία καί προδοσία. Τό προλεταριάτο, ἀπό τήν ἴδια τή θέση

του σάν τάξης μέσα στή σύγχρονη κοινωνία, εἶναι ἱκανό νά καταλάβει νωρίτερα ἀπ' ὅλες τίς ἄλλες τάξεις ὅτι τά μεγάλα ἱστορικά ζητήματα λύνονται σέ τελευταία ἀνάλυση μόνο μέ τή βία, ὅτι ἡ ἐλευθερία δέν κατακτιέται δίχως μέγιστες θυσίες, ὅτι ἡ ἔνοπλη ἀντίσταση τοῦ τσαρισμοῦ πρέπει νά τσακιστεῖ καί νά συντριβεῖ μέ τά ὅπλα. Διαφορετικά δέ θά δοῦμε ἐλευθερία, διαφορετικά τή Ρωσία τήν περιμένει ἡ τύχη τῆς Τουρκίας, μιά μακρόχρονη βασανιστική κατάπτωση καί ἀποσύνθεση, ἰδιαίτερα βασανιστική γιά ὅλες τίς ἐργαζόμενες μάζες τοῦ λαοῦ πού ὑφίστανται τήν ἐκμετάλλευση. Μπορεῖ ἡ ἀστική τάξη νά ταπεινώνεται καί νά κοψομεσιάζεται δουλικά, μπορεῖ νά παζαρεύει καί νά ἐκλιπαρεῖ ἐλεημοσύνη, προσπαθώντας νά πετύχει μιάν ἀξιοθρήνητη παρωδία ἐλευθερίας. Τό προλεταριάτο θά τραβήξει στή μάχη, θά πάρει μαζί του τήν ἀγροτιά, τήν τυραννισμένη ἀπό τήν πιό ἄτιμη καί ἀβάσταχτη φεουδαρχία καί τόν πιό ἄτιμο καί ἀβάσταχτο χλευασμό, θά βαδίσει πρός τήν πλήρη ἐλευθερία πού μπορεῖ νά τήν ὑπερασπίζει μόνο ὁ ἔνοπλος λαός, στηριζόμενος στήν ἐπαναστατική ἐξουσία.

Ἡ σοσιαλδημοκρατία δέν ἔριξε τό σύνθημα τῆς ἐξέγερσης σέ στιγμές ἔξαψης. Ἀγωνιζόταν πάντα καί θ' ἀγωνίζεται ἐνάντια στήν ἐπαναστατική λογοκοπία, θά ἀπαιτεῖ πάντα ψύχραιμο ὑπολογισμό τῶν δυνάμεων καί ἀνάλυση τῆς κατάστασης. Ἡ σοσιαλδημοκρατία, ἀπό τό 1902 ἀκόμα, μιλοῦσε γιά τήν προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης, μή συγχέοντας ποτέ αὐτή τήν προετοιμασία μέ τό χωρίς νόημα σκάρωμα ἀνταρσιῶν πού ἡ τεχνική ὀργάνωσή τους ἁπλῶς θά σπαταλοῦσε ἀνώφελα τίς δυνάμεις μας. Καί μόνο τώρα, ὕστερα ἀπό τίς 9 τοῦ Γενάρη, τό ἐργατικό κόμμα ἔβαλε στήν ἡμερήσια διάταξη τό σύνθημα τῆς ἐξέγερσης, ἀναγνώρισε ὅτι ἡ ἐξέγερση ἀποτελεῖ ἀνάγκη κι ὅτι ἡ προετοιμασία γι' αὐτήν εἶναι κατεπεῖγον καθῆκον. Ἡ ἴδια ἡ ἀπολυταρχία ἔκανε αὐτό τό σύνθημα σύνθημα δράσης τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ἡ ἀπολυταρχία ἔδοσε τά πρῶτα πλατιά καί μαζικά μαθήματα τοῦ ἐμφύλιου πολέμου. Ὁ πόλεμος αὐτός ἄρχισε καί διεξάγεται ὅλο καί πιό πλατιά, ὅλο καί μέ πιό ὀξυμένη μορφή. Ἐμεῖς ὀφείλουμε νά γενικεύουμε τά διδάγματά του, νά ἐξηγοῦμε ὅλο τό μεγάλο νόημα τῶν λέξεων «ἐμφύλιος πόλεμος», νά ἀντλοῦμε πρακτικές ὑποδείξεις ἀπό τίς μερικότερες μάχες αὐτοῦ τοῦ πολέμου, νά ὀργανώνουμε τίς δυνάμεις, νά ἑτοιμάζουμε ἄμεσα καί χωρίς ἀργοπορία ὅ,τι εἶναι ἀναγκαῖο γιά ἕναν πραγματικό πόλεμο.

Ἡ σοσιαλδημοκρατία δέ φοβᾶται νά κοιτάει τήν ἀλήθεια στά μάτια. Ξέρει τήν προδοτική φύση τῆς ἀστικῆς τάξης. Ξέρει ὅτι

ἡ ἐλευθερία δέν πρόκειται νά φέρει στόν ἐργάτη ἡσυχία καί εἰρήνη, ἀλλά ἕναν καινούργιο, ἀκόμα μεγαλύτερον ἀγώνα γιά τό σοσιαλισμό, ἀγώνα ἐνάντια στούς σημερινούς ἀστούς φίλους τῆς ἐλευθερίας. Μολαταῦτα — κι ἀκριβῶς γι' αὐτό — ἡ ἐλευθερία ἀποτελεῖ ἀπαραίτητη ἀνάγκη γιά τούς ἐργάτες, ἡ ἐλευθερία τούς εἶναι περισσότερο ἀναγκαία ἀπ' ὅσο σέ ὁποιονδήποτε ἄλλον. Μόνο οἱ ἐργάτες εἶναι ἱκανοί νά ἀγωνίζονται ἐπικεφαλῆς τοῦ λαοῦ γιά πλήρη ἐλευθερία, γιά τή λαοκρατική δημοκρατία, καί νά διεξάγουν γι' αὐτήν ἀγώνα ζωῆς καί θανάτου.

Βέβαια, μέσα στό λαό ὑπάρχει ἀκόμα πολλή ἀμορφωσιά καί κακομοιριά, πρέπει νά καταβληθεῖ ἀκόμα πολύς κόπος γιά τήν ἀνάπτυξη τῆς αὐτεπίγνωσης τῶν ἐργατῶν· ἀφήνουμε πιά τήν ἀγροτιά. Κοιτάξτε ὅμως πόσο γρήγορα ὀρθώνει τό ἀνάστημά του ὁ χτεσινός δοῦλος, πῶς λάμπει ἡ σπίθα τῆς ἐλευθερίας ἀκόμα καί στά μισοσβησμένα μάτια. Κοιτάξτε τό ἀγροτικό κίνημα. Εἶναι σκόρπιο, δέν εἶναι συνειδητό, δέν ξέρουμε παρά ἐλάχιστα γιά τήν ἀληθινή ἔκταση καί τό χαρακτήρα του. Ξέρουμε ὅμως σίγουρα πώς ὁ συνειδητός ἐργάτης καί ὁ ἀγρότης πού σηκώνεται γιά τόν ἀγώνα θά καταλάβουν μέ δυό λόγια ὁ ἕνας τόν ἄλλο, πώς ἡ κάθε ἀχτίδα φωτός θά τούς ἑνώσει πιό στενά στήν πάλη γιά τήν ἐλευθερία, πώς τότε δέ θ' ἀφήσουν νά περάσει στά χέρια τῆς ἀξιοκαταφρόνητα δειλῆς καί ἄπληστης ἀστικῆς τάξης καί τῶν τσιφλικάδων ἡ ἐπανάστασή *τους*, ἡ δημοκρατική ἐκείνη ἐπανάσταση πού μπορεῖ νά δόσει γή καί ἐλευθερία, νά δόσει στούς ἐργαζομένους ὅλες τίς νοητές σέ ἀστική κοινωνία διευκολύνσεις τῆς ζωῆς μέ σκοπό τή συνέχιση τοῦ ἀγώνα ὑπέρ τοῦ σοσιαλισμοῦ. Κοιτάξτε τήν κεντρική βιομηχανική περιφέρεια. Νά πέρασε τάχα πολύς καιρός ἀπό τότε πού μᾶς φαινόταν βυθισμένη σέ βαθύ ὕπνο, νά πέρασε πολύς καιρός ἀπό τότε πού νομίζαμε πώς ἐκεῖ δέν μπορεῖ νά ἀναπτυχθεῖ παρά ἕνα μερικό, κομματιασμένο, μικρό ἐπαγγελματικό κίνημα; Καὶ ὅμως ἐκεῖ φούντωσε κιόλας ἡ γενική ἀπεργία. Ξεσηκώθηκαν καί ξεσηκώνονται δεκάδες κι ἑκατοντάδες χιλιάδες ἄνθρωποι. Ἡ πολιτική ζύμωση ἀναπτύσσεται σέ πρωτοφανῆ βαθμό. Φυσικά, οἱ ἐργάτες ἐκείνης τῆς περιοχῆς βρίσκονται ἀκόμα μακριά ἀπό τό ἡρωικό προλεταριάτο τῆς ἡρωικῆς Πολωνίας, μά ἡ τσαρική κυβέρνηση τούς διαφωτίζει γρήγορα, τούς ἀναγκάζει γρήγορα «νά φτάσουν τήν Πολωνία».

Ὄχι, ἡ παλλαϊκή ἔνοπλη ἐξέγερση δέν εἶναι ὄνειρο. Δέν εἶναι μάταιη ἡ σκέψη γιά πλήρη νίκη τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς στή σημερινή δημοκρατική ἐπανάσταση. Καί πόσο

μεγαλειώδεις εἶναι οἱ προοπτικές πού ξανοίγει μιά τέτοια νίκη στό προλεταριάτο τῆς Εὐρώπης, πού τόν πόθο του γιά εὐτυχία τόν συγκρατεῖ τεχνητά ἐδῶ καί πολλά χρόνια ἡ στρατιωτική καί τσιφλικάδικη ἀντίδραση! Ἡ νίκη τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία θά εἶναι τό σύνθημα γιά τήν ἔναρξη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, γιά μιά νέα νίκη τῶν ἀδελφῶν μας, τῶν συνειδητῶν προλεταρίων ὅλων τῶν χωρῶν.

Πόσο ἀηδιαστικά ἀξιοθρήνητη φαίνεται, σέ σύγκριση μέ τό ρωμαλέο καί ἡρωικό ἀγώνα τοῦ προλεταριάτου, ἡ γεμάτη πίστη καί ἀφοσίωση στό θρόνο ἐκδήλωση τῶν ζέμτσι καί τῶν «ὀσβομποζντέντσι» στήν περιβόητη ἀκρόαση ἀπομέρους τοῦ Νικολάου Β΄. Οἱ θεατρίνοι τιμωρήθηκαν ὅπως τούς ἄξιζε. Δέν πρόλαβε νά στεγνώσει τό μελάνι μέ τό ὁποῖο γράψανε τίς ἐκθέσεις τους, τίς διαποτισμένες ἀπό ἕνα λακεδίστικο ἐνθουσιασμό γιά τά εὐμενῆ λόγια τοῦ τσάρου, καί ἡ πραγματική σημασία αὐτῶν τῶν λόγων πρόβαλε μπροστά σ' ὅλους ἀπό τά γεγονότα πού ἀκολούθησαν. Ἡ λογοκρισία λυσσομανάει. Σταματάει τήν ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας «Ρούς» [126] μόνο καί μόνο γιατί δημοσίευσε ἕνα διακριτικότατο μήνυμα. Ἡ δικτατορία τῆς ἀστυνομίας, μ' ἐπικεφαλῆς τόν Τρέποφ, σημειώνει μεγάλες προόδους. Τά λόγια τοῦ τσάρου ἑρμηνεύονται ἐπίσημα μέ τήν ἔννοια ὅτι ὑποσχέθηκε *συμβουλευτική* συνέλευση τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων, διατηρώντας τό ἀπαραβίαστο τῆς προαιώνιας καί «αὐτόχθονης» ἀπολυταρχίας!

Ἀποδείχτηκε πώς εἶχε δίκιο ὁ πρίγκιπας Μεστσέρσκι στήν ἐκτίμηση τῆς ἀκρόασης τῆς ἀντιπροσωπείας, πού δημοσίευσε ἀπό τίς στῆλες τοῦ περιοδικοῦ «Γκραζντανίν» [127]. Ὁ Νικόλαος τά κατάφερε donner le change στούς ζέμτσι καί στούς φιλελευθέρους— ἔγραφε. Ὁ Νικόλαος τά κατάφερε *νά τούς τραβήξει ἀπό τή μύτη!* Ἅγια ἀλήθεια! Οἱ ἡγέτες τῶν ζέμτσι καὶ τῶν ὀσβομποζντέντσι τήν ἔπαθαν. Αὐτό τούς χρειαζόταν. Γιά τή δουλόπρεπη ἐκδήλωση, γιά τήν ἀπόκρυψη τῶν πραγματικῶν ἀποφάσεων καί τῶν σκέψεών τους σχετικά μέ τό σύνταγμα, γιά τήν ἐπονείδιστη σιωπή τους σέ ἀπάντηση τοῦ ἰησουίτικου λόγου τοῦ τσάρου τιμωρήθηκαν ὅπως τούς ἄξιζε. Συνεχῶς παζάρευαν καί παζαρεύουν, προσπαθώντας ν' ἀποσπάσουν μιά «ἀκίνδυνη» γιά τήν ἀστική τάξη παρωδία ἐλευθερίας. Ὁ Σίποφ παζαρεύει μέ τόν Μπουλίγκιν, ὁ Τρουμπετσκόι παζαρεύει μέ τόν Σίποφ, ὁ Πετρουνκέβιτς καί ὁ Ροντίτσεφ παζαρεύουν μέ τόν Τρουμπετσκόι, ὁ Στρούβε παζαρεύει μέ τόν Πετρουνκέβιτς καί τόν Ροντίτσεφ. Παζαρεύουν, συμφωνώντας «προσωρινά» πάνω στό καθαρά σιποφικό πρόγραμμα τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ζέμστβο. Καλή ἀπάντηση ἦταν

γι' αυτούς τούς μπακάληδες... ή κλωτσιά πού τούς έδοσε ή στρατιωτική μπότα.

Εἶναι τάχα δυνατόν ὁ ἐξευτελισμός τῶν ἡγετῶν τοῦ ρωσικοῦ ἀστικοῦ «ὀσβομποζντενισμοῦ» νά μή ἀποτελέσει τήν ἀρχή τοῦ τέλους; Μποροῦν τάχα οἱ ἱκανοί νά εἶναι εἰλικρινεῖς καί τίμιοι *δημοκράτες* νά μή γυρίσουν καί τώρα ἀκόμα τίς πλάτες τους σ' αὐτό τό περιβόητο «συνταγματικο-δημοκρατικό κόμμα»; Εἶναι τάχα δυνατόν νά μήν καταλάβουν πώς ντροπιάζουν ἀνεπανόρθωτα τόν ἑαυτό τους καί προδίνουν τό ἔργο τῆς ἐπανάστασης ὑποστηρίζοντας ἕνα «κόμμα», μέσα στό ὁποῖο ἡ «ὁμάδα τῶν ζέμτσι» σέρνεται μέ τήν κοιλιά μπροστά στήν ἀπολυταρχία καί ἡ «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης» σέρνεται μέ τήν κοιλιά μπροστά στήν ὁμάδα τῶν ζέμτσι;

Χαιρετίζουμε τό τέλος τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ζέμτσι! Ἡ μάσκα ἔχει ἀποσπαστεῖ. Κάντε τήν ἐκλογή σας, κύριοι τσιφλικάδες καί κύριοι ἀστοί. Κάντε τήν ἐκλογή σας, κύριοι μορφωμένοι ἄνθρωποι καί μέλη τῶν κάθε λογῆς «ἑνώσεων». Μέ τήν ἐπανάσταση ἤ μέ τήν ἀντεπανάσταση; Μέ τήν ἐλευθερία ἤ ἐνάντια στήν ἐλευθερία; Ὅποιος θέλει νἆναι δημοκράτης στήν πράξη, πρέπει νά παλαίψει, πρέπει νά διακόψει τίς σχέσεις του μέ τούς προσκυνημένους καί τούς προδότες, πρέπει νά δημιουργήσει ἕνα τίμιο κόμμα, σεβόμενο τόν ἑαυτό του καί τίς πεποιθήσεις του, πρέπει νά ταχθεῖ ἀποφασιστικά καί ἀμετάκλητα μέ τό μέρος τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Καί ὅποιος θέλει νά συνεχίσει τό παιχνίδι τῆς διπλωματίας, τό παιχνίδι τῶν μισόλογων· ὅποιος θέλει νά παζαρεύει καί νά ὑποκλίνεται δουλόπρεπα, νά ξαμολάει προφορικές ἀπειλές πού κανένας δέν τίς πιστεύει καί νά δέχεται μέ ἐνθουσιασμό τήν ὑπόσχεση τοῦ λατρευτοῦ μονάρχη νά τοῦ δόσει θέση προεστοῦ τῶν εὐγενῶν, πρέπει νά στιγματίζεται δημόσια μέ τή γενική περιφρόνηση τῶν ὀπαδῶν τῆς ἐλευθερίας.

Κάτω οἱ ἀστοί προδότες τῆς ἐλευθερίας!

Ζήτω τό ἐπαναστατικό προλεταριάτο! Ζήτω ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση γιά τήν πλήρη ἐλεύθερία, γιά τή δημοκρατία, γιά τά πιό ζωτικά καί ἐπιτακτικά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς.

Γράφτηκε στίς 15 (28) τοῦ Ἰούνη 1905

Δημοσιεύτηκε στίς 3 τοῦ Ἰούλη (20 τοῦ Ἰούνη) 1905 στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι», ἀρ. φύλλου 6

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΤΟ ΤΡΙΤΟ ΒΗΜΑ ΠΡΟΣ ΤΑ ΠΙΣΩ

Ἀπό τίς ἀποφάσεις τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ εἶναι γνωστό σ' ὅλους τούς συντρόφους ποιά πρέπει νά εἶναι ἡ στάση μας ἀπέναντι στή λεγόμενη μειοψηφία ἤ στούς νεοϊσκριστές τόσο ἀπό ἰδεολογική ὅσο καί ἀπό ὀργανωτική ἄποψη. Τό ΙΙΙ συνέδριο, ἀναγνωρίζοντας τήν ἀνάγκη τῆς διεξαγωγῆς ἰδεολογικῆς πάλης ἐνάντια στίς ἐπιβιώσεις τοῦ «οἰκονομισμοῦ», δέχτηκε ὅτι εἶναι δυνατή ἡ εἴσοδος τῶν ὀπαδῶν τῆς μειοψηφίας στίς κομματικές ὀργανώσεις μέ τόν ὅρο ὅτι θά ἀναγνωρίσουν τά συνέδρια τοῦ κόμματος καί θά ὑποταχθοῦν στήν κομματική πειθαρχία. Ἐφόσον ὁ ὅρος αὐτός δέν ἐκπληρώνεται, ὅλες οἱ ὁμάδες τῆς «μειοψηφίας» πρέπει νά θεωροῦνται σάν ὁμάδες πού βρίσκονται ἔξω ἀπό τό κόμμα· ἐννοεῖται πώς ἐπιτρέπεται νά κλείνονται πρακτικές *συμφωνίες* μαζί τους, κατά τήν κρίση τῆς ΚΕ καί τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν, πάνω στίς ἴδιες ἀρχές πού κλείνονται καί οἱ συμφωνίες μέ τήν Μπούντ κτλ.

Σήμερα μποροῦμε νά ἀνακοινώσουμε στούς συντρόφους μόνο μερικές πληροφορίες σχετικά μέ τό κομμάτι τῆς μειοψηφίας πού ἀποσχίστηκε ἀπό τό κόμμα καί βρίσκεται στό ἐξωτερικό. Ἡ ΚΕ ἀμέσως ὕστερα ἀπό τό συνέδριο ἔστειλε γράμμα καί στό «Σύνδεσμο» καί στούς ἐπικεφαλῆς τοῦ τεχνικοῦ μηχανισμοῦ καί τοῦ κομματικοῦ ταμείου, παρακαλώντας τόν πρῶτο νά πάρει θέση ἀπέναντι στό ΙΙΙ συνέδριο καί τούς ἄλλους νά παραδόσουν τήν περιουσία τοῦ κόμματος στήν ΚΕ. Ἀπάντηση δέ δόθηκε σέ κανένα ἀπό τά γράμματα αὐτά. Οἱ νεοϊσκριστές ἦταν συμφωνότατοι νά χρησιμοποιοῦν ἐξονόματος ὅλου τοῦ κόμματος τό τυπογραφεῖο καί τήν ἀποθήκη τοῦ κόμματος, νά παίρνουν χρήματα ἀπό τή γερμανική σοσιαλδημοκρατία, ἀπό τό ἐξωτερικό γενικά, δέν ἤθελαν ὅμως νά δόσουν λογαριασμό στό κόμμα γιά τή χρησιμοποίηση τῆς κομματικῆς περιουσίας καί γιά τή διάθεση

τῶν κομματικῶν χρημάτων. Θεωροῦμε περιττό νά σχολιάσουμε μιά τέτοια διαγωγή.

Στό ἄρθρο γιά τό III συνέδριο («Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 1*) ἐκφράσαμε τήν εὐχή ἡ ἀποσχισμένη μερίδα τοῦ κόμματος νά ὀργανωθεῖ τουλάχιστο τό ταχύτερο κι ὅσο μπορεῖ πιό ὁλοκληρωμένα ἐσωτερικά: τότε θἆταν πιό εὔκολες οἱ χωριστές συμφωνίες καί πιό ξεκάθαρος ὁ δρόμος πρός τή μελλοντική ἑνότητα. Δυστυχῶς καί αὐτή ἡ εὐχή μας ἀποδείχνεται σχεδόν ἀπραγματοποίητη. Τώρα ἔχουν δημοσιευτεῖ οἱ ἀποφάσεις τῆς «συνδιάσκεψης» τῆς μειοψηφίας (βλ. τήν ἐξαιρετικά ἐνδιαφέρουσα μπροσούρα: «Ἡ πρώτη πανρωσική συνδιάσκεψη τῶν κομματικῶν στελεχῶν», Χωριστό παράρτημα τῆς «Ἴσκρα» στό φύλλο 100, καθώς καί τό ἴδιο τό φύλλο 100 τῆς «Ἴσκρα»). Συνιστοῦμε ἐπίμονα σ' ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις νά διαβάσουν αὐτή τήν μπροσούρα, γιατί δέ θά μπορούσαμε νά φανταστοῦμε τίποτε τό καλύτερο ἀπ' αὐτό τό ὑλικό γιά τήν ἰδεολογική πάλη ἐνάντια στή μερίδα πού ἀποσχίστηκε ἀπό τό κόμμα. Οἱ ἀποφάσεις αὐτές φανερώνουν πλήρη ἀνικανότητα τῆς μειοψηφίας νά ὀργανώσει ἀκόμα καί τούς δικούς της ὀπαδούς. Οὔτε καί τή δική τους συνδιάσκεψη δέν μπόρεσαν νά συγκαλέσουν: τή συνδιάσκεψή τους τή συγκαλέσαμε ἐμεῖς, τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας καί ἡ ΚΕ, μέ τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου. Οἱ ἀντιπρόσωποι τῶν μενσεβίκικων ὀργανώσεων πήγαιναν κατ' ἐντολή τῶν ὀργανώσεών τους σέ συνέδριο καί βρέθηκαν σέ συνδιάσκεψη! Ἡ συνδιάσκεψη ψήφισε ἀπόφαση πού λέει νά μήν ἀναγνωρίζονται οἱ ἀποφάσεις τοῦ III συνεδρίου καί νά καταργηθεῖ τό καταστατικό τοῦ κόμματος πού ψηφίστηκε στό II συνέδριο! Ἡ συνδιάσκεψη δέν μπόρεσε νά συγκροτηθεῖ σέ συνέδριο, — οἱ ἀποφάσεις της εἶναι ἀποφάσεις *συμβουλευτικῆς* συνέλευσης, πού ὑπόκεινται στήν ἔγκριση κάθε ὀργάνωσης χωριστά. Δέν ὑπάρχει πλήρης κατάλογος αὐτῶν πού πῆραν μέρος στή συνδιάσκεψη, οὔτε καί πρακτικά τῆς συνδιάσκεψης ὑπάρχουν. Συνεπῶς οἱ ὀργανώσεις τῆς μειοψηφίας μποροῦν ν'ἀπαντοῦν μόνο μ' ἕνα ναί ἤ ἕνα ὄχι στό ἐρώτημα ἄν παραδέχονται τή μιά ἤ τήν ἄλλη ἀπόφαση. Ἔτσι, οἱ ψηφοφόροι μέ θετική ψῆφο θά ψηφίζουν χωρίς νά μποροῦν νά τροποποιήσουν τά κείμενα τῶν ἀποφάσεων καί χωρίς νάχουν ὑπόψη τους ὅλη τήν πορεία τῶν συζητήσεων πού ἔγιναν γύρω ἀπ' αὐτές τίς ἀποφάσεις. Πῶς θά ὑπολογιστοῦν τελικά οἱ θετικοί αὐτοί ψῆφοι πού μπορεῖ νά μήν

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 215 - 216. *Ἡ Σύντ.*

ἐγκρίνουν παμψηφεί ἕνα μέρος τῆς ἀπόφασης ἤ νά μήν ἀπορρίπτουν παμψηφεί ἕνα ἄλλο μέρος τῆς ἀπόφασης — ἕνας θεός τό ξέρει. Μπροστά μας ἔχουμε τήν ἀρχή τῶν βοναπαρτιστικῶν δημοψηφισμάτων, σέ ἀντίθεση μέ τήν ἀρχή τῆς δημοκρατικῆς ἀντιπροσώπευσης πού παραδέχεται στό σύνολό της ἡ διεθνής σοσιαλδημοκρατία. Σέ μᾶς οἱ δημοκρατικά ἐκλεγμένοι καί ὑπόλογοι ἀπέναντι στούς ἐκλογεῖς τους ἀντιπρόσωποι τῶν ὀργανώσεων μέ πλήρη δικαιώματα συσκέπτονται καί ἀποφασίζουν. Σ' αὐτούς οἱ ἀντιπρόσωποι καί οἱ καλεσμένοι συσκέπτονται καί προτείνουν, ἐνῶ οἱ ὀργανώσεις μέ πλήρη δικαιώματα λένε ἐκ τῶν ὑστέρων: ναί ἤ ὄχι. Εἶναι δύσκολο νά φανταστεῖ κανείς σύστημα πιό κατάλληλο γιά νά ἀποδιοργανώσει τούς σοσιαλδημοκράτες. Στήν πράξη τό σύστημα αὐτό τῶν δημοψηφισμάτων ἐκφυλίζεται πάντα σέ κωμωδία.

Τό «Ὀργανωτικό καταστατικό» πού ψηφίστηκε ἀπό τή συνδιάσκεψη καί ἀποτελεῖται ἀπό 13 ἄρθρα εἶναι μαργαριτάρι στό εἶδος του. Δημιουργιέται ἕνα κομματικό οἰκοδόμημα ἀπό ἕξι πατώματα μέ τήν ἀκόλουθη σειρά ἀπό τά κάτω πρός τά πάνω: 1) καθοδηγητικό συλλογικό ὄργανο, 2) ἐπιτροπή, 3) συνέδριο περιοχῆς, 4) ἐπιτροπή περιοχῆς, 5) συνδιάσκεψη καί 6) ἐκτελεστική ἐπιτροπή. Γενικά, τό κατώτερο σῶμα ἐκλέγει τό ἀνώτερο. Οἱ σχέσεις ὅμως ἀνάμεσα στό καθοδηγητικό συλλογικό ὄργανο καί στήν ἐπιτροπή δέν καθορίζονται ἀπό τήν ἀρχή τῆς αἱρετότητας, ἀλλά ἀπό τήν ἀρχή τῆς «συμφωνίας», ὅπως φρονοῦν οἱ νεοϊσκριστές, ἤ ἀπό τήν ἀρχή τῆς «μπερδεψιᾶς», ὅπως νομίζουμε ἐμεῖς. Ἀπό τή μιά πλευρά, ὁλόκληρη ἡ ἐπιτροπή ἀνήκει στή σύνθεση τοῦ καθοδηγητικοῦ συλλογικοῦ ὀργάνου μαζί μέ ὅλα τά μέλη ὄχι μόνο τῶν ἀχτιδικῶν ἐπιτροπῶν, ἀλλά καί «τῶν ὁμάδων πού δουλεύουν ἀνάμεσα σέ εἰδικά στρώματα τοῦ πληθυσμοῦ». Ἀπό τήν ἄλλη πλευρά, «στήν ἀχτιδική ἐπιτροπή ἀνήκει ἐπίσης ἕνας ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπιτροπῆς»!! Ἀπό τή μιά πλευρά, ὅλες οἱ οὐσιαστικές ἀποφάσεις πρέπει νά προέρχονται ἀπό τό καθοδηγητικό συλλογικό ὄργανο, ἀπό τήν ἄλλη, σέ ἔκτακτες περιπτώσεις ἡ ἐπιτροπή ἐνεργεῖ αὐτοτελῶς «ὡσότου ἐρωτηθοῦν (!) οἱ ἀχτιδικές ἐπιτροπές». Ἀπό μιά τρίτη πλευρά, «ἡ ἐπιτροπή εἶναι ὑποχρεωμένη νά κάνει περιοδικά ἀπολογισμό τῆς δράσης της μπροστά στίς ἀχτιδικές ἐπιτροπές». Ἄν ἡ πλειοψηφία τῶν μελῶν τῶν ἀχτιδικῶν ἐπιτροπῶν δέν ἐκφράσει ἐμπιστοσύνη πρός τήν ἐπιτροπή, τότε ἡ ἐπιτροπή ἀναδιοργανώνεται «ὕστερα ἀπό ἀμοιβαία συμφωνία τῆς ἐπιτροπῆς περιοχῆς μέ τίς ἀχτιδικές ἐπιτροπές». Τά δικαιώματα

καί ἡ σύνθεση τῶν ἄλλων κομματικῶν ὀργανώσεων (μαζί καί τῆς ἀχτιδικῆς ἐπιτροπῆς) δέν καθορίζονται καθόλου. Ἡ ἔννοια τῆς ἰδιότητας τοῦ μέλους τοῦ κόμματος, γιά τήν ὁποία οἱ μενσεβίκοι ἔδοσαν μάχη ἀρχῶν στό ΙΙ συνέδριο, πετάχτηκε στά σκουπίδια! Ὥς τώρα ἡ ἀρχή τῆς «συμφωνίας» ἀνάμεσα στά μέλη μιᾶς καί τῆς αὐτῆς ὀργάνωσης ἤ ἑνός καί τοῦ αὐτοῦ κόμματος, πού τάχουν ταιριάσει μεταξύ τους πάνω σ' ὅλα τά οὐσιαστικά ζητήματα τοῦ προγράμματος καί τῆς τακτικῆς, θεωροῦνταν ἀρχή τοῦ ἀναρχισμοῦ. Οἱ σοσιαλδημοκράτες ὅλου τοῦ κόσμου ἐφάρμοζαν καί ἐφαρμόζουν σέ τέτοιες περιπτώσεις τήν ἀρχή τῆς ὑποταγῆς τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία. Οἱ νεοϊσκριστές θέλουν νά παρουσιάσουν στόν κόσμο ἕνα πρότυπο ἀξεπέραστο γιά τό πῶς μποροῦν καί οἱ δυό αὐτές ἀρχές νά ἀνακατωθοῦν μεταξύ τους μέ τήν πιό μεγάλη «ποιητική» ἀταξία. Τελευταῖα εἴδαμε τυχαῖα ἕνα ἀντίτυπο γερμανικῆς ἐφημερίδας μέ τήν ἐπικεφαλίδα: «Weder Autorität noch Majorität» — «οὔτε ἐπιβολή οὔτε πλειοψηφία». Ἀρχή συγγενική μέ τήν νεοϊσκρική ὀργάνωση-προτσές. Ἡ ἐφημερίδα αὐτή εἶναι τό ὄργανο τῶν γερμανῶν ἀναρχικῶν: «Der Anarchist».

Γιά τήν ἐκλογή τοῦ κεντρικοῦ ὀργάνου («ὀργάνου πού συνενώνει ὅλη τήν κομματική δουλειά») οἱ νεοϊσκριστές προτιμοῦν ὄχι τίς ἄμεσες, ἀλλά τίς ἔμμεσες ἐκλογές μέσω ἐκλεκτόρων. Ἡ ἐκτελεστική ἐπιτροπή δέν ἐκλέγεται ἄμεσα ἀπό τούς ἀντιπροσώπους τῶν καθοδηγητικῶν συλλογικῶν ὀργάνων, ἀλλά μέ *τεταρτοβάθμιες* ἐκλογές! Ἀπό ποῦ ξεφύτρωσε ξαφνικά αὐτή ἡ ἀπέχθεια πρός τίς ἄμεσες ἐκλογές, ἕνας θεός τό ξέρει. Μερικοί σκέπτονται: μήπως ἐπέδρασε πάνω στούς νεοϊσκριστές τό παράδειγμα τοῦ κ. Στροῦβε, πού θέλει νά καθιερώσει γιά τήν ἄνω βουλή καθολικές, ἀλλά ὄχι ἄμεσες ἐκλογές; Πῶς ἀκριβῶς θά διεξάγονται αὐτές οἱ τεταρτοβάθμιες ἐκλογές, κι αὐτό ἐπίσης μόνο ἕνας θεός τό ξέρει, γιατί στό «καταστατικό» δέν ἀναφέρεται γι' αὐτό οὔτε λέξη.

Εἶναι αὐτονόητο πώς θἄταν γελοῖο νά παίρνει κανείς στά σοβαρά αὐτό τό καταστατικό, πού κάθε ἄλλο παρά ἐξαντλήσαμε ὅλες τίς ὀμορφιές του. Τό καταστατικό αὐτό δέν πρόκειται νά ἐφαρμοστεῖ ποτέ. Ὁ ἐξαόροφος ἀραμπάς τους, ἀκόμα κι ἄν κατόρθωναν νά τόν κατασκευάσουν, δέ θά μπορέσει νά κουνηθεῖ ἀπό τή θέση του. Τό καταστατικό αὐτό δέν ἔχει πρακτική σημασία, ἀλλά σημασία ἀρχῶν. Εἶναι μιά μεγαλόπρεπη, ἀπαράμιλλη ἐπίδειξη τῆς περιβόητης θεωρίας τῆς «ὀργάνωσης-προτσές». Ἀπό τώρα ἀκόμα κι ἕνας τυφλός θά βλέπει πώς ἡ

ὀργάνωση-προτσές εἶναι ἀποδιοργάνωση. Ὡς τώρα οἱ μενσεβίκοι ἐνεργοῦσαν σάν ἀποδιοργανωτές ἀπέναντι στούς ἀντιπάλους τους, ἀπέναντι στό II συνέδριο καί στά ὄργανα πού δημιούργησε αὐτό. Τώρα οἱ μενσεβίκοι ἐνεργοῦν σάν ἀποδιοργανωτές ἀπέναντι στούς ὁμοϊδεάτες τους. Αὐτό πιά εἶναι πραγματική ἀναγωγή τῆς ἀποδιοργάνωσης σέ ἀρχή.

Δέ μᾶς ἐκπλήσσει τό ὅτι οἱ μενσεβίκοι ἄρχισαν ἀπό τήν παράβαση τοῦ δικοῦ τους καταστατικοῦ. Δέν ἔκαναν καμιά διαίρεση τῆς Ρωσίας σέ περιοχές. Δέν ἔβγαλαν καμιά ἐκτελεστική ἐπιτροπή, ἔστω καί προκαταρκτικά, ὥς τήν ἐπικύρωση τῶν ἐπιτροπῶν καί τῶν ὀργανώσεων. Ἡ συνδιάσκεψη ἔβγαλε Ὀργανωτική ἐπιτροπή πού δέν προβλέπεται ἀπό τό καταστατικό καί τῆς ἔδοσε εἰδικές ἐντολές! Τώρα, ἀκόμα καί οἱ προσωρινές καί μερικότερες συμφωνίες μέ τούς μενσεβίκους γίνονται τρομερά πιό δύσκολες, γιατί αὐτή ἡ Ὀργανωτική ἐπιτροπή δέν κατέχει καμιά ἐπίσημη θέση καί οἱ ἐνέργειές της δέν μποροῦν νά ἔχουν καμιά ἀποφασιστική σημασία. Ὅποιος θέλει νάχει νά κάνει μέ τούς μενσεβίκους ἄς φροντίσει νάρθει σέ ἐπαφή μέ τήν κάθε ὀργάνωσή τους χωριστά, ἀκόμα καί μέ τόν κάθε χωριστό «ἄρχοντα» πού μπορεῖ νά πεῖ: «δέν ἐπιτρέπω!».

Τέλος, ἐξαιρετικά καταπληκτικό εἶναι ὅτι στό «καταστατικό» τῆς μειοψηφίας δέν ἀναφέρεται οὔτε μιά λέξη γιά τά κομματικά ὄργανα καί γιά τόν κομματικό τύπο γενικά. Ὄργανα ὑπάρχουν («Ἴσκρα», «Σοτσιάλ-Ντεμοκράτ»[128]) καί θά ὑπάρχουν, τό «καταστατικό» ὅμως πού ψηφίστηκε ἀπό τή συνδιάσκεψη δέν καθορίζει *καμιά* σύνδεση ἀνάμεσα σ' αὐτά καί στό κόμμα. Εἶναι τερατῶδες, ὅμως ἔτσι εἶναι. Οἱ δημοσιολόγοι εἶναι ἔξω ἀπό τό κόμμα, πάνω ἀπό τό κόμμα. Κανένας ἔλεγχος, κανένας ἀπολογισμός, καμιά ὑλική ἐξάρτηση. Κάτι παρόμοιο μ' ἐκεῖνο πού ὑπῆρχε στή χειρότερη περίοδο τοῦ ὀπορτουνισμοῦ τῶν γάλλων σοσιαλιστῶν: ξέχωρα τό κόμμα, ξέχωρα οἱ δημοσιολόγοι. Ἀπ' αὐτή τήν ἄποψη δέν εἶναι ἴσως τυχαία ἡ παρακάτω ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης. Ἀπόφαση γιά τίς *κομματικές* (;) ἐκδόσεις: «Ἡ συνδιάσκεψη θεωρεῖ ἀπαραίτητο 1) νά πάρει ἡ Ὀργανωτική ἐπιτροπή μέτρα ὥστε οἱ κομματικοί δημοσιολόγοι νά ἔχουν πλατύτερες δυνατότητες νά κάνουν ἀγώνα στό νόμιμο τύπο γιά τίς θεωρητικές ἀρχές τοῦ κόμματος». Ἕνα εἶδος πρόπλασμα τῆς μενσεβίκικης ὀργάνωσης: ὁμάδα ἀπό ἀνεύθυνους καί «ἀνεξάρτητους», ἀναντικατάστατους καί μή-ἀντικατασταινόμενους «κομματικούς δημοσιολόγους». Καί δίπλα τους ἡ ἐπιτροπή πού νοιάζεται γιά . . . τίς νόμιμες ἐκδόσεις!

Εἶναι δύσκολο νά μιλήσει κανείς σοβαρά γι' αὐτόν τόν τύπο ὀργάνωσης. Ὅσο πιό κοντά εἶναι ἡ ἐπανάσταση, ὅσο πιό κοντά εἶναι ἡ δυνατότητα γιά «ἀνοιχτή» ἐμφάνιση τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στό «νόμιμο» τύπο, τόσο πιό αὐστηρά πρέπει νά τηρεῖ τό κόμμα τοῦ προλεταριάτου τήν ἀρχή τῆς ἀπόλυτης εὐθύνης τῶν «κομματικῶν δημοσιολόγων» ἀπέναντι στό κόμμα, τήν ἀρχή τῆς ἐξάρτησής τους ἀπό τό κόμμα.

Ὅσον ἀφορᾶ τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης σχετικά μέ τήν τακτική, αὐτές ἐπιβεβαιώνουν θαυμάσια τή δήλωση τοῦ III συνεδρίου γιά τίς ἀποχρώσεις τῆς σοσιαλδημοκρατίας, πού «συγγενεύουν μέ τόν „οἰκονομισμό"», τή δήλωσή του γιά τό «στένεμα τῆς ἔκτασης τῆς κομματικῆς δουλειᾶς». Καί δέ θά μιλήσουμε πιά γιά τήν ἀπίστευτα ἀπρόσεχτη διατύπωση τῶν ἀποφάσεων, πού μοιάζουν περισσότερο μέ διάγραμμα σκέψεων, μέ ἀφορισμούς, μέ σχόλια καί ἀποσπάσματα ἀπό πρόχειρες σημειώσεις. Ἀπό τήν ἄποψη αὐτή μόνο τό «πρόγραμμα τῆς „Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης"» μπορεῖ νά συναγωνιστεῖ τίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης. Μπροστά μας δέν ἔχουμε ἀκριβεῖς, σαφεῖς ὁδηγίες, δοσμένες ἀπό τό ἀνώτερο ὄργανο τοῦ κόμματος, ἀλλά . . . δοκιμές τῆς πένας μερικῶν δημοσιολόγων τοῦ κόμματος.

Πάρτε τό περιεχόμενό τους. Σχετικά μέ τό φλέγον ζήτημα τῆς ἐξέγερσης δέ θά σᾶς ποῦν ὅτι ἔγινε «ἀναγκαῖο», ὅτι πρέπει νά ἐξηγιέται ὄχι μόνο ἡ πολιτική σημασία, ἀλλά καί ἡ «πρακτική-ὀργανωτική πλευρά» του, ὅτι πρέπει «νά ὀργανώνεται τό προλεταριάτο» γι' αὐτό τό σκοπό καί «νά δημιουργοῦνται, ἀνάλογα μέ τίς ἀνάγκες, εἰδικές ὁμάδες» (ἀπόφαση τοῦ III συνεδρίου). Ὄχι. Θά σᾶς ποῦν πρῶτα πώς «ἀποκλείεται» ἡ δυνατότητα νά συμπέσει ἡ ἐξέγερση μέ τήν καθορισμένη προθεσμία καί νά προετοιμαστεῖ ἡ ἐξέγερση μέ συνωμοτικά-ὀργανωτικά μέτρα· ἔπειτα θά διαβάσετε πώς μέ τήν ἐπέκταση τῆς ζύμωσης καί τῆς ὀργάνωσης ἐνδέχεται νά μετατραποῦν τά αὐθόρμητα κινήματα σέ «προγραμματισμένες ἐξεγέρσεις». Κι αὐτή ἡ μπερδεψιά θά δόσει τήν ἰδεολογική καθοδήγηση στό κόμμα τοῦ προλεταριάτου! Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ *ἐπαναλαβαίνει καί ἐπιβεβαιώνει* ὅλες τίς παλιές ἀλήθειες σχετικά μέ τήν προπαγάνδα, τή ζύμωση, τό πανδημοκρατικό κίνημα κτλ., *προσθέτει* ὅμως σ' αὐτά ἕνα καινούργιο καθῆκον: νά ὀργανώνουμε τό προλεταριάτο γιά τήν ἐξέγερση, νά ἐξηγοῦμε τήν «πρακτική-ὀργανωτική πλευρά» τῶν *νέων* μεθόδων τοῦ ἀγώνα, τοῦ ἀποφασιστικοῦ ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία. Ἡ συνδιάσκεψη μιλάει μόνο γιά «προετοιμασία τῆς ἐξέγερσης» σέ γενικές γραμμές, ἀναμασάει ἁπλῶς χιλιοει-

πωμένα πράγματα γιά ζύμωση καί ὀργάνωση γενικά, μή τολμώντας νά χαράξει αὐτοτελῶς κανένα καινούργιο καθῆκον, μή δίνοντας κανένα καθοδηγητικό σύνθημα σχετικά μέ τήν ἀνάγκη νά γίνει ἕνα βῆμα μπρός, ἀπό τήν προετοιμασία γενικά, γιά τήν ὁποία μιλᾶμε ἤδη ἀπό τό 1902, πρός τήν πρακτική-ὀργανωτική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος. Ἴδιοι κι ἀπαράλλαχτοι οἱ παλιοί «οἰκονομιστές». Ὅταν ἐμφανίστηκαν στή σκηνή τά καινούργια καθήκοντα τοῦ πολιτικοῦ ἀγώνα, ἄρχισαν νά τά μειώνουν, νά τά κομματιάζουν σέ στάδια, νά τά ὑποτάσσουν στά καθήκοντα τοῦ οἰκονομικοῦ ἀγώνα.

Ὄχι μόνο οἰκονομικός ἀγώνας, ἀλλά καί πολιτικός, μέ τίς πιό πλατιές καί τολμηρές μορφές, ἔλεγαν οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες. Τό καλύτερο μέσο γιά πολιτική ζύμωση εἶναι ὁ οἰκονομικός ἀγώνας, ἀπαντοῦσαν οἱ «οἰκονομιστές». Ὄχι μόνο γενικολογίες γιά προπαγάνδα καί ζύμωση, λένε τώρα οἱ ἐπαναστάτες σοσιαλδημοκράτες, ὄχι μόνο ξεκαθάρισμα τῆς πολιτικῆς σημασίας τῆς ἐξέγερσης, ἀλλά καί δημιουργία εἰδικῶν ὁμάδων, ἄμεση ἔναρξη τῆς πρακτικῆς-ὀργανωτικῆς δουλειᾶς, «τά πιό δραστήρια μέτρα γιά τόν ἐξοπλισμό τοῦ προλεταριάτου». Μιά προγραμματισμένη ἐξέγερση ἀποκλείεται, ἀπαντοῦν οἱ νεοϊσκριστές, πρέπει νά πλαταίνει ἡ ζύμωση, νά δυναμώνει ἡ ὀργάνωση, νά προετοιμάζεται ἡ μετατροπή τοῦ αὐθόρμητου σέ προγραμματισμένο· μόνο πάνω σ' αὐτή τή βάση «μπορεῖ νά φέρει κανείς πιό κοντά τή στιγμή τῆς ἐξέγερσης», «μποροῦν ν' ἀποκτήσουν λίγο-πολύ σοβαρή σημασία οἱ τεχνικομαχητικές προετοιμασίες . . .»

Γι' αὐτούς δέν «ἔχει ζυγώσει» ἀκόμα ἡ στιγμή τῆς ἐξέγερσης! Γι' αὐτούς οἱ πρακτικές προετοιμασίες ἁπλῶς «μποροῦν ν' ἀποκτήσουν» ἀκόμα «λίγο-πολύ σοβαρή σημασία»! Αὐτό δέν εἶναι τάχα καθαρότατος χβοστισμός; Δέν εἶναι τάχα μείωση τοῦ «ἐπιτακτικοῦ» (κατά τή γνώμη τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου) καθήκοντος πού γιά τήν ἐκπλήρωσή του ἔχουμε κάνει τρομερά λίγα πράγματα ὥς τώρα; Οἱ ἄνθρωποι αὐτοί δέν πᾶνε τάχα πρός τά πίσω, ἀπό τήν ἐξέγερση στή ζύμωση, ὅπως οἱ «οἰκονομιστές» πήγαιναν πρός τά πίσω ἀπό τόν πολιτικό στόν οἰκονομικό ἀγώνα ἐνάντια στούς ἐργοδότες καί στήν κυβέρνηση; Διαβάστε στό τεῦχος 71 τοῦ «'Οσβομποζντένιγε» πῶς πάει πρός τά πίσω ὁ κ. Στροῦβε ἀπό τό σύνθημα: ἔνοπλη ἐξέγερση, πῶς ἀμφισβητεῖ ὁ ἀρχηγός αὐτός τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης τό ἀναπόφευκτο τῆς ἐξέγερσης (σελ. 340), πῶς προσπαθεῖ νά μειώσει τή σημασία τῆς «ἐπανάστασης μέ τήν τεχνική της ἔννοια»,

πῶς «*βαθαίνει*» τό σύνθημα τῆς ἐξέγερσης μέ τήν ὑπόδειξη τοῦ «κοινωνικο-ψυχικοῦ ὅρου», πῶς ἀντικαθιστᾶ αὐτό τό σύνθημα μέ τό σύνθημα τῆς «διαπότισης τῶν μαζῶν μέ τίς ἰδέες τοῦ δημοκρατικοῦ μετασχηματισμοῦ» καί τότε θά καταλάβετε πόσο βαθιά ἀποσυνθετική ἐπίδραση θά πρέπει νά ἀσκεῖ πάνω στό προλεταριάτο ὁ χβοστισμός τῶν νεοϊσκριστῶν καί ποιανοῦ τά συμφέροντα ἐξυπηρετεῖ.

Τό δεύτερο φλέγον πολιτικό ζήτημα εἶναι ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Ἡ ἀπόφαση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τό βάζει καθαρά καί σταράτα. Στό αἰτιολογικό ἀναφέρονται: ὁ ἀγώνας γιά τή δημοκρατία· ἡ κατάκτησή της μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ μόνο μέ τήν πλήρη νίκη τῆς ἐξέγερσης· ἡ ἀνάγκη τῆς σύγκλησης ἀπό τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση συντακτικῆς συνέλευσης γιά τήν ἐξασφάλιση πραγματικά ἐλεύθερων καί κανονικῶν ἐκλογῶν· ἡ ἀνάγκη νά ἑτοιμαζόμαστε γιά ἀγώνα κατά τῆς ἀστικῆς τάξης γιά τήν περιφρούρηση τῶν κατακτήσεων τῆς ἐπανάστασης. Τά συμπεράσματα τοῦ συνεδρίου καί οἱ ὁδηγίες του εἶναι: πρέπει νά ἐξηγοῦμε στό προλεταριάτο τήν ἀνάγκη τοῦ σχηματισμοῦ προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης. Τό προλεταριάτο πρέπει νά ἀπαιτεῖ ἀπό τήν κυβέρνηση αὐτή ἀπολύτως καθορισμένα πράγματα, δηλαδή: τήν πραγματοποίηση ὁλόκληρου τοῦ προγράμματος-μίνιμουμ. Ἡ συμμετοχή τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στήν κυβέρνηση (δράση «ἀπό τά πάνω») ἐπιτρέπεται· ὁ ὁ σκοπός αὐτός τῆς συμμετοχῆς τονίζεται μέ ἀκρίβεια (ἀμείλικτος ἀγώνας ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση καί ὑπεράσπιση τῶν αὐτοτελῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης). Οἱ ὅροι συμμετοχῆς τονίζονται ἐξίσου συγκεκριμένα· τυπικός ὅρος: ὁ αὐστηρός κομματικός ἔλεγχος· ὑλικός ὅρος, δηλαδή ὁ ὅρος τῆς σκοπιμότητας τῆς συμμετοχῆς: ἡ ἀπαρέγκλιτη διαφύλαξη τῆς ἀνεξαρτησίας τῆς σοσιαλδημοκρατίας, ἡ προετοιμασία τῶν ὅρων γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Αὐτή ἡ ἀπαρίθμηση τῶν ὅρων τῆς συμμετοχῆς στήν κυβέρνηση, τῶν ὅρων τῆς πίεσης ἀπό τά πάνω σάν καινούργιας μορφῆς δράσης πού προσιδιάζει μόνο στήν ἐπαναστατική ἐποχή, συμπληρώνεται μέ τήν ὑπόδειξη τῶν μορφῶν καί τοῦ σκοποῦ τῆς μόνιμης καί σέ κάθε περίπτωση ὑποχρεωτικῆς πίεσης ἀπό τά κάτω, δηλαδή μιᾶς πίεσης πού θά ἐξασκεῖται πάνω στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση ἀπομέρους τοῦ ὁπλισμένου καί καθοδηγούμενου ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία προλεταριάτου. Γενικά ἔχουμε μπροστά μας μιά ὁλοκληρωμένη ἀπάντηση στό *νέο* πολιτικό ζήτημα, μιά ἀκριβολογημένη ὑπόδειξη τῆς

σημασίας τῶν *νέων* μορφῶν πάλης, τοῦ σκοποῦ τους, τοῦ προγράμματος αὐτῆς τῆς πάλης, τῶν ὅρων κάτω ἀπό τούς ὁποίους ἐπιτρέπονται αὐτές οἱ μορφές.

Καί τί βλέπουμε στήν ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης; Ἡ ἀπόφαση αὐτή ἀρχίζει μέ τόν κατάφωρα *λαθεμένο* ἰσχυρισμό ὅτι τάχα «ἡ ἀποφασιστική νίκη τῆς ἐπανάστασης ἐνάντια στόν τσαρισμό» μπορεῖ νά προκύψει εἴτε μέ τήν ἐγκαθίδρυση προσωρινῆς κυβέρνησης, «εἴτε μέ τήν ἐπαναστατική πρωτοβουλία τοῦ ἑνός ἤ τοῦ ἄλλου ἀντιπροσωπευτικοῦ θεσμοῦ πού ἀποφασίζει, κάτω ἀπό τήν ἄμεση ἐπαναστατική πίεση τοῦ λαοῦ, νά ὀργανώσει παλλαϊκή συντακτική συνέλευση».

Μπορεῖ καί πρέπει νά κάνουμε στό κόμμα ὑποδείξεις τακτικῆς καί γιά τήν περίπτωση νίκης καί γιά τήν περίπτωση ἥττας τῆς ἐξέγερσης, καί γιά τήν περίπτωση σύγκλησης μέ ἐπαναστατικό τρόπο μιᾶς πραγματικά συντακτικῆς συνέλευσης, καί γιά τήν περίπτωση σύγκλησης ἀπό τόν τσάρο κάποιας παρωδίας τῆς λαϊκῆς ἀντιπροσωπείας. Νά ὀνομάζει ὅμως κανείς ἀποφασιστική νίκη ἐκεῖνο πού δέν περιέχει τόν πιό ἀποφασιστικό ὅρο γιά τή νίκη, σημαίνει νά σπέρνει σύγχυση στήν ἐπαναστατική συνείδηση καί ὄχι νά τήν καθοδηγεῖ. Ὁποιαδήποτε «ἀπόφαση» ὁποιουδήποτε ἀντιπροσωπευτικοῦ θεσμοῦ νά ὀργανώσει συντακτική συνέλευση ἀπέχει ἀκόμα τόσο πολύ ἀπό τήν ἀποφασιστική νίκη, ὅσο ἀπέχουν τά λόγια ἀπό τά ἔργα, γιατί ἡ τσαρική ἐξουσία κρατάει στά χέρια της τή δύναμη πού εἶναι ἱκανή νά ἐμποδίσει τά λόγια νά γίνουν ἔργα. Ἡ ἀπόφαση τῶν νεοϊσκριστῶν εἶναι ἴδια καί ἀπαράλλαχτη μέ τόν ἰσχυρισμό τῶν παλιῶν «οἰκονομιστῶν» ὅτι τάχα ἀποφασιστική νίκη τῶν ἐργατῶν μπορεῖ νά εἶναι εἴτε ἡ κατάκτηση ἀπ' αὐτούς τῆς 8ωρης ἐργάσιμης μέρας, εἴτε ἡ παραχώρηση ἀπό τήν κυβέρνηση τῆς δεκάωρης ἐργάσιμης μέρας, ἀπό τήν ὁποία οἱ ἐργάτες θά περάσουν στήν ἐννιάωρη.

Ἡ ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης ἐπαναλαβαίνει τίς ἀναμφισβήτητες θέσεις τοῦ μαρξισμοῦ γιά τόν ἀστικό χαρακτήρα τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, τίς ἑρμηνεύει ὅμως στενά ἤ λαθεμένα. Ἀντί τό μαχητικό σύνθημα: δημοκρατία, μᾶς δίνουν τήν περιγραφή τοῦ προτσές τῆς «κατάλυσης τοῦ μοναρχικοῦ καθεστῶτος». Ἀντί νά μᾶς δείξουν τούς ὅρους καί τά καθήκοντα τῆς *νέας* μεθόδου ἀγώνα «ἀπό τά πάνω», πού εἶναι ἐφικτός καί ὑποχρεωτικός σέ ἐπαναστατική ἐποχή, ὅταν ἡ προλεταριακή ἐξέγερση σημειώνει ἐπιτυχία, μᾶς δίνουν τή θέση «νά παραμείνουμε κόμμα τῆς ἄκρας ἐπαναστατικῆς ἀντιπολίτευσης». Ἡ θέση αὐτή

εἶναι πολύ καλή γιά τόν κοινοβουλευτικό ἀγώνα, εἶναι πολύ καλή γιά τή δράση ἀπό τά κάτω, ἀλλά εἶναι ἀνεπαρκής ἀκριβῶς σέ καιρό ἐξέγερσης. Σέ τέτοιους καιρούς τό καθῆκον τῆς «ἀντιπολίτευσης» εἶναι ἡ βίαιη ἀνατροπή τῆς κυβέρνησης, καί πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα ἡ συνδιάσκεψη δέν κατόρθωσε νά δόσει καθοδηγητικό σύνθημα.

Ἡ ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης, ἀφοῦ παραδέχεται ὅτι μπορεῖ νά γίνει μιά μερική καί ἐπεισοδιακή «κατάληψη τῆς ἐξουσίας» σέ ὁρισμένες πόλεις καί περιφέρειες, ἀρνιέται τήν «ἀρχή» τῆς νέας «Ἴσκρα» ὅτι τάχα ἡ συμμετοχή στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση μαζί μέ τήν ἀστική τάξη εἶναι προδοσία ἀπέναντι στό προλεταριάτο, εἶναι μιλλερανισμός κτλ. Ἡ μερική καί ἐπεισοδιακή προδοσία δέν παύει νά εἶναι προδοσία. Ὁ περιορισμός ὅμως τοῦ προβλήματος σέ ὁρισμένες πόλεις ἤ περιφέρειες δέν τό λύνει, ἀλλά μόνο κομματιάζει τήν προσοχή καί διασπᾶ τό πρόβλημα σέ λεπτομέρειες, μπερδεύοντάς το. Τέλος, τό σύνθημα: «ἐπαναστατικές κομμοῦνες», πού δίνεται στήν ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης, μοιάζει λόγω τῆς ἀσάφειάς του ἁπλῶς μέ λογοκοπία, σέ διάκριση ἀπό τό σύνθημα: ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς.

Ἡ ἀπόφαση τῶν νεοϊσκριστῶν γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση πέφτει, στό σύνολό της, στό ἴδιο σφάλμα πού πέφτει καί ἡ ἀπόφασή τους γιά τήν ἐξέγερση: ἀνικανότητα νά καθοριστοῦν τά νέα καθήκοντα τακτικῆς πού ἐπιβάλλει ἡ κατάσταση τῆς στιγμῆς, ἐπανάληψη χιλιοειπωμένων πραγμάτων καί ὄχι ρίξιμο ἑνός συνθήματος γιά ἐξόρμηση πρός τά μπρός, ἔλλειψη καθοδηγητικοῦ συνθήματος γιά τήν πρωτοπόρα τάξη στή δημοκρατική ἐπανάσταση, μείωση τῶν καθηκόντων καί τῆς ἔκτασης τῆς δράσης αὐτῆς τῆς τάξης, μείωση τοῦ ἐπαναστατικοῦ ἐνθουσιασμοῦ καί τῆς ἐπαναστατικῆς δραστηριότητάς της. Ἡ πολιτική τάση τῆς λαθεμένης αὐτῆς τακτικῆς εἶναι τό πλησίασμα τοῦ νεοϊσκρισμοῦ στόν ὀσβομποζντενισμό, ἡ παραχώρηση τοῦ καθοδηγητικοῦ ρόλου μέσα στή δημοκρατική ἐπανάσταση στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη, ἡ μετατροπή τοῦ προλεταριάτου σέ ἁπλό ἐξάρτημά της.

Ἡ βασική ἔλλειψη πού ἀναφέραμε ἐκδηλώνεται ἐπίσης καί σέ ἄλλες, λιγότερο σπουδαῖες ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης. Λογουχάρη, ἀντί τό σύνθημα: πραγματοποίηση μέ ἐπαναστατικό τρόπο τοῦ ὀχτάωρου (ἀπόφαση τοῦ III συνεδρίου), προβάλλεται μόνο τό παλιό, ἀνεπαρκές γιά τή σημερινή στιγμή, σύνθημα ζύ-

μωσης γιά νομοθετική καθιέρωση τοῦ ὀχτάωρου. Ἀντί τήν ἄμεση ὀργάνωση ἐπαναστατικῶν ἐπιτροπῶν ἀγροτῶν προτείνεται ἡ ἁπλή ὑποβολή αἰτήματος πρός τή συντακτική συνέλευση γιά τήν καθιερωσή τους. Ἀντί τό σύνθημα: ἀγώνας ἐνάντια στήν ἀσυνέπεια, στή στενότητα καί στήν ἀνεπάρκεια τοῦ ἀπελευθερωτικοῦ κινήματος τῆς ἀστικῆς τάξης, ὁπουδήποτε κι ἄν παρουσιαστοῦν τέτοιες ἐκδηλώσεις (ἀπόφαση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου), ἡ ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης, ἐπαναλαμβάνοντας τό λάθος τοῦ Σταροβέρ, ἐπιδιώκει τό χιμαιρικό καθῆκον νά βρεῖ «χάρτη τοῦ ἡλιοτροπίου», νά ἀπαριθμήσει τά «σημεῖα» πού ἡ ἐκπλήρωσή τους ἐπιτρέπει νά ὀνομάσουμε τόν ἀστό δημοκράτη ἀνυπόκριτο φίλο τοῦ λαοῦ. Φυσικά, τά «σημεῖα» τῆς νεοϊσκρικῆς ἀπόφασης ἀποδείχτηκαν μέ τό πρῶτο λειψά. Λείπει τό σύνθημα τῆς δημοκρατίας. Βγαίνει τό συμπέρασμα πώς μιά δημοκρατική ὁμάδα σάν τήν «Ἀπελευθερωτική Ἕνωση τῆς Ρωσίας» («Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 4*), ἀνταποκρίνεται σ' αὐτά τά «σημεῖα», παρ' ὅλο πού στήν πράξη δέν ὑπάρχει καμιά ἐγγύηση ἐνάντια στήν ἐπικράτηση τῶν ὀσβομποζντένστι σ' αὐτή τήν ὁμάδα.

Εἶναι αὐτονόητο πώς σ' ἕνα ἄρθρο ἐφημερίδας δέν μπορούσαμε νά χαράξουμε παρά μόνο σέ γενικές καί σύντομες γραμμές τό βασικό λάθος ὁλόκληρης τῆς τακτικῆς πού ἀκολουθεῖ ὁ νεοϊσκρισμός, τακτικῆς πού βρῆκε τήν ἔκφρασή της στίς ἀποφάσεις τῆς συνδιάσκεψης. Ὅση ἔλλειψη σοβαρότητας παρουσιάζει ἡ «ὀργάνωση-προτσές» τους τόση σοβαρότητα καί σπουδαιότητα παρουσιάζουν γιά τό κόμμα οἱ λαθεμένες τάσεις τῆς τακτικῆς τους. Γι' αὐτό θά ἀναλύσουμε λεπτομερειακά αὐτές τίς τάσεις σέ εἰδική μπροσούρα πού τυπώνεται ἤδη καί θά κυκλοφορήσει πολύ σύντομα [129].

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 6,
3 τοῦ Ἰούλη (20 τοῦ Ἰούνη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο
τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ
παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 279 - 291. *Ἡ Σύντ.*

AU BUREAU SOCIALISTE INTERNATIONAL

Chers Citoyens,

La Rédaction du «Prolétaire» a reçu aujourd'hui un télégramme de Berlin. Un camarade nous prie d'informer le Bureau Inter., que selon un télégramme privé du «Berliner Tageblatt» le gouvernement russe a prié les puissances d'envoyer leurs stationnaires de Constantinople à Odesse pour lui aider à rétablir l'ordre.

Il est bien probable que le gouvernement russe ayant perdu toute confiance en ses propres forces navales tachera à faire combattre contre la révolution russe les navires de guerre des états européens sous le pretexte de défense des étrangers *demeurant* à Odessa.

Ainsi existe-t-il un grave peril que les peuples européens ne soient réduits a rôle des bourreaux de la liberté russe. C'est pourquoi nous vous prions, chers citoyens, de considérer cette question et de chercher un moyen pour prévenir cette éventualité. Peut-être serait-il opportun de publier un appel au nom du Bureau Int. Soc. aux ouvriers de tous les pays. Dans cet appel il faudrait souligner que ce ne sont pas des émeutes de la populace qui ont lieu en Russie, mais que c'est la révolution, la lutte pour la liberté, que cette lutte a pour but la convocation d'une assemblée constituante, exigée par tous les partis progressistes et surtout par le parti démocrate socialiste ouvrier. Peut-être un pareil appel, traduit en toutes les langues, publié dans tous les journaux socialistes du monde, répandu par tous les moyens qui peuvent être à notre disposition, pourrait-il influencer l'opinion

ΠΡΟΣ ΤΟ ΔΙΕΘΝΕΣ ΣΟΣΙΑΛΙΣΤΙΚΟ ΓΡΑΦΕΙΟ

Ἀγαπητοί πολίτες,

Ἡ σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» πῆρε σήμερα ἕνα τηλεγράφημα ἀπό τό Βερολίνο. Ἕνας σύντροφος μᾶς παρακαλεῖ νά κάνουμε γνωστό στό Διεθνές γραφεῖο ὅτι, σύμφωνα μέ ἰδιωτικό τηλεγράφημα τῆς «Berliner Tageblatt» [130], ἡ ρωσική κυβέρνηση ζήτησε ἀπό τίς Δυνάμεις νά στείλουν τίς φυλακίδες τους [131] ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη στήν Ὀδησσό, γιά νά τή βοηθήσουν ν' ἀποκαταστήσει τήν τάξη.

Εἶναι πολύ πιθανό ὅτι ἡ ρωσική κυβέρνηση, μήν ἔχοντας πιά ἐμπιστοσύνη στίς δικές της ναυτικές δυνάμεις, θά προσπαθήσει νά παροτρύνει τά πολεμικά πλοῖα τῶν εὐρωπαϊκῶν κρατῶν νά πολεμήσουν ἐνάντια στή ρωσική ἐπανάσταση μέ τό πρόσχημα τῆς ὑπεράσπισης τῶν ξένων *πού ζοῦν* στήν Ὀδησσό. Ἔτσι ὑπάρχει μεγάλος κίνδυνος νά ἀναγκάσουν τούς εὐρωπαϊκούς λαούς νά παίξουν τό ρόλο δημίων τῆς ρωσικῆς ἐλευθερίας. Γι' αὐτό σᾶς παρακαλοῦμε, ἀγαπητοί πολίτες, νά ἐξετάσετε αὐτό τό ζήτημα καί νά ἀναζητήσετε τά μέσα γιά νά ἀποτραπεῖ αὐτό τό ἐνδεχόμενο. Θά ἦταν ἴσως σκόπιμο νά δημοσιευτεῖ ἐξονόματος τοῦ Διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ γραφείου μιά ἔκκληση πρός τούς ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν. Στήν ἔκκληση αὐτή θά ἔπρεπε νά τονιστεῖ ὅτι στή Ρωσία δέ γίνονται ταραχές ἀπομέρους τοῦ ὄχλου, ἀλλά ἐπανάσταση, ἀγώνας γιά τήν ἐλευθερία, ὅτι ὁ ἀγώνας αὐτός ἔχει σκοπό τή σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης, πού τήν ἀπαιτοῦν ὅλα τά προοδευτικά κόμματα, κυρίως τό ΣΔΕΚ. Ἴσως μιά τέτοια ἔκκληση, πού θά μεταφραστεῖ σ' ὅλες τίς γλῶσσες, πού θά δημοσιευτεῖ στίς σοσιαλιστικές ἐφημερίδες ὅλου τοῦ κόσμου καί θά κυκλοφορήσει μέ ὅλα τά μέσα πού μποροῦν νά ὑπάρχουν στή διάθεσή μας, θά μποροῦσε νά ἐπιδράσει πάνω στήν κοινή γνώμη

publique et frustrer les plans liberticides du gouvernement russe.

Nous espérons que vous nous communiquerez votre opinion sur ce sujet.

Veuillez agréer, chers citoyens, nos salutations bien fraternelles.

Au nom du Comité Central
du parti ouvrier démocrate socialiste de Russie

N. Lénine (Vl. Oulianoff)

Γράφτηκε στά γαλλικά
στίς 21 τοῦ 'Ιούνη (4 τοῦ 'Ιούλη) 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε στίς 2 τοῦ Φλεβάρη 1924
στήν ἐφημερίδα «Le Peuple» ἀρ. φύλλου 33

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

καί νά χαλάσει τά ὀλέθρια γιά τήν ἐλευθερία σχέδια τῆς ρωσικῆς κυβέρνησης.

Ἐλπίζουμε νά μᾶς γνωρίσετε τή γνώμη σας σχετικά μ' αὐτό.

Δεχτεῖτε, ἀγαπητοί πολίτες, τόν ἀδελφικό χαιρετισμό μας.

Ἐξονόματος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς
τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Ἐργατικοῦ Κόμματος τῆς Ρωσίας

Ν. Λένιν (Βλ. Οὐλιάνοφ)

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1928
στή 2η καί 3η ἔκδοση τῶν Ἁπάντων
τοῦ Β. Ι. Λένιν, τόμ. VII

Μετάφραση ἀπό τά γαλλικά

ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΟ ΕΡΓΑΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ ΤΗΣ ΡΩΣΙΑΣ

Προλετάριοι ὅλων τῶν χωρῶν, ἑνωθεῖτε!

ΤΡΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΑ Ἤ ΤΡΕΙΣ ΤΡΟΠΟΙ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ[132]

Τί θέλουν ἡ ἀστυνομία καί οἱ ὑπάλληλοι;	Τί θέλουν οἱ πιό φιλελεύθεροι ἀστοί (οἱ ὀσβομποζντέντσι ἤ τό συνταγματικό-δημοκρατικό κόμμα);	Τί θέλουν οἱ συνειδητοί ἐργάτες (οἱ σοσιαλδημοκράτες);
— Ἀπολυταρχική μοναρχία.	— Συνταγματική μοναρχία.	— Λαοκρατική δημοκρατία.

ΣΕ ΤΙ ΣΥΝΙΣΤΑΝΤΑΙ ΑΥΤΟΙ ΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ;

ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΚΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ	ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ	ΛΑΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
1. Τσάρος — ἀπόλυτος μονάρχης.	1. Τσάρος—συνταγματικός μονάρχης.	1. Κανένας τσάρος.
2. Κρατικό συμβούλιο (ὑπάλληλοι, διορισμένοι ἀπό τόν τσάρο).	2. Ἄνω βουλή τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων (ἔμμεσες, ὄχι ἐντελῶς ἴσες καί ὄχι ἐντελῶς καθολικές ἐκλογές).	2. Καμιά ἄνω βουλή.

3. Κρατική δούμα ή συμβουλευτική βουλή τῶν λαϊκῶν ἀντιπροσώπων (ἔμμεσες, ἄνισες καί ὄχι καθολικές ἐκλογές).	3. Κάτω βουλή (καθολικές, ἄμεσες καί ἴσες ἐκλογές μέ μυστική ψηφοφορία).	3. Μιά μόνη δημοκρατική βουλή (καθολικές, ἄμεσες καί ἴσες ἐκλογές μέ μυστική ψηφοφορία).

ΤΙ ΣΗΜΑΣΙΑ ΕΧΟΥΝ ΑΥΤΟΙ ΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ;

ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΚΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ	ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ	ΛΑΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
1. καί 2. Πλήρης ἐξουσία τῆς ἀστυνομίας καί τῶν ὑπαλλήλων πάνω στό λαό.	1. Τό ἕνα τρίτο τῆς ἐξουσίας στήν ἀστυνομία καί στούς ὑπαλλήλους, μέ τόν τσάρο ἐπικεφαλῆς τους.	1. Καμιά αὐτοτελής ἐξουσία οὔτε στήν ἀστυνομία, οὔτε στούς ὑπαλλήλους· πλήρης ὑποταγή τους στό λαό.
3. Συμβουλευτική ψῆφος στή μεγάλη κεφαλαιοκρατία καί στούς πλούσιους τσιφλικάδες.	2. Τό ἕνα τρίτο τῆς ἐξουσίας στή μεγάλη κεφαλαιοκρατία καί στούς πλούσιους τσιφλικάδες.	2. Κανένα προνόμιο οὔτε στούς κεφαλαιοκράτες, οὔτε στούς τσιφλικάδες.
— Καμιά ἐξουσία στό λαό.	3. Τό ἕνα τρίτο τῆς ἐξουσίας σ' ὅλο τό λαό.	3. Ὅλη ἡ ἐξουσία, ἡ ἑνιαία, πλήρης καί ἀδιαίρετη ἐξουσία σ' ὅλο τό λαό.

ΣΕ ΤΙ ΘΑ ΧΡΗΣΙΜΕΥΟΥΝ ΑΥΤΟΙ ΟΙ ΤΡΟΠΟΙ ΚΡΑΤΙΚΗΣ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗΣ;

ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΚΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ

Γιά νά ζοῦν καλύτερα ἀπό ὅλους οἱ αὐλικοί, ἡ ἀστυνομία καί οἱ ὑπάλληλοι·

— γιά νά μποροῦν οἱ πλούσιοι νά ληστεύουν ὅπως θέλουν τούς ἐργάτες καί τούς ἀγρότες·

—γιά νά μένει ὁ λαός πάντα χωρίς δικαιώματα, στό σκοτάδι καί στήν ἀμορφωσιά.

ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΙΚΗ ΜΟΝΑΡΧΙΑ

Γιά νά ἐξαρτῶνται ἡ ἀστυνομία καί οἱ ὑπάλληλοι ἀπό τούς κεφαλαιοκράτες καί τούς τσιφλικάδες·

— γιά νά μποροῦν οἱ κεφαλαιοκράτες, οἱ τσιφλικάδες καί οἱ πλούσιοι χωρικοί νά ληστεύουν ἐλεύθερα καί ἥσυχα, νόμιμα κι ὄχι αὐθαίρετα, τούς ἐργάτες τῆς πόλης καί τοῦ χωριοῦ.

ΛΑΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ

Γιά νά μάθει ὁ ἐλεύθερος καί φωτισμένος λαός νά διαχειρίζεται ὁ ἴδιος ὅλα τά ζητήματά του καί, τό κυριότερο, γιά νά μπορεῖ ἡ ἐργατική τάξη νά παλαίβει ἐλεύθερα γιά τό σοσιαλισμό, γιά ἕνα καθεστώς ὅπου δέ θά ὑπάρχουν πλούσιοι καί φτωχοί, ὅπου ὅλη ἡ γή, ὅλες οἱ φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια θά ἀνήκουν σ' ὅλους τούς ἐργαζομένους.

Δημοσιεύτηκε στίς 24 τοῦ 'Ιούνη (7 τοῦ 'Ιούλη) τοῦ 1905 σέ χωριστό φυλλάδιο

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τοῦ φυλλαδίου

ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Ἡ ἐξέγερση τῆς Ὀδησσοῦ καί τό πέρασμα τοῦ θωρηκτοῦ «Ποτιόμκιν» μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης σημείωσαν ἕνα νέο καί μεγάλο βῆμα πρός τά μπρός στήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Τά γεγονότα ἐπιβεβαίωσαν μέ καταπληκτική ταχύτητα τήν ἐπικαιρότητα τῶν ἐκκλήσεων γιά ἐξέγερση καί γιά σχηματισμό μιᾶς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης, ἐκκλήσεων πού ἀπηύθυναν στό λαό οἱ συνειδητοί ἐκπρόσωποι τοῦ προλεταριάτου μέσω τοῦ III συνεδρίου τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Τό νέο φούντωμα τῆς ἐπαναστατικῆς φλόγας χύνει φῶς στήν πρακτική σημασία αὐτῶν τῶν ἐκκλήσεων καί μᾶς ὑποχρεώνει νά καθορίσουμε μέ μεγαλύτερη ἀκρίβεια τά καθήκοντα τῶν ἐπαναστατῶν ἀγωνιστῶν στίς στιγμές πού ζεῖ σήμερα ἡ Ρωσία.

Ἡ παλλαϊκή ἔνοπλη ἐξέγερση ὡριμάζει καί ὀργανώνεται μπροστά στά μάτια μας, κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς αὐθόρμητης πορείας τῶν γεγονότων. Δέν εἶναι καί τόσο μακριά ἡ ἐποχή πού μοναδική ἐκδήλωση τοῦ ἀγώνα τοῦ λαοῦ κατά τῆς ἀπολυταρχίας ἦταν οἱ *στάσεις*, δηλαδή οἱ μή συνειδητές, ἀνοργάνωτες, αὐθόρμητες καί κάποτε ἄγριες ταραχές. Τό ἐργατικό ὅμως κίνημα, σάν κίνημα τῆς πιό πρωτοπόρας τάξης, τοῦ προλεταριάτου, ξεπέρασε γρήγορα τό ἀρχικό αὐτό στάδιο. Ἡ συνειδητή προπαγάνδα καί ζύμωση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἔκαναν τή δουλειά τους. Οἱ στάσεις ἀντικαταστάθηκαν ἀπό τόν ὀργανωμένο ἀπεργιακό ἀγώνα καί τίς *πολιτικές διαδηλώσεις* ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία. Ἡ βάρβαρη στρατιωτική βία «διαπαιδαγωγοῦσε» ἐπί πολλά χρόνια τό προλεταριάτο καί τόν ἁπλό λαό τῶν πόλεων, τούς προετοίμαζε γιά ἀνώτερες μορφές ἐπαναστατικῆς πάλης. Ὁ ἐγκλη-

ματικός καί έπαίσχυντος πόλεμος, στόν όποῖο ή ἀπολυταρχία ἔριξε τό λαό, ἔκανε νά ξεχειλίσει τό ποτήρι τῆς λαϊκῆς ὑπομονῆς. Ἄρχισαν οί προσπάθειες τοῦ πλήθους γιά ἔνοπλη ἀπόκρουση τῶν στρατευμάτων τοῦ τσάρου. Ἄρχισαν ἀληθινές *όδομαχίες* ἀνάμεσα στό λαό καί στό στρατό, *μάχες στά όδοφράγματα*. Ὁ Καύκασος [133], τό Λότζ, ή Ὀδησσός, ή Λιμπάβα [134] μᾶς ἔδοσαν τόν τελευταῖο καιρό πρότυπα προλεταριακοῦ ἡρωισμοῦ καί λαϊκοῦ ἐνθουσιασμοῦ. Ὁ ἀγώνας ἄρχισε νά μετεξελίσσεται σέ ἐξέγερση. Ὁ ἐπαίσχυντος ρόλος πού ἔπαιζαν οί δήμιοι τῆς ἐλευθερίας, ὁ ρόλος πού ἔπαιζαν τά τσιράκια τῆς ἀστυνομίας δέν μποροῦσε παρά ν' ἀνοίγει σιγά σιγά τά μάτια καί τοῦ ἴδιου τοῦ τσαρικοῦ στρατοῦ. Ὁ στρατός ἄρχισε νά ταλαντεύεται. Στήν ἀρχή μεμονωμένες περιπτώσεις ἀνυπακοῆς, ξεσπάσματα τῶν ἐφέδρων, διαμαρτυρίες τῶν ἀξιωματικῶν, ζύμωση ἀνάμεσα στούς φαντάρους, ἄρνηση μεμονωμένων λόχων ἤ συνταγμάτων νά πυροβολοῦν τ' ἀδέλφια τους— τούς ἐργάτες. Ἔπειτα *πέρασμα ἑνός τμήματος τοῦ στρατοῦ μέ τό μέρος τῆς ἐξέγερσης*.

Ἡ τεράστια σημασία τῶν τελευταίων γεγονότων τῆς Ὀδησσοῦ βρίσκεται ἀκριβῶς στό ὅτι ἐκεῖ, γιά πρώτη φορά, ἕνα μεγάλο τμῆμα τῆς στρατιωτικῆς δύναμης τοῦ τσαρισμοῦ — ὁλάκερο θωρηκτό — πέρασε ἀνοιχτά μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης. Ἡ κυβέρνηση κατέβαλε λυσσασμένες προσπάθειες καί κατέφυγε σέ κάθε λογῆς τεχνάσματα γιά νά κρύψει αὐτό τό γεγονός ἀπό τό λαό, γιά νά πνίξει τήν ἐξέγερση τῶν ναυτῶν στή γένεσή της. Τίποτε δέν ὠφέλησε. Τά πολεμικά πλοῖα πού στάλθηκαν ἐνάντια στό ἐπαναστατημένο θωρηκτό «Ποτιόμκιν», *ἀρνήθηκαν νά χτυπήσουν* τούς συντρόφους τους. Ἡ ἀπολυταρχική κυβέρνηση, διαδίδοντας στήν Εὐρώπη τήν εἴδηση ὅτι τό «Ποτιόμκιν» παραδόθηκε, ὅτι ὁ τσάρος ἔδοσε διαταγή νά βυθίσουν τό ἐπαναστατημένο θωρηκτό, τό μόνο πού κατάφερε ἦταν ὅτι ἐξευτελίστηκε τελείως στά μάτια ὅλου τοῦ κόσμου. Ἡ ναυτική μοίρα γύρισε στή Σεβαστούπολη· ή κυβέρνηση σπεύδει νά ἀπολύσει τούς ναῦτες, νά ἀφοπλίσει τά πολεμικά πλοῖα· κυκλοφοροῦν φῆμες γιά ὁμαδική παραίτηση τῶν ἀξιωματικῶν τοῦ στόλου τῆς Μαύρης Θάλασσας· στό θωρηκτό «Γκεόργκι Πομπεντονόσετς», πού παραδόθηκε, ἄρχισαν καί πάλι ταραχές.Στή Λιμπάβα καί στήν Κρονστάνδη οί ναῦτες ξεσηκώνονται ἐπίσης· πληθαίνουν οί συγκρούσεις μέ τό στρατό· ναῦτες καί ἐργάτες (στή Λιμπάβα) μάχονται στά όδοφράγματα ἐνάντια στούς στρατιῶτες. Ὁ τύπος τοῦ ἐξωτερικοῦ μεταδίδει τήν πληροφορία γιά ταραχές σέ μιά σειρά ἄλλα πολεμικά πλοῖα («Μίνιν», «Ἀλέξανδρος Δεύτερος»

κτλ.). Ἡ τσαρική κυβέρνηση βρέθηκε *χωρίς στόλο*. Τό μόνο πού κατάφερε νά πετύχει ὥς τώρα εἶναι νά συγκρατήσει τό στόλο ἀπό τό νά περάσει ἐνεργά μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης. Καί τό θωρηκτό «Ποτιόμκιν» ἔμεινε ἀνίκητο ἔδαφος τῆς ἐπανάστασης καί, ὅποια κι ἄν θἆναι ἡ τύχη του, ἔχουμε μπροστά μας ἕνα ἀναμφισβήτητο καί σημαντικότατο γεγονός: τήν προσπάθεια σχηματισμοῦ *πυρήνα ἑνός ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ*.

Κανενός εἴδους ἀντίποινα, κανενός εἴδους μερικότερες νίκες ἐνάντια στήν ἐπανάσταση δέ θά ἐξαλείψουν τή σημασία αὐτοῦ τοῦ γεγονότος. Τό πρῶτο βῆμα ἔγινε. Ἡ διάβαση τοῦ Ρουβίκωνα ἔγινε πιά [135]. Τό πέρασμα τοῦ στρατοῦ μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης ἐπισφραγίστηκε μπροστά σ' ὅλη τή Ρωσία καί μπροστά σ' ὅλο τόν κόσμο. Ὕστερα ἀπό τά γεγονότα τοῦ στόλου τῆς Μαύρης Θάλασσας θ' ἀκολουθήσουν ἀναπόφευκτα νέες, ἀκόμα πιό δραστήριες προσπάθειες σχηματισμοῦ ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ. Τώρα δουλειά μας εἶναι νά ὑποστηρίξουμε μέ ὅλες μας τίς δυνάμεις αὐτές τίς προσπάθειες, νά ἐξηγήσουμε στίς πιό πλατιές μάζες τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς τήν παλλαϊκή σημασία τοῦ ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ στήν ὑπόθεση τοῦ ἀγώνα γιά τήν ἐλευθερία, νά βοηθήσουμε τά σκόρπια τμήματα αὐτοῦ τοῦ στρατοῦ νά σηκώσουν τήν παλλαϊκή *σημαία τῆς ἐλευθερίας*, πού εἶναι σέ θέση νά προσελκύσει τή μάζα καί νά συνενώσει τίς δυνάμεις πού θά μποροῦσαν νά συντρίψουν τήν τσαρική ἀπολυταρχία.

Στάσεις — διαδηλώσεις — οδομαχίες — τμήματα ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ· αὐτά εἶναι τά στάδια ἀνάπτυξης τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης. Τώρα φτάσαμε ἐπιτέλους καί στό τελευταῖο στάδιο. Ἐννοεῖται αὐτό δέ σημαίνει πώς ὅλο τό κίνημα στό σύνολό του βρίσκεται κιόλας στό καινούργιο αὐτό ἀνώτερο σκαλοπάτι. Ὄχι, ὑπάρχει ἀκόμα πολλή καθυστέρηση στό κίνημα, στά γεγονότα τῆς Ὀδησσοῦ ὑπάρχουν ἀκόμα ολοφάνερα γνωρίσματα τῶν παλιῶν στάσεων. Αὐτό ὅμως σημαίνει πώς τά πρῶτα κύματα τοῦ αὐθόρμητου χειμάρρου ἔφτασαν κιόλας ὥς τό ἴδιο τό κατώφλι τοῦ «ὀχυροῦ» τῆς ἀπολυταρχίας. Αὐτό σημαίνει πώς οἱ πρωτοπόροι ἐκπρόσωποι τῆς ἴδιας τῆς λαϊκῆς μάζας ἔφτασαν κιόλας, ὄχι ἀπό θεωρητικούς συλλογισμούς, ἀλλά κάτω ἀπό τήν πίεση τοῦ ἀναπτυσσόμενου κινήματος, μπροστά σέ καινούργια ἀνώτερα καθήκοντα τοῦ ἀγώνα, τοῦ τελικοῦ ἀγώνα ἐνάντια στόν ἐχθρό τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ. Ἡ ἀπολυταρχία ἔκανε τό *πᾶν* γιά νά προετοιμάσει αὐτό τόν ἀγώνα. Χρόνια ἔσπρωχνε τό λαό σέ ἔνοπλο ἀγώνα ἐνάντια στό στρατό καί τώρα θερίζει ὅ,τι

έσπειρε. Άπό τόν ίδιο τό στρατό βγαίνουν τμήματα έπαναστατικού στρατού.

Υποχρέωση αυτών τών τμημάτων είναι νά κηρύξουν τήν έξέγερση, νά δόσουν στίς μάζες τή *στρατιωτική ηγεσία* πού είναι άπαραίτητη στόν εμφύλιο πόλεμο, όπως καί σέ κάθε άλλον πόλεμο, νά δημιουργήσουν σημεία στήριξης γιά τόν ανοιχτό παλλαϊκό άγώνα, νά μεταφέρουν τήν έξέγερση στά γειτονικά μέρη, νά έξασφαλίσουν — στήν αρχή σέ μικρό έστω τμήμα τής επικράτειας — τήν πλήρη πολιτική ελευθερία, ν' αρχίσουν τήν έπαναστατική άνασυγκρότηση τοΰ σαπισμένου άπολυταρχικού καθεστώτος, νά ξετυλίξουν σ' όλο της τό πλάτος τήν έπαναστατική δημιουργία τών λαϊκών κατώτερων στρωμάτων, πού σέ ειρηνικούς καιρούς ελάχιστα παίρνουν μέρος σ' αυτή τή δημιουργία, πού προβάλλουν όμως στό προσκήνιο στήν έποχή τής έπανάστασης. Τά τμήματα τοΰ έπαναστατικού στρατού μονάχα όταν άποκτήσουν συνείδηση αυτών τών νέων καθηκόντων, μονάχα όταν τά ίδοΰν πλατιά καί τ' άντιμετωπίσουν τολμηρά, θά μπορέσουν νά κερδίσουν πλήρη νίκη, ν' άποτελέσουν τό στήριγμα τής *έπαναστατικής κυβέρνησης*. Καί ή έπαναστατική κυβέρνηση είναι έξίσου ζωτικά άπαραίτητο πράγμα, στό σημερινό στάδιο τής λαϊκής έξέγερσης, όσο καί ό έπαναστατικός στρατός. Ό έπαναστατικός στρατός χρειάζεται γιά τό στρατιωτικό άγώνα καί γιά τή στρατιωτική καθοδήγηση τών λαϊκών μαζών ένάντια στά υπολείμματα τής στρατιωτικής δύναμης τής άπολυταρχίας. Ό έπαναστατικός στρατός είναι άπαραίτητος γιατί μόνο *μέ τή δύναμη* μπορούν νά λυθούν τά μεγάλα ιστορικά προβλήματα, καί *ή οργάνωση τής δύναμης* στό σύγχρονο άγώνα σημαίνει στρατιωτική οργάνωση. Καί έκτός άπό τά υπολείμματα τής στρατιωτικής δύναμης τής άπολυταρχίας υπάρχουν οί στρατιωτικές δυνάμεις τών γειτονικών κρατών, άπό τά όποία ή ρωσική κυβέρνηση πού πέφτει έκλιπαρεί κιόλας υποστήριξη· άλλά γι' αυτό θά μιλήσουμε παρακάτω*.

Ή έπαναστατική κυβέρνηση είναι άπαραίτητη γιά τήν πολιτική καθοδήγηση τών λαϊκών μαζών, στήν αρχή στό τμήμα έκείνο τής επικράτειας πού ό έπαναστατικός στρατός τό έχει ήδη κατακτήσει άπό τόν τσαρισμό, καί ύστερα σ' όλο τό κράτος. Ή έπαναστατική κυβέρνηση είναι άπαραίτητη γιά τήν άμεση έναρξη τών πολιτικών μετασχηματισμών, ένονόματι τών όποίων γίνεται ή έπανάσταση, γιά τήν οργάνωση έπαναστατικής

* Βλ. σέ τούτο τόν τόμο, σελ. 347 - 352. *Ή Σύντ.*

λαϊκῆς αὐτοδιοίκησης, γιά τή σύγκληση πραγματικά παλλαϊκῆς καί πραγματικά συντακτικῆς συνέλευσης, γιά τήν πραγματοποίηση τῶν «ἐλευθεριῶν» ἐκείνων, χωρίς τίς ὁποῖες εἶναι ἀδύνατη ἡ σωστή ἔκφραση τῆς θέλησης τοῦ λαοῦ. Ἡ ἐπαναστατική κυβέρνηση εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν πολιτική συνένωση τῆς ἐξεγερμένης μερίδας τοῦ λαοῦ, πού ξέκοψε στήν πράξη καί ὁριστικά ἀπό τήν ἀπολυταρχία, γιά τήν πολιτική ὀργάνωσή της. Καί ἡ ὀργάνωση, φυσικά, αὐτή μπορεῖ νά εἶναι μόνο προσωρινή, ὅπως μόνο προσωρινή μπορεῖ νά εἶναι καί ἡ ἐπαναστατική κυβέρνηση πού παίρνει στά χέρια της τήν ἐξουσία ἐνονόματι τοῦ λαοῦ, γιά νά ἐξασφαλίσει τή θέληση τοῦ λαοῦ, γιά νά δράσει μέσω τοῦ λαοῦ. Ἡ ὀργάνωση ὅμως αὐτή πρέπει νά ἀρχίσει *ἀμέσως*, σέ ἀδιάρρηκτη σύνδεση μέ κάθε πετυχημένο βῆμα τῆς ἐξέγερσης, γιατί ἡ πολιτική συνένωση καί ἡ πολιτική καθοδήγηση δέν μποροῦν νά ἀναβληθοῦν οὔτε γιά μιά στιγμή. Γιά τήν πλήρη νίκη τοῦ λαοῦ ἐνάντια στόν τσαρισμό ἡ ἄμεση αὐτή πραγματοποίηση τῆς πολιτικῆς καθοδήγησης τοῦ ἐξεγερμένου λαοῦ εἶναι τόσο ἀπαραίτητη ὅσο εἶναι καί ἡ στρατιωτική καθοδήγηση τῶν δυνάμεών του.

Ποιά θά εἶναι ἡ τελική ἔκβαση τοῦ ἀγώνα ἀνάμεσα στούς ὀπαδούς τῆς ἀπολυταρχίας καί στή μάζα τοῦ λαοῦ, γι' αὐτό δέν μπορεῖ ν' ἀμφιβάλλει κανείς πού ἔχει διατηρήσει κάποια ἱκανότητα νά σκέπτεται. Ὡστόσο δέν πρέπει νά κλείνουμε τά μάτια μπροστά στό γεγονός πώς ὁ σοβαρός ἀγώνας τώρα μόλις ἀρχίζει, πώς μᾶς περιμένουν ἀκόμα μεγάλες δοκιμασίες. Καί ὁ ἐπαναστατικός στρατός καί ἡ ἐπαναστατική κυβέρνηση ἀποτελοῦν «ὀργανισμούς» τόσο πολυσύνθετους, ἀπαιτοῦν τόσο πολύπλοκα ὄργανα, τόσο ἀναπτυγμένη πολιτική συνείδηση, πού θά ἦταν λάθος νά περιμένει κανείς τήν ἁπλή, ἄμεση, ἀσφαλῆ πραγματοποίηση αὐτῶν τῶν καθηκόντων μέ τό πρῶτο. Ὄχι, δέν τό περιμένουμε αὐτό, ξέρουμε νά ἐκτιμοῦμε τή σημασία τῆς ἐπίμονης, ἀργῆς, συχνά ἀδιόρατης δουλειᾶς τῆς πολιτικῆς διαπαιδαγώγησης, πού ἔκανε πάντα καί θά κάνει πάντα ἡ σοσιαλδημοκρατία. Δέν πρέπει ὅμως καί ν' ἀνεχόμαστε τήν ἀκόμα πιό ἐπικίνδυνη στή σημερινή στιγμή ἔλλειψη πίστης στίς δυνάμεις τοῦ λαοῦ, πρέπει νά θυμόμαστε πόση τεράστια διαφωτιστική καί ὀργανωτική δύναμη ἔχει ἡ ἐπανάσταση, τότε πού συγκλονιστικά ἱστορικά γεγονότα βγάζουν μέ τό στανιό τούς φιλισταίους ἀπ' τίς ἀπόμερες γωνιές τους, ἀπό τίς σοφίτες καί τά ὑπόγεια, καί τούς ἀναγκάζουν νά γίνονται *πολίτες*. Κάποτε μερικοί μῆνες ἐπανάστασης διαπαιδαγωγοῦν πιό γοργά καί πιό πλέρια

τούς πολίτες ἀπ' ὅ,τι δεκαετίες πολιτικῆς στασιμότητας. Τό καθῆκον τῶν συνειδητῶν ἡγετῶν τῆς ἐπαναστατικῆς τάξης εἶναι νά προπορεύονται πάντα ἀπ' αὐτήν στό ἔργο τῆς τέτοιας διαπαιδαγώγησης, νά ἐξηγοῦν τή σημασία τῶν νέων καθηκόντων καί νά τήν καλοῦν νά τραβάει μπροστά, πρός τό μεγάλο τελικό σκοπό μας. Οἱ ἀποτυχίες πού μᾶς περιμένουν ἀναπόφευκτα στίς παραπέρα προσπάθειες γιά συγκρότηση ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ καί ἐγκαθίδρυση προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης δέ θάχουν ἄλλο ἀποτέλεσμα παρά νά μᾶς μάθουν νά λύνουμε *πρακτικά* αὐτά τά ζητήματα, νά προσελκύσουν γιά τή λύση τους καινούργιες καί φρέσκες λαϊκές δυνάμεις πού τώρα μένουν ἀχρησιμοποίητες.

Ἄς πάρουμε τήν πολεμική τέχνη. Κανένας σοσιαλδημοκράτης πού γνωρίζει κάπως τήν ἱστορία, πού διδάχτηκε ἀπό τό μεγάλο γνώστη αὐτῆς τῆς τέχνης, τόν Ἔνγκελς, δέν ἀμφέβαλε ποτέ γιά τήν τεράστια σημασία τῶν στρατιωτικῶν γνώσεων, γιά τήν τεράστια σπουδαιότητα τῆς στρατιωτικῆς τεχνικῆς καί τῆς στρατιωτικῆς ὀργάνωσης, σάν ὅπλου πού τό χρησιμοποιοῦν οἱ μάζες τοῦ λαοῦ καί οἱ τάξεις τοῦ λαοῦ γιά νά δόσουν λύση στίς μεγάλες ἱστορικές συγκρούσεις. Ἡ σοσιαλδημοκρατία ποτέ δέν ἔφτασε στό σημεῖο νά παίζει μέ στρατιωτικές συνωμοσίες, ποτέ δέν προώθησε στήν πρώτη σειρά τά στρατιωτικά ζητήματα, ὅσο δέν ὑπῆρχαν ὁλοφάνερα οἱ συνθῆκες ἑνός ἀρχινισμένου ἐμφύλιου πολέμου*. *Τώρα* ὅμως ὅλοι οἱ σοσιαλδημοκράτες προώθησαν τά στρατιωτικά ζητήματα ἄν ὄχι στήν πρώτη, τουλάχιστο σέ μιά ἀπό τίς πρῶτες θέσεις, ἔβαλαν στήν ἡμερήσια διάταξη τή μελέτη καί τήν ἐκμάθησή τους ἀπό τίς λαϊκές μάζες. Ὁ ἐπαναστατικός στρατός πρέπει νά ἐφαρμόζει στήν πράξη τίς στρατιωτικές γνώσεις καί τά πολεμικά μέσα γιά νά κρίνει ὅλη τήν περαπέρα τύχη τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ, γιά νά λύσει τό πρῶτο, τό πιό ζωτικό ζήτημα, τό ζήτημα τῆς ἐλευθερίας.

Ἡ σοσιαλδημοκρατία ποτέ δέν ἔβλεπε καί δέ βλέπει τόν πόλεμο ἀπό συναισθηματική ἄποψη. Καταδικάζοντας ἀμετάκλητα τούς πολέμους, σάν κτηνώδεις τρόπους ἐπίλυσης τῶν διαφορῶν τῆς ἀνθρωπότητας, ἡ σοσιαλδημοκρατία ξέρει πώς οἱ πόλεμοι εἶναι ἀναπόφευκτοι ὅσο ἡ κοινωνία εἶναι χωρισμένη σέ τάξεις, ὅσο ὑπάρχει ἐκμετάλλευση ἀνθρώπου ἀπό ἄνθρωπο.

* Πρβλ. «Τά καθήκοντα τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν» τοῦ Λένιν, σελ. 23, γιά τό ἄκαιρο (τό 1897) τοῦ ζητήματος σχετικά μέ τούς τρόπους τῆς ἀποφασιστικῆς ἐπίθεσης ἐνάντια στόν τσαρισμό. (Βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 2ος, σελ. 447 - 448. *Ἡ Σύντ.)*

Καί γιά τήν ἐξάλειψη αὐτῆς τῆς ἐκμετάλλευσης δέν μποροῦμε νά τά βγάλουμε πέρα χωρίς πόλεμο, πού τόν ἀρχίζουν παντοῦ καί πάντα οἱ ἴδιες οἱ τάξεις πού ἐκμεταλλεύονται, κυριαρχοῦν καί καταπιέζουν. Ὑπάρχει πόλεμος καί πόλεμος. Ὑπάρχει ὁ πόλεμος — τυχοδιωχτισμός, πού ἱκανοποιεῖ τά συμφέροντα μιᾶς δυναστείας, τίς ὀρέξεις μιᾶς ληστρικῆς σπείρας, τούς σκοπούς τῶν ἡρώων τῆς καπιταλιστικῆς κερδοσκοπίας. Ὑπάρχει ὁ πόλεμος— καί αὐτός εἶναι ὁ μόνος *νόμιμος* πόλεμος στήν καπιταλιστική κοινωνία—ἐνάντια στούς καταπιεστές καί στούς ὑποδουλωτές τοῦ λαοῦ. Μόνον οὐτοπιστές ἤ φιλισταῖοι μποροῦν νά καταδικάζουν καταρχήν ἕναν τέτοιο πόλεμο. Μόνον ἀστοί προδότες τῆς ἐλευθερίας μποροῦν σήμερα στή Ρωσία νά μένουν ξένοι πρός αὐτόν τόν πόλεμο, τόν πόλεμο γιά τήν ἐλευθερία τοῦ λαοῦ. Τό προλεταριάτο ἄρχισε στή Ρωσία αὐτόν τό μεγάλο ἀπελευθερωτικό πόλεμο καί θά κατορθώσει νά τόν συνεχίσει, συγκροτώντας μόνο του τμήματα ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ, ἐνισχύοντας τά τμήματα τῶν στρατιωτῶν καί τῶν ναυτῶν πού πέρασαν μέ τό μέρος μας, προσελκύοντας τούς ἀγρότες, διαποτίζοντας τούς καινούργιους *πολίτες* τῆς Ρωσίας, πού διαμορφώνονται καί ἀτσαλώνονται στή φωτιά τοῦ ἐμφύλιου πολέμου, μέ τόν ἡρωισμό καί τόν ἐνθουσιασμό τῶν ἀγωνιστῶν τῆς ἐλευθερίας καί τῆς εὐτυχίας ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας*.

Καί τό καθῆκον τῆς ἐγκαθίδρυσης ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης εἶναι ἐξίσου νέο, ἐξίσου δύσκολο καί πολύπλοκο, ὅσο καί τό καθῆκον τῆς στρατιωτικῆς ὀργάνωσης τῶν δυνάμεων τῆς ἐπανάστασης. Μά κι αὐτό τό καθῆκον μπορεῖ καί πρέπει νά ἐκπληρωθεῖ ἀπό τό λαό. Καί στό ἔργο αὐτό κάθε ἐπιμέρους ἀποτυχία θά προκαλέσει τήν τελειοποίηση τῶν μεθόδων καί τῶν μέσων**, τήν ἑδραίωση καί ἐπέκταση τῶν ἀποτελεσμάτων. Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚ τῆς Ρωσίας διατύπωσε στήν ἀπόφασή του τούς γενικούς ὅρους ἐκπλήρωσης τοῦ νέου καθήκοντος· εἶναι καιρός πιά νά καταπιαστοῦμε μέ τή συζήτηση καί τήν προετοιμασία τῶν πρακτικῶν ὅρων γιά τήν πραγματοποίησή του. Τό κόμμα μας ἔχει ἕνα

* Ὅλη αὐτή ἡ παράγραφος εἶναι διαγραμμένη στό χειρόγραφο καί δέν μπῆκε στό κείμενο πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι». *Σύντ.*

** Στό χειρόγραφο: «Καί στό ἔργο αὐτό κάθε προσπάθεια, κάθε ἐπιμέρους ἀποτυχία θά προκαλέσουν μίμηση, θά προκαλέσουν τό δεκαπλασιασμό τῆς δραστηριότητας, τήν τελειοποίηση τῶν μεθόδων καί τῶν μέσων. . .».

Ἐδῶ καί παρακάτω, στίς ὑποσημειώσεις, ἀποκαθίστανται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο τά πιό βασικά σημεῖα πού τά τροποποίησε γιά τή δημοσίευσή τους στήν ἐφημερίδα ὁ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι. *Ἡ Σύντ.*

πρόγραμμα-μίνιμουμ, ἕνα ὁλοκληρωμένο πρόγραμμα τῶν μετασχηματισμῶν πού εἶναι ἀπόλυτα πραγματοποιήσιμοι ἀμέσως, μέσα στά πλαίσια τῆς δημοκρατικῆς (δηλαδή τῆς ἀστικῆς) ἐπανάστασης καί πού εἶναι ἀπαραίτητοι στό προλεταριάτο γιά τόν παραπέρα ἀγώνα του γιά τή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. Στό πρόγραμμα ὅμως αὐτό ὑπάρχουν διεκδικήσεις βασικές καί διεκδικήσεις μερικότερες πού ἀπορρέουν ἀπό τίς βασικές ἤ πού εἶναι αὐτονόητες. Σέ κάθε προσπάθεια ἐγκαθίδρυσης προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης σημασία ἔχει τό νά προβάλλουμε τίς βασικές ἀκριβῶς διεκδικήσεις, γιά νά δείξουμε σ' ὅλο τό λαό, σ' ὅλη τή μάζα, ἀκόμα καί στήν πιό ἀμόρφωτη, μέ σύντομες διατυπώσεις, μέ ἁδρές, ξεκάθαρες γραμμές τούς σκοπούς αὐτῆς τῆς κυβέρνησης, τά παλλαϊκά καθήκοντά της.

Νομίζουμε πώς μποροῦν νά ὑποδειχτοῦν *ἕξι* τέτοια βασικά σημεῖα, τά ὁποῖα πρέπει νά γίνουν ἡ πολιτική σημαία* καί τό ἄμεσο πρόγραμμα κάθε ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης, τά ὁποῖα πρέπει νά τῆς ἐξασφαλίσουν τίς συμπάθειες τοῦ λαοῦ καί στά ὁποῖα πρέπει νά συγκεντρωθεῖ ὅλη ἡ ἐπαναστατική δραστηριότητα τοῦ λαοῦ, σάν στό πιό ζωτικό ζήτημα.

Νά τά ἕξι αὐτά σημεῖα: 1) παλλαϊκή συντακτική συνέλευση, 2) ἐξοπλισμός τοῦ λαοῦ, 3) πολιτική ἐλευθερία, 4) πλήρης ἐλευθερία στίς καταπιεζόμενες καί μέ μή πλήρη δικαιώματα λαότητες, 5) 8ωρη ἐργάσιμη μέρα καί 6) ἐπαναστατικές ἐπιτροπές ἀγροτῶν. Ἐννοεῖται πώς αὐτό ἀποτελεῖ ἁπλή ἀπαρίθμηση γιά παράδειγμα, εἶναι μόνο *ἐπικεφαλίδες*, συνθηματικοί τίτλοι μιᾶς σειρᾶς μετασχηματισμῶν πού εἶναι ἄμεσα ἀπαραίτητοι γιά τήν κατάκτηση τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας. Δέν ἔχουμε τήν ἀξίωση νά αναγνωριστεῖ ὅτι ἐξαντλοῦμε ἐδῶ ὁλόκληρο τό ζήτημα. Θέλουμε ἁπλῶς νά διευκρινίσουμε παραστατικά τή σκέψη μας γιά τή σπουδαιότητα πού ἔχουν ὁρισμένα βασικά καθήκοντα. Ἡ ἐπαναστατική κυβέρνηση πρέπει νά ἐπιδιώξει νά στηριχτεῖ στά κατώτερα λαϊκά στρώματα, στή μάζα τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τῆς ἀγροτιᾶς· χωρίς αὐτή τήν ὑποστήριξη δέν μπορεῖ νά κρατηθεῖ, χωρίς τήν ἐπαναστατική αὐτενέργεια τοῦ λαοῦ εἶναι ἕνα μηδενικό, εἶναι χειρότερη ἀπό τό μηδενικό. Χρέος μας εἶναι νά προφυλάξουμε τό λαό ἀπό τόν τυχοδιωκτισμό τῶν μεγαλόστομων, ἀλλά ἀνόητων ὑποσχέσεων (σάν τήν ἄμεση «σοσιαλιστικοποίηση»,πού δέν τήν καταλαβαίνουν οὔτε κι ἐκεῖνοι πού μιλοῦν

* Στό χειρόγραφο: «. . .τά ὁποῖα πρέπει νά προωθηθοῦν στήν πρώτη γραμμή, τά ὁποῖα πρέπει νά γίνουν ἡ πολιτική σημαία. . .». *Ἡ Σύντ.*

γι' αὐτήν), προωθώντας ταυτόχρονα τούς μετασχηματισμούς ἐκείνους πού μποροῦν πραγματικά νά ἐφαρμοστοῦν στή δοσμένη στιγμή καί πού εἶναι πραγματικά ἀπαραίτητοι γιά τή στερέωση τοῦ ἔργου τῆς ἐπανάστασης. Ἡ ἐπαναστατική κυβέρνηση πρέπει νά ξεσηκώσει τό «λαό» καί *νά ὀργανώσει* τήν ἐπαναστατική του δραστηριότητα. Πλήρης ἐλευθερία στίς καταπιεζόμενες λαότητες, δηλαδή ἀναγνώριση ὄχι μόνο τῆς πολιτιστικῆς, ἀλλά καί τῆς πολιτικῆς τους αὐτοδιάθεσης, λήψη ἐπιτακτικῶν μέτρων γιά τήν προστασία τῆς ἐργατικῆς τάξης (8ωρη ἐργάσιμη μέρα, σάν τό πρῶτο ἀπό τά μέτρα πού θά παρθοῦν), τέλος, λήψη σοβαρῶν σίγουρων μέτρων ὑπέρ τῆς ἀγροτικῆς μάζας, τέτοιων μέτρων πού δέν παίρνουν ὑπόψη τους τά συμφέροντα τῶν τσιφλικάδων· αὐτά εἶναι, κατά τή γνώμη μας, τά κυριότερα σημεῖα πού πρέπει νά τονίσει ἰδιαίτερα κάθε ἐπαναστατική κυβέρνηση. Δέ μιλᾶμε γιά τά πρῶτα τρία σημεῖα, πού εἶναι τόσο πολύ ξεκάθαρα ὥστε νά μή χρειάζονται σχόλια. Δέ μιλᾶμε γιά τήν ἀνάγκη τῆς πραγματοποίησης στήν πράξη αὐτῶν τῶν μετασχηματισμῶν, ἔστω καί σέ μιά μικρή ἐδαφική περιοχή, πού λχ. θά κατακτήσουμε ἀπό τόν τσαρισμό· ἡ πραγματοποίηση στήν πράξη εἶναι χίλιες φορές πιό σπουδαία ἀπό κάθε λογῆς διακηρύξεις καί, φυσικά, ἐπίσης χίλιες φορές πιό δύσκολη. Ἐμεῖς ἐφιστοῦμε τήν προσοχή μόνο στό γεγονός ὅτι χρειάζεται τώρα, καί μάλιστα ἀμέσως, νά διαδίδουμε μέ ὅλα τά μέσα τή σωστή ἀντίληψη γιά τά παλλαϊκά καί ἄμεσα καθήκοντά μας. Πρέπει νά ξέρουμε ν' ἀποτεινόμαστε στό λαό — μέ τήν πραγματική ἔννοια αὐτῆς τῆς λέξης — ὄχι μόνο μέ μιά γενική ἔκκληση γιά ἀγώνα (αὐτό εἶναι ἀρκετό γιά τήν ἐποχή πρίν ἀπό τό σχηματισμό ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης), ἀλλά μέ κατευθείαν ἔκκληση γιά ἄμεση πραγματοποίηση τῶν πιό βασικῶν δημοκρατικῶν μετασχηματισμῶν, γιά ἄμεση, ἀνεξάρτητη ἀπό καθετί ἐφαρμογή τους.

Ἐπαναστατικός στρατός καί ἐπαναστατική κυβέρνηση εἶναι δυό ὄψεις τοῦ ἴδιου νομίσματος. Εἶναι δυό θεσμοί ἐξίσου ἀπαραίτητοι γιά τήν ἐπιτυχία τῆς ἐξέγερσης καί γιά τήν κατοχύρωση τῶν κατακτήσεών της. Εἶναι δυό συνθήματα πού πρέπει ἀπαραίτητα νά ρίχνονται καί νά ἐξηγοῦνται σάν τά μόνα συνεπῆ ἐπαναστατικά συνθήματα. Τώρα ἔχουμε πολλούς ἀνθρώπους πού αὐτοτιτλοφοροῦνται δημοκράτες. Ὅμως πολλοί μέν οἱ κλητοί, ὀλίγοι δέ οἱ ἐκλεκτοί. Εἶναι πολλοί οἱ φαφλατάδες μέσα στό «συνταγματικο-δημοκρατικό κόμμα», ἀλλά λίγοι εἶναι μέσα στήν περιβόητη «κοινωνία», μέσα στό δῆθεν δημοκρατικό ζέμστβο οἱ *ἀληθινοί* δημοκράτες, οἱ ἄνθρωποι δηλ. πού τάσσονται εἰλι-

κρινά ὑπέρ τῆς πλήρους ἀπολυταρχίας τοῦ λαοῦ, πού εἶναι ἱκανοί νά διεξάγουν ἀγώνα ζωῆς καί θανάτου ἐνάντια στούς ἐχθρούς τῆς λαϊκῆς ἀπολυταρχίας, ἐνάντια στούς ὑπερασπιστές τῆς τσαρικῆς ἀπολυταρχίας.

«Ἡ ἐργατική τάξη δέν ἔχει ἐκείνη τή δειλία, ἐκεῖνο τόν ὑποκριτικό μεσοβέζικο χαρακτήρα, πού χαρακτηρίζουν τήν ἀστική τάξη, σάν τάξη. Ἡ ἐργατική τάξη μπορεῖ καί πρέπει νά εἶναι ἀπόλυτα συνεπής δημοκράτης. Ἡ ἐργατική τάξη μέ τό αἷμα της*, τό χυμένο στούς δρόμους τῆς Πετρούπολης, τῆς Ρίγας, τῆς Λιμπάβας, τῆς Βαρσοβίας, τοῦ Λότζ, τῆς Ὀδησσοῦ, τοῦ Μπακοῦ καί πολλῶν ἄλλων πόλεων, ἀπέδειξε πώς τῆς ἀνήκει δικαιωματικά ὁ ρόλος τῆς ἐμπροσθοφυλακῆς στή δημοκρατική ἐπανάσταση. Πρέπει νά σταθεῖ στό ὕψος τοῦ μεγάλου αὐτοῦ ρόλου καί στήν ἀποφασιστική στιγμή πού περνᾶμε. Οἱ συνειδητοί ἐκπρόσωποι τοῦ προλεταριάτου, τά μέλη τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὀφείλουν—χωρίς νά ξεχνᾶνε οὔτε στιγμή τό σοσιαλιστικό σκοπό τους, τήν ταξική καί κομματική αὐτοτέλειά τους — νά παρουσιαστοῦν μπροστά σ' ὅλο τό λαό μέ τά πρωτοπόρα δημοκρατικά συνθήματα. Γιά μᾶς, γιά τό προλεταριάτο, ἡ δημοκρατική ἐπανάσταση εἶναι μόνο τό πρῶτο σκαλοπάτι πρός τήν πλήρη ἀπελευθέρωση τῆς ἐργασίας ἀπό κάθε ἐκμετάλλευση, πρός τό μεγάλο σοσιαλιστικό σκοπό. Καί γι' αὐτό ὅσο μπορεῖ πιό γρήγορα πρέπει νά περάσουμε τό πρῶτο αὐτό σκαλοπάτι, ὅσο τό δυνατό πιό ἀποφασιστικά πρέπει νά κανονίσουμε τούς λογαριασμούς μας μέ τούς ἐχθρούς τῆς λαϊκῆς ἐλευθερίας, ὅσο τό δυνατό πιό βροντερά πρέπει νά κηρύχνουμε τά συνθήματα τῆς συνεποῦς δημοκρατίας: ἐπαναστατικός στρατός καί ἐπαναστατική κυβέρνηση!»

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 7, 10 τοῦ Ἰούλη (27 τοῦ Ἰούνη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

---

* Στό χειρόγραφο: «Ἡ ἐργατική τάξη μέ τήν ἡρωική της πάλη, μέ τό αἷμα της. . .». *Ἡ Σύντ.*

Ο ΡΩΣΟΣ ΤΣΑΡΟΣ ΖΗΤΑΕΙ ΝΑ ΦΥΛΑΧΤΕΙ ΑΠΟ ΤΟ ΛΑΟ ΤΟΥ ΜΕ ΤΗ ΒΟΗΘΕΙΑ ΤΟΥ ΤΟΥΡΚΟΥ ΣΟΥΛΤΑΝΟΥ

Ὁ ξένος τύπος ὅλων τῶν χωρῶν καί ὅλων τῶν κομμάτων εἶναι γεμάτος εἰδήσεις, τηλεγραφήματα, ἄρθρα σχετικά μέ τό πέρασμα μερικῶν πλοίων τοῦ στόλου τῆς Μαύρης Θάλασσας μέ τό μέρος τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης[136]. Οἱ ἐφημερίδες δέ βρίσκουν λέξεις γιά νά ἐκφράσουν τήν κατάπληξή τους, γιά νά χαρακτηρίσουν μέ ἀρκετά ἔντονο ὕφος τό αἶσχος ὅπου κατάντησε ἡ ἀπολυταρχική κυβέρνηση.

Ἀποκορύφωμα αὐτοῦ τοῦ αἴσχους ἦταν *ἡ ἔκκληση πού ἀπηύθυνε ἡ τσαρική κυβέρνηση πρός τή Ρουμανία καί τήν Τουρκία νά τῆς δόσουν ἀστυνομική βοήθεια* ἐνάντια στούς ἐξεγερμένους ναῦτες! Νά πού φάνηκε ὅτι οἱ «ἐσωτερικοί τοῦρκοι» εἶναι γιά τό ρωσικό λαό πιό τρομεροί ἀπ' ὅ,τι οἱ κάθε λογῆς «ἐξωτερικοί τοῦρκοι». Ὁ τοῦρκος σουλτάνος πρέπει νά φυλάξει τήν τσαρική ἀπολυταρχία ἀπό τό ρωσικό λαό· ὁ τσάρος δέν μπορεῖ νά στηρίζεται στίς ρωσικές στρατιωτικές δυνάμεις καί ἐκλιπαρεῖ βοήθεια ἀπό τίς ξένες Δυνάμεις. Εἶναι δύσκολο νά φανταστεῖ κανείς καλύτερη ἀπόδειξη γιά τήν πλήρη χρεοκοπία τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας. Εἶναι δύσκολο νά βρεῖ κανείς καλύτερο ὑλικό γιά νά ἐξηγήσει στούς στρατιῶτες τοῦ ρωσικοῦ στρατοῦ τό ρόλο τους.

Νά τί γράφει στό κύριο ἄρθρο της τῆς 4 τοῦ Ἰούλη (μέ τό νέο ἡμερολόγιο) ἡ ἐφημερίδα *«Τάιμς»*· πρέπει νά σημειωθεῖ πώς εἶναι μιά ἀπό τίς πιό πλούσιες καί καλύτερα πληροφορημένες ἐφημερίδες τοῦ κόσμου, ὄργανο τῆς συντηρητικῆς ἀγγλικῆς ἀστικῆς τάξης, πού βρίσκει ἀκόμα καί τούς «όσβομποζντέντσι» μας ὑπερβολικά ριζοσπαστικούς, πού συμπαθεῖ τούς «σιποφικούς» κτλ. Μέ λίγα λόγια, κανείς δέ θά ὑποψιαστεῖ αὐτή τήν ἐφημερίδα ὅτι ὑπερβάλλει τίς δυνάμεις καί τή σημασία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης.

«Ἡ ἀδυναμία τῆς ρωσικῆς κυβέρνησης κατά θάλασσα — γράφουν οἱ *«Τάιμς»* — ἐπιβεβαιώθηκε κατά τρόπο καταπληκτικό ἀπό τή διακοίνωση τήν ὁποία, ὅπως μᾶς πληροφοροῦν, ἀπηύθυνε στήν *Ὑψηλή Πύλη* (δηλαδή στήν *τουρκική* κυβέρνηση) καί στή *ρουμανική* κυβέρνηση. Στή διακοίνωση αὐτή ἡ ρωσική κυβέρνηση παρακαλεῖ τά παραπάνω κράτη νά θεωροῦν τούς στασιαστές ναῦτες τοῦ ρωσικοῦ στόλου κοινούς ἐγκληματίες καί τίς προειδοποιεῖ ὅτι σέ ἀντίθετη περίπτωση εἶναι δυνατόν νά προκύψουν διεθνεῖς περιπλοκές. Μέ ἄλλα λόγια, ἡ κυβέρνηση τοῦ τσάρου ξέπεσε σέ τέτοιο σημεῖο, ὥστε νά ἐκλιπαρεῖ τόν *τοῦρκο σουλτάνο* καί τό *ρουμάνο βασιλιά* νά εὐαρεστηθοῦν καί νά ἐκτελέσουν γιά λογαριασμό της χρέη ἀστυνομίας, πού αὐτή ἡ ἴδια δέν εἶναι πιά σέ θέση νά ἐκτελέσει γιά τόν ἴδιο τόν ἑαυτό της. Δέ μένει παρά νά περιμένουμε νά δοῦμε ἄν ὁ Ἀβδούλ-Χαμίτ θά εὐδοκήσει ἤ ὄχι νά δόσει στόν τσάρο τή βοήθεια πού τοῦ ζητάει. Ὥς τώρα τό μοναδικό ἀποτέλεσμα τῆς ἐξέγερσης τῶν ναυτῶν, ἀπό τήν ἄποψη τῆς ἐπίδρασής της πάνω στίς τουρκικές ἀρχές, ἦταν ὅτι τίς παρακίνησε νά ἀσκοῦν πιό αὐστηρή ἐπιτήρηση ἀπ' ὅ,τι συνήθως· πρῶτο θύμα αὐτῆς τῆς ἐπιτήρησης ἔπεσε τό Σάββατο μιά ρωσική ἀκταιωρός, πού τό βράδυ, ὅταν πιά εἶχε σκοτεινιάσει, ἔμπαινε στό Βόσπορο, μεταφέροντας τό *ρῶσο πρεσβευτή*. Οἱ τοῦρκοι κανονιοβόλησαν τήν ἀκταιωρό μέ εἰκονικό βλῆμα. Ζήτημα εἶναι ἄν οἱ τοῦρκοι θά ἀποφάσιζαν πρίν ἕνα χρόνο νά πραγματοποιήσουν κατ' αὐτό τόν τρόπο τήν ἐπιτήρησή τους. Ὅσον ἀφορᾶ τή ρουμανική κυβέρνηση, αὐτή ἐνήργησε σωστά· ἀγνόησε τήν παράκληση νά θεωρεῖ τούς στασιαστές ναῦτες κοινούς ἐγκληματίες. Φυσικά, αὐτό ἔπρεπε νά περιμένει κανείς ἀπό τήν κυβέρνηση ἑνός ἔθνους πού σέβεται τόν ἑαυτό του. Ἡ ρουμανική κυβέρνηση διέταξε νά μή δοθοῦν στό „Ποτιόμκιν" οὔτε τρόφιμα, οὔτε κάρβουνο, ταυτόχρονα ὅμως ἔκανε γνωστό στούς 700 ναῦτες του πώς ἄν ἀποβιβαστοῦν στό ἔδαφος τῆς Ρουμανίας θά θεωρηθοῦν ἁπλῶς ἀλλοδαποί λιποτάκτες».

Συνεπῶς, ἡ ρουμανική κυβέρνηση δέν εἶναι καθόλου μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης, κάθε ἄλλο! Νά ταπεινωθεῖ ὅμως ὥς τό σημεῖο νά ἐκτελεῖ χρέη ἀστυνομίας γιά τό μισητό καί περιφρονημένο ἀπ' ὅλους τσάρο πασῶν τῶν Ρωσιῶν, αὐτό ὡστόσο δέν τό θέλει. Ἀρνιέται νά ἐκπληρώσει τήν παράκληση τοῦ τσάρου. Ἐνεργεῖ μόνο ὅπως μπορεῖ νά ἐνεργήσει «ἡ κυβέρνηση ἑνός *ἔθνους πού σέβεται τόν ἑαυτό του*».

Νά πῶς μιλοῦν τώρα στήν Εὐρώπη γιά τή ρωσική ἀπολυταρχική κυβέρνηση, νά πῶς μιλοῦν οἱ ἄνθρωποι πού χτές ἀκόμα ὑπο-

κλίνονταν δουλικά μπροστά στό «μεγάλο καί ἰσχυρό μονάρχη»!

Τώρα καί στίς γερμανικές ἐφημερίδες ὑπάρχει ἡ ἐπιβεβαίωση τοῦ νέου αὐτοῦ πρωτάκουστου αἴσχους τῆς ἀπολυταρχίας. Στήν «Ἐφημερίδα τῆς Φραγκφούρτης» τηλεγραφοῦν ἀπό τήν *Κωνσταντινούπολη* στίς 4 τοῦ Ἰούλη μέ τό νέο ἡμερολόγιο: «Ὁ ρῶσος πρεσβευτής Ζηνόβιεφ ἐπέδοσε χτές στήν τουρκική κυβέρνηση διακοίνωση τῆς κυβέρνησης τῆς Πετρούπολης, ὅπου γίγίνεται γνωστό ὅτι περίπου 400 ρῶσοι ναῦτες, ἀφοῦ βύθισαν ἕνα καταδρομικό, σώθηκαν προχτές ἀπό ἕνα ἀγγλικό ἐμπορικό πλοῖο πού κατευθυνόταν πρός τήν Κωνσταντινούπολη. Ὁ ρῶσος πρεσβευτής ἀπαιτεῖ ἀπό τήν Τουρκία νά κρατήσει ὁπωσδήποτε τό ἐμπορικό αὐτό πλοῖο κατά τή διάβασή του ἀπό τό Βόσπορο,καθώς καί νά συλλάβει καί νά ἐκδόσει τούς στασιαστές ρώσους ναῦτες. Τό ἴδιο βράδυ τό τουρκικό ὑπουργικό συμβούλιο συνεδρίασε ἔκτακτα καί ἐξέτασε τή ρωσική διακοίνωση. Ἡ Τουρκία ἀπάντησε στή ρωσική πρεσβεία πώς *ἀδυνατεῖ* νά ἐκπληρώσει τό αἴτημά της, γιατί σύμφωνα μέ τό διεθνές δίκαιο ἡ Τουρκία δέν ἔχει δικαίωμα ἀστυνομικῆς ἐπιτήρησης στά πλοῖα πού ταξιδεύουν μέ ἀγγλική σημαία, ἀκόμα καί τότε πού τά πλοῖα αὐτά βρίσκονται στά τουρκικά λιμάνια. Ἐξάλλου, ἀνάμεσα στή Ρωσία καί στήν Τουρκία δέν ὑπάρχει σύμβαση ἀμοιβαίας ἔκδοσης ἐγκληματιῶν».

Ἡ Τουρκία ἀπάντησε «παλληκαρίσια», παρατηρεῖ σχετικά ἡ γερμανική ἐφημερίδα. Οἱ τοῦρκοι δέ θέλουν νά εἶναι ἀστυνομικά τσιράκια τοῦ τσάρου!

Ἐπίσης μεταδίδουν τήν πληροφορία πώς, ὅταν τό ἀντιτορπιλικό «Στρεμίτελνι»* ἔφτασε μαζί μέ μερικά ἄλλα πολεμικά πλοῖα στήν Κωνστάντζα (Ρουμανία), ψάχνοντας γιά τό «Ποτιόμκιν», ἡ ρουμανική κυβέρνηση τόνισε στίς ρωσικές ἀρχές ὅτι τήν ἐπίβλεψη γιά τήν τήρηση τῆς τάξης στά ρουμανικά ὕδατα τήν ἔχει ὁ ρουμανικός στρατός καί ἡ ρουμανική ἀστυνομία, ἀκόμα καί στήν περίπτωση πού τό «Ποτιόμκιν» θά ἐξακολουθοῦσε νά βρίσκεται στά ρουμανικά ὕδατα.

Ἔτσι διαπιστώνεται πώς δέν ὑπάρχουν ἐνοχλήσεις σέ βάρος τῶν ξένων πλοίων ἀπό τήν πλευρά τοῦ «Ποτιόμκιν» (πού ἡ τσαρική ἀπολυταρχία ἤθελε μ' αὐτό νά φοβίσει τήν Εὐρώπη)· τώρα οἱ ἐνοχλήσεις, ἀπανωτές μάλιστα ἐνοχλήσεις σέ βάρος τους, προέρχονται ἀπό τήν πλευρά τοῦ ρωσικοῦ στόλου. Οἱ ἄγγλοι δυσα-

* Λένε ὅτι στό «Στρεμίτελνι» δέν ὑπάρχουν ναῦτες. Σχεδόν ὅλο τό πλήρωμα ἀποτελεῖται μόνο ἀπό ἀξιωματικούς. Ἡ ἀριστοκρατία ἐνάντια στό λαό!

νασχετοῦν γιά τήν κράτηση καί τήν ἔρευνα πού ἔγινε στό πλοῖο τους «Granley» στήν Ὀδησσό. Οἱ γερμανοί ἀγανακτοῦν γιατί κυκλοφοροῦν φῆμες ὅτι οἱ τοῦρκοι, κατά παράκληση τῶν ρώσων, θά σταματήσουν καί θά ἐρευνήσουν τό γερμανικό πλοῖο «Πέρα», πού πλέει ἀπό τήν Ὀδησσό στήν Κωνσταντινούπολη. Κάτω ἀπό τέτοιες συνθῆκες ἴσως νά μήν εἶναι καί τόσο εὔκολο γιά τή Ρωσία νά βρεῖ βοήθεια ἀπό τήν Εὐρώπη ἐνάντια στούς ρώσους ἐπαναστάτες. Τό ζήτημα τῆς παροχῆς τέτοιας βοήθειας σχολιάζεται ἀπό πάρα πολλές ἐφημερίδες τοῦ ἐξωτερικοῦ, οἱ περισσότερες ὅμως καταλήγουν στό συμπέρασμα πώς δέν εἶναι δουλειά τῆς Εὐρώπης νά βοηθάει τόν τσάρο νά πολεμήσει ἐνάντια στό «Ποτιόμκιν». Στή γερμανική ἐφημερίδα «Berliner Tageblatt» δημοσιεύτηκε ἡ πληροφορία ὅτι ἡ ρωσική κυβέρνηση ἀπευθύνθηκε καί στίς Δυνάμεις μέ τήν παράκληση νά στείλουν τά πολεμικά πλοῖα τους ἀπό τήν Κωνσταντινούπολη στήν Ὀδησσό, γιά νά βοηθήσουν νά ἀποκατασταθεῖ ἡ τάξη! Κατά πόσο εἶναι σωστή αὐτή ἡ πληροφορία (πού τή διαψεύδουν μερικές ἄλλες ἐφημερίδες) θά τό δείξει τό κοντινό μέλλον. Τό ὅτι τό πέρασμα τοῦ «Ποτιόμκιν» μέ τό μέρος τῆς ἐξέγερσης ἀποτέλεσε τό πρῶτο βῆμα γιά τή μετατροπή τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης σέ διεθνῆ δύναμη, γιά τήν ἀντιπαράθεσή της πρόσωπο μέ πρόσωπο μέ τά εὐρωπαϊκά κράτη, αὐτό εἶναι ἕνα γεγονός ἀναμφισβήτητο.

Καί τό γεγονός αὐτό δέν πρέπει νά τό ξεχνᾶμε, ἄν θέλουμε νά ἐκτιμήσουμε σωστά τήν πληροφορία πού ὁ κ. *Λεροῦ* στέλνει ἀπό τήν Πετρούπολη στήν παρισινή ἐφημερίδα «Le Matin» μέ τό τηλεγράφημα τῆς 4/VII μέ τό νέο ἡμερολόγιο: «Σ' ὅλη αὐτή τήν ἱστορία μέ τό „Ποτιόμκιν"— γράφει ὁ κ. Λεροῦ— εἶναι καταπληκτική ἡ ἀπρονοησία πού ἔδειξαν οἱ ρωσικές ἀρχές, δέν μποροῦμε ὅμως νά μή σημειώσουμε καί τίς ἐλλείψεις πού παρουσίασε *ἡ ὀργάνωση τῆς ἐπανάστασης*. Ἡ ἐπανάσταση κατακτᾶ ἕνα θωρηκτό — γεγονός πρωτόφαντο στήν ἱστορία! — καί ταυτόχρονα δέν ξέρει τί νά τό κάνει».

Ἐδῶ ὑπάρχει μεγάλη δόση ἀλήθειας, δέ χωράει ἀμφιβολία. Δέ θέλει συζήτηση πώς φταῖμε γιά τήν ἀνεπαρκῆ ὀργάνωση τῆς ἐπανάστασης. Φταῖμε, γιατί μερικοί σοσιαλδημοκράτες ἔχουν ἐλάχιστη ἐπίγνωση τοῦ ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ὀργανωθεῖ ἡ ἐπανάσταση, νά περιληφθεῖ ἡ ἐξέγερση στά πρακτικά καθήκοντα πού δέν ἐπιδέχονται ἀναβολή, νά προπαγανδίζεται ἡ ἀναγκαιότητα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης. Εἴμαστε ἄξιοι τῶν μομφῶν πού ἀποδίδουν τώρα σέ μᾶς, τούς ἐπαναστάτες,

οἱ ἀστοί συγγραφεῖς γιά κακή ὀργάνωση τῶν ἐπαναστατικῶν λειτουργημάτων.

Ὅμως ἐμεῖς δέν τολμοῦμε νά ποῦμε ὅτι εἶναι σωστή μιά τέτοια μομφή ἐνάντια στό θωρηκτό «Ποτιόμκιν». Μήπως αὐτό ἀκριβῶς ἐπιδίωκε τό πλήρωμά του, νά ἐμφανιστεῖ δηλαδή στό λιμάνι μιᾶς εὐρωπαϊκῆς Δύναμης; Μήπως ἡ ρωσική κυβέρνηση δέν ἔκρυβε ἀπό τό λαό τίς εἰδήσεις γιά τά γεγονότα τοῦ στόλου τῆς Μαύρης Θάλασσας ὥς τή στιγμή πού τό «Ποτιόμκιν» ἔφτασε ἐλεύθερα στή Ρουμανία; Καί στή Ρουμανία τό ἐπαναστατημένο θωρηκτό ἐπέδοσε στούς προξένους διακήρυξη γιά κήρυξη πολέμου ἐνάντια στόν τσαρικό στόλο, μέ τή διαβεβαίωση πώς δέν πρόκειται νά προβεῖ σέ καμιά ἐχθρική ἐνέργεια ἐνάντια στά οὐδέτερα πλοῖα. *Ἡ ρωσική ἐπανάσταση δήλωσε στήν Εὐρώπη ὅτι διεξάγεται ἀνοιχτός πόλεμος τοῦ ρωσικοῦ λαοῦ ἐνάντια στόν τσαρισμό.* Στήν πράξη, ἡ ρωσική ἐπανάσταση κάνει μ' αὐτό τήν προσπάθεια νά ἐμφανιστεῖ ἐξονόματος μιᾶς νέας, μιᾶς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης τῆς Ρωσίας.Δέ χωράει ἀμφιβολία πώς αὐτή εἶναι μόνο μιά πρώτη, μιά ἀσθενική προσπάθεια· ἀλλά «κάθε ἀρχή καί δύσκολη», λέει ἡ παροιμία.

Σύμφωνα μέ τίς τελευταῖες εἰδήσεις, τό «Ποτιόμκιν» ἔφτασε στή Θεοδόσια, ἀπαιτώντας τρόφιμα καί κάρβουνο. Ὁ πληθυσμός τῆς πόλης βρίσκεται σέ κατάσταση ἀναταραχῆς. Οἱ ἐργάτες ἀπαιτοῦν νά ἱκανοποιηθεῖ τό αἴτημα τοῦ ἐπαναστατημένου θωρηκτοῦ. Τό δημοτικό συμβούλιο παίρνει ἀπόφαση νά μήν τοῦ δόσει κάρβουνο, νά τοῦ δόσει ὅμως τρόφιμα. Ὅλη ἡ Νότια Ρωσία βρίσκεται σέ πρωτοΐδωτη ἀναταραχή. Ὁ ἀριθμός τῶν θυμάτων τοῦ ἐμφύλιου πολέμου στήν Ὀδησσό ἀνέρχεται σέ *6000 ἄτομα*. Τηλεγραφοῦν ὅτι ἐκτελέστηκαν μέ ἀπόφαση τοῦ στρατοδικείου 160 στασιαστές καί ὅτι ἀπό τήν Πετρούπολη δόθηκε διαταγή *«νά φέρονται χωρίς οἶκτο!»*. Ὁ στρατός ὅμως εἶναι ἀνίσχυρος, ὁ στρατός ὁ ἴδιος δέν ἐμπνέει ἐμπιστοσύνη. Ὁ ἀναβρασμός στά ἐργατικά προάστια τῆς Ὀδησσοῦ δέν καταλαγιάζει. Τήν περασμένη νύχτα (4 μέ 5 τοῦ Ἰούλη μέ τό νέο ἡμερολόγιο) σκοτώθηκαν 35 ἄτομα. Μέ διαταγή τοῦ γενικοῦ διοικητῆ τό μεγαλύτερο μέρος τοῦ στρατοῦ ὁδηγήθηκε ἔξω ἀπό τήν πόλη, ἐπειδή *μέσα στό στρατό παρουσιάστηκαν σοβαρές περιπτώσεις ἀπειθαρχίας*. Στό Νικολάγεφ καί στή Σεβαστούπολη ἔγιναν ταραχές στά κρατικά ὁπλοστάσια. Στή Σεβαστούπολη σκοτώθηκαν 13 ἄτομα. Σέ πέντε νομούς τοῦ κυβερνείου Χερσώνας γίνονται ἀγροτικές ἐξεγέρσεις. *Τίς τελευταῖες τέσσερις μέρες σκοτώθηκαν 700 περίπου ἀγρότες*. «Ὅπως φαίνεται, — λέει ἕνα τηλεγράφημα ἀπό

τήν 'Οδησσό στό Λονδίνο τῆς 5/VII μέ τό νέο ήμερολόγιο, — διεξάγεται ἀγώνας ζωῆς καί θανάτου ἀνάμεσα στό λαό καί στή γραφειοκρατία».

Μάλιστα, ὁ πραγματικός ἀγώνας γιά τήν ἐλευθερία, ὁ ἀγώνας ζωῆς καί θανάτου μόλις ἀρχίζει. Τό ἐπαναστατημένο θωρηκτό δέν εἶπε ἀκόμα τήν τελευταία του λέξη. Ζήτω λοιπόν ὁ ἐπαναστατικός στρατός! Ζήτω ἡ ἐπαναστατική κυβέρνηση!

Γράφτηκε στίς 23 τοῦ 'Ιούνη (6 τοῦ 'Ιούλη) 1905

Δημοσιεύτηκε στίς 10 τοῦ 'Ιούλη (27 τοῦ 'Ιούνη) 1905 στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 7

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΤΕΛΕΥΤΑΙΕΣ ΕΙΔΗΣΕΙΣ

Τό «Ποτιόμκιν» ἐμφανίστηκε στή Θεοδόσια. Ἐφοδιάστηκε μέ τρόφιμα καί ἀπέπλευσε πρός ἄγνωστη κατεύθυνση, κυριεύοντας ἕνα ρωσικό ἐμπορικό πλοῖο μέ φορτίο ζώων. Ἀναφέρουν ὅτι ἐξασφάλισε καί κάρβουνο ἀπό κάποιο ἀγγλικό ἐμπορικό πλοῖο. Γιά παράδοση δέ γίνεται κάν λόγος: Τό «Ποτιόμκιν» ἔχει σκοπό νά προκαλέσει ἐξέγερση σέ ὅλες τίς παραθαλάσσιες πόλεις. Νά τό κείμενο τῆς *προκήρυξης* πού κυκλοφορεῖ ἀπομέρους τοῦ «Ποτιόμκιν» (σύμφωνα μέ εἴδηση μιᾶς γερμανικῆς ἐφημερίδας ἀπό τό Βουκουρέστι).

«Πρός τούς πολιτισμένους πολίτες καί τόν ἐργαζόμενο λαό! Τά ἐγκλήματα τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης ἐξάντλησαν κάθε ὑπομονή. Ὁλόκληρη ἡ Ρωσία, συνεπαρμένη ἀπό τή φλόγα τῆς ἀγανάκτησης, ἀναφωνεῖ: κάτω οἱ ἁλυσίδες τῆς σκλαβιᾶς! Ἡ κυβέρνηση θέλει νά κατακλύσει ὁλόκληρη τή χώρα μέ αἷμα, ξεχνώντας ὅτι ὁ στρατός ἀποτελεῖται ἀπό παιδιά τοῦ καταπιεζόμενου λαοῦ. Τό πλήρωμα τοῦ „Ποτιόμκιν“ ἔκανε τό πρῶτο ἀποφασιστικό βῆμα. Δέ θέλουμε πιά νά εἶμαστε δήμιοι τοῦ λαοῦ μας. Τό σύνθημά μας εἶναι: θάνατος ἤ ἐλευθερία γιά ὅλο τό ρωσικό λαό! Ἀπαιτοῦμε νά σταματήσει ὁ πόλεμος καί νά συγκληθεῖ ἀμέσως συντακτική συνέλευση μέ βάση τό γενικό ἐκλογικό δικαίωμα. Γιά τό σκοπό αὐτό θά ἀγωνιστοῦμε ὥς τό τέλος: νίκη ἤ θάνατος! Ὅλοι οἱ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, ὅλοι οἱ ἐργάτες θά ρθοῦν μέ τό μέρος μας στήν πάλη γιά τήν ἐλευθερία καί τήν εἰρήνη! Κάτω ἡ ἀπολυταρχία! Ζήτω ἡ συντακτική συνέλευση!».

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 7,
10 τοῦ Ἰούλη (27 τοῦ Ἰούνη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

Η ΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΗ ΚΑΝΕΙ ΠΑΖΑΡΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΑ, Η ΑΠΟΛΥΤΑΡΧΙΑ ΚΑΝΕΙ ΠΑΖΑΡΙΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΣΤΙΚΗ ΤΑΞΗ

Σχεδόν κάθε μέρα μᾶς ἔρχονται ἐπιβεβαιώσεις γι' αὐτά τά «παζαρέματα», στά ὁποῖα ἀπό τόσον καιρό ἐφιστοῦμε τήν προσοχή τῶν ρώσων προλεταρίων. Νά ἕνα ἐνδιαφέρον τηλεγράφημα τοῦ κ. Λεροῦ ἀπό τήν Πετρούπολη, τῆς 2 τοῦ Ἰούλη μέ τό νέο ἡμερολόγιο: Ἡ συνέλευση τῶν ἀντιπροσώπων τῶν πόλεων καί τῶν ζέμστβο, πού ἔγινε στίς 28 καί 29 τοῦ Ἰούνη (15 καί 16 μέ τό παλιό ἡμερολόγιο), συνέταξε ἄλλη μιά φορά (γιά ἑκατοστή φορά!) κατάλογο τῶν συνταγματικῶν διεκδικήσεων καί τόν ἔστειλε τηλεγραφικῶς στήν κυβέρνηση. Οἱ διεκδικήσεις εἶναι ἀνώτερες ἀπό τίς συνηθισμένες: ἡ λαϊκή ἀντιπροσώπευση πρέπει νά στηρίζεται χωρίς ἄλλο σέ *συνταγματικές* ἀρχές· τό «μπουλιγκινικό» σύνταγμα ἀπορρίπτεται κατηγορηματικά· ἀπαιτεῖται ἡ ἄμεση διακήρυξη τοῦ ἀπαραβίαστου τοῦ ἀτόμου, τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου κτλ. Στή σύσκεψη ψηφίστηκε δῆθεν ὁμόφωνα (*δέν περιλήφθηκε ὅμως στό ψήφισμα* — ὅταν κάνεις παζάρια δέν πρέπει νά δείχνεις ὅλα τά χαρτιά σου!) ἡ διεκδίκηση τοῦ καθολικοῦ ἐκλογικοῦ δικαιώματος.

Καί ποιές, ἀλήθεια, κρίσεις ἐκφέρει ὁ ἀνταποκριτής τῆς ἀστικῆς ἐφημερίδας ἀπ' ἀφορμή τό ἀξιοσημείωτο αὐτό ἀνέβασμα τῆς ἀπαιτητικότητας τῶν κ. κ. τσιφλικάδων καί ἐργοστασιαρχῶν; Ὦ, τό κρίνει πολύ νηφάλια:

«Εἶναι ὁλοφάνερο — γράφει — *ὅτι οἱ ἀντιπρόσωποι ζητοῦν περισσότερο, γιά νά πετύχουν ἔστω καί κάτι. Εἶναι ὅμως ἐξίσου ἀναμφισβήτητο πώς αὐτό τό κάτι, γιά νά γίνει δεκτό ἀπ' αὐτούς, πρέπει νά βρίσκεται ἀνάμεσα σ' ἐκεῖνα πού αὐτοί ἀπαιτοῦν καί σ' ἐκεῖνα πού τούς προσφέρει ὁ Μπουλίγκιν».*

Πραγματικό παζάρι, ὅπου ἡ ἀστική τάξη ξεπουλάει τά συμφέροντα καί τά δικαιώματα τῶν ρώσων ἐργατῶν καί τῶν ρώσων

ἀγροτῶν. Ὅπως στό παζάρι ὁ ἀγοραστής — ἡ ἀστική τάξη καί ὁ πουλητής — ὁ τσάρος κάνουν τόκα, λένε γιά ἑκατοστή φορά τόν «τελευταῖο λόγο» τους, ὁρκίζονται πώς «στούς ἴδιους κοστίζει ἀκριβότερα», ἀπειλοῦν νά φύγουν — κι ὡστόσο δέν ἀποφασίζουν νά χαλάσουν τή στενή φιλία τους.

Ἄν ὁ τσάρος δέν ἐκπληρώσει τά αἰτήματά μας, ἔλεγε στόν κ. Λεροῦ «ἕνας ἀπό τούς πιό ἐπιφανεῖς ἐκπροσώπους τῆς σύσκεψης τῶν ζέμστβο», τότε «θ' ἀποταθοῦμε στό λαό».

Τί κυρίως πρέπει νά ἐννοεῖ κανείς μ' αὐτό τό περιβόητο «θά ἀποταθοῦμε στό λαό»; — ρωτάει τόν ἑαυτό του καί τούς ἀναγνῶστες του ὁ γάλλος ἀνταποκριτής.Καί ἀπαντάει: ἐδῶ δέν ὑπάρχουν «προάστια τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου» (ἐργατική συνοικία τοῦ Παρισιοῦ: σύγκρινε μέ τήν ἐπιφυλλίδα τοῦ φύλλου 2 τῆς «Βπεριόντ»[137]). Ὁ λαός δέν ἔχει τήν τάση νά βγαίνει στούς δρόμους, ἀλλά νά κάθεται στό σπίτι, νά διαμαρτύρεται κατά τόν τρόπο τοῦ Τολστόι, ἀρνούμενος νά πληρώσει τούς φόρους!...

Μή συκοφαντεῖτε τό λαό, κύριοι ἀστοί προδότες τῆς ἐλευθερίας! Μέ καμιά συκοφαντία δέ θά μπορέσετε νά ξεπλύνετε τήν ἐπαίσχυντη δειλία σας. Ὁ λαός χύνει τό αἷμα του σ' ὅλη τή Ρωσία. Στή χώρα μας, σέ μιά σειρά πόλεις, σ' ἕνα σωρό χωριά ξεφυτρώνουν τά δικά μας «προάστια τοῦ Ἁγ. Ἀντωνίου». Ὁ λαός διεξάγει ἕναν ἀπεγνωσμένο ἀγώνα. Ἄν πραγματικά θέλατε «ν' ἀποταθεῖτε στό λαό» (καί ὄχι ἁπλῶς νά ἀπειλεῖτε τό σύμμαχό σας, τόν τσάρο, ὅτι θ' ἀποταθεῖτε στό λαό), θά ἔπρεπε νά μή χορηγεῖτε ἑκατοντάδες καί χιλιάδες ρούβλια γιά τά ἱδρύματα ὅπου φλυαρεῖτε, ἀλλά θά ἔπρεπε νά διαθέτετε ἑκατομμύρια γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Θά ἔπρεπε νά ἐκλέξετε ἀντιπροσωπεία ὄχι γιά νά λυώνει τά παπούτσια της μέ τά πήγαινε κι ἔλα στόν τσάρο, ἀλλά γιά νά ἔρθει σ' ἐπαφή μέ τά ἐπαναστατικά κόμματα, μέ τόν ἐπαναστατικό λαό.

Ὁ τσάρος καί ἡ σπείρα του ξέρουν θαυμάσια πώς ἐσεῖς δέν εἶστε σέ θέση νά τό κάνετε αὐτό, ἐπειδή φοβᾶστε γιά τόν μπεζαχτά σας, ἐπειδή φοβᾶστε τό λαό. Γι' αὐτό ὁ τσάρος ἔχει ἀπόλυτα δίκιο ὅταν σᾶς ἀντιμετωπίζει σά λακέδες· ὅταν σᾶς τρέφει μέ τίς ἴδιες πάντα ὑποσχέσεις, μέ τό ἴδιο πάντα σύνταγμα τοῦ Μπουλίγκιν· ὅταν ὑπολογίζει πώς δέ θά τολμήσετε ἀκόμα καί νά διαμαρτυρηθεῖτε ἀποφασιστικά στήν πράξη, οὔτε καί ἐνάντια στήν ἐλεημοσύνη τοῦ Μπουλίγκιν. Μέ τό δίκιο του ὁ εἰδικός ἀνταποκριτής τῆς «σοβαρῆς» φιλελεύθερης ἐφημερίδας τῆς Γενεύης «Journal de Genève»[138] πληροφοροῦσε τελευταῖα: «Οἱ φιλελεύθεροι δέν κρύβουν ἀπό τόν ἑαυτό τους τίς ἀτέλειες (!)

τοῦ σχεδίου Μπουλίγκιν, *σκέπτονται ὅμως πώς εἶναι ἀπαραίτητο νά τό ἀποδεχτοῦν* γιά τό συμφέρον τῆς προόδου καί τῆς *τάξης... Τό ν' ἀπορρίψουν τό κυβερνητικό σχέδιο θά σήμαινε νά γκρεμίσουν συνειδητά τήν τελευταία ἐλπίδα γιά εἰρηνική ἐπίλυση τῆς σημερινῆς σύγκρουσης ἀνάμεσα στό λαό καί στό γραφειοκρατικό καθεστώς»*. (Ἡ τελευταία φράση ἔχει ὑπογραμμιστεῖ ἀπό τόν ἴδιο τόν ἀνταποκριτή.)

Ἡ ἀστική τάξη θέλει *εἰρήνη* μέ τόν τσάρο καί φοβᾶται *τόν πόλεμο τοῦ λαοῦ ἐνάντια στόν τσάρο*. Ὁ τσάρος θέλει εἰρήνη μέ τήν ἀστική τάξη, χωρίς ὡστόσο νά φοβᾶται τόν πόλεμο ἐνάντια στό λαό, πού τόν ἔχει ἀρχίσει καί τόν συνεχίζει ἀμείλικτα ὁ ἴδιος. Δέν εἶναι ἄραγε ὁλοφάνερο πώς ἀναπόφευκτη διέξοδος ἀπ' αὐτή τήν κατάσταση, *ἄν ὁ λαός δέν κερδίσει πλήρη νίκη παρά τήν προδοσία τῆς ἀστικῆς τάξης*, θἆναι τό σύνταγμα τοῦ Μπουλίγκιν;

«Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 7,
10 τοῦ Ἰούλη (27 τοῦ Ἰούνη) 1905

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», ἀφοῦ παραβλήθηκε μέ τό χειρόγραφο

ΜΠΕΡΔΕΜΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΗΣ[139]

Ἔχουμε ἀρκετούς σοσιαλδημοκράτες, πού κάτω ἀπό τήν ἐπήρεια κάθε ἥττας τῶν ἐργατῶν στίς μεμονωμένες συγκρούσεις τους μέ τούς κεφαλαιοκράτες ἤ μέ τήν κυβέρνηση πέφτουν σέ ἀπαισιοδοξία καί ἀποκρούουν περιφρονητικά κάθε συζήτηση γιά τούς ἀνώτερους καί μεγάλους σκοπούς τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος, ἐπικαλούμενοι τήν ἀνεπαρκῆ ἐπιρροή μας πάνω στή μάζα. Ποῦ θά πᾶμε! Δέν εἶναι γιά μᾶς αὐτά! λένε αὐτοί οἱ ἄνθρωποι. Τί νά συζητᾶμε γιά τό ρόλο τῆς σοσιαλδημοκρατίας, σάν ἐμπροσθοφυλακῆς τῆς ἐπανάστασης, ὅταν οὔτε κάν ξέρουμε καλά καλά τίς διαθέσεις τῶν μαζῶν, ὅταν δέν ξέρουμε νά συγχωνευτοῦμε μέ τή μάζα, ν' ἀνεβάσουμε τήν ἐργατική μάζα! Οἱ ἀποτυχίες τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στή φετεινή Πρωτομαγιά δυνάμωσαν σημαντικά αὐτές τίς διαθέσεις. Οἱ μενσεβίκοι ἤ νεοϊσκριστές — αὐτό νά λέγεται — ἔσπευσαν νά πιαστοῦν ἀπ' αὐτές τίς διαθέσεις γιά νά προβάλουν ἀκόμα μιά φορά, σάν ἰδιαίτερο σύνθημα, τό σύνθημα: στίς μάζες! λές καί τόκαναν σέ πεῖσμα κάποιου, γιά νά δόσουν ἀπάντηση στίς σκέψεις καί στίς συζητήσεις σχετικά μέ τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, σχετικά μέ τήν ἐπαναστατικο-δημοκρατική δικτατορία κτλ.

Δέν μποροῦμε παρά νά ἀναγνωρίσουμε ὅτι σ' αὐτή τήν ἀπαισιοδοξία καί στά συμπεράσματα πού βγάζουν ἀπ' αὐτήν οἱ βιαστικοί νεοϊσκριστές δημοσιολόγοι ὑπάρχει ἕνα πολύ ἐπικίνδυνο σημάδι, πού μπορεῖ νά προξενήσει σοβαρή ζημιά στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα. Δέ θέλει συζήτηση ὅτι ἡ αὐτοκριτική εἶναι ἀπόλυτα ἀπαραίτητη γιά κάθε ζωντανό καί βιώσιμο κόμμα. Δέν ὑπάρχει τίποτε πιό σιχαμερό ἀπό τήν αὐτάρεσκη αἰσιοδοξία. Δέν ὑπάρχει τίποτε πιό θεμιτό ἀπό τίς ὑποδείξεις σχετικά μέ τή μόνιμη, ἀπόλυτη ἀνάγκη νά ἐπεκτείνεται σέ βάθος καί πλάτος, σέ πλάτος καί βάθος ἡ ἐπιρροή μας πάνω στίς μάζες, ἡ αὐστηρά μαρξιστική προπαγάνδα καί ζύμωσή μας, τό πλησίασμά μας πρός τόν οἰκονομικό ἀγώνα τῆς ἐργατικῆς τάξης κτλ. Ἀλλ' ἀκρι-

βῶς ἐπειδή οἱ τέτοιες ὑποδείξεις εἶναι θεμιτές παντοῦ καί πάντα, μέσα σ' ὁποιεσδήποτε συνθῆκες καί καταστάσεις, γι' αὐτό δέν πρέπει νά μετατρέπονται σέ ἰδιαίτερα συνθήματα, δέν μποροῦν νά δικαιολογοῦν τίς προσπάθειες νά στηριχτεῖ πάνω τους ὁποιαδήποτε ἰδιαίτερη κατεύθυνση μέσα στή σοσιαλδημοκρατία. 'Εδῶ ὑπάρχει ἕνα ὅριο, πού ξεπερνώντας το μετατρέπετε τίς ἀδιαφιλονίκητες αὐτές ὑποδείξεις σέ στένεμα τῶν καθηκόντων καί τῆς ἔκτασης τοῦ κινήματος, σέ δογματικό ξέχασμα τῶν ἐπιτακτικῶν πρωτοπόρων πολιτικῶν καθηκόντων τῆς στιγμῆς.

Πρέπει πάντα νά βαθαίνουμε καί νά πλαταίνουμε τή δουλειά καί τήν ἐπιρροή πάνω στίς μάζες. Διαφορετικά ὁ σοσιαλδημοκράτης δέν εἶναι σοσιαλδημοκράτης. Καμιά ἀπολύτως ὀργάνωση, ὁμάδα, ὅμιλος δέν μπορεῖ νά θεωρεῖται σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση, ἄν δέν κάνει συνεχῶς καί συστηματικά αὐτή τή δουλειά. Ὡς ἕνα μεγάλο βαθμό ὅλο τό νόημα τοῦ αὐστηροῦ ξεχωρισμοῦ μας σέ ἰδιαίτερο αὐτοτελές κόμμα τοῦ προλεταριάτου συνίσταται στό νά κάνουμε, πάντα καί ἀπαρέγκλιτα, τή μαρξιστική αὐτή δουλειά, ἀνεβάζοντας κατά τό δυνατόν ὅλη τήν ἐργατική τάξη ὥς τό ἐπίπεδο τοῦ συνειδητοῦ σοσιαλδημοκρατισμοῦ, χωρίς νά ἐπιτρέπουμε σέ καμιά, σέ ἀπολύτως καμιά πολιτική θύελλα — κι ἀκόμα περισσότερο στίς πολιτικές ἀλλαγές τῶν σκηνικῶν — νά μᾶς ἀποσπάσει ἀπό τήν ἐπιτακτική αὐτή δουλειά. Χωρίς αὐτή τή δουλειά ἡ πολιτική δράση θά ἐκφυλιζόταν ἀναπόφευκτα σέ παιχνιδάκι, ἐπειδή ἡ δράση αὐτή ἀποκτᾶ σοβαρή σημασία γιά τό προλεταριάτο μόνο τότε καί μόνο στό βαθμό πού ἀνεβάζει τή μάζα μιᾶς ὁρισμένης τάξης, προκαλεῖ τό ἐνδιαφέρον της, τήν κινητοποιεῖ γιά μιά δραστήρια, πρωτοπόρα συμμετοχή στά γεγονότα. Ἡ δουλειά αὐτή, τό εἴπαμε κιόλας, χρειάζεται πάντα: ὕστερα ἀπό κάθε ἥττα μπορεῖ καί πρέπει νά τήν ὑπενθυμίζουμε, πρέπει νά τήν ὑπογραμμίζουμε, ἐπειδή ἡ ἀδυναμία αὐτῆς τῆς δουλειᾶς εἶναι *πάντα* μιά ἀπό τίς αἰτίες τῆς ἥττας τοῦ προλεταριάτου. Ὕστερα ἀπό κάθε νίκη πρέπει *πάντα* νά τήν ὑπενθυμίζουμε καί νά ὑπογραμμίζουμε τή σημασία της, ἐπειδή διαφορετικά ἡ νίκη θᾶναι φαινομενική, οἱ καρποί της δέ θᾶναι ἐξασφαλισμένοι, ἡ πραγματική σημασία της, ἀπό τή σκοπιά ὅλου τοῦ μεγάλου ἀγώνα μας γιά τόν τελικό μας σκοπό, θᾶναι μηδαμινή καί μπορεῖ νά καταντήσει ἀκόμα καί ἀρνητική (συγκεκριμένα στήν περίπτωση πού μιά ἐπιμέρους νίκη θ' ἀποκοίμιζε τήν ἐπαγρύπνησή μας, θά ἐξασθένιζε τή δυσπιστία ἀπέναντι στούς ἐπισφαλεῖς συμμάχους, θά ἔκανε νά χάσουμε τή στιγμή γιά παραπέρα σοβαρότερη ἐπίθεση ἐνάντια στόν ἐχθρό).

Ἀκριβῶς ὅμως ἐπειδή αὐτή ἡ δουλειά γιά τό βάθαιμα καί τό πλάταιμα τῆς ἐπιρροῆς πάνω στίς μάζες χρειάζεται ἐξίσου πάντα, καί ὕστερα ἀπό κάθε νίκη καί ὕστερα ἀπό κάθε ἧττα, καί στήν ἐποχή τῆς πολιτικῆς στασιμότητας καί στούς πιό θυελλώδεις ἐπαναστατικούς καιρούς, ἀκριβῶς γι' αὐτό δέν μποροῦμε νά μετατρέπουμε τίς ὑποδείξεις γι' αὐτή τή δουλειά σέ κάποιο ἰδιαίτερο σύνθημα, δέν μποροῦμε νά οἰκοδομοῦμε πάνω σ' αὐτό τό σύνθημα μιά ἰδιαίτερη κατεύθυνση, χωρίς νά ριψοκινδυνεύουμε νά πέσουμε σέ δημαγωγία καί σέ μείωση τῶν καθηκόντων τῆς πρωτοπόρας καί τῆς μόνης πραγματικά ἐπαναστατικῆς τάξης. Στήν πολιτική δράση τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος ὑπάρχει καί θά ὑπάρχει πάντα κάποιο στοιχεῖο παιδαγωγικῆς: πρέπει νά διαπαιδαγωγοῦμε ὅλη τήν τάξη τῶν μισθωτῶν ἐργατῶν, ὥστε νά παίξουν τό ρόλο ἀγωνιστῶν γιά τήν ἀπαλλαγή ὅλης τῆς ἀνθρωπότητας ἀπό κάθε καταπίεση, πρέπει συνεχῶς νά ἐκπαιδεύουμε ὁλοένα καί νέα στρώματα αὐτῆς τῆς τάξης, πρέπει νά ξέρουμε νά πλησιάζουμε τούς πιό ἀμόρφωτους, τούς μή ἐξελιγμένους ἐκπροσώπους αὐτῆς τῆς τάξης, πού ἡ ἐπιστήμη μας καί ἡ ἐπιστήμη τῆς ζωῆς τούς ἄγγιξε λιγότερο ἀπό κάθε ἄλλον, ὥστε νά μποροῦμε νά τούς μιλήσουμε, νά μποροῦμε νά τούς πλησιάσουμε, νά μποροῦμε νά τούς ἀνεβάσουμε μέ συνέπεια καί ὑπομονή ὥς τή σοσιαλδημοκρατική συνείδηση, χωρίς νά μετατρέπουμε τή διδασκαλία μας σέ ξερό δόγμα, διδάσκοντάς την ὄχι μέ τό βιβλίο, ἀλλά μέ τή συμμετοχή αὐτῶν τῶν πιό ἀμόρφωτων καί τῶν λιγότερο ἐξελιγμένων στρωμάτων τοῦ προλεταριάτου στούς καθημερινούς ἀγῶνες τῆς ζωῆς. Στήν καθημερινή αὐτή δράση ὑπάρχει, τό ξαναλέμε, κάποιο στοιχεῖο παιδαγωγικῆς. Ὁ σοσιαλδημοκράτης πού θά ξεχνοῦσε αὐτή τή δράση θά ἔπαυε νά εἶναι σοσιαλδημοκράτης. Αὐτό εἶναι σωστό. Σέ μᾶς ὅμως ξεχνᾶνε τώρα συχνά πώς ἕνας σοσιαλδημοκράτης πού θάρχιζε νά ἀνάγει τά ζητήματα τῆς πολιτικῆς σέ παιδαγωγική θά ἔπαυε ἐπίσης — ἀκόμη καί γιά ἕναν ἄλλο λόγο — νά εἶναι σοσιαλδημοκράτης. Ὅποιος θά σκεφτόταν νά κάνει αὐτή τήν «παιδαγωγική» ἰδιαίτερο σύνθημα, νά τήν *ἀντιπαραθέτει* στήν «πολιτική», νά στηρίζει πάνω σ' αὐτήν τήν ἀντιπαράθεση μιά ἰδιαίτερη κατεύθυνση, νά ἀπευθύνεται πρός τή μάζα ἐνονόματι αὐτοῦ τοῦ συνθήματος ἐνάντια στούς «πολιτικούς» τῆς σοσιαλδημοκρατίας, αὐτός θά κατρακυλοῦσε μονομιᾶς καί ἀναπόφευκτα στή δημαγωγία.

Κάθε σύγκριση χωλαίνει, αὐτό εἶναι γνωστό ἀπό παλιά. Κάθε σύγκριση παραβάλλει μόνο μιά πλευρά ἤ μερικές πλευρές τῶν συγκρινόμενων ἀντικειμένων ἤ ἐννοιῶν, κάνοντας προσωρινή

καί συμβατική ἀφαίρεση τῶν ἄλλων πλευρῶν. Ἄς θυμίσουμε στόν ἀναγνώστη τήν πασίγνωστη αὐτή ἀλήθεια, πού συχνά ὡστόσο τήν ξεχνᾶμε,κι ἄς παραβάλουμε τό σοσιαλδημοκρατικό κόμμα μέ μεγάλο σχολειό, κατώτερο, μέσο καί ἀνώτερο ταυτόχρονα. Τό μεγάλο αὐτό σχολειό δέν μπορεῖ ποτέ καί μέσα σέ ὁποιεσδήποτε συνθῆκες νά ξεχάσει νά διδάσκει τό ἀλφάβητο, νά δίνει τίς στοιχειώδεις γνώσεις καί τά στοιχεῖα τῆς αὐτοτελοῦς σκέψης. Ἄν ὅμως κάποιος ἔβαζε μέ τό νοῦ του νά ξεφύγει ἀπό τά ζητήματα τῆς ἀνώτερης γνώσης ἐπικαλούμενος τό ἀλφάβητο, ἄν κάποιος ἄρχιζε ν' ἀντιπαραθέτει στά στέρεα, βαθιά, πλατιά καί γερά ἀποτελέσματα τοῦ δημοτικοῦ σχολειοῦ τά ἀσταθῆ, ἀμφίβολα, «στενά» ἀποτελέσματα τῆς ἀνώτερης αὐτῆς γνώσης (προσιτῆς σ' ἕνα πολύ μικρότερο κύκλο προσώπων σέ σύγκριση μέ τόν κύκλο πού μαθαίνει τό ἀλφάβητο), αὐτός θά ἔδειχνε ἀπίστευτη μυωπία. Αὐτός θά μποροῦσε μάλιστα νά συντελέσει στήν πλήρη διαστρέβλωση ὅλου τοῦ νοήματος τοῦ μεγάλου σχολειοῦ, γιατί μέ τό νά ἀγνοοῦνται τά ζητήματα τῆς ἀνώτερης γνώσης ἁπλῶς θά διευκολύνονταν οἱ ἀγύρτες, οἱ δημαγωγοί καί οἱ ἀντιδραστικοί νά ἀποπροσανατολίζουν τούς ἀνθρώπους πού ἔμαθαν μόνο τό ἀλφάβητο. Ἤ ἀκόμα, ἄς συγκρίνουμε τό κόμμα μέ τό στρατό. Οὔτε σέ καιρό εἰρήνης, οὔτε σέ καιρό πολέμου ἐπιτρέπεται νά ξεχνάει κανείς τήν ἐκπαίδευση τῶν νεοσυλλέκτων, τή διδασκαλία τῆς βολῆς, τή διάδοση σέ πλάτος καί σέ βάθος τοῦ ἀλφαβήτου τῆς στρατιωτικῆς τέχνης μέσα στίς μάζες. Ἄν ὅμως αὐτοί πού διευθύνουν τίς ἀσκήσεις ἤ τίς πραγματικές μάχες. . .*

Γράφτηκε τόν Ἰούνη τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

* Ἐδῶ τό χειρόγραφο διακόπτεται. *Ἡ Σύντ.*

ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗΣ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗΣ

Τρέχουσα στιγμή. Ὁ τσαρισμός ἡττήθηκε στήν Πετρούπολη. Ἡ ἀπολυταρχική κυβέρνηση ἀνατράπηκε,—ἡττήθηκε, ὅμως δέν συντρίφτηκε ὁλότελα, δέ σκοτώθηκε, *δέν ἐκμηδενίστηκε*, δέν ξεριζώθηκε.

Ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση προσφεύγει στό λαό. *Αὐτενέργεια* τῶν ἐργατῶν καί τῶν ἀγροτῶν. Πλήρης ἐλευθερία. Ὁ λαός ὀργανώνει μόνος του τή ζωή του. *Τό πρόγραμμα τῆς κυβέρνησης* = πλήρεις δημοκρατικές ἐλευθερίες, ἐπιτροπές ἀγροτῶν γιά τόν *πλήρη* μετασχηματισμό τῶν ἀγροτικῶν σχέσεων. Τό πρόγραμμα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος *αὐτό καθαυτό*. Οἱ σοσιαλδημοκράτες στήν προσωρινή κυβέρνηση = ἀντιπρόσωποι, *ὑπάλληλοι* τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ *κόμματος*.

Σέ συνέχεια,—συντακτική συνέλευση. *Ἄν* ὁ λαός ξεσηκώθηκε, αὐτός...* *μπορεῖ* (ἔστω καί ὄχι μονομιᾶς) νά γίνει πλειοψηφία (ἐργάτες καί ἀγρότες). Ergo**, ἐπαναστατική *δικτατορία* τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς.

Λυσσασμένη ἀντίσταση τῶν σκοτεινῶν δυνάμεων. Ὁ ἐμφύλιος πόλεμος *σέ πλήρη ἔνταση* — *ἐκμηδένιση* τοῦ τσαρισμοῦ.

Ἡ ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου ἀναπτύσσεται, ἡ προπαγάνδα καί ἡ ζύμωση τῆς σοσιαλδημοκρατίας μεγαλώνει κατά δεκάδες χιλιάδες φορές: ὅλα τά κρατικά τυπογραφεῖα etc. «Mit der Gründlichkeit der geschichtlichen Aktion wird auch der Umfang der Masse zunehmen, deren Aktion sie ist»***.

---

* Ἡ λέξη δέν μπόρεσε νά διαβαστεῖ στό χειρόγραφο. *Ἡ Σύντ.*

** — Ἑπομένως. *Ἡ Σύντ.*

*** — «Συνεπῶς, μαζί μέ τή σοβαρότητα τῆς ἱστορικῆς δράσης θά αὐξαίνει καί ὁ ὄγκος τῆς μάζας, ἔργο τῆς ὁποίας εἶναι αὐτή ἡ δράση»[140]. *Ἡ Σύντ.*

Ἡ ἀγροτιά πῆρε ἡ ἴδια στά χέρια της *ὅλες* τίς ἀγροτικές σχέσεις, *ὅλη* τή γή. *Τότε* γίνεται *ἡ ἐθνικοποίηση*.

Τεράστια ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων· ὅλη ἡ διανόηση τοῦ χωριοῦ, ὅλες οἱ τεχνικές γνώσεις ρίχνονται στό ἀνέβασμα τῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς, στήν ἀπαλλαγή ἀπό τά δεσμά (ἐκπολιτιστές, ναρόντνικοι etc. etc.)... Τεράστια ἀνάπτυξη τῆς **κεφαλαιοκρατικῆς** προόδου...

Πόλεμος: τό *φρούριο* περνάει ἀπό χέρι σέ χέρι. Εἴτε ἡ ἀστική τάξη ἀνατρέπει τήν ἐπαναστατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, εἴτε αὐτή ἡ δικτατορία ἀνάβει τήν πυρκαϊά στήν Εὐρώπη καί τότε..;

Ἄν ἐξετάσει κανείς μαρξιστικά τό ζήτημα τῆς ἐπαναστατικῆς δικτατορίας, πρέπει νά τό αναγάγει στήν ἀνάλυση *τῆς πάλης τῶν τάξεων*.

Ergo, ποιές εἶναι οἱ κύριες κοινωνικές δυνάμεις πού παίρνονται ὑπόψη; Ordre de bataille?*

(α) τά γραφειοκρατικά-στρατιωτικά-αὐλικά στοιχεῖα πού εἶναι *ὑπέρ* τῆς ἀπολυταρχίας *σύν* τά στοιχεῖα τῆς λαϊκῆς ἀμορφωσιᾶς (ἕνα γοργά ἀποσυντιθέμενο συνονθύλευμα, παντοδύναμο ἀκόμα ὥς τά χτές, ἀνίσχυρο αὔριο). (Οἱ ἐσωτερικές δυναστικές etc. διαφορές εἶναι ἀναπόφευκτες.)

ὀργάνωση πολύ ἀνεβασμένη

(β) ἡ λίγο-πολύ μεγάλη, μετριοπαθῶς-φιλελεύθερη ἀστική τάξη.

(Ἐδῶ κατατάσσω τούς φιλελεύθερους τσιφλικάδες, τους μεγιστάνες τοῦ χρηματιστικοῦ κεφαλαίου, τούς μεγαλέμπορους, τούς ἐργοστασιάρχες etc. etc. Αὐτοί = Σ τῶν ἀφεντάδων κυρίαρχων τῆς ἀστικῆς χώρας. «Τά πάντα μποροῦν».)

ὀργάνωση πολύ ἀδύνατη

Συγκρούσεις ἀνάμεσα στίς μερίδες εἶναι ἀναπόφευκτες· ὅλοι τους ὅμως εἶναι ὑπέρ τοῦ συντάγματος ἀκόμα καί σήμερα, κι αὔριο ἀκόμα περισσότερο.

Ἰδεολογικοί ἡγέτες — ἄφθονοι ἀπό τίς γραμμές τῶν ὑπαλλήλων, τῶν τσιφλικάδων, τῶν δημοσιογράφων.

* — Διάταξη μάχης, διάταξη τῶν δυνάμεων γιά τή μάχη; *Ἡ Σύντ.*

(γ) τό μικροαστικό καί άγροτικό στρῶμα. Δεκάδες ἑκατομμύρια.

«Λαός»
Par excellence*.

ὀργάνωση minimum	Πολύ μεγάλη ἀμορφωσιά, ἀνοργανωσιά.

᾿Αδιέξοδο ἄνευ προηγουμένου, *ἄμεσα* ὀφέλη ἀπό τήν ἐπανάσταση. Ἡ πιό μεγάλη ἀστάθεια (σήμερα ὑπέρ τῆς ἐπανάστασης, αὔριο. ὕστερα ἀπό μικροβελτιώσεις, ὑπέρ τῆς τάξης).

Δ η μ ο κ ρ α τ ί α. — ᾿Ιδεολογικοί ἡγέτες— πάρα πολλοί διανοούμενοι δημοκράτες. «Τύπος» τοῦ σοσιαλιστῆ-ἐπαναστάτη.

(δ) τό προλεταριάτο.

πολύ μεγάλος βαθμός ὀργάνωσης, πειθαρχία

᾿Επαναστατικό. Κριτική στάση ἀπέναντι στή μικροαστική τάξη. ᾿Ιδεολογικοί ἡγέτες *λιγότεροι* ἀπ' ὅ,τι σέ ὅλους τούς ἄλλους, *μόνο* ἡ σοσιαλδημοκρατική διανόηση καί οἱ μορφωμένοι ἐργάτες-σοσιαλδημοκράτες. ᾿Αριθμητικά εἶναι πιό ἀδύνατο σέ σύγκριση μέ τό στρῶμα πού ἐξετάσαμε προηγούμενα, ὅμως ἔχει Kampffähigkeit ** πολύ μεγαλύτερη.

᾿Αντικείμενο τοῦ ἀγώνα = *δημοκρατία* (ἐδῶ συμπεριλαμβάνονται *ὅλες* οἱ δημοκρατικές ἐλευθερίες, **τ ό π ρ ό γ ρ α μ μ α m i n i m u m** καί σοβαρές κοινωνικές μεταρρυθμίσεις).

α — ἀπόλυτα κατά.

β — *ὑπέρ* τοῦ συντάγματος, *ἐνάντια* στή δημοκρατία ($^1/_2$—$^1/_2$). ((Στοιχεῖο παζαρέματος.))

γ — στήν ἐπαναστατική στιγμή (ὄχι σταθερά) ὑπέρ τῆς δημοκρατίας ((ἀσταθῆ στοιχεῖα τοῦ ἀγώνα.)).

δ — πέρα γιά πέρα καί ὁλοκληρωτικά *ὑπέρ* τῆς δημοκρατίας.

Γράφτηκε τόν ᾿Ιούνη τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* — κατεξοχήν. *Ἡ Σύντ.*

** — ἱκανότητα γιά ἀγώνα, μαχητικότητα. *Ἡ Σύντ.*

ΣΗΜΕΙΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΕΚΔΟΣΗΣ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ ΤΟΥ III ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΓΙΑ ΤΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΩΝ ΠΡΑΚΤΙΚΩΝ

Ἡ ἐπιτροπή πρακτικῶν παρακαλεῖ τούς ἀναγνῶστες νά ἔχουν ὑπόψη τους τά ἀκόλουθα, ὅσον ἀφορᾶ τόν ἀριθμό ψήφων στό συνέδριο. Στό συνέδριο πῆραν μέρος 23 ἀντιπρόσωποι μέ 46 ψήφους· ἕνας ἀντιπρόσωπος εἶχε μιά ψῆφο, ἕνας ἄλλος εἶχε τρεῖς καί οἱ ὑπόλοιποι ἀπό δυό ψήφους. (Μέ τόν ἐρχομό τοῦ σ. Γκολούμπιν, δηλαδή ἀπό τή 18η συνεδρίαση κι ὕστερα, οἱ ἀντιπρόσωποι αὐξήθηκαν σέ 24.) Ὅλες σχεδόν οἱ ψηφοφορίες τοῦ συνεδρίου ὑπολογίζονται μέ βάση τόν ἀριθμό τῶν ἀντιπροσώπων, δηλαδή γιά ἁπλοποίηση ἔγινε δεκτό νά ἔχουν ὅλοι οἱ ἀντιπρόσωποι ἀπό μιά ψῆφο. Γι' αὐτό τό λόγο ὁ ἀριθμός τῶν ψήφων ὑπέρ καί κατά δίνει ἄθροισμα 23 καί ὄχι 46. Εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ ἁπλοποίηση αὐτή τοῦ λογαριασμοῦ δέν μποροῦσε νά ἐπιδράσει πάνω στά ἀποτελέσματα, γιατί καί ὁ ἀριθμός τῶν ψήφων ὑπέρ καί ὁ ἀριθμός τῶν ψήφων κατά μειώνονταν στό μισό. Τέτοια κατανομή ψήφων, πού ἡ ἀπόφαση νά ἐξαρτιότανε ἀπό τόν ἕνα σύντροφο μέ τούς τρεῖς ψήφους, δέν παρουσιάστηκε οὔτε μιά φορά.

Γράφτηκε ὄχι ἀργότερα ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1905

Δημοσιεύτηκε τό 1905 στό βιβλίο «Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν», Γενεύη, ἔκδ. τῆς ΚΕ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «Η ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ Η ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ»

Πρότυπο σύγχυσης

Γιά τό ζήτημα τῆς προσωρινῆς κυβέρνησης

1. Ἡ ἀναζωογόνηση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος προκάλεσε ἀναζωογόνηση τοῦ ζητήματος τῆς προσωρινῆς κυβέρνησης *(καί τῆς συμμετοχῆς σ' αὐτήν τῆς σοσιαλδημοκρατίας)*.
2. Θά νόμιζε κανείς ὅτι δέν εἶναι καί τόσο κοντινό τό ζήτημα, ὅμως ὁ «κίνδυνος» φάνηκε τόσο μεγάλος στούς χβοστιστές, ὥστε ὁ Μαρτίνοφ ἀφιέρωσε στόν κίνδυνο αὐτό μιά μπροσούρα.

   Χρειάζεται σαφήνεια σ' ἕνα τέτοιο ζήτημα.
3. Οἱ συλλογισμοί τοῦ Μαρτίνοφ καί ἡ προστυχιά τους.

Ἀνάλυση τῶν «συλλογισμῶν».	Τσιμουδιά δέν ἔβγαλε ἡ «Ἴσκρα», ἀρ. φύλλου 87. Δέ δόθηκε ἀπάντηση στόν Γκαπόν, στό «πρόγραμμά» του [141].

4. Taedium vitae* τοῦ Πάρβους: στά φυλλάδια, στήν «Ἴσκρα», στόν πρόλογο γιά τόν Τρότσκι ὁ Πάρβους «ἀφρίζει».

5) Ἀκριβῶς ἐπειδή «ἀφρίζει», ὁ Πάρβους σκύλιασε.

6) Συμπεράσματα. Ἡ ὀργάνωσή μας = $^1/_{1000}$. Ἀκόμα καί στό ἑκατονταπλάσιο μεγαλωμένη — δέ δικαιολογεῖ τούς *ἀντιδραστικούς* φόβους τοῦ Μαρτίνοφ. Πρόγραμμα — ἡ *ταξική* θέση.

   Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία στή *δημοκρατική* ἐπανάσταση.

Γράφτηκε τό Μάρτη, πρίν ἀπό τίς 23 (5 τοῦ Ἀπρίλη) 1905
Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* — Ἀηδία τῆς ζωῆς. *Ἡ Σύντ.*

ΥΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΑΡΘΡΟ «Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΗ ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΠΡΟΛΕΤΑΡΙΑΤΟΥ ΚΑΙ ΤΗΣ ΑΓΡΟΤΙΑΣ»

1

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ ΑΠ' ΑΦΟΡΜΗ ΤΗΝ ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΤΟΥ ΦΥΛΛΟΥ 93 ΤΗΣ «ΙΣΚΡΑ»

Σύγκρινε τήν «Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου 93, ἐπιφυλλίδα — ἐμεῖς ἀπό τά κάτω μόνο καί ὄχι ἀπό τά πάνω.

Πάνω σ' αὐτό τό θέμα θά ἔπρεπε νά γραφτεῖ χωριστό ἄρθρο. Νά φανεῖ ὅτι ὁ ἐπαναστάτης πού σέ ἐπαναστατική ἐποχή περιορίζεται στή δράση μόνο *ἀπό τά κάτω* καί παραιτεῖται ἀπό τήν πίεση ἀπό τά πάνω eo ipso* *παραιτεῖται ἀπό τήν ἐπανάσταση.*

Δυό τύποι ἀστικῆς ἀνάπτυξης ἤ ἐπαναστατικῆς διεξόδου ἀπό τό ancien régime** τῆς δουλοπαροικίας εἶναι νοητοί:

1) μέ τή μέθοδο τῶν μικροπαραχωρήσεων ἀπό τά πάνω, μέ τή μέθοδο τῶν περικοπῶν, τῶν μειώσεων, τῶν ἀφαιρέσεων·

2) μέ τή μέθοδο τῆς ἀναδημιουργίας ἐκ τῶν κάτω, τῆς πραγματικῆς ἐγκαθίδρυσης τοῦ νέου καθεστῶτος. . .

σύνταγμα ἐπανάσταση	ζέμστβο πολιτική ἐλευθερία	ἀπολυταρχισμός ντυμένος μέ κοινοβουλευτικές μορφές δημοκρατία.

---

* — μ' αὐτό τόν τρόπο. *Ἡ Σύντ.*

** — τό παλιό καθεστώς. *Ἡ Σύντ.*

2

ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ

Καί πάλι γιά τήν προσωρινή κυβέρνηση

1. Χρειάζεται σαφήνεια στούς ἐπαναστατικούς σκοπούς. Ἡ συσκότιση ξεκινάει ἀπό τόν Μαρτίνοφ πρίν ἀπό τίς 9. Ι. Δέν πρόκειται γιά ἐξόγκωση ὁρισμένων πλευρῶν τοῦ κινήματος (πάντοτε δυνατή), ἀλλά γιά τράβηγμα πρός τά πίσω.

2. Ἡ τοποθέτηση τοῦ ζητήματος: (1) ἐπιτρέπεται ἡ συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή κυβέρνηση; Ναί («Βπεριόντ»), ὄχι («Ἴσκρα»). (2) Ἐπιτρέπεται ἡ συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας μαζί μέ τήν ἐπαναστατική δημοκρατία σέ κυβέρνηση τῆς ἐπαναστατικῆς *δημοκρατικῆς* δικτατορίας; Ναί («Βπεριόντ»), ὄχι («Ἴσκρα»).
«Ζωρεσισμός» — «γιακωβινισμός» (tantum mutatus ab illo!*).
Ἡ σοβαρότητα τοῦ ζητήματος.

3. Τά ἐπιχειρήματα τῆς «Ἴσκρα»:
δικαιώνεται ἡ ἀστική τάξη πραγμάτων: ἀστυνομία, φυλακές, πίστη, — ἀνεργία etc.
(1) ·· *«μολύνει τό στόμα ὁ συνδυασμός τῶν λέξεων „ζήτω!“ καί ἡ κυβέρνηση».* {**Φρασεολογία**}
χυδαῖος ζωρεσισμός.
νά ἐφαρμοστεῖ τό πρόγραμμα-maximum.
ἡ συνειδητότητα τῆς ἀστικῆς τάξης δέ θά ἐπιτρέψει [contra Μπακοῦ].
εἶναι βολικότερο νά προτρέπει κανείς μένοντας ἀπέξω.

* — πού τόσο ἔχει ἀλλάξει σχετικά μ' αὐτό! *Ἡ Σύντ.*

4. Τά λάθη της:

δέν καταλαβαίνει τίς *στρατιωτικές* προϋποθέσεις τῆς ἀποστολῆς καί τῆς στιγμῆς. Kurz* = πάλη γιά τή δημοκρατία. Ὑπέρ ἤ κατά; «δικαιώνετε» ἄραγε;

μή διαλεκτική κατανόηση τῆς «δικαίωσης» τοῦ ἀστικοῦ καθεστῶτος, τῶν φυλακῶν, τοῦ στρατοῦ etc. *Ich stimme rückwärts, nicht vorwärts zu*...**

«μαζί νά χτυπᾶμε» — καί μαζί νά ἀποτελειώνουμε; νά ξεκάνουμε; νά ἀποκρούουμε; οἱ περιπέτειες τῆς πάλης: «the run of the true love is never smooth...»***

«ζωρεσισμός»: διάβασαν, ἀλλά δέν κατάλαβαν. Ἀποστήθισαν, ἀλλά δέ βάθυναν.

Τό γράμμα ἀφομοίωσαν καί ὄχι τήν οὐσία. Νᾶναι τάχα ἀρχή; (Πρβλ. Paris. 1900)[142].

Πρόγραμμα-minimum καί maximum. Εἶναι νηφάλιο τό προλεταριάτο;

5. Ὁ πραγματικός κίνδυνος: τό νά ξεχαστοῦν τά καθήκοντα τῆς *αὐτοτελοῦς* ὀργάνωσης καί τῆς *αὐτοτελοῦς* πάλης τοῦ προλεταριάτου.

Αὐτό εἶναι ἀναμφισβήτητο.

Θά φέρει δυσκολίες ἡ συμμετοχή στήν προσωρινή κυβέρνηση; Ἡ ἐλευθερία σύναψης συμμαχιῶν; Τά μέσα ζύμωσης; Ὁ τύπος; *Ἡ εὐκολία παραίτησης κάτω ἀπό ὁρισμένους ὅρους.*

(2) *Ἡ διάκριση ἀνάμεσα* (α) *στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί* (β) *στήν ἐπαναστατική δικτατορία (πού δημιουργεῖται* ἀπό τήν «Ἴσκρα») = σχολαστικισμός. α = νομική μορφή, β = ταξική οὐσία. Ἀπό τή μιά πλευρά τό α δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει χωρίς τό β. Ἀπό τήν ἄλλη, τό β εἶναι ἀναπόφευκτα *προσωρινό* (ἤ θάχουμε πέρασμα στήν *ἀστική* δικτατορία, στήν ἥττα τοῦ προλεταριάτου ἤ στή σοσιαλιστική δικτατορία).

Σύνεση στήν τακτική. Νά προετοιμαζόμαστε, νά συσπειρώνουμε τίς γραμμές, ὄχι losschlagen gedankenlos (Draufgänger)****, ὄχι «ἐπαναστατικότερα ἀπ' ὅλους»...

---

* — Ἐν συντομία. *Ἡ Σύντ.*

** — Ἐπιδοκιμάζω (ἐγώ συμφωνῶ *μέ*) τό παρελθόν καί ὄχι τό μέλλον... *Ἡ Σύντ.*

*** — «ἡ πραγματική ἀγάπη ποτέ δέν κυλάει ὁμαλά...» (Σαίξπηρ). *Ἡ Σύντ.*

**** — ἀπερίσκεπτα. *Ἡ Σύντ.*

Ὑπάρχει ἐπαναστατική δημοκρατία; Φυσικά, ναί (ἔχει δίκιο ὁ Λ. Μάρτοφ contra *Τρότσκι* καί ὁ Parvus καί ὁ Τρότσκι). Μάταια ὁ Λ. Μάρτοφ ἀκούει ἀκόμα τόν Τρότσκι, ὅτι ἡ ἐπαναστατική δημοκρατία «παρουσιάζει περιορισμένη μόνον ἀνάπτυξη», ἐνῶ τό προλεταριάτο ἀναπτύσσεται κανονικά. Μάλλον *vice versa** (νόμιμος τύπος, πλατιά διανόηση, ἡ σύνδεσή της μέ τήν ἀγροτιά etc. θά ἀποκατασταθεῖ sehr bald**).

«Ἀνώμαλοι ἄνθρωποι» («Frankfurter Zeitung»). Μπακοῦ. Ὅλοι οἱ νόμιμοι φιλελεύθεροι, ἀρκεῖ μόνον νά εἶναι τίμιοι, = ἕτοιμοι ἐπαναστάτες δημοκράτες, ὅλη ἡ ἐπιρροή τῶν τίμιων συγγραφέων, τῶν εὐσυνείδητων δικηγόρων, τῶν ἔντιμων δασκάλων, γιατρῶν *κλπ. κλπ.*...

Bessere Einsicht *** τῆς «Ἴσκρα»: Revolution in Permanenz, αὐτό εἶναι στήν πραγματικότητα ἐπαναστατική δικτατορία.

«Ἐπαναστατικότερα ἀπ' ὅλους». Καί οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες; Ἡ πάλη τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν καί τῶν σοσιαλδημοκρατῶν. Εἶναι πολύ πιθανόν οἱ σοσιαλδημοκράτες νά ὑποχρεωθοῦν νά ἀποχωρήσουν ἀπό τήν ἐπαναστατική κυβέρνηση τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν καί νά ἀποτελέσουν τήν ἀντιπολίτευση ἀπέναντι στόν «ἐπαναστατικό τυχοδιωκτισμό», *περιμένοντας* τό Abwirtschaften**** τους... (*Ἀναπόφευκτη* ἡ παραλλαγή τῶν ἐπαναστατῶν δημοκρατῶν σέ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, μέ **ὑπόδειγμα** τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες.) Ἐδῶ δέν πρέπει σέ καμιά περίπτωση *νά σταυρώνει κανείς τά χέρια*. Ἡ ὀργάνωση καί ἡ πειθαρχία τοῦ προλεταριάτου, ὁ «τυχοδιωκτισμός» καί ἡ ἀστάθεια τῆς ἐπαναστατικῆς διανόησης καί τῆς ἐπαναστατικῆς μικροαστικῆς τάξης...

Γράφτηκε τόν Μάρτη, πρίν ἀπό τίς 30 (12 τοῦ Ἀπρίλη), 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

* — τό ἀντίθετο. *Ἡ Σύντ.*
** — πολύ γρήγορα. *Ἡ Σύντ.*
*** — Ἡ καλύτερη προϋπόθεση. *Ἡ Σύντ.*
**** — τό τέλος τῆς βασιλείας. *Ἡ Σύντ.*

ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΤΟ ΑΓΡΟΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΩΝ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΩΝ»

1

2 βασικά ζητήματα σχετικά μέ τό άγροτικό πρόβλημα τών φιλελευθέρων:

I. ἀνάλυση ὁρισμένων σημείων — — —

II. γενικά συμπεράσματα. Τό νόημα. Ἡ ἰδιομορφία τῆς Ρωσίας εἶναι φανερή (οἱ τσιφλικάδες ὑπέρ τῆς *ἀγροτικῆς* μεταρρύθμισης).

Σέ τί συνίσταται αὐτή ἡ ἰδιομορφία;

(α) στή *σοσιαλιστικότητα* τῆς ρωσικῆς ἀγροτικῆς ζωῆς;

(δ) στήν *ἀστικοδημοκρατική* οὐσία τοῦ ἀγροτικοῦ μετασχηματισμοῦ.

That is the question *.

Τώρα γίνεται ὅλο καί πιό σαφές ὅτι εἶχαν δίκιο οἱ σοσιαλδημοκράτες πού διακήρυσσαν (δ). (Contra οἱ ναρόντνικοι καί οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες.)

Nil ** σχετικά μέ τούς ἐργάτες γῆς.

Nil ἀπό ἐκεῖνα *πού θά μετασχημάτιζαν* τό ἀγροτικό *σύστημα:* μόνο **προώθηση** ἑνός μικροῦ στρώματος μικροαστικῶν νοικοκυριῶν πρός τά πάνω *γιά «νά προκληθεῖ τό ἐνδιαφέρον» τους γιά τό κοινωνικό σύστημα.*

Ἀπολύτως μέσα στά πλαίσια τῆς «καλοπροαίρετης κηδεμονίας», τῶν «σοφῶν παραχωρήσεων», τῆς *ἐπιτροπῆς τοῦ Σιντλόβσκι,* τῶν παραπλανήσεων etc.

Ἡ οὐσία: οἱ ἀγροτικές ἐπιτροπές καί ἡ ἐπαναστατική δικτατορία...

---

* — Νά ποιό εἶναι τό ζήτημα. *Ἡ Σύντ.*

** — Nihil — τίποτε. *Ἡ Σύντ.*

Συμπεράσματα:
θέλουν νά πουλήσουν ὅ,τι ἀπειλοῦν νά τούς πάρουν.
Nil τό συγκεκριμένο
ὑπαλληλοκρατικός χαρακτήρας ὅλων τῶν μεταρρυθμίσεων, φόβος ἀπέναντι στήν ἐπαναστατική αὐτενέργεια τῆς ἀγροτιᾶς.

2

Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν φιλελευθέρων

1. Τό ἄρθρο τοῦ Λ. στό *«Ὀσβομποζντένιγε»*. Τώρα τό πρόγραμμα τοῦ συνεδρίου τῶν ζέμστβο στή *Μόσχα*.
2. «Ριζικός μετασχηματισμός»... Quoad* ριζικός;
   {Ἡ κατανόηση τοῦ ἡμιτελοῦς χαρακτήρα τῶν «μεταρρυθμίσεων» τοῦ 1861, οἱ ἀντιθέσεις ἀνάμεσα στό σημερινό ἀγροτικό σύστημα καί στίς ἀπαιτήσεις τῆς κοινωνικο-οικονομικῆς ἀνάπτυξης.}
   Ὄχι τόσο κατανόηση ὅσο ἔνστικτο. Ποῦ βρίσκεται ἡ *οὐσία* τῆς ἀντίθεσης; — στό καθεστώς τῆς κλειστῆς τάξης, στή δουλοπαροικία, στίς ἀγγάρεῖες, στή δουλεία. Τό πέρασμα τοῦ χωριοῦ στίς συνθῆκες τῆς ἀστικῆς οἰκονομίας (θρηνοῦν γι' αὐτό οἱ σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες etc.).
3. Πρόσθετα κομμάτια γῆς, προερχόμενα ἀπό τίς ἰδιόκτητες γαῖες καί ἡ ἐξαγορά τους.
   (Τό μέτρο ξεκινάει ἀπό τούς τσιφλικάδες! Σέ καμιά περίπτωση. Εἶναι καλύτερα νά τά πουλήσουν, ὅταν τούς ἀπειλοῦν ὅτι θά τούς τὰ πάρουν. Ἡ κατανόηση τῆς ἔλλειψης οἰκονομικῆς βάσης, πού παρατηρεῖται σέ πολλά ἰδιόκτητα κτήματα. Ἡ *καλλιέργεια* στά χέρια τοῦ «μουζίκου».
   Μέ τίς παραχωρήσεις πᾶνε νά σώσουν τό κυριότερο ἀπό τήν ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων· αὐτό εἶναι τό πρόγραμμά *τους*.
   — *νά συντρίψουν* τήν ἐξουσία τῶν τσιφλικάδων — αὐτό εἶναι τό «πρόγραμμα» τῶν ἀγροτῶν)...
   Τά ὀτρέζκι, ἡ *ἀπαλλοτρίωση*...
4. Ἡ δημόσια καί ἡ τσαρική γή. *Μέρος* τῆς τσαρικῆς γῆς (NB) (φοβοῦνται!).
   Καί ἡ ἐκκλησιαστική;

* — Πόσο, ὡς πότε. *Ἡ Σύντ.*

«Ἐκμετάλλευση τοῦ ἀποθέματος γῆς πρός τό συμφέρον τοῦ ἐργαζόμενου πληθυσμοῦ»...
(«Ναροντνικίζουσα ἀστική τάξη».)

5. «Τακτοποίηση τοῦ ζητήματος τῆς μίσθωσης τῆς γῆς». Πρβλ. μέ τό δικό μας ἀγροτικό πρόγραμμα...
6. «Κοινωνικο-κρατικές μεσολαβητικές ἐπιτροπές». Ἡ *ο ὐ σ ί α!* Γιατί κρατικές; Πρβλ. *ἀγροτικές ἐπιτροπές.*
   Τί σημαίνει «κοινωνικές»;
7. Μετοίκηση, ἀραίωση τοῦ πληθυσμοῦ, τράπεζες, συνεταιρισμοί
   { φιλελεύθεροι καί σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες—σύγκριση...}
8. Νομοθεσία τοῦ κτηματολογίου. Πρακτικά. Quid est re vera?* = Ἀνάπτυξη τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας καί τῆς φάρμας, τῆς κεφαλαιοκρατικῆς οἰκονομίας (ἐνάντια στό ἀνακάτεμα τῶν χωραφιῶν etc.). Arrondirung...**
9. Summa summarum***: νά ἀποπερατωθεῖ, νά ὁλοκληρωθεῖ ὁ *ἀστικός ἐκδημοκρατισμός* τοῦ χωριοῦ καί *ν ά δ ι α τ η ρ η θ ε ῖ* ὅ,τι εἶναι δυνατόν ἀπό τήν τσιφλικάδικη ἐξουσία.
10. Πρβλ. «Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου 3 {*θ ά μ π ε ῖ* τό ἀγροτικό ζήτημα} ||στήν ἡμερήσια διάταξη||[143].
11. Πρβλ. Marx über Kriege. Ἡ γραμμή μας = ὑποστήριξη, πλάι πλάι, ἀνάπτυξη, παρότρυνση, μπάσιμο πολιτικῆς συνείδησης, ὑπογράμμιση τοῦ ἐπαναστατικοῦ-δημοκρατικοῦ χαρακτήρα, διαφύλαξη τῆς ταξικῆς φυσιογνωμίας, ὀργάνωση καί διαφώτιση τοῦ ἀγροτικοῦ προλεταριάτου...

Γράφτηκε τόν Ἀπρίλη,
πρίν ἀπό τίς 7 (20), τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

---

* — Ποιά εἶναι ἡ πραγματική οὐσία τῆς ὑπόθεσης; *Ἡ Σύντ.*
** — Στρογγύλεμα. *Ἡ Σύντ.*
*** — Γενικό συμπέρασμα. *Ἡ Σύντ.*

ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΩΤΟΜΑΓΙΑΤΙΚΗΣ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗΣ

1. «Ἄνοιξη» λόγων καί ποταπότητα ἔργων.
2. Ἡ ἀπάτη τοῦ Μπουλίγκιν.
3. Ὁ πόλεμος καί ἡ χρεοκοπία τοῦ κυβερνητικοῦ συστήματος.
4. Καταστροφή, πείνα, χολέρα...
5. Πετρούπολη, Ρίγα, Βαρσοβία etc. *9. I.*
6. Τό Μπακοῦ καί τό φοβερό ἀντιεβραϊκό κίνημα.
7. Ἡ ἐπαναστατική ἀπεργία καί τό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς 9. I. καί μετά. Ἐπανάσταση!
8. Τό ἀγροτικό κίνημα. Ἡ καταστολή του καί οἱ σκοποί του.
9. Συντακτική συνέλευση καί προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση.
10. Ἡ πάλη γιά τή δημοκρατία καί γιά ὅλες τίς δημοκρατικές ἐλευθερίες.
11. Ἡ προλεταριακή πάλη γιά τή δημοκρατία καί τό σοσιαλισμό.
12. Τό ἐπαναστατικό ρωσικό προλεταριάτο ἐπικεφαλῆς τοῦ παγκόσμιου ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου.

---

1. V. γενικά.
Ὥς ποῦ φτάσανε; 1 — 4.
Τό ἐπαναστατικό κίνημα. 5 καί 7.
Οἱ κυβερνητικοί διωγμοί. 6.
Τό ἀγροτικό κίνημα. 8.
Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση.
Οἱ σκοποί τῆς πάλης. 9 — 11.

Ο. Ἡ πρωτομαγιά γενικά.
Α. Ἀρχή τῆς ἐπανάστασης 1 — 6.
Β. Ἡ πάλη τῶν ἐργατῶν καί ἀγροτῶν 7 — 8.
Γ. Οἱ σκοποί τῆς πάλης 9 — 11.
Δ. Ἡ κοσμοϊστορική σημασία τῆς ρωσικῆς ἐπανάστασης 12.

Γράφτηκε τόν Ἀπρίλη,
πρίν ἀπό τίς 12 (25), τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΥΛΙΚΑ ΓΙΑ ΤΟ ΙΙΙ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

1
ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

1
ΤΟ ΑΡΧΙΚΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

1. Ἔνοπλη ἐξέγερση
2. Συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση.
3. Προετοιμασία γιά ἀνοιχτή πολιτική δράση τῆς σοσιαλδημοκρατίας.
4. Ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος.
5. Στάση ἀπέναντι στό φιλελεύθερο κίνημα.
6. Στάση ἀπέναντι στούς σοσιαλιστές - ἐπαναστάτες.
7. Καταστατικό τοῦ κόμματος.
8. Οἱ σχέσεις ἐργατῶν καί διανοουμένων μέσα στίς κομματικές ὀργανώσεις.

1. Ἔνοπλη ἐξέγερση.
2. Συμμετοχή στήν προσωρινή κυβέρνηση.
4. Στάση ἀπέναντι στούς φιλελευθέρους.
5. Συμφωνία μέ τούς σοσιαλιστές - ἐπαναστάτες.
6. Ρύθμιση τῆς ζύμωσης καί τῆς προπαγάνδας.
7. Ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος.
8. Καταστατικό τοῦ κόμματος.
9. Οἱ σχέσεις ἐργατῶν καί διανοουμένων.
   — ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων.
10. Ἐκλογές.
11. Πρωτομαγιά;
12. **Τρόπος ἀνακοίνωσης τῶν ἀποφάσεων καί τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου καί ἀνάληψης καθηκόντων ἀπό τούς ἐκλεγμένους.**

;13. Στάση ἀπέναντι στά ἐθνικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα.

;; 14. Στάση ἀπέναντι στό τμῆμα τοῦ κόμματος πού ἀποσχίστηκε. Οἱ ἐσωκομματικές διαφωνίες.

1) Τακτική.
2) Στάση ἀπέναντι στά ἄλλα κόμματα καί ρεύματα.
3) Ὀργάνωση.
4) Ἐσωτερική δουλειά τοῦ κόμματος.
Πρωτομαγιά.
Ρύθμιση τῆς προπαγάνδας καί τῆς ζύμωσης.
Ἐκλογές.
Τρόποι ἀνακοίνωσης.
75.71[144].

2

ΚΑΤΑΤΑΞΗ ΣΕ ΟΜΑΔΕΣ ΤΩΝ ΘΕΜΑΤΩΝ ΤΗΣ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ

7 θέμ.[145] I. 1) Ζητήματα τακτικῆς.
3 θέμ. II. 2) Ὀργανωτικά ζητήματα.
{ [ὅροι τῆς ὀργανωτικῆς δουλειᾶς ἀπό τήν ἄποψη τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος]* συγκεντρωτισμός καί δημοκρατισμός. *στάση τῶν ἐργατῶν ἀπέναντι στούς διανοουμένους.*

III. 3) Στάση ἀπέναντι στά ἄλλα κόμματα καί ρεύματα.
{ 1. στό τμῆμα πού ἀποσχίστηκε
2. στά ἐθνικά κόμματα
3. στούς φιλελευθέρους
4. στούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες
5. στίς κατώτερες μορφές τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος

* Τό κείμενο μέ τά ψιλά στοιχεῖα, πού εἶναι μέσα στίς ἀγκύλες, εἶναι διαγραμμένο στό χειρόγραφο. *Ἡ Σύντ.*

IV. 4) Ἐσωτερικά ζητήματα τῆς κομματικῆς δουλειᾶς.

V. 5) Ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων.
1) λογοδοσία τῆς ΚΕ.
2) ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων.

VI. 6) Ἐκλογές.
(1) ἐκλογές.
(2) σειρά.

προπαγάνδα καί ζύμωση

I —	7
II —	4
III —	5
IV —	1
V —	2
VI —	2
	21[146]

3

ΣΧΕΔΙΟ ΗΜΕΡΗΣΙΑΣ ΔΙΑΤΑΞΗΣ ΤΟΥ ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΟΠΟΥ ΥΠΟΔΕΙΧΝΟΝΤΑΙ ΚΑΙ ΟΙ ΕΙΣΗΓΗΤΕΣ

Σχέδιο ἡμερήσιας διάταξης τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος

Α) Ζητήματα τακτικῆς.

1. Ἔνοπλη ἐξέγερση.

Βέρνερ, Βόινοφ[147].

2. Προετοιμασία γιά τήν ἀνοιχτή πολιτική δράση τῆς σοσιαλδημοκρατίας.

Σμίντ.

3. Στάση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στήν πολιτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης καί στήν ἴδια τή στιγμή τῆς ἐπανάστασης.

Σμίντ, Λένιν.

4. Ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος.

Λένιν, Σμίντ.

Β) Στάση ἀπέναντι στά ἄλλα κόμματα καί ρεύματα.

5. Στάση ἀπέναντι στό τμῆμα τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας πού ἀποσχίστηκε.

6. Στάση ἀπέναντι στά ἐθνικά σοσιαλδημοκρατικά κόμματα καί ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας.
[7] 6. Στάση ἀπέναντι στούς φιλελευθέρους.
[8] 7. Στάση ἀπέναντι στούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες.

Λένιν, Βέρνερ.

Γ) Ὀργάνωση τοῦ κόμματος.

[9] 8. Καταστατικό τοῦ κόμματος.

Βέρνερ.

[10] 9. Οἱ σχέσεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν διανοουμένων μέσα στίς κομματικές ὀργανώσεις.

Βέρνερ.

Δ) Ἐσωτερική κομματική δουλειά.

[11] 10. Ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων.
[12] 11. Βελτίωση τῆς ζύμωσης καί τῆς προπαγάνδας.
13. Πρωτομαγιά.
[14] 12. Ἐκλογή ὑπεύθυνων προσώπων.
[15] 13. Τρόπος ἀνακοίνωσης τῶν πρακτικῶν καί ἀνάληψης καθηκόντων ἀπομέρους τῶν νέων ὀργάνων.

Γράφτηκε στίς 13 (26) τοῦ Ἀπρίλη 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

2

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΤΟΥ ΡΟΥΜΙΑΝΤΣΕΦ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΑΝΟΙΧΤΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

Κατά τή γνώμη μου, νά τροποποιηθεῖ ἡ ἀπόφαση ὡς ἑξῆς:
Δικαιολογητικά:

(1) νά διαπιστώνεται ὅτι οὐσιαστικά, κάτω ἀπό τήν πίεση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος, ἀρχίζει ἡ ἀνοιχτή δράση τῶν πολιτικῶν κομμάτων etc.

(2) ὅτι οἱ φιλελεύθεροι στό ζήτημα αὐτό πᾶνε πολύ μακριά, τό *οὐσιαστικό* τους προνόμιο (θέμ. 1ο τοῦ Σμίντ).

(3) ὅτι ἡ *τάση* τῶν ἐργατῶν πρός τήν κατεύθυνση αὐτή εἶναι *τεράστια* (θέμ. 2ο τοῦ Σμίντ).

— *συμπεράσματα:*

(1) νά μή χάνουμε καμιά εὐκαιρία ἀνοιχτῆς δράσης, ὀργανώνοντας τούς ἐργάτες *κατά τή διάρκεια τῆς καθαυτό δράσης* σέ αὐτοτελῆ δύναμη·

(2) νά ἐκμεταλλευόμαστε καί τίς παραμικρότερες νόμιμες μορφές, προσπαθώντας νά ὑποτάξουμε τίς νόμιμες ἐργατικές ὀργανώσεις στήν ἐπιρροή τῆς σοσιαλδημοκρατίας.

(3) νά προπαγανδίζουμε σέ ὅλες τίς ἐργατικές ὀργανώσεις καί σέ ὅσο τό δυνατό πλατύτερες μάζες ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά παρθοῦν πρακτικά μέτρα γιά τή δημιουργία, δίπλα στό συνωμοτικό μας μηχανισμό, ἑνός μηχανισμοῦ γιά τήν ἀνοιχτή πολιτική δράση.

[+0) Ἡ *ἀρχή* τῆς οὐσιαστικῆς κατάκτησης τῆς ἐλευθερίας δράσης.

Καλύτερα 2) 1)	1) Οἱ ἐργατικές μάζες τείνουν πρός τήν ἀνοιχτή δράση. 2) Οἱ φιλελεύθεροι τή χρησιμοποιοῦν *ἐντατικά* καί ἐξασφαλίζουν ὑπεροχή.

3) Ἀνάγκη προετοιμασίας γιά ἕνα πιθανό πέρασμα στό ἄμεσο μέλλον ἀπό τίς συνηθισμένες ὑπερσυνωμοτικές μορφές δράσης στίς ἀνοιχτές μορφές.

Ἀποφασίζει:

(1) νά μή χάσουμε τήν εὐκαιρία... τίς ἀνοιχτές ἐκδηλώσεις τίς ἐπεξεργάζονται στό πεδίο δράσης οἱ διάφορες ὀργανώσεις
(2) χρησιμοποίηση ἀκόμα καί τῶν ἐπιμέρους *νόμιμων* μορφῶν ὀργάνωσης, ἐπιδιώκοντας νά τίς ὑποτάξουμε στήν ἐπιρροή τῆς σοσιαλδημοκρατίας.]*

Γράφτηκε ἀνάμεσα στίς 16 καί στίς 19 τοῦ Ἀπρίλη (29 τοῦ Ἀπρίλη καί 2 τοῦ Μάη) 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Τό κείμενο μέ τά ψιλά στοιχεῖα, πού εἶναι μέσα στίς ἀγκύλες, εἶναι διαγραμμένο στό χειρόγραφο. *Ἡ Σύντ.*

3

ΥΛΙΚΑ ΠΑΝΩ ΣΤΗΝ ΕΙΣΗΓΗΣΗ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ [148]

1

ΣΧΕΔΙΟ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ ΚΑΙ ΘΕΣΕΙΣ ΣΤΗΝ ΑΠΟΦΑΣΗ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΣΥΜΜΕΤΟΧΗ ΤΗΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

Ἡ θέση τῆς «Βπεριόντ» γενικά:

1) Ἀνάλυση τῶν ἀντιρρήσεων τοῦ Πλεχάνοφ. }
Μάρξ 1848.
2) «Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου 93 καί Bakunisten.
3) «Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου 93 («Revolution in Permanenz»). ;
4) Ἀπόφαση.
5) Συμπεράσματα.

Αἰτιολόγηση τῆς ἀπόφασης:

1) Ἀνάγκη τῆς πολιτικῆς ἐλευθερίας καί τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας.

[2) Ὕπαρξη τῆς ἐπαναστατικῆς ἀστικῆς καί μικροαστικῆς δημοκρατίας πού εἶναι ἱκανή καί ἀρχίζει νά παλαίβει γιά τή δημοκρατία.
3) Ἀνάγκη ὑποστήριξης τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας ἀπομέρους τοῦ προλεταριάτου...]*

4) Ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση εἶναι ἀπαραίτητη γιά τήν πλήρη ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας καί τήν *πραγματική* ἐξασφάλιση ἐλευθερίας στή συντακτική συνέλευση.

[5) Ἀποδοχή ἀπομέρους τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς ἐπαναστατικῆς δράσης ὄχι μόνο ἀπό τά κάτω, ἀλλά καί ἀπό τά πάνω.
6) Ἀνάγκη συμμετοχῆς τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση σέ περίπτωση πλήρους νίκης τῆς ἐπανάστασης, σέ περίπτωση καθοδήγησης τῆς ἐξέγερσης ἀπό τή σοσιαλδημοκρατία.]*

---

* Τό κείμενο μέ τά ψιλά στοιχεῖα, πού εἶναι μέσα στίς ἀγκύλες, εἶναι διαγραμμένο στό χειρόγραφο. *Ἡ Σύντ.*

7) Ὁ ἀστικοδημοκρατικός χαρακτήρας τῆς ἐπανάστασης καί ἡ ἀνάγκη μιᾶς ἀνεξάρτητης θέσης τοῦ προλεταριάτου σέ διάκριση ἀπό τήν ἀστική δημοκρατία.

[8) Ἡ ὕπαρξη ὀργανωμένου σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, ἱκανοῦ γιά ἀνοιχτή ὀργάνωση (μέ πλατιά συμμετοχή τῶν ἐργατῶν), γιά ἔλεγχο πάνω στούς ἀντιπροσώπους τοῦ κόμματος]*

Τό ἀποφαντικό μέρος τῆς ἀπόφασης

γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση

1) Ἡ προπαγάνδα καί ἡ ἐκλαΐκευση τῆς ἰδέας τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης σάν ἀπαραίτητο συστατικό μέρος τῆς νικηφόρας ἐπανάστασης.

2) Νά ἀναλύεται στίς ἐργατικές συγκεντρώσεις ὁλόκληρο τό minimum πρόγραμμά μας ὄχι μόνο ἀπό τή γενική ἄποψη, ὅπως συζητούσαμε καί ὅπως πρέπει πάντοτε νά συζητοῦμε τό πρόγραμμα maximum, ἀλλά καί ἀπό τήν ἄποψη μιᾶς ἐνδεχόμενης καί ὁλοκληρωτικῆς πραγματοποίησής του.

3) Νά γίνει ἀποδεκτό ὅτι *σέ περίπτωση νικηφόρας λαϊκῆς ἐξέγερσης* εἶναι δυνατή ἡ συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση μαζί μέ τήν ἐπαναστατική ἀστική καί μικροαστική δημοκρατία· ἡ συμμετοχή αὐτή πρέπει νά ἔχει γιά σκοπό της: τόν ἀνελέητο ἀγώνα ἐνάντια σέ ὅλες τίς ἀντεπαναστατικές προσπάθειες· τό τέλειο ξεκαθάρισμα τοῦ ἐδάφους τῆς δημοκρατίας στή Ρωσία· τή χρησιμοποίηση ὅλων τῶν μέσων πού θά ἐξασφαλίζει ἡ κυβέρνηση γιά μιά πιό πλατιά ὀργάνωση τῆς ἐργατικῆς τάξης.

4) Ἀπαραίτητος ὅρος μιᾶς τέτοιας συμμετοχῆς εἶναι ὁ ἔλεγχος τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος πάνω στούς ἀντιπροσώπους του πού θά βρίσκονται στήν κυβέρνηση καί ἡ ἀπαρέγκλιτη διατήρηση τοῦ ἀνεξάρτητου ταξικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος, πού εἶναι ἐχθρικό ἀπέναντι σέ κάθε ἀστική δημοκρατία στήν ἐπιδίωξή του νά πετύχει πλήρη σοσιαλιστικό μετασχηματισμό.

Αὐτοί εἶναι οἱ ὑποκειμενικοί ὅροι. Καί οἱ ἀντικειμενικοί; γιά τόν ἀνελέητο ἀγώνα ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση. Θέμ. 3.

* Τό κείμενο μέ τά ψιλά στοιχεῖα, πού εἶναι μέσα στίς ἀγκύλες, εἶναι διαγραμμένο στό χειρόγραφο. *Ἡ Σύντ.*

ΝΒ *Τό ἐξο-πλισμένο* προλεταριάτο

5) Ἐν πάση περιπτώσει, ἀνεξάρτητα ἀπό τό ἄν θά ἐπιτευχθεῖ συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, πρέπει νά διαδοθεῖ στήν ἐργατική τάξη ὅτι εἶναι ἀπαραίτητες οἱ αὐτοτελεῖς ἐργατικές *ἐπαναστατικές* ὀργανώσεις γιά τόν ἔλεγχο πάνω στήν *κάθε* ἐπαναστατική κυβέρνηση καί γιά τήν πίεση πάνω σ' αὐτήν.

2

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΗΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ

1. Φαίνεται περίεργη ἀπό πρώτη ματιά ἡ τοποθέτηση τοῦ ζητήματος: δέν εἶναι καί τόσο κοντινός ὁ σχηματισμός προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης. Τό ζήτημα μᾶς ἐπεβλήθηκε ἀπό τή φιλολογική πολεμική. Ὁ Μαρτίνοφ καί οἱ συλλογισμοί του πρίν ἀπό τίς 9. I. 1905 («Δυό δικτατορίες», σελ. 10 - 11).
   Ὁ χβοστισμός αὐτῶν τῶν συλλογισμῶν.
   Ἡ σπουδαιότητα τῆς σαφήνειας τῶν σκοπῶν τῆς σοσιαλδημοκρατίας.
2. Ὁ Πλεχάνοφ δέν ἀποδίδει σωστά τήν ἀρχή τῶν διαφωνιῶν (ἀρ. φύλλου 96): συγκαλύπτει τόν μαρτινοφισμό[149].
3. Γενική τοποθέτηση τοῦ ζητήματος: σοσιαλιστική ἤ δημοκρατική δικτατορία; Εἶναι ἀνοησία νά ὑποκαθίσταται ἡ πρώτη. Εἶναι ἀναπόφευκτη ἡ δεύτερη.
4. Τά ἐπιχειρήματα τοῦ Πλεχάνοφ στό φύλλο 96.

   Βλ. τά ἰδιαίτερα φυλλάδια *σελ. 1 - 6* *.

   Σέ συνέχεια.

α) Δυό δυνάμεις: ἐπανάσταση καί ἀντεπανάσταση. Ἡ ἔνοπλη πάλη τους, ἡ ἀπροσδιόριστη ἔκβαση τῆς πάλης, τό ἀναπόφευκτο τῆς πάλης καί ἀπό τά κάτω καί ἀπό τά πάνω.
β) Ὁ Ἔνγκελς στά 1849, περικοπές ἀπό τήν περιγραφή τῆς Reichsverfassungskampagne[150].
γ) ἀπόφαση καί σύντομη αἰτιολόγησή της.

---

* Βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 386 - 389. *Ἡ Σύντ.*

3

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ ΤΟΥ ΠΛΕΧΑΝΟΦ «ΓΙΑ ΤΟ ΖΗΤΗΜΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑΛΗΨΗΣ ΤΗΣ ΕΞΟΥΣΙΑΣ»

Ἀπό τό ἄρθρο τοῦ *Πλεχάνοφ*, πού δημοσιεύτηκε στό 96 φύλλο, σημειώνουμε:

1) Ἀποτελεῖ *ἐξαπάτηση* ὁ ἰσχυρισμός ὅτι «ἡ „Βπεριόντ" κατηγορεῖ τήν „Ἴσκρα"» (στήλη 1) μέ τήν ἔννοια ὅτι ἔτσι διαστρεβλώνεται ἡ τοποθέτηση τοῦ ζητήματος.

Στήν πραγματικότητα ὁ *Μαρτίνοφ* ἀκόμα καί πρίν ἀπό τίς 9. Ι ἄρχισε *νά φοβερίζει* τούς βπεριοντοφικούς λέγοντας ὅτι *θά ὑποχρεωθοῦν* νά πάρουν μέρος στήν ἐπαναστατική κυβέρνηση, σέ περίπτωση *νικηφόρας ἐξέγερσης* πού θά καθοδηγεῖται ἀπό τό προλεταριάτο (Μαρτίνοφ, σελ. 10-11). *((Μαρτίνοφ καί «Ἴσκρα», NB νά παρατεθοῦν περικοπές NB ἀπό τόν Ἔνγκελς)).*

Ergo*, δέν εἶναι ἡ «Βπεριόντ» πού ἔβαλε τό ζήτημα γιά τήν «κατάληψη τῆς ἐξουσίας» (ἡ διατύπωση αὐτή *δέν εἶναι δική μας*, εἶναι τῆς «Ἴσκρα». Ἡ διατύπωση αὐτή εἶναι *στενή*), τό ἔβαλε ὁ Μαρτίνοφ καί ἡ «Ἴσκρα», γιά *νά φοβερίσουν* μέ τό ἐνδεχόμενο ἐπιτυχίας τῆς ἐξέγερσης.

2) Ἀποτελεῖ χοντροειδέστατη ἐξαπάτηση ὁ ἰσχυρισμός ὅτι ἡ «Βπεριόντ» ὀνόμασε τόν Μάρξ καί τόν Ἔνγκελς «ἀριστοτέχνες τοῦ φιλισταϊσμοῦ». Ὁ Μαρτίνοφ δέν εἶναι = Μάρξ!!

Ἡ «Βπεριόντ» εἶπε ὅτι ἡ διαδοχική ἀλλαγή: μοναρχία — φιλελεύθερο σύνταγμα — λοακρατική δημοκρατία — σοσιαλιστική ἐπανάσταση εἶναι «*σωστή* στίς γενικές γραμμές της», ὅμως εἶναι φιλισταϊσμός τό *νά περιορίζει* κανείς τόν ἑαυτό του σέ δευτερεύοντα ρόλο **πρίν ἀπό τήν πρώτη ἐπίθεση,** εἶναι ἐκχυδαϊσμός. «Νά φαντάζεται κανείς κίνημα χωρίς ἅλματα» εἶναι ἐκχυδαϊσμός. «Νά φαντάζεται κανείς κίνημα σά μιά ἀργά καί ὁμαλά ἀνιούσα εὐθεία γραμμή» εἶναι ἐκχυδαϊσμός. Ὁ Πλεχάνοφ *ἀντικαθιστᾶ* τό ζήτημα.

3) Ἀναλύοντας τήν «Προκήρυξη»[151], ὁ Πλεχάνοφ διαστρεβλώνει ξανά αὐτό τό ζήτημα, ἀποφεύγει νά πεῖ ὅτι ἡ «Προκήρυξη» γράφτηκε ἀκριβῶς τήν *ἐποχή* πού ἡ *πλήρης νίκη* τοῦ λαοῦ **δέν εἶχε πιά πετύχει,** τήν ἐποχή πού ἡ φιλελεύθερη ἀστική τάξη *εἶχε πιά ἀντικαταστήσει τήν ἀπολυταρχία* καί συνεπῶς ἡ ἐπανάσταση εἶχε πιά ψαλιδιστεῖ καί συγκαλυφθεῖ.

* —Καί ἔτσι, συνεπῶς. *Ἡ Σύντ.*

Μετά τήν *ἀποτυχία* τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης, πού δέν ἔδοσε τήν πλήρη νίκη, ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς συμβουλεύουν τήν ἐργατική τάξη νά ὀργανώνεται καί νά προετοιμάζεται. Νά ἀποτελεῖ τάχα αὐτό ἀπάντηση στήν κατάσταση *πρίν* ἀπό τήν πρώτη ἐξέγερση; Νά ἀποτελεῖ τάχα ἀπάντηση στόν *ὑπολογισμό* ὅτι ἡ ἐξέγερση τοῦ προλεταριάτου θά ἦταν νικηφόρα;; (καί ἀκριβῶς ἀπό ἕνα τέτοιον ὑπολογισμό ξεκίνησε ἡ «Ἴσκρα» καί ὁ Μαρτίνοφ).

4) Ἀναλύοντας τήν «Προκήρυξη», ὁ Πλεχάνοφ *ξεχνάει* νά προσθέσει τή *σπουδαιότατη* ὑπόδειξη τοῦ Μάρξ, ὅτι ἡ μικροαστική δημοκρατία στή Γερμανία τό 1848 καί τό 1848-1850 «ὀργανωνόταν ὅλο καί περισσότερο», «ἐνῶ τό ἐργατικό
βάση
κόμμα ἔχασε τό μόνο γερό στήριγμά του». ((S. 75 «Ansprache»)).

Ergo: Ὁ Μάρξ διαπιστώνει ὅτι ἡ *μικροαστική δημοκρατία* ἦταν *περισσότερο* ὀργανωμένη, διαπιστώνει ὅτι τό ἐργατικό κόμμα *ἦταν* τό 1848 **στήν οὐρά τῆς ἀστικῆς τάξης** ((S. 76 «Ansprache»)). *Γιά τό λόγο αὐτό* ὁ Μάρξ συγκεντρώνει ὅλη τήν προσοχή ἀποκλειστικά στήν ἀνάγκη τῆς αὐτοτελοῦς ὀργάνωσης τοῦ προλεταριάτου, γι' αὐτό θεωρεῖ *τήν ἐπικράτηση* τοῦ μικροαστικοῦ κόμματος *ἀναμφισβήτητη* ((S. 78 «Ansprache»)), γι' αὐτό δέ βλέπει πιθανότητες ἐπικράτησης τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος καί συμμετοχῆς του στήν ἐπαναστατική κυβέρνηση.

5) Γιά τή *συμμετοχή* τοῦ ἐργατικοῦ κόμματος στήν (προσωρινή) ἐπαναστατική κυβέρνηση ὁ Μάρξ γενικά *δέ μιλάει*
«Προκήρυξη»
στήν «Ansprache».

Γι' αὐτό ὁ Πλεχάνοφ δέν ἔχει καθόλου δίκιο ὅταν ὑποστηρίζει ὅτι τοῦ Μάρξ «δέν τοῦ περνοῦσε κάν ἀπό τό νοῦ ἡ σκέψη ὅτι οἱ πολιτικοί ἐκπρόσωποι τοῦ προλεταριάτου μποροῦν νά μοχθοῦν μαζί μέ τούς ἐκπροσώπους τῆς μικροαστικῆς τάξης γιά τή δημιουργία ἑνός νέου κοινωνικοῦ συστήματος».

Αὐτό *δέν εἶναι σωστό*. Τόν Μάρξ **δέν τόν ἀπασχολεῖ** *αὐτή ἡ σκέψη* μέ τό συγκεκριμένο της νόημα, δηλ. τή στάση ἀπέναντι στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Ὁ Μάρξ *δέν ἀνακινεῖ* ζήτημα συμμετοχῆς τῶν σοσιαλδημοκρατῶν στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, ἐνῶ ὁ Πλεχάνοφ ἑρμηνεύ-

ει ὅτι ὁ Μάρξ *δίνει σ' αὐτό τό ζήτημα ἀπολύτως ἀρνητική ἀπάντηση.*

Ὁ Μάρξ λέει: ἐμεῖς, οἱ σοσιαλδημοκράτες, εἴμασταν ὅλοι στήν οὐρά. Εἴμαστε ὀργανωμένοι χειρότερα, πρέπει νά ὀργανωθοῦμε αὐτοτελῶς, ὅταν ἡ μικροαστική δημοκρατία, σέ περίπτωση ἐπιτυχίας τῆς ἐπανάστασης, ἀνεβεῖ στήν ἐξουσία.

Ὁ Μαρτίνοφ βγάζει τό συμπέρασμα: ἐμεῖς, οἱ σοσιαλδημοκράτες, πού εἴμαστε ὀργανωμένοι τώρα πολύ καλύτερα ἀπό τήν ἐπαναστατική μικροαστική δημοκρατία τῆς Ρωσίας καί ἀποτελοῦμε ὁπωσδήποτε ἀνεξάρτητο κόμμα, πρέπει **νά φοβούμαστε** μήπως **ὑποχρεωθοῦμε** σέ περίπτωση ἐπιτυχίας τῆς ἐξέγερσης νά πάρουμε μέρος στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση.

Ναί, σ. Πλεχάνοφ, ἄλλο πράγμα εἶναι ὁ μαρξισμός καί ἄλλο ὁ μαρτινοφισμός.

6) Ὁ Πλεχάνοφ λέει ὅτι «οἱ ἀποδείξεις τῆς „Βπεριόντ" περιορίζονται σέ μερικές λέξεις πού ἐπαναλαμβάνονται συνεχῶς», ἐνῶ ἡ «Ἴσκρα» «δέ θέλει νά κριτικάρει τόν Μάρξ».

Ἔτσι ἔχει τό ζήτημα;

Τίνος τά ἐπιχειρήματα περιορίζονται σέ «λέξεις πού ἐπαναλαμβάνονται»; Δέν εἶναι τάχα ὁ Πλεχάνοφ ἐκεῖνος πού ἔφτιαξε *ὅλη* τήν ἐπιχειρηματολογία του ἀπό «τσιτάτα»;; Ἀξιοθρήνητη ἐπιχειρηματολογία.

Ἡ «Βπεριόντ» δέν «κριτικάρει» τόν Μάρξ. Ὁ Μάχ καί ὁ Ἀβενάριους κρύβουν τή φτώχεια τῶν ἐπιχειρημάτων τοῦ Πλεχάνοφ.

Ἡ «Βπεριόντ» ἀναλύει τίς *συγκεκριμένες ρωσικές συνθῆκες,* γιά τίς ὁποῖες *οὔτε λέξη* δέν εἶπε ὁ Πλεχάνοφ, ἀναλύει: τό συσχετισμό τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς

βαθμός ὀργάνωσης καί τῶν δυό τους

σύγκριση τῆς δυνάμης τῆς μικροαστικῆς δημοκρατίας καί τῆς σοσιαλδημοκρατίας

περίοδος *πρίν* ἀπό τήν πρώτη ἐξέγερση

προϋπόθεση ὅλου τοῦ συλλογισμοῦ: *νικηφόρα ἐξέγερση.*

Δέ συμβαίνει τάχα τό ἀντίθετο, σ. Πλεχάνοφ; Δέν εἴσαστε τάχα ἐσεῖς ἐκεῖνος πού περιοριστήκατε σέ λεξοῦλες καί τσιτάτα; Δέν εἶναι τάχα ἡ «Βπεριόντ» ἐκείνη πού ἔδοσε τά δείγματα ἀνάλυσης ἑνός συγκεκριμένου — ἱστορικοῦ προβλήματος;

7) Ὁ Πλεχάνοφ λέει ὅτι ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς ἄλλαξαν τίς ἀπόψεις τους μόνο στό ὅτι ἡ *σοσιαλιστική* ἐπανάσταση δέν εἶναι ἀκόμα κοντά.

«Τά πολιτικά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου θά εἶχαν καθοριστεῖ ἀπ' αὐτούς (ὕστερα ἀπό τή διόρθωση αὐτοῦ τοῦ λάθους) μέ τόν ὑπολογισμό πιά ὅτι τό δημοκρατικό καθεστώς θά παραμείνει κυρίαρχο γιά ἀρκετά μακρόχρονη περίοδο. *Ἀκριβῶς γι' αὐτό ὅμως θά καταδίκαζαν ἀκόμα πιό κατηγορηματικά τή συμμετοχή τῶν σοσιαλιστῶν σέ μικροαστική κυβέρνηση»*.

Cur;* Ὁ Πλεχάνοφ συγχέει ἐδῶ τή *δημοκρατική* καί τή *σοσιαλιστική* δικτατορία!!

8) Ἔνγκελς καί Τουράτι.

α) Δέν ὑπάρχει ὁλόκληρο τό γράμμα.

β) Τουράτι = Μιλλεράν. Χαρτοφυλάκιο. *Αὐτή εἶναι ἡ κατάσταση;*

γ) Ὁ Ἔνγκελς **ἀπέδειξε** στόν Τουράτι ὅτι ἡ ἐπανάσταση θά εἶναι *δημοκρατική* **καί ὄχι** σοσιαλιστική.

Nil** στήν οὐσία!

9) *«Τό νά συμμετέχεις στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση μαζί μέ τούς ἐκπροσώπους τῆς μικροαστικῆς τάξης σημαίνει ὅτι προδίνεις τό προλεταριάτο...»*.

Ναί; {1848, 1873 «Bakunisten an der Arbeit». } **Ἀπό τά κάτω; Ἀπό τά πάνω;**

10) «Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου *9 3* **(ἀπό τά κάτω).**

Bakunisten.

11) «Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου 93 — ἄν ἐπιτευχθεῖ αὐθόρμητα, δέν πρόκειται νά ὀπισθοχωρήσουμε.

Γράφτηκε τόν Ἀπρίλη, πρίν ἀπό τίς 18 (1 τοῦ Μάη), 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* — Γιατί; *Ἡ Σύντ.*

** —Nihil — τίποτε. *Ἡ Σύντ.*

4

ΠΕΡΙΛΗΨΗ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ ΓΙΑ ΤΙΣ ΣΧΕΣΕΙΣ ΕΡΓΑΤΩΝ ΚΑΙ ΔΙΑΝΟΟΥΜΕΝΩΝ ΜΕΣΑ ΣΤΙΣ ΣΟΣΙΑΛΔΗΜΟΚΡΑΤΙΚΕΣ ΟΡΓΑΝΩΣΕΙΣ [152]

Περίληψη τοῦ λόγου μου τῆς 3/V (15η συνεδρίαση).

I. Δέν εἶναι σωστό ὅτι φορεῖς τῶν ἐπαναστατικῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ἰδεῶν στή χώρα μας εἶναι κυρίως οἱ διανοούμενοι (ὅπως ἔλεγε ὁ Βλάσοφ).

II. Δέν εἶναι σωστό ὅτι ἡ ἀρχή τῆς αἱρετότητας δέ θά δόσει μεγαλύτερη ἐνημέρωση στήν περιφέρεια etc. (ὅπως ἔλεγε ὁ Βλάσοφ).

III. Ὁ Βλάσοφ εἶπε ὅτι ἐπικεφαλῆς (τῶν διασπάσεων καί τῆς ἀντιπολίτευσης) βρίσκονται οἱ διανοούμενοι. Ἐπιβεβαιώνουν καί οἱ Λάτισεφ, Λιάντοφ, Κραμόλνικοφ etc.

IV. *Πρέπει νά προωθοῦμε ἐργάτες στίς ἐπιτροπές.*

Γράφτηκε στίς 20 τοῦ Ἀπρίλη (3 τοῦ Μάη) 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

5

ΤΡΟΠΟΠΟΙΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΣΧΕΔΙΟ ΑΠΟΦΑΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΠΑΓΑΝΔΑ ΚΑΙ ΤΗ ΖΥΜΩΣΗ [153]

῾Η ἀπόφαση στό σύνολό της

α) Νά ὀργανωθεῖ φιλολογική-προπαγανδιστική ὁμάδα γιά νά ἐπεξεργαστεῖ ἕνα γενικό προπαγανδιστικό πρόγραμμα καί γιά νά συντάξει, σέ ἐφαρμογή αὐτοῦ τοῦ προγράμματος, μιά σειρά λαϊκές μπροσοῦρες ἀφιερωμένες στά βασικά προβλήματα τοῦ προγράμματος, τῆς τακτικῆς καί τῆς ὀργάνωσης τοῦ κόμματος»,*

α) νά δοθεῖ ἐπιπλέον ἰδιαίτερη προσοχή στήν ἔκδοση ἔντυπου ὑλικοῦ γιά τή δουλειά στήν ἀγροτιά,

β) νά καταβληθεῖ φροντίδα γιά τήν ἔκδοση λαϊκοῦ ὀργάνου στή Ρωσία.

τό σημ. γ) νά ἀντικατασταθεῖ

ἔγινε δεκτή

γ) νά παρθοῦν μέτρα γιά τήν ὀργάνωση κινητῶν ὁμάδων ἀπό ἀγκιτάτορες καί προπαγανδιστές πού θά βοηθοῦν τά τοπικά ὄργανα [154].

Λένιν

Γράφτηκε στίς 25 τοῦ ᾿Απρίλη (8 τοῦ Μάη) 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1905 στό βιβλίο «Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν». Γενεύη, ἐκδ. τῆς ΚΕ

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Μέ τά ψιλά τυπογραφικά στοιχεῖα δίνεται τό κείμενο τοῦ σχεδίου ἀπόφασης. *῾Η Σύντ.*

ΣΧΕΔΙΟ ΔΙΑΛΕΞΗΣ ΓΙΑ ΤΟ III ΣΥΝΔΕΔΡΙΟ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΚΑΙ ΤΙΣ ΑΠΟΦΑΣΕΙΣ ΤΟΥ[155]

Τό III συνέδριο καί οἱ ἀποφάσεις του

Α) Γιατί συγκλήθηκε τό συνέδριο καί ἡ συνδιάσκεψη;
Β) Τό ὀργανωτικό ζήτημα στό συνέδριο καί στή συνδιάσκεψη.
Γ) Τά ζητήματα τακτικῆς » ~ » ~ » ~ »

Α)
1. Ἡ νομιμότητα τῆς σύγκλησης συνεδρίου χωρίς τό Συμβούλιο.
2. Ἡ νομιμότητα *τοῦ ἴδιου* τοῦ συνεδρίου.
3. Γιατί δέ θά πήγαιναν στό συνέδριο; (Μετατροπή τοῦ ἑνός συνεδρίου σέ δυό.)

Β) Τρία βασικά σημεῖα τῆς ὀργανωτικῆς δουλειᾶς τοῦ III συνεδρίου:

Ββ) 1) Ἄρθρο 1.
2) «Ἡ ἀρχή τοῦ ἑνός κέντρου».
3) «Ἐγγύηση τῶν δικαιωμάτων τῆς μειοψηφίας».

Βγ) Ὀργανωτικό καταστατικό τῆς συνδιάσκεψης.
(1) Καθοδηγητικά «συλλογικά ὄργανα» (;).
(2) «τοπική ὀργάνωση» (; καί τό ἄρθρο 1;).
(3) ΚΕ καί ΕΕ — καί ΟΕ | ;;; |
(4) Οἱ ὅροι τῆς συμφωνίας; | στό συνέδριο; |

Γ)
4 1. Ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση.
3 2. Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση.
2 3. Ἡ σημερινή πολιτική κατάσταση.
1 4. Ἡ στάση ἀπέναντι στά ἄλλα ἐπαναστατικά καί ἀντιπολιτευτικά κόμματα.
5. 5. Ἡ Ἐκτελεστική ἐπιτροπή.
4. 4. ΚΕ = ΕΕ + ἐκπρόσωποι τῶν ἐπιτροπῶν περιοχῆς = συνδιάσκεψη.

3. 3. ἐπιτροπές περιοχῆς = ἐκλεγμένοι τῶν συνεδρίων τῶν περιοχῶν.
2. 2. τά συνέδρια τῶν περιοχῶν = ἀντιπρόσωποι τῶν καθοδηγητικῶν συλλογικῶν ὀργάνων.

1. Καθοδηγητικό συλλογικό ὄργανο = ἐπιτροπή + ὅλες οἱ ἀχτιδικές ἐπιτροπές + εἰδική ὁμάδα.

Ἡ ἐπιτροπή κάνει ἀπολογισμό στίς ἀχτιδικές ἐπιτροπές καί στέλνει, βάζει ἐκεῖ «ἐρωτήματα».

Ἡ ἐπιτροπή σχεδόν ἐκλέγεται ἀπό τά μέλη τῶν ἀχτιδικῶν ἐπιτροπῶν.

ὁμάδες τῆς τοπικῆς ὀργάνωσης
Ἀπό τίς φιλοφρονήσεις τῶν μενσεβίκων:
«χοντροειδής παραβίαση τῆς ὑπόσχεσης»
«ἐπιβολή τοῦ συνεδρίου στό κόμμα»
«ἀνήκουστο ἔγκλημα»
«ἐξαπάτηση τῆς ἐμπιστοσύνης τοῦ κόμματος»
«ἀπροσχημάτιστη ἐξαπάτηση»
«ὑποκατάσταση»

«βιασμός τῆς θέλησης τοῦ ὀργανωμένου προλεταριάτου» (σ. 13)

Οἱ ὅροι τῶν μενσεβίκων

«πρέπει νά ἀντιπροσωπευθεῖ *ὁλόκληρο τό κόμμα*, δηλαδή ἡ μάζα τῶν πραγματικῶν μελῶν του» σ. 8

«μποροῦν τάχα νά λυθοῦν τά ζητήματα τακτικῆς χωρίς νά συζητηθοῦν προκαταρκτικά ἀπό ὅλο τό κόμμα; Δέν εἶναι ἐπιπολαιότητα... ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση... ἀκόμα καί στόν τύπο μόλις ἄρχισαν οἱ συζητήσεις» (σ. 10)
«**ἀκούσαμε**» (σ. 10 - 11).

Γράφτηκε τό Μάη, μετά τίς
15 (28), 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931
στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα
μέ τό χειρόγραφο

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ «ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ»

1. Προκύπτει τάχα ἀπό τήν «Προκήρυξη» τοῦ Μάρξ πρός τούς κομμουνιστές, τό Μάρτη τοῦ 1850, ὅτι τοῦ Μάρξ *δέν τοῦ περνοῦσε σκέψη* γιά συμμετοχή τῶν κομμουνιστῶν σέ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, τῆς ἐποχῆς τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης, μαζί μέ τήν ἀστική τάξη;

2. Εἶναι τάχα σωστό ὅτι ὁ Μάρξ στήν παραπάνω «Προκήρυξη» *οὔτε καί ἀνακινοῦσε καθόλου ζήτημα* συμμετοχῆς τῶν σοσιαλδημοκρατῶν σέ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση;

3. Ὑπάρχει τάχα διαφορά ἀνάμεσα στίς ἐκφράσεις: «δέν κάνω σκέψη γιά συμμετοχή» καί «δέν ἀνακινῶ ζήτημα συμμετοχῆς»;

4. Εἶναι τάχα σωστό ὅτι στήν παραπάνω «Προκήρυξη» ὁ ἴδιος ὁ Μάρξ τόνισε πώς δυνάμωσε τό μικροαστικό δημοκρατικό κόμμα καί ἐξασθένισε τό ἐργατικό κομμουνιστικό κόμμα τόν τελευταῖο καιρό;

5...*

Γράφτηκε τό Μάη, πρίν ἀπό τίς 21 (3 τοῦ Ἰούνη), 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Ἐδῶ τό χειρόγραφο διακόπτεται. *Ἡ Σύντ.*

ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ ΣΤΟ ΑΡΘΡΟ «ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΠΑΛΗ ΚΑΙ ΦΙΛΕΛΕΥΘΕΡΗ ΜΕΣΙΤΕΙΑ»

1

«Τό συνταγματικό-δημοκρατικό κόμμα... Χμ! Quid est? Τί σημαίνει αὐτός ὁ συνδυασμός τῶν λέξεων; Μπορεῖ τάχα νά ὑπάρξει δημοκρατικό πολιτειακό σύστημα χωρίς σύνταγμα;; Ἀπό ποιόν ξεχωρίζουν τόν ἑαυτό τους; Ἀπό τόν Σίποφ καί Σία — αὐτοί, βλέπετε, εἶναι ἐνάντια στό σύνταγμα. Μά εἶναι τάχα οἱ ἴδιοι τους δημοκράτες;;

Ἐκτός ἀπό αὐτό, τό συνταγματικό-δημοκρατικό κόμμα διαφέρει ἀπό τό *ρεπουμπλικάνικο*-δημοκρατικό. Συνταγματικό-δημοκρατικό σημαίνει *μοναρχικό*-δημοκρατικό ἤ *μοναρχικό*-συνταγματικό.

Ὅμως καί τό ἕνα καί τό ἄλλο χτυπάει ἄσχημα, inde* *περιγραφή*... Εὐφημισμός!

Συγκροτεῖται συνταγματικό-δημοκρατικό κόμμα...

Κόμμα τῆς μικροαστικῆς τάξης — ριζοσπαστικό τμῆμα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας.

Διανόηση καί *ἐπιχειρηματίες*...	Μεγαλοαστική τάξη.
Μικροαστική τάξη	περισσότερος ριζοσπαστισμός περισσότερη κατάτμηση
	μεγαλύτερη ἡ σημασία τῶν διανοούμενων «ἡγετῶν».

* — ἀπό δῶ. *Ἡ Σύντ.*

Ἐλευθερία γλώσσας — ἐλευθερία συγκρότησης ὁμάδων — *ἡ στήριξη στήν κοινωνική δύναμη kommt später* *...

«Ρεαλιστική πολιτική μέ τήν ἔννοια τῶν παζαρεμάτων καί μέ τήν *ὑλιστική* ἔννοια.

2

Μελιστάλακτοι λόγοι

Τό πρόγραμμα τῶν ὀργανωμένων φιλελευθέρων

«Ὁ λαός πρέπει νά πάρει τή λύση τῆς κρίσης στά χέρια του...»
Ὁ λαός *«μαζί μέ τίς ἄλλες κοινωνικές ὁμάδες»* (ΝΒ)

Σύγκληση συντακτικῆς συνέλευσης (ἀπό ποιόν;)

Μοναρχία — τσιμουδιά | οὔτε ὑπέρ, οὔτε κατά |

Χωρισμός τῆς ἐκκλησίας ἀπό τό κράτος (nil**)
«Ἀπελευθέρωση τῶν ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων ἀπό τήν κρατική κηδεμονία»

| καί ἀπό τήν κρατική χρηματική βοήθεια; |

«Λαϊκή ἐκπροσώπηση»
Σύστημα μιᾶς βουλῆς; *Nil.*

«Πολιτιστική αὐτοδιάθεση τῶν ἐθνοτήτων» | καί ὄχι *πολιτική!* |
Οἰκονομική *μεταρρύθμιση:* «βαθμιαῖα...»:

!! «Νά ἐγκαταλειφθεῖ ἡ προστασία ὁρισμένων ἐπιχειρήσεων καί ἐπιχειρηματιῶν καί νά προστατευθεῖ ἐντατικά ἡ ἀνάπτυξη τῶν παραγωγικῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ...
Ἄνθιση τῆς βιομηχανίας».

Ἀγροτικό πρόγραμμα **ἀπό ποιόν;**
«παραχώρηση κλήρων...» *μέ ἀποζημίωση* τῶν ἰδιοκτητῶν.
Δικαίωμα μίσθωσης... | ὄχι καί δικαίωμα *μειωμένης* μίσθωσης |
«πρός τό συμφέρον τῶν ἐργαζομένων»

δικαίωμα ἀπεργιῶν etc. στούς ἐργάτες. | ΝΒ ΝΒ |

* — θά ἔρθει ἀργότερα. *Ἡ Σύντ.*
** — nihil — τίποτα. *Ἡ Σύντ.*

Ἐργατική νομοθεσία...

- Ἐπιθεώρηση ἐργασίας («σέ ὅλες τίς μορφές λαϊκῆς ἐργασίας»).
- 8ωρη ἐργάσιμη μέρα.
- Κατάργηση τῶν ὑπερωριῶν.
- Προστασία τῆς ἐργασίας τῶν γυναικῶν καί τῶν παιδιῶν.
- Διαιτητικά ὄργανα...
- Ἀποζημίωση τῶν ἀνάπηρων ἐργατῶν.
- Κρατική ἀσφάλιση.

«Οἱ ἀποφάσεις αὐτές εἶναι ὑποχρεωτικές μόνο ἐφόσον οἱ πολιτικές συνθῆκες παραμένουν ἀμετάβλητες».

— — — «τό προσωρινό καί συμβατικό στοιχεῖο»

— — — *«ρεαλιστική πολιτική»*.

«...Περισσότερο καί ἀπό ἀρκετή...».

Γράφτηκε τό Μάη, πρίν ἀπό τίς 27 (9 τοῦ Ἰούνη), 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΥΝΤΟΜΗ ΠΕΡΙΓΡΑΦΗ ΤΗΣ ΔΙΑΣΠΑΣΗΣ ΤΟΥ ΚΟΜΜΑΤΟΣ [156]

Ὁ «οἰκονομισμός» καί ἡ παλιά «Ἴσκρα» 1900—1903.	1) Ὁ «οἰκονομισμός» καί ἡ παλιά «Ἴσκρα». (Ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου τοῦ 1901) [157].
Τό II συνέδριο τοῦ κόμματος VII. 1903.	2) Τό II συνέδριο. 51 = 8 + 10 +9+24.[158] (= «Οἰκονομιστές» καί παλιά «Ἴσκρα».)
Ἡ πάλη γιά πρόσληψη ἤ «κατάσταση πολιορκίας». VIII — XI. 1903.	3) 26.8.1903 — 26.11.1903.[159] (Ποτέ μέ τόν Μαρτίνοφ![160] «Διαδοχή». Γράμμα 8. X. 1903[161]).
ad 5. Τό καθεστώς τῶν ὁμίλων καί τό κόμμα! Εἰρήνη μέ τούς «οἰκονομιστές»! Οἱ λενινιστικές «αἱρέσεις». XI. 1903 — I. 1904.	4) 26.11.1903 — 7.I.1904. [Μυστική ὀργάνωση.]
Οἱ ἀπόπειρες συμβιβασμοῦ *ἡ παλιά καί ἡ νέα «Ἴσκρα»* («ἄβυσσος»). I — VII. 1904.	5) 7.I.1904 —; 9.VII.1904. Οἱ ρωσικές ἐπιτροπές καί ἡ σύνταξη τῆς «*Ἴσκρα*». Οἱ «22» καί οἱ «19».[162] Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο. Ἀποκαλυπτικό «ντοκουμέντο».

Ἡ πάλη γιά τό συνέδριο.	
VII. 1904—V. 1905.	6) VII. 1904 —V. 1905.
	Τό γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν Πλειοψηφίας = 3 συνδιασκέψεις. «Βπεριόντ».
	Τό «σχέδιο τῆς καμπάνιας τῶν ζέμστβο».
Τό III συνέδριο τοῦ κόμματος V. 1905.	7) V 1905. Τό συνέδριο καί ἡ συνδιάσκεψη.
Μετά τό III συνέδριο. VI. 1905—	8) Après le* III συνέδριο[163].

Γράφτηκε ὄχι νωρίτερα ἀπό τό Μάη τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* —Μετά τό: *Ἡ Σύντ.*

ΜΙΣΟΤΕΛΕΙΩΜΕΝΟ ΣΧΕΔΙΟ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΡΕΠΟΦ ΚΑΙ Η ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΙΠΟΦ»

Στό βαθμό πού τό πρωτοπόρο τμῆμα τῆς ἀστικῆς μας τάξης διαμορφώνεται σέ «δημοκρατικό-συνταγματικό κόμμα», οἱ συνειδητοί ἐκπρόσωποι τοῦ προλεταριάτου ἔχουν σοβαρή ὑποχρέωση νά παρακολουθοῦν προσεχτικά τήν πολιτική αὐτοῦ τοῦ κόμματος καί νά διαφωτίζουν τό λαό σχετικά μέ τήν πολιτική αὐτή. Πολλές φορές ὥς τώρα ἐπισημάναμε τά παζαρέματα τῆς ὁμάδας τῶν ζέμστβο μέ τήν ἀπολυταρχία καί τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης» μέ τήν ὁμάδα τῶν ζέμστβο. Σήμερα διαπιστώνουμε νέα ἐκδήλωση αὐτοῦ τοῦ παζαρέματος. Ἡ φήμη γιά τήν ὑποψηφιότητα τοῦ κ. Σίποφ στή θέση τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν ἀπό καιρό ἤδη πέρασε φευγαλέα στόν τύπο τοῦ ἐξωτερικοῦ. Τώρα γιά τό γεγονός αὐτό μεταδίδουν λεπτομερεῖς πληροφορίες οἱ ἀνταποκριτές τῶν ἐγκυρότερων ἀστικῶν ἐφημερίδων τῆς Γαλλίας καί τῆς Ἀγγλίας *«Le Temps»* καί *«The Times»*.

Νά τί μεταδίδουν ἀπό τήν Πετρούπολη στήν πρώτη ἀπό τίς ἐφημερίδες αὐτές στίς 7 Ἰούλη ν. ἡμ.: «Ἄν χρειαζόταν μιά ἀπόδειξη γιά νά δείξει πόσο εἰλικρινής εἶναι ἡ ἐπιθυμία τοῦ τσάρου νά κάνει μεταρρυθμίσεις, τέτοια ἀπόδειξη ἀποτελεῖ τό γεγονός ὅτι στόν κ. Σίποφ προτάθηκε τό χαρτοφυλάκιο τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν. Ὁ κ. Σίποφ πού ἀνῆκε στή μειοψηφία τῶν
κατὰ
ζέμστβο — ἡ ὁποία ἦταν ἐναντίον τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας — καί εἶχε συντάξει τό σχέδιο λαϊκῆς ἀντιπροσώπευσης, πού τόσο πολύ τό χρησιμοποίησε ὁ κ. Μπουλίγκιν, δήλωσε στό συνέδριο τοῦ Μάη ὅτι προσχωρεῖ στήν ἄποψη τῆς πλειοψηφίας, δη-

λαδή τῶν ὀπαδῶν τῆς συνταγματικῆς μοναρχίας. Ἔτσι, πρόκειται γιά ἄνθρωπο τοῦ χρυσοῦ κέντρου, πού θά μποροῦσε νά ἱκανοποιήσει καί τά δυό ἄκρα κόμματα καί ταυτόχρονα θά κατάφερνε νά προσαρμοστεῖ στίς ἔκτακτες ἀστυνομικές ἁρμοδιότητες μέ τίς ὁποῖες εἶναι ἐπιφορτισμένος ὁ ὑφυπουργός τῶν Ἐσωτερικῶν Τρέποφ.

Λέγεται ὅτι ὁ κ. Σίποφ σά μοναδικό ὅρο γιά τή συγκατάθεσή του νά καταλάβει αὐτή τή θέση βάζει τήν παραχώρηση ἀπομέρους τοῦ τσάρου ἐλευθερίας τύπου».

Ὁ ἀνταποκριτής τῶν *«Τάιμς»* τηλεγραφεῖ: «Τό τελευταῖο νέο, πού ἐπισκιάζει σήμερα ὅλα τά ἄλλα γεγονότα, εἶναι ἡ προσφορά τοῦ χαρτοφυλακίου τοῦ ὑπουργοῦ τῶν Ἐσωτερικῶν στόν κ. Σίποφ. Τό ἐνδεχόμενο μιᾶς τέτοιας προσφορᾶς ἔχει κιόλας ἀναφερθεῖ παλιότερα, ὅμως παρ' ὅλα αὐτά τό γεγονός αὐτό ἀποτελεῖ ἀληθινή ἔκπληξη. Ὁ κ. Σίποφ τόν τελευταῖο καιρό ἔκλεισε εἰρήνη μέ τήν πλειοψηφία τῶν ζέμστβο καί γι' αὐτό θά ἦταν πολύ φυσικό νά νομίζει κανείς ὅτι ἡ ὑποψηφιότητά του γιά τή θέση τοῦ ὑπουργοῦ ἀποκλείεται. Ἡ ξαφνική ἀπόφαση τοῦ τσάρου νά παραδόσει σ' αὐτόν τήν κληρονομιά τοῦ κ. Μπουλίγκιν μετά τό διορισμό τοῦ Ἰγκνάτιεφ, διορισμό πού σχεδόν εἶχε γίνει, δείχνει τή σοβαρή ἀλλαγή τῶν σχεδίων τοῦ τσάρου. Πιστεύουν ὅτι στόν τσάρο ἄσκησαν ἐπίδραση τά τελευταῖα τραγικά γεγονότα τῆς νότιας Ρωσίας, πού ἀποδείχνουν εὔγλωττα τή διάδοση τῶν ἐπαναστατικῶν ἰδεῶν, ἀκόμα καί ἀνάμεσα στούς πιό σταθερούς ὑπερασπιστές τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας.

Ὡστόσο τονίζεται ἐπίσης ὅτι ἡ ἐκλογή τοῦ κ. Σίποφ δέν ἔγινε χωρίς ὑστεροβουλία: ἴσως μέ τή βοήθεια τοῦ φιλελεύθερου κάλπικου ἡγέτη τό παλιό καθεστώς νά πάρει μιά ὁρισμένη ἐπίφαση λαϊκῆς δημοτικότητας. Ὅπως καί νάχει τό πράγμα, εἶναι πιθανόν ὅτι τό ἐκλογικό δικαίωμα τοῦ Μπουλίγκιν, πού τό δανείστηκε οὐσιαστικά ἀπό τό πρῶτο σχέδιο τοῦ κ. Σίποφ, δέ θά συναντήσει πιά τότε τήν ἄκαμπτη ἀντίσταση τῶν ζέμστβο. Σ' αὐτό τό συλλογισμό ὑπάρχει δόση ἀληθοφάνειας, γιατί θά ἦταν πολύ νά περιμένει κανείς ὅτι ἡ γραφειοκρατία θά ἐγκαταλείψει ξαφνικά τήν πολιτική τῆς κωλυσιεργίας καί τῆς ὑποκρισίας πού ἀκολουθεῖ.

Τό βασικό ὅμως ζήτημα πού σχετίζεται μέ τήν ὑποψηφιότητα τοῦ κ. Σίποφ βρίσκεται στό ἄν ὁ διορισμός του μπορεῖ νά συμβιβαστεῖ μέ τή διατήρηση τῆς ἀστυνομικῆς δικτατορίας. Ὁ ἴδιος ὁ κ. Σίποφ ἔβαλε τέρμα σέ ὅλες τίς ὑποθέσεις σχετικά μέ αὐτό, δηλώνοντας ὅτι εἶναι ἕτοιμος νά ὑποταχθεῖ στή θέληση τοῦ

τσάρου μέ ἕναν ὅρο, καί συγκεκριμένα: νά ἐγγυηθεῖ ἡ αὐτοῦ μεγαλειότης τήν ἐλευθερία τοῦ τύπου. Ὁ κ. . .*

Γράφτηκε τόν Ἰούνη, μετά τίς 25 (8 τοῦ Ἰούλη), τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1931 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

---

* Ἐδῶ τό χειρόγραφο διακόπτεται. *Ἡ Σύντ.*

ΣΧΕΔΙΑ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΟΣ ΣΤΡΑΤΟΣ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΣΤΑΤΙΚΗ ΚΥΒΕΡΝΗΣΗ»

1

Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση

1) Ὁδοφράγματα. *Ἔνοπλη* πάλη.
2) Ἕνα τμῆμα τοῦ στρατοῦ προσχώρησε.

1. Οἱ ἀποτυχίες τῆς ἐξέγερσης καί οἱ ἀποτυχίες τοῦ παζαρέματος.

   Ἀλαζονεία («Vossische Zeitung»)[164].

2. Ἡ ἀντιπροσωπεία τῶν ζέμστβο σέ ἀκρόαση· τά σχόλια τῆς ρωσικῆς «κοινωνίας» (χαιρετιστήρια πρός τόν Τρουμπετσκόι τῶν μεταλλωρύχων, μιᾶς σειρᾶς ζέμστβο etc., γιά τό «ἱερό δίκαιο», γιά τό «σταθερό» λόγο).

   Ὁ Πετρουνκέβιτς στό Τβέρ. Ἀνταπόκριση στή «Journal de Genève»[165],

3. Ἡ νέα βαθμίδα τῆς πάλης. 1) *Λότζ.* 2) *Ὀδησσός.* Καύκασος. Λιμπάβα.
4. Στρατιωτική πάλη. Ἡ ἐπαναστατική καί ἡ στρατιωτική καθοδήγηση. Ὁ ἐπαναστατικός στρατός. (Gewalt - Geburtshelfer[166].)
5. Ἡ ἐξέγερση: οἱ ἀποφάσεις τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου καί τῆς συνδιάσκεψης. Ἡ ἔκκληση γιά πάλη καί ἡ «ἀρλούμπα». Στροῦβε ἀρ. 71, σελ. *340*.[167]
6. Ἡ προσωρινή κυβέρνηση. Τό σύνθημα τῆς νίκης καί τό μπέρδεμα τοῦ ἐπαναστατικοῦ συνθήματος μέ τό σύνθημα τοῦ «**Ὀσβομποζντένιγε**».
7. Ἡ «ἀστική ἐπανάσταση». Μή βγάζετε ἀπό δῶ τό συμπέρασμα ὅτι δέν πρέπει *νά πάρουμε* μέρος σ' αὐτή, νά κρατήσουμε *παθητική* στάση ἀπέναντί της, ὅτι δέν ἔχει σοβαρή σημασία γιά τούς ἐργάτες.

8. Ἡ σημασία τῶν *πανεθνικῶν* πολιτικῶν συνθημάτων:

δημοκρατία
ἐξοπλισμός τοῦ λαοῦ
ἀγροτικές ἐπιτροπές (ὄχι ἀπό τή συντακτική συνέλευση)
ἐξασφάλιση πλήρους ἐλευθερίας
συντακτική συνέλευση καί σύγκλησή της ἀπό τήν ἐπαναστατική ἐξουσία.

9. Σκόρπιες, ἀδύνατες προσπάθειες. Χωρίς σύνθημα, χωρίς ἑνότητα, θαρραλέα ἔκκληση. Τό κόμμα μας εἶναι *ταξικό*, τά καθήκοντά του εἶναι *πολύ ἀνώτερα* ἀπό τά καθήκοντα τῆς δημοκρατικῆς (ἀστικῆς) ἐπανάστασης. Ἀπό δῶ δέ βγαίνει νά ἀποξενωθοῦμε ἀπό τίς ἄλλες τάξεις, ἀλλά *νά τίς καθοδηγήσουμε,* δέ βγαίνει νά κρατήσουμε παθητική στάση ἀπέναντι στήν ἀστική ἐπανάσταση, ἀλλά νά τήν ὁδηγήσουμε μέ τή μεγαλύτερη τόλμη ὥς τό τέλος.

Θαρραλέα πρωτοβουλία, πλατιά συνθήματα, κατανόηση ὅτι τό *ταξικό* minimum πρόγραμμά μας ἔγινε τώρα πανεθνική πολιτική ὑπόθεση — νά τί μᾶς λείπει.

2

Ἐπαναστατικός στρατός καί ἐπαναστατική κυβέρνηση

> Οἱ ὀργανωμένοι ἐργάτες σάν ἡγέτες τῶν λαϊκῶν μαζῶν ἤ τοῦ πλήθους.
> «...Σχέδιο...»

1. Ὅσο συνεχίζεται τό παζάρεμα τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, — ἀναπτύσσεται ἡ πάλη.

2. Ἐξέγερση στό Λότζ, μάχη ὁδοφραγμάτων· — ἐξέγερση τῆς Ὀδησσοῦ, μάχη ὁδοφραγμάτων + προσχώρηση ἑνός μέρους τοῦ στόλου καί παράλυση τοῦ ἄλλου μέρους, — Λιμπάβα: μάχη ὁδοφραγμάτων + προσχώρηση τμήματος τοῦ στόλου;

Λότζ
Βαρσοβία

Λιμπάβα Ὀδησσός Νικολάγιεφ Σεβαστούπολη Κρονστάνδη Πετρούπολη Κούρσκ Χερσώνα Κίεβο[169]	πολιτικά συνθήματα — προετοιμασία — καθοδήγηση { ξεσήκωμα— —ἐξέγερση — —ἐπαναστατικός στρατός } Κρονστάνδη καί Πετρούπολη — γενικές ἀπεργίες, συγκρούσεις μέ τήν ἀστυνομία καί τό στρατό, ἄρνηση ἐπιστράτευσης. Κάψιμο ἀξιωματικοῦ στό Κούρσκ[168].

3. Στό κέντρο αὐτῶν τῶν γεγονότων — ἡ Ὀδησσός. Εἶναι ἡ πρώτη νίκη τῆς ἐπανάστασης; Δυστυχῶς ἀκόμη ὄχι, παρ' ὅλο πού ἀποτελεῖ τεράστιο βῆμα πρός τά μπρός.

Στόν πόλεμο ὑπάρχει νόμος. Πυρκαϊά = ἀπελπισία, ἀδυναμία.	α β Στόλος + ἐξεγερμένος λαός	β — συντρίφτηκε α — ὑποχώρησε κανονικά	Σ = ἥττα, ὄχι ὅμως καί ἐκμηδένιση.

4. Στρατιωτική καί πολιτική καθοδήγηση, νά τί μᾶς ἔλειψε. Ἄφθαστος ἡρωισμός, ἐνθουσιασμός. Ἀκόμα καί στρατιωτική δύναμη ὑπάρχει.

5. Ἡ στρατιωτική ἡγεσία, σάν *ἐπαναστατικός στρατός*. Ἡ ἔννοια. Ἡ πρόκληση ἔγινε ἀπομέρους τῆς ἀπολυταρχίας. Ὀργάνωση τοῦ ἐμφύλιου πολέμου.

6. Ἡ πολιτική ἡγεσία, σάν ἡγεσία τῆς *προσωρινῆς κυβέρνησης*. Ἕνα μέρος τοῦ στόλου, τῆς πόλης, τοῦ στρατοῦ, τοῦ χωριοῦ. Πανεθνική σημαία + *ὀργάνωση*.

Τό παζάρεμα συνεχίζεται[170].
Ὁ Λεροῦ στή «Le Matin»
3. VII. Τό συνέδριο τῶν 1000. Ἔκκληση στό λαό; Ἐξέγερση;

7. Ὁ Γκρέντεσκουλ σχετικά μέ τήν ἀνυπακοή στήν κυβέρνηση[171].

8. Ἡ σημασία τῆς ἐπαναστατικῆς *ἐξουσίας*.

9. Ἡ ἀσυνέπεια τοῦ συνθήματος τῆς «Ἴσκρα»: ἐμποδίζει τό δόγμα.

(1) Ἐξέγερση — νά πάρουμε περικοπές ἀπό τό *«Τί νά κάνουμε;»* — Σύγκρ. μέ τή συνδιάσκεψη. — Νά ἀναγνωριστεῖ ἀκόμη ἕνα βῆμα. Ἡ Ὀδησσός διδάσκει.
(2) Ἡ προσωρινή κυβέρνηση. — Ἡ προκήρυξη τῆς «Ἴσκρα». — Τό δόγμα ἐμποδίζει [172].

10. Εἶναι ἀνάγκη νά διαδοθοῦν πλατιά αὐτά τά συνθήματα:

1. Συντακτική συνέλευση.
2. Ἐξοπλισμός τοῦ λαοῦ.
3. Πολιτική ἐλευθερία στό λαό.
4. Ἀγροτικές ἐπιτροπές.
5. Πλήρης αὐτοδιάθεση τῶν λαῶν [173].

α) Γενίκευση τῶν ἐξεγέρσεων σέ *παλλαϊκή* = ἐπαναστατικός στρατός.
β) *Ἐθνική*, παλλαϊκή *ὀργάνωση* τῆς ἐξέγερσης = προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση.
— προπαγάνδα μέ προκηρύξεις
— » σέ ὅλα τά συλλαλητήρια καί τίς συγκεντρώσεις
— θαρραλέα πρωτοβουλία δράσης. Δέν εἶναι ἀρκετά μόνο τά συνθήματα *τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης*, χρειάζονται καί συνθήματα *καθοδήγησης* καί *ἐπαναστατικῆς ἐξουσίας*.

Φυσικά, ἡ ἐπαναστατική ἐξουσία δέ θά δημιουργηθεῖ μονομιᾶς. Δέν εἶναι δυνατόν νά τή δημιουργήσει κανείς μέ διατάγματα, νά τήν ὁρίσει, ἡ ἐπαναστατική ἐξουσία πρέπει *νά κατακτήσει* τήν ἀναγνώρισή της. Πρέπει ὅμως νά γίνουν προσπάθειες, πρέπει *νά κατακτοῦμε*, νά ἀρχίσουμε νά κατακτοῦμε.

Γράφτηκε τόν Ἰούνη, πρίν ἀπό τίς 27 (10 τοῦ Ἰούλη), τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΣΧΕΔΙΟ ΠΡΟΚΗΡΥΞΗΣ[174]

Πρός τούς πολίτες!

Πρός τό ρωσικό λαό
καί πρός ὅλους τούς λαούς τῆς Ρωσίας.

1. Καθολικός πόλεμος — αἱματοχυσία — τό αἱματοκύλισμα τῆς 9. I. — δδοφράγματα Ρίγα — Καύκασος, Πολωνία — Ὀδησσός etc. etc. — Ἀγροτικές ἐξεγέρσεις.
2. Γιατί;

Συντακτική συνέλευση. Ἐ λ ε υ θ ε ρ ί ε ς στό λαό.

Παζάρεμα

3. Οἱ ἀπαντήσεις τῆς κυβέρνησης. Ἡ ἐξαπάτηση τῶν ἀνθρώπων τῶν ζέμστβο. Ἡ κυβέρνηση προκαλεῖ σέ μάχη. Ὁ στρατός καί ὁ στόλος ταλαντεύονται.
4. Τί νά κάνουμε; Ἐπαναστατικός στρατός καί ἐπαναστατική κυβέρνηση.
5. Ὅλοι οἱ συνειδητοί ἐργάτες, ὅλοι οἱ τίμιοι δημοκράτες, ὅλοι οἱ ἕτοιμοι γιά πάλη ἀγρότες πρέπει νά συγκεντρωθοῦν καί νά ὀργανωθοῦν σέ ὁμάδες καί τμήματα τοῦ *ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ*, ἐξοικονομώντας ὅπλα, ἐκλέγοντας τούς διοικητές τους, νά εἶναι ἕτοιμοι νά κάνουν καθετί πού εἶναι δυνατόν γιά νά βοηθήσουν τήν ἐξέγερση.
6. Ἡ δημιουργία ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης πρέπει νά τεθεῖ σά σκοπός. Συνένωση τῆς ἐξέγερσης. Συγκέντρωση τῶν δυνάμεων τοῦ λαοῦ. *Ὀργάνωση τῆς ἐλευθερίας καί τῆς πάλης γιά τήν ἐλευθερία.*

7. Τά συνθήματα καί οἱ σκοποί τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης.

Τά πέντε κύρια — κεντρικά — βάση τῆς λαϊκῆς μορφῆς διακυβέρνησης

(1) Συντακτική συνέλευση.
   καί ἐπιμέρους ἐκλογές
(2) Ἐξοπλισμός τοῦ λαοῦ.
(3) Ἐλευθερία.
(4) Ἀγροτικές ἐπιτροπές.
(5) Ἀπελευθέρωση τῶν καταπιεζόμενων ἐθνοτήτων.
(6) 8ωρη ἐργάσιμη μέρα.

8. Ἐπαναστατικός στρατός καί ἐπαναστατική κυβέρνηση. Ἐργάτες, ὀργανωθεῖτε! Προσπαθεῖστε νά καθοδηγήσετε τό πλῆθος! Τραβῆξτε μέ τό μέρος σας τούς ἀγρότες!

Γράφτηκε τόν Ἰούλη τοῦ 1905

Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1926 στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V

Δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

ΕΥΡΕΤΗΡΙΑ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ ΠΟΥ ΔΕΝ ΒΡΕΘΗΚΑΝ ΩΣ ΤΩΡΑ

(Τέλη τοῦ Μάρτη - Ἰούνης τοῦ 1905)

ΛΟΓΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΕΝΑΡΞΗ ΤΟΥ III ΣΥΝΕΔΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ

Γιά τό κείμενο τοῦ λόγου πού γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν πρίν ἀπό τίς 12 (25) τοῦ Ἀπρίλη ἀναφέρει στά ἀπομνημονεύματά του ὁ Μ. Τσχακάγια· αὐτός γράφει ὅτι ὁ Β. Ι. Λένιν τοῦ παρέδοσε τό κείμενο τοῦ λόγου καί τήν ἐντολή τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς νά ἀνοίξει τό συνέδριο ἐξονόματος καί μέ ἐντολή τῆς ΟΕ καί νά ἐκφωνήσει σύντομο «χαιρετιστήριο λόγο πρός τό συνέδριο». Τό κείμενο τοῦ λόγου «μοῦ ἄρεσε πάρα πολύ, ἀλλά τοῦ τό ἐπέστρεψα» («Γιά τόν Λένιν». Συλλογή ἀπομνημονευμάτων, Ι, Λένινγκραντ, 1925, σελ. 55–56).

ΘΕΣΕΙΣ ΤΗΣ ΕΙΣΗΓΗΣΗΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΝΟΠΛΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ ΚΑΙ ΤΗ ΣΤΑΣΗ ΤΟΥ ΣΔΕΚΡ ΑΠΕΝΑΝΤΙ Σ' ΑΥΤΗΝ

Ἡ εἰσήγηση γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση ἔγινε στήν πέμπτη συνεδρίαση τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ στίς 14 (27) τοῦ Ἀπρίλη ἀπό τόν Α. Β. Λουνατσάρσκι. Τήν παραμονή ὁ Β. Ι. Λένιν ἔδοσε στόν Λουνατσάρσκι τίς θέσεις τῆς εἰσήγησής γραφτές, ὅπως φαίνεται. Πληροφορίες γιά τίς θέσεις ὑπάρχουν στά ἀπομνημονεύματα τοῦ Λουνατσάρσκι: «Ὁ Βλαντίμιρ Ἰλίτς μοῦ ἔδοσε ὅλες τίς βασικές θέσεις τῆς εἰσήγησης... Ἔγραψα ὅλο τό λόγο μου καί τοῦ τόν ἔδοσα νά τόν διαβάσει προκαταρκτικά... Ὁ Βλαντίμιρ Ἰλίτς διάβασε προσεκτικότατα τό χειρόγραφό μου καί τό ἐπέστρεψε μέ δυό-τρεῖς ἀσήμαντες διορθώσεις, πράγμα πού δέν εἶναι περίεργο γιατί, ἀπ' ὅ,τι θυμᾶμαι, στό λόγο μου εἶχα σάν ἀφετηρία τίς πιό ἀκριβεῖς καί λεπτομερειακές ὑποδείξεις τοῦ Βλαντίμιρ Ἰλίτς» («Προλεταριακή ἐπανάσταση», ρωσ. ἔκδ. 1925, τεῦχος 11, σελ. 54).

ΤΟ ΡΩΣΙΚΟ ΚΕΙΜΕΝΟ ΤΟΥ ΝΤΟΚΟΥΜΕΝΤΟΥ «ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΕΒΡΑΙΟΥΣ ΕΡΓΑΤΕΣ»

Τό ντοκουμέντο δημοσιεύτηκε σάν πρόλογος στήν μπροσούρα «Ἀνακοίνωση γιά τό III συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας», πού ἐκδόθηκε τό 1905 στήν ἑβραϊκή γλώσσα.

Σέ τοῦτο τόν τόμο ὁ πρόλογος δημοσιεύεται σύμφωνα μέ τό κείμενο τῆς

μπροσούρας, σέ μετάφραση άπό τήν έβραϊκή γλώσσα (βλ. σελ. 267 - 270).

ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΠΡΟΧΕΙΡΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΤΟΥ ΑΡΘΡΟΥ «Η ΔΙΚΤΑΤΟΡΙΑ ΤΟΥ ΤΡΕΠΟΦ ΚΑΙ Η ΥΠΟΨΗΦΙΟΤΗΤΑ ΤΟΥ ΣΙΠΟΦ»

Στό Κεντρικό κομματικό άρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ ὑπάρχουν 4 σελίδες τοῦ χειρόγραφου.

ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΕΚΔΟΣΕΩΝ ΠΟΥ ΣΤΗ ΣΥΝΤΑΞΗ ΤΟΥΣ ΠΗΡΕ ΜΕΡΟΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΒΠΕΡΙΟΝΤ»

'Αρ. φύλλου 14 — 12 τοῦ 'Απρίλη (30 τοῦ Μάρτη) 1905.
'Αρ. φύλλου 15 — 20 (7) τοῦ 'Απρίλη 1905.
'Αρ. φύλλου 16 — 30 (17) τοῦ 'Απρίλη 1905.
'Αρ. φύλλου 17 — 9 τοῦ Μάη (26 τοῦ 'Απρίλη) 1905.

ΕΦΗΜΕΡΙΔΑ «ΠΡΟΛΕΤΑΡΙ»

'Αρ. φύλλου 1 — 27 (14) τοῦ Μάη 1905.
'Αρ. φύλλου 2 — 3 τοῦ 'Ιούνη (21 τοῦ Μάη) 1905.
'Αρ. φύλλου 3 — 9 τοῦ 'Ιούνη (27 τοῦ Μάη) 1905.
'Αρ. φύλλου 4 — 17 (4) τοῦ 'Ιούνη 1905.
'Αρ. φύλλου 5 — 26 (13) τοῦ 'Ιούνη 1905.
'Αρ. φύλλου 6 — 3 τοῦ 'Ιούλη (20 τοῦ 'Ιούνη) 1905.
'Αρ. φύλλου 7 — 10 τοῦ 'Ιούλη (27 τοῦ 'Ιούνη) 1905.

Β. ΒΟΙΝΟΦ. «ΠΩΣ ΠΗΓΑΙΝΑΝ ΣΤΟΝ ΤΣΑΡΟ ΟΙ ΕΡΓΑΤΕΣ ΤΗΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ»

Γενεύη, ἔκδ. «Βπεριόντ», 1905

'Ο Β. Ι. Λένιν θεώρησε γιά ἔκδοση τό χειρόγραφο τῆς μπροσούρας τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι (Β. Βόινοφ) «Πῶς πήγαιναν στόν τσάρο οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης» πρίν ἀπό τίς 30 τοῦ Μάρτη (12 τοῦ 'Απρίλη) 1905.

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται τό χειρόγραφο τῆς μπροσούρας τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι μέ τίς διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν.

Β. ΣΕΒΕΡΤΣΕΦ. «Η ΕΦΑΡΜΟΓΗ ΤΗΣ ΤΑΚΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΟΧΥΡΩΤΙΚΗΣ ΣΤΗ ΛΑΪΚΗ ΕΞΕΓΕΡΣΗ»

Γενεύη, ἔκδ. τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, 1905

'Ο Β. Ι. Λένιν θεώρησε γιά ἔκδοση τό χειρόγραφο τῆς μπροσούρας τοῦ Β. Σέβερτσεφ «'Η ἐφαρμογή τῆς τακτικῆς καί τῆς ὀχυρωτικῆς στή λαϊκή ἐξέγερση» ὄχι νωρίτερα ἀπό τίς 27 τοῦ 'Ιούνη (10 τοῦ 'Ιούλη) 1905.

Στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ 'Ινστιτούτου μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ φυλάγεται τό χειρόγραφο τῆς ἐργασίας τοῦ Β. Σέβερτσεφ μέ τίς διορθώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν.

ΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

[1] Τό ἄρθρο *«Ἡ σοσιαλδημοκρατία καί ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση»* τό ἔγραψε ὁ Λένιν στά τέλη τοῦ Μάρτη 1905, ὅταν ἡ ἄνοδος τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος προκάλεσε ζωηρή συζήτηση ἀνάμεσα στούς σοσιαλδημοκράτες πάνω σ' ἕνα ἀπό τά σπουδαιότερα ζητήματα τῆς ἐπανάστασης,καί συγκεκριμένα στό ζήτημα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης καί τῆς συμμετοχῆς τῆς σοσιαλδημοκρατίας σ' αὐτή. Στό ἄρθρο αὐτό ὁ Λένιν κάνει κριτική στή θέση τῶν μενσεβίκων πού τάσσονταν ἐνάντια στή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση.

Στό μέρος «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» δημοσιεύεται τό σχέδιο αὐτοῦ τοῦ ἄρθρου (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 367).

Στό χειρόγραφο τοῦ ἄρθρου ὑπάρχει τροποποίηση μέ τό γραφικό χαρακτήρα τοῦ Μ. Σ. Ὀλμίνσκι· τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» μέ τίς τροποποιήσεις αὐτές. Σέ ὑποσημειώσεις αὐτοῦ τοῦ τόμου ἀποκαθίστανται σύμφωνα μέ τό χειρόγραφο τά πιό σπουδαῖα σημεῖα.

«Βπεριόντ» («Ἐμπρός») — παράνομη μπολσεβίκικη βδομαδιάτικη ἐφημερίδα πού ἔβγαινε στή Γενεύη ἀπό τίς 22 τοῦ Δεκέμβρη 1904 (4 τοῦ Γενάρη 1905) ὥς τίς 5 (18) τοῦ Μάη 1905. Βγῆκαν 18 φύλλα· εἶχε τιράζ 7 – 10 χιλιάδες ἀντίτυπα. Ὀργανωτής, ἰδεολογικός ἐμψυχωτής καί ἄμεσος καθοδηγητής τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Ὁ ἴδιος εἶχε προτείνει καί τόν τίτλο τῆς ἐφημερίδας. Μέλη τῆς σύνταξης ἦταν οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Α. Β. Λουνατσάρσκι. Ὅλη τήν ἀλληλογραφία τῆς ἐφημερίδας μέ τίς τοπικές ἐπιτροπές τῆς Ρωσίας καί τούς ἀνταποκριτές τήν κρατοῦσε ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια.

Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» ἔβγαινε σέ συνθῆκες σκληρῆς ἐσωκομματικῆς πάλης, τότε πού οἱ μενσεβίκοι ἡγέτες μετά τό ΙΙ συνέδριο κατέλαβαν μέ ἀπάτη τά κέντρα τοῦ κόμματος (τό ΚΟ, τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος καί τήν ΚΕ) καί ἄρχισαν νά διασποῦν τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις. Ἡ ἀποδιοργανωτική δουλειά τῶν μενσεβίκων διασποῦσε τήν ἑνότητα δράσης τῆς ἐργατικῆς τάξης. Τίς παραμονές τῆς ἐπερχόμενης ἐπανάστασης στή Ρωσία, ὅταν ἦταν ἰδιαίτερα ἀπαραίτητη ἡ συσπείρωση τῶν δυνάμεων γιά τήν ἐξασφάλιση τῆς μαχητικῆς ἑνότητας τοῦ προλεταριάτου, μιά τέτοια κατάσταση στό κόμμα ἦταν ἀπαράδεκτη. Ὁ Β.Ι. Λένιν καί οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν ἀνειρήνευτη πάλη ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό τῶν μενσεβίκων καί στήν ἀποδιοργανωτική τους δράση, καλοῦσαν τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις νά παλαίψουν γιά τή σύγ-

κληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, πού ἀποτελοῦσε τή μοναδική διέξοδο ἀπό τήν κομματική κρίση.Ὁ Β.Ι. Λένιν, καθορίζοντας τό περιεχόμενο τῆς ἐφημερίδας, ἔγραφε: «Ἡ κατεύθυνση τῆς ἐφημερίδας „Βπεριόντ" εἶναι *ἡ κατεύθυνση τῆς παλιᾶς „Ἴσκρα"*. Ἐνονόματι τῆς παλιᾶς „Ἴσκρα" ἡ „Βπεριόντ" παλαίβει ἀποφασιστικά ἐνάντια στή νέα „Ἴσκρα"» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 238).

Ἀπό τόν Λένιν γράφτηκαν ὄχι μόνο καθοδηγητικά ἄρθρα στή «Βπεριόντ», ἀλλά διάφορα καί πολυάριθμα ἐπίσης σημειώματα καί ἀνταποκρίσεις πού ἐπεξεργάστηκε προσωπικά ὁ ἴδιος. Ὁρισμένα ἄρθρα τά ἔγραψε ὁ Λένιν σέ συνεργασία μέ ἄλλα μέλη τῆς σύνταξης (μέ τούς Βορόβσκι, Ὀλμίνσκι καί ἄλλους). Στά χειρόγραφα τῶν διαφόρων συγγραφέων, πού διασώθηκαν, ὑπάρχουν πολλές διορθώσεις καί σημαντικές προσθῆκες τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ἡ θεώρηση τῶν τυπογραφικῶν δοκιμίων τοῦ κάθε φύλλου γινόταν ὁπωσδήποτε ἀπό τόν Λένιν. Ἀκόμα καί ὅταν ἦταν ἀπασχολημένος ὁλοκληρωτικά μέ τίς ἐργασίες τοῦ III συνεδρίου, στό Λονδίνο, βρῆκε τό χρόνο νά θεωρήσει τά δοκίμια τοῦ 17ου φύλλου τῆς «Βπεριόντ». Μόνο τό 18ο φύλλο βγῆκε, ὅπως φαίνεται, χωρίς νά τό θεωρήσει ὁ Λένιν, λόγω τῆς μετακίνησής του ἀπό τό Λονδίνο στή Γενεύη. Στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» δημοσιεύτηκαν πάνω ἀπό 60 ἄρθρα καί σημειώματα τοῦ Β.Ι. Λένιν. Σ' αὐτά ὁ Λένιν ἐπεξεργάστηκε τήν τακτική τῶν μπολσεβίκων σχετικά μέ τά ζητήματα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης, τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης καί τῆς ἐπαναστατικῆς-δημοκρατικῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς, σχετικά μέ τή στάση τῆς σοσιαλδημοκρατίας ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα, ἀπέναντι στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί στό ρωσοϊαπωνικό πόλεμο. Ὁρισμένα φύλλα τῆς ἐφημερίδας, ὅπως λχ. τό 4 καί τό 5, πού εἶναι ἀφιερωμένα στά γεγονότα τῆς 9 (22) τοῦ Γενάρη 1905 καί στήν ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία, συντάχθηκαν στό σύνολό τους σχεδόν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν.

Δέν πέρασε πολύς καιρός ἀπό τήν ἔκδοσή της καί ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» κατέκτησε τή συμπάθεια τῶν τοπικῶν κομματικῶν ἐπιτροπῶν πού τήν ἀναγνώρισαν σά δικό τους ὄργανο. Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ», συσπειρώνοντας τίς τοπικές κομματικές ἐπιτροπές πάνω στή βάση τῶν λενινιστικῶν ἀρχῶν, ἔπαιξε μεγάλο ρόλο στήν προετοιμασία τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, πού οἱ ἀποφάσεις του στηρίχθηκαν στίς θέσεις πού εἶχε προβάλει καί εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ὁ Β. Ι. Λένιν ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας.Ἡ τακτική τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» ἔγινε καί τακτική τοῦ III συνεδρίου. Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» εἶχε διαρκῆ ἐπαφή μέ τίς κομματικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας. Ἰδιαίτερα στενή ἦταν ἡ ἐπαφή της μέ τίς ἐπιτροπές Πετρούπολης, Μόσχας, Ὀδησσοῦ, Μπακοῦ, Αἰκατερινοσλάβ καί ἄλλες, καθώς καί μέ τήν Ἑνωσιακή ἐπιτροπή Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ.Ἄρθρα τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀπό τήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ» ἀναδημοσιεύονταν συχνά στά τοπικά ὄργανα τοῦ μπολσεβίκικου τύπου, ἐκδίδονταν σέ χωριστά φυλλάδια ἤ μπροσοῦρες.Τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἔναρξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία» ἀπό τό 4ο φύλλο τῆς «Βπεριόντ» τό ἔβγαλαν σέ ξεχωριστό φυλλάδιο οἱ ἐπιτροπές Ὀδησσοῦ, Σαράτοφ καί Νικολάγεφ τοῦ ΣΔΕΚΡ, καί τό ἄρθρο «Τό προλεταριάτο καί ἡ ἀγροτιά» («Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 11) τό ἔβγαλε ξεχωριστά ἡ ἐπιτροπή Πετρούπολης τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ Ἑνωσιακή ἐπιτροπή Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔβγαλε σέ χωριστή μπροσούρα στή γεωργιανή, ρωσική καί ἀρμενική γλώσσα τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία

τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς» («Βπεριόντ» ἀρ. φύλλου 14).

Τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος μέ εἰδική ἀπόφαση τόνισε τόν ἐξαιρετικό ρόλο πού ἔπαιξε ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» στήν πάλη ἐνάντια στόν μενσεβικισμό, στήν πάλη γιά τήν ἀποκατάσταση τῶν κομματικῶν ἀρχῶν, στήν τοποθέτηση καί τό φώτισμα τῶν προβλημάτων τακτικῆς πού πρόβαλε τό ἐπαναστατικό κίνημα, στήν πάλη γιά τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου, καί ἐξέφρασε τήν ἱκανοποίησή του πρός τή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας. Μέ ἀπόφαση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου στή θέση τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» ἄρχισε νά βγαίνει ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» σάν Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος· ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἀποτέλεσε τήν ἄμεση συνέχεια τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ» ἔπαιξε τεράστιο ρόλο στήν πάλη τῆς ἐπαναστατικῆς-προλεταριακῆς πολιτικῆς κατεύθυνσης ἐνάντια στήν μικροαστική καί φιλελευθερο-αστική, κατά τήν περίοδο τῆς πρώτης ρωσικῆς ἐπανάστασης. —*1*.

2 *Ραμποτσεντέλτσι* — ὀπαδοί τοῦ «οἰκονομισμοῦ», πού εἶχαν συγκεντρωθεῖ γύρω ἀπό τό περιοδικό «Ραμπότσεγε Ντιέλο», ὄργανο τῆς «Ἕνωσης τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ». Τό περιοδικό ἔβγαινε στή Γενεύη ἀπό τόν Ἀπρίλη τοῦ 1899 ὥς τό Φλεβάρη τοῦ 1902 μέ συντακτική ἐπιτροπή τούς Μπ. Ν. Κριτσέβσκι, Π. Φ. Τεπλόφ (Σιμπιριάκ), Β. Π. Ἰβάνσιν καί ἀργότερα καί τόν Α.Σ. Μαρτίνοφ.Βγῆκαν 12 τεύχη (9 βιβλία).Τό «Ραμπότσεγε Ντιέλο» ὑποστήριζε τό μπερνσταϊνικό σύνθημα τῆς «ἐλευθερίας τῆς κριτικῆς» τοῦ μαρξισμοῦ, ἔπαιρνε ὀπορτουνιστικές θέσεις στά ζητήματα τῆς τακτικῆς καί τῶν ὀργανωτικῶν καθηκόντων τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Οἱ ραμποτσεντέλτσι προπαγάνδιζαν τήν ὀπορτουνιστική ἄποψη ὅτι ἡ πολιτική πάλη τοῦ προλεταριάτου πρέπει νά ὑποτάσσεται στήν οἰκονομική πάλη, ὑποκλίνονταν μπροστά στόν αὐθόρμητο χαρακτήρα τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος καί ἀρνοῦνταν τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ κόμματος. —*4*.

3 *«Ὀσβομποζντένιγε»* («Ἀπελευθέρωση») — δεκαπενθήμερο περιοδικό πού ἔβγαινε στό ἐξωτερικό ἀπό τίς 18 τοῦ Ἰούνη (1 τοῦ Ἰούλη) 1902 ὥς τίς 5 (18) τοῦ Ὀχτώβρη 1905 μέ διευθυντή τόν Π. Μπ. Στροῦβε. Τό περιοδικό ἦταν ὄργανο τῆς ρωσικῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης καί προπαγάνδιζε μέ συνέπεια τίς ἰδέες τοῦ μετριοπαθοῦς-μοναρχικοῦ φιλελευθερισμοῦ. Τό 1903 γύρω ἀπό τό περιοδικό συγκεντρώθηκε (καί τό Γενάρη τοῦ 1904 διαμορφώθηκε) ἡ «Ἕνωση ἀπελευθέρωσης», πού διατηρήθηκε ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905. Οἱ «ὀσβομποζντέντσι» μαζί μέ τούς συνταγματικούς ζέμτσι ἀποτέλεσαν τόν πυρήνα τοῦ συνταγματικοῦ-δημοκρατικοῦ κόμματος (τῶν καντέτων) — τοῦ κυριότερου ἀστικοῦ κόμματος στή Ρωσία, πού δημιουργήθηκε τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905. — *1*.

4 Πρόκειται γιά τή μενσεβίκικη «Ἴσκρα». Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος ἐγκρίθηκε ἡ συντακτική ἐπιτροπή τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ κόμματος ἀπό τούς Β. Ι. Λένιν, Γ. Β. Πλεχάνοφ καί Λ. Μάρτοφ. Ὡστόσο ὁ μενσεβίκος Μάρτοφ, παρά τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου, ἀρνήθηκε νά πάρει μέρος στή συντακτική ἐπιτροπή, χωρίς τούς παλιούς μενσεβίκους συντάκτες (τούς Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Α. Ν. Πότρεσοφ καί Β. Ι. Ζασούλιτς), πού δέν ἐκλέχτηκαν ἀπό τό ΙΙ συνέδριο, καί ἔτσι τά φύλλα 46 – 51 τῆς «Ἴσκρα» βγῆκαν μέ συντακτική ἐπιτροπή τούς Λένιν καί Πλεχάνοφ.

Ἀργότερα ὁ Πλεχάνοφ πέρασε στίς θέσεις τοῦ μενσεβικισμοῦ καί ζήτησε νά συμπεριληφθοῦν στή συντακτική ἐπιτροπή οἱ παλιοί μενσεβίκοι συντάκτες πού τό συνέδριο τούς εἶχε ἀποκλείσει. Ὁ Β. Ι. Λένιν δέν μποροῦσε νά συμφωνήσει μ' αὐτή τήν ἄποψη καί στίς 19 τοῦ Ὀχτώβρη (1 τοῦ Νοέμβρη) 1903 ἀποχώρησε ἀπό τή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα»· προσλήφθηκε στήν ΚΕ καί ἀπό κεῖ πάλαιβε ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές-μενσεβίκους. Τό φύλλο 52 τῆς «Ἴσκρα» βγῆκε μέ συντάκτη μόνο τόν Πλεχάνοφ καί στίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη 1903 μόνος του ὁ Πλεχάνοφ, καταπατώντας τή θέληση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, προσέλαβε στή συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» τούς πρώην συντάκτες της μενσεβίκους Ἀξελρόντ, Πότρεσοφ καί Ζασούλιτς. Ἡ «Ἴσκρα» ἀπό τό 52ο φύλλο της ἔπαψε νά εἶναι τό μαχητικό ὄργανο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Οἱ μενσεβίκοι τή μετέτρεψαν σέ ὄργανο πάλης ἐνάντια στό μαρξισμό, ἐνάντια στό κόμμα, σέ βῆμα γιά τήν προπαγάνδιση τοῦ ὀπορτουνισμοῦ. Οἱ ἴδιοι οἱ μενσεβίκοι ἀναγνώριζαν ὅτι «ἀνάμεσα στήν παλιά καί στή νέα „Ἴσκρα" ὑπῆρχε ἄβυσσος». Ἡ νέα, ἡ μενσεβίκικη «Ἴσκρα» ὑπονόμευε τίς βάσεις τῆς κομματικότητας: ἡ ἀξίωση τῆς ὑποχρεωτικῆς ἐκπλήρωσης τῶν κομματικῶν ἀποφάσεων χαρακτηριζόταν «γραφειοκρατισμός» καί «φορμαλισμός», ἡ ὑποταγή τῆς μειοψηφίας στήν πλειοψηφία θεωροῦνταν «ὠμή μηχανική» κατάπνιξη τῆς θέλησης καί τῆς ἐλευθερίας τοῦ μέλους τοῦ κόμματος, ἡ κομματική πειθαρχία χαρακτηριζόταν «δουλοπαροικία». Οἱ μενσεβίκοι τραβοῦσαν τό κόμμα πρός τά πίσω, στόν ὀργανωτικό κατακερματισμό καί στή διάλυση, στήν κατάσταση τῶν ὁμίλων καί στό χειροτεχνικό τρόπο δουλειᾶς. — *4.*

[5] *Γιρονδίνοι καί γιακωβίνοι* — ὀνομασίες δυό πολιτικῶν ὁμάδων τῆς ἀστικῆς τάξης στήν περίοδο τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης πού ἔγινε στό τέλος τοῦ XVIII αἰώνα. Οἱ γιρονδίνοι, πού ἐκπροσωποῦσαν τά συμφέροντα τῆς μετριοπαθοῦς ἀστικῆς τάξης, ταλαντεύονταν ἀνάμεσα στήν ἐπανάσταση καί στήν ἀντεπανάσταση καί ἀκολουθοῦσαν τό δρόμο τῆς συναλλαγῆς μέ τή μοναρχία. Γιακωβίνοι ὀνομάζονταν οἱ πιό ἀποφασιστικοί ἐκπρόσωποι τῆς ἀστικῆς τάξης, οἱ ἐπαναστάτες δημοκράτες πού ὑποστήριζαν μέ συνέπεια ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά ἐξαλειφθεῖ ἡ ἀπολυταρχία καί ἡ φεουδαρχία. Οἱ γιακωβίνοι ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς λαϊκῆς ἐξέγερσης πού ἔγινε στίς 31 τοῦ Μάη – 2 τοῦ Ἰούνη 1793, ἀνέτρεψε τήν ἐξουσία τῶν γιρονδίνων καί ὁδήγησε στήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τῶν γιακωβίνων.

Ὁ Λένιν ἀποκαλεῖ γιρονδίνους τῆς σοσιαλδημοκρατίας τό ὀπορτουνιστικό ρεῦμα στή σοσιαλδημοκρατία, τούς μενσεβίκους.

Ὁ μπακουνινισμός εἶναι μικροαστικό ρεῦμα, συγγενικό πρός τόν προυντονισμό· ἐξέφραζε τήν ἰδεολογία τοῦ καταστραμμένου οἰκονομικά μικροϊδιοκτήτη. Βασική θέση τοῦ μπακουνινισμοῦ εἶναι ἡ ἄρνηση κάθε μορφῆς κράτους, μαζί καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου, ἡ μή κατανόηση τοῦ κοσμοϊστορικοῦ ρόλου τοῦ προλεταριάτου. Οἱ μπακουνινιστές πάλαιβαν ἐπίμονα ἐνάντια στή μαρξιστική θεωρία καί τακτική τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Ἡ τακτική τους, μιά τακτική συνωμοσιῶν, ἄμεσων ταραχῶν καί τρομοκρατικῶν ἐνεργειῶν, ἦταν τυχοδιωκτική καί ἐχθρική πρός τή μαρξιστική διδασκαλία τῆς ἐξέγερσης. Ὁ μπακουνινισμός ἦταν μιά ἀπό τίς ἰδεολογικές πηγές τοῦ ναροντνικισμοῦ.

Τή θεωρία καί τήν τακτική τῶν μπακουνινιστῶν τήν καταδίκασαν αὐ-

στηρά οἱ Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ὁ Β. Ι. Λένιν χαρακτήριζε τόν μπακουνινισμό σάν τήν κοσμοαντίληψη «τοῦ μικροαστοῦ πού ἔχασε κάθε ἐλπίδα σωτηρίας του» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 11).

Γιά τόν Μπακούνιν καί τούς μπακουνινιστές βλέπε τίς ἐργασίες τῶν Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς «Ἡ συμμαχία τῆς σοσιαλιστικῆς δημοκρατίας καί ἡ Διεθνής Ἕνωση τῶν Ἐργατῶν» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XIII, μέρος II,1940, σελ. 537 - 649), Φ. Ἔνγκελς «Οἱ μπακουνινιστές ἐπί τό ἔργον» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XV, 1935, σελ. 105 - 124) καί ἄλλα.

Τκατσοφισμός — ρεῦμα μέσα στόν ἐπαναστατικό ναροντνικισμό, συγγενικό πρός τόν μπλανκισμό· πῆρε τήν ὀνομασία αὐτή ἀπό τό ὄνομα τοῦ θεωρητικοῦ του Π. Ν. Τκατσόφ (1844 - 1885). Οἱ Τκατσοφιστές θεωροῦσαν τήν πολιτική πάλη ἀπαραίτητη προϋπόθεση τῆς ἐπανάστασης, ὑποτιμοῦσαν ὅμως τόν ἀποφασιστικό ρόλο τῶν λαϊκῶν μαζῶν. Κατά τή γνώμη τοῦ Τκατσόφ, ἡ ἐπαναστατική μειοψηφία πρέπει νά καταλάβει τήν πολιτική ἐξουσία, νά δημιουργήσει νέο κράτος καί νά ἐφαρμόσει ἐπαναστατικούς μετασχηματισμούς πρός ὄφελος τοῦ λαοῦ, πού δέν ἔχει νά κάνει τίποτε ἄλλο παρά ἁπλῶς καί μόνο νά καρπωθεῖ τά ἕτοιμα ἀποτελέσματα.

Κριτική στήν μικροαστική ἐπαναστατικότητα τοῦ Τκατσόφ ἔκανε ὁ Φ. Ἔνγκελς στό ἄρθρο «Ἡ φιλολογία τῆς ἐμιγκράτσιας» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XV, 1935, σελ. 241 - 264). — *5.*

6 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. «Μανιφέστο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 433).—*5.*

7 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 422 - 423. — *6.*

8 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 423.—*6.*

9 *Σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες* (ἐσέροι) — μικροαστικό κόμμα τῆς Ρωσίας· ἐμφανίστηκε στά τέλη τοῦ 1901 - ἀρχές τοῦ 1902 σάν ἀποτέλεσμα τῆς συνένωσης διαφόρων ναροντνικιστικῶν ὁμάδων καί ὁμίλων («Ἕνωση σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν», «Κόμμα σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» καί ἄλλα). Ἐπίσημα ὄργανά του ἔγιναν ἡ ἐφημερίδα «Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια» (1900 - 1905) καί τό περιοδικό «Βέστνικ Ρούσκοϊ Ρεβολιούτσιι» (1901-1905). Οἱ ἐσέροι δέν ἔβλεπαν τίς ταξικές διαφορές ἀνάμεσα στό προλεταριάτο καί στόν μικροϊδιοκτήτη, σκέπαζαν τόν ταξικό χωρισμό τῆς ἀγροτιᾶς σέ στρώματα καί τίς ἀντιθέσεις μέσα στήν ἀγροτιά, ἀρνοῦνταν τόν καθοδηγητικό ρόλο τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπανάσταση. Οἱ ἀντιλήψεις τῶν ἐσέρων ἦταν ἕνα ἐκλεκτικό μίγμα τῶν ἰδεῶν τοῦ ναροντνικισμοῦ καί τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ. Οἱ ἐσέροι προσπαθοῦσαν, σύμφωνα μέ τήν ἔκφραση τοῦ Λένιν, νά διορθώσουν «τά ἐλαττώματα τοῦ ναροντνικισμοῦ μέ τά μπαλώματα τῆς ὀπορτουνιστικῆς „κριτικῆς" τοῦ μαρξισμοῦ, κριτικῆς πού εἶναι σήμερα τῆς μόδας» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 9ος, σελ. 283). Ἡ τακτική τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας, πού οἱ ἐσέροι τήν προπαγάνδιζαν σά βασική μέθοδο πάλης ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία, προξενοῦσε μεγάλη ζημιά στό ἐπαναστατικό κίνη-

μα, δυσκόλευε τήν ὀργάνωση τῶν μαζῶν γιά τήν ἐπαναστατική πάλη. Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν ἐσέρων πρόβλεπε τήν κατάργηση τῆς ἀτομικῆς ἰδιοκτησίας γῆς καί τό πέρασμά της στή διάθεση τῶν κοινοτήτων, τήν ἐφαρμογή τῆς «ἐργασιακῆς ἀρχῆς» καί τῆς «ἐξισωτικῆς» γαιοχρησίας, καθώς καί τήν ἀνάπτυξη τῶν συνεταιρισμῶν.Στό πρόγραμμα αὐτό, πού οἱ ἐσέροι τό ἐπονόμαζαν «σοσιαλιστικοποίηση τῆς γῆς», στήν πραγματικότητα δέν ὑπῆρχε τίποτα τό σοσιαλιστικό. Ἀναλύοντας τό πρόγραμμα τῶν ἐσέρων, ὁ Β. Ι. Λένιν ἔδειξε ὅτι ἡ διατήρηση τῆς ἐμπορευματικῆς παραγωγῆς καί τοῦ ἀτομικοῦ νοικοκυριοῦ στήν κοινή γῆ δὲν ἐξαλείφει τήν κυριαρχία τοῦ κεφαλαίου, δέ γλυτώνει τούς ἐργαζόμενους ἀγρότες ἀπό τήν ἐκμετάλλευση καί τήν οἰκονομική καταστροφή· οὔτε καί οἱ συνεταιρισμοί μποροῦν νά θεωρηθοῦν σά σωτήριο μέσο γιά τούς μικρούς ἀγρότες, γιατί μέσα στίς συνθῆκες τοῦ καπιταλισμοῦ ἀποτελοῦν μέσο πλουτισμοῦ τῆς ἀστικῆς τάξης τοῦ χωριοῦ. Ταυτόχρονα ὁ Λένιν τόνιζε ὅτι τά αἰτήματα τῆς ἐξισωτικῆς γαιοχρησίας, ἐνῶ δέν ἦταν σοσιαλιστικά, εἶχαν ἱστορικά προοδευτικό ἐπαναστατικό-δημοκρατικό χαρακτήρα, ἐφόσον στρέφονταν ἐνάντια στήν ἀντιδραστική τσιφλικάδικη γαιοκτησία.

Τό κόμμα τῶν μπολσεβίκων ξεσκέπαζε τίς προσπάθειες τῶν ἐσέρων νά παρασταίνουν τούς σοσιαλιστές, ἔκανε ἐπίμονη πάλη ἐνάντια στούς ἐσέρους γιά νά κερδίσει τήν ἐπιρροή πάνω στήν ἀγροτιά, ἀπόδειχνε ὅτι ἡ τακτική τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας ἦταν ἐπιζήμια στό ἐργατικό κίνημα. Παράλληλα οἱ μπολσεβίκοι κάτω ἀπό ορισμένες συνθῆκες ἔκλειναν μέ τούς ἐσέρους προσωρινές συμφωνίες γιά τήν πάλη ἐνάντια στόν τσαρισμό. Στήν ἀπόφαση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ «Γιά τίς πρακτικές συμφωνίες μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες» ἀναφερόταν ὅτι «Τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀναθέτει στήν ΚΕ καί στίς τοπικές ἐπιτροπές νά κλείνουν, ὅταν παρίσταται ἀνάγκη, προσωρινές μαχητικές συμφωνίες μέ τίς ὀργανώσεις τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν· οἱ τοπικές αὐτές συμφωνίες μποροῦν νά κλείνονται μόνο κάτω ἀπό τόν ἔλεγχο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς».

Ἡ ταξική ἀνομοιογένεια τῆς ἀγροτιᾶς καθόρισε τήν πολιτική καί ἰδεολογική ἀστάθεια καί τήν ὀργανωτική διασπορά τοῦ κόμματος τῶν ἐσέρων, τίς συνεχεῖς ταλαντεύσεις τους ἀνάμεσα στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί στό προλεταριάτο. Στά χρόνια τῆς πρώτης ἀκόμα ρωσικῆς ἐπανάστασης ἀποσπάστηκε ἀπό τό κόμμα τῶν ἐσέρων ἡ δεξιά πτέρυγα πού δημιούργησε τό νόμιμο «Λαϊκό-σοσιαλιστικό κόμμα ἐργασίας» (ἐνέσοι), συγγενικό ὡς πρός τίς ἀντιλήψεις του μέ τούς καντέτους, καί ἡ ἀριστερή πτέρυγα, πού διαμορφώθηκε στήν μισοαναρχική ἕνωση τῶν «μαξιμαλϊστῶν». Στήν περίοδο τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν τό κόμμα τῶν ἐσέρων βρισκόταν σέ πλήρη ἰδεολογική καί ὀργανωτική ἀποσύνθεση. Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ πλειοψηφία τῶν ἐσέρων ὑποστήριζε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις.

Μετά τή νίκη τῆς ἀστικοδημοκρατικῆς ἐπανάστασης τοῦ Φλεβάρη 1917, οἱ ἐσέροι μαζί μέ τούς μενσεβίκους καί τούς καντέτους ἀποτελοῦσαν τό κύριο στήριγμα τῆς ἀντεπαναστατικῆς ἀστοτσιφλικάδικης Προσωρινῆς κυβέρνησης καί οἱ ἡγέτες τοῦ κόμματος (Κέρενσκι, Αὐξέντιεφ, Τσερνόφ) ἔπαιρναν μέρος σ' αὐτήν. Τό κόμμα τῶν ἐσέρων ἔπαψε νά ὑποστηρίζει τό ἀγροτικό αἴτημα γιά τήν κατάργηση τῆς τσιφλικάδικης γαιοκτησίας καί τάχθηκε ὑπέρ τῆς διατήρησης τῆς τσιφλικάδικης ἰδιοκτησίας γῆς· οἱ ἐσέροι ὑπουργοί τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης

ἔστελναν ἐκκαθαριστικά ἀποσπάσματα ἐνάντια στούς ἀγρότες πού εἶχαν καταλάβει τά τσιφλίκια.

Στά τέλη τοῦ Νοέμβρη 1917 ἡ ἀριστερή πτέρυγα τῶν ἐσέρων ἵδρυσε τό αὐτοτελές κόμμα τῶν ἀριστερῶν ἐσέρων. Οἱ ἀριστεροί ἐσέροι, προσπαθώντας νά διατηρήσουν τήν ἐπιρροή τους στίς ἀγροτικές μάζες, ἀναγνώρισαν τυπικά τή Σοβιετική ἐξουσία καί ἔκλεισαν συμφωνία μέ τούς μπολσεβίκους, γρήγορα ὅμως ἄρχισαν νά καταπολεμοῦν τή Σοβιετική ἐξουσία.

Στά χρόνια τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφύλιου πολέμου οἱ ἐσέροι ἔκαναν ἀντεπαναστατική ὑπονομευτική δουλειά, ὑποστήριζαν δραστήρια τούς ἐπιδρομεῖς καί τούς λευκοφρουρίτες στρατηγούς, ἔπαιρναν μέρος σέ ἀντεπαναστατικές συνωμοσίες, ὀργάνωναν τρομοκρατικές πράξεις ἐνάντια στούς παράγοντες τοῦ Σοβιετικοῦ κράτους καί τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ὅταν τέλειωσε ὁ ἐμφύλιος πόλεμος οἱ ἐσέροι συνέχισαν τήν ἐχθρική τους δράση ἐνάντια στό Σοβιετικό κράτος στό ἐσωτερικό τῆς χώρας καί στό στρατόπεδο τῆς λευκοφρουρίτικης ἐμιγκράτσιας. — *6.*

10 Τό 93 φύλλο τῆς μενσεβίκικης «Ἴσκρα» βγῆκε στίς 17 τοῦ Μάρτη 1905. Στό φύλλο αὐτό δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Λ. Μάρτοφ «Στήν ἡμερήσια διάταξη. Τό ἐργατικό κόμμα καί ἡ „κατάληψη τῆς ἐξουσίας" σάν τό πιό κοντινό καθῆκον μας». Ὁ Λένιν κριτικάρει τό ἄρθρο αὐτό στήν ἐργασία του «Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς» καί στήν εἰσήγηση πού ἔκανε στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ σχετικά μέ τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 21 - 32, 130 - 144). — *12.*

11 Κ. Μάρξ. «Ἡ 18η Μπρυμαίρ τοῦ Λουδοβίκου Βοναπάρτη» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 209).—*14.*

12 *«Σισύφεια προσπάθεια»* — συνώνυμο τῆς βαριᾶς, ἐξαντλητικῆς καί ἄκαρπης ἐργασίας· προῆλθε ἀπό τό μύθο γιά τόν ἀρχαῖο ἕλληνα βασιλιά Σίσυφο. Ὁ Σίσυφος, ὅπως λέει ὁ μύθος, εἶχε τιμωρηθεῖ σκληρά γιά σφάλματα ἀπέναντι στούς θεούς: ἦταν ὑποχρεωμένος νά κυλᾶ αἰώνια πρός τήν κορυφή ἑνός ψηλοῦ βουνοῦ ἕναν τεράστιο βράχο πού,πρίν φτάσει στήν κορυφή, ξέφευγε ἀπό τά χέρια του καί κατρακυλοῦσε πρός τά κάτω. Ὁ Σίσυφος ἔπρεπε νά ἀρχίσει καί πάλι ἀπό τήν ἀρχή, ποτέ ὅμως δέν μποροῦσε νά πετύχει τό σκοπό του, νά φτάσει στήν κορυφή τοῦ βουνοῦ.

Ὁ Λένιν χρησιμοποιώντας τήν ἔκφραση «Σισύφεια προσπάθεια» ἔχει ὑπόψη του τήν καρικατούρα τοῦ Π. Λεπεσίνσκι, πού παράσταινε τόν Πλεχάνοφ στή μάταιη προσπάθειά του νά βγάλει τόν Μάρτοφ ἀπό τό βάλτο τοῦ μενσεβικισμοῦ. — *16.*

13 *Συνέδριο τοῦ Ἄμστερνταμ* — Τό Διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο τῆς II Διεθνοῦς, στό Ἄμστερνταμ, ἔγινε ἀπό τίς 14 ὥς τίς 20 τοῦ Αὐγούστου (νέο ἡμερ.) 1904. Τό συνέδριο συζήτησε τά ἀκόλουθα ζητήματα: 1) οἱ διεθνεῖς κανόνες τῆς σοσιαλιστικῆς τακτικῆς· 2) ἡ ἀποικιακή πολιτική· 3) ἡ γενική ἀπεργία· 4) ἡ κοινωνική πολιτική καί ἡ ἀσφάλιση τῶν ἐργατῶν· 5) τά τράστ καί ἡ ἀνεργία καί ἄλλα.

Στήν ἀπόφαση πάνω στό πρῶτο ζήτημα, πού ἐπικαλεῖται ὁ Β. Ι. Λένιν, ἀναφερόταν ὅτι ἡ σοσιαλδημοκρατία «δέν μπορεῖ νά ἐπιδιώκει τή συμμετοχή της στήν κυβερνητική ἐξουσία στά πλαίσια τῆς ἀστικῆς κοινωνίας». Ὡστόσο οἱ δεξιοί ἡγέτες τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων, παρά τήν ἀπόφαση τοῦ συνεδρίου τοῦ Ἄμστερνταμ, ἔπαιρναν καί παίρνουν μέρος σέ ἀστικές κυβερνήσεις, ἐφαρμόζοντας τήν πολιτική τῆς διατήρησης καί τῆς ἐνίσχυσης τοῦ ἀστικοῦ κράτους καί τῆς κυριαρχίας τῆς ἀστικῆς τάξης. — *25.*

14 Τήν ἔκφραση «κοινοβουλευτικός κρετινισμός», πού τή συναντᾶμε ἐπανειλημμένα στόν Β. Ι. Λένιν, τή χρησιμοποιοῦσαν οἱ Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ὅπως ἔγραφε ὁ Φ. Ἔνγκελς, «ὁ κοινοβουλευτικός κρετινισμός» εἶναι μιά ἀνίατη ἀσθένεια, μιά πάθηση· «κι ὅσοι ἔχουν τήν ἀτυχία νά ἀρρωστήσουν ἀπ' αὐτήν, διαπνέονται ἀπό τήν ἀκράδαντη πεποίθηση ὅτι τάχα ὅλος ὁ κόσμος, ἡ ἱστορία του καί τό μέλλον του κατευθύνονται καί καθορίζονται ἀπό τήν πλειοψηφία ἐκείνου ἀκριβῶς τοῦ ἀντιπροσωπευτικοῦ σώματος πού ἔχει τήν τιμή νά τούς συγκαταλέγει μεταξύ τῶν μελῶν του» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 92).

Ὁ Β. Ι. Λένιν χρησιμοποιεῖ τήν ἔκφραση αὐτή γιά τούς ὀπορτουνιστές, πού θεωροῦσαν ὅτι τό κοινοβουλευτικό σύστημα εἶναι πανίσχυρο καί ἡ κοινοβουλευτική δράση ἀποτελεῖ τή μοναδική καί κύρια μορφή πολιτικῆς πάλης γιά ὁποιεσδήποτε συνθῆκες. — *29.*

15 «*Vorwärts*» («Ἐμπρός») — καθημερινή ἐφημερίδα, κεντρικό ὄργανο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας· ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπό τό 1891, ἔπειτα ἀπό ἀπόφαση τοῦ κομματικοῦ συνεδρίου τῆς Χάλλης μέ τόν τίτλο «Vorwärts. Berliner Volksblatt», σά συνέχεια τῆς ἐφημερίδας «Berliner Volksblatt» («Λαϊκή Ἐφημερίδα τοῦ Βερολίνου») πού ἔβγαινε ἀπό τό 1884. Ἀπό τίς στῆλες τῆς ἐφημερίδας ὁ Φ. Ἔνγκελς καταπολεμοῦσε κάθε ἐκδήλωση ὀπορτουνισμοῦ. Ἀπό τό 1895–1900, ὕστερα ἀπό τό θάνατο τοῦ Ἔνγκελς, ἡ σύνταξη τῆς «Vorwärts» ἔπεσε στά χέρια τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ κόμματος καί συστηματικά δημοσίευε ἄρθρα ὀπορτουνιστῶν. Ἡ «Vorwärts», δίνοντας μεροληπτική εἰκόνα τῆς πάλης πού γινόταν ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό καί στόν ἀναθεωρητισμό μέσα στό ΣΔΕΚΡ, ὑποστήριζε τούς «οἰκονομιστές» καί σέ συνέχεια, μετά τή διάσπαση τοῦ κόμματος, τούς μενσεβίκους. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης ἡ «Vorwärts» δημοσίευε συκοφαντικά ἄρθρα τοῦ Τρότσκι, χωρίς νά δίνει τή δυνατότητα στόν Λένιν, στούς μπολσεβίκους νά διαψεύσουν τίς συκοφαντίες καί νά κάνουν ἀπό τίς στῆλες της ἀντικειμενική ἐκτίμηση τῆς κατάστασης πού ἐπικρατοῦσε στό κόμμα.

Στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἡ «Vorwärts» ἀκολουθοῦσε σοσιαλσωβινιστικές θέσεις· μετά τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἔκανε ἀντισοβιετική προπαγάνδα. Ἔβγαινε στό Βερολίνο ὥς τό 1933. — *33.*

16 Ἡ σημείωση αὐτή γράφτηκε πάνω στήν ἀπόφαση μιᾶς ὁμάδας ἐργατῶν τοῦ ἐργοστασίου κατασκευῆς μηχανῶν τῆς Πετρούπολης. Στήν

ἀπόφαση αὐτή, πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ», ἀρ. φύλλου 14, τῆς 12 τοῦ Ἀπρίλη (30 τοῦ Μάρτη) 1905, οἱ ἐργάτες καταδίκαζαν τή διάσπαση τοῦ κόμματος καί ἀπαιτοῦσαν τήν ἄμεση συνένωσή του. — *35.*

17 Πρόκειται γιά τίς ἀποφάσεις τῆς μενσεβίκικης ἐπιτροπῆς τοῦ Χαρκόβου σχετικά μέ τήν ἐκλογή ἀντιπροσώπου γιά τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τῆς μπολσεβίκικης ὁμάδας τοῦ Χαρκόβου σχετικά μέ τήν ἀνάγκη συνένωσης τοῦ κόμματος «πάνω στή βάση μιᾶς ἑνιαίας τακτικῆς, στηριγμένης αὐστηρά σέ ἀρχές, καί μιᾶς συγκεντρωτικῆς ὀργάνωσης». Οἱ ἀποφάσεις αὐτές δημοσιεύτηκαν στό 14 φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ». — *35.*

18 Πρόκειται γιά τή συμφωνία ἀνάμεσα στό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας καί στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος. Οἱ βάσεις τῆς συμφωνίας αὐτῆς διατυπώθηκαν στήν ἔκκληση «Πρός τό κόμμα» ἐξονόματος τῆς ΚΕ καί τοῦ ΓΕΠ μέ ἡμερομηνία 12 (25) τοῦ Μάρτη 1905, πού τή δημοσίευσε ἡ ἐφημερίδα «Βπεριόντ», ἀρ. φύλλου 13 τῆς 5 τοῦ Ἀπρίλη (23 τοῦΜάρτη) 1905· διατυπώθηκαν ἐπίσης στό ἄρθρο τοῦ Β.Ι. Λένιν «Τό δεύτερο βῆμα». Στή συμφωνία τονιζόταν ὅτι: «ἡ παραπέρα δουλειά σχετικά μέ τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου διεξάγεται ἀπό κοινοῦ ἀπό τό ΓΕΠ καί τήν ΚΕ, πού ἀπαρτίζουν τήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή». Ὁ Λένιν κάνει ἐκτίμηση τῆς συμφωνίας στά ἄρθρα «Τό δεύτερο βῆμα» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 373 - 377) καί «Τό Συμβούλιο ξεσκεπάζεται» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 63 - 68). — *35.*

19 *«Ἴσκρα»* («Σπίθα»)—ἡ πρώτη πανρωσική παράνομη μαρξιστική ἐφημερίδα, πού ἱδρύθηκε ἀπό τόν Λένιν τό 1900 καί ἔπαιξε ἀποφασιστικό ρόλο στή δημιουργία ἐπαναστατικοῦ μαρξιστικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης τῆς Ρωσίας.

Τό πρῶτο φύλλο τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα» βγῆκε τό Δεκέμβρη τοῦ 1900 στή Λειψία, τά ἑπόμενα φύλλα βγῆκαν στό Μόναχο, ἀπό τόν Ἰούλη τοῦ 1902 ἔβγαινε στό Λονδίνο καί ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1903 στή Γενεύη. Μεγάλη βοήθεια γιά τήν ἐγκατάσταση τῆς ἐφημερίδας (ὀργάνωση μυστικοῦ τυπογραφείου, προμήθεια στοιχείων κτλ.) πρόσφεραν οἱ γερμανοί σοσιαλδημοκράτες: Κ. Τσέτκιν, Α. Μπράουν καί ἄλλοι, ὁ πολωνός ἐπαναστάτης Γ. Μαρχλέβσκι, πού ζοῦσε τήν ἐποχή ἐκείνη στό Μόναχο, ὁ Γ. Κβέλτς — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς ἀγγλικῆς Σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμοσπονδίας.

Τή συντακτική ἐπιτροπή τῆς «Ἴσκρα» τήν ἀποτελοῦσαν οἱ: Β. Ι. Λένιν, Γ. Β. Πλεχάνοφ, Λ. Μάρτοφ, Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Α. Ν. Πότρεσοφ καί Β. Ι. Ζασούλιτς. Γραμματέας τῆς σύνταξης στήν ἀρχή ἦταν ἡ Ι. Γ. Σμιντόβιτς-Λέμαν καί ἀργότερα, ἀπό τήν ἄνοιξη τοῦ 1901, ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, πού κρατοῦσε καί ὅλη τήν ἀλληλογραφία τῆς «Ἴσκρα» μέ τίς ρωσικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις.

Στό κέντρο τῆς προσοχῆς τῆς «Ἴσκρα» βρίσκονταν τά προβλήματα τῆς ἐπαναστατικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου καί ὅλων τῶν ἐργαζομένων τῆς Ρωσίας ἐνάντια στήν τσαρική ἀπολυταρχία· μεγάλη προσοχή δινόταν στά πιό σημαντικά γεγονότα τῆς διεθνοῦς ζωῆς καί ἰδιαίτερα

τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Ἀρχισυντάκτης καί καθοδηγητής τῆς «Ἴσκρα» ἦταν οὐσιαστικά ὁ Λένιν, πού δημοσίευε ἄρθρα γιά ὅλα τά βασικά ζητήματα τῆς οἰκοδόμησης τοῦ κόμματος καί τῆς ταξικῆς πάλης τοῦ προλεταριάτου τῆς Ρωσίας.

Ἡ «Ἴσκρα» ἔγινε τό κέντρο συνένωσης τῶν κομματικῶν δυνάμεων, συγκέντρωσης καί διαπαιδαγώγησης τῶν κομματικῶν στελεχῶν. Σέ μιά σειρά πόλεις τῆς Ρωσίας (Πετρούπολη, Μόσχα, Σαμάρα καί ἄλλες) δημιουργήθηκαν ὁμάδες καί ἐπιτροπές τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἀκολουθοῦσαν τήν κατεύθυνση τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα». Τό συνέδριο τῶν ἰσκριστῶν, πού ἔγινε τό Γενάρη τοῦ 1902 στή Σαμάρα, ἵδρυσε τή ρωσική ὀργάνωση τῆς «Ἴσκρα». Οἱ ἰσκρικές ὀργανώσεις ἐμφανίζονταν καί δούλευαν κάτω ἀπό τήν ἄμεση καθοδήγηση τῶν μαθητῶν καί συνεργατῶν τοῦ Β. Ι. Λένιν: Ν. Ε. Μπάουμαν, Ι. Β. Μπάμπουσκιν, Σ. Ι. Γκοῦσεφ, Μ. Ι. Καλίνιν, Π. Α. Κράσικοφ, Γ. Μ. Κρζιζανόβσκι, Φ. Β. Λένγκνικ, Π. Ν. Λεπεσίνσκι, Ι. Ι. Ραντσένκο καί ἄλλων.

Μέ πρωτοβουλία τοῦ Λένιν καί μέ τήν ἄμεση συμμετοχή του ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» ἐπεξεργάστηκε τό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος (πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο ἀρ. 21 τῆς «Ἴσκρα», τῆς 1 τοῦ Ἰούνη 1902) καί προετοίμασε τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Ἰούλη ὥς τίς 10 (23) τοῦ Αὐγούστου 1903. Τόν καιρό τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου οἱ περισσότερες τοπικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις τῆς Ρωσίας εἶχαν προσχωρήσει στήν «Ἴσκρα» καί ἐνέκριναν τήν τακτική, τό πρόγραμμα καί τό ὀργανωτικό της σχέδιο· ἐπίσης ἀναγνώριζαν τήν «Ἴσκρα» σάν καθοδηγητικό τους ὄργανο. Τό συνέδριο μέ εἰδική ἀπόφαση τόνισε τόν ἐξαιρετικό ρόλο τῆς «Ἴσκρα» στήν πάλη γιά τό κόμμα καί τήν ἀνακήρυξε Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ἀμέσως μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος οἱ μενσεβίκοι, μέ τήν ὑποστήριξη τοῦ Πλεχάνοφ, πῆραν τήν «Ἴσκρα» στά χέρια τους. Ἀπό τό 52ο φύλλο της ἡ «Ἴσκρα» ἔπαψε νά εἶναι τό μαχητικό ὄργανο τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ (βλ. σημείωση ἀριθ. 4). — *36.*

20 *Τό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ* συνῆλθε ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Ἰούλη ὥς τίς 10 (23) τοῦ Αὐγούστου 1903. Οἱ πρῶτες 13 συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου ἔγιναν στίς Βρυξέλλες. Κατόπιν, ἐξαιτίας τῶν ἀστυνομικῶν διώξεων, οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου μεταφέρθηκαν στό Λονδίνο.

Τό συνέδριο προετοιμάστηκε ἀπό τήν «Ἴσκρα», πού ἔκανε μέ τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν τεράστια δουλειά γιά τή συσπείρωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν μέ βάση τίς ἀρχές τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» ἐπεξεργάστηκε καί ὑπέβαλε γιά συζήτηση στό συνέδριο τό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος (δημοσιεύτηκε στήν «Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου 21, τῆς 1 τοῦ Ἰούνη 1902). Μιά σειρά ντοκουμέντα γιά τό συνέδριο γράφτηκαν ἀπό τόν Λένιν: τό σχέδιο καταστατικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ, κάμποσα σχέδια ἀποφάσεων, τό σχέδιο ἔκθεσης γιά τή δράση τῆς «Ἴσκρα». Ὁ Λένιν ἐπεξεργάστηκε ἐπίσης λεπτομερειακά τήν ἡμερήσια διάταξη καί τόν κανονισμό τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου. Τά μέλη τῆς σύνταξης τῆς «Ἴσκρα» καί σέ συνέχεια καί οἱ ἀντιπρόσωποι τοῦ συνεδρίου εἶχαν δεῖ προκαταρκτικά τό σχέδιο καταστατικοῦ καί τό σχέδιο τῆς ἡμερήσιας διάταξης τοῦ συνεδρίου.

Στό συνέδριο πῆραν μέρος 43 ἀντιπρόσωποι μέ θετική ψῆφο, πού ἀντιπροσώπευαν 26 ὀργανώσεις (τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς»,

τήν όργάνωση τῆς «Ἴσκρα», τήν Κεντρική Ἐπιτροπή καθώς καί τήν Ἐπιτροπή Ἐξωτερικοῦ τῆςΜπούντ, τό «Σύνδεσμο τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας», τήν «Ἕνωση τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ» καί 20 ρωσικές σοσιαλδημοκρατικές ἐπιτροπές καί ἑνώσεις). Ὁρισμένοι ἀντιπρόσωποι εἶχαν ἀπό δυό ψήφους καί γι'αὐτό ὁ ἀριθμός τῶν θετικῶν ψήφων στό συνέδριο ἀνερχόταν σέ 51. Ἀνάμεσα στούς ἀντιπροσώπους γιά τό συνέδριο, πού ἀντιπροσώπευαν τίς μεγαλύτερες σοσιαλδημοκρατικές ἐπιτροπές τῆς Ρωσίας, ἦταν οἱ ἐπαγγελματίες ἐπαναστάτες-λενινιστές Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα, Α. Β. Σότμαν, Π. Α. Κράσικοφ, Ν. Ε. Μπάουμαν, Α. Μ. Στοπάνι καί ἄλλοι. Ἡ σύνθεση τοῦ συνεδρίου δέν ἦταν ὁμοιογενής. Στό συνέδριο ἔπαιρναν μέρος ὄχι μόνο ὀπαδοί τῆς «Ἴσκρα», ἀλλά καί ἀντίπαλοί της, καθώς καί ἀσταθῆ, ταλαντευόμενα στοιχεῖα.

Στήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου ὑπῆρχαν 20 θέματα: 1. συγκρότηση τοῦ συνεδρίου σέ σῶμα. Ἐκλογή γραφείου. Καθορισμός τοῦ κανονισμοῦ τοῦ συνεδρίου καί τῆς ἡμερήσιας διάταξης. Ἔκθεση τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς καί ἐκλογή ἐπιτροπῆς γιά τόν καθορισμό τῆς σύνθεσης τοῦ συνεδρίου. 2. Ἡ θέση τῆς Μπούντ στό ΣΔΕΚΡ. 3. Πρόγραμμα τοῦ κόμματος. 4. Κεντρικό Ὄργανο τοῦ κόμματος. 5. Ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων. 6. Ὀργάνωση τοῦ κόμματος. 7. Περιφερειακές καί ἐθνικές ὀργανώσεις. 8. Χωριστές ὁμάδες τοῦ κόμματος. 9. Ἐθνικό ζήτημα. 10. Οἰκονομική πάλη καί συνδικαλιστικό κίνημα. 11. Γιορτασμός τῆς Πρωτομαγιᾶς. 12. Διεθνές σοσιαλιστικό συνέδριο στό Ἄμστερνταμ, 1904. 13. Διαδηλώσεις καί ἐξεγέρσεις. 14. Τρομοκρατία. 15. Ἐσωτερικά ζητήματα τῆς κομματικῆς δουλειᾶς: α) ὀργάνωση τῆς προπαγάνδας, β) ὀργάνωση τῆς ζύμωσης, γ) ὀργάνωση τῆς κομματικῆς φιλολογίας, δ) ὀργάνωση τῆς δουλειᾶς στήν ἀγροτιά, ε) ὀργάνωση τῆς δουλειᾶς στό στρατό, στ) ὀργάνωση τῆς δουλειᾶς στούς σπουδαστές, ζ) ὀργάνωση τῆς δουλειᾶς στούς αἱρετικούς. 16. Στάση τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπέναντι στούς «σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες». 17. Στάση τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπέναντι στά ρωσικά φιλελεύθερα ρεύματα. 18. Ἐκλογή Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ κόμματος. 19. Ἐκλογή Συμβουλίου τοῦ κόμματος. 20. Σειρά ἀνακοίνωσης τῶν ἀποφάσεων καί τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου καί σειρά ἀνάληψης τῶν καθηκόντων τῶν ἐκλεγέντων ὑπεύθυνων προσώπων καί ὀργάνων.

Ὁ Λένιν ἔκανε εἰσήγηση στό συνέδριο γιά τό καταστατικό τοῦ κόμματος καί μίλησε κατά τή συζήτηση τῶν περισσότερων θεμάτων τῆς ἡμερήσιας διάταξης τοῦ συνεδρίου.

Τά σοβαρότερα προβλήματα τοῦ συνεδρίου ἦταν ἡ ψήφιση τοῦ προγράμματος καί τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος καί ἡ ἐκλογή τῶν καθοδηγητικῶν κομματικῶν κέντρων. Ὁ Λένιν καί οἱ ὀπαδοί του στό συνέδριο πάλαιψαν ἀποφασιστικά ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές.

Λυσσασμένες ἐπιθέσεις ἔκαναν οἱ ὀπορτουνιστές ἐνάντια στό σχέδιο προγράμματος τοῦ κόμματος, πού τό εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ἡ σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» καί συζητήθηκε στό συνέδριο, ἰδιαίτερα ἐνάντια στή θέση γιά τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ κόμματος στό ἐργατικό κίνημα, στήν παράγραφο γιά τήν ἀνάγκη ἐγκαθίδρυσης τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου καί στό ἀγροτικό μέρος τοῦ προγράμματος. Οἱ ὀπορτουνιστές, ἐπικαλούμενοι τά προγράμματα τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων, στά ὁποῖα δέν ὑπῆρχε ἡ θέση γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου, ἔκαναν ἐνάντια στή θέση αὐτή ἄμεσες καί ἔμμεσες

ἐπιθέσεις. Ὀπορτουνιστική ἑρμηνεία στό ζήτημα τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου ἔδοσε μέ τήν ὁμιλία του ὁ Τρότσκι, πού θεωροῦσε σάν ἀπαραίτητη προϋπόθεση γιά τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου τήν πλήρη σχεδόν συνταύτιση τοῦ κόμματος καί τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τή μετατροπή τοῦ προλεταριάτου σέ πλειοψηφία τοῦ ἔθνους. Τό συνέδριο ἀπέκρουσε ὅλες τίς ἀπόπειρες τῶν ὀπορτουνιστῶν νά ἐπιφέρουν στό σχέδιο προγράμματος τῆς «Ἴσκρα» ἀλλαγές σύμφωνα μέ τό πνεῦμα τῶν προγραμμάτων τῶν δυτικοευρωπαϊκῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων καί ἐνέκρινε ὁμόφωνα (μέ μιά ἀποχή) τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος, στό ὁποῖο διατυπώνονταν τόσο τά ἄμεσα καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου στήν ἐπικείμενη ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση (πρόγραμμα-μίνιμουμ), ὅσο καί τά καθήκοντα τά ἀφορῶντα τή νίκη τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τήν ἐγκαθίδρυση τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου (πρόγραμμα-μάξιμουμ). Γιά πρώτη φορά στήν ἱστορία τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος μετά τό θάνατο τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς ψηφίστηκε ἐπαναστατικό πρόγραμμα, στό ὁποῖο, μέ τήν ἐπιμονή τοῦ Λένιν, ἡ πάλη γιά τή δικτατορία τοῦ προλεταριάτου ἔμπαινε σά βασικό καθῆκον τοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Κατά τή συζήτηση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος ἔγινε σκληρή πάλη γύρω ἀπό τό ζήτημα τῶν ὀργανωτικῶν ἀρχῶν συγκρότησης τοῦ κόμματος.

Ὁ Λένιν καί οἱ ὀπαδοί του πάλαιβαν γιά τή δημιουργία μαχητικοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς ἐργατικῆς τάξης καί θεωροῦσαν ἀπαραίτητη τήν ψήφιση ἑνός καταστατικοῦ, πού θά δυσκόλευε τήν εἴσοδο στό κόμμα ὅλων τῶν ἀσταθῶν καί ταλαντευόμενων στοιχείων. Γι' αὐτό τό λόγο στή διατύπωση τοῦ πρώτου ἄρθρου τοῦ καταστατικοῦ, πού προτάθηκε ἀπό τόν Λένιν, ἡ εἴσοδος ἑνός ἀτόμου στό κόμμα ἐξαρτιόταν ὄχι μόνο ἀπό τήν ἀποδοχή τοῦ προγράμματος καί τήν ὑλική ὑποστήριξη τοῦ κόμματος, ἀλλά καί ἀπό τήν προσωπική συμμετοχή σέ μιά ἀπό τίς κομματικές ὀργανώσεις. Ὁ Μάρτοφ ὑπέβαλε στό συνέδριο τή δική του διατύπωση τοῦ πρώτου ἄρθρου. Σύμφωνα μέ τή διατύπωση αὐτή ἡ εἴσοδος ἑνός ἀτόμου στό κόμμα ἐξαρτιόταν ἀπό τήν ἀποδοχή τοῦ προγράμματος τοῦ κόμματος καί τήν ὑλική του ὑποστήριξη, καί παραπέρα ἀπ' αὐτά μονάχα ἀπό τήν τακτική προσωπική συμβολή του στό κόμμα, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση μιᾶς ἀπό τίς ὀργανώσεις του. Ἡ διατύπωση τοῦ Μάρτοφ, πού διευκόλυνε τήν εἴσοδο στό κόμμα ὅλων τῶν ἀσταθῶν στοιχείων, ὑποστηρίχθηκε στό συνέδριο ὄχι μόνο ἀπό τούς ἀντιισκριστές καί τό «βάλτο» (τό «κέντρο»), ἀλλά καί ἀπό τούς «μαλακούς» (ἀσταθεῖς) ἰσκριστές καί ἔγινε δεκτή ἀπό τό συνέδριο μέ ἐλάχιστη πλειοψηφία. Ὡστόσο τό συνέδριο ψήφισε βασικά τό καταστατικό πού ἐπεξεργάστηκε ὁ Λένιν.

Στό συνέδριο ἔγινε διάσπαση ἀνάμεσα στούς συνεπεῖς ὀπαδούς τῆς ἰσκρικῆς παράταξης—στούς λενινιστές καί στούς «μαλακούς» ἰσκριστές, δηλ. στούς ὀπαδούς τοῦ Μάρτοφ. Ἀρχικά οἱ ψῆφοι στό συνέδριο καταμερίζονταν ὡς ἑξῆς: 33 ψῆφοι ἰσκριστῶν, 10 ψῆφοι τοῦ «βάλτου» («κέντρου») καί 8 τῶν ἀντιισκριστῶν (3 ραμποτσεντέλτσι καί 5 μπουντιστές). Στίς 5 (18) τοῦ Αὐγούστου 7 ἀντιισκριστές — οἱ δυό ἀπό τούς ραμποτσεντέλτσι καί οἱ μπουντιστές—διαφωνώντας μέ τίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου ἀποχώρησαν ἀπό αὐτό. Στήν πορεία τοῦ συνεδρίου διαμορφώθηκε μιά ὀπορτουνιστική μειοψηφία τῶν ἰσκριστῶν, ἀποτελούμενη ἀπό 7 ἄτομα πού πρίν ἀπό τήν ἐκλογή τῶν κεντρικῶν ὀργάνων ἀποσπάστηκε ἀπό τούς

συνεπεῖς ἰσκριστές. Οἱ ὀπαδοί τοῦ Μάρτοφ, ὑποστηριζόμενοι ἀπό τόν ἀντιισκριστή καί τό «βάλτο», ἀποτέλεσαν τή μειοψηφία τοῦ συνεδρίου μέ 20 ψήφους (9 ψῆφοι τῶν ὀπαδῶν τοῦ Μάρτοφ, 10 ψῆφοι τοῦ «βάλτου» καί 1 ψῆφος τοῦ ἀντιισκριστῆ) ἔναντι σέ 24 ψήφους πού διέθεταν οἱ συσπειρωμένοι γύρω ἀπό τόν Λένιν 20 συνεπεῖς ἰσκριστές. Οἱ ὀπαδοί τῆς λενινιστικῆς κατεύθυνσης πῆραν τήν πλειοψηφία στίς ἐκλογές τῶν κεντρικῶν ὀργάνων καί ἀπό τότε ὀνομάστηκαν μπολσεβίκοι*, ἐνῷ οἱ ὀπορτουνιστές πού πῆραν τή μειοψηφία ὀνομάστηκαν μενσεβίκοι**.

Τό συνέδριο εἶχε τεράστια σημασία γιά τήν ἀνάπτυξη τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας. Ἔβαλε τέρμα στό χειροτεχνικό τρόπο δουλειᾶς καί στό καθεστώς τῶν ὁμίλων, πού ὑπῆρχαν στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα, καί ἔθεσε τίς βάσεις τοῦ μαρξιστικοῦ ἐπαναστατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, τοῦ κόμματος τῶν μπολσεβίκων. Ὁ Λένιν ἔγραφε: «Ὁ μπολσεβικισμός σά ρεῦμα τῆς πολιτικῆς σκέψης καί σάν πολιτικό κόμμα ὑπάρχει ἀπό τό 1903» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 31ος, σελ. 8).

Τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, δημιουργώντας τό προλεταριακό κόμμα νέου τύπου, πού ἔγινε ὑπόδειγμα γιά τούς ἐπαναστάτες μαρξιστές ὅλων τῶν χωρῶν, ἀποτέλεσε ἀποφασιστική καμπή στό διεθνές ἐργατικό κίνημα. — *36.*

21 *«Διακήρυξη τῶν 22»*—εἶναι ἡ ἔκκληση «Πρός τό κόμμα», πού γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν καί ἔγινε δεκτή στή σύσκεψη τῶν μπολσεβίκων τό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Αὐγούστου 1904 στή Γενεύη (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμος 9ος, σελ. 13 - 21). Στή σύσκεψη πῆραν μέρος 19 πρόσωπα — οἱ Β.Ι. Λένιν, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι, Μ.Ν. Λιάντοφ, Π.Ν. Λεπεσίνσκι καί ἄλλοι. Μέ τίς ἀποφάσεις τῆς σύσκεψης τάχθηκαν γρήγορα καί ἄλλοι 3 μπολσεβίκοι καί ἔτσι ἡ ἔκκληση «Πρός τό κόμμα» βγῆκε ἐξονόματος 22 μπολσεβίκων. Ἡ διακήρυξη τῶν 22, πού δημοσιεύτηκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1904 σέ ξεχωριστό φυλλάδιο, ἀποτέλεσε γιά τούς μπολσεβίκους τό πρόγραμμα πάλης γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος. — *38.*

22 *«Νόβογε Βρέμια»* («Νέοι Καιροί») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1868 ὥς τό 1917· ἀνῆκε σέ διαφόρους ἐκδότες καί ἐπανειλημμένα ἄλλαξε τόν πολιτικό της προσανατολισμό. Στήν ἀρχή ἡ ἐφημερίδα ἦταν μετριοπαθής φιλελεύθερη, ὅμως ἀπό τό 1876, ὅταν ἐκδότης της ἔγινε ὁ Α. Σ. Σουβόριν, μετατράπηκε σέ ὄργανο τῶν ἀντιδραστικῶν κύκλων τῶν εὐγενῶν καί τῶν ὑπαλληλικῶν-γραφειοκρατικῶν κύκλων. Ἀπό τό 1905 ἔγινε ὄργανο τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Μετά τήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη ὑποστήριζε ἀνοιχτά τήν ἀντεπαναστατική πολιτική τῆς ἀστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης καί ἔκανε λυσσασμένη πολεμική κατά τῶν μπολσεβίκων. Κλείστηκε ἀπό τή Στρατιωτική-ἐπαναστατική ἐπιτροπή τοῦ Σοβιέτ Πετρούπολης στίς 26 τοῦ Ὀχτώβρη (8 τοῦ Νοέμβρη) 1917. Ὁ Β. Ι. Λένιν χαρακτήριζε τή «Νόβογε Βρέμια» πρότυπο πουλημένης ἐφημερίδας. «Ἡ ἔκφραση „νοβοβρεμενισμός" ἔγινε συνώνυμη μέ τίς ἔννοιες: ἀπάρ-

* —στή ρωσική γλώσσα ἡ πλειοψηφία λέγεται: μπολσινστβό. *Σημ. μετ.*
** —στή ρωσική γλώσσα ἡ μειοψηφία λέγεται: μενσινστβό. *Σημ. μετ.*

νηση, ἀποστασία, δουλοπρέπεια» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 18ος, σελ. 251).

Ὁ Λένιν ὀνομάζει παρακάτω τή μενσεβίκικη «Ἴσκρα» «κομματική μας "Νόβογε Βρέμια"» καί τούς μενσεβίκους, «ἀνθρώπους νοβοβρεμενικοῦ τύπου». — *39.*

23 Τό *Συμβούλιο τοῦ κόμματος* (1903–1905) δημιουργήθηκε σύμφωνα μέ τό καταστατικό τοῦ κόμματος, πού ψηφίστηκε στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, σάν ἀνώτατο κομματικό ὄργανο προορισμένο νά ἐναρμονίζει καί νά συντονίζει τή δράση τῆς ΚΕ καί τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ, νά ἐπανασυγκροτεῖ τήν ΚΕ ἤ τή σύνταξη τοῦ ΚΟ σέ περίπτωση πού ὅλα τά μέλη τοῦ ἑνός ἀπό αὐτά τά ὄργανα ἀχρηστευθοῦν καί νά ἐκπροσωπεῖ τό κόμμα στίς σχέσεις του μέ τά ἄλλα κόμματα. Τό Συμβούλιο εἶχε τήν ὑποχρέωση νά συγκαλεῖ τά κομματικά συνέδρια στίς προθεσμίες πού ὅριζε τό καταστατικό, ἤ ἔκτακτα, ὅταν τό ζητοῦσαν κομματικές ὀργανώσεις πού ὅλες μαζί διέθεταν τούς μισούς ψήφους στό συνέδριο. Τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ἀποτελοῦνταν ἀπό πέντε μέλη· τό ἕνα ἀπό αὐτά ὁριζόταν ἀπό τό συνέδριο τοῦ κόμματος καί τά ἄλλα τέσσερα ἀπό τήν Κεντρική Ἐπιτροπή καί ἀπό τή σύνταξη τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου, πού ἔστελναν στό Συμβούλιο ἀπό δυό μέλη. Τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἐξέλεξε πέμπτο μέλος τοῦ Συμβουλίου τόν Γ. Β. Πλεχάνοφ. Ὁ Β. Ι. Λένιν ἀρχικά ἦταν μέλος τοῦ Συμβουλίου ἀπομέρους τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ καί μετά τήν ἀποχώρησή του ἀπό τή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» — ἀπομέρους τῆς ΚΕ. Ὕστερα ἀπό τή στροφή τοῦ Πλεχάνοφ πρός τόν ὀπορτουνισμό καί τήν κατάληψη τῆς σύνταξης τοῦ ΚΟ ἀπό τούς μενσεβίκους τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος μετατράπηκε σέ ὄργανο πάλης τῶν μενσεβίκων ἐνάντια στούς μπολσεβίκους. Ὁ Β. Ι. Λένιν πάλαιβε μέ συνέπεια στό Συμβούλιο γιά τή συσπείρωση τοῦ κόμματος, ξεσκεπάζοντας τήν ἀποδιοργανωτική, διασπαστική δράση τῶν μενσεβίκων. Σύμφωνα μέ τό καταστατικό πού ψηφίστηκε στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος καταργήθηκε. Ἀπό τό III συνέδριο καί ὕστερα μοναδικό καθοδηγητικό κέντρο τοῦ κόμματος στά χρονικά διαστήματα πού μεσολαβοῦσαν ἀνάμεσα στά συνέδρια ἔγινε ἡ Κεντρική Ἐπιτροπή, πού ὅριζε καί τή σύνταξη τοῦ ΚΟ. — *41.*

24 Πρόκειται γιά τήν μπροσούρα τοῦ Ὀρλόβσκι (Β. Β. Βορόβσκι) «Τό Συμβούλιο ἐνάντια στό κόμμα», πού ἐκδόθηκε στή Γενεύη τό 1904.— *41.*

25 Τό φυλλάδιο γιά τήν ἐξέγερση μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας αναδημοσιεύτηκε στό 9 φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», στίς 8 τοῦ Μάρτη (23 τοῦ Φλεβάρη) 1905, μέ τόν τίτλο «Ἐπιτακτικά ζητήματα». — *45.*

26 *«Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι»* («Χρονικά τῆς Μόσχας») — μιά ἀπό τίς ἀρχαιότερες ρωσικές ἐφημερίδες· τήν ἔβγαζε τό πανεπιστήμιο τῆς Μόσχας ἀπό τό 1756 (ἀρχικά μέ τή μορφή μικροῦ φυλλαδίου). Στά 1863–1887 διευθυντής-ἐκδότης τῆς «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι» ἦταν ὁ Μ. Ν. Κατκόφ — ἀντιδραστικός καί σωβινιστής τῶν ἄκρων. Στά χρόνια αὐτά ἡ ἐφημερίδα μετατράπηκε σέ μοναρχικό ἐθνικιστικό ὄργανο, πού προπαγάνδιζε τίς ἀπόψεις τῶν πιό ἀντιδραστικῶν στρωμάτων τῶν τσιφλικάδων καί τοῦ κλήρου. Ἀπό τό 1905 ἡ ἐφημερίδα «Μοσκόβσκιγε Βέντο-

μοστι» ἔγινε ἕνα ἀπό τά κυριότερα ὄργανα τῶν μαυροεκατονταρχιτῶν. Ἔβγαινε ὥς τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση. — *46.*

[27] Τό συνέδριο τῶν παραγόντων τῶν ζέμστβο συνῆλθε στή Μόσχα στίς 24–25 τοῦ Φλεβάρη (9–10 τοῦ Μάρτη) 1905. — *46.*

[28] Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει περικοπές ἀπό τό κύριο ἄρθρο «Ἀπό τόν ἐκδότη», παρμένο ἀπό τήν «Ἐκονομίτσεσκαγια Γκαζέτα» («Οἰκονομική Ἐφημερίδα») ἀρ. φύλλου 1, τῆς 20 τοῦ Μάρτη 1905, χωρίς ὑπογραφή. — *48.*

[29] Ὁ Λένιν παραθέτει περικοπή ἀπό τήν ἐργασία τοῦ Κ. Μάρξ «Κριτική τῆς χεγκελιανῆς φιλοσοφίας τοῦ δικαίου. Εἰσαγωγή» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 1ος, σελ. 415). — *50.*

[30] *Der «Volks-Tribun»* («Λαϊκό Βῆμα») — ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα πού ἱδρύθηκε ἀπό τούς γερμανούς «ἀληθινούς σοσιαλιστές» στή Νέα Ὑόρκη. Ἔβγαινε ἀπό τίς 5 τοῦ Γενάρη ὥς τίς 31 τοῦ Δεκέμβρη 1846. — *55.*

[31] *«Das Westphälische Dampfboot»* («Τό Ἀτμόπλοιο τῆς Βεστφαλίας») — μηνιαῖο περιοδικό, ὄργανο ἑνός ρεύματος τοῦ μικροαστικοῦ γερμανικοῦ, ἤ «ἀληθινοῦ» σοσιαλισμοῦ· ἔβγαινε στό Μπίλεφελντ καί στό Πάντερμπορν (Γερμανία), ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1845 ὥς τό Μάρτη τοῦ 1848.
Ἡ «Ἐγκύκλιος ἐνάντια στόν Κρίγκε», πού ἀναφέρεται ἐδῶ ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν, μπῆκε στή 2η ἔκδ. τῶν Ἁπάντων τοῦ Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς, ρωσ. ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 1 - 16 — *55.*

[32] *«Ρεβολιουτσιόνναγια Ροσσίγια»* («Ἐπαναστατική Ρωσία») — παράνομη ἐφημερίδα τῶν ἐσέρων. Ἐκδόθηκε στά τέλη τοῦ 1900 στή Ρωσία ἀπό τήν «Ἕνωση τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν» (τό 1 φύλλο πού δείχνει ὅτι βγῆκε στά 1900 στήν πραγματικότητα βγῆκε τό Γενάρη τοῦ 1901). Ἀπό τό Γενάρη τοῦ 1902 ὥς τό Δεκέμβρη τοῦ 1905 ἔβγαινε στό ἐξωτερικό (Γενεύη) σάν ἐπίσημο ὄργανο τοῦ κόμματος τῶν σοσιαλιστῶν-ἐπαναστατῶν. — *56.*

[33] Ἡ μυστική ἀντικομματική ὀργάνωση τῶν μενσεβίκων δημιουργήθηκε ἀμέσως ὕστερα ἀπό τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά νά παλαίψει ἐνάντια στούς μπολσεβίκους καί νά καταλάβει τήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος. Τό Σεπτέμβρη τοῦ 1903 συνῆλθε στή Γενεύη, κρυφά ἀπό τήν πλειοψηφία τοῦ κόμματος καί τά καθοδηγητικά του ὄργανα, φραξιονιστική σύσκεψη 17 μενσεβίκων μέ ἐπικεφαλῆς τούς Μάρτοφ, Πότρεσοφ καί ἄλλους ἡγέτες τῆς ἀντιπολίτευσης. Στήν ἀπόφαση πού γράφτηκε ἀπό τούς Τρότσκι καί Μάρτοφ καθοριζόταν τό σχέδιο πάλης ἐνάντια στήν πλειοψηφία τοῦ κόμματος καί στά κεντρικά κομματικά ὄργανα πού εἶχαν ἐκλεγεῖ ἀπό τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ σύσκεψη συνιστοῦσε νά χρησιμοποιηθοῦν ὅλα τά μέσα πάλης γιά νά διευρυνθεῖ ἡ ἐπιρροή τῆς ἀντιπολίτευσης καί νά ἀλλάξει ἡ σύνθεση τῶν ἀνώτερων ὀργάνων τοῦ κόμματος. Στά μέλη τῆς ἀντιπολίτευσης προτεινόταν νά μή δέχονται νά δουλέψουν κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, νά μποϋκοτάρουν τήν «Ἴσκρα», νά ἐπιδιώκουν νά πετύχουν τήν ἐπαναφορά τῆς παλιᾶς σύνταξης. Στή σύσκεψη συγκροτήθηκε φιλολογική

ὁμάδα ἀπό τούς πρώην συντάκτες τῆς «Ἴσκρα», πού εἶχε γιά σκοπό της τή συνένωση τῶν μενσεβίκων καί τήν προπαγάνδα τῶν ὁπορτουνιστικῶν ἰδεῶν τῆς μενσεβίκικης ἀντιπολίτευσης. — *63.*

34 Πρόκειται γιά τή δήλωση τῶν μενσεβίκων πού δημοσιεύτηκε στό 83 φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Ἴσκρα», στίς 7 τοῦ Γενάρη 1905 (στήλη «Ἀπό τό κόμμα»). — *64.*

35 *«Vossische Zeitung»* («Ἐφημερίδα τοῦ Φός») — γερμανική μετριοπαθής-φιλελεύθερη ἐφημερίδα. Ἔβγαινε στό Βερολίνο ἀπό τό 1704 ὥς τό 1934. — *69.*

36 *«Ἀνοιχτό γράμμα στόν πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΣΔΕΚΡ σύντροφο Πλεχάνοφ».* Βγῆκε στήν ἀρχή σέ φυλλάδιο. Ἀργότερα ἀναδημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Βπεριόντ», ἀρ. φύλλου 16, τῆς 30 (17) τοῦ Ἀπρίλη 1905. Ἡ ἔκθεση τῆς ΚΕ πρός τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος, μέ τήν πληροφορία ὅτι ὅρισε τούς ἐκπροσώπους της στό Συμβούλιο καί μέ τήν αἴτηση νά κληθεῖ τό Συμβούλιο σέ συνεδρίαση — γιά τή συνεδρίαση αὐτή γράφει παρακάτω ὁ Λένιν — στάλθηκε στόν Πλεχάνοφ στίς 4 (17) τοῦ Ἀπρίλη 1905. Τήν ἄλλη μέρα στή συνεδρίαση τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς ἀποφασίστηκε νά δοθεῖ στό Συμβούλιο ἑφταήμερη προθεσμία γιά νά ἀπαντήσει καί μετά νά ἀρχίσει τίς ἐργασίες του τό συνέδριο. Τό ΙΙΙ συνέδριο ἄρχισε ἀκριβῶς μετά ἀπό 7 μέρες, στίς 12 (25) τοῦ Ἀπρίλη 1905. — *74.*

37 Ἡ προκήρυξη *«Πρωτομαγιά»* γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν στή Γενεύη καί ἐκδόθηκε σέ ξεχωριστό φυλλάδιο μέ τήν ὑπογραφή τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας καί τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ». Τό φυλλάδιο ἐπανεκδόθηκε ἀπό τίς τοπικές ἐπιτροπές Μπακοῦ, Αἰκατερινοσλάβ, Μόσχας, Νίζνι Νόβγκοροντ, Ρίγας, Τέρσκο-Νταγκεστάν καί ἀπό τήν ὁμάδα τοῦ Ρίμπινσκ τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *84.*

38 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη τό ἄρθρο «Ἐφιστοῦμε τήν προσοχή τοῦ κόμματος», πού δημοσιεύτηκε στό 94 φύλλο τῆς μενσεβίκικης «Ἴσκρα», στίς 25 τοῦ Μάρτη 1905. — *88.*

39 Πρόκειται γιά τό *ΙΙ συνέδριο τοῦ «Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας»,* πού ἔγινε στίς 13–18 (26–31) τοῦ Ὀχτώβρη 1903 στή Γενεύη. Τό συνέδριο συγκλήθηκε ὕστερα ἀπό ἐπιμονή τῶν μενσεβίκων πού ἤθελαν νά τό ἀντιπαραθέσουν στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ὁ Β. Ι. Λένιν παίρνοντας θέση ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ συνεδρίου τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ ἔγραφε: «Τό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου θά δόσει *τώρα* ὅ,τι μπορεῖ γιά τούς τσακωμούς καί τίποτε γιά τήν ὑπόθεση, δηλαδή γιά τή δουλειά στό ἐξωτερικό» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 34ος, σελ. 148).

Στό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ ἦταν 15 ὀπαδοί τῆς πλειοψηφίας (ἀπό τή δεύτερη συνεδρίαση — 14), πού εἶχαν 18 ψήφους (Β. Ι. Λένιν, Γ. Β. Πλεχάνοφ, Ν. Ε. Μπάουμαν, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγιέβιτς, Μ. Μ. Λιτβίνοφ καί ἄλλοι), καί 18 μενσεβίκοι (ἀπό τή δεύτερη συνεδρίαση — 19), πού εἶχαν 22 ψήφους (Π.Μπ.

Ἀξελρόντ, Φ. Ι. Ντάν, Λ. Γ. Ντέιτς, Β. Ι. Ζασούλιτς, Λ. Μάρτοφ, Λ. Ντ. Τρότσκι καί ἄλλοι).

Τό συνέδριο συζήτησε τά ἀκόλουθα ζητήματα: 1) ἔκθεση τῆς διοίκησης τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ (τοῦ Λ. Γ. Ντέιτς καί τῆς Ν. Κ. Κρούπσκαγια)· 2) ἔκθεση τοῦ ἀντιπροσώπου τοῦ Συνδέσμου πού πῆρε μέρος στό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος· 3) καταστατικό τοῦ Συνδέσμου· 4) ἐκλογή διοίκησης.

Κεντρικό ζήτημα τῆς ἡμερήσιας διάταξης ἦταν ἡ ἔκθεση τοῦ Β. Ι. Λένιν—ἀντιπροσώπου τοῦ Συνδέσμου στό συνέδριο τοῦ κόμματος. Ὁ Λένιν στήν ἔκθεσή του ἀνέλυσε τίς ἐργασίες τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ καί, ξεσκεπάζοντας τόν ὀπορτουνισμό τῶν μενσεβίκων, ἔδειξε ὅτι ἡ στάση τους στό συνέδριο ἦταν χωρίς ἀρχές. Ἡ ἀντιπολίτευση, κάνοντας χρήση τῆς πλειοψηφίας πού εἶχε στό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ, πῆρε ἀπόφαση νά δοθεῖ ὁ λόγος στόν Μάρτοφ γιά νά κάνει συνεισήγηση ἀμέσως ὕστερα ἀπό τόν Λένιν. Ὁ Μάρτοφ στή συνεισήγησή του ὑπεράσπισε τή στάση τῶν μενσεβίκων στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἐξαπέλυσε συκοφαντικές κατηγορίες κατά τῶν μπολσεβίκων. Ὁ Λένιν καί οἱ ὀπαδοί τῆς πλειοψηφίας, βλέποντας καθαρά ὅτι ἦταν ἀδύνατη καί ἄσκοπη ἡ παραπέρα πολεμική κατά τῆς ἀντιπολίτευσης, ἐγκατέλειψαν τή συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου καί ἀρνήθηκαν νά πάρουν μέρος στίς παραπέρα συζητήσεις πάνω σ' αὐτό τό θέμα. Ἡ μενσεβίκικη πλειοψηφία τοῦ συνεδρίου, ἐπιδιώκοντας νά πάρει στά χέρια της τά κεντρικά ὄργανα τοῦ κόμματος, ψήφισε τρεῖς ἀποφάσεις πάνω στό δεύτερο θέμα τῆς ἡμερήσιας διάταξης, μέ τίς ὁποῖες ἀπέκρουε τή θέση τοῦ Λένιν πάνω στά ὀργανωτικά ζητήματα καί καλοῦσε σέ συστηματική πάλη κατά τῶν μπολσεβίκων.

Τό συνέδριο ψήφισε ἐπίσης τό καταστατικό τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ· πολλά ἄρθρα τοῦ καταστατικοῦ αὐτοῦ (ἄρθρα πού ἐπέτρεπαν στό Σύνδεσμο νά ἐκδίδει τύπο γιά τά γενικά ζητήματα τοῦ κόμματος, πού ἐπέτρεπαν στή διοίκηση τοῦ Συνδέσμου νά διατηρεῖ σχέσεις μέ τίς ἄλλες ὀργανώσεις, παρακάμπτοντας τήν ΚΕ καί τό ΚΟ, καί ἄλλα) στρέφονταν κατά τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος· ἐκτός ἀπό αὐτό οἱ μενσεβίκοι ἀμφισβητοῦσαν τό δικαίωμα τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ νά ἐπικυρώνει τό καταστατικό τοῦ Συνδέσμου. Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ Φ.Β. Λένγκνικ, πού παραβρισκόταν στό συνέδριο, ἀξίωσε ἐξονόματος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς νά προσαρμοστεῖ τό καταστατικό τοῦ Συνδέσμου στό καταστατικό τοῦ κόμματος καί ὅταν ἡ ἀντιπολίτευση ἀρνήθηκε νά δεχτεῖ τήν ἀπαίτηση αὐτή, κήρυξε τή συνέλευση παράνομη. Τό Συμβούλιο τοῦ κόμματος ἐπεδοκίμασε τίς ἐνέργειες τοῦ ἀντιπροσώπου τῆς ΚΕ (βλ. Β.Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμος 8ος, σελ. 63).

Ὁ Β. Ι. Λένιν χαρακτήρισε τό συνέδριο τοῦ Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ «ἀποκορύφωμα τῶν ἐχθροπραξιῶν τῆς ἀντιπολίτευσης κατά τῶν κεντρικῶν ὀργάνων» (στόν ἴδιο τόμο, σελ. 102). Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ τό ΙΙ συνέδριο τοῦ Συνδέσμου οἱ μενσεβίκοι μετέτρεψαν τό Σύνδεσμο σέ σημεῖο στηρίγματος γιά τήν πάλη ἐνάντια στό κόμμα. — *88.*

40 Τό *ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ* ἔγινε στό Λονδίνο στίς 12–27 τοῦ Ἀπρίλη (25 τοῦ Ἀπρίλη - 10 τοῦ Μάη) 1905. Προετοιμάστηκε ἀπό τούς μπολσεβίκους καί διεξήχθηκε κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Λένιν. Οἱ μενσεβίκοι ἀρνήθηκαν νά πάρουν μέρος στό συνέδριο καί συγκάλεσαν στή Γενεύη δική τους συνδιάσκεψη.

Στό συνέδριο πῆραν μέρος 38 ἀντιπρόσωποι: 24 μέ θετική ψῆφο καί 14 μέ συμβουλευτική. Μέ θετική ψῆφο πῆραν μέρος οἱ ἀντιπρόσωποι 21 ἐπιτροπῶν τοῦ ΣΔΕΚΡ (Πετρούπολης, Μόσχας, Τβέρ, Ρίγας, Βόρειας ἐπιτροπῆς, Τούλας, Νίζνι Νόβγκοροντ, Οὐραλίων, Σαμάρας, Σαράτοφ, Ἕνωσης Καυκάσου (Ἐπιτροπές Μπακού, Βατούμ, Ἰμερεθίας-Μινγκρελίας, Τιφλίδας), Βορόνεζ, Νικολάγεφ, Ὀδησσοῦ, Πολέσιε, Βορειο-Δυτικῆς ἐπιτροπῆς, Κούρσκ, Ὀριόλ). Ὁ Λένιν ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπιτροπῆς Ὀδησσοῦ. Μεταξύ τῶν ἀντιπροσώπων ἦταν οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Α. Α. Μπογκντάνοφ, Α. Β. Λουνατσάρσκι, Μ. Μ. Λιτβίνοφ, Μ. Γ. Τσχακάγια καί ἄλλοι. Πρόεδρος τοῦ συνεδρίου ἐκλέχτηκε ὁ Λένιν.

Τό συνέδριο ἐξέτασε τά βασικά προβλήματα τῆς ἀναπτυσσόμενης στή Ρωσία ἐπανάστασης καί καθόρισε τά καθήκοντα τοῦ προλεταριάτου καί τοῦ κόμματός του. Στό συνέδριο συζητήθηκαν τά παρακάτω ζητήματα: ἔκθεση τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς· ἔνοπλη ἐξέγερση· στάση ἀπέναντι στήν πολιτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης· προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση· στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα· καταστατικό τοῦ κόμματος· στάση ἀπέναντι στό τμῆμα τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἀποσχίστηκε· στάση ἀπέναντι στίς ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις· στάση ἀπέναντι στούς φιλελευθέρους· πρακτικές συμφωνίες μέ τούς ἐσέρους· προπαγάνδα καί ζύμωση· λογοδοσία τῆς ΚΕ καί ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν καί ἄλλα.

Γιά ὅλα τά βασικά ζητήματα πού συζητήθηκαν στό συνέδριο ὁ Λένιν ἔγραφε τά σχέδια ἀποφάσεων. Στό συνέδριο ὁ Λένιν ἔκανε τίς εἰσηγήσεις γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί πάνω στήν ἀπόφαση γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος καί μίλησε γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση, γιά τή στάση ἀπέναντι στήν τακτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης, γιά τίς σχέσεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν διανοουμένων μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, γιά τό καταστατικό τοῦ κόμματος, γιά τήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ καί γιά ἄλλα ζητήματα. Τό συνέδριο χάραξε τό στρατηγικό σχέδιο τοῦ κόμματος στήν ἀστικοδημοκρατική ἐπανάσταση· τό σχέδιο καθόριζε ὅτι τό προλεταριάτο πρέπει νά εἶναι ὁ ἡγέτης, ὁ καθοδηγητής τῆς ἐπανάστασης καί σέ συμμαχία μέ τήν ἀγροτιά, ἀπομονώνοντας τήν ἀστική τάξη, πρέπει νά ἀγωνιστεῖ γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης, γιά τήν ἀνατροπή τῆς ἀπολυταρχίας καί τήν ἐγκαθίδρυση τῆς λαοκρατικῆς δημοκρατίας, γιά τήν ἐξάλειψη ὅλων τῶν ὑπολειμμάτων τῆς δουλοπαροικίας. Τό συνέδριο, ξεκινώντας ἀπό τό στρατηγικό αὐτό σχέδιο, καθόρισε τήν τακτική τοῦ κόμματος. Τό συνέδριο πρόβαλε σάν κύριο καί ἐπεῖγον καθῆκον τοῦ κόμματος τήν ὀργάνωση τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης. Τό συνέδριο τόνισε ὅτι μέ τή νίκη τῆς ἔνοπλης λαϊκῆς ἐξέγερσης πρέπει νά δημιουργηθεῖ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, πού θά τσακίσει τήν ἀντίσταση τῆς ἀντεπανάστασης, θά ἐφαρμόσει τό πρόγραμμα-μίνιμουμ τοῦ ΣΔΕΚΡ, θά προετοιμάσει τίς προϋποθέσεις γιά τό πέρασμα στή σοσιαλιστική ἐπανάσταση.

Τό συνέδριο ἀναθεώρησε τό καταστατικό τοῦ κόμματος· ψήφισε τό πρῶτο ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ σχετικά μέ τήν ἰδιότητα τοῦ μέλους τοῦ κόμματος, ὅπως ἦταν διατυπωμένο ἀπό τόν Λένιν· κατήργησε τό σύστημα τῶν δυό κέντρων (ΚΕ καί ΚΟ) στό κόμμα καί δημιούργησε ἑνιαῖο καθοδηγητικό κομματικό κέντρο —τήν Κεντρική Ἐπιτροπή· καθόρισε

μέ ἀκρίβεια τή δικαιοδοσία τῆς ΚΕ καί τίς σχέσεις της μέ τίς τοπικές ἐπιτροπές.

Τό συνέδριο καταδίκασε τίς ἐνέργειες τῶν μενσεβίκων, τόν ὀπορτουνισμό τους στά ὀργανωτικά ζητήματα καί στά ζητήματα τακτικῆς. Ἐπειδή ἡ «Ἴσκρα» ἔπεσε στά χέρια τῶν μενσεβίκων καί ἐφάρμοζε ὀπορτουνιστική γραμμή, τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀνέθεσε στήν ΚΕ νά δημιουργήσει νέο Κεντρικό Ὄργανο — τήν ἐφημερίδα «Προλετάρι». Διευθυντής τῆς «Προλετάρι» ὁρίστηκε στήν ὁλομέλεια τῆς 27 τοῦ Ἀπρίλη (10 τοῦ Μάη) 1905 ὁ Β. Ι. Λένιν.

Τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ εἶχε τεράστια ἱστορική σημασία. Ἦταν τό πρῶτο μπολσεβίκικο συνέδριο. Τό συνέδριο ἐξόπλισε τό κόμμα καί τήν ἐργατική τάξη μέ ἕνα μαχητικό πρόγραμμα πάλης γιά τή νίκη τῆς δημοκρατικῆς ἐπανάστασης. Γιά τίς ἐργασίες καί τή σημασία τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος βλ. τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό τρίτο συνέδριο» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 214 - 221). Βασική θεμελίωση τῶν ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου ἔγινε στό βιβλίο τοῦ Λένιν «Δυό τακτικές τῆς σοσιαλ. δημοκρατίας στή δημοκρατική ἐπανάσταση» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ. τόμ. 9ος, σελ. 1 - 119). — *91.*

41 Οἱ ἀποφάσεις αὐτές, πού γράφτηκαν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν, ἐγκρίθηκαν στήν τελευταία συνεδρίαση τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, στίς 11 (24) τοῦ Ἀπρίλη 1905· τίς ἀποφάσεις αὐτές τίς διάβασε ὁ Λ. Μπ. Κράσιν, μέλος τῆς ΟΕ ἀπομέρους τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς, ὅταν ἔκανε τόν ἀπολογισμό τῆς ΟΕ στήν πρώτη συνεδρίαση τοῦ III συνεδρίου στίς 12 (25) τοῦ Ἀπρίλη 1905 (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἀπρίλης-Μάης τοῦ 1905. Πρακτικά», Μόσχα, 1959, σελ. 30–31). — *93.*

42 Τό ντοκουμέντο αὐτό εἶναι σχέδιο τοῦ πέμπτου ἄρθρου τῆς ἀπόφασης πού ψηφίστηκε ἀπό τήν Ὀργανωτική ἐπιτροπή γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, στίς 11 (24) τοῦ Ἀπρίλη 1905 (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 31–32).

Οἱ βασικές θέσεις τοῦ ντοκουμέντου αὐτοῦ μπῆκαν καί στήν ἀπόφαση γιά τή συγκρότηση τοῦ συνεδρίου σέ σῶμα· ἡ ἀπόφαση προτάθηκε ἀπό τούς Π. Α. Κράσικοφ (Μπέλσκι), Μ. Σ. Λεστσίνσκι (Ζάρκοφ) καί Μ. Μ. Λιτβίνοφ (Κουζνετσόφ) στήν τρίτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, στίς 13 (26) τοῦ Ἀπρίλη καί ψηφίστηκε στήν 5η συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, στίς 14 (27) τοῦ Ἀπρίλη 1905 (βλ. στό ἴδιο, Πρακτικά, σελ. 96). — *96.*

43 Ἀντιπρόσωπος ἀπομέρους τῆς ἐπιτροπῆς Καζάν δέν ὑπῆρχε στό συνέδριο ὥς τήν δέκατη ὄγδοη συνεδρίαση, γιατί ἡ Ὀργανωτική Ἐπιτροπή δέν μπόρεσε νά πάρει ἔγκαιρα ἐπαφή μέ τήν ἐπιτροπή. Τήν περίοδο ἐκείνη βρισκόταν στό ἐξωτερικό ὁ Β. Β. Ἀντοράτσκι—μέλος τῆς ἐπιτροπῆς Καζάν. Γιά νά ἐξασφαλιστεῖ ἡ συμμετοχή τῆς ὀργάνωσης Καζάν στό συνέδριο ὁ Λένιν, στή δήλωση «Πρός τήν ἐπιτροπή γιά τόν ἔλεγχο τῆς σύνθεσης τοῦ συνεδρίου», πρότεινε νά προσκληθεῖ ὁ Β. Β. Ἀντοράτσκι στό συνέδριο μέ συμβουλευτική ψῆφο, σά μέλος τῆς ἐπιτροπῆς Καζάν. Ἡ ἐπιτροπή γιά τόν ἔλεγχο τῶν πληρεξουσίων πρότεινε νά προσκληθεῖ ὁ σ. Ἀντοράτσκι «ἁπλῶς σά μέλος τοῦ κόμματος...». Αὐτήν ἀκριβῶς τή διατύπωση τῆς ἐπιτροπῆς ὀνομάζει ὁ Λένιν περίεργη.

Τό συνέδριο ἀποφάσισε κατά πλειοψηφία, — μόνο δυό ψῆφοι δόθηκαν

κατά,— νά προσκαλέσει τόν σ. 'Αντοράτσκι «σά μέλος τῆς ἐπιτροπῆς». Ἡ ἀπόφαση αὐτή δέν κατορθώθηκε νά ἀνακοινωθεῖ στόν 'Αντοράτσκι, πού ἔτσι δέν πῆρε μέρος στό συνέδριο. Μόνο στή δέκατη ὄγδοη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου ἔφτασε στό συνέδριο σάν ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπιτροπῆς Καζάν ὁ Ι. Α. Σάμμερ (Σάβιτς). Τοῦ δόθηκε συμβουλευτική ψῆφος. — *98.*

44 Ὁ Ν. Α. 'Αλεξέγεφ ('Αντρέγεφ) πρότεινε τήν ἑξῆς ἀπόφαση: «νά συζητηθεῖ ἡ ἔκθεση τῆς ΟΕ ἀπό τήν οὐσιαστική πλευρά καί ὄχι ἀπό τήν ἄποψη ἀρχῶν ἤ ἠθικῆς». Στήν πορεία τῆς συζήτησης ὁ 'Αντρέγεφ ἀποδέχτηκε τήν ἀπόφαση τοῦ Β.Ι. Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 101), πού ψηφίστηκε ἀπό τό συνέδριο. — *100.*

45 Τό ἐπεισόδιο μέ τήν 'Οργανωτική 'Επιτροπή ἔγινε στή δεύτερη συνεδρίαση τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ἔχει ὡς ἑξῆς:

Ἡ 'Οργανωτική 'Επιτροπή πρίν ἀκόμα ἀρχίσει τό συνέδριο ἀπέρριψε τό αἴτημα τῆς ὁμάδας «Μπορμπά» νά γίνει δεκτός στό συνέδριο ἀντιπρόσωπός της. Στίς 17 (30) τοῦ 'Ιούλη στή συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τόν ἔλεγχο τῶν πληρεξουσίων καί τόν καθορισμό τῆς σύνθεσης τοῦ συνεδρίου, ἐπειδή ὑποβλήθηκε στήν ἐπιτροπή δήλωση τῆς ὁμάδας «Μπορμπά» μέ παράπονα γιά λαθεμένες ἐνέργειες τῆς ΟΕ, ἡ ἐπιτροπή ἄκουσε σχετική ἀνακοίνωση πού ἔκαναν τά μέλη τῆς ΟΕ Ε.Μ. 'Αλεξάντροβα (Στάιν) καί Π. Α. Κράσικοφ (Παύλοβιτς) πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Ἡ ἐπιτροπή πληρεξουσίων βρῆκε σωστή τήν ἀπόφαση τῆς ΟΕ. Στή συνεδρίαση τῆς 18 (31) τοῦ 'Ιούλη, ὅταν ἐξεταζόταν τό ζήτημα αὐτό, τό μέλος τῆς ΟΕ Ε. Γ. Λέβιν ('Εγκόροφ), πού ἔφθασε στό συνέδριο μέ καθυστέρηση, ζήτησε νά γίνει διάλειμμα γιά νά ἐξετασθεῖ τό ζήτημα τῆς ὁμάδας «Μπορμπά» ἀπό τά μέλη τῆς ΟΕ. Σέ σύσκεψη τῆς ΟΕ, πού ἔγινε στό διάλειμμα, ἡ πλειοψηφία ὑποστήριξε νά ὑποβληθεῖ στό συνέδριο ἡ ἑξῆς πρόταση: νά προσκληθεῖ μέ συμβουλευτική ψῆφο ὁ Ντ. Μπ. Ριαζάνοφ, ἀντιπρόσωπος τῆς ὁμάδας «Μπορμπά». Τήν πρόταση αὐτή τήν καταψήφισε ὁ ἰσκριστής Κράσικοφ, πού διαμαρτυρήθηκε στή συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου γιά τίς ἐνέργειες τῆς ΟΕ. Ὁ Λέβιν κατηγόρησε τόν Κράσικοφ ὅτι παίρνοντας θέση ἐνάντια στήν πλειοψηφία τῆς ΟΕ παραβιάζει δῆθεν τήν κομματική πειθαρχία.

Τό συνέδριο ἀπέρριψε τήν πρόταση τῆς ΟΕ καί ἐνέκρινε τίς παρακάτω ἀποφάσεις.

«Τό συνέδριο καλεῖ ὅλους τούς συντρόφους, ὅταν ἔχουν νά ὑποβάλουν ὁρισμένες προτάσεις, νά τίς ὑποβάλουν στό γραφεῖο τοῦ συνεδρίου καί θεωρεῖ λῆξαν τό ἐπεισόδιο πού προκλήθηκε μέ τίς δηλώσεις τῶν σ.σ. Παύλοβιτς καί 'Εγκόροφ».

«Μέ τήν ἐκλογή τῆς ἐπιτροπῆς πού ἔχει προορισμό νά καθορίσει τή σύνθεση τοῦ συνεδρίου ἡ 'Οργανωτική 'Επιτροπή ἔχασε τό δικαίωμα νά ἐπηρεάζει, σά συλλογικό ὄργανο, τή σύνθεση τοῦ συνεδρίου καί ὡς πρός τό σημεῖο αὐτό ἔληξε πιά ἡ δράση της σά συλλογικοῦ ὀργάνου» («Τό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 37, 38). — *102.*

46 Τό σχέδιο τῆς ἡμερήσιας διάταξης συζητήθηκε στήν τρίτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου τό βράδυ τῆς 13 (26) τοῦ 'Απρίλη 1905.

Σέ τοῦτο τόν τόμο στά «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» δημοσιεύονται

οἱ διάφορες παραλλαγές τοῦ σχεδίου τῆς ἡμερήσιας διάταξης τοῦ συνεδρίου (σελ. 377 - 380).

Τό σχέδιο αὐτό εἶχε μοιραστεῖ στούς ἀντιπροσώπους γιά νά κάνουν παρατηρήσεις καί σέ συνέχεια, μέ μικρές στυλιστικές ἀλλαγές, διαβάστηκε στό συνέδριο σά σχέδιο ὑπογραμμένο ἀπό τούς Β. Ι. Λένιν, Μ. Μ. Λιτβίνοφ (Κουζνετσόφ) καί Α. Α. Μπογκντάνοφ (Μαξίμοφ).

Κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου τῆς ἡμερήσιας διάταξης τό συνέδριο ἐνέκρινε στήν ἀρχή ἕξι βασικές κατηγορίες ζητημάτων, πού συμπίπτουν πέρα γιά πέρα μέ τίς κατηγορίες πού εἶχε ὑποδείξει ὁ Β. Ι. Λένιν. Σέ συνέχεια τό συνέδριο, ἀφοῦ ἐξέτασε τίς ὑποδιαιρέσεις αὐτῶν τῶν βασικῶν κατηγοριῶν, ἐνέκρινε τήν παρακάτω ἡμερήσια διάταξη:

«I. Ζητήματα τακτικῆς:
1) Ἡ ἔνοπλη ἐξέγερση.
2) Στάση ἀπέναντι στήν πολιτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές καί στή στιγμή τῆς ἐπανάστασης.
3) Στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα.

II. Ὀργανωτικά ζητήματα:
4) Οἱ σχέσεις τῶν ἐργατῶν καί τῶν διανοουμένων μέσα στίς κομματικές ὀργανώσεις.
5) Καταστατικό τοῦ κόμματος.

III. Στάση ἀπέναντι στά ἄλλα κόμματα καί ρεύματα:
6) Στάση ἀπέναντι στό τμῆμα τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἀποσχίστηκε.
7) Στάση ἀπέναντι στίς ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις.
8) Στάση ἀπέναντι στούς φιλελευθέρους.
9) Πρακτικές συμφωνίες μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες.

IV. Ἐσωτερικά ζητήματα τῆς κομματικῆς ζωῆς:
10) Προπαγάνδα καί ζύμωση.

V. Ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων:
11) Λογοδοσία τῆς ΚΕ.
12) Ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν.

VI. Ἐκλογές:
13) Ἐκλογές.
14) Τρόπος ἀνακοίνωσης τῶν ἀποφάσεων καί τῶν πρακτικῶν τοῦ συνεδρίου καί ἀνάληψης καθηκόντων ἀπό τά ὑπεύθυνα πρόσωπα». — *104*.

47 Σύμφωνα μέ τήν πρόταση τῶν Ντ. Σ. Ποστολόβσκι (Μιχάιλοφ), Α. Β. Λουνατσάρσκι (Βόινοφ) καί Λ. Μπ. Κράσιν (Ζίμιν) ἡ ἡμερήσια διάταξη ἔπρεπε νά περιλάβει τέσσερις κατηγορίες ζητημάτων: ὀργανωτικά ζητήματα, ζητήματα τακτικῆς, στάση ἀπέναντι στά ἄλλα κόμματα, ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων. Ἡ πρόταση αὐτή ἔγινε δεκτή. Στήν πορεία τῆς παραπέρα συζήτησης καί τῶν συμπληρώσεων ἐγκρίθηκε ἡμερήσια διάταξη μέ τίς ἀκόλουθες βασικές κατηγορίες: 1) ζητήματα τακτικῆς· 2) ὀργανωτικά ζητήματα· 3) στάση ἀπέναντι στά ἄλλα κόμματα· 4) ἐσωκομματική δουλειά· 5) ἐκθέσεις τῶν ἀντιπροσώπων· 6) ἐκλογές.—*106*.

48 Τό σχέδιο τοῦ Ἰβανόφ (Α. Α. Μπογκντάνοφ), πού ἀναφέρει ὁ Β. Ι. Λένιν, εἶναι τό σχέδιο τοῦ νέου καταστατικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ· τό παρουσίασε στό συνέδριο τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας. Τό σχέδιο αὐτό δημοσιεύτηκε στό 13 φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ»

στίς 5 τοῦ 'Απρίλη (23 τοῦ Μάρτη) 1905 μέ τόν τίτλο «Τό όργανωτικό ζήτημα». Τό σχέδιο, μέ όρισμένες άλλαγές πού έγιναν στίς προκαταρκτικές συσκέψεις τῶν άντιπροσώπων, διαβάστηκε άπό τόν Μπογκντάνοφ (Μαξίμοφ) στή δέκατη πέμπτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, στίς 20 τοῦ 'Απρίλη (3 Μάη) τό βράδυ. Τό καταστατικό, ὕστερα άπό τή συζήτηση καί μερικές τροπολογίες, ψηφίστηκε στή δέκατη ἕβδομη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, στίς 21 τοῦ 'Απρίλη (4 τοῦ Μάη) τό βράδυ.

Οἱ παρατηρήσεις τοῦ Ν. Φ. (Ε. Ε. Ἔσσεν) πάνω στό σχέδιο τοῦ Ἰβανόφ δημοσιεύτηκαν μέ τόν τίτλο «Γιά τό σχέδιο καταστατικοῦ τοῦ κόμματος» στό «Χωριστό παράρτημα τοῦ 15 φύλλου τῆς „Βπεριόντ"» στίς 20 (7) τοῦ 'Απρίλη 1905.—*107*.

[49] 'Ο Λένιν κατά λάθος όνομάζει 'Αρνάτσκι τόν Β. Β. 'Αντοράτσκι.—*109*.

[50] Κατά τήν τέταρτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου στίς 14 (27) τοῦ 'Απρίλη 1905, ὅταν γινόταν συζήτηση τοῦ ζητήματος αὐτοῦ, ὁ Λένιν εἶπε πώς δέν ἐπρότεινε νά προσκληθεῖ ὁ Β. Β. Φιλάτοφ (ΝΝ), άλλά ὅτι διαβίβασε άπλῶς στό συνέδριο τή δήλωσή του (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 80).

'Η πρόταση γιά τήν πρόσκληση τοῦ Φιλάτοφ στό συνέδριο μέ συμβουλευτική ψῆφο άπορρίφθηκε. — *110*.

[51] Στήν τέταρτη συνεδρίαση (πρωί τῆς 14 (27) τοῦ 'Απρίλη), ὕστερα άπό τήν ἔκθεση τῆς 'Επιτροπῆς Πληρεξουσίων, ἔγιναν συζητήσεις γιά παροχή θετικῆς ψήφου στίς μπολσεβίκικες όργανώσεις πού ὑπῆρχαν καί δούλευαν παράλληλα μέ τίς μενσεβίκικες ἐπιτροπές (όμάδα τοῦ Χαρκόβου, όμάδα τοῦ Αἰκατερινοσλάβ καί 'Επιτροπή τῆς όργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ), καθώς καί στήν 'Επιτροπή τοῦ 'Αρχάγγελου πού δέν εἶχε ἐπικυρωθεῖ.

'Ο Β. Μ. 'Ομποῦχοφ (Κάμσκι) στό λόγο του τόνισε ὅτι ἡ παροχή θετικῆς ψήφου «στήν 'Επιτροπή τῆς όργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ καί στίς παράλληλες όμάδες εἶναι καί στήν οὐσία καί στή μορφή coup d' état» (πραξικόπημα).

Μέ άπόφαση τοῦ συνεδρίου παραχωρήθηκε συμβουλευτική ψῆφος σέ ὅλες τίς παραπάνω όργανώσεις.—*111*.

[52] Πρόκειται γιά τήν άπόφαση πού ψηφίστηκε τόν 'Ιούλη τοῦ 1904 άπό τούς συμφιλιωτιστές Β. Α. Νοσκόφ, Λ. Ε. Γκάλπεριν καί Λ. Μπ. Κράσιν, πού ἦταν μέλη τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς. 'Η άπόφαση περιελάμβανε 26 σημεῖα· τά 9 άπό αὐτά δημοσιεύτηκαν στό 72 φύλλο τῆς «Ἴσκρα» στίς 25 τοῦ Αὐγούστου 1904 μέ τόν τίτλο «Δήλωση τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς».'Η άπόφαση ψηφίστηκε κατά παράβαση τοῦ καταστατικοῦ,γιατί δυό μέλη τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς, ὁ Β. Ι. Λένιν καί ἡ Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα δέν εἶχαν κληθεῖ στή συνεδρίαση τῆς ΚΕ καί ἔτσι δέν εἶχαν τή δυνατότητα νά ὑποστηρίξουν στήν ΚΕ τίς θέσεις τῆς πλειοψηφίας τοῦ κόμματος. Στήν άπόφαση αὐτή οἱ συμφιλιωτιστές άναγνώρισαν τή σύνθεση τῆς μενσεβίκικης συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς νέας «Ἴσκρα», πού εἶχε συγκροτηθεῖ μέ τή μέθοδο τῆς πρόσληψης άπό τόν Πλεχάνοφ. Στήν ΚΕ εἶχαν προσληφθεῖ ἀκόμα τρεῖς συμφιλιωτιστές: οἱ Α. Ι. Λιουμπίμοφ, Λ. Γ. Κάρποφ καί Ι. Φ. Ντουμπροβίνσκι. Οἱ συμφιλιωτιστές τάχθηκαν ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος καί

διέλυσαν τό Νότιο γραφεῖο τῆς ΚΕ, πού ἔκανε ζύμωση ὑπέρ τῆς σύγκλησης τοῦ συνεδρίου. Ἀφαίρεσαν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν τό δικαίωμα τοῦ ἐκπροσώπου τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος στό ἐξωτερικό καί ἀπαγόρευσαν νά δημοσιεύονται τά ἔργα του χωρίς ἄδεια τῆς ΚΕ.

Ἡ ψήφιση τῆς «δήλωσης τοῦ Ἰούλη» σήμαινε πλήρη προδοσία τῶν ἀποφάσεων τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπομέρους τῶν συμφιλιωτιστῶν-μελῶν τῆς ΚΕ καί ἀνοιχτό πέρασμά τους μέ τό μέρος τῶν μενσεβίκων.

Ὁ Β. Ι. Λένιν διαμαρτυρήθηκε ἔντονα γιά τή «δήλωση τοῦ Ἰούλη». Στό γράμμα του «Πρός τά πέντε μέλη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς» καί στήν μπροσούρα «Ἡ δήλωση καί τά ντοκουμέντα σχετικά μέ τό ξέκομμα τῶν κεντρικῶν ὀργάνων ἀπό τό κόμμα», ὁ Β. Ι. Λένιν ξεσκέπασε τίς ἀντικαταστατικές ἐνέργειες τῶν τριῶν μελῶν τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμος 9ος, σελ. 22 - 23, 113 - 124). Οἱ τοπικὲς ἐπιτροπές τοῦ κόμματος — Πετρούπολης, Μόσχας, Ρίγας, Μπακοῦ, Τιφλίδας, Ἰμερεθίας - Μινγκρελίας, Νικολάγεφ, Ὀδησσοῦ, Αἰκατερινοσλάβ — ὑποστήριξαν τόν Β.Ι. Λένιν καί ἀποδοκίμασαν κατηγορηματικά τή «δήλωση τοῦ Ἰούλη». — *113.*

53 Σύμφωνα μέ τό καταστατικό τοῦ κόμματος, πού ψηφίστηκε στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, δικαίωμα ἀντιπροσώπευσης στό συνέδριο εἶχαν οἱ ὀργανώσεις πού εἶχαν ἐπικυρωθεῖ τό ἀργότερο ἕνα χρόνο πρίν ἀπό τό συνέδριο. Σύμφωνα μέ τό καταστατικό τοῦ κόμματος οἱ Ἐπιτροπές Καζάν καί Κουμπάν δέν εἶχαν πλήρη δικαιώματα στό συνέδριο, γιατί ὁ κατάλογος τῶν πρακτικῶν τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος δέν τίς συμπεριελάμβανε σ' ἐκεῖνες πού εἶχαν πλήρη δικαιώματα ὥς τήν 1 τοῦ Σεπτέμβρη 1904. Στήν πέμπτη συνεδρίαση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος, στίς 14 (27) τοῦ Ἀπρίλη, ὁ Β. Β. Βορόβσκι (Ὀρλόβσκι) ὑπέβαλε σχέδιο ἀπόφασης πού εἶχε γραφτεῖ ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν, γιά τήν ἀνακήρυξη τῶν ἐπιτροπῶν αὐτῶν σέ ἐπιτροπές μέ πλήρη δικαιώματα στό μέλλον. Ἡ ἀπόφαση ψηφίστηκε στήν ἴδια συνεδρίαση. — *114*

54 Στήν πέμπτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, στίς 14 (27) τοῦ Ἀπρίλη, ὅταν οἱ ἐπιτροπές Καζάν καί Κουμπάν ἀνακηρύχτηκαν ἐπιτροπές μέ πλήρη δικαιώματα στό μέλλον, ὁρισμένοι ἀντιπρόσωποι δήλωσαν ὅτι ἡ συμμετοχή στήν ψηφοφορία τῶν ἀντιπροσώπων μέ συμβουλευτική ψῆφο εἶναι ἀνεπιθύμητη, γιατί μπορεῖ νά ἔχει ἐπίδραση στά ἀποτελέσματα τῆς βασικότατης αὐτῆς ἀπόφασης.

Σχετικά μ' αὐτό ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραψε σχέδιο ἀπόφασης γιά τόν τρόπο ψηφοφορίας πάνω στά θέματα τοῦ συνεδρίου, πού ἔγινε δεκτό στήν ἴδια συνεδρίαση.—*115.*

55 Τό ζήτημα τῆς ἔνοπλης ἐξέγερσης συζητήθηκε σέ πέντε συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου — ἀπό τήν πέμπτη ὥς τήν ἔνατη, 14–16 (27–29) τοῦ Ἀπρίλη 1905.

Στήν πέμπτη συνεδρίαση μίλησε γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι (Βόινοφ) καί ὁ ἴδιος πρότεινε στό συνέδριο σχέδιο ἀπόφασης γιά τή στάση τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπέναντι στήν ἔνοπλη ἐξέγερση· τό σχέδιο εἶχε γραφτεῖ ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν. Κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης προβλήθηκαν μιά σειρά ἀντιρρήσεις ἀπομέρους τοῦ Ντ. Σ. Ποστολόβσκι (Μιχάιλοφ) πού πρότεινε δικό του σχέδιο. Τό συνέδριο, γιά νά ἐναρμονίσει τίς δυό ἀποφάσεις, ὅρισε στήν ὄγδοη συνε-

δρίαση, τό πρωί τῆς 16 (29) τοῦ 'Απρίλη, συνεδρίαση τῆς ἐπιτροπῆς γιά τό «συμβιβασμό» τῶν ἀποφάσεων.

Στήν ἔνατη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, τό βράδυ τῆς 16 (29) τοῦ 'Απρίλη, ἡ ἀπόφαση γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση (ἡ «συμβιβαστική»), πού εἶχε σά βάση τό σχέδιο τοῦ Β. Ι. Λένιν μέ ἀσήμαντες τροποποιήσεις, ἔγινε δεκτή ὁμόφωνα μέ μιάν ἀποχή (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 162–164).

Σέ τοῦτο τόν τόμο δημοσιεύεται καί τό λενινιστικό σχέδιο συμπληρωματικῆς ἀπόφασης γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση (βλ. σελ. 119) πού δὲν προοριζόταν γιά δημοσίευση καί δὲ συζητήθηκε στό συνέδριο· δόθηκε ἁπλῶς στοὺς ἀντιπροσώπους γιά νά τό ἔχουν ὑπόψη τους. — *116.*

56 Στήν ἔνατη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, στίς 16 (29) τοῦ 'Απρίλη, ὁ Π. Π. Ρουμιάντσεφ (Σμίθ, Φιλίπποφ) πού εἶχε κάνει εἰσήγηση σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στήν πολιτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης, ὑπέβαλε σχέδιο ἀπόφασης πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Στή συζήτηση τῆς ἔνατης καί τῆς δέκατης συνεδρίασης μίλησαν οἱ Β. Ι. Λένιν, Ντ. Σ. Ποστολόβσκι ('Αλεξάντροφ, Μιχάιλοφ) καί ἄλλοι. Σχετικά μέ τήν ὁμιλία τοῦ Ποστολόβσκι ὁ Λένιν ἔγραψε τήν «Προσθήκη στήν ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στήν πολιτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές καί στή στιγμή τῆς ἐπανάστασης». 'Εκτός ἀπό τό σχέδιο τοῦ Π. Π. Ρουμιάντσεφ ὑποβλήθηκαν γιά τό ἴδιο ζήτημα καί ἄλλα δυό σχέδια ἀπόφασης. Μέ πρόταση τοῦ Λένιν ὅλα τά σχέδια ἀπόφασης παραδόθηκαν στήν ἐπιτροπή. Γιά τήν ἐπιτροπή ὁ Λένιν ἔγραψε τίς παρατηρήσεις πάνω στό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Ρουμιάντσεφ, πού δημοσιεύονται στά «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» (σελ. 381 - 382)· σέ συνέχεια ἔγραψε τό σχέδιο ὁλόκληρης τῆς ἀπόφασης (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 150 - 151). Τό σχέδιο αὐτό δέν ὑποβλήθηκε γιά συζήτηση. Στή δέκατη τρίτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, στίς 19 τοῦ 'Απρίλη (2 τοῦ Μάη), τὸ σχέδιο τοῦ Ρουμιάντσεφ μέ τίς παρατηρήσεις τοῦ Λένιν συζητήθηκε σά σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Λένιν καί τοῦ Ρουμιάντσεφ: «Γιά τό ζήτημα τῆς ἀνοιχτῆς πολιτικῆς δράσης τοῦ ΣΔΕΚΡ», καί μέ μικρές ἀλλαγές ἐγκρίθηκε ὁμόφωνα ἀπό τό συνέδριο. — *126.*

57 'Η *ἐπιτροπή τοῦ γερουσιαστῆ Σιντλόβσκι* συγκροτήθηκε μέ τό τσαρικό διάταγμα τῆς 29 τοῦ Γενάρη (11 τοῦ Φλεβάρη) 1905 δῆθεν «γιά νά διαπιστώσει χωρίς καθυστέρηση τίς αἰτίες τῆς δυσαρέσκειας τῶν ἐργατῶν τῆς Πετρούπολης καί τῶν προαστίων της καί νά βρεῖ τρόπους ἐξάλειψής τους στό μέλλον». 'Επικεφαλῆς τῆς ἐπιτροπῆς τοποθετήθηκε ὁ γερουσιαστής καί μέλος τοῦ Κρατικοῦ συμβουλίου Ν. Β. Σιντλόβσκι. Στήν ἐπιτροπή πῆραν μέρος ὑπάλληλοι, διευθυντές κρατικῶν ἐργοστασίων καί ἐργοστασιάρχες. 'Επίσης στήν ἐπιτροπή ἔπρεπε νά πάρουν μέρος καί ἀντιπρόσωποι τῶν ἐργατῶν, πού θά ἐκλέγονταν ἀπό δευτεροβάθμιες ἐκλογές. 'Απ' ἀφορμή τίς ἐκλογές γιά τήν ἐπιτροπή οἱ μπολσεβίκοι ἔκαναν μεγάλη διαφωτιστική δουλειά, ξεσκεπάζοντας τούς πραγματικούς σκοπούς τοῦ τσαρισμοῦ πού ἐπιδίωκε, μέ τήν ὀργάνωση αὐτῆς τῆς ἐπιτροπῆς, νά τραβήξει τούς ἐργάτες ἀπό τήν ἐπαναστατική πάλη. Ὅταν ὅμως οἱ ἐκλέκτορες πρόβαλαν στήν κυβέρνηση τά αἰτήματα: ἐλευθερία τοῦ λόγου, τοῦ τύπου, τοῦ συνέρχεσθαι, ἀτομική ἐλευθερία κτλ.,

τότε ὁ Σιντλόβσκι δήλωσε στίς 18 τοῦ Φλεβάρη (3 τοῦ Μάρτη) 1905 ὅτι τά αἰτήματα αὐτά δέν μποροῦν νά ἱκανοποιηθοῦν. Ὕστερα ἀπ' αὐτό ἡ πλειοψηφία τῶν ἐκλεκτόρων ἀρνήθηκε νά ἐκλέξει ἀντιπροσώπους καί ἔκανε ἔκκληση πρός τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης, οἱ ὁποῖοι τούς ὑποστήριξαν μέ ἀπεργία. Στίς 20 τοῦ Φλεβάρη (5 τοῦ Μάρτη) 1905 ἡ ἐπιτροπή διαλύθηκε, πρίν ἀκόμα ἀρχίσει τό ἔργο της.

Ὁ Λένιν, τονίζοντας στό λόγο του στό συνέδριο ὅτι «ἀπό τήν πείρα πού ἔδοσε ἡ ἐπιτροπή Σιντλόβσκι δέν ἐπιτρέπεται νά βγάλει κανείς τό συμπέρασμα πώς πρέπει νά τηρεῖται ἀπόλυτα ἀρνητική στάση», εἶχε ὑπόψη του τήν ἀρνητική στάση ὁρισμένων ἀντιπροσώπων τοῦ συνεδρίου ἀναφορικά μέ τή χρησιμοποίηση τῶν νόμιμων δυνατοτήτων γιά τήν πολιτική δουλειά μέσα στίς μάζες τῆς ἐργατικῆς τάξης. Εἰδικότερα, ὁ Ν. Β. Ρομάνοφ (Λεσκόφ) ὑποστήριζε ὅτι «τό τράβηγμα τῶν ἐργατῶν σέ τέτοιες ὀργανώσεις διασπᾶ, μαζί μέ τ' ἄλλα, τήν προσοχή τους, τούς τραβάει ἀπό τόν ἐπαναστατικό δρόμο στό νόμιμο, τούς κάνει νά περιμένουν βελτιώσεις ἀπό τίς ὀργανώσεις αὐτές» («Τό Τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 174). —*127.*

58 Τό πρόβλημα τῆς συμμετοχῆς τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση συζητήθηκε σέ δυό συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου — στήν ἑνδέκατη καί στή δωδέκατη, στίς 18 καί 19 τοῦ Ἀπρίλη (1 καί 2 τοῦ Μάη). Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔκανε στήν ἑνδέκατη συνεδρίαση εἰσήγηση πάνω σ' αὐτό τό θέμα καί ὑπέβαλε τό «Σχέδιο ἀπόφασης γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση». Κατά τή συζήτηση τῆς ἀπόφασης στό συνέδριο ὁ Λένιν πρότεινε νά ἀλλαχτεῖ ὁ τίτλος τῆς ἀπόφασης ὡς ἑξῆς: «Ἀπόφαση γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση» (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 211). Ὁ Α. Μπ. Κράσιν (Ζίμιν) ἔκανε μιά σειρά τροποποιήσεις στήν ἀπόφαση τοῦ Β. Ι. Λένιν. Ὁ Λένιν συμφώνησε μέ τίς περισσότερες τροποποιήσεις (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 148 - 149) καί στή δωδεκάτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου ἡ ἀπόφαση ψηφίστηκε ὁμόφωνα.

Στό μέρος «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» δημοσιεύονται: τό «Σχέδιο εἰσήγησης καί θέσεις στήν ἀπόφαση σχετικά μέ τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση», ἡ «Σύντομη περίληψη τῆς εἰσήγησης σχετικά μέ τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση» καί οἱ «Παρατηρήσεις στό ἄρθρο τοῦ Πλεχάνοφ „Γιά τό ζήτημα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας“». — *128.*

59 Φ. Ἔνγκελς. «Ὁ πόλεμος τῶν χωρικῶν στή Γερμανία» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 422–423). —*132.*

60 Ἡ *«Προκήρυξη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πρός τήν Ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν»* γράφτηκε ἀπό τούς Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς στά τέλη τοῦ Μάρτη 1850. Ἡ «Προκήρυξη» κυκλοφοροῦσε μυστικά ἀνάμεσα στά μέλη τῆς Ἕνωσης τῶν κομμουνιστῶν, τόσο στήν ἐμιγκράτσια ὅσο καί στήν ἴδια τή Γερμανία (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 257–267).

Ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν — ἡ πρώτη διεθνής κομμουνιστική ὀργάνωση τοῦ προλεταριάτου, πού ἔδρασε ἀπό τίς ἀρχές τοῦ Ἰούνη 1847

ὥς τίς 17 τοῦ Νοέμβρη 1852. Ἡ Ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν ἱδρύθηκε πάνω στή βάση τῆς Ἕνωσης τῶν δικαίων, πού εἶχε ὀργανωθεῖ ἀπό ἐργάτες καί ἐπαγγελματίες στά μέσα τῆς δεκαετίας 1830–1840 καί δροῦσε παράνομα σέ διάφορες χῶρες τῆς Εὐρώπης. Στίς ἀρχές τοῦ 1847 οἱ ἡγέτες τῆς Ἕνωσης αὐτῆς πείστηκαν ὅτι οἱ ἀπόψεις τοῦ Μάρξ καί τοῦ Ἔνγκελς ἦταν ὀρθές· ἔτσι πρότειναν στόν Μάρξ καί στόν Ἔνγκελς νά προσχωρήσουν στήν Ἕνωση καί νά πάρουν μέρος στήν ἀναδιοργάνωσή της, καθώς ἐπίσης καί νά ἐπεξεργαστοῦν τό πρόγραμμα τῆς Ἕνωσης. Ὁ Μάρξ καί ὁ Ἔνγκελς συμφώνησαν. Στίς ἀρχές τοῦ Ἰούνη 1847 ἔγινε στό Λονδίνο τό συνέδριο τῆς Ἕνωσης τῶν δικαίων, πού πέρασε στήν ἱστορία σάν τό πρῶτο συνέδριο τῆς Ἕνωσης τῶν κομμουνιστῶν. Τό συνέδριο καθόρισε ὅτι ἡ δράση τῆς Ἕνωσης θά κατευθύνεται ἀπό τίς ἀρχές τῆς ἐπαναστατικῆς θεωρίας τῶν Μάρξ καί Ἔνγκελς. Στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου πῆρε μέρος ὁ Ἔνγκελς. Τό νέο καταστατικό, στήν ἐπεξεργασία τοῦ ὁποίου πῆρε ἐνεργό μέρος ὁ Ἔνγκελς, καθόρισε μέ ἀκρίβεια τούς τελικούς σκοπούς τοῦ κομμουνιστικοῦ κινήματος, ἐξάλειψε τά σημεῖα πού ἔδιναν στήν ὀργάνωση χαρακτήρα συνωμοσίας· καθορίστηκε ὅτι ἡ ὀργάνωση τῆς Ἕνωσης θά βασίζεται σέ δημοκρατικές ἀρχές. Τό δριστικό καταστατικό ἐπικυρώθηκε στό δεύτερο συνέδριο τῆς Ἕνωσης τῶν κομμουνιστῶν, πού ἔγινε στό Λονδίνο στίς 29 τοῦ Νοέμβρη – 8 τοῦ Δεκέμβρη 1847. Στίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου πῆραν μέρος οἱ Μάρξ καί Ἔνγκελς. Τό συνέδριο αὐτό ἀνέθεσε στούς Μάρξ καί Ἔνγκελς νά ἐπεξεργαστοῦν τό μανιφέστο πού δημοσιεύτηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1848 καί εἶναι εὐρύτατα γνωστό μέ τόν τίτλο «Μανιφέστο τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος». Τήν περίοδο τῶν ἀστικοδημοκρατικῶν ἐπαναστάσεων τοῦ 1848–1849 στή Γαλλία καί στή Γερμανία πολλοί παράγοντες τῆς Ἕνωσης τῶν κομμουνιστῶν πῆραν μέρος στήν πάλη τῆς ἐργατικῆς τάξης.

Στίς 17 τοῦ Νοέμβρη 1852, ἀμέσως μετά τή δίκη τῶν κομμουνιστῶν στήν Κολωνία, ἡ Ἕνωση μέ πρόταση τοῦ Μάρξ αὐτοδιαλύθηκε.

Ἡ Ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν ἔπαιξε μεγάλο ἱστορικό ρόλο σά σχολειό ἐπαναστατῶν τοῦ προλεταριάτου, σάν ἔμβρυο τοῦ κόμματος τοῦ προλεταριάτου καί πρόδρομος τῆς Διεθνοῦς Ἕνωσης Ἐργατῶν (τῆς Πρώτης Διεθνοῦς).

Ὁ Λένιν ἀναφέρει τίς σελίδες τῆς «Προκήρυξης» τῆς γερμανικῆς ἔκδοσης τοῦ 1885. Ἡ «Προκήρυξη» δημοσιεύτηκε ἀπό τόν Φ. Ἔνγκελς στίς προσθῆκες τοῦ βιβλίου: Κ. Μάρξ. «Enthüllungen über den Kommunistenprozess zu Köln» («Ἀποκαλύψεις γιά τή δίκη τῶν κομμουνιστῶν στήν Κολωνία»). Οἱ περικοπές δίνονται σέ μετάφραση τοῦ Λένιν ἀπό τήν ἔκδοση αὐτή. Ὁ Λένιν μελετοῦσε προσεχτικά τήν «Προκήρυξη» καί ἐπανειλημμένα ἀναφερόταν στό ντοκουμέντο αὐτό. —*134.*

61 *«Neue Rheinische Zeitung»* («Νέα Ἐφημερίδα τοῦ Ρήνου») — ἔβγαινε καθημερινά στήν Κολωνία μέ διευθυντή τόν Κ. Μάρξ ἀπό τήν 1 τοῦ Ἰούνη 1848 ὥς τίς 19 τοῦ Μάη 1849. Στή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας ἀνῆκαν οἱ Φ. Ἔνγκελς, Β. Βόλφ, Γ. Βέγιερτ, Φ. Βόλφ, Ε. Ντρόνκε, Φ. Φράιλιγκρατ καί Γ. Μπύργκερς.

Ἡ ἐφημερίδα ἦταν μαχητικό ὄργανο τῆς προλεταριακῆς πτέρυγας τῆς δημοκρατίας καί ἔπαιζε ρόλο διαπαιδαγωγητῆ τῶν λαϊκῶν μαζῶν, πού τίς ξεσήκωνε στήν πάλη ἐνάντια στήν ἀντεπανάσταση. Τά κύρια ἄρθρα πού καθόριζαν τή θέση τῆς ἐφημερίδας στά σοβαρότερα προ-

βλήματα τῆς γερμανικῆς καί τῆς εὐρωπαϊκῆς ἐπανάστασης, γράφονταν κατά κανόνα ἀπό τούς Μάρξ καί Ἔνγκελς.

Ἡ ἀποφασιστική καί ἀδιάλλακτη θέση τῆς «Νέας Ἐφημερίδας τοῦ Ρήνου», ὁ μαχητικός διεθνισμός της, ἡ ἐμφάνιση στίς στῆλες της τῶν πολιτικῶν ἀποκαλύψεων πού στρέφονταν κατά τῆς πρωσσικῆς κυβέρνησης καί τῶν τοπικῶν ἀρχῶν τῆς Κολωνίας, ὅλα αὐτά ἀπό τούς πρώτους κιόλας μῆνες ὕπαρξης τῆς ἐφημερίδας συγκέντρωσαν ἐνάντιά της τό μίσος τοῦ φεουδαρχικοῦ μοναρχικοῦ καί τοῦ φιλελεύθερου ἀστικοῦ τύπου, καθώς καί τίς διώξεις ἀπομέρους τῆς κυβέρνησης, πού ἐντάθηκαν ἰδιαίτερα μετά τό ἀντεπαναστατικό πραξικόπημα στήν Πρωσσία.

Παρ' ὅλες τίς διώξεις καί τά ἀστυνομικά ἐμπόδια, ἡ «Νέα Ἐφημερίδα τοῦ Ρήνου» ὑπεράσπιζε θαρραλέα τά συμφέροντα τῆς ἐπαναστατικῆς δημοκρατίας, τά συμφέροντα τοῦ προλεταριάτου. Τό Μάη τοῦ 1849, σέ συνθῆκες γενικῆς ἐπίθεσης τῆς ἀντεπανάστασης, ἡ πρωσσική κυβέρνηση, ἐκμεταλλευόμενη τό γεγονός ὅτι ὁ Μάρξ δέν εἶχε πάρει πρωσσική ὑπηκοότητα, ἔβγαλε διαταγή γιά τήν ἀπέλασή του ἔξω ἀπό τά σύνορα τῆς Πρωσσίας. Ἡ ἀπέλαση τοῦ Μάρξ καί οἱ διώξεις ἐνάντια στούς ἄλλους συντάκτες τῆς «Νέας Ἐφημερίδας τοῦ Ρήνου» ἀποτέλεσαν τήν αἰτία διακοπῆς τῆς ἔκδοσής της. Τό τελευταῖο, 301ο φύλλο τῆς ἐφημερίδας, τυπωμένο μέ κόκκινο μελάνι, βγῆκε στίς 19 τοῦ Μάη 1849. Οἱ συντάκτες τῆς ἐφημερίδας στό ἀποχαιρετιστήριο μήνυμά τους πρός τούς ἐργάτες διακήρυξαν ὅτι «ἡ τελευταία λέξη τους παντοῦ καί πάντοτε θά εἶναι ἡ ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης!». — *137.*

62 Πρόκειται γιά τό γράμμα τοῦ Φ. Ἔνγκελς πρός τόν Φ. Τουράτι, μέ ἡμερομηνία 26 τοῦ Γενάρη 1894, πού δημοσιεύτηκε μέ τόν τίτλο «La futura rivoluzione italiana e il partito socialista» («Ἡ μελλοντική ἰταλική ἐπανάσταση καί τό σοσιαλιστικό κόμμα») στό ἰταλικό δεκαπενθήμερο περιοδικό «Critica Sociale» («Κοινωνική Κριτική»), τεῦχος 3, 1 τοῦ Φλεβάρη 1894 (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεκτά γράμματα, ρωσ. ἔκδ., 1953, σελ. 472–475). — *138.*

63 Τό ἄρθρο τοῦ Φ. Ἔνγκελς «Οἱ μπακουνινιστές ἐπί τό ἔργον. Σημειώσεις γιά τήν ἐξέγερση τῆς Ἱσπανίας τό καλοκαίρι τοῦ 1873» δημοσιεύτηκε στά φύλλα 105, 106 καί 107 τῆς ἐφημερίδας «Der Volksstaat» στίς 31 τοῦ Ὀχτώβρη, στίς 2 καί στίς 5 τοῦ Νοέμβρη 1873. Τό ἄρθρο συμπεριλήφθηκε στή συλλογή ἄρθρων τοῦ Φ. Ἔνγκελς, πού κυκλοφόρησε τό 1894 μέ τόν τίτλο «Internationales aus dem Volksstaat (1871–75)» («Πάνω σέ διεθνῆ θέματα ἀπό τό „Λαϊκό Κράτος“ (1871–75)»). Ὁ Λένιν χρησιμοποιοῦσε αὐτή τήν ἔκδοση. Τό ἄρθρο «Οἱ μπακουνινιστές ἐπί τό ἔργον» μεταφράστηκε στή ρωσική γλώσσα μέ τήν ἐπίβλεψη τοῦ Β. Ι. Λένιν καί ἐκδόθηκε ἀπό τήν ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ σέ ξεχωριστή μπροσούρα τό 1905 στή Γενεύη καί τό 1906 στήν Πετρούπολη, ἔκδ. «Προλεταριάτ» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, τόμ. XV, ρωσ, ἔκδ., 1935, σελ. 105–124). — *140.*

64 *Βανδέα* — περιοχή τοῦ δυτικοῦ τμήματος τῆς Γαλλίας, ὅπου τόν καιρό τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης κατά τά τέλη τοῦ XVIII αἰώνα ξέσπασε ἀντεπαναστατική ἐξέγερση τοῦ καθυστερημένου ἀγροτικοῦ πληθυσμοῦ, πού στρεφόταν κατά τῆς δημοκρατίας. Ἐπικεφαλῆς τῆς ἐξέγερ-

σης ἦταν ὁ καθολικός κλῆρος, οἱ εὐγενεῖς, οἱ ἐξόριστοι βασιλόφρονες· ἡ ἐξέγερση ὑποστηριζόταν ἀπό τήν Ἀγγλία.
Ἡ Βανδέα ἔγινε συνώνυμο τῶν ἀντιδραστικῶν πραξικοπημάτων καί τῶν ἑστιῶν τῆς ἀντεπανάστασης. — *141.*

[65] Ὁ Λένιν παραθέτει περικοπές ἀπό τό ἄρθρο τοῦ Κ. Μάρξ «Ἡ ἀστική τάξη καί ἡ ἀντεπανάσταση» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 114). — *142.*

[66] Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 111-207. — *142.*

[67] Πρόκειται γιά τό λόγο τοῦ Α. Ι. Ρίκοφ (Σεργκέγεφ) στή δέκατη τρίτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου ἐνάντια στό σχέδιο ἀπόφασης πού ὑποβλήθηκε ἀπό τούς Β. Ι. Λένιν καί Π. Π. Ρουμιάντσεφ (Φιλίπποφ). Ὁ Ρίκοφ δήλωσε ὅτι «ἡ ἀπόφαση δέν ἔχει σχέση μέ τήν ἡμερήσια διάταξη» καί τά σημεῖα της «μποροῦν νά ὑπαχθοῦν στό θέμα γιά τούς φιλελευθέρους καί τή ζύμωση» καί πρότεινε νά συζητηθοῦν ὅταν θά ρθεῖ ἡ σειρά τῶν ἀντίστοιχων θεμάτων τῆς ἡμερήσιας διάταξης. Τό συνέδριο ἀπέρριψε τήν πρόταση τοῦ Ρίκοφ. Ἡ ἀπόφαση πού προτάθηκε ἀπό τούς Λένιν καί Ρουμιάντσεφ ἐγκρίθηκε ἀπό τό συνέδριο ὁμόφωνα. — *152.*

[68] Πάνω στό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή στάση ἀπέναντι στήν τακτική τῆς κυβέρνησης στήν προεπαναστατική στιγμή ἔγιναν στή δέκατη τρίτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου μακρές συζητήσεις πάνω στό σημεῖο «γ» τῆς ἀπόφασης, ὅπου ἀναφέρονταν τά ἀποφασιζόμενα μέτρα. Τό σημεῖο αὐτό ἔλεγε: «νά ὀργανώσουμε τό προλεταριάτο γιά τήν ἄμεση καθιέρωση μέ ἐπαναστατικό τρόπο τῆς 8ωρης ἐργάσιμης μέρας καί γιά τήν πραγματοποίηση ὅλων τῶν βασικῶν διεκδικήσεων τοῦ δικοῦ μας προγράμματος-μίνιμουμ». Ὁ Π. Α. Κράσικοφ (Μπέλσκι) τάχθηκε ἐνάντια στή διατύπωση «ἐπαναστατικός τρόπος», προτείνοντας νά ἀντικατασταθεῖ μέ τή φράση «οὐσιαστική κατάκτηση».
Ὕστερα ἀπό συζήτηση τό σημεῖο «γ» ἔγινε δεκτό ἀπό τό συνέδριο μέ τήν ἀκόλουθη διατύπωση: «νά ὀργανώσουμε τό προλεταριάτο γιά τήν ἄμεση πραγματοποίηση μέ ἐπαναστατικό τρόπο τῆς 8ωρης ἐργάσιμης μέρας καί τῶν ἄλλων διεκδικήσεων τῆς ἐργατικῆς τάξης πού βρίσκονται στήν ἡμερήσια διάταξη» (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 222). — *153.*

[69] Στό συνέδριο ὑποβλήθηκε γιά συζήτηση «Σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος», πού γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 159 - 160). Τό σχέδιο εἶχε διανεμηθεῖ ἐνωρίτερα στούς ἀντιπροσώπους καί ὑποβλήθηκε στή δέκατη τέταρτη συνεδρίαση ἀπό τόν Λ. Μπ. Κράσιν (Ζίμιν). Κατά τήν συζήτηση τῆς ἀπόφασης προτάθηκαν ἀρκετές τροποποιήσεις πού διαβιβάστηκαν στήν ἐπιτροπή γιά τήν σύνταξη «συμβιβαστικῆς» ἀπόφασης. Γι' αὐτό ὁ Λένιν ἐπεξεργάστηκε ξανά τό δικό του σχέδιο ἀπόφασης. Τό σχέδιο αὐτό μέ τόν τίτλο «Ἀπόφαση γιά τή στάση ἀπέναντι στό ἀγροτικό κίνημα» (στό ἴδιο, σελ. 161 - 162) συζητήθηκε στή δέκατη πέμπτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου καί ἐγκρίθηκε ὁμόφωνα. — *154.*

70 Ἡ δήλωση τῶν δεκαεφτά ἀντιπροσώπων ὑποβλήθηκε στή δέκατη τρίτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου. Μ' αὐτή γινόταν πρόταση στό γραφεῖο «νά φροντίσει γιά τήν ὅσο τό δυνατόν ἀκριβῆ τήρηση τοῦ κανονισμοῦ τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου. . νά πάρει ὅλα τά μέτρα γιά τήν ἐπιτάχυνση κατά τό δυνατόν τοῦ συνεδρίου, παίρνοντας ὑπόψη τήν ἐξαιρετική ἀνάγκη νά τελειώσουν ὅσο μπορεῖ γρηγορότερα οἱ ἐργασίες τοῦ συνεδρίου καί τήν ἐξαιρετική κόπωση ὅλων τῶν ἀντιπροσώπων». Τό γραφεῖο τοῦ συνεδρίου τάχθηκε ὑπέρ αὐτῆς τῆς δήλωσης (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 214). — *154.*

71 *«Τσιόρνι περεντέλ»* («Γενικός ἀναδασμός») — σύνθημα πού ἐξέφραζε τήν ἐπιδίωξη τῶν ἀγροτῶν νά γίνει γενική ἀναδιανομή τῆς γῆς, νά ἐξαλειφθεῖ ἡ τσιφλικάδικη γαιοκτησία.

Ὁ Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο του «Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας» τόνιζε ὅτι στό αἴτημα τοῦ «γενικοῦ ἀναδασμοῦ», δίπλα στήν ἀντιδραστική οὐτοπία γιά τή διαιώνιση τῆς μικρῆς ἀγροτικῆς παραγωγῆς, ὑπάρχει καὶ ἡ ἐπαναστατική πλευρά καί συγκεκριμένα: «ὁ πόθος νά σαρωθοῦν μέ τήν ἀγροτική ἐξέγερση ὅλα τά ὑπολείμματα τοῦ καθεστῶτος τῆς δουλοπαροικίας» (Ἅπαντα, 5η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 6ος, σελ. 338).

Ἀργότερα, στό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὁ Β. Ι. Λένιν ἔλεγε: «Μᾶς λένε πώς ἡ ἀγροτιά δέ θά ἱκανοποιηθεῖ ἀπό τό πρόγραμμά μας, πώς θά τραβήξει πιό πέρα· ἐμεῖς ὅμως αὐτό δέν τό φοβούμαστε, γι' αὐτό ἔχουμε τό σοσιαλιστικό μας πρόγραμμα καί γι' αὐτό δέ φοβούμαστε καί τόν ἀναδασμό τῆς γῆς...» (Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμος 7ος, σελ. 283). Τό ἴδιο εἶπε στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ καί ὁ Γ.Β. Πλεχάνοφ: «Περνῶ στό ζήτημα τοῦ περιβόητου γενικοῦ ἀναδασμοῦ. Μᾶς λένε: βάζοντας τό αἴτημα τῆς ἐπιστροφῆς τῶν ὀτρέζκι πρέπει νά ἔχετε ὑπόψη σας ὅτι οἱ ἀγρότες θά πᾶνε πιό πέρα ἀπ' αὐτό τό αἴτημα. Αὐτό δέ μᾶς φοβίζει καθόλου» («Τό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 223). — *156.*

72 Ὅταν στή δέκατη πέμπτη συνεδρίαση τῆς 20 τοῦ Ἀπρίλη (3 τοῦ Μάη) συζητήθηκε ἡ ἔκθεση καί τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ (Μαξίμοφ) γιά τίς σχέσεις τῶν ἐργατῶν καί διανοουμένων μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, ὁρισμένοι ἀντιπρόσωποι τοῦ συνεδρίου ὑποστήριξαν ὅτι δέν ὑπάρχει τέτοιο ζήτημα στό κόμμα καί δέν ὑπάρχει λόγος νά παρθεῖ πάνω σ' αὐτό ἀπόφαση.

Τό συνέδριο πῆρε ἀπόφαση νά ἀναβάλει τή λύση αὐτοῦ τοῦ ζητήματος ὥς τήν ψήφιση τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος.

Στή δέκατη ἔνατη συνεδρίαση, στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη), τό συνέδριο συζήτησε ξανά τό ζήτημα τῶν σχέσεων τῶν ἐργατῶν καί τῶν διανοουμένων μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις. Ὑποβλήθηκαν μιά σειρά ἀποφάσεις. Σά βάση κατά τή συζήτηση πάρθηκε τό σχέδιο πού γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 171–172 [ἑλλ. ἔκδ., σελ. 174–175]) καί ὑποβλήθηκε ἀπό κοινοῦ μέ τόν Α. Α. Μπογκντάνοφ. Ὁ Λένιν μίλησε ἐπανειλημμένα πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 176 - 177). Τό συνέδριο μέ ὀνομαστική ψηφοφορία ἀποφάσισε νά μή πάρει εἰδική ἀπόφαση στό ζήτημα αὐτό.

Οἱ προτάσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν πάρθηκαν ὑπόψη στήν ἀπόφαση γιά

τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωση. Στήν απόφαση αυτή ύπογραμμιζόταν ότι «εξαιρετική σημασία αποκτά ή προώθηση σέ καθοδηγητικά πόστα τοῦ κινήματος,—γιά ἀγκιτάτορες καί προπαγανδιστές καί ιδιαίτερα γιά μέλη τῶν τοπικῶν ὀργάνων καί τοῦ παγκομματικοῦ κεντρικοῦ ὀργάνου, — ὅσο τό δυνατόν περισσότερων συνειδητῶν ἐργατῶν, γιατί αὐτοί συνδέονται πιό ἄμεσα μ' αὐτό τό κίνημα καί συνδέουν πιό στενά τό κόμμα μαζί του, καί ὅτι ἀκριβῶς στήν ἔλλειψη τέτοιων πολιτικῶν καθοδηγητῶν ἀνάμεσα στούς ἐργάτες ὀφείλεται ἡ παρατηρούμενη ὥς τώρα συγκριτική ὑπεροχή τῶν διανοουμένων στά κομματικά ὄργανα» («Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 457). —*167*.

73 Κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ τοῦ κόμματος τό συνέδριο ἐπεξεργάστηκε ἐμπεριστατωμένα τούς ὀργανωτικούς κανόνες τοῦ κόμματος. Βασικά αὐτό ἀφοροῦσε τρία κεντρικά ζητήματα: 1) τήν ἀλλαγή τοῦ ἄρθρου 1 τοῦ καταστατικοῦ· 2) τήν ἀκριβῆ ρύθμιση τῶν δικαιωμάτων τῆς ΚΕ καί τῆς αὐτονομίας τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν μέ διεύρυνσή της· 3) τή δημιουργία ἑνιαίου κέντρου.

Τό συνέδριο ἐνέκρινε τό ἄρθρο 1 τοῦ καταστατικοῦ μέ τή διατύπωση τοῦ Λένιν.

Τό συνέδριο μέ πλειοψηφία κατάργησε τό σύστημα τῶν δυό κέντρων, τῆς ΚΕ καί τοῦ ΚΟ, πού εἶχε δημιουργηθεῖ ἀπό τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἔμεινε ἕνα κέντρο—ἡ ΚΕ. Τό III συνέδριο διέθεσε πολύ χρόνο γιά τόν καθορισμό τῶν διαχωριστικῶν ὁρίων ἀνάμεσα στίς δικαιοδοσίες τῆς ΚΕ καί τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν, γιά τή σχέση τῶν ἐπιτροπῶν ἀπέναντι στά περιφερειακά ὄργανα καί τήν παραχώρηση μεγάλων δικαιωμάτων στά περιφερειακά ὄργανα. Μέ πλειοψηφία ἀποφασίστηκε νά διαγραφεῖ ἀπό τό σχέδιο καταστατικοῦ τό 8ο ἄρθρο καί πάρθηκε γιά τό ζήτημα αὐτό εἰδική ἀπόφαση. Ὁ Λένιν ψήφισε ὑπέρ τῆς διατήρησης τοῦ ἄρθρου 8 στό καταστατικό. Στή δέκατη ἔνατη συνεδρίαση, στίς 22 τοῦ Ἀπρίλη (5 τοῦ Μάη), ψηφίστηκε ἡ ἀπόφαση πού προτάθηκε ἀπό τόν Β. Β. Βορόβσκι (Ὀρλόβσκι) σχετικά μέ τήν ὑποχρέωση τῶν κεντρικῶν ὀργάνων νά ἐνημερώνουν τά περιφερειακά ὄργανα γιά τά κομματικά ζητήματα καί νά παίρνουν ὑπόψη τή συμβουλευτική ψῆφο τους· ἡ ἀπόφαση τοῦ Βορόβσκι ἀντικαθιστοῦσε τό ὄγδοο ἄρθρο τοῦ καταστατικοῦ (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 325, 327–328).

Γιά νά ἀφαιρεθεῖ ἀπό τίς ἐπιτροπές ἡ δυνατότητα κατάχρησης τῆς αὐτονομίας τους καί γιά νά ὑπάρχει ἡ δυνατότητα ἀντικατάστασης τῶν ἐπιτροπῶν ἐκείνων πού δέν ἀνταποκρίνονται στή δουλειά τους, τό ἄρθρο 9 τοῦ καταστατικοῦ ἔλεγε τά ἑξῆς: «Ἡ τοπική ἐπιτροπή πρέπει νά διαλύεται ἀπό τήν ΚΕ ὅταν ὑπέρ τῆς διάλυσής της ἐκφραστοῦν ταυτόχρονα τά $^2/_3$ τῶν ψήφων τῆς ΚΕ καί τά $^2/_3$ τῶν ντόπιων ἐργατῶν πού ἀνήκουν στίς κομματικές ὀργανώσεις». —*168*.

74 Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει περικοπές ἀπό τό ἄρθρο τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ «Τό ὀργανωτικό πρόβλημα»· στό ἄρθρο περιέχεται καί θεμελιώνεται τό νέο σχέδιο καταστατικοῦ τοῦ κόμματος. Τό ἄρθρο εἶχε δημοσιευτεῖ στό 13 φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» στίς 5 τοῦ Ἀπρίλη (23 τοῦ Μάρτη) 1905. — *168*.

75 Τό ἄρθρο 6 τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ πού δημοσιεύτηκε στό 13 φύλλο

τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», στίς 5 τοῦ Ἀπρίλη (23 τοῦ Μάρτη) 1905, ἔλεγε: «Ὅλες οἱ ὀργανώσεις πού ἀνήκουν στό κόμμα διαχειρίζονται μέ αὐτονομία ὅλες τίς ὑποθέσεις πού σχετίζονται εἰδικά καί ἀποκλειστικά μέ τόν τομέα ἐκεῖνον τῆς κομματικῆς δράσης, γιά τή διαχείριση τοῦ ὁποίου ἔχουν δημιουργηθεῖ». Στό III συνέδριο τό ἄρθρο 6 ἔγινε δεκτό μέ ἄλλη διατύπωση (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 461).—*170.*

[76] Σύμφωνα μέ τό ἄρθρο 7 τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ τοῦ κόμματος σέ κάθε κομματική ὀργάνωση, πού εἶχε στό συνέδριο δικαίωμα θετικῆς ψήφου, παραχωροῦνταν τό δικαίωμα νά ἐκδίδει, μέ δικά της μέσα καί ἐξονόματός της, κομματικό τύπο. Ὁ Ο. Α. Κβίτκιν (Πετρόφ) τάχθηκε ὑπέρ τοῦ ἄρθρου 7 μέ τήν τροποποίηση τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ (Μαξίμοφ), πού ἔλεγε ὅτι «ὅλες οἱ περιοδικές κομματικές ἐκδόσεις εἶναι ὑποχρεωμένες, ὅταν τό ζητάει ἡ ΚΕ, νά δημοσιεύουν ὅλες τίς δηλώσεις της».

Ὁ Π. Α. Κράσικοφ (Μπέλσκι) πρότεινε νά ἐπιτρέπεται ἡ ἔκδοση κομματικῶν ἐντύπων μόνο ὅταν τά πρακτικά συνθήματα πού δημοσιεύονται σ' αὐτά τά ἔντυπα συμφωνοῦν ἀπόλυτα μέ τίς ἀποφάσεις τῶν διεθνῶν σοσιαλδημοκρατικῶν συνεδρίων καί τῶν κομματικῶν συνεδρίων. Τό ἄρθρο 7 τοῦ καταστατικοῦ ἐγκρίθηκε μέ τή διατύπωση τοῦ Ντ. Σ. Ποστολόβσκι (Μιχάιλοφ) καί μέ τήν τροποποίηση τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 461). Ἡ τροποποίηση τοῦ Π. Α. Κράσικοφ ἀπορρίφθηκε μέ πλειοψηφία. — *170.*

[77] Ἡ *Μπούντ* («Γενική ἑβραϊκή ἐργατική ἕνωση Λιθουανίας, Πολωνίας καί Ρωσίας») ὀργανώθηκε τό 1897 στό ἱδρυτικό συνέδριο τῶν ἑβραϊκῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμάδων στή Βίλνα· συνένωνε κυρίως τά μισοπρολεταριακά στοιχεῖα τῶν ἑβραίων βιοτεχνῶν τῶν δυτικῶν περιοχῶν τῆς Ρωσίας. Στό I συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (1898) ἡ Μπούντ μπῆκε στό ΣΔΕΚΡ «σάν αὐτόνομη ὀργάνωση, πού εἶχε ἀνεξαρτησία μονάχα γιά ζητήματα πού ἀφοροῦσαν εἰδικά τό ἑβραϊκό προλεταριάτο» («Ἀποφάσεις καί ψηφίσματα τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΚΚΣΕ καί τῶν ὁλομελειῶν τῆς ΚΕ», μέρ. I, 1954, σελ. 14).

Ἡ Μπούντ ἦταν ὁ φορέας τοῦ ἐθνικισμοῦ καί τῆς χωριστικῆς πολιτικῆς στό ἐργατικό κίνημα τῆς Ρωσίας. Τόν Ἀπρίλη τοῦ 1901 τό IV συνέδριο τῆς Μπούντ ἀποφάσισε νά ἀλλάξει τίς ὀργανωτικές σχέσεις μέ τό ΣΔΕΚΡ, πού εἶχαν καθοριστεῖ ἀπό τό I συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό συνέδριο δήλωσε στήν ἀπόφασή του ὅτι θεωρεῖ τό ΣΔΕΚΡ σάν ὁμοσπονδιακή ἕνωση ἐθνικῶν ὀργανώσεων καί ὅτι ἡ Μπούντ πρέπει νά μπεῖ σ' αὐτό σάν ὁμόσπονδο τμῆμα.

Στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὅταν τό συνέδριο ἀπέρριψε τήν ἀπαίτηση τῆς Μπούντ νά ἀναγνωριστεῖ σά μοναδικός ἐκπρόσωπος τοῦ ἑβραϊκοῦ προλεταριάτου, ἡ Μπούντ ἀποχώρησε ἀπό τό κόμμα. Τό 1906 μέ βάση τήν ἀπόφαση τοῦ IV (ἑνωτικοῦ) συνεδρίου ἡ Μπούντ μπῆκε ξανά στό ΣΔΕΚΡ.

Στούς κόλπους τοῦ ΣΔΕΚΡ οἱ μπουντιστές ὑποστήριζαν πάντοτε τήν ὀπορτουνιστική πτέρυγα τοῦ κόμματος («οἰκονομιστές», μενσεβίκους, λικβινταριστές), διεξάγανε πάλη ἐνάντια στούς μπολσεβίκους καί στόν μπολσεβικισμό. Στήν προγραμματική διεκδίκηση τῶν μπολσεβίκων γιά τό δικαίωμα αὐτοδιάθεσης τῶν ἐθνῶν ἡ Μπούντ ἀντιπαράθεσε τό

αἴτημα τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης τοῦ Στολίπιν ἡ Μπούντ ὑποστήριζε τίς θέσεις τῶν λικβινταριστῶν· ἡ Μπούντ συμμετεῖχε ἐνεργά στή δημιουργία τοῦ ἀντικομματικοῦ συνασπισμοῦ τοῦ Αὐγούστου. Στή διάρκεια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου (1914–1918) οἱ μπουντιστές ὑποστήριζαν σοσιαλσωβινιστικές θέσεις. Στά 1917 ἡ Μπούντ ὑποστήριζε τήν ἀντεπαναστατική Προσωρινή κυβέρνηση, πάλαιβε στό πλευρό τῶν ἐχθρῶν τῆς Μεγάλης Ὀχτωβριανῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης. Στά χρόνια τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης καί τοῦ ἐμφύλιου πολέμου οἱ ἡγέτες τῆς Μπούντ προσχώρησαν στίς δυνάμεις τῆς ἀντεπανάστασης. Ταυτόχρονα ἀνάμεσα στά ἁπλά μέλη τῆς Μπούντ σημειώθηκε στροφή ὑπέρ τῆς συνεργασίας μέ τή Σοβιετική ἐξουσία. Τό Μάρτη τοῦ 1921 ἡ Μπούντ αὐτοδιαλύθηκε καί ἕνα μέρος ἀπό τά μέλη της ἔγινε δεκτό στό ΚΚΡ (μπ) μέ βάση τίς γενικές ἀρχές. — *171.*

78 Κατά τή συζήτηση τοῦ ἄρθρου 11 τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ τοῦ κόμματος, πού ἔλεγε ὅτι «Ἡ κάθε κομματική ὀργάνωση εἶναι ὑποχρεωμένη νά παρέχει στήν ΚΕ καί στή σύνταξη τοῦ ΚΟ ὅλα τά μέσα πού θά τίς ἐνημερώνουν γιά τή δράση της καί τήν ὅλη σύνθεσή της», ὁ Α. Μ. Ἔσσεν (Κιτάγεφ) πρότεινε τήν ἀκόλουθη συμπλήρωση: «στέλνοντας στήν ΚΕ λεπτομερειακές ἐκθέσεις γιά τή δράση της τό λιγότερο μιά φορά τό δεκαπενθήμερο». Μετά τήν ὁμιλία τοῦ Β. Ι. Λένιν ἡ συμπλήρωση αὐτή ἔγινε δεκτή μέ πλειοψηφία. — *171.*

79 Πρόκειται γιά τό 12ο ἄρθρο τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ, πού ἔλεγε ὅτι «Γιά τήν πρόσληψη μελῶν στήν ΚΕ ἀπαιτεῖται ὁμοφωνία». Ἡ πρόταση γιά ὁμόφωνη πρόσληψη μελῶν στήν ΚΕ ἔγινε δεκτή. — *171.*

80 Τό ἄρθρο 13 τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ ἔλεγε: «Ἡ ἐπιτροπή τῶν ὀργανώσεων ἐξωτερικοῦ τοῦ κόμματος ἔχει σά σκοπό νά κάνει προπαγάνδα καί ζύμωση στό ἐξωτερικό καί ταυτόχρονα νά βοηθάει τό ρωσικό κίνημα. Ἡ ἐπιτροπή ὑποστηρίζει τό ρωσικό κίνημα μόνο μέσω προσώπων καί ὁμάδων πού ὁρίζονται εἰδικά ἀπό τήν ΚΕ».

Ἡ ἀπόφαση τοῦ Π. Α. Κράσικοφ (Μπέλσκι) ἔλεγε: «Τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀναθέτει στήν ΚΕ νά ἐξετάσει καί νά ἐπικυρώσει τό καταστατικό τῆς Ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ, παρέχοντάς της δικαιώματα ἰσότιμης ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος, πού διεξάγει προπαγάνδα καί ζύμωση στό ἐξωτερικό, μέ τόν ὅρο ὅτι ἡ ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ θά παρέχει τήν ὑποστήριξη καί τή συμβολή της στό ρωσικό κίνημα μόνο μέσω προσώπων καί ὁμάδων πού ὁρίζονται εἰδικά ἀπό τήν ΚΕ».

Τό συνέδριο ἀφαίρεσε ἀπό τό καταστατικό τό ἄρθρο 13 καί ψήφισε τήν ἀπόφαση πού εἶχε προτείνει ὁ Π. Α. Κράσικοφ. — *171.*

81 Τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ (Μαξίμοφ) γιά τίς γενικές συνελεύσεις τῆς ΚΕ ἔλεγε: «τό συνέδριο ὑποχρεώνει τήν ΚΕ νά συγκαλεῖ τό λιγότερο μιά φορά στούς τρεῖς μῆνες περιοδικά συνέδρια τοῦ ἑνός καί τοῦ ἄλλου τμήματός της», δηλαδή τοῦ τμήματος τῆς ΚΕ στό ἐξωτερικό καί τοῦ τμήματός της πού βρίσκεται στή Ρωσία.

Ἡ ἀπόφαση ἐγκρίθηκε μέ τήν τροποποίηση νά γίνονται οἱ προαναφερόμενες συνελεύσεις «τό λιγότερο μιά φορά στούς τέσσερες μῆνες» («Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 466). — *172.*

[82] Στή δέκατη όγδοη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, στίς 22 τοῦ 'Απρίλη (5 τοῦ Μάη), μπῆκε καί πάλι τό ζήτημα τῆς ἀντιπροσώπευσης τῆς ἐπιτροπῆς Καζάν, γιατί τότε ἔφθασε στό συνέδριο ὁ ἀντιπρόσωπός της Ι. Α. Σάμμερ (Σάβιτς). Ἡ ἐπιτροπή γιά τόν ἔλεγχο τῶν πληρεξουσίων πρότεινε στό συνέδριο «νά παραμείνει στήν προηγούμενη ἀπόφασή του καί νά δεχτεῖ τόν ἀντιπρόσωπο τῆς ἐπιτροπῆς Καζάν μέ δικαίωμα συμβουλευτικῆς ψήφου» (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 314).
Ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ἐπιτροπῆς Ι. Α. Σάμμερ ὑπέβαλε στό συνέδριο αἴτηση νά δοθεῖ στήν ἐπιτροπή δικαίωμα θετικῆς ψήφου.
Μετά τή συζήτηση τοῦ ζητήματος αὐτοῦ τό συνέδριο ἀπέρριψε τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Μπ. Β. 'Αβίλοφ (Τιγκρόφ) γιά τήν παροχή στόν ἀντιπρόσωπο τῆς ἐπιτροπῆς Καζάν θετικῆς ψήφου καί ἐπεκύρωσε τήν ἀπόφαση τῆς ἐπιτροπῆς. — *173.*

[83] Ὁ Ν. Α. 'Αλεξέγεφ ('Αντρέγεφ) πρότεινε νά ἀφαιρεθεῖ τό ἀρχικό μέρος τῆς ἀπόφασης (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 171 [ἑλλ. ἐκδ., σελ. 174]), γιατί «μέ τό μέρος αὐτό, ὅπως ἐδήλωσε, δίνεται προκαταβολικά λύση σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στή δεξιά πτέρυγα τοῦ κόμματος» («Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 328). — *176.*

[84] Ὁ Π.Α. Τζαπαρίτζε (Γκολούμπιν), ὑποστηρίζοντας τήν πρόταση νά παρθεῖ ἀπόφαση γιά τίς σχέσεις ἐργατῶν καί διανοουμένων μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, ἔλεγε: «Μοῦ κάνει κατάπληξη ὅταν λένε ὅτι δέν ὑπάρχουν ἐργάτες ἱκανοί νά γίνουν μέλη τῶν ἐπιτροπῶν. 'Αντίθετα (Λ έ ν ι ν : 'Ακοῦστε! ἀκοῦστε!), ὑπάρχουν τόσοι πολλοί, ὥστε νά μήν εἶναι δυνατόν νά συμπεριληφθοῦν ὅλοι στίς ἐπιτροπές καί εἴμαστε ὑποχρεωμένοι νά τούς συμπεριλαβαίνουμε στίς περιφερειακές ἐπιτροπές, στίς ὁποῖες γι' αὐτό τό λόγο πρέπει νά δόσουμε θετική ψῆφο» («Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 332). Ὁ Ντ. Σ. Ποστολόβσκι (Μιχάιλοφ) ἐπέμενε ἐπίσης νά παρθεῖ ἀπόφαση, τονίζοντας ὅτι «οἱ ἐργάτες ἐνδιαφέρονται γιά τό ζήτημα τῶν σχέσεων ἐργατῶν καί διανοουμένων» καί «περιμένουν μέ ἀνυπομονησία τήν ἀπάντηση τοῦ συνεδρίου πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα... Ἡ βασική σημασία τῆς ἀπόφασης θά βρίσκεται στήν ἔκκληση πρός τίς τοπικές ἐπιτροπές νά διευρύνουν τά πλαίσια τῆς ὀργάνωσης καί νά τά συμπληρώσουν μέ ἐργάτες... Τό συνέδριο δέν ἀνακαλύπτει τήν 'Αμερική, ἁπλῶς βγάζει συμπέρασμα ἀπό τήν κομματική ζωή. (Λ έ ν ι ν : Πολύ σωστά!)» (στό ἴδιο, σελ. 333).
Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του αὐτές τίς δηλώσεις τοῦ Τζαπαρίτζε καί τοῦ Ποστολόβσκι. — *177.*

[85] Τό σχέδιο ἀπόφασης ἔλεγε: «Τό ΙΙΙ συνέδριο ἀναγνωρίζοντας ὅτι ἡ ἑνοποίηση τῆς κομματικῆς δουλειᾶς ἀποτελεῖ ἐπιτακτική ἀπαίτηση τῆς κομματικῆς ζωῆς, ἀναγνωρίζοντας ὅτι ἡ ἑνοποίηση αὐτή ἐπιτυγχάνεται καλύτερα στό προτσές τῆς δουλειᾶς καί τῆς ἀπό κοινοῦ συζήτησης τῶν γενικῶν κομματικῶν συνθημάτων ἀπό ὅσο τό δυνατό μεγαλύτερο ἀριθμό κομματικῶν στελεχῶν, θεωρεῖ εὐχῆς ἔργο ὅπως ἡ ΚΕ ὀργανώνει γιά τό σκοπό αὐτό συνδιασκέψεις ἀπό ἀντιπροσώπους τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν».
Ὁ Β. Ι. Λένιν ὑπέβαλε τροποποιήσεις στήν ἀπόφαση καί ὑποστήριξε

τούς Λ. Μπ. Κράσιν (Ζίμιν) καί Ντ. Σ. Ποστολόβσκι (Μιχάιλοφ), πού τάχθηκαν ἐνάντια στίς συμπληρώσεις τῶν Γ. Λ. Σκλόβσκι (Ντέντουσκιν) καί Α. Ι. Ρίκοφ (Σεργκέγεφ) (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 342). Οἱ τροποποιήσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν στήν ἀπόφαση ἔγιναν δεκτές. — *178.*

86 Τό σχέδιο ἀπόφασης εἶναι γραμμένο ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν. Ὑποβλήθηκε γιά συζήτηση στό συνέδριο στήν εἰκοστή συνεδρίαση ἐξονόματος τοῦ Α.Μ. Ἔσσεν (Κιτάγεφ) καί τῆς Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα (Ὀσίποβα). Ἡ ἀπόφαση ψηφίστηκε ἀπό τό συνέδριο, πού ὅρισε ὅτι ἡ δημοσίευσή της δέν ἐπιτρέπεται. — *179.*

87 Τό σχέδιο ἀπόφασης, πού ὑποβλήθηκε ἀπό τόν Π. Π. Ρουμιάντσεφ (Φιλίπποφ), σχετικά μέ τίς μενσεβίκικες ὀργανώσεις πού θά ἀρνηθοῦν νά ὑποταχθοῦν στίς ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου, τόνιζε ὅτι δέν πρέπει νά γίνει ζύμωση στίς περιφερειακές ὀργανώσεις καί στίς μάζες τῶν ἐργαζομένων οὔτε ἐνάντια σ' ὁλόκληρες μενσεβίκικες ὀργανώσεις οὔτε ἐνάντια σέ μεμονωμένα πρόσωπα καί ὅτι ἡ διάλυση τῶν μενσεβίκικων ἐπιτροπῶν, καθώς καί ἡ ἀναγνώριση τῶν μπολσεβίκικων ἐπιτροπῶν, ἐκεῖ πού ὑπάρχουν παράλληλες ὀργανώσεις, πρέπει νά γίνουν μέ ἐξαιρετική προσοχή καί μόνο ὅταν διαπιστωθεῖ τελείως ὅτι ἡ πλειοψηφία τῶν μελῶν τῆς τοπικῆς ἐπιτροπῆς δέν πρόκειται νά πειθαρχήσει στίς ἀποφάσεις τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ὕστερα ἀπό τή συζήτηση τό πρῶτο μέρος τῆς ἀπόφασης ἀπορρίφθηκε ἀπό τό συνέδριο, ἐνῶ τό δεύτερο ἔγινε δεκτό ὅπως ἦταν διατυπωμένο ἀπό τόν Λένιν καί τόν Μπογκντάνοφ (Μαξίμοφ)· καθορίστηκε ὅτι ἡ δημοσίευσή της δέν ἐπιτρέπεται (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 363). — *180.*

88 Στήν εἰκοστή πρώτη συνεδρίαση, στίς 23 τοῦ Ἀπρίλη (6 τοῦ Μάη), συζητήθηκε τό σχέδιο ἀπόφασης σχετικά μέ τή στάση ἀπέναντι στίς ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, πού ὑποβλήθηκε ἀπό τόν Β. Β. Βορόβσκι (Ὀρλόβσκι). Τό σχέδιο ἔλεγε: «...τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἐγκρίνοντας τή στάση πού πῆρε τό II συνέδριο ἀπέναντι στό ζήτημα τοῦ ὁμοσπονδιακοῦ τρόπου ὀργάνωσης, ἀναθέτει τόσο στήν ΚΕ ὅσο καί στίς τοπικές ἐπιτροπές νά καταβάλουν κάθε προσπάθεια γιά μιά συμφωνία μέ τίς ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, μέ τό σκοπό νά συντονιστεῖ ἡ δουλειά τοπικά καί νά προετοιμαστοῦν ἔτσι οἱ συνθῆκες πού θά ἐπιτρέψουν τή συνένωση ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν κομμάτων στό ἑνιαῖο ΣΔΕΚΡ» («Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 365).

Ὁ Ντ. Σ. Ποστολόβσκι (Μιχάιλοφ) πρότεινε νά τροποποιηθεῖ αὐτό τό κείμενο ὡς ἑξῆς: «ἀναθέτει στήν ΚΕ, καθώς καί στίς τοπικές ἐπιτροπές, νά καταβάλουν *ἀπό κοινοῦ* προσπάθειες» (στό ἴδιο). Ὁ Ποστολόβσκι στήριξε τήν πρότασή του στό ὅτι τότε μόνο μπορεῖ νά ἐπιτευχθεῖ συμφωνία, «ὅταν αὐτή ὀργανωθεῖ ὄχι μόνο ἀπό τήν ΚΕ, ἀλλά καί ἀπό τίς τοπικές ἐπιτροπές» (στό ἴδιο, σελ. 371). Ἐνάντια στήν τροποποίηση αὐτή τάχθηκε ὁ Β. Ι. Λένιν. Ἡ τροποποίηση ἀπορρίφθηκε ἀπό τό συνέδριο. — *181.*

89 Συμπληρώνοντας τήν ἀνακοίνωση τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι (Βόινοφ) ὁ Β. Ι. Λένιν διάβασε περικοπή μιᾶς ἀνταπόκρισης ἀπό τή Μόσχα, πού

δημοσιεύτηκε στό 37700 φύλλο τῆς ἀγγλικῆς ἐφημερίδας «The Times», στίς 6 τοῦ Μάη 1905. Ἡ ἀνταπόκριση εἶχε τίτλο «Semstwo congress at Moscow. Purposes and prospects» («Τό συνέδριο τῶν ζέμστβο στή Μόσχα. Καθήκοντα καί σκοποί»). (Βλ. μετάφραση τῆς ἀνταπόκρισης στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XXVI, 1934, σελ. 229–231).

Γιά τό συνέδριο τῶν ζέμστβο στή Μόσχα βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Συμβουλές τῆς συντηρητικῆς ἀστικῆς τάξης» (σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 225 - 228).

«The Times» («Οἱ Καιροί») — καθημερινή ἐφημερίδα· ἱδρύθηκε τό 1785 στό Λονδίνο· μιά ἀπό τίς μεγάλες συντηρητικές ἐφημερίδες τῆς ἀγγλικῆς ἀστικῆς τάξης. — *182.*

90 *ΠΠΣ—Πολωνικό Σοσιαλιστικό Κόμμα* (Polska Partia Socjalistyczna) — ρεφορμιστικό ἐθνικιστικό κόμμα, πού ἱδρύθηκε τό 1892. Τό ΠΠΣ, βάζοντας σά βάση τοῦ προγράμματός του τήν πάλη γιά μιά ἀνεξάρτητη Πολωνία, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση τοῦ Πιλσούδσκι καί τῶν ὀπαδῶν του, ἔκανε χωριστική, ἐθνικιστική προπαγάνδα ἀνάμεσα στούς πολωνούς ἐργάτες καί προσπαθοῦσε νά τούς ἀποτραβήξει ἀπό τήν κοινή μέ τούς ρώσους ἐργάτες πάλη ἐνάντια στήν ἀπολυταρχία καί στόν καπιταλισμό.

Σ' ὅλη τήν ἱστορία τοῦ ΠΠΣ χάρη στήν ἐπίδραση τῶν ἁπλῶν ἐργατῶν ἐμφανίζονταν μέσα στό κόμμα ἀριστερές ὁμάδες. Ὁρισμένες ἀπ' αὐτές προσχώρησαν ἀργότερα στήν ἐπαναστατική πτέρυγα τοῦ πολωνικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος.

Τό 1906 τό ΠΠΣ διασπάστηκε στό ΠΠΣ-«λεβίτσα» καί στό δεξιό σωβινιστικό, τό λεγόμενο ΠΠΣ-«ἐπαναστατική φράξια».

Τό ΠΠΣ-«λεβίτσα» κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ κόμματος τῶν μπολσεβίκων καί μέ τή συμβολή τῆς ΣΔΒΠ καί Λ (Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας) περνοῦσε βαθμιαῖα στίς συνεπεῖς ἐπαναστατικές θέσεις.

Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ἕνα μεγάλο μέρος τοῦ ΠΠΣ-«λεβίτσα» πῆρε τή διεθνιστική θέση καί τό Δεκέμβρη τοῦ 1918 ἑνώθηκε μέ τή ΣΔΒΠ καί Λ. Τά ἑνωμένα κόμματα σχημάτισαν τό Κομμουνιστικό Ἐργατικό Κόμμα τῆς Πολωνίας (ἔτσι ὀνομαζόταν ὥς τό 1925 τό Κομμουνιστικό Κόμμα τῆς Πολωνίας).

Τό δεξιό ΠΠΣ στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου συνέχισε τήν πολιτική τοῦ ἐθνικοῦ σωβινισμοῦ· συγκρότησε στό ἔδαφος τῆς Γαλικίας τίς πολωνικές λεγεῶνες πού πολεμοῦσαν στό πλευρό τοῦ αὐστρογερμανικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ. Μέ τήν ἵδρυση τοῦ πολωνικοῦ ἀστικοῦ κράτους τό δεξιό ΠΠΣ ἑνώθηκε τό 1919 μέ τά τμήματα τοῦ ΠΠΣ τῶν ἐδαφῶν τῆς Πολωνίας πού εἶχαν καταληφθεῖ προηγούμενα ἀπό τή Γερμανία καί τήν Αὐστρία καί ξαναπῆρε τό ὄνομα ΠΠΣ. Μπαίνοντας ἐπικεφαλῆς τῆς κυβέρνησης βοήθησε νά περάσει ἡ ἐξουσία στά χέρια τῆς πολωνικῆς ἀστικῆς τάξης καί σέ συνέχεια ἔκανε συστηματικά ἀντικομμουνιστική προπαγάνδα καί ὑποστήριζε μιά πολιτική ἐπίθεσης ἐνάντια στή Σοβιετική χώρα, μιά πολιτική ἁρπαγῆς καί καταπίεσης τῆς Δυτικῆς Οὐκρανίας καί τῆς Δυτικῆς Λευκορωσίας. Ὁρισμένες ὁμάδες τοῦ ΠΠΣ, πού διαφωνοῦσαν μέ τήν πολιτική αὐτή, προσχώρησαν στό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Πολωνίας.

Μετά τό φασιστικό πραξικόπημα τοῦ Πιλσούδσκι (Μάης τοῦ 1926) τό ΠΠΣ τυπικά ἀνῆκε στήν κοινοβουλευτική ἀντιπολίτευση, οὐσιαστι-

κά ὅμως δέν ἔκανε δραστήρια πάλη ἐνάντια στό φασιστικό καθεστώς καί συνέχιζε τήν ἀντικομμουνιστική καί ἀντισοβιετική προπαγάνδα. Τά ἀριστερά στοιχεῖα τοῦ ΠΠΣ συνεργάστηκαν τήν ἐποχή αὐτή μέ τούς πολωνούς κομμουνιστές, ὑποστηρίζοντας σέ μιά σειρά καμπάνιες τήν τακτική τοῦ ἑνιαίου μετώπου.

Στή διάρκεια τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου τό ΠΠΣ διασπάστηκε καί πάλι. Τό ἀντιδραστικό σωβινιστικό τμῆμα του, πού πῆρε τό ὄνομα «Volnosc, Rownosc, Niepodleglosc» («Ἐλευθερία, Ἰσότητα, Ἀνεξαρτησία»), συμμετεῖχε στήν πολωνική ἀντιδραστική «κυβέρνηση» τοῦ ἐξωτερικοῦ πού ἕδρευε στό Λονδίνο. Τό ἄλλο, τό ἀριστερό τμῆμα τοῦ ΠΠΣ, πού πῆρε τό ὄνομα «Ἐργατικό κόμμα τῶν πολωνῶν σοσιαλιστῶν» (ΕΚΠΣ), μέ τήν ἐπίδραση τοῦ Ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Πολωνίας (ΕΚΠ) πού ἱδρύθηκε τό 1942, προσχώρησε στό λαϊκό μέτωπο πάλης ἐνάντια στούς χιτλερικούς κατακτητές, πάλαιψε γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς Πολωνίας ἀπό τή φασιστική σκλαβιά καί τάχθηκε ὑπέρ τῆς ἀποκατάστασης φιλικῶν σχέσεων μέ τήν ΕΣΣΔ.

Τό 1944, μετά τήν ἀπελευθέρωση τοῦ ἀνατολικοῦ τμήματος τῆς Πολωνίας ἀπό τή γερμανική κατοχή καί τό σχηματισμό τῆς πολωνικῆς ἐπιτροπῆς ἐθνικῆς ἀπελευθέρωσης, τό ΕΚΠΣ ὀνομάστηκε καί πάλι ΠΠΣ καί μαζί μέ τό ΕΚΠ πῆρε μέρος στήν οἰκοδόμηση τῆς λαϊκοδημοκρατικῆς Πολωνίας. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1948 τό ΕΚΠ καί τό ΠΠΣ συνενώθηκαν καί ἀποτέλεσαν τό Ἑνιαῖο ἐργατικό κόμμα τῆς Πολωνίας (ΕΕΚΠ).

Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας ΣΔΒΠ καί Λ)—ἐπαναστατικό κόμμα τῆς πολωνικῆς ἐργατικῆς τάξης. Ἐμφανίστηκε τό 1893 στήν ἀρχή σά Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί ἀπό τόν Αὔγουστο τοῦ 1900, μετά τό συνέδριο τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας, ὅπου ἔγινε ἡ συγχώνευση τῶν πολωνῶν καί ἑνός μέρους τῶν λιθουανῶν σοσιαλδημοκρατῶν, τό κόμμα ὀνομάστηκε: Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί τῆς Λιθουανίας (ΣΔΒΠ καί Λ). Τό κόμμα προσανατόλιζε τό πολωνικό ἐργατικό κίνημα πρός τή συμμαχία μέ τό ρωσικό ἐργατικό κίνημα καί πάλαιβε ἐνάντια στόν ἐθνικισμό· καί αὐτό ἀποτελεῖ μιά θετική ὑπηρεσία τοῦ κόμματος.

Στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905–1907 ἡ ΣΔΒΠ καί Λ πάλαιβε μέ συνθήματα παραπλήσια μέ τά συνθήματα τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος, ἔπαιρνε ἀδιάλλακτη θέση ἀπέναντι στή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. Ταυτόχρονα ἡ ΣΔΒΠ καί Λ ἔκανε μιά σειρά λάθη· δέν κατάλαβε τή λενινιστική θεωρία τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης, δέν καταλάβαινε τόν ἡγετικό ρόλο τοῦ κόμματος στήν δημοκρατική ἐπανάσταση, ὑποτιμοῦσε τό ρόλο τῆς ἀγροτιᾶς σά σύμμαχου τῆς ἐργατικῆς τάξης καί τή σημασία τοῦ ἐθνικοαπελευθερωτικοῦ κινήματος. Ὁ Β. Ι. Λένιν, κάνοντας κριτική στίς λαθεμένες ἀπόψεις τῆς ΣΔΒΠ καί Λ, τόνιζε ταυτόχρονα καί τίς ὑπηρεσίες πού πρόσφερε αὐτή στό ἐπαναστατικό κίνημα τῆς Πολωνίας. Ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι οἱ πολωνοί σοσιαλδημοκράτες «δημιούργησαν γιά πρώτη φορά ἕνα καθαρά προλεταριακό κόμμα στήν Πολωνία καί διακήρυξαν τήν ἐξαιρετικά σημαντική ἀρχή τῆς πιό στενῆς συμμαχίας τοῦ πολωνοῦ καί τοῦ ρώσου ἐργάτη στήν ταξική τους πάλη» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 20ός, σελ. 404). Στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἡ ΣΔΒΠ καί Λ ἔγινε δεκτή στό ΣΔΕΚΡ σάν περιοχική ὀργάνωση.

Ἡ ΣΔΒΠ καί Λ χαιρέτισε τή Μεγάλη Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί πάλαιβε γιά τή νίκη τῆς προλεταριακῆς ἐπανάστασης στήν Πολωνία. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1918 στό Ἑνωτικό συνέδριο τῆς ΣΔΒΠ καί Λ καί τοῦ ΠΠΣ-«λεβίτσα» τά δυό κόμματα ἑνώθηκαν καί σχημάτισαν τό Κομμουνιστικό ἐργατικό κόμμα τῆς Πολωνίας.

Τό *Πολωνικό Σοσιαλιστικό Κόμμα «Προλεταριάτ»* ἱδρύθηκε τό 1900 ἀπό τίς ὁμάδες πού εἶχαν ἀποσπαστεῖ ἀπό τό Πολωνικό σοσιαλιστικό κόμμα (ΠΠΣ). Τό κόμμα αὐτό παραδεχόταν γενικά τό σοσιαλδημοκρατικό πρόγραμμα, ταυτόχρονα ὅμως ὑποστήριζε τήν τακτική τῆς ἀτομικῆς τρομοκρατίας καί τήν ὁμοσπονδιακή ἀρχή ὀργάνωσης. Τό κόμμα «Προλεταριάτ» ὑποστήριζε τήν προσέγγιση τοῦ πολωνικοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος μέ τό ἐπαναστατικό κίνημα στή Ρωσία· ἄμεσο σκοπό τῆς πάλης τό κόμμα πρόβαλε τή διεκδίκηση δημοκρατικοῦ συντάγματος γιά τή Ρωσία μέ παροχή αὐτονομίας στήν Πολωνία. Τό κόμμα «Προλεταριάτ» δέν ἔπαιξε αἰσθητό ρόλο στό πολωνικό ἐπαναστατικό κίνημα· ἔπαψε νά ὑπάρχει μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907.

Τό *Σοσιαλδημοκρατικό Ἐργατικό Κόμμα Λεττονίας* ἱδρύθηκε τόν Ἰούνη τοῦ 1904 στό Ι συνέδριο τοῦ κόμματος. Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΛ, τόν Ἰούνη τοῦ 1905, ψηφίστηκε τό πρόγραμμα τοῦ κόμματος καί πάρθηκε ἡ ἀπόφαση πού ὅριζε ὅτι εἶναι ἀπαραίτητη ἡ ἕνωση μέ τό ΣΔΕΚΡ. Τό 1905 καθοδηγοῦσε τίς ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις τῶν ἐργατῶν καί προετοίμαζε τίς μάζες γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.

Στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο (1906) προσχώρησε στό ΣΔΕΚΡ σάν περιοχική ὀργάνωση. Μετά τό συνέδριο ὀνομάστηκε Σοσιαλδημοκρατία τῆς περιοχῆς Λεττονίας.

Ἡ *«Σοσιαλδημοκρατική Ἐργατική Ὀργάνωση Ἀρμενίας»* («σπετσίφικοι» (ἰδιόμορφοι)) ἱδρύθηκε ἀπό ἀρμενικά ἐθνικιστικά στοιχεῖα, ὀπαδούς τῆς ὁμοσπονδιακῆς ἀρχῆς ὀργάνωσης, ἀμέσως μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Οἱ «σπετσίφικοι» (ἰδιόμορφοι), ὅπως καί οἱ μπουντιστές, ζητοῦσαν νά καθιερωθεῖ ἡ ὁμοσπονδιακή ἀρχή συγκρότησης τοῦ κόμματος, δηλαδή τοῦ διαχωρισμοῦ τοῦ προλεταριάτου σύμφωνα μέ τά ἐθνικά χαρακτηριστικά, καί αὐτοανακηρύχνονταν μοναδικοί ἐκπρόσωποι τοῦ ἀρμενικοῦ προλεταριάτου. Γιά νά δικαιολογοῦν τόν ἐθνικισμό τους ἐπικαλοῦνταν τίς «ἰδιόμορφες συνθῆκες τοῦ κάθε ἔθνους». Ὁ Β. Ι. Λένιν στό γράμμα του πρός τήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ σχετικά μέ τή συγκαλούμενη τό Σεπτέμβρη τοῦ 1905 συνδιάσκεψη τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων στή Ρωσία ἔγραφε:

«Ἐφιστῶ ἰδιαίτερα τήν προσοχή σας στήν „ἀρμενική σοσιαλδημοκρατική ὁμοσπονδία". Ἄν δεχτήκατε τή συμμετοχή της στή συνδιάσκεψη, κάνατε *μοιραῖο* λάθος πού πρέπει *ὁπωσδήποτε* νά ἐπανορθωθεῖ. Πρόκειται γιά μιά ὁμαδούλα ἀποδιοργανωτῶν ἐγκαταστημένων στή Γενεύη, πού ἐκδίδουν ἐδῶ τά πιό ἀσήμαντα ἔντυπα, χωρίς νά ἔχουν κανένα *σοβαρό* δεσμό μέ τόν Καύκασο. Πρόκειται γιά ἕνα *κατασκεύασμα τῆς Μπούντ* καί τίποτε παραπάνω, πού ἐπινοήθηκε εἰδικά γιά νά τρέφει τόν μπουντισμό τοῦ Καυκάσου... Οἱ σύντροφοι τοῦ Καυκάσου εἶναι ὅλοι ἐνάντια στή συμμορία αὐτή τῶν δημοσιολόγων-ἀποδιοργανωτῶν...» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 34ος, σελ. 290).

'Επαναστατική 'Ομοσπονδία 'Αρμενίας (Ντροσάκ)· πρόκειται γιά τό άντεπαναστατικό άστικό έθνικιστικό κόμμα «Ντασνακτσουτιούν»· ή «Ντροσάκ» («Σημαία») ήταν τό κεντρικό του όργανο. Τό «Ντασνακτσουτιούν» έμφανίστηκε στίς άρχές τῆς δεκαετίας 1890–1900. Τό κόμμα αύτό πάλαιβε ένάντια στό έπαναστατικό κίνημα τῶν έργατῶν καί άγροτῶν, ύποδαυλίζοντας τήν έθνική διχόνοια καί τήν έχθρότητα άνάμεσα στούς λαούς, έφάρμοζε πολιτική έθνικοῦ άποχωρισμοῦ τῆς 'Αρμενίας. Στήν περίοδο τῆς έπανάστασης τοῦ 1905–1907 οί ντασνάκοι, έκφράζοντας τά συμφέροντα τῆς άρμενικῆς άστικῆς τάξης, έφάρμοζαν πολιτική έθνικοῦ άποχωρισμοῦ, άποτραβοῦσαν τίς μάζες τοῦ άρμενικοῦ λαοῦ άπό τό πανρωσικό έπαναστατικό κίνημα καί έτσι προξενοῦσαν μεγάλη ζημιά στό έργατικό κίνημα τόσο τῆς 'Αρμενίας όσο καί όλης τῆς 'Υπερκαυκασίας.

Μετά τήν άστικοδημοκρατική έπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ύποστήριζαν τήν πολιτική τῆς άστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης.

"Υστερα άπό τήν 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική έπανάσταση οί ντασνάκοι μαζί μέ τούς μενσεβίκους, τούς έσέρους καί τούς μουσαβατιστές σχημάτισαν άντεπαναστατικό συνασπισμό καί έδρασαν ένάντια στούς μπολσεβίκους. Στά 1918–1920 οί ντασνάκοι ήταν έπικεφαλῆς τῆς άστικῆς–έθνικιστικῆς άντεπαναστατικῆς κυβέρνησης τῆς 'Αρμενίας. "Ολες οί ένέργειές τους συνέβαλλαν στή μετατροπή τῆς 'Αρμενίας σέ άποικία τῶν ξένων ίμπεριαλιστῶν καί σέ σημεῖο στήριξης τῶν άγγλο-γάλλων έπιδρομέων καί τῶν ρώσων λευκοφρουριτῶν, στήν πάλη τους ένάντια στή σοβιετική έξουσία. Οί έργαζόμενοι τῆς 'Αρμενίας μέ τήν καθοδήγηση τοῦ κόμματος τῶν μπολσεβίκων καί τήν ύποστήριξη τοῦ Κόκκινου Στρατοῦ άνέτρεψαν τό Νοέμβρη τοῦ 1920 τήν κυβέρνηση τῶν ντασνάκων. Μέ τή νίκη τῆς Σοβιετικῆς έξουσίας τό κόμμα «Ντασνακτσουτιούν» στήν 'Υπερκαυκασία συντρίφτηκε καί διαλύθηκε.

«Σοσιαλιστική Γκρομάντα Λευκορωσίας» — μικροαστική έθνικιστική όργάνωση. 'Εμφανίστηκε τό 1902 μέ τήν όνομασία «'Επαναστατική γκρομάντα Λευκορωσίας». 'Υπεράσπιζε τά συμφέροντα τῆς λευκορωσικῆς άστικῆς τάξης, τῶν τσιφλικάδων καί τῶν κουλάκων, άρνιόταν τήν έπαναστατική ταξική πάλη, προσπαθοῦσε νά άποτραβήξει, νά απομονώσει τό λευκορωσικό λαό άπό τή ρωσική έπαναστατική έργατική τάξη. Οί προσπάθειες αύτές δέν έβρισκαν καμιά ύποστήριξη στίς έργαζόμενες μάζες τοῦ λευκορωσικοῦ λαοῦ. Στό έθνικό ζήτημα έμφανιζόταν μέ τό αἴτημα τῆς «πολιτιστικῆς-έθνικῆς αύτονομίας». Μετά τήν άστικοδημοκρατική έπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ή «Σοσιαλιστική Γκρομάντα Λευκορωσίας» ύποστήριζε τήν πολιτική τῆς άστικῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. "Υστερα άπό τή Μεγάλη 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική έπανάσταση ή γκρομάντα Λευκορωσίας διασπάστηκε σέ μιά σειρά άντεπαναστατικές όμάδες πού πάλαιβαν ένεργά, μαζί μέ τούς λευκοφρουρίτες καί τούς ξένους έπιδρομεῖς, ένάντια στή Σοβιετική έξουσία.

'Η *«Σοσιαλδημοκρατική "Ενωση Λεττονίας»*, πού ίδρύθηκε στό έξωτερικό τό φθινόπωρο τοῦ 1900, εἶχε παραπλήσια αἰτήματα μέ τούς ρώσους έσέρους καί ήταν διαποτισμένη σέ μεγάλο βαθμό άπό έθνικιστικές τάσεις. Τό 1905 ή «"Ενωση» εἶχε άποκτήσει προσωρινά κάποια έπιρροή σέ μιά μερίδα τῶν άγροτῶν, σύντομα όμως έκτοπίστηκε άπό τό Σοσιαλδημοκρατικό έργατικό κόμμα τῆς Λεττονίας. Κατοπινά ή «"Ενωση» δέν έπαιζε σημαντικό ρόλο.

Τό *«Κόμμα ἐνεργητικῆς ἀντίστασης Φιλλανδίας»* ἱδρύθηκε στά 1903-1904 ἀπό μιά ὁμάδα ἀστικῆς καί μικροαστικῆς διανόησης καί φοιτητικῆς νεολαίας τῆς Φιλλανδίας γιά τήν ἀνατροπή τῆς τσαρικῆς ἐξουσίας στή Φιλλανδία καί τήν ἀντικατάστασή της ἀπό συνταγματικό καθεστώς. Τό κόμμα εἶχε σάν τακτική του τήν τυχοδιωκτική τακτική τῶν ρώσων ἐσέρων, μέ τούς ὁποίους εἶχε στενή ἐπαφή, ὀργάνωσε μιά σειρά δολοφονικές ἀπόπειρες ἐνάντια σέ ἐκπροσώπους τῆς κυβέρνησης, ἔφτιαχνε βόμβες. Μέ τή μορφή ἀθλητικοῦ συλλόγου ἐκπαίδευε τήν ἀστική τάξη στό χειρισμό τῶν ὅπλων γιά τήν πάλη ὄχι τόσο ἐνάντια στόν τσαρισμό, ὅσο ἐνάντια στούς ἐργάτες.

Τό *'Εργατικό Κόμμα Φιλλανδίας* ἱδρύθηκε τό 1899. Τό 1903 μετονομάστηκε σέ Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Φιλλανδίας.
Ἡ ἐπανάσταση τοῦ 1905-1907 ἔβγαλε στήν ἐπιφάνεια τόν ὀπορτουνισμό τῶν ἡγετῶν τοῦ κόμματος, πού σέρνονταν στήν οὐρά τῶν γεγονότων. Τά ἀριστερά στοιχεῖα τοῦ κόμματος, παρ' ὅλο πού ὑποστήριζαν τήν αὐτοτελῆ ἀνεξάρτητη πάλη τοῦ προλεταριάτου, δέν ἔπαιρναν ἀποφασιστικά μέτρα γιά τό ξεκαθάρισμα τοῦ κόμματος ἀπό τούς ὀπορτουνιστές. 'Εφαρμόζοντας μόνο νόμιμες μορφές πάλης, οἱ φιλλανδοί σοσιαλδημοκράτες δέν προετοίμαζαν τό προλεταριάτο γιά τήν ἔνοπλη πάλη ἐνάντια στούς καταπιεστές.
Τό 1918 ἡ φιλλανδική σοσιαλδημοκρατία διασπάστηκε: τά ἐπαναστατικά της στοιχεῖα σχημάτισαν τό κομμουνιστικό κόμμα, ἐνῶ τά ἀντιδραστικά ἀποτέλεσαν ἕνα ἀπό τά πιό δεξιά κόμματα τῆς Δεύτερης Διεθνοῦς.
Μετά τό τέλος τοῦ δεύτερου παγκόσμιου πολέμου ἕνα μέρος ἀπό τά μέλη τῆς σοσιαλδημοκρατίας τῆς Φιλλανδίας ἄρχισε νά προσεγγίζει τούς κομμουνιστές, παίρνοντας ἐνεργά μέρος στήν πάλη γιά τήν εἰρήνη καί τή δημοκρατία.

Κόμμα τῶν σοσιαλ-ομοσπονδιστῶν ἐπαναστατῶν τῆς Γεωργίας (φεντεραλιστῶν) — ἀστικο-εθνικιστικό κόμμα. 'Ιδρύθηκε τόν 'Απρίλη τοῦ 1904. 'Εμφανιζόταν μέ τή διεκδίκηση τῆς ἐθνικῆς αὐτονομίας τῆς Γεωργίας στά πλαίσια τοῦ ρωσικοῦ ἀστο-τσιφλικάδικου κράτους. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης οἱ σοσιαλ-ομοσπονδιστές ἔγιναν ἀνοιχτοί ἀντίπαλοι τῆς ἐπανάστασης.
Τό κόμμα τῶν σοσιαλ-ομοσπονδιστῶν, παλαίβοντας ἀπό κοινοῦ μέ τούς μενσεβίκους καί τούς ἀναρχικούς, προσπαθοῦσε νά διασπάσει τό ἑνιαῖο διεθνές μέτωπο τῶν ἐργαζομένων τῆς 'Υπερκαυκασίας, πού ἀγωνιζόταν ἐνάντια στόν τσαρισμό καί στόν καπιταλισμό.
Μετά τή Μεγάλη 'Οχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση οἱ σοσιαλ-ομοσπονδιστές μαζί μέ τούς γεωργιανούς μενσεβίκους, ντασνάκους καί μουσαβατιστές ὀργάνωσαν ἀντεπαναστατικό συνασπισμό, πού ὑποστηριζόταν ἀπό τούς γερμανούς καί τούς τούρκους καί ἀργότερα ἀπό τούς ἀγγλο-γάλλους ἐπιδρομεῖς.

'Επαναστατικό Κόμμα Οὐκρανίας (ΕΚΟ)— μικροαστική, ἐθνικιστική ὀργάνωση. Σχηματίστηκε στίς ἀρχές τοῦ 1900. 'Υποστήριζε τό βασικό σύνθημα τῆς οὐκρανικῆς ἀστικῆς τάξης γιά «αὐτονομία» τῆς Οὐκρανίας. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1905 τό ΕΚΟ μετονομάστηκε σέ Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Οὐκρανίας (ΣΔΕΚΟ) καί πῆρε ἀπόφαση νά

ἑνωθεῖ μέ τό ΣΔΕΚΡ πάνω σέ ὁμοσπονδιακή ἀρχή, μέ τόν ὅρο νά ἀναγνωριστεῖ τό ΣΔΕΚΟ «μοναδικός ἐκπρόσωπος τοῦ οὐκρανικοῦ προλεταριάτου» μέσα στό ΣΔΕΚΡ. Τό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπέρριψε τήν πρόταση τοῦ ἐκπροσώπου τοῦ ΣΔΕΚΟ γιά ἄμεση συζήτηση τῶν ὅρων ἕνωσης καί ἀνέθεσε τή λύση τοῦ ζητήματος αὐτοῦ στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ ΣΔΕΚΡ. Συμφωνία γιά τό ζήτημα τῆς ἕνωσης δέν ἐπιτεύχθηκε ἐξαιτίας τοῦ μικροαστικοῦ, ἐθνικιστικοῦ χαρακτήρα τοῦ ΣΔΕΚΟ.

Στόν τομέα τοῦ ἐθνικοῦ προγράμματος βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπιρροή τῆς Μπούντ καί ἀκολουθώντας τήν Μπούντ πρόβαλε τή διεκδίκηση τῆς πολιτιστικῆς-ἐθνικῆς αὐτονομίας.

Τελικά τό ΣΔΕΚΟ βρέθηκε στό στρατόπεδο τῆς ἀστικο-εθνικιστικῆς ἀντεπανάστασης.

Τό *Σοσιαλιστικό Κόμμα τῆς Οὐκρανίας (ΣΚΟ)* ἱδρύθηκε τό 1900 στήν οὐκρανική περιοχή τῆς δεξιᾶς ὄχθης τοῦ Δνειπέρου. Τό 1903 συνενώθηκε μέ τό Ἐπαναστατικό Κόμμα τῆς Οὐκρανίας (ΕΚΟ).

Τό *Λιθουανικό Σοσιαλδημοκρατικό Κόμμα* ἱδρύθηκε τό 1896. Ἡ καθοδήγηση τοῦ κόμματος ἔπεσε στά χέρια ὀπορτουνιστικῶν στοιχείων πού ὑπεράσπιζαν τά συμφέροντα τῆς ἀστικῆς τάξης. Οἱ ὀπορτουνιστές προσπαθοῦσαν νά σπρώξουν τό ἐργατικό κίνημα τῆς Λιθουανίας στό δρόμο τοῦ ἀστικοῦ ἐθνικισμοῦ, νά τό ἀπομονώσουν ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος τῶν ἐργατῶν τῆς Ρωσίας. Στίς γραμμές τοῦ Λιθουανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος γινόταν πάλη τῶν διεθνιστικῶν στοιχείων ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό καί στόν ἐθνικισμό. Μεγάλη δουλειά γιά τό ξεσκέπασμα τῶν ὀπορτουνιστῶν, γιά τή συσπείρωση τῶν ἐργατῶν τῶν διαφόρων ἐθνικοτήτων ἔκανε ὁ Φ.Ε. Τζερζίνσκι, πού ἦταν τότε μέλος τοῦ Λιθουανικοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ Κόμματος. Τό 1900 μέ πρωτοβουλία τοῦ Φ. Ε. Τζερζίνσκι ἕνα μέρος τοῦ ΛΣΔΚ, ἀποτελούμενο ἀπό διεθνιστικά στοιχεῖα, ἑνώθηκε μέ τή Σοσιαλδημοκρατία τοῦ Βασιλείου τῆς Πολωνίας καί δημιουργήθηκε τό κόμμα τῆς ἑνιαίας ΣΔΒΠ καί Λ, πού ἔγινε δεκτό στό ΣΔΕΚΡ τό 1906 στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Τό 1905 τό κόμμα μετονομάστηκε σέ «Σοσιαλδημοκρατικό κόμμα τῆς Λιθουανίας» (ΣΔΚΛ). Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῶν ἐπαναστατικῶν γεγονότων τοῦ 1905–1907 δυνάμωσε μέσα στό ΣΔΚΛ ἡ ἀντιπολίτευση ἐνάντια στήν ἐθνικιστική ἡγεσία. Τό καλύτερο προλεταριακό τμῆμα τοῦ ΣΔΚΛ κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος πῆρε τό δρόμο τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Τό 1907 στό VII συνέδριο τοῦ ΣΔΚΛ πάρθηκε ἀπόφαση γιά ἑνοποίηση μέ τό ΣΔΕΚΡ. Ἡ ἑνοποίηση ὅμως δέν πραγματοποιήθηκε.

Τό 1918 ἡ ἐπαναστατική πτέρυγα τοῦ ΣΔΚΛ ξέκοψε ἀπό τούς σοσιαλ-σωβινιστές καί ἵδρυσε τό Κομμουνιστικό κόμμα τῆς Λιθουανίας. —*184*.

91 Στήν εἰκοστή τρίτη συνεδρίαση τό συνέδριο ἄκουσε καί συζήτησε τήν ἔκθεση δράσης τῆς ΚΕ, πού τήν ἔκανε ὁ Λ. Μπ. Κράσιν (Ζίμιν).

Στή συζήτηση τῆς ἔκθεσης ὁρισμένοι ἀντιπρόσωποι παρατήρησαν ὅτι στήν ἔκθεση τῆς ΚΕ δέ φωτίστηκε ἡ πολιτική της δράση καί ζήτησαν ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς ΚΕ νά ἐξηγήσει στό συνέδριο γιά ποιούς λόγους

ή ΚΕ δέν κατόρθωσε νά παίξει τό ρόλο τοῦ πολιτικοῦ ἡγέτη, νά καθοδηγήσει τό κόμμα. Ὁ Λένιν, ὅταν στή δεύτερη ὁμιλία του πάνω στήν ἔκθεση τῆς ΚΕ μίλησε γιά «κατηγορητήριο», εἶχε ὑπόψη του αὐτές τίς δηλώσεις σχετικά μέ τήν ἔκθεση τῆς ΚΕ. — *188.*

92 Ἡ ἔκφραση αὐτή τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀναφέρεται στό γεγονός ὅτι ἡ ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ, ὕστερα ἀπό μακρόχρονη πάλη ἐνάντια στή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, πῆρε ὡστόσο ἀπόφαση ἀπό κοινοῦ μέ τό Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας νά συγκροτήσει τήν Ὀργανωτική Ἐπιτροπή πού, παρά τή θέληση τοῦ μενσεβίκικου Συμβουλίου τοῦ κόμματος, συγκάλεσε τό συνέδριο. Στό συνέδριο ὑπῆρχαν δυό μέλη τῆς ΚΕ: ὁ Λ. Μπ. Κράσιν (Ζίμιν, Βίντερ) καί ὁ Α. Ι. Λιουμπίμοφ (Μάρκ, Λέτνιεφ). — *188.*

93 Ἡ ἀπόφαση ψηφίστηκε ἀπό τό συνέδριο ὁμόφωνα. — *190.*

94 Τό σχέδιο ἀπόφασης πού εἶχε γραφεῖ ἀπό τόν Λένιν ἐγκρίθηκε ἀπό τό συνέδριο. — *192.*

95 Ἡ ἐπιτροπή πρακτικῶν ἐκλέχτηκε στήν εἰκοστή τρίτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, στίς 25 τοῦ Ἀπρίλη (8 τοῦ Μάη) καί ἀποτελοῦνταν ἀπό τούς Β. Μ. Ὀμποῦχοφ (Κάμσκι), Β. Β. Βορόβσκι (Ὀρλόβσκι), Ν. Κ. Κρούπσκαγια (Σάμπλινα). Τά πρακτικά ἐκδόθηκαν γιά πρώτη φορά στή Γενεύη τό φθινόπωρο τοῦ 1905 σέ μικρό βιβλιαράκι, τυπωμένο μέ μικρά στοιχεῖα σέ ψιλό χαρτί. — *192.*

96 Τήν ἄνοιξη τοῦ 1905 τό ἐπαναστατικό κίνημα εἶχε ἀγκαλιάσει ὁλόκληρη τή Ρωσία, μαζί καί τόν Καύκασο.

Στά τέλη τοῦ Μάρτη - ἀρχές τοῦ Ἀπρίλη 1905 ξέσπασε ἡ γενική πολιτική ἀπεργία τῶν σιδηροδρομικῶν στό Μπακοῦ, στήν Τιφλίδα καί σέ ἄλλες πόλεις. Στήν Τιφλίδα μαζί μέ τούς σιδηροδρομικούς ἀπήργησαν καί οἱ τυπογράφοι. Στούς δρόμους τῆς πόλης γίνονταν συγκρούσεις μέ τήν ἀστυνομία καί τούς κοζάκους. Στόν ἀπεργιακό ἀγώνα πῆραν μέρος καί οἱ ἐργάτες τοῦ Βατούμ, τοῦ Πότι, τοῦ Κουταΐς. Γιά τήν καταστολή τῆς ἀπεργίας στούς σιδηροδρόμους τῆς Ὑπερκαυκασίας στάλθηκαν στρατεύματα. Μεγάλη ἔκταση πῆρε τό ἀγροτικό κίνημα στήν Ὑπερκαυσία, ἰδιαίτερα στή Γκούρια.

Ὁ Β. Ι. Λένιν παρακολουθοῦσε μέ μεγάλη προσοχή τά ἐπαναστατικά γεγονότα τοῦ Καυκάσου. Μέ πρότασή του τό III συνέδριο τοῦ κόμματος ἀποφάσισε νά πάρει εἰδική ἀπόφαση γιά τό ζήτημα αὐτό.

Τό δημοσιευόμενο σχέδιο ἀπόφασης γιά τά γεγονότα τοῦ Καυκάσου γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν, ὑποβλήθηκε ἀπομέρους τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τοῦ Μ. Γ. Τσχακάγια (Μπάρσοφ) στήν εἰκοστή πέμπτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου στίς 26 τοῦ Ἀπρίλη (9 τοῦ Μάη) σάν τροποποίηση τῆς απόφασης πού εἶχε προταθεῖ στήν ἴδια συνεδρίαση ἀπό τόν Τσχακάγια καί ψηφίστηκε ἀπό τό συνέδριο σάν ἀπόφαση γιά τό ζήτημα αὐτό. — *193.*

97 Ὁ Ο. Α. Κβίτκιν (Πετρόφ) πρότεινε νά ἀντικατασταθοῦν οἱ λέξεις: «μέ τήν ἔνοπλη βία», πού ὑπῆρχαν στό τέλος τοῦ σχεδίου ἀπόφασης γιά τά γεγονότα τοῦ Καυκάσου, μέ τίς λέξεις: «μέ ὅλα τά μέσα πού ὑπάρ-

χουν στή διάθεσή τους» («Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 442). Ἡ τροποποίηση τοῦ Κβίτκιν ἔγινε δεκτή ἀπό τό συνέδριο. — *194*.

98 Ἀφορᾶ τήν ἀπόφαση «Γιά τή συγκρότηση τοῦ συνεδρίου σέ σῶμα», πού δημοσιεύτηκε στό 1 φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», στίς 27 (14) τοῦ Μάη 1905, ἀμέσως μετά τήν «Ἀνακοίνωση γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ» (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 449–450). — *208*.

99 Δημοσιεύτηκε σά σημείωση στήν ἀπόφαση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου «Γιά τή συγκρότηση τοῦ συνεδρίου σέ σῶμα» στό 1 φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», στίς 27 (14) τοῦ Μάη 1905. — *212*.

100 Τό *τελεσίγραφο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς* στάλθηκε στούς μενσεβίκους στίς 12 (25) τοῦ Νοέμβρη 1903. Τά βασικά σημεῖα τοῦ τελεσιγράφου, μαζί μέ ἔκθεση σχετικά μέ τίς πρακτικές παραχωρήσεις πού ἐπιτρέπεται νά γίνουν ἀπέναντι στούς μενσεβίκους γιά τήν ἐξάλειψη τῆς κομματικῆς κρίσης, εἶχαν διατυπωθεῖ στό γράμμα τοῦ Λένιν πρός τήν ΚΕ, τῆς 22 τοῦ Ὀχτώβρη (4 τοῦ Νοέμβρη) 1903: 1) πρόσληψη στή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» τεσσάρων πρώην συντακτῶν· 2) πρόσληψη δυό μελῶν τῆς ἀντιπολίτευσης στήν ΚΕ κατά τήν κρίση τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς· 3) ἀποκατάσταση τῆς προηγούμενης κατάστασης στό Σύνδεσμο τοῦ ἐξωτερικοῦ· 4) παροχή στούς μενσεβίκους μιᾶς ψήφου στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος. Συμπληρωματικά κι ἕνας 5ος ὅρος: κατάπαυση ὅλων τῶν ἀντιδικιῶν, τῶν λογομαχιῶν καί τῶν συζητήσεων γιά τίς διαμάχες στό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος καί ὕστερα ἀπ' αὐτό. «Ἄν ἀπορριφθεῖ τό τελεσίγραφο — τόνιζε ὁ Λένιν — πόλεμος ὥς τό τέλος» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 158). Οἱ προτάσεις αὐτές τοῦ Λένιν (ἐκτός ἀπό τόν συμπληρωματικό ὅρο) μπῆκαν στό τελεσίγραφο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πού στάλθηκε στίς 12 (25) τοῦ Νοέμβρη, ἔγιναν ὅμως κάπως ἠπιότερες ὕστερα ἀπό ἀπαίτηση τῶν μέ συμφιλιωτικές διαθέσεις μελῶν τῆς ΚΕ.

Οἱ μενσεβίκοι, πού τούς βοήθησε πολύ ὁ Γ. Β. Πλεχάνοφ, προσλαμβάνοντας τήν ἄλλη μέρα μετά τό τελεσίγραφο ὅλους τούς παλιούς συντάκτες στή σύνταξη τοῦ ΚΟ, ἀπέρριψαν τό τελεσίγραφο τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί πέρασαν σέ ἀνοιχτό πόλεμο ἐνάντια στήν πλειοψηφία τοῦ κόμματος.

Ἐκτίμηση τοῦ τελεσιγράφου τῆς ΚΕ δίνεται ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στό βιβλίο «Ἕνα βῆμα μπρός, δυό βήματα πίσω» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 373). — *218*.

101 Ὁ Λένιν ὀνομάζει *«σιποφικό» σύνταγμα* τό σχέδιο κρατικῆς συγκρότησης, πού τό εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ὁ μετριοπαθής φιλελεύθερος ἡγέτης τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τῶν ὁπαδῶν τῶν ζέμστβο Ντ. Ν. Σίποφ. Προσπαθώντας νά περιορίσει τήν ἔκταση τῆς ἐπανάστασης καί ταυτόχρονα νά πετύχει ὁρισμένες ὑποχωρήσεις ἀπομέρους τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης ὑπέρ τῶν ζέμστβο, ὁ Σίποφ πρότεινε νά ἱδρυθεῖ συμβουλευτικό ἀντιπροσωπευτικό ὄργανο δίπλα στόν τσάρο. Μέ τή συναλλαγή αὐτή οἱ μετριοπαθεῖς φιλελεύθεροι ἐπιδίωκαν νά ἐξαπατήσουν τίς λαϊκές μάζες, νά διατηρήσουν τή μοναρχία καί ταυτόχρονα νά ἐξασφαλίσουν γιά τόν ἑαυτό τους ὁρισμένα πολιτικά δικαιώματα. — *219*.

102 *Δικηγορικές ἀποφάσεις* — ἀποφάσεις τοῦ πανρωσικοῦ συνεδρίου τῶν δικηγόρων, πού συνῆλθε στίς 28–30 τοῦ Μάρτη (10–12 τοῦ Ἀπρίλη) τοῦ 1905 στήν Πετρούπολη. Χαρακτηρίζοντας τίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου καί τίς ἀποφάσεις του ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἔγραφε: «Στήν τριήμερη φλυαρία τοῦ συνεδρίου τῶν δικηγόρων καθρεφτίστηκε, σά σέ μιά σταγόνα νερό, ὅλος ὁ ἀστικός φιλελευθερισμός μέ τόν ἁμαρτωλό πόθο τοῦ συντάγματος, μέ τό λαγίσιο τρόμο του ἀπέναντι στόν ἀγώνα, μέ τή λακέδικη δουλοπρέπειά του μπροστά στήν ἰσχυρή ἀκόμα ἀπολυταρχία, μέ τήν ὑποκριτική καί ἰδιοτελῆ του λαοφιλία» (Β. Β. Βορόβσκι. «Τό πανρωσικό συνέδριο τῶν δικηγόρων». «Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 2, τῆς 3 τοῦ Ἰούνη (21 τοῦ Μάη) 1905). — *223.*

103 *Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο* (ΔΣΓ) — μόνιμο ἐκτελεστικό-πληροφοριακό ὄργανο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς· ἡ ἀπόφαση γιά τήν ἵδρυση τοῦ ΔΣΓ ἀπό ἐκπροσώπους τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων ὅλων τῶν χωρῶν πάρθηκε στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, πού ἔγινε στό Παρίσι (Σεπτέμβρης 1900). Ἀντιπρόσωποι τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν στό ΔΣΓ ἐκλέχτηκαν οἱ Γ. Β. Πλεχάνοφ καί Μπ. Ν. Κριτσέβσκι. Ἀπό τό 1905 ἀντιπρόσωπος τοῦ ΣΔΕΚΡ στό ΔΣΓ ἦταν ὁ Β. Ι. Λένιν. Μέσα στό Γραφεῖο ὁ Λένιν πάλαιβε ἀποφασιστικά ἐνάντια στόν ὀπορτουνισμό τῶν ἡγετῶν τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Τό ΔΣΓ σταμάτησε τή δράση του τό 1914. — *224.*

104 Ἡ «εἰδική μπροσούρα» πού ἀναφέρεται ἐδῶ βγῆκε στίς 12 (25) τοῦ Ἰούνη 1905 στή γαλλική γλώσσα σάν παράρτημα τῆς ἐφημερίδας «Le Socialiste» ἀρ. φύλλου 8, μέ τόν τίτλο «Troisième Congrès du Parti ouvrier Social-démocrate de Russie. Compte rendu et principales résolutions» («Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἀνακοίνωση καί βασικές ἀποφάσεις») καί ταυτόχρονα στή γερμανική γλώσσα στήν ἔκδοση τοῦ Μονάχου «Bericht über den III. Parteitag der S.-D. A.-P. R. mit Beifügung des Partei-Statuts und der wichtigsten Resolutionen, die auf dem III. Parteitag angenommen wurden. 1905» («Ἀνακοίνωση γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ» καί ἀποφάσεις τοῦ συνεδρίου). Ἡ ἀνακοίνωση ὅτι βγῆκαν οἱ μπροσοῦρες αὐτές δημοσιεύτηκε στό 15 φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», στίς 5 τοῦ Σεπτέμβρη (23 τοῦ Αὐγούστου) 1905 καί στή στήλη «Ἀπό τό κόμμα». — *224.*

105 *«Προλετάρι»* (Προλετάριος — παράνομη μπολσεβίκικη ἑβδομαδιαία ἐφημερίδα, Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἰδρύθηκε μέ ἀπόφαση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Μέ ἀπόφαση τῆς ὁλομέλειας τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος, στίς 27 τοῦ Ἀπρίλη (10 τοῦ Μάη) 1905 ὑπεύθυνος διευθυντής τοῦ ΚΟ ὁρίστηκε ὁ Β.Ι. Λένιν. Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε στή Γενεύη ἀπό τίς 14 (27) τοῦ Μάη ὥς τίς 12 (25) τοῦ Νοέμβρη 1905. Βγῆκαν συνολικά 26 φύλλα. Ἡ «Προλετάρι» συνέχιζε τή γραμμή τῆς παλιᾶς, τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα» καί διατήρησε πλήρη συνέχεια μέ τήν μπολσεβίκικη ἐφημερίδα «Βπεριόντ».

Ὁ Λένιν ἔγραψε στήν ἐφημερίδα 90 περίπου ἄρθρα καί σημειώματα. Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν καθόριζαν τήν πολιτική φυσιογνωμία τῆς ἐφημερίδας, τό ἰδεολογικό της περιεχόμενο καί τόν μπολσεβίκικο προσανατολισμό της. Τεράστια δουλειά ἔκανε ὁ Λένιν σάν καθοδηγητής καί συντάκτης τῆς ἐφημερίδας. Ἡ συντακτική θεώρηση τοῦ Λένιν ἔδινε στό

δημοσιευόμενο ὑλικό ὑψηλό πνεῦμα ἀρχῶν κομματικότητας, ἀκρίβειας καί σαφήνειας στήν τοποθέτηση τῶν σοβαρότερων θεωρητικῶν προβλημάτων καί στό φώτισμα τῶν ζητημάτων τοῦ ἐπαναστατικοῦ κινήματος.

Στή δουλειά τῆς σύνταξης ἔπαιρναν μόνιμα μέρος οἱ Β. Β. Βορόβσκι, Α.Β. Λουνατσάρσκι, Μ. Σ. Ὀλμίνσκι. Μεγάλη δουλειά στή σύνταξη πρόσφεραν ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια, ἡ Β. Μ. Βελίτσκινα, ὁ Β. Α. Καρπίνσκι. Ἡ ἐφημερίδα συνδεόταν στενά μέ τό ρωσικό ἐργατικό κίνημα. Στίς σελίδες της δημοσιεύονταν ἄρθρα καί σημειώματα ἐργατῶν πού συμμετεῖχαν ἄμεσα στό ἐπαναστατικό κίνημα. Ὁ Β. Ντ. Μπόντς-Μπρουγέβιτς, ὁ Σ. Ι. Γκοῦσεφ καί ἡ Α. Ι. Οὐλιάνοβα-Ἐλιζάροβα ὀργάνωναν τή συγκέντρωση ἀνταποκρίσεων ἀπό τά διάφορα μέρη καί τήν ἀποστολή τους στή Γενεύη. Ἡ Ν. Κ. Κρούπσκαγια καί ἡ Λ. Α. Φότιεβα διεκπεραίωναν τήν ἀλληλογραφία τῆς σύνταξης μέ τίς τοπικές κομματικές ὀργανώσεις καί τούς ἀναγνῶστες.

Ἡ «Προλετάρι» ἔπαιρνε ἀμέσως θέση σέ ὅλα τά σημαντικά γεγονότα τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, ἔκανε ἀνειρήνευτη πάλη ἐνάντια στούς μενσεβίκους καί στά ἄλλα ὀπορτουνιστικά, ἀναθεωρητικά στοιχεῖα.

Ἡ ἐφημερίδα ἔκανε μεγάλη δουλειά στόν τομέα τῆς προπαγάνδισης τῶν ἀποφάσεων τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος καί ἔπαιξε σημαντικό ρόλο στήν ὀργανωτική καί ἰδεολογική συσπείρωση τῶν μπολσεβίκων. Ἡ «Προλετάρι» ἦταν τό μοναδικό ὄργανο τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας πού ὑπεράσπιζε μέ συνέπεια τόν ἐπαναστατικό μαρξισμό, ἐπεξεργαζόταν ὅλα τά βασικά ζητήματα τῆς ἀναπτυσσόμενης ἐπανάστασης στή Ρωσία. Φωτίζοντας ὁλόπλευρα τά γεγονότα τοῦ 1905 ἡ «Προλετάρι» ξεσήκωνε τίς πλατιές μάζες τῶν ἐργαζομένων στήν πάλη γιά τή νίκη τῆς ἐπανάστασης.

Ἡ «Προλετάρι» ἀσκοῦσε μεγάλη ἐπίδραση στίς τοπικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις. Ὁρισμένα ἄρθρα τοῦ Λένιν ἀναδημοσιεύονταν ἀπό τήν ἐφημερίδα «Προλετάρι» στίς τοπικές μπολσεβίκικες ἐφημερίδες καί κυκλοφοροῦσαν σέ προκηρύξεις.

Μετά τήν ἀναχώρηση τοῦ Λένιν γιά τή Ρωσία, στίς ἀρχές τοῦ Νοέμβρη 1905, ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας σταμάτησε. Τά τελευταῖα δυό φύλλα της (25 καί 26) βγῆκαν μέ διευθυντή τόν Β. Β. Βορόβσκι, ὅμως καί γι' αὐτά ὁ Λένιν εἶχε γράψει μερικά ἄρθρα, πού δημοσιεύτηκαν ὅταν εἶχε φύγει πιά ἀπό τή Γενεύη. — *224.*

106 Ὁ Β. Ι. Λένιν σά βάση τῆς ἐργασίας του «Γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση», πού δημοσιεύτηκε μέ τή μορφή δυό ἄρθρων στήν «Προλετάρι», πῆρε τήν εἰσήγησή του στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Στό μέρος τούτου τοῦ τόμου «Προπαρασκευαστικά ὑλικά» δημοσιεύονται σημειώματα πάνω στήν ἐργασία αὐτή (σελ. 394).

Στό τέλος τοῦ δεύτερου ἄρθρου λέγεται ὅτι στό τρίτο ἄρθρο θά ἐξετασθοῦν τά καθήκοντα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης. Τό ἄρθρο αὐτό ὅμως σά συνέχεια τῆς ἐργασίας «Γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση» δέν ἐμφανίστηκε στόν τύπο. Τό ζήτημα τῶν καθηκόντων τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης φωτίζεται ἀπό τόν Λένιν στά σημειώματα «Εἰκόνα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατι-

κῆς κυβέρνησης» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 361 - 363), στό ἄρθρο «Ἐπαναστατικός στρατός καί ἐπαναστατική κυβέρνηση» (στό ἴδιο, σελ. 337 - 346) καί στό βιβλίο «Δυό τακτικές τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή δημοκρατική ἐπανάσταση» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 9ος, σελ. 1 - 119).

Ἡ ἐργασία «Γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση δημοσιεύτηκε ἐπίσης σά φυλλάδιο στίς ἐκδόσεις τῆς ἐπιτροπῆς Γιαροσλάβλ τοῦ ΣΔΕΚΡ. — *229.*

107 *Ἐργατικές ἀδελφότητες τοῦ Στέφαν Μπόρν* — ὀργάνωση πού ἱδρύθηκε τό 1848 στή Γερμανία ἀπό τόν Στέφαν Μπόρν, ἕναν ἀπό τούς ἐκπροσώπους τοῦ ρεφορμιστικοῦ ρεύματος στό γερμανικό ἐργατικό κίνημα. Ἡ «Ἐργατική ἀδελφότητα» ἔκανε μόνο οἰκονομική πάλη καί μέ τόν τρόπο αὐτό ἀποτραβοῦσε τούς ἐργάτες ἀπό τήν πολιτική πάλη, ἀπό τά βασικά καθήκοντα τῆς ἐπανάστασης. Ὁ Φ. Ἔνγκελς χαρακτήρισε ὡς ἑξῆς τή δράση τῆς «Ἐργατικῆς ἀδελφότητας» τοῦ Μπόρν: «Στά ἐπίσημα δημοσιεύματα τῆς ἀδελφότητάς του παρατηρεῖται γιά τό λόγο αὐτό πάντοτε μιά σύγχυση καί ἕνα ἀνακάτεμα τῶν ἰδεῶν τοῦ „Κομμουνιστικοῦ μανιφέστου" μέ τίς συντεχνιακές ἀναμνήσεις καί ἐπιθυμίες, μέ ἀποσπάσματα ἀπό τίς ἀπόψεις τοῦ Λουί Μπλάν καί τοῦ Προυντόν, μέ τήν ὑπεράσπιση τοῦ προτεκτσιονισμοῦ κτλ., μέ λίγα λόγια οἱ ἄνθρωποι αὐτοί ὅλους ἤθελαν νά τούς εὐχαριστήσουν» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XVI, μέρος I, 1937, σελ. 221). Στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848–1849 ἡ «Ἐργατική ἀδελφότητα» ἔμεινε στό περιθώριο τοῦ πολιτικοῦ κινήματος τοῦ προλεταριάτου· ὑπῆρχε κυρίως στά χαρτιά καί ἔπαιζε τόσο ἀσήμαντο ρόλο, ὥστε ἡ ἀντίδραση τήν ἔκλεισε μόνο στά 1850. — *237.*

108 Κ. Μάρξ. «Ἀποκαλύψεις γιά τή δίκη τῶν κομμουνιστῶν στήν Κολωνία» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 431). — *239.*

109 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη τήν «Προκήρυξη τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς πρός τήν Ἕνωση τῶν Κομμουνιστῶν» πού ἔγραψαν ὁ Κ. Μάρξ καί ὁ Φ. Ἔνγκελς στά τέλη τοῦ Μάρτη 1850 (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 257–267). — *240.*

110 Κ. Μάρξ. «Κριτική τοῦ προγράμματος τῆς Γκότα» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεκτά ἔργα σέ δυό τόμους, ρωσ. ἔκδ., τόμ. II, 1955, σελ. 24). — *240.*

111 Βλ. Φ. Ἔνγκελς «Γιά τήν ἱστορία τῆς Ἕνωσης τῶν Κομμουνιστῶν» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Διαλεκτά ἔργα σέ δυό τόμους, ρωσ. ἔκδ., τόμ. II, 1955, σελ. 335). — *241.*

112 *«Der Volksstaat»* («Λαϊκό Κράτος»)—ἐφημερίδα, κεντρικό ὄργανο τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας (τοῦ κόμματος τῶν Ἀιζεναχικῶν)· ἔβγαινε μέ διευθυντή τόν Β. Λῆμπκνεχτ στή Λειψία στά 1869–1876 στίς ἀρχές δυό φορές καί ἀργότερα, ἀπό τό 1873, τρεῖς φορές τήν ἑβδομάδα. Στήν ἐφημερίδα συνεργάζονταν ὁ Κ. Μάρξ καί ὁ Φ. Ἔνγκελς. — *244.*

[113] Βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, ρωσ. ἔκδ., τόμ. XV, 1935, σελ. 105-124. — *244.*

[114] *«Le Siècle»* («Ὁ Αἰώνας») — καθημερινή ἀστική ἐφημερίδα, προσκείμενη στούς κυβερνητικούς κύκλους, πού ἔβγαινε στό Παρίσι ἀπό τό 1836 ὥς τό 1939. Τό 1905 διευθυντής τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Λανεσάν, πρώην ὑπουργός τῶν Ναυτικῶν στήν κυβέρνηση Βαλντέκ-Ρουσώ.
Ἡ περικοπή πού παραθέτει ὁ Λένιν πάρθηκε ἀπό τό ἄρθρο τοῦ Κορνέλι «La fin d' une épopée» («Τό τέλος μιᾶς ἐποποιίας»), πού δημοσιεύτηκε στό φύλλο τῆς 30 τοῦ Μάη 1905. — *254.*

[115] Πρόκειται γιά τήν ἐφημερίδα *«Νόβοστι ἰ Μπιρζεβάγια Γκαζέτα»* («Νέα καί Ἐφημερίδα τοῦ Χρηματιστηρίου») — ἕνα ἀπό τά ὄργανα τῆς ρωσικῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης. Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1872 ὥς τό 1906. Δημοσίευε ἄρθρα καί ἐπίσημα ντοκουμέντα τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης». — *258.*

[116] Τό ντοκουμέντο αὐτό εἶναι ὁ πρόλογος τῆς σύνταξης τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ ΣΔΕΚΡ, τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», στήν μπροσούρα «Ἀνακοίνωση γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ», πού βγῆκε τό 1905 στήν ἑβραϊκή γλώσσα.
Στήν μπροσούρα συμπεριλήφθηκαν οἱ σημαντικότερες ἀποφάσεις τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού εἶχαν δημοσιευτεῖ προηγούμενα στό 1 φύλλο τῆς «Προλετάρι», στίς 27 (14) τοῦ Μάη 1905. Ὁ πρόλογος γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν. Τό χειρόγραφό του στή ρωσική γλώσσα δέ βρέθηκε μέχρι σήμερα. Τό δημοσιευόμενο κείμενο εἶναι μετάφραση τῆς μπροσούρας ἀπό τήν ἑβραϊκή γλώσσα. — *267.*

[117] *«Νάσα Ζίζν»* («Ἡ ζωή μας») — καθημερινή ἐφημερίδα φιλελεύθερης κατεύθυνσης. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη μέ διακοπές ἀπό τίς 6 (19) τοῦ Νοέμβρη 1904 ὥς τίς 11 (24) τοῦ Ἰούλη 1906.

«Ρούσκιγε Βέντομοστι» («Ρωσικά Χρονικά») — ἐφημερίδα. Ἔβγαινε στή Μόσχα ἀπό τό 1863· ἐξέφραζε τίς ἀπόψεις τῆς μετριοπαθοῦς-φιλελεύθερης διανόησης. Ἀπό τό 1905 ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανο τῆς δεξιᾶς πτέρυγας τοῦ κόμματος τῶν καντέτων. Ὁ Λένιν ἔλεγε ὅτι ἡ ἐφημερίδα «Ρούσκιγε Βέντομοστι» συνδύαζε κατά ἰδιόρρυθμο τρόπο τό *«δεξιό* καντετισμό μέ ἕνα ναροντνικιστικό ἐπίχρισμα» («Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 19ος, σελ. 111).
Τό 1918 ἡ «Ρούσκιγε Βέντομοστι» κλείστηκε μαζί μέ ἄλλες ἀντεπαναστατικές ἐφημερίδες.

«Νάσι Ντνί» («Οἱ ἡμέρες μας») — καθημερινή ἐφημερίδα φιλελεύθερης κατεύθυνσης. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τίς 18 (31) τοῦ Δεκέμβρη 1904 ὥς τίς 5 (18) τοῦ Φλεβάρη 1905. Στίς 7 (20) τοῦ Δεκέμβρη 1905 ἡ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας ἐπαναλήφθηκε, βγῆκαν ὅμως μόνο δυό φύλλα της.

«Σίν Ὀτέτσεστβα» («Τέκνο τῆς Πατρίδας») — καθημερινή ἐφημερίδα φιλελεύθερης κατεύθυνσης. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1856 ὥς τό 1900 καί ἀπό τίς 18 τοῦ Νοέμβρη (1 τοῦ Δεκέμβρη) 1904 κι ὕστερα.

Συνεργάτες τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὀσβομποζντέντσι καί ναρόντνικοι διαφόρων ἀποχρώσεων. Ἀπό τίς 15 (28) τοῦ Νοέμβρη 1905 ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανο τοῦ κόμματος τῶν ἐσέρων. Κλείστηκε στίς 2 (15) τοῦ Δεκέμβρη 1905. — *274.*

118 *«Le Matin* («Ἡ Πρωία») — γαλλική καθημερινή ἀστική ἐφημερίδα. Ἱδρύθηκε τό 1884. Τό τελευταῖο φύλλο της βγῆκε τόν Αὔγουστο τοῦ 1944. Ὁ Λένιν παραθέτει περικοπές ἀπό τήν ἀνταπόκριση τοῦ Gaston Leroux (Γκαστόν Λερού) μέ τόν τίτλο «Suprême appel au tsar». — «Le peuple russe s' adresse à son empereur» («Ἔκκληση πρός τόν τσάρο». — «Ὁ ρωσικός λαός ἀπευθύνεται πρός τόν τσάρο του»). Ἡ ἀνταπόκριση εἶχε δημοσιευτεῖ στό 7781 φύλλο τῆς ἐφημερίδας, στίς 15 τοῦ Ἰούνη 1905. — *294.*

119 *«Ἐφημερίδα τῆς Φραγκφούρτης»* («Frankfurter Zeitung») — καθημερινή ἐφημερίδα, ὄργανο τῶν μεγάλων γερμανῶν χρηματιστῶν· ἔβγαινε στή Φραγκφούρτη τοῦ Μάιν ἀπό τό 1856 ὥς τό 1943. Ἄρχισε νά βγαίνει ξανά τό 1949 μέ τόν τίτλο «Γενική ἐφημερίδα τῆς Φραγκφούρτης» («Frankfurter Allgemeine Zeitung»)· σήμερα εἶναι μεγάφωνο τῶν δυτικογερμανῶν μονοπωλητῶν.
Ὁ Λένιν παραθέτει περικοπές τῆς ἀνταπόκρισης ἀπό τήν Πετρούπολη γιά τήν ἀντιπροσωπεία τῶν ζέμστβο· ἡ ἀνταπόκριση εἶχε δημοσιευτεῖ στήν ἐφημερίδα στίς 16 τοῦ Ἰούνη 1905, στή δεύτερη πρωινή ἔκδοση. — *295.*

120 *Κασσάνδρα* — κόρη τοῦ ξακουστοῦ βασιλιᾶ τῆς Τροίας Πριάμου. Σύμφωνα μέ ἀρχαῖο ἑλληνικό θρύλο ἡ Κασσάνδρα εἶχε τό χάρισμα τῆς προφητείας καί προεῖπε τήν καταστροφή τῆς Τροίας. — *303.*

121 Τό *«Ἀνοιχτό γράμμα πρός τή σύνταξη τῆς „Leipsiger Volkszeitung"»* γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν ἐξονόματος τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» σάν ἀπάντηση στό ἄρθρο τοῦ Κ. Κάουτσκι «Die Spaltung der russischen Sozialdemokratie» («Ἡ διάσπαση τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας»), πού εἶχε δημοσιευτεῖ στό 135 φύλλο τῆς «Leipziger Volkszeitung» («Λαϊκή Ἐφημερίδα τῆς Λειψίας»), στίς 15 τοῦ Ἰούνη 1905. Ὁ Κάουτσκι στό ἄρθρο του τασσόταν ἐνάντια στήν κυκλοφορία τῆς μπροσούρας «Bericht über dem III. Parteitag der S.-D. A.P.-R...», München («Ἀνακοίνωση γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ...», Μόναχο) καί παρουσίαζε διαστρεβλωμένα τήν οὐσία τῶν διαφωνιῶν στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία. Ἀπ' ἀφορμή τό ἄρθρο τοῦ Κάουτσκι ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραφε στήν Κεντρική Ἐπιτροπή τοῦ κόμματος στίς 12 Ἰούλη 1905: «Ὁ Κάουτσκι δημοσίευσε κακοηθέστατο ἄρθρο ἀναφορικά μέ τή γερμανική ἔκδοση τῆς „Ἀνακοίνωσης"» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 34ος, σελ. 270). Ἡ σύνταξη τῆς «Leipziger Volkszeitung» δέ δημοσίευσε τό «Ἀνοιχτό γράμμα» τοῦ Λένιν.

«Leipziger Volkszeitung» — ὄργανο τῆς ἀριστερῆς πτέρυγας τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας. Ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε καθημερινά ἀπό τό 1894 ὥς τό 1933· πολλά χρόνια τή διηύθυνε ὁ Φ. Μέρινγκ καί ἡ Ρ. Λούξεμπουργκ. Ἀπό τό 1917 ὥς τό 1922 ἡ ἐφημερίδα ἦταν ὄργανο τῶν γερμανῶν «ἀνεξαρτήτων». Μετά τό 1922 — ὄργανο τῶν δεξιῶν σοσιαλδημοκρατῶν. — *307.*

122 *«Le Socialiste»* («Σοσιαλιστής») — έβδομαδιαία έφημερίδα, θεωρητικό όργανο τοῦ γαλλικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος καί ἀπό τό 1902 τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος τῆς Γαλλίας. Ἔβγαινε ἀπό τό 1885. Ἀπό τό 1905 ἡ ἐφημερίδα ἔγινε ὄργανο τοῦ Γαλλικοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος. Σταμάτησε τήν ἔκδοσή της τό 1915. — *311.*

123 Στήν πολωνική πόλη Λότζ, πού θεωροῦνταν ἡ καρδιά τῆς ἐργατικῆς Πολωνίας, ἔγιναν τό Μάη–Ἰούνη τοῦ 1905 ἰσχυρές ἀπεργίες. Οἱ ἐργάτες τοῦ Λότζ μέ τήν καθοδήγηση τῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας ἑτοιμάζονταν ἐντατικά γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση κατά τῆς ἀπολυταρχίας. Στίς 10 (23) τοῦ Ἰούνη ὁλόκληρη ἡ πόλη γέμισε ὁδοφράγματα, ὅπου κάμποσες δεκάδες χιλιάδες ἐργάτες ἔδοσαν σκληρές μάχες μέ τό στρατό δυό μέρες συνέχεια. Στίς μάχες αὐτές 2000 ἄτομα περίπου σκοτώθηκαν ἤ τραυματίστηκαν. Ἡ ἐξέγερση τῶν ἐργατῶν τοῦ Λότζ πέρασε στήν ἱστορία τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905 σάν πρότυπο προλεταριακοῦ ἡρωισμοῦ καί λαϊκοῦ ἐνθουσιασμοῦ. — *312.*

124 Ἡ σφαγή στό Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ ἔγινε στίς 3 (16) τοῦ Ἰούνη 1905, κατά τή διάρκεια τῆς γενικῆς ἀπεργίας τῶν ἐργατῶν-ὑφαντουργῶν πού εἶχε ἀρχίσει στίς 12 (25) τοῦ Μάη. Τήν ἀπεργία τήν καθοδηγοῦσε ἡ ὁμάδα Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ τῆς Βόρειας ἐπιτροπῆς τῶν μπολσεβίκων, πού εἶχε ἐπικεφαλῆς της μπολσεβίκους. Στήν περίοδο τῆς ἀπεργίας δημιουργήθηκε τό Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν πληρεξουσίων, πού στήν πορεία τῶν ἐπαναστατικῶν μαχῶν μετατράπηκε σ' ἕνα ἀπό τά πρῶτα Σοβιέτ τῶν ἐργατῶν βουλευτῶν. Ἡ τσαρική κυβέρνηση, γιά νά τσακίσει τή θέληση τῶν ἀπεργῶν ἐργατῶν, ἔστειλε στό Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ καί στή γύρω περιοχή μεγάλες δυνάμεις στρατοῦ καί ἀστυνομίας. Στίς 2 (15) τοῦ Ἰούνη 1905 ὁ ἀναπληρωτής τοῦ κυβερνήτη ἔβγαλε διαταγή πού ἀπαγόρευε τίς συγκεντρώσεις. Τό πρωί τῆς 3 (16) τοῦ Ἰούνη 1905 οἱ ἐργάτες, παρά τήν ἀπαγόρευση, ἄρχισαν νά προσέρχονται στή συγκέντρωση. Οἱ κοζάκοι, οἱ στρατιῶτες καί οἱ ἀστυνομικοί ἐπιτέθηκαν ἐνάντια στούς ἐργάτες καί ἄρχισαν νά τούς χτυποῦν μέ θηριωδία. Τό ματοκύλισμα κράτησε ἀρκετές ὧρες, δέν ἔσπασε ὅμως τή θέληση τῶν ἐργατῶν γιά πάλη. Ἡ γενική ἀπεργία τοῦ Ἰβάνοβο-Βοζνεσένσκ κράτησε ὥς τίς 22 τοῦ Ἰούλη (4 τοῦ Αὐγούστου), ἐνῷ μερικότερες ἀπεργίες σέ διάφορες ἐπιχειρήσεις εἴχαμε καί στή διάρκεια τοῦ Αὐγούστου καί τοῦ Σεπτέμβρη τοῦ 1905. — *312.*

125 Ἡ γενική ἀπεργία τῶν ἐργατῶν τῆς Βαρσοβίας, πού κηρύχτηκε σέ ἔνδειξη διαμαρτυρίας γιά τή φονική ἐπίθεση τῶν τσαρικῶν στρατευμάτων ἐνάντια στό ἐξεγερμένο προλεταριάτο τοῦ Λότζ, ἄρχισε στίς 13 (26) τοῦ Ἰούνη. Σέ ὁρισμένους δρόμους τῆς Βαρσοβίας στήθηκαν ὁδοφράγματα καί ἔγιναν συγκρούσεις τῶν ἐργατῶν μέ τό στρατό.

Στίς 13 (26) τοῦ Ἰούνη 1905 ἄρχισε ἐπίσης καί ἡ ἀπεργία τῶν ἐργατῶν τῆς Ὀδησσοῦ. Τό βράδυ μίλησε στούς ἐργάτες ὁ ἀντιπρόσωπος τῆς μπολσεβίκικης ἐπιτροπῆς καί τούς κάλεσε νά ἑτοιμαστοῦν γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Στίς 14 (27) τοῦ Ἰούνη ἡ ἀπεργία ἔγινε γενική. Οἱ ἐργάτες ἄρχισαν νά στήνουν ὁδοφράγματα. Γίνονταν ἔνοπλες συγκρούσεις μέ τήν ἀστυνομία. Τό βράδυ τῆς 14 (27) τοῦ Ἰούνη ἔξω ἀπό τό λιμάνι τῆς Ὀδησσοῦ ἀγκυροβόλησε τό ἐξεγερμένο θωρηκτό «Ποτιόμκιν». Οἱ τσαρικές ἀρχές, γιά νά ἐμποδίσουν τή συνένωση τῶν δυνάμεων τῶν ἐξεγερ-

μένων ναυτῶν μέ τούς ἐργάτες τῆς πόλης, κατέφυγαν σέ προβοκάτσια. Τή νύχτα τῆς 15 μέ 16 (28-29) τοῦ Ἰούνη οἱ μαυροεκατονταρχίτες ἔβαλαν φωτιά στίς ἀποθῆκες τοῦ λιμανιοῦ καί ἄρχισαν νά τίς λεηλατοῦν. Τά στρατιωτικά τμήματα πού κλήθηκαν στό λιμάνι ἄνοιξαν πῦρ ἐνάντια στό συγκεντρωμένο πλῆθος. Σκοτώθηκαν καί τραυματίστηκαν πολλοί ἀθῶοι ἄνθρωποι.

Στίς 16 (29) τοῦ Ἰούνη ἔγινε στήν Ὀδησσό ἡ κηδεία τοῦ ναύτη τοῦ «Ποτιόμκιν» Βακουλιντσούκ, πού τόν εἶχε σκοτώσει ἕνας ἀνώτερος ἀξιωματικός. Ἡ κηδεία μετατράπηκε σέ ἰσχυρή ἐπαναστατική διαδήλωση. Στήν πόλη ἔγιναν συμπλοκές ἐργατῶν μέ τήν ἀστυνομία καί τούς κοζάκους. Στούς κόλπους τῆς ἀστικῆς τάξης καί τῆς τσαρικῆς διοίκησης τῆς Ὀδησσοῦ ἐπικρατοῦσε πανικός. Ἡ στιγμή γιά τήν ὀργανωμένη ἐξόρμηση τῶν ἐργατῶν ἦταν εὐνοϊκή, ἐξαιτίας ὅμως τῆς ἀποδιοργανωτικῆς δράσης τῶν μενσεβίκων, τῆς ἐξασθένισης τῶν δυνάμεων τῶν μπολσεβίκων τῆς Ὀδησσοῦ ὕστερα ἀπό τίς συλλήψεις δέν πραγματοποιήθηκε ἡ συνένωση τῶν ναυτῶν τοῦ «Ποτιόμκιν» μέ τούς ἐργάτες τῆς Ὀδησσοῦ. Τό θωρηκτό στίς 19 τοῦ Ἰούνη (2 τοῦ Ἰούλη) ἐγκατέλειψε τό λιμάνι τῆς Ὀδησσοῦ. Ἡ γενική ἀπεργία τῆς Ὀδησσοῦ ἄρχισε νά ὑποχωρεῖ. Παρ' ὅλα ὅμως αὐτά ἡ σημασία της ἦταν τεράστια, γιατί ἀφύπνισε τήν ἐπαναστατική δραστηριότητα τῶν ἐργατῶν ἄλλων πόλεων, πού μπῆκαν στήν πάλη κατά τῆς ἀπολυταρχίας. — *312.*

126 *«Ρούς»* («Ρωσία»)—καθημερινή φιλελεύθερη-ἀστική ἐφημερίδα. Ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό Δεκέμβρη τοῦ 1903. Διευθυντής-ἐκδότης τῆς ἐφημερίδας ἦταν ὁ Α. Α. Σουβόριν. Στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905 ἡ «Ρούς» πλησίαζε τούς καντέτους, κρατώντας ὡστόσο πιό μετριοπαθῆ θέση. Ἡ «Ρούς» κλείστηκε στίς 2 (15) τοῦ Δεκέμβρη 1905. Ἀργότερα ἡ ἐφημερίδα ἔβγαινε κατά διαλείμματα μέ διάφορους τίτλους: «Ρούς», «Μολβά», «ΧΧ αἰώνας», «Ὄκο», «Νόβαγια Ρούς». — *317.*

127 *«Γκραζντανίν»* («Πολίτης») — ἀντιδραστικό περιοδικό· ἔβγαινε στήν Πετρούπολη ἀπό τό 1872 ὥς τό 1914. Ἀπό τή δεκαετία 1880-1890— ὄργανο τῶν ἄκρων μοναρχικῶν. Διευθυνόταν ἀπό τόν πρίγκιπα Μεστσέρσκι καί χρηματοδοτοῦνταν ἀπό τήν κυβέρνηση. Εἶχε ἀσήμαντη κυκλοφορία, ἀσκοῦσε ὅμως ἐπιρροή στούς ὑπαλληλο-γραφειοκρατικούς κύκλους. — *317.*

128 *«Σοτσιαλ-Ντεμοκράτ»* («Σοσιαλδημοκράτης») — ὄργανο τῶν μενσεβίκων· εἶχε γιά ὑπότιτλο «Ραμπότσαγια Γκαζέτα». Ἔβγαινε στή Γενεύη ἀπό τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1904 ὥς τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1905. Βγῆκαν συνολικά 16 φύλλα. Ἀρχισυντάκτης της ἦταν ὁ Φ. Ντάν. — *323.*

129 Εἰδική μπροσούρα ὁ Λένιν ὀνομάζει τό βιβλίο του «Δυό τακτικές τῆς σοσιαλδημοκρατίας στή δημοκρατική ἐπανάσταση». — *329.*

130 *«Berliner Tageblatt und Handelszeitung»* («Καθημερινό φυλλάδιο καί Ἐμπορική Ἐφημερίδα τοῦ Βερολίνου»)—γερμανική ἀστική ἐφημερίδα. Ἔβγαινε ἀπό τό 1872 ὥς τό 1939. — *331.*

131 *Φυλακίδες.* Πρόκειται γιά τά ξένα πολεμικά πλοῖα πού ναυλοχοῦν στά

λιμάνια τῶν ἀποικιακῶν ἤ μισοαποικιακῶν χωρῶν καί ἐκτελοῦν ἀστυνομική ὑπηρεσία.

Τό 1905 στό λιμάνι τῆς Κωνσταντινούπολης βρίσκονταν πολεμικά πλοῖα τῶν εὐρωπαϊκῶν δυνάμεων, ἕτοιμα νά πάρουν μέρος στήν κατάπνιξη τῆς ἐπανάστασης στή Ρωσία. — *331.*

132 Ἡ προκήρυξη τοῦ Β. Ι. Λένιν *«Τρία συντάγματα ἤ τρεῖς τρόποι κρατικῆς συγκρότησης»* ἐκδόθηκε σέ φυλλάδιο ὡς ἑξῆς: στή ρωσική γλώσσα— ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς καί τῶν τοπικῶν ἐπιτροπῶν τοῦ Ἀστραχάν, τῆς Βιάτκα, τῆς Μόσχας, τοῦ Νίζνι Νόβγκοροντ, τοῦ Καζάν, τοῦ Ὄμσκ καί ἄλλων· στή γεωργιανή γλώσσα—ἔκδοση τῆς ἐπιτροπῆς Τιφλίδας· στήν ἀρμενική γλώσσα— ἔκδοση τῆς Ἕνωσης Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ· στή λεττονική γλώσσα— ἔκδοση τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος Λεττονίας.— *334.*

133 Τό Μάη τοῦ 1905 οἱ ἐργάτες τοῦ Μπακοῦ μέ τήν καθοδήγηση τῶν μπολσεβίκων ἔκαναν ἀπεργία, πού κηρύχτηκε σέ ἔνδειξη διαμαρτυρίας γιατί ἡ τσαρική κυβέρνηση ὑποδαύλιζε τήν ἐχθρότητα ἀνάμεσα στίς ἐθνότητες. Στή διάρκεια τῆς ἀπεργίας οἱ ἐργάτες πρόβαλαν μιά σειρά οἰκονομικά καί πολιτικά αἰτήματα: 8ωρη ἐργάσιμη μέρα, αὔξηση τοῦ μεροκάματου, ἐλευθερία τοῦ τύπου, τοῦ συνέρχεσθαι κτλ. Ἀπό τίς 20 τοῦ Ἰούνη (3 τοῦ Ἰούλη) ὥς τίς 28 τοῦ Ἰούνη (11 τοῦ Ἰούλη) βάσταξε ἡ γενική ἀπεργία στήν Τιφλίδα. Σ' αὐτήν προσχώρησαν οἱ ἐργάτες τοῦ Γκόρι, τῆς Τελάβι, τοῦ Κουταΐς καί τοῦ Βατούμ. Στίς συγκεντρώσεις καί τίς συνελεύσεις παίρνονταν ἀποφάσεις μέ τά αἰτήματα τῆς σύγκλησης συντακτικῆς συνέλευσης, τοῦ ἀφοπλισμοῦ τῶν μαυροεκατονταρχίτικων συμμοριῶν, τῆς ἀπομάκρυνσης τῶν στρατευμάτων ἀπό τίς πόλεις, τῆς ἀνακήρυξης τῆς ἐλευθερίας τοῦ λόγου καί τοῦ τύπου. — *338.*

134 Πρωτομαγιάτικες ἀπεργίες εἶχαν κηρυχθεῖ σέ ὁλόκληρη τή Λεττονία. Μέ ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΛ οἱ ἀπεργίες ἄρχισαν στίς 30 τοῦ Ἀπρίλη. Ἰδιαίτερα ὀργανωμένο χαρακτήρα εἶχε ἡ πρωτομαγιάτικη ἀπεργία στή Λιμπάβα. Ἡ ζωή στήν πόλη νεκρώθηκε, τά ἐργοστάσια καί οἱ μικρές ἐπιχειρήσεις δέ δούλεψαν, τά μαγαζιά, οἱ ἀγορές ἔκλεισαν, σταμάτησε ἡ κυκλοφορία τῶν τράμ. Οἱ λεττονοί σοσιαλδημοκράτες ἔκαναν ἐντατική προετοιμασία γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Συγκροτοῦσαν μαχητικές ὁμάδες ἐργατῶν, ἀποκτοῦσαν σύνδεση μέ τά πληρώματα τοῦ στόλου πού βρίσκονταν στή Λιμπάβα.

Τό καλοκαίρι τοῦ 1905 δυνάμωσε τό ἐπαναστατικό κίνημα στούς ναῦτες τῆς πολεμικῆς βάσης τῆς Λιμπάβα. Στίς 2 (15) τοῦ Ἰούνη ἄρχισε ἡ γενική ἀπεργία τῶν ἐργατῶν. Ἀπήργησαν ὅλες οἱ φάμπρικες καί τά ἐργοστάσια καθώς καί τά σιδηροδρομικά μηχανοστάσια. Στή διάρκεια τῆς γενικῆς ἀπεργίας ξέσπασε ἐξέγερση τῶν πληρωμάτων πέντε πλοίων τοῦ στόλου· σ' αὐτή πῆραν μέρος ἴσαμε 4 χιλιάδες ἄτομα. Οἱ ἐξεγερμένοι ναῦτες κατέλαβαν τό ὁπλοστάσιο καί μιά μικρή ποσότητα ὅπλων πού ὑπῆρχε σ' αὐτό, ἀπελευθέρωσαν τούς ναῦτες πού εἶχαν πιαστεῖ ἐνωρίτερα. Δέν κατορθώθηκε ὡστόσο νά ἑνωθοῦν οἱ δυνάμεις τῶν ναυτῶν καί τῶν ἐργατῶν τῆς πόλης. Οἱ ἀρχές πῆραν δραστικά μέτρα καί δέν ἐπέτρεψαν στούς ναῦτες νά βγοῦν στήν πόλη. Ὁ διοικητής τοῦ λιμανιοῦ κάλεσε σέ βοήθεια στρατεύματα καί ἡ ἐξέγερση τῆς Λιμπάβα καταπνίγηκε σκληρά. — *388.*

135 *«Έγινε ή διάβαση τοῦ Ρουβίκωνα»* — ἔκφραση πού σημαίνει ὅτι πάρθηκε δριστική ἀπόφαση, ὅτι ἔγινε μιά ἀμετάκλητη ἐνέργεια. Ἡ ἔκφραση αὐτή ξεκινάει ἀπό τήν ἐποχή τοῦ ρωμαίου ὑπάτου Ἰουλίου Καίσαρα (100-44 π.Χ.). Ὁ Ἰούλιος Καίσαρας, γυρίζοντας στά 49 π. Χ. ἀπό ἐκστρατεία, διάβηκε μέ τά στρατεύματά του, παρά τό νόμο, τόν ποταμό Ρουβίκωνα, πού ἀποτελοῦσε σύνορο ἀνάμεσα στήν περιοχή τῆς Γαλατίας νοτίως τῶν Ἄλπεων καί τῆς κυρίως Ἰταλίας. Μέ τήν ἐνέργεια αὐτή ὁ Καίσαρας ἄρχισε τόν ἐμφύλιο πόλεμο. Διαβαίνοντας τό Ρουβίκωνα ὁ Καίσαρας ἀναφώνησε: «Ἐρρίφθη ὁ κύβος!», δηλαδή ὁ πόλεμος ἄρχισε, εἶναι ἀργά πιά γιά ὑποχώρηση. — *339.*

136 Κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τοῦ ἐργατικοῦ καί τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος τῆς Ρωσίας καί ἰδιαίτερα κάτω ἀπό τήν ἐπίδραση τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς προπαγάνδας πού ἔκαναν στό στρατό καί στό στόλο οἱ μπολσεβίκοι, τόν Ἰούνη–Ἰούλη τοῦ 1905 πέρασαν μέ τό μέρος τῆς ἐπανάστασης τά παρακάτω σκάφη τοῦ στόλου τῆς Μαύρης Θάλασσας: «Κνιάζ Ποτιόμκιν Ταβρίτσεσκι» (14 (27) τοῦ Ἰούνη–25 τοῦ Ἰούνη (8 Ἰούλη)), τό ὑπαγόμενο στίς διαταγές του τορπιλοβόλο 267, τό θωρηκτό «Γκεόργκι Πομπεντονόσετς» (17 (30) τοῦ Ἰούνη–18 τοῦ Ἰούνη (1 τοῦ Ἰούλη)) καί τό ἐκπαιδευτικό σκάφος «Προύτ» (19–20 τοῦ Ἰούνη (2–3 τοῦ Ἰούλη)). (Βλ. τό ἄρθρο τοῦ Β. Ι. Λένιν «Ἐπαναστατικός στρατός καί ἐπαναστατική κυβέρνηση», σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 337 - 346). — *347.*

137 Πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι «Ἱστορικές διατριβές γιά τήν ἐπαναστατική πάλη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προλεταριάτου», πού δημοσιεύτηκε στό 2 φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», στίς 14 (1) τοῦ Γενάρη 1905· τό ἄρθρο μιλοῦσε γιά τό μεγάλο ρόλο πού ἔπαιξε «τό προάστιο τοῦ Ἁγίου Ἀντωνίου» — ἐργατικῆς συνοικίας τοῦ Παρισιοῦ — στήν ἐπαναστατική πάλη τῶν ἐργαζομένων τῆς Γαλλίας. — *355.*

138 *«Journal de Genève»* («Ἐφημερίδα τῆς Γενεύης») — ἐφημερίδα φιλελεύθερης κατεύθυνσης. Ἔβγαινε ἀπό τό 1826. Ὁ Β. Ι. Λένιν παραθέτει περικοπή ἀπό τό ἄρθρο «Les promesses du tsar. L'attitude des partis» («Οἱ ὑποσχέσεις τοῦ τσάρου. Ἡ θέση τῶν κομμάτων»), πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα τήν 1 τοῦ Ἰούλη 1905. — *355.*

139 Ἀφορμή γιά τό ἄρθρο τοῦ Λένιν ὑπῆρξε τό ἄρθρο «Οἱ πρωτομαγιάτικες ἐπιτυχίες καί ἀποτυχίες», πού δημοσιεύτηκε στήν ἐφημερίδα «Ἴσκρα» ἀρ. φύλλου 100, τῆς 15 τοῦ Μάη 1905. Τό ἄρθρο ἔκανε ἀπαισιόδοξη ἐκτίμηση τῶν πρωτομαγιάτικων διαδηλώσεων τοῦ 1905 στή Ρωσία. — *357.*

140 Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. «Ἡ ἁγία οἰκογένεια ἤ ἡ κριτική τῆς κριτικῆς κριτικῆς» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 2ος, σελ. 90). — *361.*

141 Πρόκειται γιά τό *«Ἀνοιχτό γράμμα πρός τά σοσιαλιστικά κόμματα τῆς Ρωσίας»* τοῦ Γκ. Γκαπόν, πού δημοσιεύτηκε στό 7 φύλλο τῆς «Βπεριόντ», στίς 21 (8) τοῦ Φλεβάρη καί στό 87 φύλλο τῆς «Ἴσκρα», στίς 10 τοῦ Φλεβάρη 1905. Τό γράμμα ἔλεγε ὅτι εἶναι ἀναγκαία ἡ μαχητική συμφωνία ὅλων τῶν σοσιαλιστικῶν κομμάτων τῆς Ρωσίας ἐνάντια στόν τσαρισμό. Ὁ Λένιν ἀπάντησε σ' αὐτό τό γράμμα μέ κύριο ἄρθρο, πού

δημοσιεύτηκε στό 7 φύλλο τῆς «Βπεριόντ» μέ τίτλο «Σχετικά μέ μιά μαχητική συμφωνία γιά τήν ἐξέγερση» (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 277 - 285). Ἡ «Ἴσκρα» ὅμως περιορίστηκε σ' ἕνα σημείωμα τῆς σύνταξης γιά τό «Ἀνοιχτό γράμμα..»: «Ἡ θέση μας ἀπέναντι στά προβλήματα πού θίγονται στό γράμμα καθορίζεται στό κύριο ἄρθρο τοῦ ἴδιου φύλλου μας». Ἀλλά οὔτε καί στό κύριο ἄρθρο: «Χωριστά νά βαδίζουμε, μαζί νά χτυπᾶμε» ὑπῆρχε ἀπάντηση στά ζητήματα πού ἔβαζε τό γράμμα.

Ἀργότερα ἔγινε γνωστό ὅτι ὁ Γκαπόν ἦταν προβακάτορας, πράκτορας τῆς τσαρικῆς ὀχράνας. — *367.*

142 Ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τή συζήτηση σχετικά μέ τό ζήτημα τῆς κατάκτησης τῆς πολιτικῆς ἐξουσίας ἀπό τό προλεταριάτο καί σχετικά μέ τό ἄν ἐπιτρέπεται ἤ ὄχι ἡ συμμετοχή τῶν σοσιαλιστῶν στήν ἀστική κυβέρνηση· ἡ συζήτηση ἔγινε στό Πέμπτο διεθνές συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, πού συνῆλθε στό Παρίσι στίς 23–27 (ν. ἡμ.) τοῦ Σεπτέμβρη 1900. Ἡ συζήτηση εἶχε πολύ μεγάλη σημασία, λόγω τῆς σημειωθείσης τό 1899 συμμετοχῆς τοῦ γάλλου σοσιαλιστῆ Α. Μιλλεράν στήν ἀντιδραστική κυβέρνηση τοῦ Βαλντέκ-Ρουσσώ, μέλος τῆς ὁποίας ἦταν καί ὁ στρατηγός Γκαλιφέ — ὁ δήμιος τῆς Κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ. Ὁ Μιλλεράν μέ τήν ἔγκριση τοῦ Ζωρές, ἡγέτη τῶν γάλλων σοσιαλιστῶν, παρέμεινε στήν κυβέρνηση καί ὅταν μέ τήν προσταγή της πυροβολήθηκαν οἱ ἀπεργοί ἐργάτες. Τό συνέδριο ψήφισε τήν ἐλαστική ἀπόφαση τοῦ Κ. Κάουτσκι, πού στήν οὐσία δικαίωνε τήν τακτική τοῦ Μιλλεράν.

Ὁ Λένιν στό ἄρθρο «Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς» ἀναφέρεται καί στήν ἀπόφαση «Διεθνεῖς κανόνες τῆς σοσιαλιστικῆς τακτικῆς»· ἡ ἀπόφαση ψηφίστηκε στό συνέδριο τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, πού ἔγινε στό Ἅμστερνταμ τόν Αὔγουστο τοῦ 1904 (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 25). — *370.*

143 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη τό ἄρθρο του «Τό ἐργατικό κόμμα καί ἡ ἀγροτιά», πού δημοσιεύτηκε στό 3 φύλλο τῆς «Ἴσκρα», τόν Ἀπρίλη τοῦ 1901 (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 4ος, σελ. 436 - 444). — *374.*

144 Τά νούμερα ἀναφέρονται στόν πιθανό συνολικό ἀριθμό τῶν ψήφων στό συνέδριο. Σύμφωνα μέ τόν κατάλογο πού δημοσιεύτηκε στό 89 φύλλο τῆς «Ἴσκρα» τῆς 24 τοῦ Φλεβάρη 1905, ὑπολογίζονταν 33 ἐπιτροπές τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ πλήρη δικαιώματα. Ἡ κάθε μιά ἀπ' αὐτές εἶχε ἀπό 2 ψήφους — συνολικά 66 ψῆφοι. Σύμφωνα μέ τό ὀργανωτικό καταστατικό τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ψηφίστηκε στό ΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος, τά κεντρικά ὄργανα (Συμβούλιο τοῦ κόμματος, Κεντρικό ὄργανο καί Κεντρική Ἐπιτροπή) εἶχαν 9 ψήφους. Ἔτσι οἱ ἐπιτροπές καί τά κεντρικά ὄργανα εἶχαν 75 ψήφους. Μέ βάση τά κατοπινά στοιχεῖα ὁ συνολικός ἀριθμός τῶν ψήφων καθορίστηκε ἀπό τό συνέδριο σέ 71: 62 ψῆφοι τῶν 31 ὀργανώσεων μέ πλήρη δικαιώματα καί 9 ψῆφοι τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τοῦ κόμματος. Ἀπ' ἐδῶ βγαίνουν καί οἱ ἀριθμοί πού ἀναφέρονται ἀπό τόν Λένιν: 75 εἶναι ὁ ἀριθμός πού προβλέφτηκε καί 71 ὁ τελικός ἀριθμός τῶν θετικῶν ψήφων. — *378.*

145 Στή συζήτηση τῆς ἡμερήσιας διάταξης καθορίστηκαν 7 θέματα στήν

Ι κατηγορία (ζητήματα τακτικῆς) καί 3, ἀργότερα 4 θέματα στή ΙΙ κατηγορία (ὀργανωτικά ζητήματα). — *378.*

146 Τό ἄθροισμα «21» δείχνει τόν ἀριθμό τῶν θεμάτων τῆς λεπτομερειακῆς ἡμερήσιας διάταξης. — *379.*

147 Στό συνέδριο ἔγινε κάποια παρέκκλιση ἀπό τό καθορισμένο σχέδιο διάταξης τῶν εἰσηγήσεων. Στό πρῶτο θέμα εἰσηγητής ἦταν ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι (Βόινοφ), συνεισηγητής ὁ Α. Α. Μπογκντάνοφ (Βέρνερ, Μαξίμοφ)· στό δεύτερο δέν ὑπῆρχε εἰδική εἰσήγηση, γιατί τό ζήτημα αὐτό μπῆκε σάν ἕνα συστατικό μέρος στήν εἰσήγηση γιά τή στάση ἀπέναντι στήν πολιτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης — εἰσηγητής ὁ Π. Π. Ρουμιάντσεφ (Σμίντ, Φιλίπποφ)· στό τέταρτο θέμα τήν εἰσήγηση τήν ἔκανε ὁ Β. Ι. Λένιν μέ συνεισήγηση τοῦ Μ. Τσχακάγια (Μπάρσοφ)· στό ἕβδομο θέμα — ὁ Β. Ι. Λένιν. — *379.*

148 Τά δημοσιευόμενα «Ὑλικά πάνω στήν εἰσήγηση γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση» ἀποτελοῦν βαθμιαία ἐπεξεργασία τῆς ἀπόφασης καί δείχνουν τή μεγάλη προκαταρκτική δουλειά πού ἔκανε ὁ Β. Ι. Λένιν γιά νά ἑτοιμάσει τήν εἰσήγηση, στήν ὁποία χρησιμοποίησε ἀποσπάσματα ἀπό τήν «Προκήρυξη τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς πρός τήν Ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν» τοῦ Κ. Μάρξ καί τοῦ Φ. Ἔνγκελς καί τίς παρατηρήσεις πάνω στό ἄρθρο τοῦ Πλεχάνοφ «Γιά τό ζήτημα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας». Τά σχέδια ἀπόφασης, ἡ προσθήκη στήν ἀπόφαση, ὁ λόγος γιά τίς τροποποιήσεις στήν ἀπόφαση καί ἡ εἰσήγηση γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση δημοσιεύονται στά βασικά ὑλικά τοῦ τόμου αὐτοῦ (σελ. 128 - 149). — *383.*

149 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη του τό ἄρθρο τοῦ Γ.Β. Πλεχάνοφ «Γιά τό ζήτημα τῆς κατάληψης τῆς ἐξουσίας», πού δημοσιεύτηκε στήν «Ἴσκρα», ἀρ. φύλλου 96, στίς 5 τοῦ Ἀπρίλη 1905. — *385.*

150 Βλ. Φ. Ἔνγκελς. «Ἡ Γερμανική καμπάνια ὑπέρ τοῦ συντάγματος τῆς αὐτοκρατορίας» (Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 111–207). — *385.*

151 Πρόκειται γιά τήν «Προκήρυξη τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς πρός τήν Ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν» (βλ. Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς. Ἅπαντα, 2η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 7ος, σελ. 257–267). — *386.*

152 Οἱ ὁμιλίες δέ στενογραφοῦνταν καί σύμφωνα μέ τόν κανονισμό ὁ κάθε ὁμιλητής ἦταν ὑποχρεωμένος νά παραδόσει στό γραφεῖο τοῦ συνεδρίου τό ἀργότερο 2 ὧρες μετά τή συνεδρίαση περίληψη τοῦ λόγου του (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 11). — *390.*

153 Τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωση συζητήθηκε καί ἐγκρίθηκε στήν εἰκοστή δεύτερη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, στίς 25 τοῦ Ἀπρίλη (8 τοῦ Μάη). Οἱ τροποποιήσεις καί συμπληρώσεις τοῦ Β.Ι. Λένιν ἔγιναν δεκτές καί συμπεριλήφθηκαν στήν ἀπόφαση (βλ. «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πρακτικά», 1959, σελ. 457).

Ἡ τροποποίηση πάνω στό σημεῖο «α» γράφτηκε ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν καί ὑποβλήθηκε ἀπό τόν Α. Α. Ἀρίσταρχοφ (Ὀσετρόφ) καί τόν Β. Μ. Ὀμποῦχοφ (Κάμσκι).— *391.*

154 Στό σχέδιο ἀπόφασης τό σημεῖο «γ» διατυπωνόταν ἔτσι: «νά παρθοῦν μέτρα γιά τήν ὀργάνωση σέ ὅλες τίς βασικές περιφέρειες τῆς Ρωσίας κινητῶν ὁμάδων ζύμωσης, κάτω ἀπό τήν καθοδήγηση ὑπεύθυνων περιφερειακῶν ἀγκιτατόρων, γιά νά βοηθήσουν τά κατά τόπους κέντρα». Ἡ τροποποίηση τοῦ Β. Ι. Λένιν ἀντικατέστησε τό κείμενο αὐτό. — *391.*

155 Ὁ Λένιν ἔκανε τή διάλεξη γιά τό ἀναφερόμενο θέμα στή Γενεύη, στίς 19 ἤ 20 τοῦ Μάη (1 ἤ 2 τοῦ Ἰούνη) καί ὕστερα ἀπό λίγο στό Παρίσι. Σέ γράμμα του πρός τήν Λ. Α. Φότιεβα, πού βρισκόταν στό Παρίσι, ὁ Λένιν ἔγραψε τήν 1 ἤ 2 τοῦ Ἰούνη ὅτι σκοπεύει νά πάει στό Παρίσι καί τήν παρακαλοῦσε νά ὀργανώσει τή διάλεξή του πάνω στό θέμα «Τό τρίτο συνέδριο καί οἱ ἀποφάσεις του». Περιεχόμενο τῆς διάλεξης — γράφει ὁ Λένιν — θά εἶναι «ἡ παράλληλη ἀνάλυση τῶν δικῶν μας καί τῶν μενσεβίκικων ἀποφάσεων: γιά τή συνδιάσκεψή τους οἱ μενσεβίκοι μόλις τώρα ἔβγαλαν ἀνακοίνωση, τήν ὁποία καί πρόκειται νά ἀναλύσω» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 36ος, σελ. 116). Μιλώντας γιά τήν «ἀνακοίνωση» ὁ Λένιν ἔχει ὑπόψη του τήν μπροσούρα τῶν μενσεβίκων «Ἡ πρώτη πανρωσική συνδιάσκεψη τῶν κομματικῶν στελεχῶν», πού ἐκδόθηκε σάν ξεχωριστό παράρτημα τοῦ φύλλου ἀρ. 100 τῆς «Ἴσκρα», στίς 15 τοῦ Μάη 1905. Στό σχέδιο τῆς διάλεξης ὁ Λένιν ἀναφέρεται στίς σελίδες τῆς μπροσούρας αὐτῆς.

Ὁρισμένα σημεῖα τοῦ σχεδίου τῆς διάλεξης ἀναπτύχθηκαν ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο «Τό τρίτο βῆμα πρός τά πίσω», πού δημοσιεύτηκε ἀργότερα. — *392.*

156 Στή «Σύντομη περιγραφή τῆς διάσπασης τοῦ κόμματος» ἀναφέρονταν οἱ βασικοί σταθμοί ἀνάπτυξης τῆς πάλης ἀνάμεσα στό ἐπαναστατικό καί στό ὀπορτουνιστικό ρεῦμα μέσα στή ρωσική σοσιαλδημοκρατία. Ἄρθρο πού νά ἀνταποκρίνεται ἀπόλυτα στό δημοσιευόμενο σχέδιο δέν ὑπάρχει.

Χαρακτηρισμό τῶν σταδίων τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης ὥς τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἔκανε ὁ Λένιν στό ντοκουμέντο «Σύντομη περιγραφή τῆς διάσπασης στό ΣΔΕΚΡ. Γράμμα πρός τόν Γκρόιλιχ», πού γράφτηκε τό Φλεβάρη τοῦ 1905 (βλ. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 233 - 239). Τά ἴδια περίπου στάδια τῆς πάλης στούς κόλπους τοῦ κόμματος, πού ἀναφέρονται στή «Σύντομη περιγραφή τῆς διάσπασης τοῦ κόμματος», ὑπάρχουν καί στό σχέδιο «Ὁ Πλεχάνοφ καί ἡ νέα "Ἴσκρα"» πού γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν τόν Αὔγουστο τοῦ 1905 (βλ. Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V, 1926, σελ. 360 - 366). - *398.*

157 Πρόκειται γιά τίς ἀποφάσεις τοῦ «Ἑνωτικοῦ» συνεδρίου τῶν ὀργανώσεων ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ· τό συνέδριο ἔγινε τό Σεπτέμβρη τοῦ 1901. Σ' αὐτό πῆραν μέρος 6 μέλη τῆς ὀργάνωσης ἐξωτερικοῦ τῆς «Ἴσκρα» καί τοῦ «Ζαριά» (Β. Ι. Λένιν, Ν. Κ. Κρούπσκαγια, Λ. Μάρτοφ καί ἄλλοι), 8 μέλη τῆς ὀργάνωσης «Σοτσιαλ-Ντεμοκράτ» (ἐδῶ συμπεριλαμβάνονται 3 μέλη τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς»: Γ. Β. Πλεχάνοφ, Π. Μπ. Ἀξελρόντ, Β. Ι. Ζασούλιτς), 16 μέλη τῆς «Ἕνωσης τῶν

ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν» (ἐδῶ συμπεριλαμβάνονται 5 μέλη τῆς ἐπιτροπῆς ἐξωτερικοῦ τῆς Μπούντ) καί 3 μέλη τῆς ὁμάδας «Μπορμπά». Ὁ Β. Ι. Λένιν πῆρε μέρος στό συνέδριο μέ τό ψευδώνυμο «Φρέι» καί μέ τή φωτεινή ὁμιλία του ξεσκέπασε τίς ὀπορτουνιστικές ἐνέργειες τῆς «Ἕνωσης». Ὅταν διαβάστηκαν στό συνέδριο οἱ ὀπορτουνιστικές τροποποιήσεις καί οἱ συμπληρώσεις τῆς «Ἕνωσης τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν» πάνω στήν ἀπόφαση πού καταδίκαζε τόν ὀπορτουνισμό καί ἀναγνώριζε τήν ἀνάγκη τῆς συσπείρωσης ὅλων τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν δυνάμεων τῆς Ρωσίας μέ βάση τίς ἐπαναστατικές ἀρχές τῆς «Ἴσκρα», τό ἐπαναστατικό τμῆμα τοῦ συνεδρίου (τά μέλη τῶν ὀργανώσεων τῆς «Ἴσκρα» καί τοῦ «Ζαριά», τῆς «Σοτσιαλ-Ντεμοκράτ») ἀνακοίνωσε μέ δήλωσή του ὅτι θεωρεῖ ἀδύνατη τή συνένωση καί ἐγκατέλειψε τό συνέδριο. Μέ πρωτοβουλία τοῦ Β. Ι. Λένιν οἱ ὀργανώσεις αὐτές συνενώθηκαν τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1901 καί συγκρότησαν τό «Σύνδεσμο ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας». — *398.*

158 Πρόκειται γιά τόν καταμερισμό τῶν ψήφων στό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού συνῆλθε ἀπό τίς 17 (30) τοῦ Ἰούλη ὥς τίς 10 (23) τοῦ Αὐγούστου 1903. Στό συνέδριο ὑπῆρχαν συνολικά 43 ἀντιπρόσωποι πού εἶχαν 51 ψήφους. Ἀπ' αὐτούς: 24 ψήφους εἶχαν οἱ ἰσκριστές τῆς πλειοψηφίας, 9 οἱ ἰσκριστές τῆς μειοψηφίας, 10 ὁ «βάλτος» καί 8 οἱ ἀντιισκριστές (3 ραμποτσεντέλτσι καί 5 μπουντιστές). Λεπτομερέστερη ἀνάλυση τῆς γενικῆς εἰκόνας τῆς πάλης στό συνέδριο βλ. Β. Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 329 - 344). — *398.*

159 Τό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ τέλειωσε στίς 10 (23) τοῦ Αὐγούστου 1903. Στίς 15 (28) τοῦ Αὐγούστου βγῆκε τό 46 φύλλο τῆς ἐφημερίδας «Ἴσκρα», μέ συντάκτες τούς Β. Ι. Λένιν καί Γ. Β. Πλεχάνοφ. Δέν κατορθώθηκε νά ἐξακριβωθεῖ ποιό ἀκριβῶς γεγονός ὑπονοοῦσε ὁ Β. Ι. Λένιν ὅταν ἀνάφερνε τήν ἡμερομηνία 13 (26) τοῦ Αὐγούστου. Στίς 13 (26) τοῦ Νοέμβρη ὁ Πλεχάνοφ προσέλαβε στή σύνταξη τῆς «Ἴσκρα» τούς μενσεβίκους Ἀξελρόντ, Μάρτοφ, Ζασούλιτς καί Πότρεσοφ. — *398.*

160 Ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη τά λόγια τοῦ Μάρτοφ στό II συνέδριο τοῦ «Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας», πού ἔγινε ἀπό τίς 13 (26) ὥς τίς 18 (31) τοῦ Ὀχτώβρη 1903· ὁ Μάρτοφ εἶχε πεῖ ὅτι δέ θά συμφωνοῦσε νά δουλεύει στήν ἴδια σύνταξη μέ τόν Μαρτίνοφ. — *398.*

161 Οἱ πρώην συντάκτες τῆς «Ἴσκρα» μέ τό γράμμα τους πού ἔστειλαν στίς 25–26 τοῦ Σεπτέμβρη (8–9 τοῦ Ὀχτώβρη) 1903 πρός τούς Β. Ι. Λένιν καί Γ. Β. Πλεχάνοφ ἀπέρριψαν τήν πρόταση νά συνεργαστοῦν στήν «Ἴσκρα (βλ. Β.Ι. Λένιν. Ἅπαντα, 5η ἔκδ., τόμ. 8ος, σελ. 350 - 351). Ὅπως φαίνεται, ὁ Β.Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψει του αὐτό τό γράμμα, — *398.*

162 Πρόκειται γιά τή σύσκεψη τῶν 22 μπολσεβίκων καί τή διακήρυξη τῶν 19 μπολσεβίκων. Ἡ σύσκεψη ἔγινε στό πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Αὐγούστου 1904 (βλ. σημείωση 21).

Ἡ διακήρυξη τῶν 19 ἐκδόθηκε ἀπό τήν Ἐπιτροπή Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1904 μέ τίτλο «Ἔκκληση πρός τά μέλη τοῦ ΣΔΕΚΡ»

(βλ. Συλλογή ντοκουμέντων καί ύλικῶν «Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ», Μόσχα, 1955, σελ. 99-106). — *398.*

163 Οἱ ἀναφερόμενες ἡμερομηνίες ἀφοροῦν τήν περίοδο ἀπό τή σύσκεψη τῶν 22 μπολσεβίκων (πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Αὐγούστου 1904) ὥς τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού ἔγινε στίς 12 (25) τοῦ 'Απρίλη - 27 τοῦ 'Απρίλη (10 τοῦ Μάη) 1905. — *399.*

164 Ὅπως φαίνεται, ὁ Β. Ι. Λένιν ἔχει ὑπόψη τήν ἀλαζονική ὑπόσχεση τῶν φιλελευθέρων «νά ἀνακηρύξουν στή Μόσχα προσωρινή κυβέρνηση», γιά τήν ὁποία γινόταν λόγος στό σημείωμα τοῦ Ernste Anzeichen. Τό σημείωμα δημοσιεύτηκε στό 293 φύλλο τῆς «Vossische Zeitung» στίς 25 τοῦ 'Ιούνη 1905, μέ τό γενικό τίτλο «Die revolutionäre Bewegung in Russland» («Τό ἐπαναστατικό κίνημα στή Ρωσία»). — *403.*

165 Πρόκειται γιά τό σημείωμα «Οἱ ὑποσχέσεις τοῦ τσάρου», πού δημοσιεύτηκε στή «Journal de Cenève» («'Εφημερίδα τῆς Γενεύης»), τήν 1η τοῦ 'Ιούλη 1905. — *403.*

166 *«Gewalt — Geburtshelfer»* (ἡ βία εἶναι ἡ μαμή). Πρόκειται γιά τήν ἔκφραση τοῦ Μάρξ: «Ἡ βία εἶναι ἡ μαμή κάθε παλιᾶς κοινωνίας πού κυοφορεῖ μιά καινούργια» (Κ. Μάρξ «Τό Κεφάλαιο», ρωσ. ἔκδ., τόμ. Ι, 1955, σελ. 754). — *403.*

167 Πρόκειται γιά τό ἄρθρο τοῦ Στροῦβε «Πῶς θά βροῦμε τόν ἑαυτό μας;». ὁ Στροῦβε δήλωνε σ' αὐτό ὅτι γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση πρέπει «νά δημιουργηθοῦν οἱ κοινωνικο-ψυχολογικές προϋποθέσεις» («'Οσβομποζντένιγε» τεῦχος 71, 1905, σελ. 340). — *403.*

168 Στίς 17 (30) τοῦ 'Ιούνη 1905 στό Κούρσκ γιά τή δολοφονία ἑνός στρατιώτη τό ἐξαγριωμένο πλῆθος ἔκαψε μέσα σέ βαγόνι ἕναν ἀξιωματικό. — *405.*

169 Στόν κατάλογο ἀριστερά ἀπαριθμοῦνται οἱ πόλεις ὅπου ἔγιναν συγκρούσεις ἐργατῶν μέ στρατεύματα ἤ ἐξεγέρσεις στρατιωτῶν στίς στρατιωτικές μονάδες. — *405.*

170 Τό μέρος αὐτό τοῦ ἕκτου σημείου τοῦ σχεδίου δέν ἀναπτύχθηκε στό ἄρθρο «'Επαναστατικός στρατός καί ἐπαναστατική κυβέρνηση»· ὁ Λένιν τό ἐπεξεργάστηκε στό ἄλλο ἄρθρο — «Ἡ ἀστική τάξη κάνει παζάρια μέ τήν ἀπολυταρχία, ἡ ἀπολυταρχία κάνει παζάρια μέ τήν ἀστική τάξη» (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 354 - 356). — *405.*

171 Ὁ Ν. Α. Γκρέντεσκουλ, ἐκπρόσωπος τῆς φιλελεύθερης ἀστικῆς τάξης, στό λόγο πού ἔβγαλε στίς 19 τοῦ Μάρτη (1 τοῦ 'Απρίλη) 1905 στή συνεδρίαση τοῦ συλλόγου νομικῶν τοῦ Χαρκόβου, δήλωσε: «τήν εἰκόνα τῆς σύγχρονης Ρωσίας μπορεῖ νά τή φανταστεῖ κανείς μέ τήν ἀκόλουθη μορφή: οἱ ἀνώτερες πολιτισμένες τάξεις βρίσκονται σέ πλήρη ἰδεολογική καί ἐνμέρει ἔμπρακτη ἀνυπακοή πρός τήν κυβέρνηση, ἐνῷ ἡ ἐργατική τάξη βρίσκεται καί σέ ἰδεολογική καί σέ ἔμπρακτη ἀνυπακοή· ἡ ἀγροτιά βρίσκεται στήν ἐξαιρετικά ἐπικίνδυνη κατάσταση

τῆς πλήρους ἑτοιμότητας γιά μιά ἔμπρακτη, ἔστω καί πολιτικά χωρίς ἰδεολογικό περιεχόμενο, ἀνυπακοή» (Ν. Α. Γκρέντεσκουλ «Θέματα τῆς ἡμέρας», Χάρκοβο, 1905, σελ. 41).

Ἀπ' ἀφορμή αὐτόν τόν λόγο ὁ Β. Ι. Λένιν ἔγραφε: «Ἡ ἐπανάσταση γινόταν *πραγματικότητα*. Δέν ἦταν πιά ἀπαραίτητο νά εἶναι κανείς ἐπαναστάτης γιά νά ἀναγνωρίσει τήν ἐπανάσταση. Ἡ πραγματικότητα ἔδειξε τήν ἀποσύνθεση τῆς ἀπολυταρχικῆς κυβέρνησης, ἀποσύνθεσης πού συνεχίζεται μπροστά στά μάτια ὅλου τοῦ κόσμου. Ὅπως παρατήρησε σωστά στό νόμιμο τύπο κάποιος φιλελεύθερος (ὁ κ. Γκρέντεσκουλ), δημιουργήθηκε μιά κατάσταση ἔμπρακτης ἀνυπακοῆς πρός αὐτή τήν κυβέρνηση» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 105). — *405.*

172 Τό σημεῖο 9 τοῦ σχεδίου ἀναπτύσσεται ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο «Ἡ ἐπανάσταση διδάσκει» (βλ. Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 9ος, σελ. 125-134). — *406.*

173 Τό ἄρθρο σ' αὐτά τά πέντε συνθήματα προσθέτει καί ἕκτο: ὀκτάωρη ἐργάσιμη μέρα (βλ. σέ τοῦτο τόν τόμο, σελ. 344). — *406.*

174 Δέν κατορθώθηκε νά ἐξακριβωθεῖ ἄν πραγματοποίησε ὁ Β. Ι. Λένιν τήν πρόθεσή του νά γράψει καί νά ἐκδόσει τό σχετικό φυλλάδιο (προκήρυξη). — *407.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΦΙΛΟΛΟΓΙΚΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΚΑΙ ΠΗΓΩΝ ΠΟΥ ΑΝΑΦΕΡΕΙ Ή ΠΑΡΑΘΕΤΕΙ ΠΕΡΙΚΟΠΕΣ ΤΟΥΣ Ο Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

* Μέ ἀστερίσκο σημειώνονται τά βιβλία, οἱ ἐφημερίδες καί τά ἄρθρα στά ὁποῖα ὑπάρχουν σημειώσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν καί τά ὁποῖα φυλάγονται στό Κεντρικό κομματικό ἀρχεῖο τοῦ Ἰνστιτούτου Μαρξισμοῦ-Λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε τό 1925.

συνεδρίου τοῦ κόμματος]. — «Βπεριόντ», Γενεύη, 1905, ἀρ. φύλλου 14, 12 τοῦ Ἀπρίλη (30 τοῦ Μάρτη), σελ. 6, στή στήλη: Ἀπό τό κόμμα. — *35, 74–75, 78.*

[Ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ τῆς 14 τοῦ Φλεβάρη 1904] [1]. — *79–80.*

[Ἀπόφαση τῆς ὁμάδας πλειοψηφίας Χαρκόβου γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος]. — «Βπεριόντ», Γενεύη, 1905, ἀρ. φύλλου 14, 12 τοῦ Ἀπρίλη (30 τοῦ Μάρτη), σελ. 6, στή στήλη: Ἀπό τό κόμμα. — *35, 74–75, 78.*

[Ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τῶν ἐπιτροπῶν Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ: Τιφλίδας, Μπακοῦ, Βατούμ καί Ἰμερεθίας-Μιγκρελίας γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Νοέμβρης 1904]. — Στό φυλλάδιο: Ἀποφάσεις [τῆς συνδιάσκεψης τῶν ἐπιτροπῶν Καυκάσου]. Χωρίς τόπο ἔκδοσης, τυπογρ. τῆς Ἕνωσης, [1904]. 1 σελ. (Ἕνωση Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ). — *74–75, 78.*

[Ἀπόφαση τῆς συνδιάσκεψης τῶν ἐπιτροπῶν τοῦ Νότου—Ὀδησσοῦ, Νικολάγεφ, Αἰκατερινοσλάβ καί Νότιου Γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τή σύγκληση τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ κόμματος. Σεπτέμβρης 1904]. Χειρόγραφο [2]. — *75.*

[Ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΣΔΕΚΡ πού ἐπιτρέπει τή χρησιμοποίηση τοῦ τίτλου τοῦ κόμματος μόνο στίς μπροσοῦρες πού ἐκδίδονται μέ ἐντολή τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων]. — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1904, ἀρ. φύλλου 73, 1 τοῦ Σεπτέμβρη, σελ. 8, στή στήλη: Ἀπό τό κόμμα. — *17.*

Ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΣΔΕΚΡ τῆς 7 Φλεβάρη 1905. — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1905, ἀρ. φύλλου 86, 3 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 8, στή στήλη: Ἀπό τό κόμμα. — *79, 81.*

Ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΣΔΕΚΡ τῆς 10 τοῦ Μάρτη 1905 — *βλ.* Πρός τά μέλη τοῦ συνεδρίου πού συγκαλεῖται ἀπό τό «Γραφεῖο τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας».

Ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΣΔΕΚΡ τῆς 7 τοῦ Ἀπρίλη 1905 — *βλ.* Ἀπό τό Συμβούλιο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ἀπόφαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΣΔΕΚΡ τῆς 8 τοῦ Μάρτη 1905.— «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1905, ἀρ. φύλλου 89, 24 τοῦ Φλεβάρη, σελ. 8, στή στήλη: Ἀπό τό κόμμα. — *65, 75, 79, 94, 95, 111.*

Ἀπόφαση τοῦ [ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ] ἀπ' ἀφορμή τά γεγονότα τοῦ Καυκάσου. — Στό βιβλίο: Ἀνακοίνωση γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ Σοσιαλδη-

[1] Δέ δημοσιεύτηκε. Τό περιεχόμενο δίνεται ἀπό τόν Β. Ι. Λένιν στό ἄρθρο «Ἀνοιχτό γράμμα πρός τόν πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΣΔΕΚΡ σ. Πλεχάνοφ».

[2] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, 1930, σελ. 218.

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. VI, 1927, σελ. 303.

* *Καταστατικό τῆς Ἐργατικῆς Ἕνωσης.* Χωρίς τόπο ἔκδοσης, ἔκδ. τῆς ΚΕ τῆς ΑΕΡ, [1905], 2 σελ. — *279–280, 285, 287.*

Καταστατικό τοῦ κόμματος, πού ψηφίστηκε στό δεύτερο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ—βλ. Ὀργανωτικό καταστατικό τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας, πού ψηφίστηκε στό δεύτερο συνέδριο τοῦ κόμματος.

Καταστατικό τοῦ κόμματος [πού ψηφίστηκε στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ]. — «Προλετάρι», Γενεύη, 1905, ἀρ. φύλλου 1, 27 (14) τοῦ Μάη, σελ. 2. Μέ τό γενικό τίτλο: Οἱ κυριότερες ἀποφάσεις. — *208–209, 215, 216, 217, 218, 224.*

Καταστατικό τοῦ κόμματος [πού ψηφίστηκε στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ]. — Στό βιβλίο: Ἀνακοίνωση γιά τό III συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Μέ παράρτημα τό καταστατικό τοῦ κόμματος καί τίς κυριότερες ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν ἀπό τό III συνέδριο. Ἔκδ. τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Γενεύη, συνετ. τυπογρ., 1905, σελ. 17–18. (ΣΔΕΚΡ). — *192.*

Κιτάγεφ—βλ. Ἔσσεν, Α. Μ.

Ἡ κοινή συνεδρίαση τῶν παραγόντων τῶν ζέμστβο καί τῶν πόλεων. [Φυλλάδιο]. Χωρίς τόπο ἔκδοσης, [1905], 4 σελ. — *292–294, 295–296, 297, 298, 301, 303.*

[Κράσικοφ, Π.Α.] Μπέλσκι. Σχέδιο ἀπόφασης γιά τό καταστατικό τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ — βλ. Ἀπόφαση τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τό καταστατικό τῆς ὀργάνωσης τοῦ ἐξωτερικοῦ.

[Κράσιν, Λ. Μπ.] Γιόχανσεν καί [Λιουμπίμοφ, Α. Ι.] Βαλεριάν. [Γράμμα πρός τόν Λ.Γ. Ντέιτς μέ τήν ἐντολή νά παραδόσει ὅλες τίς τεχνικές καί χρηματικές ὑποθέσεις τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ στό σ. [Λιουμπίμοφ, Α.Ι.] Βαλεριάν. 6 (19) τοῦ Ἀπρίλη 1905]. Χειρόγραφο. — *81.*

— *[Γράμμα πρός τόν πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τήν παράκληση νά καθορίσει συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τό ἀργότερο γιά τίς 10 (23) τοῦ Ἀπρίλη 1905.* 7 (20) τοῦ Ἀπρίλη 1905]. Χειρόγραφο — *74, 80.*

[Κράσιν, Λ. Μπ.] Ζίμιν. [Σχέδιο ἀπόφασης γιά τή συμμετοχή στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση, πού διαβάστηκε στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, στίς 19 τοῦ Ἀπρίλη (2 τοῦ Μάη) 1905]. — Στό βιβλίο: Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν, Ἔκδ. τῆς ΚΕ. Γενεύη, τυπογρ. τοῦ κόμματος, 1905, σελ. 178–179. (ΣΔΕΚΡ). — *148–149.*

Κριτσέβσκι, Μπ. Ν. Ἀρχές, τακτική καί πάλη. — «Ραμπότσεγε Ντιέλο», Γενεύη, 1901, τεῦχος 10, Σεπτέμβρης, σελ. 1–36. — *43.*

Οἱ κυριότερες ἀποφάσεις πού ψηφίστηκαν στό δεύτερο συνέδριο τοῦ Σοσιαλ-

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI, 1931, σελ. 97.

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V, 1926, σελ. 302-305.
[2] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. V, 1926, σελ. 284.

[1] Τό σχέδιο δέν διασώθηκε.

[Λουνατσάρσκι, Α. Β.]. [Σχέδιο ἀπόφασης γιά τίς πρακτικές συμφωνίες μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες, πού διαβάστηκε στό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ στίς 23 τοῦ 'Απρίλη (6 τοῦ Μάη) 1905]. — Στό βιβλίο: Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν. Ἔκδ. τῆς ΚΕ. Γενεύη, τυπογρ. τοῦ κόμματος, 1905, σελ. 342. (ΣΔΕΚΡ). — *187.*

— *[Σχέδιο ἀπόφασης γιά τίς σχέσεις ἐργατῶν καί διανοουμένων μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, πού διαβάστηκε στό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ στίς 22 τοῦ 'Απρίλη (5 τοῦ Μάη) 1905].* — Στό ἴδιο, σελ. 293. — *176.*

Λούξεμπουργκ, Ρ. 'Οργανωτικά ζητήματα τῆς ρωσικῆς σοσιαλδημοκρατίας. — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1904, ἀρ. φύλλου 69, 10 τοῦ 'Ιούλη, σελ. 2-7. — *16, 322, 329.*

Μαξίμοφ — βλ. Μπογκντάνοφ, Α. Α.

Μάρξ, Κ. καί Ἔνγκελς, Φ. 'Αστική τάξη καί ἀντεπανάσταση — βλ. Marx, K. Köln, 11. Dezbr.

— *'Εγκύκλιος ἐνάντια στόν Κρίγκε — βλ.* Marx, K. καί Engels, F. Der Volks-Tribun, redigiert von Hermann Kriege in New-York.

— *Προκήρυξη τῆς Κεντρικῆς ἐπιτροπῆς πρός τήν Ἕνωση τῶν Κομμουνιστῶν — βλ.* Marx, K. καί Engels, F. Ansprache...

Μαρτίνοφ, Α. Ἡ ἀποκαλυπτική φιλολογία καί ἡ προλεταριακή πάλη. («Ἴσκρα», φύλλα 1-5). — «Ραμπότσεγε Ντιέλο», Γενεύη, 1901, τεῦχος 10, Σεπτέμβρης, σελ. 37-64. — *43-44, 272.*

— *Δυό δικτατορίες.* Ἔκδ. τοῦ ΣΔΕΚΡ. Γενεύη, τυπογρ. τοῦ κόμματος, 1905. 68 σελ. (ΣΔΕΚΡ). — *4-5, 6, 7-13, 15, 21, 22, 29, 130-132, 136, 138, 143, 203, 204; 231-232, 235, 239, 242, 367, 369, 385, 386, 387, 388,*

— *'Επαναστατικές προοπτικές.* — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1905, ἀρ. φύλλου 95, 31 τοῦ Μάρτη, σελ. 2-6. — *141.*

Μάρτοφ, Λ. 'Απάντηση τοῦ γραμματέα τοῦ Συμβουλίου [τοῦ κόμματος. Γενεύη, 6 τοῦ Νοέμβρη 1904]. — Στό βιβλίο: [Βορόβσκι, Β. Β.] 'Ορλόβσκι. Τό Συμβούλιο ἐνάντια στό κόμμα. 'Αρ. 11. 'Εκδοτικό σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς φιλολογίας τῶν Β. Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί Ν. Λένιν. Γενεύη, συνετ. τυπογρ., 1904, σελ. 40-41, στή στήλη: Παράρτημα Ι. (ΣΔΕΚΡ). — *64.*

— *'Απόφαση γιά τίς ἐπιτροπές μέ πλήρη δικαιώματα στό ζήτημα τῆς σύγκλησης συνεδρίου τοῦ κόμματος, πού ψηφίστηκε στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ κόμματος στίς 5 (18) τοῦ 'Ιούνη 1904.* — Στό βιβλίο: [Βορόβσκι, Β. Β.] 'Ορλόβσκι. Τό Συμβούλιο ἐνάντια στό κόμμα. 'Αρ. 11. 'Εκδοτικό σοσιαλδημοκρατικῆς κομματικῆς φιλολογίας τῶν Β.

Μπόντς-Μπρουγέβιτς καί Ν. Λένιν. Γενεύη, συνετ. τυπογρ., 1904, σελ. 10–11. (ΣΔΕΚΡ). — *111–112.*

— *[Ἀπόφαση γιά τόν τρόπο ψηφοφορίας σχετικά μέ τή σύγκληση τοῦ συνεδρίου, πού ὑποβλήθηκε στή συνεδρίαση τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΣΔΕΚΡ στίς 5 (18) τοῦ Ἰούνη 1904].* Χειρόγραφο [1]. — *93, 95.*

— *Γράμμα πρός τόν Γ. Γκαπόν ἀπομέρους τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Ἴσκρα».* 1 (14) τοῦ Μάρτη 1905. Χειρόγραφο [2]. — *184.*

— *Ἡ ἔνατη τοῦ Γενάρη.* — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1905, ἀρ. φύλλου 85, 27 τοῦ Γενάρη, σελ. 1–2. —*43–44.*

— *Ἡ πάλη ἐνάντια στήν «κατάσταση πολιορκίας» στό Σοσιαλδημοκρατικό ἐργατικό κόμμα τῆς Ρωσίας.* Μέ παράρτημα γράμματα τῶν Ν. Λένιν, Γ. Πλεχάνοφ καί Φ. Ντάν. (Ἀπάντηση στό γράμμα τοῦ Ν. Λένιν). Γενεύη, Pfeffer, 1904. VIII, 96 σελ. (ΣΔΕΚΡ). — *169.*

— *Πρωτομαγιάτικες ἐπιτυχίες καί ἀποτυχίες.* — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1905, ἀρ. φύλλου 100, 15 τοῦ Μάη, σελ. 1–2. — *357.*

— *Στήν ἡμερήσια διάταξη.* — Τό ἐργατικό κόμμα καί ἡ «κατάληψη τῆς ἐξουσίας» σάν τό πιό ἄμεσο καθῆκον μας. — «Ἴσκρα», [Γενεύη], 1905, ἀρ. φύλλου 93, 17 τοῦ Μάρτη, σελ. 2–5. Ὑπογραφή: Λ.Μ. — *12, 21, 22, 25, 30, 31, 139, 141, 142, 143, 144, 243, 246, 368, 369, 370, 371, 383, 386, 389.*

— *[Σχέδιο καταστατικοῦ τοῦ κόμματος].* — Στό βιβλίο: [Λένιν, Β. Ι.] Ἕνα βῆμα μπρός, δυό βήματα πίσω. (Ἡ κρίση μέσα στό κόμμα μας). Γενεύη, τυπογρ, τοῦ κόμματος, 1904, σελ. 31–34. (ΣΔΕΚΡ). Πρίν ἀπό τόν τίτλο τό ὄνομα τοῦ συγγραφέα: Ν. Λένιν. — *37.*

— *Ὕμνος τοῦ μοντέρνου ρώσου σοσιαλιστῆ.* — «Ζαριά». Stuttgart, 1901, τεῦχος 1, Ἀπρίλης, σελ. 152–153. Ὑπογραφή: Ναρτσίς Τουπορίλοφ. — *15.*

[Μεστσέρκσι, Β. Π.] Ἡμερολόγια. — «Γκραζντανίν», Πετρούπολη, 1905, τεῦχος 45, 9 τοῦ Ἰούνη, σελ. 18–20.— *317.*

Μιχάιλοφ — *βλ.* Ποστολόβσκι, Ντ. Σ.

«*Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι*», 1905, ἀρ. φύλλου 61, 3 (16) τοῦ Μάρτη, σελ. 1–2. — *46.*

Μπέλσκι — *βλ.* Κράσικοφ, Π. Α.

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XV, 1930, σελ. 78–79.

[2] Τό περιεχόμενο δίνεται ἀπό τόν Β.Ι. Λένιν στό «Σημείωμα γιά τό γράμμα τῶν ἰσκριστῶν πρός τόν Γκαπόν», πού δημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ. XVI, 1931, σελ. 81.

[Μπογκντάνοφ, Α. Α.] Ἕνα ἀπό τά συμπεράσματα. — Στό βιβλίο: [Ὀλμίνσκι Μ. Σ.] Γκαλιόρκα καί [Μπογκντάνοφ, Α. Α.] Ριαντοβόι. Οἱ παρεξηγήσεις μας. Ἐκδ. τῶν συγγραφέων. Γενεύη, συνετ. τυπογρ., 1904, σελ. 60–71. (ΣΔΕΚΡ). Ὑπογραφή: Ριαντοβόι. — *40.*

— *Ἰβανόφ. Τό ὀργανωτικό πρόβλημα.* — «Βπεριόντ», Γενεύη, 1905, ἀρ. φύλλου 13, 5 τοῦ Ἀπρίλη (23 τοῦ Μάρτη), σελ. 2–3. — *107, 168–171.*

— *Μαξίμοφ. [Σχέδιο ἀπόφασης γιά τή ζύμωση καί τήν προπαγάνδα, πού διαβάστηκε στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, στίς 25 τοῦ Ἀπρίλη (8 τοῦ Μάη) 1905].* — Στό βιβλίο: Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν. Ἐκδ. τῆς ΚΕ. Γενεύη, τυπογρ. τοῦ κόμματος, 1905, σελ. 352. (ΣΔΕΚΡ). — *391.*

— *Μαξίμοφ. [Σχέδιο ἀπόφασης γιά τίς γενικές συνελεύσεις τῆς ΚΕ, πού διαβάστηκε στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ στίς 21 τοῦ Ἀπρίλη (4 τοῦ Μάη) 1905].* Χειρόγραφο [1]. — *172.*

— *Μαξίμοφ. [Σχέδιο ἀπόφασης γιά τίς σχέσεις ἐργατῶν καί διανοουμένων μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις, πού ὑποβλήθηκε στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, στίς 20 τοῦ Ἀπρίλη (3 τοῦ Μάη) 1905].* — Στό βιβλίο: Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν. Ἐκδ. τῆς ΚΕ. Γενεύη, τυπογρ. τοῦ κόμματος, 1905, σελ. 226–227. (ΣΔΕΚΡ). — *167, 176–177.*

— *Μαξίμοφ. [Σχέδιο καταστατικοῦ τοῦ κόμματος, πού ὑποβλήθηκε στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ, στίς 20 τοῦ Ἀπρίλη (3 τοῦ Μάη) 1905].* — Στό ἴδιο, σελ. 241–243. — *168–171, 176–177, 178.*

[Μπραντενμπούργκσκι, Γ. Ν.] Ἐβγκένι. Γράμμα ἑνός μέλους τῆς μπολσεβίκικης ἐπιτροπῆς Αἰκατερινοσλάβ πρός τό III κομματικό συνέδριο, σχετικά μέ τήν κομματική ὀργάνωση Αἰκατερινοσλάβ. Χειρόγραφο [2]. — *94.*

Ν. Φ. — *βλ.* Ἔσσεν, Ε. Ε.

Ναντέζντιν, Λ. Παραμονές τῆς ἐπανάστασης — *βλ.* Παραμονές τῆς ἐπανάστασης.

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό βιβλίο: Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας 1905. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν. Μέ πρόλογο καί ἐπιμέλεια τοῦ Μ. Ν. Λιάντοφ. Μόσχα, Κρατικό ἐκδοτικό, 1924, σελ. 324. (Ἱστορ. τοῦ κόμματος. Ἐπιτροπή γιά τήν ἱστορία τῆς Ὀχτωβριανῆς ἐπανάστασης καί τοῦ ΚΚΡ (μπ)).

[2] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό βιβλίο: Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἀπρίλης–Μάης τοῦ 1905. Ἐπιμέλεια: Ν. Κ. Κρούπσκαγια. (Μόσχα), Ἐκδοτικό τοῦ κόμματος, 1937, σελ. 526–530. (Ἰνστιτοῦτο Μάρξ — Ἔνγκελς — Λένιν τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). Πρακτικά τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΠΚΚ (μπ)).

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στή Λενινιστική Συλλογή, τόμ., XV, 1930, σελ. 62–84.

---

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό βιβλίο: Τό τρίτο συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. 'Απρίλης–Μάης τοῦ 1905. Συντάκτης: Ν. Κ. Κρούπσκαγια. Μόσχα, ἐκδοτικό τοῦ κόμματος, 1937, σελ. 35. ('Ινστιτοῦτο Μάρξ — Ἔνγκελς — Λένιν τῆς ΚΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). Πρακτικά τῶν συνεδρίων καί τῶν συνδιασκέψεων τοῦ ΠΚΚ (μπ)).

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό βιβλίο: Τό τρίτο τακτικό συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας. Πλῆρες κείμενο τῶν πρακτικῶν. Μέ πρόλογο καί ἐπιμέλεια τοῦ Μ. Ν. Λιάντοφ. Μόσχα, Κρατικό ἐκδοτικό, 1924, σελ. 407. ('Ιστορ. τοῦ κόμματος. 'Επιτροπή γιά τήν ἱστορία τῆς 'Οχτωβριανῆς ἐπανάστασης καί τοῦ ΚΚΡ (μπ)).

[2] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό βιβλίο: Τό κόμμα στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905. Ντοκουμέντα γιά τήν ἱστορία τοῦ κόμματος τῆς περιόδου 1905. Μόσχα, 1934, σελ. 321–322, 322–324.

[1] Πρωτοδημοσιεύτηκε στό βιβλίο: Τό κόμμα στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905. Ντοκουμέντα γιά τήν ἱστορία τοῦ κόμματος τῆς περιόδου 1905. Μόσχα, 1934, σελ. 321-322, 322-324.

[A toutes les puissances de L'Europe]. — «Le Matin», Paris, 1905, N 7801, 5 juillet, p. 3, dans l'article: Un manifeste des mutins. — *351.*

«*Der Anarchist*» — Berlin. — *322.*

Aulard, A. Histoire politique de le révolution française. Origines et Développement de la Démocratie et de la République (1789–1804). Paris, Colin, 1901, XII, 805 p. — *29.*

Aus dem literarischen Nachlass von K. Marx, F.Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. II. Gesammelte Schriften von K. Marx und F. Engels. Von Juli 1844 bis November 1847. Stuttgart, Dietz, 1902. VIII, 482 S. — *55–61, 374.*

Aus dem literarischen Nachlass von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. III. Gesammelte Schriften von K. Marx und F. Engels. Von Mai 1848 bis Oktober 1850. Stuttgart, Dietz, 1902. VI, 491 S. — *142–144, 385.*

Bericht über den III. Parteitag der SDAPR mit Beifügung des Partei-Statuts und der wichtigsten Resolutionen, die auf dem III. Parteitag angenommen wurden. München, Birk, 1905. 23 S. (SDAPR). — *224, 306, 307, 308, 309.*

«*Berliner Tageblatt und Handelszeitung*». — *330, 331, 350.*

M. Buliguine's successor. Ministry offered to M. Schipoff. — «The Times», London, 1905, N. 37, 753, Juli 7, p. 5. — *401–402.*

Bulygins Wahlgesetz. — «Vossische Zeitung», Berlin, 1905, N 177, 14. April, S. 1–2. Unter dem Gesamttitel: Die revolutionäre Bewegung in Russland. — *69–73, 301, 303, 354, 355, 356.*

[Communiqué sur le] Troisième congrès du Parti ouvrier social-démocrate de Russie. Compte rendu et principales résolutions. — «Le Socialiste», [Paris], 1905, N 8, 25 juin – 2 juillet. Supplément à N 8 «Le Socialiste», p. 5–6. — *224, 310, 311.*

Compte rendu sténographique non officiel de la version française du cinquième congrès socialiste international tenu à Paris du 23 au 27 septembre 1900. Paris, 1901, 218 p. — *370.*

Corneli. La fin d'une épopée. — «Le Siècle», Paris, 1905, 30 mai. — *254–255.*

«*Critica Sociale*», Milano, 1895, N 3, 1. febbraio, p. 35–36. — *138–139, 241–242, 389.*

«*Deutsch-Französische Jahrbücher*», Paris, 1844, 1. u. 2. Lfg., S. 71–85. — *50.*

Differences among the delegates. — «The Times», London, 1905, N 37, 701, May 8, p. 5. Under the general title: The zemstvo congress at Moscow. — *225–226.*

Engels, F. Die Bakunisten an der Arbeit. Denkschrift über den letzten Aufstand in Spanien. — «Der Volksstaat», Leipzig, 1873, N 105, 31. Oktober, S. 1; N 106, 2. November, S. 1–2; N 107, 5. November, S. 1. — *244.*

— *Die Bakunisten an der Arbeit.* Denkschrift über den Aufstand in Spanien im Sommer 1873. (Volksstaat 1873). — In: Engels, F. Internationales aus dem Volksstaat (1871–75). Berlin, Expedition des «Vorwärts» Berliner Volksblatt, 1894, S. 16–33. — *140–141, 244–250, 383, 389.*

— *Deutsche Bauernkrieg.* 3. Abdruck. Leipzig, die Genossenschaftsbuchdruckerei, 1875. 120 S. — *5, 6, 7, 8, 132, 241–242, 386.*

— *Die deutsche Reichsverfassungskampagne.* — In: Aus dem literarischen Nachlass von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. III. Gesammelte Schriften von K. Marx und F. Engels. Von Mai 1848 bis Oktober 1850. Stuttgart, Dietz, 1902, S. 289–383. — *142–144, 385.*

— *Internationales aus dem Volksstaat (1871–75).* Berlin, Expedition des «Vorwärts» Berliner Volksblatt, 1894, 72 S. — *140, 244–250, 383, 389.*

— *La futura rivoluzione italiana e il partito socialista.* — «Critica Sociale», Milano, 1894, N 3, 1. febbraio, p. 35–36. — *138–139, 241–242, 389.*

— *Zur Geschichte des «Bundes der Kommunisten».* — In: Marx, K. Enthüllungen über den Kommunistenprozess zu Köln. Neuer Abdruck, mit Einleitung von F. Engels und Dokumenten. Höttingen — Zürich, Volksbuchhandlung, 1885, S. 3–17. (Sozialdemokratische Bibliothek. IV). — *240–241.*

Ernste Anzeichen. — «Vossische Zeitung», Berlin, 1905, N. 293, 25. Juni, S. 2. Unter dem Gesamttitel: Die revolutionäre Bewegung in Russland. — *403.*

Feodoroff, M. Adresses au tsar. — «Le Matin», Paris, 1905, N. 7787, 21 juin p. 3, dans l'article: Leroux, G. Le tsar et son peuple. — *292, 297, 301–302, 317.*

Feuerbach, L. Nachgelassene Aphorismen. — In: Grün, K. Ludwig Feuerbach in seinem Briefwechsel und Nachlass sowie in seiner Philosophischen Characterentwicklung. Bd. 2. Ludwig Feuerbach's Briefwechsel und Nachlass, 1850–1872. Leipzig-Heidelberg, Winter'sche Verlagshandlung, 1874, S. 305–333. — *28–29, 370.*

75–83, IX. Anhang. (Sozialdemokratische Bibliothek. IV). — *134–137, 235–240, 241, 243, 383, 386–389, 394.*

** — *Die heilige Familie, oder Kritik der kritischen Kritik.* Gegen Bruno Bauer und K°. Frankfurt a. M., Literarische Anstalt (Rütten), 1845. VIII. 336 S. — *19, 361.*

** — *Manifest der Kommunistischen Partei.* London, «Bildungs-Gesellschaft für Arbeiter», 1848. 30 S. — *5, 134.*

— *Der Volkstribun, redigiert von Hermann Kriege in New-York.* — «Das Westphalische Dampfboot», Bielefeld, 1846, [Juli], S. 295–308. — *55.*

Marx, K. u. Engels, F. Der Volkstribun, redigiert von Hermann Kriege in New-York. — In: Aus dem literarischen Nachlass von K. Marx, F. Engels und F. Lassalle. Hrsg. von F. Mehring. Bd. II. Gesammelte Schriften von K. Marx und F. Engels. Von Juli 1844 bis November 1847. Stuttgart, Dietz, 1902, S. 414–428. — *55–61, 374.*

** *Marx, K. Der 18-te Brumaire des Louis Napoleon.* New-York, Schmidt und Helmich, 1852. IV, 64 S. (Die Revolution. Eine Zeitschrift in zwanglosen Heften. Hrsg. von J. Weydemeyer. 1. Hft.). — *14.*

— *Enthüllungen über den Kommunistenprozess zu Köln.* Neuer Abdruck, mit Einleitung von F. Engels und Dokumenten. Höttingen — Zürich, Volksbuchhandlung, 1885, 88 S. (Sozialdemokratische Bibliothek. IV). — *8, 134–137, 235–239, 240–241, 243, 383, 386–389, 394.*

** — *Das Kapital.* Kritik der politischen Ökonomie. Bd. I. Buch I. Der Produktionsprozess des Kapitals. Hamburg, Meissner, 1867, XII, 784 S. — *403.*

— *Köln, 11. Dezbr.* — «Neue Rheinische Zeitung», Köln, 1848, N 169, 15 Dezember, S. 1–2, in der Abt: Deutschland. — *142.*

** — Zur Kritik der Hegel'schen Rechts-Philosphie. Einleitung.

— «Deutsch-Französische Jahrbücher», Paris, 1844, 1. u. 2. Lfg., S. 71–85. — *50.*

** — *Zur Kritik des sozialdemokratischen Parteiprogramms.* Aus dem Nachlass von Karl Marx. — «Die Neue Zeit», Stuttgart, 1890–1891, Jg. IX, Bd. I, N 18, S. 561–575. — *240–241.*

«*Le Matin*», Paris, 1905, N 7781, 15 juin, p. 1, 3. — *294–295.*

— 1905, N 7782, 16 juin, p. 3. — *296–297.*

** Μέ τούς δυό άστερίσκους σημειώνονται οί πρώτες έκδόσεις τών έργων στίς περιπτώσεις έκεΐνες πού είναι άδύνατο νά καθοριστεΐ ποιά άκριβώς έκδοση είχε ύπόψη του ό Β. Ι. Λένιν.

Le Matin, Paris, 1905, N 7787, 21 juin, p. 3. — *292, 297–298, 299–300, 301–303, 317, 403.*

— 1905, N 7799, 3 juillet, p. 1. — *354–355, 405.*

— 1905, N 7801, 5 juillet, p. 3. — *350–351.*

«*Neue Rheinische Zeitung*», Köln. — *137, 144, 237–238.*

— 1848, N 169, 15. Dezember, S. 1–2. — *141–142.*

«*Die Neue Zeit*», Stuttgart, 1890–1891, Jg. IX, Bd. I, N 18, S. 561–575. — *240–241.*

Organisation der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands, beschlossen auf dem Parteitag zu Mainz 1900. — In: Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Lübeck vom 22. bis 28. September 1901. Berlin, Expedition der Buchhandlung «Vorwärts», 1901, S. 6–8. — *102–103.*

Progress of the reform movement.— «The Times», London, 1905, N 37, 706‘ May 13, p. 7. Under the general title: The State of Russia.—*226–228.*

Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Dresden vom 13. bis 20. September 1903. Berlin, Expedition der Buchhandlung «Vorwärts», 1903. 448 S. — *308, 309.*

Protokoll über die Verhandlungen des Parteitages der Sozialdemokratischen Partei Deutschlands. Abgehalten zu Lübeck vom 22. bis 28. September 1901. Berlin, Expedition der Buchhandlung «Vorwärts». 319 S. — *102–103.*

Purposes and prospects. — «The Times», London, 1905, N 37,700, May 6, p. 9. Under the general title: Zemstvo congress at Moscow. — *182.*

Résolutions du congrès antiautoritaire international tenu à Saint-Imier le 15 septembre 1872 par les délégués des Fédérations et sections italiennes, françaises, espagnoles, américaines et jurassiennes. [Le tract]. S. I., [1872]. 3 p. — *246–247, 249.*

Samedi. Les promesses du tsar. L'attitude des partis. (De notre correspondant particulier).— «Journal de Genève», 1905, 1 juillet.— *355–356, 403.*

«*Le Siècle*», Paris, 1905, 30 mai. — *254–255.*

La situation politique, et la question de la paix en Russie. «Le Temps», Paris, 1905, N 16090, 8 juillet. — *400–401.*

ΕΥΡΕΤΗΡΙΟ ΟΝΟΜΑΤΩΝ

Α

* Τά ὑπογραμμισμένα μέσα σέ παρενθέσεις εἶναι τά πραγματικά ὀνόματα.

τήν ἐπίδραση τοῦ μικροαστικοῦ «ἀληθινοῦ σοσιαλισμοῦ». Τό 1847 προσχώρησε στήν Ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν. Στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1848–1849 στή Γερμανία πῆρε μέρος σέ πολλές ἔνοπλες ἐκδηλώσεις τῶν νοτιογερμανῶν δημοκρατῶν· στήν ἐξέγερση τοῦ Μπάντεν-Πφάλτς στά 1849 διοικοῦσε τάγμα ἐθελοντῶν· ὑπασπιστής του ἦταν ὁ Φ. Ἔνγκελς. Μετά τήν ἧττα τῆς ἐξέγερσης ἔφυγε στήν Ἑλβετία καί ἀργότερα στήν Ἀγγλία. Ἦταν ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τῆς σεχταριστικῆς-τυχοδιωχτικῆς φράξιας πού ἀποσχίστηκε ἀπό τήν Ἕνωση τῶν κομμουνιστῶν στά 1850. Οἱ Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς τάχθηκαν ἐνάντια στήν τακτική τοῦ Βίλλιχ καί τῶν ὀπαδῶν του. Στά 1853 ἔφυγε στίς ΕΠΑ, ὅπου πῆρε ἐνεργό μέρος στόν ἐμφύλιο πόλεμο (1861–1865), κατέχοντας διάφορες διοικητικές θέσεις στό στρατό τῶν βορείων. — *144, 239.*

Βίττε, Σ. Γ. (1849–1915) — ρῶσος κρατικός παράγοντας, ἐκπρόσωπος τῶν συμφερόντων τοῦ «στρατιωτικοῦ-φεουδαρχικοῦ ἰμπεριαλισμοῦ» τῆς τσαρικῆς Ρωσίας· φανατικός ὀπαδός τῆς ἀπολυταρχίας, πάλαιβε γιά τή διατήρηση τῆς μοναρχίας μέ ἀσήμαντες παραχωρήσεις καί ὑποσχέσεις πρός τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη καί μέ ἄγριους διωγμούς ἐνάντια στό λαό. Ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς συντριβῆς τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1905–1907. Σάν ὑπουργός Συγκοινωνιῶν (Φλεβάρης–Αὔγουστος τοῦ 1892), σάν ὑπουργός Οἰκονομικῶν (1892–1903) καί σάν πρωθυπουργός (Ὀχτώβρης 1905 – Ἀπρίλης 1906), ὁ Βίττε μέ τά μέτρα του στόν τομέα τῶν οἰκονομικῶν, τῆς δασμολογικῆς πολιτικῆς, τῆς κατασκευῆς σιδηροδρομικῶν γραμμῶν, τῆς ἐργοστασιακῆς νομοθεσίας, μέ τήν ὁλόπλευρη ἐνθάρρυνση τῶν ξένων ἐπενδύσεων κεφαλαίου βοηθοῦσε τήν ἀνάπτυξη τοῦ καπιταλισμοῦ στή Ρωσία καί τό δυνάμωμα τῆς ἐξάρτησής της ἀπό τίς ἰμπεριαλιστικές Δυνάμεις. «Ὑπουργόμεσίτη», «πράκτορα τοῦ χρηματιστηρίου», ἔτσι τόν χαρακτήριζε ὁ Β. Ι. Λένιν. — *262, 272.*

Βλάσοφ — *βλ.* Ρίκοφ, Α. Ι.

Βόινοφ — *βλ.* Λουνατσάρσκι, Α. Β.

Βορόβσκι, Β. Β. (Ὀρλόβσκι) (1871–1923) — ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης, ἐπιφανής παράγοντας τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος, σημαίνων σοβιετικός διπλωμάτης, δημοσιολόγος καί φιλολογικός κριτικός. Ἄρχισε τήν ἐπαναστατική του δράση τό 1890 στούς φοιτητικούς κύκλους. Ἀπό τό 1894 ἐνεργό μέλος τῆς «Ἐργατικῆς ἕνωσης» τῆς Μόσχας, πού συνδεόταν στενά μέ τήν ὀργάνωση Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης». Τό 1899, ὅταν ἦταν ἐξορία, ὑπέγραψε τή «Διαμαρτυρία τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν» κατά τῶν «οἰκονομιστῶν», πού τήν εἶχε γράψει ὁ Λένιν. Τό 1902 ἔφυγε στό ἐξωτερικό καί ἔγινε συνεργάτης τῆς λενινιστικῆς «Ἴσκρα». Στίς ἀρχές τοῦ 1904 μέ ἐντολή τοῦ Β. Ι. Λένιν ἵδρυσε στήν Ὀδησσό τό Νότιο γραφεῖο τοῦ ΣΔΕΚΡ, στά τέλη τοῦ Αὐγούστου ἔφυγε στό ἐξωτερικό, ὅπου συντάχθηκε μέ τή διακήρυξη τῶν 22 μπολσεβίκων. Τό 1905 συνυπεύθυνος μέ τόν Β. Ι. Λένιν στίς ἐφημερίδες «Βπεριόντ» καί «Προλετάρι». Ἀντιπρόσωπος στό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος ἀπομέρους τῆς Ἐπιτροπῆς Νικολάγεφ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἀπό τά τέλη τοῦ 1905 δούλευε στήν ὀργάνωση τῶν μπολσεβίκων Πετρούπολης καί στή σύνταξη τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν». Τό 1906 ἀντιπρόσωπος στό IV (Ἑνωτικό) συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό 1907 καθοδηγοῦσε τήν μπολσεβίκικη ὀργάνωση

Ε

Κόρφ, Π. Λ. (1837–1913) — βαρῶνος, παράγοντας τῶν ζέμστβο. Ὡς τό 1860 ὑπηρετοῦσε στό στρατό. Μετά τήν ἀποστρατεία του ἦταν διαιτητής γιά τίς διαφορές ἀγροτῶν καί τσιφλικάδων στό νομό Σλισσελμπούργκ, ἀπό τό 1866 νομαρχιακός προεστός τῶν εὐγενῶν, ἀπό τό 1868 πρόεδρος τῆς διοίκησης τοῦ ζέμστβο τοῦ κυβερνείου Πετρούπολης. Ἀπό τό 1878 ὥς τό 1881 πρόεδρος τοῦ δημοτικοῦ συμβουλίου Πετρούπολης. Τό 1906 ἐκλέχτηκε στό Κρατικό συμβούλιο. — *293.*

Κουζνετσόφ — *βλ.* Λιτβίνοφ, Μ. Μ.

Κουροπάτκιν, Α. Ν. (1848–1925) — στρατηγός. Ἀπό τό 1898 ὥς τό 1904 ὑπουργός Στρατιωτικῶν. Στό ρωσοϊαπωνικό πόλεμο τοῦ 1904–1905 ἀρχιστράτηγος τῶν δυνάμεων ξηρᾶς καί σέ συνέχεια ὅλων τῶν ἐνόπλων δυνάμεων τῆς Ρωσίας στήν Ἄπω Ἀνατολή. Ἀποδείχτηκε στρατιωτικός ἡγέτης χωρίς βούληση καί χωρίς ἱκανότητες. Στόν πρῶτο παγκόσμιο πόλεμο (1916) διοικοῦσε τό Βόρειο μέτωπο καί ἀργότερα ἔγινε γενικός διοικητής Τουρκεστάν καί διοικητής τῶν στρατευμάτων τοῦ Τουρκεστάν. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ζοῦσε στό κυβερνεῖο Πσκόφ. — *27.*

Κραμόλνικοφ, Γκ. Ι. (1880 - 1962) — μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπό τό 1898. Ἄρχισε τήν ἐπαναστατική του δράση στίς ὀργανώσεις τῆς Ἕνωσης Σιβηρίας τοῦ ΣΔΕΚΡ, δούλεψε στό Ὄμσκ, στό Τόμσκ, μετά στή Σαμάρα, στή Μόσχα, στήν Πετρούπολη, στό Καζάν καί σέ ἄλλες πόλεις. Ἐπανειλημμένα καταδιώχτηκε ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Ἀντιπρόσωπος στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπομέρους τῆς ὀργάνωσης Σαμάρας. Τό 1905–1906 περιοδεύων ἀντιπρόσωπος τῆς ΚΕ τοῦ Κόμματος. Τό 1907 προσχώρησε στούς μενσεβίκους καί ἀντιπροσώπευσε τή μενσεβίκικη ὀργάνωση Ἰρκούτσκ στό V συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἀπό τό 1909 δέν ἔπαιρνε ἐνεργό μέρος στήν κομματική δουλειά. Τό 1919 μπῆκε στό ΚΚΡ (μπ)· ἐργάστηκε σάν ἐπιστημονικός ἐρευνητής καί καθηγητής τῆς ἱστορίας τοῦ κόμματος σέ μιά σειρά ἀνώτερα ἐκπαιδευτικά ἱδρύματα τῆς Μόσχας. Ἀπό τό 1924 ὥς τό 1941 δούλευε στό Ἰνστιτοῦτο Μάρξ—Ἔνγκελς—Λένιν. Ἀπό τό 1943 σέ τιμητική σύνταξη. — *390.*

Κράσικοφ, Π. Α. (Μπέλσκι) (1870–1939) — ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης, μπολσεβίκος. Ἄρχισε τήν ἐπαναστατική του δράση τό 1892 σάν προπαγανδιστής στούς ἐργατικούς μαρξιστικούς ὁμίλους τῆς Πετρούπολης· τόν ἴδιο χρόνο πῆγε στήν Ἑλβετία, ὅπου συνδέθηκε μέ τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς». Τό 1893 πιάστηκε καί τό 1894 ἐξορίστηκε στή Σιβηρία. Στήν ἐξορία γνώρισε τόν Β. Ι. Λένιν καί ἄλλους παράγοντες τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης». Τό 1900, ὅταν γύρισε ἀπό τήν ἐξορία, ἐκτοπίστηκε στό Πσκόφ καί ἔγινε μέλος τῆς ὀργάνωσης «Ἴσκρα». Στή Σύσκεψη τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς στό Πσκόφ γιά τή σύγκληση τοῦ II συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ (Νοέμβρης 1902) ἐκλέχτηκε στήν ΟΕ. Στό συνέδριο ἦταν ἀντιπρόσωπος τῆς Ἐπιτροπῆς Κιέβου, ἰσκριστής τῆς πλειοψηφίας· μαζί μέ τόν Β. Ι. Λένιν καί τόν Γ. Β. Πλεχάνοφ ἐκλέχτηκε στό γραφεῖο (προεδρεῖο) τοῦ συνεδρίου. Μετά τό συνέδριο πῆρε ἐνεργό μέρος στήν πάλη ἐνάντια στούς μενσεβίκους, περιόδεψε πολλά κέντρα τοῦ ἐξωτερικοῦ κάνοντας ἀνάλυση τῶν ὑλικῶν τοῦ συνεδρίου, ἔγραψε τό «Γράμμα πρός τούς συντρόφους» γιά τά ἀποτελέσματα τοῦ συνεδρίου. Τόν Αὔγουστο τοῦ 1904 πῆρε μέρος στή σύσκεψη τῶν 22 μπολσε-

Λ

Φλεβάρη 1917 — ἀπό τό Μάρτη ὥς τόν Ἰούλη — πρόεδρος τοῦ Ὑπουργικοῦ Συμβουλίου καί ὑπουργός Ἐσωτερικῶν τῆς Προσωρινῆς κυβέρνησης. Ἕνας ἀπό τούς πρωτεργάτες τοῦ ματοκυλίσματος τῶν ἐργατῶν καί στρατιωτῶν τῆς Πετρούπολης στίς μέρες τοῦ Ἰούλη 1917. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση, λευκοφρουρίτης. Πῆρε μέρος στήν ὀργάνωση τῆς ξένης στρατιωτικῆς ἐπέμβασης ἐνάντια στή Σοβιετική Ρωσία. — *293*.

Λβόφ, Ν. Ν. (1867–1944) — τσιφλικάς. Σύμφωνα μέ τό χαρακτηρισμό τοῦ Β. Ι. Λένιν — «ἀντεπαναστάτης μικροευγενίσκος», «πρότυπο καντέτου προδότη». Στά 1893–1900 νομαρχιακός προεστός τῶν εὐγενῶν τῆς περιοχῆς Μπαλασόφ. Ἀπό τό 1899 πρόεδρος τῆς διοίκησης τοῦ ζέμστβο τοῦ κυβερνείου Σαράτοφ. Πῆρε μέρος στά συνέδρια 1904–1905 τῶν ζέμστβο. Ἕνας ἀπό τούς ἱδρυτές τῆς «Ἕνωσης ἀπελευθέρωσης» καί τοῦ κόμματος τῶν καντέτων. Μέλος τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος αὐτοῦ. Ἐκλέχτηκε στήν Ι Κρατική δούμα μέ τίς ψήφους τῶν ἀγροτῶν πού ἐξαπατήθηκαν ἀπό τούς καντέτους καί ἀντιτάχθηκε μέ πεῖσμα στίς διεκδικήσεις τῶν ἀγροτῶν. Μέλος τῆς ΙΙ Κρατικῆς δούμας. Ἕνας ἀπό τούς θεμελιωτές τοῦ «Κόμματος τῆς εἰρηνικῆς ἀνακαίνισης». Στήν ΙΙΙ καί στήν IV Δούμα ἐμφανιζόταν σάν ἡγέτης τῶν προοδευτικῶν. Τό 1917 ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς ἕνωσης τῶν τσιφλικάδων. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση δημοσιογράφος λευκοφρουρίτης καί ἀργότερα λευκοεμιγκρές. — *293*.

Λένγκνικ, Φ. Β. (Βασίλιεφ) (1873–1936) — ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης, μπολσεβίκος. Ἄρχισε νά παίρνει μέρος στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα ἀπό τό 1893· τό 1896 πιάστηκε γιά τήν ὑπόθεση τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης» καί τό 1898 ἐξορίστηκε γιά 3 χρόνια στήν Ἀνατολική Σιβηρία. Κατά τό τέλος τοῦ Αὐγούστου μέ ἀρχές τοῦ Σεπτέμβρη 1899 μαζί μέ δεκαέξι ἄλλους σοσιαλδημοκράτες ὑπέγραψε τή «Διαμαρτυρία τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν» ἐνάντια στό «Credo» τῶν «οἰκονομιστῶν», πού τήν εἶχε γράψει ὁ Β. Ι. Λένιν. Γυρίζοντας ἀπό τήν ἐξορία μπῆκε στήν ὀργάνωση τῆς «Ἴσκρα». Στή σύσκεψη τοῦ Πσκόφ τῆς Ὀργανωτικῆς ἐπιτροπῆς γιά τήν προετοιμασία τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ (Νοέμβρης τοῦ 1902) ἐκλέχτηκε στήν ΟΕ. Χωρίς νά εἶναι παρών στό συνέδριο ἐκλέχτηκε στήν ΚΕ καί στό Συμβούλιο τοῦ κόμματος. Στήν περίοδο 1903–1904 πῆρε ἐνεργό μέρος στήν πάλη ἐνάντια στούς μενσεβίκους στό ἐξωτερικό· τόν Ὀχτώβρη τοῦ 1903 πῆρε μέρος στό ΙΙ συνέδριο τοῦ «Συνδέσμου τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας» καί ὅταν οἱ μενσεβίκοι ἀρνήθηκαν νά δεχτοῦν τό καταστατικό τοῦ Συνδέσμου, πού πρότεινε ἡ ΚΕ τοῦ κόμματος, δήλωσε ἀπομέρους τῆς ΚΕ ὅτι οἱ παραπέρα συνεδριάσεις τοῦ συνεδρίου δέν εἶναι ἔγκυρες καί μαζί μέ τήν ὁμάδα τῶν μπολσεβίκων ἀποχώρησε ἀπό τό συνέδριο. Τό Φλεβάρη τοῦ 1904 γύρισε στή Ρωσία, σέ λίγο ὅμως πιάστηκε γιά τήν ὑπόθεση τοῦ Βόρειου γραφείου τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907 ἔκανε κομματική δουλειά στίς νότιες περιοχές τῆς Ρωσίας, στή Μόσχα καί στήν Πετρούπολη.

Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἐργάστηκε στό Λαϊκό Ἐπιτροπάτο βιομηχανίας, στό Ἀνώτατο Συμβούλιο Λαϊκῆς Οἰκονομίας, στό ΛΕ τοῦ Ἐργατοαγροτικοῦ Ἐλέγχου, πῆρε μέρος στήν κατάρτιση τοῦ σχεδίου ΓΚΟΕΛΡΟ. Στό XII, XIII, XIV , XV συνέδριο τοῦ κόμματος ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕΕ τοῦ ΠΚΚ (μπ). Στά τελευταῖα χρόνια τῆς ζωῆς του ἐργάστηκε στόν ἐπιστημονικό καί στόν ἐκπαιδευτικό τομέα καί

τοῦ Κομμουνιστικοῦ κόμματος. Ἀπό τίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1880–1890 ἔπαιρνε μέρος στούς ὁμίλους τῶν ναροντοβόλτσι, τό 1886 πιάστηκε καί ἐξορίστηκε στήν Ἀνατολική Σιβηρία· στήν ἐξορία ἔγινε σοσιαλδημοκράτης. Τό 1900 ἔφυγε στό ἐξωτερικό, μπῆκε στή συντακτική ἐπιτροπή τοῦ περιοδικοῦ τῶν «οἰκονομιστῶν» «Ραμπότσεγε Ντιέλο», πάλαιβε ἐνάντια στή λενινιστική «Ἴσκρα». Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀντιπρόσωπος τῆς «Ἕνωσης τῶν ρώσων σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ ἐξωτερικοῦ», ἀντιισκριστής· μετά τό συνέδριο προσχώρησε στούς μενσεβίκους. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης λικβινταριστής, στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου πῆρε κεντριστική θέση, ὕστερα ἀπό τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 μενσεβίκος διεθνιστής. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ξέκοψε ἀπό τούς μενσεβίκους· στά 1918–1920 δάσκαλος στήν Οὐκρανία. Τό 1923 στό XII συνέδριο τοῦ ΚΚΡ (μπ) ἔγινε δεκτός στό κόμμα, δούλεψε στό Ἰνστιτοῦτο Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς· ἀπό τό 1924 μέλος τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τοῦ περιοδικοῦ «Κομμουνιστική Διεθνής». — *4–13, 15, 16, 17, 21, 22, 29, 41, 130–131, 134, 136, 138, 141, 143, 203, 204, 231–232, 233, 235, 239, 240, 242, 367, 369, 385, 386–387, 388, 398.*

Μάρτοφ, Λ. (Τσεντερμπάουμ, Γ. Ο.) (1873–1923) — ἕνας ἀπό τούς ἡγέτες τοῦ μενσεβικισμοῦ. Στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα μπῆκε στά 1890–1895. Τό 1895 πῆρε μέρος στήν ἵδρυση τῆς ὀργάνωσης Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης»· γιά τήν ὑπόθεση τῆς ὀργάνωσης πιάστηκε τό 1896 καί ἐξορίστηκε γιά 3 χρόνια στό Τουρουχάνσκ. Τό 1900, μετά τήν ἐξορία πῆρε μέρος στίς προετοιμασίες γιά τήν ἔκδοση τῆς «Ἴσκρα» καί ἦταν μέλος τῆς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς της. Στό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ πῆρε μέρος σάν ἀντιπρόσωπος τῆς ὀργάνωσης τῆς «Ἴσκρα»· μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς ὀπορτουνιστικῆς μειοψηφίας τοῦ συνεδρίου καί ἀπό τότε ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῶν κεντρικῶν ὀργάνων τῶν μενσεβίκων καί ἕνας ἀπό τούς διευθυντές τῶν μενσεβίκικων ἐκδόσεων. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης λικβινταριστής, διευθυντής τῆς ἐφημερίδας «Γκόλος Σοτσιαλ-Ντεμοκράτα», πῆρε μέρος στήν ἀντικομματική συνδιάσκεψη τοῦ Αὐγούστου (1912). Στά χρόνια τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὑποστήριζε κεντριστικές θέσεις· πῆρε μέρος στίς συνδιασκέψεις τοῦ Τσίμμερβαλντ καί τοῦ Κίνταλ· μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν μενσεβίκων-διεθνιστῶν. Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση πέρασε στό στρατόπεδο τῶν ἀνοιχτῶν ἐχθρῶν τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας. Τό 1920 ἔφυγε στή Γερμανία καί ἔβγαζε στό Βερολίνο τό ἀντεπαναστατικό μενσεβίκικο περιοδικό «Σοτσιαλιστίτσεσκι Βέστνικ». — *10, 17, 37, 64, 68, 111–112, 113, 131, 141, 143, 216, 233, 240, 371.*

Μάχ (Mach), *Ἔρνστ* (1838–1916) — αὐστριακός φυσικός καί φιλόσοφος, ὑποκειμενικός ἰδεαλιστής, ἕνας ἀπό τούς θεμελιωτές τοῦ ἐμπειριοκριτικισμοῦ. Παρέδινε μαθηματικά καί φυσική στά πανεπιστήμια τοῦ Γκράτς καί τῆς Πράγας. Ἀπό τό 1895 ὥς τό 1901 καθηγητής τῆς φιλοσοφίας τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Βιέννης. Ἀναβιωτής τῶν ἰδεῶν τοῦ Μπέρκλεϋ καί τοῦ Χιούμ. Ἀποκαλοῦσε τίς αἰσθήσεις «πραγματικά στοιχεῖα τοῦ κόσμου». Σπεκουλάροντας πάνω στίς ἀνακαλύψεις τῆς φυσικῆς ἐπιστήμης πάλαιβε ἐνάντια στήν ὑλιστική θεωρία τῆς γνώσης. Ὁ μαχισμός στήν οὐσία του ἀποτελοῦσε μιά ἐπιστημονικοφανῆ μορφή ὑπεράσπισης τῆς θρησκείας. Ὁ Β. Ι. Λένιν στό βιβλίο «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός» ἔκανε μιά ὁλόπλευρη κριτική στήν ἀντιδραστική φιλοσοφία τοῦ Μάχ.

Τά κυριότερα ἔργα τοῦ Μάχ εἶναι: «Die Mechanik. . .» (1883) («Μηχανική . . .»), «Beiträge zur Analyse der Empfindungen» (1886) («Ἀνάλυση τῶν αἰσθήσεων»), «Erkenntnis und Irrtum» (1905) («Γνώση καί πλάνη»). — *138, 241, 388.*

Μεστσέρσκι, Β. Π. (1839–1914) — ἀντιδραστικός δημοσιολόγος. Ὑπηρέτησε στήν ἀστυνομία καί στό ὑπουργεῖο Ἐσωτερικῶν. Ἀπό τό 1860 συνεργαζόταν στό «Ρούσκι Βέστνικ» καί στή «Μοσκόβσκιγε Βέντομοστι». Στά 1872–1914 ἔβγαζε τό μαυροεκατονταρχίτικο περιοδικό «Γκραζντανίν». Τό 1903 ἵδρυσε τά ἀντιδραστικά περιοδικά «Ντομπρό» καί «Ντρούζεσκιγε Ρέτσι». Ὁ Μεστσέρσκι μέ τίς ἐκδόσεις του, πού τίς χρηματοδοτοῦσε πλουσιοπάροχα ἡ τσαρική κυβέρνηση, πάλαιβε ἐνάντια σέ κάθε παραχώρηση τῆς κυβέρνησης ὄχι μόνο πρός τούς ἐργάτες, ἀλλά καί πρός τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη. — *69, 317.*

Μιλλεράν (Millerand), *Ἀλεξάντρ Ἐτιέν* (1859–1943) — γάλλος πολιτικός παράγοντας· στά 1880–1890 μικροαστός ριζοσπάστης, στή δεκαετία 1890–1900 προσχώρησε στούς σοσιαλιστές καί μπῆκε ἐπικεφαλῆς τοῦ ὀπορτουνιστικοῦ ρεύματος μέσα στό γαλλικό σοσιαλιστικό κίνημα. Τό 1899 ἔγινε μέλος τῆς ἀντιδραστικῆς ἀστικῆς κυβέρνησης τοῦ Βαλντέκ-Ρουσσώ, ὅπου συνεργαζόταν μέ τό δήμιο τῆς κομμούνας τοῦ Παρισιοῦ στρατηγό Γκαλιφέ. Ὁ Β. Ι. Λένιν ξεσκέπασε τό μιλλερανισμό σάν προδοσία τῶν συμφερόντων τοῦ προλεταριάτου, σάν πρακτική ἔκφραση τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ καί ἀποκάλυψε τίς κοινωνικές ρίζες του.

Μετά τή διαγραφή του τό 1904 ἀπό τό σοσιαλιστικό κόμμα, ὁ Μιλλεράν ἵδρυσε μαζί μέ τούς πρώην σοσιαλιστές (Μπριάν, Βιβιανί) τό κόμμα τῶν «ἀνεξάρτητων σοσιαλιστῶν». Στά 1909–1910, 1912–1913, 1914–1915 ἀνέλαβε διάφορα ὑπουργεῖα. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ὁ Μιλλεράν ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς ἀντισοβιετικῆς ἐπέμβασης· στά 1920–1924 πρόεδρος τῆς γαλλικῆς δημοκρατίας. Τόν Ἰούνη τοῦ 1924, ὕστερα ἀπό τήν ἐκλογική νίκη τῶν ἀριστερῶν ἀστικῶν κομμάτων πού ἀρνήθηκαν νά συνεργαστοῦν μαζί του, ἀναγκάστηκε νά παραιτηθεῖ. Τό 1925 καί τό 1927 ἐκλέχτηκε γερουσιαστής. — *9, 26, 139, 240, 242, 389.*

Μιχάιλοφ — *βλ.* Ποστολόβσκι, Ντ. Σ.

Μολεσότ (Moleschott), *Γιάκομπ* (1822–1893) — ὀλλανδός ἐπιστήμονας, ὑφηγητής τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Χαϊδελβέργης (1847–1854), καθηγητής τῆς φυσιολογίας στό Πανεπιστήμιο τῆς Ζυρίχης (1856–1861), τοῦ Τουρίνου (1861–1879) καί τῆς Ρώμης (1879–1893). Ἕνας ἀπό τούς κυριότερους ἐκπροσώπους τοῦ χυδαίου ὑλισμοῦ. Ἀναβιωτής τῶν μηχανιστικῶν ἀντιλήψεων γιά τή φύση καί τήν κοινωνία. Ἔγραψε μιά σειρά ἐργασίες φυσιολογίας. Βασικό φιλοσοφικό του ἔργο εἶναι τό «Der Kreislauf des Lebens» (1852) («Ἡ ἀδιάκοπη κίνηση τῆς ζωῆς»). — *29.*

Μορόζοφ — *βλ.* Λεστσίνσκι, Μ. Σ.

Μπάρσοφ — *βλ.* Τσχακάγια, Μ. Γ.

Μπέλσκι— *βλ.* Κράσικοφ, Π. Α.

Μπέμ — *βλ.* Σίλβιν, Μ. Α.

Μπέρνσταϊν (Bernstein), *Έντουαρντ* (1850–1932) — ήγέτης τῆς ἄκρας ὀπορτουνιστικῆς πτέρυγας τῆς γερμανικῆς σοσιαλδημοκρατίας καί τῆς ΙΙ Διεθνοῦς, θεωρητικός τοῦ ἀναθεωρητισμοῦ καί τοῦ ρεφορμισμοῦ. Ἄρχισε νά παίρνει μέρος στό σοσιαλδημοκρατικό κίνημα ἀπό τά μέσα τῆς δεκαετίας 1870–1880· βρισκόταν κάτω ἀπό τήν ἐπιρροή τοῦ Ντύρινγκ. Ἀπό τό 1881 ὥς τό 1889 — διευθυντής τοῦ παράνομου κεντρικοῦ ὀργάνου τοῦ σοσιαλδημοκρατικοῦ κόμματος τῆς Γερμανίας «Der Sozialdemokrat» («Ὁ Σοσιαλδημοκράτης»). Στά 1896–1898 δημοσίευσε στό περιοδικό «Die Neue Zeit» («Νέοι Καιροί») μιά σειρά ἄρθρα μέ τόν τίτλο «Προβλήματα τοῦ σοσιαλισμοῦ», πού βγῆκαν κατόπιν σέ βιβλίο μέ τόν τίτλο «Οἱ προϋποθέσεις τοῦ σοσιαλισμοῦ καί τά καθήκοντα τῆς σοσιαλδημοκρατίας» (1899), ὅπου ἔκανε ἀνοιχτά ἀναθεώρηση στίς φιλοσοφικές, οἰκονομικές καί πολιτικές βάσεις τοῦ ἐπαναστατικοῦ μαρξισμοῦ. Ὁ Μπέρνσταϊν ἀρνιόταν τή μαρξιστική θεωρία τῆς ταξικῆς πάλης, τή διδασκαλία τῆς ἀναπόφευκτης κατάρρευσης τοῦ καπιταλισμοῦ, τή διδασκαλία τῆς σοσιαλιστικῆς ἐπανάστασης καί τῆς δικτατορίας τοῦ προλεταριάτου. «Γιά τήν ἐπανάσταση τοῦ προλεταριάτου ὁ ὀπορτουνιστής ξέμαθε καί νά σκέφτεται», ἔγραφε ὁ Β. Ι. Λένιν, ἔχοντας ὑπόψη τόν Μπέρνσταϊν (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμος 25ος, σελ. 400). Ὁ Μπέρνσταϊν διακήρυξε σά μοναδικό καθῆκον τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος τήν πάλη γιά μεταρρυθμίσεις πού ἀποβλέπουν στή βελτίωση τῆς οἰκονομικῆς κατάστασης τῶν ἐργατῶν στά πλαίσια τοῦ καπιταλισμοῦ, ἔδοσε τήν ὀπορτουνιστική διατύπωση: «τό κίνημα εἶναι τό πᾶν, ὁ τελικός σκοπός δέν εἶναι τίποτε». Οἱ θεωρητικές ἀντιλήψεις καί ἡ πρακτική ὀπορτουνιστική δράση τοῦ Μπέρνσταϊν καί τῶν ὀπαδῶν του κατέληξαν στήν ἀνοιχτή προδοσία τῶν συμφερόντων τῆς ἐργατικῆς τάξης, πού ὁλοκληρώθηκε μέ τή χρεοκοπία τῆς ΙΙ Διεθνοῦς. Στά ἑπόμενα χρόνια ὁ Μπέρνσταϊν συνέχισε τόν πόλεμο ἐνάντια στό μαρξισμό, τό κήρυγμα ὑπέρ τῆς πολιτικῆς τῆς ἰμπεριαλιστικῆς ἀστικῆς τάξης. — *142*.

Μπογκντάνοφ, Α. (Μαλινόβσκι, Α. Α., Βέρνερ, Ἰβανόφ, Μαξίμοφ, Ριαντοβόι) (1873–1928) — φιλόσοφος, κοινωνιολόγος, οἰκονομολόγος, γιατρός τό ἐπάγγελμα. Στή δεκαετία 1890–1900 ἔπαιρνε μέρος στήν κίνηση τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὁμίλων (στήν Τούλα). Μετά τό ΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μπολσεβίκους. Σά μέλος τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας δούλεψε στή Ρωσία γιά τήν προετοιμασία τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἀντιπρόσωπος στό ΙΙΙ συνέδριο ἀπομέρους τῆς ἐπιτροπῆς Τούλας τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στό συνέδριο ἐκλέχτηκε μέλος τῆς ΚΕ. Συμμετεῖχε στή σύνταξη τῶν μπολσεβίκικων ὀργάνων «Βπεριόντ» καί «Προλετάρι». Ἦταν ἕνας ἀπό τούς συντάκτες τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Νόβαγια Ζίζν». Μέ τήν ἐπίθεση τῆς ἀντίδρασης μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῶν ὀτζοβιστῶν, ἡγέτης τῆς ὁμάδας «Βπεριόντ», πού τάχθηκε κατά τοῦ Λένιν καί τοῦ κόμματος. Στά ζητήματα τῆς φιλοσοφίας προσπάθησε νά δημιουργήσει δικό του σύστημα — τόν «ἐμπειριομονισμό» (παραλλαγή τοῦ ἐμπειριοκριτικισμοῦ, σκεπασμένη μέ ψευτομαρξιστική ὁρολογία). Ὁ Λένιν στό ἔργο του «Ὑλισμός καί ἐμπειριοκριτικισμός» (1909) ἔκανε αὐστηρή κριτική στό φιλοσοφικό σύστημα τοῦ Μπογκντάνοφ. Ὁ Μπογκντάνοφ διαγράφηκε ἀπό τό μπολσεβίκικο κόμμα στή συνεδρίαση τῆς πλατιᾶς συντακτικῆς ἐπιτροπῆς τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» τόν Ἰούνη τοῦ 1909. Μετά τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση ἕνας ἀπό τούς ἐμπνευστές καί ὀργανωτές τοῦ

Ν

ἐπιτελείου (1881–1904) καί ὑπουργός Στρατιωτικῶν (1885–1891, 1892–1894) τῆς Ἰαπωνίας. Στό ρωσο-ιαπωνικό πόλεμο ἦταν ἀρχιστράτηγος τῶν ἰαπωνικῶν στρατευμάτων στή Μαντζουρία. — *27.*

Ὀλάρ (Aulard), *Φρανσουά Βικτόρ Ἀλφόνς* (1849–1928) — γάλλος ἀστός ἱστορικός, συγγραφέας μιᾶς σειρᾶς ἐργασιῶν πάνω στήν ἱστορία τῆς γαλλικῆς ἀστικῆς ἐπανάστασης τοῦ τέλους τοῦ XVIII αἰώνα, μέλος τοῦ κόμματος τῶν ριζοσπαστῶν. Στά 1886–1922 καθηγητής τῆς ἱστορίας τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης στό Πανεπιστήμιο τῆς Σορβόννης. Πρῶτος γραμματέας τοῦ «Συλλόγου γιά τή μελέτη τῆς ἱστορίας τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης» καί ἀρχισυντάκτης τοῦ περιοδικοῦ «Révolution française» («Γαλλική ἐπανάσταση»). Στά ἔργα του, πού στηρίζονται σέ πλούσιο ὑλικό ἀρχείων, ἐπιτίθεται ἀπό φιλελευθεροαστικές θέσεις ἐνάντια στούς ἀντιδραστικούς ἱστορικούς πού διαστρέβλωναν τήν ἱστορία τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης. Χαρακτηριστικό γιά τίς ἀντιλήψεις του εἶναι ἡ ἐξιδανίκευση τῶν ἀρχῶν τῆς Διακήρυξης τῶν δικαιωμάτων τοῦ ἀνθρώπου καί τοῦ πολίτη, τοῦ 1789· στήν ἐφαρμογή τῶν δικαιωμάτων αὐτῶν ἔβλεπε ὁ Ὀλάρ τό νόημα ὅλης τῆς μελλοντικῆς ἱστορίας τῆς Γαλλίας. Βασικό ἔργο τοῦ Ὀλάρ εἶναι: «Histoire politique de la Révolution française» (1901) («Πολιτική ἱστορία τῆς γαλλικῆς ἐπανάστασης»). — *29.*

Ὀμποῦχοφ, Β. Μ. (Κάμσκι) (1873–1945) — σοσιαλδημοκράτης, στατιστικός τό ἐπάγγελμα, διδάκτωρ οἰκονομικῶν ἐπιστημῶν. Ἄρχισε τήν ἐπαναστατική του δράση τό 1896. Συμμετεῖχε στή δράση τῆς ὀργάνωσης τῆς Πετρούπολης «Ἕνωση ἀγώνα γιά τήν ἀπελευθέρωση τῆς ἐργατικῆς τάξης». Τό 1897 πιάστηκε καί ἐκτοπίστηκε στό κυβερνεῖο Σαράτοφ. Ἀπό τό 1902 μέλος τῆς ἐπιτροπῆς Σαράτοφ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στό III συνέδριο τοῦ κόμματος ἀντιπρόσωπος ἀπομέρους τῆς ἐπιτροπῆς Σαράτοφ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907. Τό Δεκέμβρη τοῦ 1905 πιάστηκε καί ἐκτοπίστηκε στό κυβερνεῖο τοῦ Τομπόλσκ, ἀπ' ὅπου δραπέτευσε στό ἐξωτερικό. Ἐπιστρέφοντας στή Ρωσία τό 1909 ἀποχώρησε ἀπό τήν πολιτική δράση καί ἀσχολήθηκε μέ τή στατιστική. Ὡς τό 1916 δούλευε στό τμῆμα στατιστικῆς τῆς Ἀσφαλιστικῆς ἕνωσης τῶν ζέμστβο. Ἀπό τό 1926 ὥς τό 1933 μέλος τοῦ συμβουλίου τῆς Κεντρικῆς Διεύθυνσης Στατιστικῆς, διευθυντής τοῦ Ἰνστιτούτου πειραματικῆς στατιστικῆς. Ἔγραψε πολλές ἐργασίες στόν τομέα τῆς στατιστικῆς καί τῆς ἀγρομετεωρολογίας. — *111.*

Ὀρλόβσκι — *βλ.* Βορόβσκι, Β. Β.

Οὐλιάνοφ, Β. — *βλ.* Λένιν, Β. Ι.

Οὐροῦσοφ, Σ. Ντ. (γεννήθηκε τό 1862) — πρίγκιπας, μεγάλος τσιφλικάς. Στίς πολιτικές του πεποιθήσεις ὀπαδός τῆς κοινοβουλευτικῆς μοναρχίας, ἐπεδίωκε νά ἐνισχύσει τόν τσαρισμό μέ τήν καθιέρωση μετριοπαθοῦς συντάγματος. Στά 1903 καί 1904 γενικός διοικητής Βεσσαραβίας. Τό 1905 γιά ἕνα μικρό διάστημα ὑφυπουργός Ἐσωτερικῶν στήν κυβέρνηση Βίττε. Τό 1906 ἐκλέχτηκε στήν Ι Κρατική δούμα ἀπό τό κυβερνεῖο Καλούγκας, μέλος τοῦ κόμματος τῶν «δημοκρατικῶν μεταρρυθμίσεων». Μετά τή διάλυση τῆς Ι Κρατικῆς δούμας ὑπέγραψε τήν «Ἔκκληση τοῦ Βίμποργκ». Γιά τό λόγο αὐτόν πιάστηκε καί καταδικάστηκε σέ 3 μῆνες φυλάκιση. Ὡς τό 1917 ἀσχολοῦνταν μέ τήν ἀγροτική οἰκονομία. Ἀπό τήν 1η τοῦ Μάρτη ὥς τόν Ἰούνη

ἐπηρεασμένος ἀπό τίς ἰδέες τοῦ οὐτοπικοῦ σοσιαλισμοῦ. Τό ἐπάγγελμά του ἦταν δικηγόρος καί λογοτέχνης. Στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης τοῦ 1854 συμμετεῖχε σέ μιά σειρά ἐπαναστατικές ὀργανώσεις. Ἀπό τό 1864 διευθυντής τοῦ ρεπουμπλικάνικου ὀργάνου «La Discusion» («Συζήτηση»). Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ 1868 ἐκλέχτηκε στή συντακτική βουλή τοῦ 1869. Ὅταν ὁ βασιλιάς Ἀμαντέο παραιτήθηκε ἀπό τό θρόνο (Φλεβάρης τοῦ 1873) ἔγινε ὑπουργός Ἐσωτερικῶν στή ρεπουμπλικάνικη κυβέρνηση. Στίς 8 τοῦ Ἰούνη 1873 ἡ Ἱσπανία ἀνακηρύχτηκε ὁμοσπονδιακή δημοκρατία. Ὁ Πί-ι-Μαργκάλ ὁρίστηκε προσωρινός πρόεδρός της. Στίς 18 ὅμως τοῦ Ἰούλη, κάτω ἀπό τήν πίεση τῶν δεξιῶν ρεπουμπλικάνων, ἀναγκάστηκε κιόλας νά παραιτηθεῖ. Ὕστερα ἀπό τήν παλινόρθωση τῶν Βουρβόνων (1874) ἀποχώρησε ἀπό τήν πολιτική δράση. Στά 1886 ἐκλέχτηκε στή βουλή, ὅπου ἐξακολούθησε νά ὑπερασπίζει τίς ἰδέες τῶν ρεπουμπλικάνων. — *245.*

Πλεχάνοφ Γ. Β. (1856–1918) — ἐπιφανής παράγοντας τοῦ ρωσικοῦ καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος, ὁ πρῶτος προπαγανδιστής τοῦ μαρξισμοῦ στή Ρωσία. Τό 1875, φοιτητής ἀκόμα ὁ Πλεχάνοφ συνδέθηκε μέ τούς ναρόντνικους, μέ τούς ἐργάτες τῆς Πετρούπολης καί ἄρχισε τήν ἐπαναστατική του δράση· τό 1877 μπῆκε στή ναροντνικιστική ὀργάνωση «Ζεμλιά ι βόλια» καί τό 1879, ὕστερα ἀπό τή διάσπασή της, μπῆκε ἐπικεφαλῆς τῆς καινούργιας ὀργάνωσης τῶν ναρόντνικων «Τσιόρνι περεντέλ». Τό 1880 ἔφυγε στήν Ἑλβετία, ξέκοψε ἀπό τό ναροντνικισμό καί τό 1883 δημιούργησε στή Γενεύη τήν πρώτη ρωσική μαρξιστική ὀργάνωση, τήν ὁμάδα «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς». Στίς ἀρχές τῆς δεκαετίας 1900–1910 διηύθυνε μαζί μέ τόν Β. Ι. Λένιν τήν ἐφημερίδα «Ἴσκρα» καί τό περιοδικό «Ζαριά», πῆρε μέρος στήν ἐπεξεργασία τοῦ σχεδίου προγράμματος τοῦ κόμματος καί στήν προετοιμασία τοῦ ΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στό συνέδριο ἀντιπρόσωπος τῆς ὁμάδας «Ἀπελευθέρωση τῆς δουλειᾶς», ἰσκριστής τῆς πλειοψηφίας, μέλος τοῦ γραφείου (προεδρείου) τοῦ συνεδρίου.

Ὁ Πλεχάνοφ ἔγραψε πολλά ἔργα γιά ζητήματα τῆς φιλοσοφίας, τῆς ἱστορίας τῶν κοινωνικοπολιτικῶν θεωριῶν, γιά ζητήματα τῆς θεωρίας τῆς τέχνης καί τῆς λογοτεχνίας, πού ἔπαιξαν μεγάλο ρόλο στήν ὑπεράσπιση τῆς ὑλιστικῆς κοσμοθεωρίας καί ἀποτελοῦν πολύτιμη συμβολή στό θησαυροφυλάκιο τοῦ ἐπιστημονικοῦ σοσιαλισμοῦ. Τά σπουδαιότερα ἀπό τά ἔργα τοῦ Πλεχάνοφ εἶναι: «Ὁ σοσιαλισμός καί ἡ πολιτική πάλη» (1883), «Οἱ διαφωνίες μας» (1885), «Γύρω στό ζήτημα τῆς ἐξέλιξης τῆς μονιστικῆς ἀντίληψης στήν ἱστορία» (1895), «Μονογραφία πάνω στήν ἱστορία τοῦ ὑλισμοῦ» (1896), «Ἡ θεμελίωση τοῦ ναροντνικισμοῦ στά ἔργα τοῦ κυρίου Βοροντσόφ (Β. Β.)» (1896), «Ἡ ὑλιστική ἀντίληψη τῆς ἱστορίας» (1897), «Σχετικά μέ τό ζήτημα τοῦ ρόλου τῆς προσωπικότητας στήν ἱστορία» (1898) καί ἄλλα. «Μέσα σέ 20 χρόνια, ἀπό τό 1883 ὥς τό 1903, ἔγραφε ὁ Β. Ι. Λένιν, ὁ Πλεχάνοφ ἔδωσε ἕνα σωρό ὑπέροχα ἔργα, ἰδιαίτερα ἐνάντια στούς ὀπορτουνιστές, στούς μαχιστές καί τούς ναρόντνικους» (Ἅπαντα, 4η ρωσ. ἔκδ., τόμ. 20ός, σελ. 333). Ὁ Β. Ι. Λένιν χαρακτήρισε τά φιλοσοφικά ἔργα τοῦ Πλεχάνοφ σάν τά καλύτερα ἔργα τῆς διεθνοῦς μαρξιστικῆς φιλολογίας.

Ὡστόσο καί τότε ἀκόμα ὁ Πλεχάνοφ ἔκανε σοβαρά λάθη, πού ἀποτέλεσαν τό ἔμβρυο τῶν μελλοντικῶν του μενσεβίκικων ἀπόψεων. Ὑποτιμοῦσε τόν ἐπαναστατικό ρόλο τῆς ἀγροτιᾶς, ἔβλεπε τή φιλελεύθερη ἀστική τάξη σά σύμμαχο τῆς ἐργατικῆς τάξης· ἐνῶ στά λόγια ἀναγνώριζε τήν ἰδέα τῆς ἡγεμονίας τοῦ προλεταριάτου, στήν πράξη ἔπαιρνε θέσεις ἀντίθετες μέ τήν οὐσία τῆς ἰδέας αὐτῆς.

Ρ

Τ

Τζαπαρίτζε, Π. Α. (Γκολούμπιν) (1880–1918) — ἕνας ἀπό τούς ἐπιφανέστερους παράγοντες τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος, ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης. Τό 1898 μπῆκε στήν ὀργάνωση Τιφλίδας τοῦ ΣΔΕΚΡ καί δούλεψε γιά τή δημιουργία καί τήν ἑδραίωση τῶν σοσιαλδημοκρατικῶν ὀργανώσεων στήν Ὑπερκαυκασία. Στά 1901–1904 δούλεψε στή σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση Κουταΐς. Μέλος τῆς Ἑνωσιακῆς ἐπιτροπῆς Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Σέ συνέχεια ἀνέπτυξε ἐπαναστατική δράση κυρίως στό Μπακοῦ. Τό 1904 ἔγινε μέλος τῆς ἐπιτροπῆς Μπακοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ὑπῆρξε ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές τῆς σοσιαλδημοκρατικῆς ὁμάδας «Γκουμέτ» γιά τή δουλειά στούς ἐργαζομένους τοῦ Ἀζερμπαϊτζάν. Ἀντιπρόσωπος στό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος ἀπομέρους τῆς Ἕνωσης Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τό 1906 πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ὀργάνωση ἔκδοσης τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Μπακίνσκι Ραμπότσι», ἦταν μέλος τῆς σύνταξής της. Στά χρόνια τῆς ἀντίδρασης δούλευε στόν μπολσεβίκικο τύπο καί ἦταν γραμματέας τῆς διοίκησης τῆς Ἕνωσης τῶν ἐργατῶν πετρελαιοβιομηχανίας. Πολλές φορές πιάστηκε, φυλακίστηκε καί ἐξορίστηκε. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς κομματικῆς ὀργάνωσης Μπακοῦ. Τό Μάη τοῦ 1917 ἐκλέχτηκε στό Κεντρικό περιφερειακό ὄργανο τῶν Σοβιέτ ἐργατῶν καί ἀγροτῶν βουλευτῶν. Ἀντιπρόσωπος στό VI συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ (μπ) ἀπομέρους τῆς ὀργάνωσης Μπακοῦ. Ἐκλέχτηκε ἀναπληρωματικό μέλος τῆς ΚΕ τοῦ κόμματος. Ὕστερα ἀπό τήν Ὀχτωβριανή σοσιαλιστική ἐπανάσταση καί μέ τή δημιουργία τοῦ Σοβιέτ τῶν Λαϊκῶν Ἐπιτρόπων τοῦ Μπακοῦ (25 τοῦ Ἀπρίλη 1918) ἔγινε ἐπίτροπος Ἐσωτερικῶν· ἀργότερα διορίστηκε καί ἐπίτροπος Ἐφοδιασμοῦ. Ταυτόχρονα ἦταν πρόεδρος τῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ Σοβιέτ Μπακοῦ. Στίς 20 τοῦ Σεπτέμβρη 1918 ἐκτελέστηκε ἀπό τίς ἀγγλικές δυνάμεις ἐπέμβασης καί τούς ἐσερο-μενσεβίκους μισθοφόρους των, μαζί μέ ἄλλους 25 ἐπιτρόπους τοῦ Μπακοῦ. — *177.*

Τζιολίττι (Giolitti), *Τζοβάννι* (1842–1928) — ἰταλός κρατικός παράγοντας, ἡγέτης τοῦ κόμματος τῶν φιλελευθέρων. Ἀπό τό 1882 μέλος τοῦ κοινοβουλίου, στά 1889–1890 ὑπουργός τῶν Οἰκονομικῶν. Ἀπό τό 1892 ὥς τό 1921 διετέλεσε πολλές φορές πρωθυπουργός. Ἐκπρόσωπος τῶν συμφερόντων τοῦ μεγάλου ἰταλικοῦ κεφαλαίου, ἔβαλε τίς βάσεις τοῦ συνασπισμοῦ τῆς ἰταλικῆς ἀστικῆς τάξης μέ τούς κληρικόφρονες. Μέ ἀσήμαντες μεταρρυθμίσεις καί μέ τή συνεργασία τῶν ὀπορτουνιστῶν ἡγετῶν τοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος προσπαθοῦσε νά παρεμβάλλει ἐμπόδια στήν ἐπαναστατική δράση τοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Τό 1922, μετά τήν ἄνοδο τῶν φασιστῶν στήν ἐξουσία, ἀποχώρησε ἀπό τήν ἐνεργό πολιτική δράση. — *242.*

Τίγκροφ — *βλ.* Ἀβίλοφ, Μπ. Β.

Τουράτι (Turati), *Φιλίππο* (1857–1932) — ρεφορμιστής παράγοντας τοῦ ἰταλικοῦ ἐργατικοῦ κινήματος. Τό 1891 ἵδρυσε τό περιοδικό «Critica Sociale» («Κοινωνική Κριτική»). Ἕνας ἀπό τούς ὀργανωτές (1892) τοῦ Σοσιαλιστικοῦ κόμματος τῆς Ἰταλίας καί ἡγέτης τῆς δεξιᾶς, τῆς ρεφορμιστικῆς του πτέρυγας. Τό 1896 ἐκλέχτηκε στή βουλή, ὅπου ἦταν ἐπικεφαλῆς τῆς ὁμάδας τῶν σοσιαλιστῶν-ρεφορμιστῶν. Ἐφάρμοζε πολιτική ταξικῆς συνεργασίας τοῦ προλεταριάτου μέ τήν ἀστική τάξη. Στήν περίοδο τοῦ πρώτου παγκόσμιου πολέμου ὑποστήριζε κεντριστικές θέσεις. Ἀπέναντι στήν Ὀχτωβριανή σοσι-

δῶν τῶν ζέμστβο ὁ Λένιν τό χαρακτήρισε σάν προσπάθεια συμβιβασμοῦ,σάν παζάρεμα τῆς ἀστικῆς τάξης μέ τόν τσαρισμό, σάν δουλοπρέπεια μπροστά στήν ἀπολυταρχία. Τό 1905 ὁ Τρουμπετσκόι ἐκλέχτηκε πρύτανις τοῦ πανεπιστημίου τῆς Μόσχας, συγκατατέθηκε στό κλείσιμο τοῦ πανεπιστημίου, φοβούμενος ἀνοιχτές ἐπαναστατικές ἐκδηλώσεις τῶν φοιτητῶν μέσα στό πανεπιστήμιο κατά τῆς ἀπολυταρχίας.

Ὁ Τρουμπετσκόι στίς φιλοσοφικές ἐργασίες του «Γιά τή φύση τῆς ἀνθρώπινης συνείδησης» (1889–1891), «Οἱ βάσεις τοῦ ἰδεαλισμοῦ» (1896) καί ἄλλες ἔκανε σφοδρές ἐπιθέσεις κατά τοῦ ὑλισμοῦ. Ὑπῆρξε διευθυντής τοῦ περιοδικοῦ «Ζητήματα φιλοσοφίας καί ψυχολογίας». — *292, 293, 297–298, 301 317, 403.*

Τσχακάγια, Μ. Γ. (Μπάρσοφ, Λεόνοφ) (1865–1950) — ἐπαγγελματίας ἐπαναστάτης, πολύ παλιός καί ἐπιφανής παράγοντας τοῦ μπολσεβίκικου κόμματος καί τοῦ διεθνοῦς ἐργατικοῦ κινήματος. Μπῆκε στό ἐπαναστατικό κίνημα τό 1880. Ἀπό τό 1898 μέλος τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἔκανε κομματική δουλειά στόν Καύκασο, στό Χάρκοβο καί στό Αἰκατερινοσλάβ. Ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς Ἑνωσιακῆς ἐπιτροπῆς Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Πῆρε μέρος στήν προετοιμασία τοῦ II συνέδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἀντιπρόσωπος στό III συνέδριο τοῦ κόμματος ἀπομέρους τῆς Ἕνωσης Καυκάσου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Σάν ὁ πρεσβύτερος ἀντιπρόσωπος τοῦ συνεδρίου ἄνοιξε τήν πρώτη συνεδρίαση. Πῆρε ἐνεργό μέρος στήν ἐπανάσταση τοῦ 1905–1907. Καταδιώχτηκε ἐπανειλημμένα ἀπό τήν τσαρική κυβέρνηση. Ἀπό τό 1907 ὥς τό Μάρτη τοῦ 1917 βρισκόταν στό ἐξωτερικό· ἀντιπρόσωπος στό V συνέδριο τοῦ κόμματος. Μετά τήν ἐπανάσταση τοῦ Φλεβάρη 1917 γύρισε μαζί μέ τόν Β. Ι. Λένιν στή Ρωσία. Ἀπό τό 1917 ὥς τό 1920 ἦταν μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Τιφλίδας τοῦ κόμματος. Μετά τή νίκη τῆς Σοβιετικῆς ἐξουσίας στή Γεωργία, τό Φλεβάρη τοῦ 1921, σέ καθοδηγητική κρατική καί κομματική δουλειά: πρόεδρος τῆς Κεντρικῆς Ἐκτελεστικῆς Ἐπιτροπῆς τῆς ΣΟΣΔΥ (Σοβιετικῆς Ὁμόσπονδης Σοσιαλιστικῆς Δημοκρατίας τῆς Ὑπερκαυκασίας), μέλος τοῦ Προεδρείου τῆς ΚΕΕ τῆς ΕΣΣΔ, πρόεδρος τῆς ΚΕΕ Γεωργίας, μέλος τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚ (μπ) τῆς Γεωργίας. — *94, 134, 154.*

Φ

Φιλάτοφ, Β. Β. (Β. Σ., Σέβερτσεφ) (γεννήθηκε τό 1879) — σοσιαλδημοκράτης, δημοσιογράφος. Ἄρχισε τήν ἐπαναστατική του δράση στή δεκαετία 1890–1900 στήν Πετρούπολη. Μετά τήν ἐξορία στό κυβερνεῖο τοῦ Ὀρενμπούργκ ἔφυγε στό ἐξωτερικό, συνεργάστηκε στήν «Ἴσκρα» καί σέ συνέχεια στίς μπολσεβίκικες ἐφημερίδες «Βπεριόντ» καί «Προλετάρι». Ὕστερα ἀπό τό II συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ προσχώρησε στούς μπολσεβίκους. Ἔγραψε τήν μπροσούρα «Ἡ χρησιμοποίηση τῆς τακτικῆς καί τῆς ὀχυρωτικῆς στή λαϊκή ἐξέγερση» (Γενεύη 1905). Τό φθινόπωρο τοῦ 1905 ἐπέστρεψε στή Ρωσία, συνεργάστηκε στήν ἐφημερίδα «Νόβαγια Ζίζν» καί «Καζάρμα». Ἀργότερα δούλεψε στή Στρατιωτική μαχητική ὀργάνωση Μόσχας. Καταδιώχτηκε ἐπανειλημμένα ἀπομέρους τῆς τσαρικῆς κυβέρνησης. Τό 1920 βγῆκε ἀπό τό ΚΚΡ (μπ). — *110.*

Φιόντοροφ, Μ. Π. (γεννήθηκε τό 1845) — ἕνας ἀπό τούς ἐκπροσώπους τῆς ἐμποροβιομηχανικῆς ἀστικῆς τάξης· ἐπιφανής παράγοντας τοῦ κινή-

Χ

ΗΜΕΡΟΜΗΝΙΕΣ ΑΠΟ ΤΗ ΖΩΗ ΚΑΙ ΤΗ ΔΡΑΣΗ ΤΟΥ Β. Ι. ΛΕΝΙΝ

(Τέλη Μάρτη - 'Ιούνης 1905)

Μάρτης-'Ιούνης	'Ο Λένιν διαμένει στή Γενεύη (ἀπό τά τέλη τοῦ 'Απρίλη 1903).
Μάρτης, πρίν ἀπό τίς 23 (5 τοῦ 'Απρίλη)	'Ο Λένιν γράφει τό σχέδιο τοῦ ἄρθρου «Ἡ σοσιαλδημοκρατία καί ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση».
Μάρτης, 23 καί 30 ('Απρίλης, 5 καί 12)	Στά φύλλα 13 καί 14 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ σοσιαλδημοκρατία καί ἡ προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση».
Μάρτης, 26 ('Απρίλης, 8).	'Ο Λένιν ἀπαντάει μέ γράμμα στήν Ο. Ι. Βινογκράντοβα στήν 'Οδησσό σχετικά μέ τή συγκρότηση συνδικαλιστικῆς ὀργάνωσης βάσης στούς βιοτέχνες.
Μάρτης, πρίν ἀπό τίς 30 (12 τοῦ 'Απρίλη)	'Ο Λένιν γράφει τό σχέδιο καί τίς σημειώσεις τοῦ ἄρθρου «Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς».
	'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «'Από τό ἄρρωστο κεφάλι στό γερό». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στό φύλλο 15 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», στίς 20 (7) τοῦ 'Απρίλη.
	'Ο Λένιν θεωρεῖ τό ἄρθρο τοῦ Β. Β. Βορόβσκι «Ἡ πάλη γιά τό δικαίωμα τῶν ἀπεργιῶν». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στό φύλλο 14 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», στίς 12 τοῦ 'Απρίλη (30 τοῦ Μάρτη).
	'Ο Λένιν θεωρεῖ τό χειρόγραφο τῆς μπροσούρας τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι (Β. Βόινοφ) «Πῶς πῆγαν στόν τσάρο οἱ ἐργάτες τῆς Πετρούπολης».
	'Ο Λένιν καί ὁ Μ. Σ. 'Ολμίνσκι γράφουν τή σημείωση ἀπομέρους τῆς σύνταξης τῆς «Βπεριόντ» πάνω στήν ἀπόφαση μιᾶς ὁμάδας ἐργατῶν τοῦ ἐργοστασίου κατασκευῆς μηχανῶν τῆς Πετρούπολης· ἡ ἀπόφαση μιλοῦσε γιά τήν ἀνάγκη τῆς ἑνότητας τοῦ κόμματος. Ἡ ἀπόφαση καί ἡ σημείωση δημοσιεύτηκαν στό φύλλο 14 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», στίς 12 τοῦ 'Απρίλη (30 τοῦ Μάρτη).

Μάρτης, 30 (Ἀπρίλης, 12) Στό φύλλο 14 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Ἡ ἐπαναστατική δημοκρατική δικτατορία τοῦ προλεταριάτου καί τῆς ἀγροτιᾶς». Ἀργότερα τό ἄρθρο τό ἔβγαλε σέ ξεχωριστή μπροσούρα καί ἡ Ἑνωσιακή ἐπιτροπή Καυκάσου στή ρωσική, στή γεωργιανή καί στήν ἀρμενική γλώσσα.

Τέλη τοῦ Μάρτη Ὁ Λένιν γράφει τίς σημειώσεις γιά τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στίς σημειώσεις ἀπαριθμεῖ τά ὑλικά πού εἶναι ἀπαραίτητα στούς ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου.

Ὁ Λένιν συναντιέται μέ τόν Μ. Ι. Βασίλιεφ-Γιούζνι καί συζητάει μαζί του γιά τήν κατάσταση τῆς κομματικῆς δουλειᾶς στήν Πετρούπολη καί στόν Καύκασο.

Ἀπρίλης, 2 (15) Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Παζαρεύουν τό σύνταγμα». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στό φύλλο 16 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», στίς 30 (17) τοῦ Ἀπρίλη. Τό ἔβγαλε σέ ξεχωριστό φυλλάδιο καί ἡ μπολσεβίκικη Ἐπιτροπή Μπακοῦ.

Ἀπρίλης, 5 (18) Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Ἀπρίλης, 6 (19) Ὁ Λένιν ἀναθέτει στό συνεργάτη τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» Γ. Ντ. Λέιτεϊζεν νά μιλήσει στό συνέδριο τοῦ Γαλλικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος καί νά ἀπευθύνει χαιρετισμό ἀπομέρους τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Ἀπρίλης, πρίν ἀπό τίς 7 (20) Ὁ Λένιν γράφει τά σχέδια τοῦ ἄρθρου «Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν φιλελευθέρων».

Ὁ Λένιν μελετάει τό ζήτημα τῆς στάσης τοῦ Κ. Μάρξ καί Φ. Ἔνγκελς ἀπέναντι στό κίνημα ὑπέρ τῆς ἀγροτικῆς μεταρρύθμισης στίς ΕΠΑ, πού ἔγινε τό 1846, καί κρατάει περικοπές ἀπό τήν «Ἐγκύκλιο ἐνάντια στόν Κρίγκε» πού ἔγραψαν. Ὁ Λένιν χρησιμοποιεῖ τίς σημειώσεις αὐτές στό ἄρθρο «Ὁ Μάρξ γιά τόν ἀμερικανικό „γενικό ἀναδασμό"».

Ὁ Λένιν γράφει τό σημείωμα ἀπομέρους τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» πάνω στήν ἀνταπόκριση ἀπό τήν Ὀδησσό γιά τήν ὀργάνωση τῶν ἐργοστασιακῶν κομματικῶν ἐπιτροπῶν. Τό ὑλικό αὐτό δημοσιεύτηκε στό φύλλο 15 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», στίς 20 (7) τοῦ Ἀπρίλη.

Ὁ Λένιν θεωρεῖ τό ἄρθρο τοῦ Β. Β. Βορόβσκι «Πρός τήν ἐπιτροπή τοῦ Κοκόβτσεφ». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στό φύλλο 15 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», στίς 20 (7) τοῦ Ἀπρίλη.

'Απρίλης, 7 (20) Στό φύλλο 15 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Τό ἀγροτικό πρόγραμμα τῶν φιλελευθέρων» (κύριο ἄρθρο), «Ὁ Μάρξ γιά τόν ἀμερικανικό „γενικό ἀναδασμό“», «Τό συμβούλιο ξεσκεπάζεται».

'Απρίλης, πρίν ἀπό τίς 8 (21) Ὁ Λένιν στέλνει γράμμα πρός τόν Α. Α. Πρεομπραζένσκι στή Σαμάρα πληροφορώντας τον γιά τό ἐπικείμενο III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

'Απρίλης, 10 (23) Ὁ Λένιν γράφει ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ τό «'Ανοιχτό γράμμα στόν πρόεδρο τοῦ Συμβουλίου τοῦ ΣΔΕΚΡ σύντροφο Πλεχάνοφ». Τό γράμμα δημοσιεύτηκε στό φύλλο 16 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», στίς 30 (17) τοῦ 'Απρίλη.

'Απρίλης, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 11 (24) Ὁ Λένιν συντάσσει τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΟΕ σχετικά μέ τήν ἀντιπροσώπευση δρισμένων ὀργανώσεων στό συνέδριο καί τό σχέδιο ἀπόφασης τῆς ΟΕ γιά τή συγκρότηση τοῦ συνεδρίου σέ σῶμα.

'Απρίλης, 11 (24) Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή συνεδρίαση τῆς 'Οργανωτικῆς 'Επιτροπῆς γιά τή σύγκληση τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος.

'Απρίλης Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Γιά τό ζήτημα τοῦ III συνεδρίου».

'Απρίλης, πρίν ἀπό τίς 12 (25) Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο προκήρυξης καί τήν προκήρυξη «Πρωτομαγιά». Ἡ προκήρυξη ἐκδόθηκε ἀπό τό Γραφεῖο τῶν 'Επιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας καί τή σύνταξη τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή διάλεξη τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι γιά τήν ἐξέγερση.

Ὁ Λένιν παίρνει ἐξουσιοδοτήσεις ἀπό τίς κομματικές 'Επιτροπές Κούρσκ καί 'Οδησσοῦ γιά τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Στό συνέδριο ὁ Λένιν παίρνει μέρος σάν ἀντιπρόσωπος τῆς 'Επιτροπῆς 'Οδησσοῦ.

Ὁ Λένιν συζητάει μέ τούς ἀντιπροσώπους πού ἔφθασαν στό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τίς ἐπικείμενες ἐργασίες τοῦ συνεδρίου. Κατατοπίζεται γιά τήν κατάσταση τῆς κομματικῆς δουλειᾶς στή Ρωσία. Κάνει συσκέψεις γιά τά βασικά ζητήματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης τοῦ συνεδρίου. Οἱ συζητήσεις ἔγιναν στή Γενεύη καί σέ συνέχεια στό Λονδίνο.

Ὁ Λένιν σέ συζήτηση μέ τόν Β. Α. Ντεσνίτσκι, ἀντιπρόσωπο τῆς 'Επιτροπῆς Νίζνι Νόβγκοροντ στό III συνέδριο, ρωτάει λεπτομερειακά γιά τόν Α.Μ. Γκόρκι.

Ὁ Λένιν πηγαίνει ἀπό τή Γενεύη στό Λονδίνο γιά τό III συνέδριο τοῦ κόμματος.

Ὁ Λένιν ἐπεξεργάζεται τήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος, κάνει συσκέψεις μέ τά μέλη τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας καί μέ τά μέλη τῆς σύνταξης τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ».

Ὁ Λένιν γράφει γιά τόν Μ. Τσχακάγια τό κείμενο τοῦ ἐναρκτήριου λόγου στό συνέδριο.

Ἀπρίλης, 12–27 (Ἀπρίλης, 25–Μάης, 10)

Τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ὁ Λένιν διευθύνει τίς ἐργασίες τοῦ συνεδρίου.

Ὁ Λένιν κρατάει ἡμερολόγιο τῶν συνεδριάσεων τοῦ συνεδρίου.

Ἀπρίλης, 12 (25)

Στήν πρώτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου ὁ Λένιν ἐκλέγεται πρόεδρος τοῦ συνεδρίου.

Μέ πρόταση τοῦ Λένιν σά βάση τοῦ κανονισμοῦ τῶν ἐργασιῶν τοῦ III συνεδρίου πάρθηκε ὁ κανονισμός τοῦ II συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ὁ Λένιν ὑποβάλλει τροποποίηση στή συμπλήρωση τοῦ Β. Β. Βορόβσκι γιά τό 7 ἄρθρο τοῦ κανονισμοῦ τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ ὅσον ἀφορᾶ τόν τρόπο ὑπολογισμοῦ τῶν συμβουλευτικῶν ψήφων. Ἡ συμπλήρωση μαζί μέ τήν τροποποίηση τοῦ Λένιν ἐγκρίνονται ἀπό τό συνέδριο.

Ὁ Λένιν κρατάει σημειώσεις στή διάρκεια τῆς ἔκθεσης τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς ἐξονόματος τοῦ Γραφείου τῶν Ἐπιτροπῶν τῆς Πλειοψηφίας.

Ἀπρίλης, 13 (26)

Ὁ Λένιν γράφει τή δήλωση «Πρός τήν ἐπιτροπή ἐλέγχου τῆς σύνθεσης τοῦ συνεδρίου» μέ τήν πρόταση νά προσκληθεῖ στό συνέδριο μέ συμβουλευτική ψῆφο ὁ Β. Β. Ἀντοράτσκι, μέλος τῆς Ἐπιτροπῆς Καζάν τοῦ ΣΔΕΚΡ, ἐπειδή δέν ὑπάρχει ἐπίσημος ἀντιπρόσωπος ἀπομέρους τῆς Ἐπιτροπῆς Καζάν.

Ὁ Λένιν μιλάει στή δεύτερη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου καί προτείνει νά προσκληθεῖ στό συνέδριο ὁ Β. Β. Ἀντοράτσκι.

Ὁ Λένιν μαζί μέ ἄλλους ἀντιπροσώπους τοῦ συνεδρίου ὑπογράφει τή δήλωση πρός τήν ἐπιτροπή ἐλέγχου τῶν πληρεξουσίων μέ τήν πρόταση νά προσκληθεῖ στό συνέδριο ὁ Α. Μ. Ἔσσεν μέ συμβουλευτική ψῆφο.

Ὁ Λένιν μιλάει στήν τρίτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου πάνω στήν ἔκθεση τῆς Ὀργανωτικῆς Ἐπιτροπῆς καί ὑποβάλλει σχέδιο ἀπόφασης γιά τό ζήτημα αὐτό. Ἡ ἀπόφαση γίνεται δεκτή.

Ὁ Λένιν γράφει τήν περίληψη τοῦ λόγου γιά τή νομιμότητα τοῦ συνεδρίου καί μιλάει πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή νομιμότητα τοῦ III συνεδρίου.

Ὁ Λένιν ὑποβάλλει τροποποίηση στή συμπλήρωση τοῦ Π. Π. Ρουμιάντσεφ γιά τό σχέδιο ἀπόφασης σχετικά μέ τή συγκρότηση τοῦ συνεδρίου σέ σῶμα.

Ὁ Λένιν μιλάει δυό φορές γιά νά ὑποστηρίξει τήν ἡμερήσια διάταξη τοῦ συνεδρίου, πού εἶχε ἐπεξεργαστεῖ ὁ ἴδιος· ἡ ἡμερήσια διάταξη μέ ὁρισμένες ἀλλαγές γίνεται δεκτή ἀπό τό συνέδριο· παίρνει τό λόγο κατά τή συζήτηση τοῦ τρόπου διεξαγωγῆς τῶν ἐργασιῶν τοῦ συνεδρίου.

Ὁ Λένιν ὑποβάλλει τό σχέδιο ἀπόφασης σχετικά μέ τήν ἐκλογή ἐπιτροπῆς γιά τήν ἐξέταση τῶν ἐκθέσεων τῶν ἀντιπροσώπων, γιά τόν καθορισμό τῶν εἰσηγητῶν καί τήν προετοιμασία τῶν σχεδίων ἀποφάσεων πάνω στά σοβαρότερα ζητήματα τῆς ἡμερήσιας διάταξης.

Ὁ Λένιν ἐκλέγεται στήν ἐπιτροπή γιά τήν προετοιμασία τῶν σχεδίων ἀποφάσεων.

Ἀπρίλης, πρίν ἀπό τίς 14 (27) — Ὁ Λένιν θεωρεῖ τήν εἰσήγηση τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση καί τή θέση τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπέναντι σ' αὐτήν.

Ἀπρίλης, 14 (27) — Ὁ Λένιν στήν τέταρτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου ὑποβάλλει σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἀντιπροσώπευση τῆς Ἐπιτροπῆς Βατούμ. Ἡ ἀπόφαση γίνεται δεκτή.

Ὁ Λένιν εἰσηγεῖται ἀπόφαση γιά τήν ἀναγνώριση ἀπό τό συνέδριο τῆς ἐξουσιοδότησης τῆς Ἐπιτροπῆς Νικολάγεφ πρός τόν Β. Β. Βορόβσκι.

Ὁ Λένιν προτείνει τροποποιήσεις στό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἀντιπροσώπευση τῆς ὁμάδας Μίνσκ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ὁ Λένιν μιλάει κατά τή συζήτηση τή σχετική μέ τήν παροχή θετικῆς ψήφου στήν Ἐπιτροπή Ἀρχαγγέλου, στίς ὁμάδες Αἰκατερινοσλάβ καί Χαρκόβου καί στήν Ἐπιτροπή τῆς ὀργάνωσης ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ὁ Λένιν μιλάει στήν πέμπτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου πάνω στήν ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς πληρεξουσίων σχετικά μέ τήν ἀναγνώριση πλήρων δικαιωμάτων στίς Ἐπιτροπές Καζάν καί Κουμπάν καί ὑποβάλλει σχέδιο ἀπόφασης ὅπου προτείνει νά μή ὑπολογιστοῦν τά πληρεξούσια τῶν ἐπιτροπῶν αὐτῶν κατά τή συγκρότηση τοῦ συνεδρίου σέ σῶμα. Ἡ ἀπόφαση γίνεται δεκτή.

	Ἡ ἀπόφαση τοῦ Λένιν γιά τόν τρόπο ψηφοφορίας πάνω στά διάφορα θέματα ὑποβάλλεται στό συνέδριο καί γίνεται δεκτή.
	Ὁ Α. Β. Λουνατσάρσκι ὑποβάλλει σχέδιο ἀπόφασης γραμμένο ἀπό τόν Λένιν γιά τή στάση τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπέναντι στήν ἔνοπλη ἐξέγερση.
Ἀπρίλης, 15 (28)	Ὁ Λένιν μιλάει στήν ἕκτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.
Ἀπρίλης, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 16 (29)	Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο συμπληρωματικῆς ἀπόφασης γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση.
Ἀπρίλης, 16 (29)	Ὁ Λένιν μιλάει στήν ὄγδοη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση. Κάνει θεώρηση τῆς ἀπόφασης πού εἶχε γράψει ὁ ἴδιος πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα. Ἡ ἀπόφαση τοῦ Λένιν γιά τήν ἔνοπλη ἐξέγερση ἐγκρίνεται στήν ἔνατη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου.
	Ὁ Λένιν ὑποβάλλει προσθήκη στήν ἀπόφαση σχετικά μέ τή στάση τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπέναντι στήν πολιτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές καί στήν περίοδο τῆς ἐπανάστασης.
Μεταξύ 16 καί 19 τοῦ Ἀπρίλη (29 τοῦ Ἀπρίλη καί 2 τοῦ Μάη)	Ὁ Λένιν γράφει παρατηρήσεις γιά τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Π. Π. Ρουμιάντσεφ γιά τήν ἀνοιχτή πολιτική δράση τοῦ ΣΔΕΚΡ.
Ἀπρίλης, πρίν ἀπό τίς 17 (30)	Ὁ Λένιν θεωρεῖ τό ἄρθρο τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι «Ἡ ἀναγέννηση τῆς ὀρθόδοξης ἐκκλησίας». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στό φύλλο 16 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ», στίς 30 (17) τοῦ Ἀπρίλη.
Ἀπρίλης, πρίν ἀπό τίς 18 (1 τοῦ Μάη)	Ὁ Λένιν στέλνει γράμμα (ὁ παραλήπτης του δέν ἔχει ἐξακριβωθεῖ) γιά τήν ἀνάγκη νά μεταφραστεῖ στή ρωσική γλώσσα καί νά ἐκδοθεῖ σέ ξεχωριστή μπροσούρα τό ἄρθρο τοῦ Φ. Ἔνγκελς «Ἡ γερμανική καμπάνια γιά τό σύνταγμα τῆς αὐτοκρατορίας». Ὁ Λένιν στήν εἰσήγησή του πρός τό συνέδριο γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση ἀναφέρεται λεπτομερειακά στό ἔργο αὐτό.
	Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση.
	Ὁ Λένιν γράφει σχέδιο, θέσεις, σημειώσεις καί σύντομη περίληψη τῆς εἰσήγησης γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση. Κρατάει περικοπές ἀπό ἔργα τοῦ Κ. Μάρξ καί τοῦ Φ. Ἔνγκελς καί τίς χρησιμοποιεῖ στήν εἰσήγηση.

'Απρίλης, 18 (Μάης, 1)	'Ο Λένιν μιλάει στή δέκατη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου γιά τή στάση τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπέναντι στήν τακτική τῆς κυβέρνησης στίς παραμονές τῆς ἐπανάστασης.
	'Ο Λένιν στήν ἐνδέκατη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου κάνει εἰσήγηση γιά τή συμμετοχή τῆς σοσιαλδημοκρατίας στήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί ὑποβάλλει σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση.
'Απρίλης, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 19 (2 τοῦ Μάη)	'Ο Λένιν γράφει τήν προσθήκη στήν ἀπόφαση γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση.
'Απρίλης, 19 (Μάης, 2)	'Ο Λένιν μιλάει στή δωδέκατη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου γιά τίς τροποποιήσεις πάνω στήν ἀπόφαση σχετικά μέ τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση καί ὑποβάλλει τροποποιήσεις στά σημεῖα «α», «β» καί «γ». 'Η ἀπόφαση μέ τίς τροποποιήσεις γίνεται δεκτή ἀπό τό συνέδριο.
	'Ο Λένιν γράφει τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τήν ἀνοιχτή πολιτική δράση τοῦ ΣΔΕΚΡ.
	'Ο Λένιν ὑποβάλλει τροποποιήσεις καί συμπληρώσεις στό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή στάση ἀπέναντι στήν τακτική τῆς κυβέρνησης στήν προεπαναστατική περίοδο.
	'Ο Λένιν παίρνει τό λόγο κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης σχετικά μέ τήν ἀνοιχτή πολιτική δράση τοῦ ΣΔΕΚΡ.
	'Ο Λένιν παίρνει δυό φορές τό λόγο κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης γιά τή στάση τοῦ ΣΔΕΚΡ ἀπέναντι στήν τακτική τῆς κυβέρνησης στήν προεπαναστατική περίοδο.
	'Ο Λένιν κάνει εἰσήγηση πάνω στήν ἀπόφαση γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος.
'Απρίλης, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 20 (3 τοῦ Μάη)	'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Γιά τίς δεκαπενθήμερες ἐκθέσεις τῶν κομματικῶν ὀργανώσεων».
'Απρίλης, 20 (Μάης, 3)	Τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Λένιν γιά τήν ὑποστήριξη τοῦ ἀγροτικοῦ κινήματος ὑποβάλλεται στή δέκατη τέταρτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου.
	'Ο Λένιν θεωρεῖ τό σχέδιό του. Τό σχέδιο αὐτό ὑποβάλλεται καί ἐγκρίνεται στή δέκατη πέμπτη συνεδρίαση.
	'Ο Λένιν γράφει τήν περίληψη τοῦ λόγου γιά τίς σχέσεις ἐργατῶν καί διανοουμένων μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις καί μιλάει πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα στή δέκατη πέμπτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου.

Ὁ Λένιν σέ σημείωμά του πρός τό προεδρεῖο τοῦ συνεδρίου γράφει ὅτι εἶναι ἀνάγκη νά παρθεῖ ἀπόφαση γιά τίς σχέσεις ἐργατῶν καί διανοουμένων μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις.

Ἀπρίλης, 21 (Μάης, 4) Ὁ Λένιν παίρνει πέντε φορές τό λόγο στή δέκατη ἕκτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ τοῦ κόμματος.

Στή δέκατη ἕκτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου ἐγκρίνεται τό ἄρθρο 1 τοῦ καταστατικοῦ τοῦ κόμματος σύμφωνα μέ τή διατύπωση τοῦ Λένιν.

Ὁ Λένιν γράφει τίς σημειώσεις γιά τίς σχέσεις τῶν περιφερειακῶν ὀργανώσεων πρός τίς ἐπιτροπές.

Ὁ Λένιν μιλάει ὀχτώ φορές στή δέκατη ἕβδομη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ τοῦ κόμματος καί τῶν συμπληρωματικῶν ἀποφάσεων γιά τό καταστατικό.

Ὁ Λένιν μεταφράζει στά ρωσικά περικοπή ἀπό τό καταστατικό τοῦ Γαλλικοῦ σοσιαλιστικοῦ κόμματος γιά νά τή χρησιμοποιήσει ὁ Π. Α. Κράσικοφ στό λόγο του κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου καταστατικοῦ τοῦ κόμματος.

Ἀπρίλης, 22 (Μάης, 5) Ὁ Λένιν μιλάει στή δέκατη ὄγδοη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου πάνω στήν ἔκθεση τῆς ἐπιτροπῆς πληρεξουσίων γιά τήν ἀντιπροσώπευση τῆς ἐπιτροπῆς τοῦ Καζάν.

Ὁ Λένιν ὑποβάλλει στή δέκατη ἔνατη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου τό «Σχέδιο ἀπόφασης γιά τίς σχέσεις τῶν ἐργατῶν καί διανοουμένων μέσα στίς σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις» καί τρεῖς φορές παίρνει τό λόγο πάνω σ' αὐτό τό ζήτημα.

Ὁ Λένιν παίρνει δυό φορές τό λόγο κατά τή συζήτηση τῆς συμπληρωματικῆς ἀπόφασης πάνω στό σχέδιο καταστατικοῦ τοῦ κόμματος, ἀπόφασης πού ἀφορᾶ τίς περιοδικές συνδιασκέψεις ἀντιπροσώπων διαφόρων κομματικῶν ὀργανώσεων,

Ἀπρίλης, 22 καί 23 (Μάης, 5 καί 6) Τό συνέδριο συζητάει τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Α. Α. Μπογκντάνοφ γιά τό τμῆμα τοῦ κόμματος πού ἀποσχίστηκε, μέ τίς τροποποιήσεις τοῦ Β. Ι. Λένιν πού ὑποβλήθηκαν στή δέκατη ἔνατη συνεδρίαση, καί τό ἐγκρίνει στήν εἰκοστή συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου.

Ἀπρίλης, 23 (Μάης, 6) Ὁ Λένιν μιλάει στήν εἰκοστή συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου καί τάσσεται κατά τοῦ σχεδίου ἀπόφασης τοῦ Π. Π. Ρουμιάντσεφ γιά τό τμῆμα τοῦ κόμματος πού ἀποσχίστηκε.

Τό συνέδριο δέχεται μέ τίς τροποποιήσεις τοῦ Λένιν τό σχέδιο ἀπόφασης γιά τή διάλυση τῶν ἐπιτροπῶν πού θά ἀρνηθοῦν νά ἀναγνωρίσουν τίς ἀποφάσεις τοῦ III συνεδρίου.

Ὁ Λένιν μιλάει στήν εἰκοστή πρώτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης γιά τή στάση ἀπέναντι στίς ἐθνικές σοσιαλδημοκρατικές ὀργανώσεις.

Ὁ Λένιν μιλάει γιά τή στάση ἀπέναντι στούς φιλελευθέρους· στό λόγο του χρησιμοποιεῖ τίς περικοπές πού εἶχε κρατήσει ἀπό τήν ἐφημερίδα «The Times» γιά τό συνέδριο τῶν ζέμστβο.

Ὁ Λένιν μιλάει γιά τίς πρακτικές συμφωνίες μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες.

Ὁ Λένιν ὑποβάλλει τροποποιήσεις στό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι γιά τίς πρακτικές συμφωνίες μέ τούς σοσιαλιστές-ἐπαναστάτες.

Ἀπρίλης, 25 (Μάης, 8)

Στήν εἰκοστή δεύτερη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου, κατά τή συζήτηση τοῦ σχεδίου ἀπόφασης γιά τήν προπαγάνδα καί τή ζύμωση, ὁ Λένιν τάσσεται ὑπέρ τῆς ὑποβολῆς στήν ΚΕ, ἀπό ὅλες τίς κομματικές ὀργανώσεις, δεκαπενθήμερων ἐκθέσεων καί ὑποβάλλει τροποποιήσεις καί προσθῆκες στά σημεῖα «α», «β» καί «γ».

Ὁ Λένιν γράφει περίληψη τοῦ λόγου πάνω στήν εἰσήγηση γιά τή δράση τῆς ΚΕ καί παίρνει δυό φορές τό λόγο γι' αὐτό τό ζήτημα στήν εἰκοστή τρίτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου.

Ὁ Λένιν μιλάει γιά τήν ἐκλογή ΚΕ καί ὑποβάλλει τροποποιήσεις στό σχέδιο πού ἀφορᾶ τόν τρόπο ἐκλογῆς.

Ὁ Λένιν καταρτίζει τόν κατάλογο τῶν μελῶν τῆς ἐπιτροπῆς γιά τόν ἔλεγχο τῆς ἐκλογῆς τῆς ΚΕ.

Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή μυστική ψηφοφορία γιά τήν ἐκλογή ΚΕ — καταθέτει δυό σημειώματα μέ ὑποψηφιότητες γιά τήν ΚΕ.

Ὁ Λένιν ἐκλέγεται μέλος τῆς Κεντρικῆς Ἐπιτροπῆς τοῦ κόμματος.

Τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Λένιν γιά τό χρόνο πού ἡ ΚΕ θά ἀναλάβει τά καθήκοντά της ὑποβάλλεται καί ἐγκρίνεται στήν εἰκοστή τρίτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου.

Ὁ Λένιν μιλάει γιά τόν τρόπο ἔκδοσης τῶν πρακτικῶν τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Τό σχέδιο ἀπόφασης τοῦ Λένιν γιά τήν ἔκδοση τῶν πρακτικῶν, τῶν ἀποφάσεων, τῆς ἀνακοίνωσης γιά τό

III συνέδριο τοῦ κόμματος μέ τό πρόγραμμα καί τό καταστατικό ὑποβάλλεται καί ἐγκρίνεται στήν εἰκοστή τρίτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου.

'Απρίλης, πρίν ἀπό τίς 26 (9 τοῦ Μάη) 'Ο Λένιν θεωρεῖ τό ὑλικό πού προορίζεται γιά τό φύλλο 17 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» καί μέ γράμμα πρός τόν Μ. Σ. 'Ολμίνσκι ἀνακοινώνει τίς παρατηρήσεις του.

'Ο Λένιν θεωρεῖ τό ἄρθρο τοῦ Α. Β. Λουνατσάρσκι «Ἱστορικές διατριβές γιά τήν ἐπαναστατική πάλη τοῦ εὐρωπαϊκοῦ προλεταριάτου. IV. 'Η πορεία τῶν πεινασμένων γυναικῶν πρός τίς Βερσαλλίες». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στό φύλλο 17 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» στίς 9 τοῦ Μάη (26 τοῦ 'Απρίλη) 1905.

'Απρίλης, 26 (Μάης, 9) 'Η ἀπόφαση τοῦ Λένιν γιά τά γεγονότα τοῦ Καυκάσου ὑποβάλλεται στήν εἰκοστή πέμπτη συνεδρίαση τοῦ συνεδρίου. Στή συζήτηση τῆς ἀπόφασης ὁ Λένιν παίρνει δυό φορές τό λόγο. 'Η ἀπόφαση ἐγκρίνεται.

'Απρίλης, 27 (Μάης, 10) 'Ο Λένιν κλείνει τό III συνέδριο τοῦ κόμματος.

'Ο Λένιν διευθύνει τήν πρώτη συνεδρίαση τῆς Κεντρικῆς 'Επιτροπῆς πού ἐκλέχτηκε στό III συνέδριο τοῦ κόμματος.

'Ο Λένιν ὁρίζεται ἀπό τήν ΚΕ ὑπεύθυνος συντάκτης τοῦ Κεντρικοῦ 'Οργάνου τοῦ κόμματος — τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» — καί ἐκπρόσωπος τῆς ΚΕ στό ἐξωτερικό.

'Ο Λένιν καταρτίζει τό σχέδιο καταμερισμοῦ τῶν καθηκόντων ἀνάμεσα στά μέλη τῆς ΚΕ γιά τή δουλειά στό ἐξωτερικό καί στή Ρωσία. 'Επεξεργάζεται τά συνθηματικά, τούς κρυπτογραφικούς κώδικες, τά ψευδώνυμα γιά τίς ἐπαφές ἀνάμεσα στά μέλη τῆς ΚΕ, τό τεχνικό μέρος τῆς ὀργάνωσης καί τόν τρόπο χρηματοδότησης τῆς κομματικῆς δουλειᾶς.

'Ο Λένιν καταρτίζει κατάλογο τῶν ἀντιπροσώπων τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ κατά ὁμάδες: «'Αγκιτάτορες, προπαγανδιστές, ὀργανωτές».

'Απρίλης, μετά τίς 27 (10 τοῦ Μάη) 'Ο Λένιν μαζί μέ ἄλλους ἀντιπροσώπους τοῦ III συνεδρίου ἐπισκέπτεται τόν τάφο τοῦ Κ. Μάρξ στό νεκροταφεῖο Χαϊγκέιτ τοῦ Λονδίνου.

'Ο Λένιν μαζί μέ τόν Μ. Γ. Τσχακάγια, τή Ν. Κ. Κρούπσκαγια καί τή Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα ἐπισκέπτεται τό Βρετανικό φυσικοϊστορικό μουσεῖο.

'Ο Λένιν ἐπιστρέφει ἀπό τό Λονδίνο στή Γενεύη. Περνώντας ἀπό τό Παρίσι ὁ Λένιν ἐπισκέπτεται μαζί μέ τόν Μ. Γ. Τσχακάγια, τή Ν. Κ. Κρούπσκαγια καί τή

Ρ. Σ. Ζεμλιάτσκα τόν τόπο ἐκτέλεσης τῶν κομμουνάρων τοῦ Παρισιοῦ — τόν «Τοῖχο τῶν κομμουνάρων» στό νεκροταφεῖο Πέρ-Λασέζ· ἐπισκέπτεται τόν πύργο τοῦ Ἄιφελ καί τό Λοῦβρο.

Πρῶτο δεκαπενθήμερο τοῦ Μάη — Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἔκθεσης γιά τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Ὁ Λένιν κάνει δυό φορές ἔκθεση γιά τό III συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ. Ἡ πρώτη ἔκθεση ἦταν κλειστή, εἶχε χαρακτήρα ὁδηγιῶν καί ἔγινε γιά τήν μπολσεβίκικη κοινότητα καί τούς ἀντιπροσώπους πού στέλνονταν στίς κομματικές ὀργανώσεις. Ἡ δεύτερη ἔκθεση ἦταν ἀνοιχτή. Στή διάρκεια τῶν συζητήσεων πάνω στή δεύτερη ἔκθεση ὁ Λένιν κρατάει σημειώσεις ἀπό τήν ὁμιλία τοῦ Λ. Μάρτοφ, πού ὑποστήριζε ἀντίθετες ἀπόψεις.

Μάης, 5 (18) — Στό φύλλο 18 τῆς ἐφημερίδας «Βπεριόντ» δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Πολιτικές σοφιστεῖες» καί «Ἕνας τρίτος παρατηρητής γιά τή Ρωσία».

Μάης, 7 (20) — Ὁ Λένιν παίρνει μέρος στή σύσκεψη τῶν συνεργατῶν τῆς σύνταξης τοῦ Κεντρικοῦ Ὀργάνου τοῦ κόμματος — τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι»· στή σύσκεψη συζητεῖται τό σχέδιο δουλειᾶς τῆς σύνταξης.

Ὁ Λένιν γράφει στά ἀγγλικά τό γράμμα «πρός τόν γραμματέα τῆς „Ἐπιτροπῆς ἐκπροσώπησης τῶν ἐργατῶν" στήν Ἀγγλία», εὐχαριστώντας τον γιά τά χρήματα πού στάλθηκαν στό ταμεῖο βοήθειας γιά τά θύματα τῆς ἐπανάστασης.

Ὁ Λένιν ὑπογράφει τήν ἀπόφαση τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τήν τοποθέτηση τοῦ Γ. Β. Πλεχάνοφ σάν ἀντιπρόσωπου τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο.

Μάης, μετά τίς 10 (23) — Ὁ Λένιν γράφει ἐξονόματος τῆς ΚΕ τοῦ ΣΔΕΚΡ τό γράμμα πρός τό «Σύνδεσμο τοῦ ἐξωτερικοῦ τῆς ρωσικῆς ἐπαναστατικῆς σοσιαλδημοκρατίας» μέ τό ὁποῖο ζητάει νά πληροφορηθεῖ τή στάση τοῦ Συνδέσμου ἀπέναντι στίς ἀποφάσεις τοῦ III συνεδρίου τοῦ κόμματος.

Μάης, ὄχι πρίν ἀπό τίς 13 (26) — Ὁ Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τήν κριτική τοῦ βιβλίου τοῦ Ρ. Χάντερ «Ἡ ἀθλιότητα» πού δημοσιεύτηκε στή «Vorwärts».

Μάης, πρίν ἀπό τίς 14 (27) — Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο τοῦ ἄρθρου «Τό τρίτο συνέδριο».

Ὁ Λένιν κάνει ὑποδείξεις στούς συνεργάτες τῆς σύνταξης καί τοῦ τυπογραφείου τῆς «Προλετάρι» γιά τό σχῆμα τῆς ἐφημερίδας.

Ὁ Λένιν γράφει τό εἰσαγωγικό σημείωμα στό «Πρόγραμμα μαθημάτων γιά τούς ἀγροτικούς ὁμίλους» τῆς Ἐπιτροπῆς Σαράτοφ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Μάης, ὄχι ἀργότερα ἀπό τίς 14 (27) Ὁ Λένιν διατυπώνει παρατηρήσεις πάνω στό σχέδιο καταστατικοῦ τῆς Ὀργάνωσης ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ, πού τό εἶχε ἐπεξεργαστεῖ τό ἱδρυτικό της συνέδριο τό Μάρτη τοῦ 1905.

Μάης, 14 (27) Βγαίνει τό πρῶτο φύλλο τῆς μπολσεβίκικης ἐφημερίδας «Προλετάρι», πού διευθύνεται ἀπό τόν Λένιν. Στό φύλλο δημοσιεύτηκαν τά ἔργα του: «Ἀνακοίνωση γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ Σοσιαλδημοκρατικοῦ ἐργατικοῦ κόμματος τῆς Ρωσίας» (κύριο ἄρθρο), τό ἄρθρο «Τό τρίτο συνέδριο», τό σημείωμα πάνω στήν ἀπόφαση «Γιά τή συγκρότηση τοῦ συνεδρίου σέ σῶμα», καθώς καί οἱ κυριότερες ἀποφάσεις τοῦ ΙΙΙ συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ· ἀπ' αὐτές οἱ περισσότερες εἶχαν γραφτεῖ ἀπό τόν Λένιν.

Μάης, μετά τίς 14 (27) Ὁ Λένιν στέλνει γράμμα πρός τόν Γ. Μ. Στεκλόφ, καλώντας τον νά συνεργαστεῖ στό ΚΟ τοῦ ΣΔΕΚΡ — στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι».

Μάης, μετά τίς 15 (28) Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἔκθεσης γιά τό ΙΙΙ συνέδριο καί τίς ἀποφάσεις του.

Μάης, 19 ἤ 20 (Ἰούνης, 1 ἤ 2) Ὁ Λένιν κάνει διάλεξη γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ καί τίς ἀποφάσεις του.

Ὁ Λένιν στέλνει τηλεγράφημα καί γράφει γράμμα πρός τήν Λ. Α. Φότιεβα, στό ὁποῖο ἐκθέτει τήν πρόθεσή του νά κάνει στό Παρίσι διάλεξη γιά τό ΙΙΙ συνέδριο καί τίς ἀποφάσεις του· τήν παρακαλεῖ νά βρεῖ χῶρο γιά τή διάλεξη καί νά τόν ἐνημερώσει ἔγκαιρα γι' αὐτό στή Γενεύη.

Μάης, 20 (Ἰούνης, 2) Ὁ Λένιν μέ γράμμα του ἀνακοινώνει πρός τό Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο ὅτι ἔγινε τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος καί ὅτι τό συνέδριο ἀποφάσισε νά θεωρεῖται ἡ ἐφημερίδα «Προλετάρι» Κεντρικό Ὄργανο τοῦ ΣΔΕΚΡ.

Μάης, πρίν ἀπό τίς 21 (3 Ἰούνη) Ὁ Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τήν ἐφημερίδα «The Times» γιά τό συνέδριο τῶν ζέμστβο. Τίς περικοπές τίς χρησιμοποιεῖ στό ἄρθρο «Συμβουλές τῆς συντηρητικῆς ἀστικῆς τάξης».

Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο καί τίς σημειώσεις πάνω στό ἄρθρο «Γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση».

Μάης, 21 (Ἰούνης, 3)	Στό φύλλο 2 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Συμβουλές τῆς συντηρητικῆς ἀστικῆς τάξης».
Μάης, 21 καί 27 (Ἰούνης, 3 καί 9)	Τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση» δημοσιεύτηκαν στά φύλλα 2 καί 3 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι».
Μάης, πρίν ἀπό τίς 24 (6 τοῦ Ἰούνη)	Ὁ Λένιν φεύγει ἀπό τή Γενεύη γιά τό Παρίσι.
Μάης, 24 (Ἰούνης, 6)	Ὁ Λένιν κάνει στό Παρίσι τή διάλεξη γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ κόμματος καί γιά τίς ἀποφάσεις του.
Μάης, 24–26 (Ἰούνης, 6–8)	Ὁ Λένιν κατά τήν παραμονή του στό Παρίσι πηγαίνει σέ θέατρα.
Μάης, μετά τίς 26 (8 τοῦ Ἰούνη)	Ὁ Λένιν ἐπιστρέφει ἀπό τό Παρίσι στή Γενεύη.
Μάης, πρίν ἀπό τίς 27 (9 τοῦ Ἰούνη)	Ὁ Λένιν γράφει σχέδιο προκήρυξης ἤ ἄρθρου, πού ἀργότερα τό ἀνέπτυξε στά ἄρθρα «Ἐπαναστατική πάλη καί φιλελεύθερη μεσιτεία» καί «Τά δημοκρατικά καθήκοντα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου».
	Ὁ Λένιν γράφει τίς σημειώσεις πάνω στό ἄρθρο «Ἐπαναστατική πάλη καί φιλελεύθερη μεσιτεία».
Μάης, 27 (Ἰούνης, 9)	Στό φύλλο 3 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Συντριβή» (κύριο ἄρθρο) καί «Ἐπαναστατική πάλη καί φιλελεύθερη μεσιτεία».
Μάης, ὄχι πρίν ἀπό τίς 29 (11 τοῦ Ἰούνη)	Ὁ Λένιν γράφει στά γαλλικά τό γράμμα πρός τόν Κ. Μπράκε-Ντερουσσώ, μέ τήν παράκληση νά τοῦ στείλει τό λόγό τοῦ Π. Λαφάργκ γιά τήν προσωρινή ἐπαναστατική κυβέρνηση.
Τέλη τοῦ Μάη	Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Πρός τούς ἑβραίους ἐργάτες». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε σάν πρόλογος στήν μπροσούρα «Ἀνακοίνωση γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ», πού ἐκδόθηκε στήν ἑβραϊκή γλώσσα.
Ὄχι πρίν ἀπό τό Μάη	Ὁ Λένιν γράφει τό πρόχειρο σχέδιο γιά τά βασικά στάδια τῆς ἐσωκομματικῆς πάλης μέ τόν τίτλο «Σύντομη περιγραφή τῆς διάσπασης τοῦ κόμματος».
Μάης–Ἰούνης	Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Νικηφόρα ἐπανάσταση»·
Ἀνάμεσα στίς 2 καί 8 (15 καί 21) τοῦ Ἰούνη	Ὁ Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τήν ἐφημερίδα «Frankfurter Zeitung» σχετικά μέ τήν ἐκλογή τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ζέμστβο πού πῆγε στόν τσάρο. Τίς περικοπές τίς χρησιμοποίησε ἐνμέρει στό ἄρθρο «Τά πρῶτα βήματα τῆς ἀστικῆς προδοσίας».

'Ιούνης, πρίν ἀπό τίς 4 (17) 'Ο Λένιν θεωρεῖ τά ἄρθρα: τοῦ Α. Β. Λουνατσάρκσι «'Η μαζική πολιτική ἀπεργία. Δεύτερο ἄρθρο» καί τοῦ Μ. Ι. Γιούζιν (Μ. Ι. Βασίλιεφ) «Οἱ φιλελεύθεροι ἀστοί καί οἱ ρῶσοι δάσκαλοι». Τά ἄρθρα δημοσιεύτηκαν στό φύλλο 4 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», στίς 17 (4) τοῦ 'Ιούνη.

'Ο Λένιν διαβάζει τούς ἀπολογισμούς τῆς ὁμάδας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τοῦ Μίνσκ, τῆς 'Επιτροπῆς Τβέρ καί τῆς ὁμάδας τῶν σοσιαλδημοκρατῶν τῆς Κοστρομά, τίς ἀνταποκρίσεις ἀπό τό Αἰκατερινοσλάβ, τό Τβέρ καί τό 'Ιβάνοβο-Βοζνεσένσκ, κάνει σ' αὐτές σημειώσεις καί ὑπογραμμίσεις. Τό ὑλικό δημοσιεύτηκε στό φύλλο 4 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», στίς 17 (4) τοῦ 'Ιούνη.

'Ιούνης, 4 (17) Στό φύλλο 4 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Λένιν «Τά δημοκρατικά καθήκοντα τοῦ ἐπαναστατικοῦ προλεταριάτου» (κύριο ἄρθρο) καί «Καινούργια ἐπαναστατική ἐργατική ἕνωση».

'Ιούνης, 5 (18) 'Ο Λένιν ἐγκρίνει τό καταστατικό τῆς 'Οργάνωσης ἐξωτερικοῦ τοῦ ΣΔΕΚΡ.

'Ιούνης, 8 (21) 'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Τά πρῶτα βήματα τῆς ἀστικῆς προδοσίας». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στή θέση τοῦ κύριου ἄρθρου στό φύλλο 5 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», στίς 26 (13) τοῦ 'Ιούνη.

'Ιούνης, 10 (23) 'Ο Λένιν γράφει τό ἄρθρο «„'Επαναστάτες" μέ ἄσπρα γάντια». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στό φύλλο 5 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», στίς 26 (13) τοῦ 'Ιούνη.

'Ιούνης, πρίν ἀπό τίς 12 (25) 'Ο Λένιν ὀργανώνει τήν ἔκδοση τῆς «'Ανακοίνωσης γιά τό ΙΙΙ συνέδριο τοῦ ΣΔΕΚΡ» καί τῶν κυριότερων ἀποφάσεων τοῦ συνεδρίου στά γερμανικά καί στά γαλλικά.

'Ιούνης, μετά τίς 12 (25) 'Ο Λένιν γράφει τό «'Ανοιχτό γράμμα πρός τή σύνταξη τῆς „Leipziger Volkszeitung"», ὅπου διαμαρτύρεται γιά τή διαστρεβλωμένη εἰκόνα πού δίνει ὁ Κάουτσκι σχετικά μέ τήν κατάσταση στό ΣΔΕΚΡ.

'Ο Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τίς ἐφημερίδες «Ρούσκιγε Βέντομοστι» καί «Μπιρζεβίγε Βέντομοστι» γιά τό χαρακτήρα τῆς ἀντιπροσωπείας τῶν ζέμστβο· τίς περικοπές τίς χρησιμοποίησε στό ἄρθρο «'Η ἀστική τάξη κάνει παζάρια μέ τήν ἀπολυταρχία, ἡ ἀπολυταρχία κάνει παζάρια μέ τήν ἀστική τάξη».

'Ιούνης, πρίν ἀπό τίς 13 (26) 'Ο Λένιν θεωρεῖ τά ἄρθρα τοῦ Β. Β. Βορόβσκι «'Η ἀστική τάξη καί οἱ ἀπεργίες. Δεύτερο ἄρθρο», τῶν Β. Σ. (Β. Σέβερτσεφ) καί Β. Β. Βορόβσκι «'Η ἐπαναστατική

πάλη καί ἡ πολιτική ἡγεσία», τήν προκήρυξη τῆς Ἐπιτροπῆς Μόσχας τοῦ ΣΔΕΚΡ γιά τήν ἀποδοχή ἐκ μέρους τῆς κομματικῆς συνδιάσκεψης Μόσχας τῶν ἀποφάσεων τοῦ III συνεδρίου τοῦ ΣΔΕΚΡ. Τά ἄρθρα καί ἕνα μέρος τῆς προκήρυξης δημοσιεύτηκαν στήν ἐφημερίδα «Προλετάρι» ἀρ. φύλλου 5, στίς 26 (13) τοῦ Ἰούνη.

Ἰούνης, ὄχι πρίν ἀπό τίς 13 (26) — Ὁ Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τήν ἐφημερίδα «Vossische Zeitung», γιά τά πιθανά ἀποτελέσματα τῶν συνεδρίων τῶν ζέμστβο καί τῶν εὐγενῶν.

Ἰούνης, 15 (28) — Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ἡ πάλη τοῦ προλεταριάτου καί ἡ δουλικότητα τῆς ἀστικῆς τάξης». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε σάν κύριο ἄρθρο στό φύλλο 6 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», στίς 3 τοῦ Ἰούλη (20 τοῦ Ἰούνη).

Ἰούνης, μετά τίς 18 (1 Ἰούλη) — Ὁ Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τήν ἐφημερίδα «Journal de Genève» γιά τή στάση τῶν φιλελευθέρων ἀπέναντι στό σχέδιο τοῦ Μπουλίγκιν ἀναφορικά μέ τήν Κρατική δούμα. Τίς περικοπές τίς χρησιμοποιεῖ στό ἄρθρο «Ἡ ἀστική τάξη κάνει παζάρια μέ τήν ἀπολυταρχία, ἡ ἀπολυταρχία κάνει παζάρια μέ τήν ἀστική τάξη».

Ὁ Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τό περιοδικό «The Economist» γιά τήν ἐξέγερση στό θωρηκτό «Ποτιόμκιν».

Ἰούνης, 20 (Ἰούλης, 3) — Στό φύλλο 6 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» δημοσιεύτηκε τό ἄρθρο τοῦ Λένιν «Τό τρίτο βῆμα πρός τά πίσω».

Ὁ Λένιν γράφει στά γαλλικά τό γράμμα πρός τό γραμματέα τοῦ Διεθνοῦς σοσιαλιστικοῦ γραφείου καί τοῦ ἀνακοινώνει ὅτι ὁ Γ. Β. Πλεχάνοφ δέν εἶναι ἀντιπρόσωπος τοῦ ΣΔΕΚΡ στό Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο.

Ἰούνης, μετά τίς 20 (3 τοῦ Ἰούλη) — Ὁ Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τήν ἐφημερίδα «Le Matin» γιά τήν ἐπανάσταση στή Ρωσία καί τίς χρησιμοποιεῖ στό ἄρθρο «Ἡ ἀστική τάξη κάνει παζάρια μέ τήν ἀπολυταρχία, ἡ ἀπολυταρχία κάνει παζάρια μέ τήν ἀστική τάξη».

Ἰούνης, 21 (Ἰούλης, 4) — Ὁ Λένιν μέ γράμμα του στή γαλλική γλῶσσα παρακαλεῖ τό Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο νά ἐκδόσει ἔκκληση πρός τούς ἐργάτες ὅλων τῶν χωρῶν, καλώντας τους νά μή ἀνεχθοῦν τήν κατάπνιξη τῆς ἐξέγερσης στό θωρηκτό «Ποτιόμκιν».

Ἰούνης, πρίν ἀπό τίς 23 (6 τοῦ Ἰούλη) — Ὁ Λένιν κρατάει περικοπές ἀπό τίς ἐφημερίδες «The Times», «Frankfurter Zeitung», «Le Matin» καί «Berliner Tageblatt» γιά τήν ἔκκληση τοῦ τσάρου πρός τίς εὐρωπαϊκές Δυνάμεις νά τόν βοηθήσουν νά καταπνίξει τό ἐπαναστατικό κίνημα στήν Ὀδησσό. Τίς περικοπές

τίς χρησιμοποιεῖ στό ἄρθρο «Ὁ ρῶσος τσάρος ζητάει νά φυλαχτεῖ ἀπό τό λαό του μέ τή βοήθεια τοῦ τούρκου σουλτάνου».

Ἰούνης, 23 (Ἰούλης, 6) — Ὁ Λένιν γράφει τό ἄρθρο «Ὁ ρῶσος τσάρος ζητάει νά φυλαχτεῖ ἀπό τό λαό του μέ τή βοήθεια τοῦ τούρκου σουλτάνου». Τό ἄρθρο δημοσιεύτηκε στό φύλλο 7 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι», στίς 10 τοῦ Ἰούλη (27 τοῦ Ἰούνη).

Ἰούνης, 24 (Ἰούλης, 7) — Κυκλοφόρησε σέ ἔκδοση τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» ἡ προκήρυξη, πού γράφτηκε ἀπό τόν Λένιν, «Τρία συντάγματα ἤ τρεῖς τρόποι κρατικῆς συγκρότησης».

Ἰούνης, 25 (Ἰούλης, 8) — Ὁ Λένιν γράφει τό γράμμα πρός τό Διεθνές σοσιαλιστικό γραφεῖο γιά τόν τρόπο ἐπαφῆς τοῦ ΣΔΕΚΡ μέ τό ΔΣΓ ὥς τό διορισμό ἀπό τήν ΚΕ τοῦ νέου ἀντιπροσώπου της στή θέση τοῦ Γ. Β. Πλεχάνοφ.

Ἰούνης, μετά τίς 25 (8 τοῦ Ἰούλη) — Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο καί τό σκελετό τοῦ ἄρθρου «Ἡ δικτατορία τοῦ Τρέποφ καί ἡ ὑποψηφιότητα τοῦ Σίποφ».

Μετά τίς 25 τοῦ Ἰούνη (8 τοῦ Ἰούλη) — Ὁ Λένιν συζητάει μέ τό ναύτη Α. Ν. Ματιουσένκο πού ἔφτασε στή Γενεύη· ὁ Ματιουσένκο ἦταν ἕνας ἀπό τούς καθοδηγητές τῆς ἐπαναστατικῆς ἐξέγερσης τοῦ θωρηκτοῦ «Ποτιόμκιν».

Ἰούνης, πρίν ἀπό τίς 27 (10 τοῦ Ἰούλη) — Ὁ Λένιν θεωρεῖ τό χειρόγραφο τῆς μπροσούρας τοῦ Β. Σέβερτσεφ (Β. Β. Φιλάτοφ) «Ἡ ἐφαρμογή τῆς τακτικῆς καί τῆς ὀχυρωτικῆς στή λαϊκή ἐξέγερση».

Ὁ Λένιν γράφει τά σχέδια τοῦ ἄρθρου «Ἐπαναστατικός στρατός καί ἐπαναστατική κυβέρνηση».

Ἰούνης, 27 (Ἰούλης, 10) — Στό φύλλο 7 τῆς ἐφημερίδας «Προλετάρι» δημοσιεύτηκαν τά ἄρθρα τοῦ Λένιν: «Ἐπαναστατικός στρατός καί ἐπαναστατική κυβέρνηση» (κύριο ἄρθρο), «Ἡ αστική τάξη κάνει παζάρια μέ τήν ἀπολυταρχία, ἡ ἀπολυταρχία κάνει παζάρια μέ τήν ἀστική τάξη» καί «Τελευταῖες εἰδήσεις».

Ἰούνης — Ὁ Λένιν γράφει τό σχέδιο ἄρθρου καί τό ἄρθρο «Μπέρδεμα τῆς πολιτικῆς μέ τήν παιδαγωγική».

Ὁ Λένιν γράφει τά σημειώματα «Εἰκόνα τῆς προσωρινῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης».

Τέλη Ἰούνη — Ὁ Λένιν ἀναθέτει στόν Μ. Ι. Βασίλιεφ-Γιούζιν, πού πήγαινε γιά τή Ρωσία, νά ἀποκτήσει ἐπαφή μέ τή σοσιαλδημοκρατική ὀργάνωση πού καθοδήγησε τήν ἐξέ-

	γερση τοῦ στόλου τῆς Μαύρης Θάλασσας καί τοῦ θωρηκτοῦ «Ποτιόμκιν».
Ἰούλης	Ὁ Λένιν γράφει τό «Σχέδιο προκήρυξης» ὅπου ἀναφέρει τά ἐπαναστατικά γεγονότα τοῦ Καυκάσου, τῆς Πολωνίας, τῆς Ὀδησσοῦ καί ἄλλων πόλεων καί μιλάει γιά τήν ἀνάγκη δημιουργίας ἐπαναστατικοῦ στρατοῦ, γιά τά συνθήματα καί τούς σκοπούς τῆς ἐπαναστατικῆς κυβέρνησης.
Καλοκαίρι	Ὁ Λένιν ἀσχολεῖται μέ ζητήματα ὀργανωτικά πού ἀφοροῦν τήν ἀγορά καί τήν ἀποστολή ὅπλων στή Ρωσία.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

* Μὲ ἀστερίσκο σημειώνονται οἱ τίτλοι πού ἔβαλε τό 'Ινστιτοῦτο μαρξισμοῦ-λενινισμοῦ τῆς ΚΕ τοῦ ΚΚΣΕ.

ΠΡΟΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣΤΙΚΑ ΥΛΙΚΑ

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ

Τυπώθηκε το Φλεβάρη του 1984
σε 1.000 αντίτυπα
Τυπογραφικά φύλλα 37 1/2

Copyright: Εκδόσεις «ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΠΟΧΗ»
Σόλωνος 130, Αθήνα - 10 681
Τηλ. 3620 835 - 3623 649

ΛΕΝΙΝ

ΑΠΑΝΤΑ

10